6
9
39
C. 47. g
BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
8 A
25
~~6-13-6-58~~

6
9
39

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
8 A
25

C·47·g

6-13-C-58

S. maria del Scalo

PALÆSTRA
Eloquentiæ Ligatæ.
PARS II.
QUÆ COMPLECTITUR

Poeſin { Elegiacam, Heroicam, Lyricam.

Præceptis & hiſtoriis rarioribus, cum Exemplis ſingulorum Poëmatum Illuſtrata.

AUCTORE

R. P. JACOBO MASENIO

è Societate JESU.

EDITIO NOVA

Priori longè Correctior.

COLONIÆ AGRIPPINÆ,
Apud Hermannum Demen.
Anno M.DC.LXXXIII.
Cum Privilegio Superiorum.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

BENEVOLO LECTORI.

ALteram tibi partem exhibeo *Palæſtræ literariæ*, in qua particularibus ad quamlibet poëſin inſtitutionibus exercitationes propriæ, & variorum exempla poematum acceſsêre; non quòd ea ab aliis ſuis antehac partibus abſoluta non prodiiſſent: ſed quòd eo diſcrimine ac varietate in volumen unum, de qualibet poeſi, ad juventutis uſum, à nemine congeſta ſint. Deinde, quod in iiſdem poematibus plerarumque rerum tam naturalium, quàm moralium magis obvias Poetis deſcriptiones complexus fuerim, quâ unâ re nihil hanc artem ſpectanti poteſt eſſe ad profectum expeditius, cùm, quocunque incedant Vates, in amœnas ferè rerum deſcriptiones ſeſe effundant. Neque ex phraſiologiis uſque adeò promptum ſufficitur præſidium; ut quæ per rerum deſcribendarum partes raro digeſtæ, non niſi imperfectam earum imaginem oculis ſubjiciant, multò etiam præſtet ſua in aliquo poeſios corpore membra intueri, quàm disjectas tantùm, velut ex naufragio, tabulas. Sunt verò & optimorum è priſca eruditione autorum exempla in manibus, nec à nobis omnino prætérita, ſive laudem illa, ſive animadverſionem aliquam juxta ſanæ præceptionis receptæque diſciplinæ leges mererentur, quâ tamen ultimâ, citra neceſſitatem abſtinendum duximus; quòd pronum ſit in longo itinere nonnunquam offendere, neque id exprobrare humanitatis, caritatis tamen aliorum ſubſequentium lapſibus, detecto errandi periculo, proſpicere. Accedit, quòd non pauci veterum in iis ſcribendi argumentis verſati ſint, quæ rudi ad ſcelera etiamnum juventuti flammas vitiorum ſubminiſtrent, & per

ſuadeant ignorāda, ut iccirco quæ rectæ inſtitutioni paratæ ſunt artes, in flagitiorum alimenta convertantur, nec abs re ſit, piis dicendi exercitationibus Romanæ habitum eloquentiæ induere. Quod, ut cultiſſimæ, hâc ætate, eruditionis viri (quorum apud nos quoque memoria eſt) ſat feliciter ſunt aſſecuti: ita nobis conatus non defuit: qui ab omni barbarie & peregrina obſcuritate averſi, ad optimos quoſque linguæ Latinæ principes animum calamumque vertimus; ne exemplis aliud, quam præceptis traderemus. Ut tamen peritis etiam ſagittariis nonnunquam ſcopo tela excidunt; ita cum iiſdem veniam merebor, ſi quando imprudens à linea deflexerim. Fave, & vale.

ELE-

ELEGIACA POESIS.

Quas univerſim de ligata eloquentia præceptiones tradidi, has nunc propius ad cujuſque poëmatis formas affectioneſque adhibere nec eſſe eſt: ut præviis, veluti ductus doctuſque, exemplorum veſtigiis, quò rectâ facilique viâ eundum, hujus artis ſtudioſus, intelligat.

Ab infimo ſcribendi genere, quod Elegiaci eſt carminis, ordior neglecto Epigrammate. Hoc enim, licet elocutione facillimum ſit; inventione tamen, ſi ſuis partibus abſolvatur. prorſus eſt ſingulare, atque ad ingenii admirationem ac voluptatem omni orationi conciliandam inprimis opportunum; ut iccirco ſeparato libello operam dederim, quò facilitatem & copiam eidem comparatem. Nunc Elegiæ propria breviter expendam

CAPUT I.

De materia elegiæ ejuſque conceptuum varietate.

BIBLIOTE... ...ON... ...D.EM

Horatius in Arte ſua inquit, de Elegiæ materia.

Verſibus impariter junctis querimonia primum,
Poſt etiam juncta eſt voti ſententia compos.

Imò poſtea Epiſtolarum etiam vice fungi cœpit, atque omnem earum complecti varietatem & materiam, nec laudes tantûm, reprehenſiones, vota, gratulationes, præcepta, amores, ſed & bella ac triumphos narrare. Nulli tamen perinde materiæ, quàm lugubri convenit; cui à prima inſtitutione atque ipſo adeò nomine ſuo ἔλεον λέγειν (quaſi Eleologia dicas] eſt deſtinata, Amoris porrò etiam affectionibus inprimis ſervit; cùm molliores animorum impetus idoneis numeris exprimat.

1. *Conceptus* Elegiarum planè eſt facilis & obvius, nam una etiam ratio ad rem propoſitam ſtabiliendam ornandamque ſufficit. Quemadmodum in Lyricis, ita penè res in Elegiæ habet conceptibus, ut proinde Tarquinius Gallutius eaſdem ablegarit ad Lyram. Verùm ego in Lyricis grandioris plerumque apparatum ſtyli requiro, ut proinde Elegias, quamvis materiæ & concipiendi ratione hinc non amoveam, formæ tamen adſcri-

2. *Epiſt. Argumentum* eſt. Legat i Principum Europæ exſtimulentur ad pacē. Rationesque petuntur à belli pertinacis damnis.

Ornamenta conceptus vix adhibentur, iccirco quod rationes plures à belli incommodis petitæ hic corpus Epiſtolæ ſatis amplificent.

3. *Epiſt. Argumenentum*. Fabius Chiſius Cardinalitia purpurâ honoratur, ob ſapientiam & virtutem.

Ornatur fictione imaginis per ſomnum objectæ, quæ Honoris virtutiſque inſignia ac monumenta complectitur.

4. *Epiſt. Argumentum*. Arnoldus Comes de Geleheen in S. Cæſ. Majeſt. Cubicularium, ob ſcientiæ & virtutis dotes, adſcitus, ad clavem auream accipiendam (quæ illius honoris ſymbolum eſt) invitatur.

Ornatur ex adjunctis tum clavium ritibus ac ſymbolis, tum perſonæ ad illarum uſum admiſſæ.

5. *Epiſt. Argumentum*. Ferdinando à Furſtenberg in Italiam tranſeunti felix iter autor precatur, ideoque celerem equum, nec Alpes difficiles.

Ornatur quidem veterum equorum inductione, Amphioniſque ſaxa trahentis, & Hannibalis aceto emollientis, ſed duo bus potiſſimum epiſodiis Academiarum Italiæ, & antiquioris Romæ deſcriptione.

6. *Epiſt. Argumentum*. Petrus Sibenius Abbas Gladbacenſis, cum duobus Fratribus Paulo, & Martino, ſapienter ac piè calcato mundo Religionem ingreſſi, in diverſis Ordinibus unanimes vivunt.

Ornatur perbrevi quidem epiſodio Dalenæ patriæ flammis exuſtæ, tum Petri ad honorem per virtutes evecti; ſed inprimis traductis ab antiquitate fabulis, & hiſtoriis, in comparationem adhibitis.

III. Porrò cum *epiſodia* ſint in Elegis frequentia; pars illa quidē non neceſſaria, ſed ſæpe, ubi ſcitè adhibentur, elegans, atque inter doctos nō infrequens; de opportuno horum uſu paucis diſſerendum, ac per exempla quoque ducendum lectorem exiſtimavi. Eſt autem *Epiſodium, digreſſio quædam ad deſcriptionem rei alterius, noſtro propoſito aliena, ſed tamen cum illo conjuncta.* In quam Poeta excurrit, tanquam viator amœnitatis gratia, in pratum viæ conterminum. Tale igitur Epiſodium eſt, quod abeſſe à poemate quidem poteſt, ſine argumēti & conceptus propoſiti everſione, non tamen ſine gratiæ &

ornatus jactura. Cavendum verò ne parum opprtunè epiſodia, nimiumque à re propoſita aliena inducantur, ut à Propertio lib. 3. Eleg. 10. factum, ubi turpe feminarum, quibus ſe tradiderat ſervitium averſatus, atque ab Exemplo Cleopatræ Romanis Ducibus imperantis digreſſus ad Romanorum bella, in eis, tanquam propoſiti immemor, concludit.

Varietas quædam epiſodiorum tibi in lacrymis noſtris ſuppeditabitur, ubi ſex Elegiæ idem materiæ argumentum (quod eſt dolor Petri ob Chriſtum à ſe in domo Caiphæ negatum) complexæ, variis potiſſimum epiſodiis, in alio atque alio concentus ornatu, proponuntur quod conſultò factum; ut in eadem materia facilius ornandi varietatem copiamque agnoſceres, apprehenderesque. Expono breviter.

Elegia 1. *Argumentum eſt.* Dolet Petrus in domo Caiphæ à femina ſe exterritum, negaſſe Chriſtum.

Ornatur hiſtoria & expoſitio facti malè ominatis præſagiis, & diris imprecationibus in ſeipſum tanti criminis autorem detortis, potiſſimum verò diſſimilium comparatione,

Eleg. 2. *Argumentum idem. Ornatur* portentoſis viſis & epiſodiis, ductis ex Chriſti factis beneficiiſque malè uſurpatis.

Eleg. 3. *Res eadem Ornatur* Epiſodiis & ex hiſtoriæ adjunctæ oppoſitis, tum etiam ex cauſis mali, ac deniq; perſona D. Virginis & Petri petitis.

Eleg. 4. *Ornatur* adjunctis loci & temporis, cum inductione figurati ſomnii, quo & Petrus ipſe eſt repræſentatus.

Eleg. 5. *Idem Epiſodiis* à perſona Petri ejuſque factorum oppoſitione, denique & Gallicinio deſumptis *ornatur.*

Eleg. 6. *Argumentum idem ornatur* ſingularibus dolentis amantiſque affectionibus, atque ad pœnam omnem oblatione; comparationibus ex Davidis & Magdalenæ pœnitentis conciliatione ductis.

Univerſim in his, ad idem argumentum diducendum ſpectantibus, quandam habes dolentis amantiſque imaginem; ut quemadmodum formam omnem affectumque induat, haud difficulter agnoſcas.

CAPUT

CAPUT II.

De materia, ejusque quantitatis partibus.

EXordium, aut à Numinis invocatione, ut non rarò Tibullus, aut quod uſitatius eſt, à re ipſa, ut fere Ovidius & Propertius, licebit ſumere, per figuram aliquam interrogando, vovendo minando, admirando, expoſtulando, animata aut inanimata compellando.

Propoſitio aperta rei ſcribendæ neceſſaria non eſt, ſed in ipſo ſcriptionis diſcurſu hæc miſcetur.

Narratio. Elegiæ ab Epica longè diverſa eſt: nam hic longè diductis narrationibus inſiſtitur; in Elegia ſummatim carptimque aliqua exponuntur, ornatu aliquo cùm ſimilitudinum exemplorumve, tum epiphonematum ſententiarumque medio. Vide *in Lacrymis* n.10.20.90.130.230,260.&c. Ex quibus etiam locis & varietatem narrandi, & ordinem ſine ordine laudatum reperies. Exempla verò, modò ſimilia, ut n 400. modò diſſimilia, ut n.70. nunc majora, nunc minora ſervient, ut n.39. in quibus nimius Ovidii luxus, & præter hunc nimia etiam Propertii obſcura & fabuloſa antiquitas erit evitanda. Similitudines inprimis gratiam Elegiis conciliant, præſertim ſi locum ſententiarum vulgo receptarum occupent. Conſule *Epiſt.* 1. *& eius reſpõſoriam.* Vel ſi cum oppoſitione aliqua ſint conjunctæ, ut *in Lacrymis* n.20.& 22. Idem etiam aliquando ſecum, pro diverſo ſtatu conſideratum ornatè comparabitur, ut ib. n.310, & 350. Fictiones moderatè uſurpatas hoc carmen admittit; vota rerum noſtras licet vires excedentium, (ut n.210.300.& 420.) ſomnia (ut n.240.) præſagia (ut n.13.& 100.) fingere atque introducere opportunè elegans eſt. Quanquam & fictio quandoque, ut in Lyricis, ſic Elegiis totum poema occupare poſſit; ut factum *Epiſtola* 3. Cauſæ item, quæ minimè videntur cauſæ argutæ uſurpatæ (de quibus in Epigrammatis actum) gratiam merentur. Vide *Lacrymas* n.145.162 181.& 276.

Permutatio adhæc rerum & affectuum admirationem & vim. Elegiæ conciliant n.155. uſque ad 170 & 300 uſq; ad 315.& 380. Oppoſitio denique rerum factorumque inprimis venuſta eſt, n. 170.& ſeq. ac n.311.& 351. Quæ ornamenta pleraque in unius argumenti carmen aggeſta affectionem aliquam ſapere poſſent. Verùm mihi abs reviſum non fuit, ſi uno themate atque

imagine collecta, velut in compendio, ſimul ſpectanda & æſtimanda proponerem. Ceterùm in Epiſtolis ea moderatione his uſus ſum, quæ affectationis labem non reformidet.

Epiſodium, cum neceſſarium non ſit, tortum ac per vim accerſitum eſſe non debet. Offerat ſeſe potius, quam, ut anxiè ex latibulis eruatur, neque longum nimis in Elegiis ſit, niſi admodum rei propinquum, ut illa, *in epiſt. 7. ad Remspetam*, urbis deſcriptio, neque in digreſſionibus abſoluta hæreat oratio; ſed ad propoſitum ſeſe in exitu recipiat, ut *ibid.* factum intelliges.

Epilogi, ut exordii, incerta lex eſt, aut enim in expoſitione rerum facta ſubſiſtitur, & ſententioſo carmine ut plurimum concluditur, aut verſu ſententiave, quâ cœperat, reperita vates finit: aut aliquo ſe exſolvit voto ſuſpenſis ad tholum muneribus; aut aram, monumentum, tumulum erigit, inſcribere perpetuæ poſterorum memoriæ. Vide in Epiſt. noſtris, tum Ovidii præſertim Phyllidis ad Demophontem, & Didonis ad Æneam.

CAPUT III.

De forma cultuque ſermonis elegiaci, ejuſque in rebus diverſis diverſitate.

CUltus ſermonis poetici univerſim, ut p. 1. l. 2. c. 1. ex Ariſtotele tradimus, in duabus potiſſimum dotibus conſiſtit. Prima eſt, ut *cum perſpicuitate illuſtris & à vulgo remota ſit*; altera quæ priorem limitat, eſt, ut *decorè compoſita ſit, tam membris ſive partibus ornata elocutionis apte inter ſe cohærentibus, quàm convenienter ad rerum perſonarumque exprimendarum naturam*, quæ, ut aliis aliiſque ſubſtratis orationi rebus gravior leviorve reperitur; ita æquum eſt, elocutionem accommodari. Et hæc cauſa eſt, cur res graviores plerumque heroicis mandentur verſibus, leviores Elegiis committantur: quòd illius carminis numeri majeſtatem quandam orationi induant; hujus leviori pede ad finem proſiliant. Quod ſi tamen in Epopœjam res humiles, in Elegiam magnæ incidant, minori majorive verborum delectu apparatuque id agendum; ut oratio cum rebus, nunc illuſtrius, nun humilius incedendo, conveniat; quia hæc imago quædam rerum eſt, quæ ſi ruſticum in nobilis, aut hunc in ruſtici ſchemate proponat, ineptire exiſtimatur. Cum igitur res in noſtra poteſtate non ſint; contra oratio ſit quoddam figmentum noſtrum, quod ad objectæ creaturæ ſpeciem, tanquam

quam ſimulacrum efformamus;alia ſanè membra illius aliis coloribus,umbris,lineamentiſque effingenda ſunt. Ut iccirco appareat quantùm aberrent,qui uno omnia penicillo ducunt, ſuoque diſcrimine diſtinguenda confundunt. Quod ſi tamen grandibus verbis,ob carminis ingenium locus in re grandi non fuerit figuris agendum illud eſt,quod verbis commodè nequit:nam & his quædam illuſtrandi orationem vis ineſt. Videmus enim & viliores telas certa figura ac ſchemate nobiliorum etiam corporibus non inſcitè aptari. Quibus ut decet, ſuppoſitis,facilius erit de Elegiæ cultu ſeorſim conſtituere.

Ante omnia monēdus hujus artis ſtudioſus eſt (quod neſcio an cujuſquam hactenus præceptionibus obſervatum fuerit.) Duplicis eſſe generis cœpiſſe carmen Elegiacum, poſtqum à re lugubri & illa quæ affectibus tenerioribus, doloris atque amoris eſſet obnoxia,ad aliarum rerum deſcriptiones,laudeſq; atq; encomia,cùm rerum,tum perſonarum transferri viſū eſt. Nā ſi rebus tam diverſis orationis habitus cultuſque aptandus ſit, planum eſt tandem utrobique ſpeciē laudari vix poſſe. Et niſi hebes fueris,obſervabis alio Naſonem in Faſtis,alio in Epiſtolis heroidū colore res ducere,illic ſine impetu tempeſtatis floret, placidaque in aura amœnus eſt;hic omni affectu volvitur, omnemque penè formam verbis,ſententiis figuriſque induit, quo genio non rarò Propertius,tum ſæpius etiam Tibullus frigidior planè amator,deſtituitur;licet phraſi nequaquam humiliori ferantur. Viciſſent,ſi ſolo verborum & phraſium, abſque illo figurarum colore,res agenda fuiſſet : nunc victi concedunt, quia rebus minus ſcitè orationem addixerunt, illic ubi potentioribus,[ut in amoris doloriſque regno fit] affectibus indulgendum,ceterùm in amœniori rerum deſcriptione plerumque magis florent,licet minus ſuavi oratione decurrant.Unde diſcrimen ſanè eſt,ut inter res turbatas quietaſq; triſtes ac lætas, ſic inter orationem de utraque in Elegiis materia , illa enim affectibus variis miſcenda,tanquam mare inquietum fluctibus, erit;hæc placidi amnis inſtar limpido pacatoque deducenda flumine.Quocirca ab ipſo vocis etymo & præcipuo doloris affectu illam dicemus lugubrem;hanc contra,à rebus plerumque amœnis ,jucundam : quanquam illa & ceteros patiatur, amoris præſertim affectus , & hæc , res etiam horrida, ut tempeſtatum avemique deſcriptiones , admittat. Univerſim de utraque illud te obſervare operæ pretium erit (quod ad

characterem utriuſque diſcernendum ſpectas lugubrem in verborum delectu neglectiorem eſſe, tenuique ſtylo duci, in figuris verò variam admirabilemque efferri ſublimius; iucundam ex oppoſito in figuris parcam, & generis infimi, in verbis verò, tropis, ſententiiſque exquiſitam atque ordinis medii. Quod cum exemplo magis, quàm longo doctrinæ circuitu explicetur, vide *Annum* noſtrum ubi amœnioris poeſios in diſtichis lineamenta duximus; contraque intuêre, & compone Petri *Lacrymas* aliis coloribus diſtinctas: & ſcribendi diſcrimen haud leve animadvertes. In Epiſtolis verò utrumque characterem mixtum reperies prout res uſuſque poſtulare eſt viſus.

Ornatus itaque hujus poeſios, ut cum admiratione perſpicuus, cum decore etiam, & ſuo in corpore, & convenienter rebus cultus ſit quinque potiſſimum in rebus ſpectandus erit.

Primò *delectus juncturaque verborum apta* requiritur, de qua re part. 1 lib. 2, actum prolixius. Proprium verò Elegiæ eſt 1. Quod aſperiores in verbis literas, & vocalium conſonantiumque duriorem inter vicinas ſyllabas colliſionem reformidet. 2. Epitheta peregrina, ut plurimum, grandiaque repudiat; mollioribus, quæque dulces involvunt metaphoras, lætatur, plus tamen Elegiæ, quam jucundam diximus, indulgetur; ut quæ crebrioribus juxta grandioribuſque adjunctis delectatur, cum flore quodam & luxu orationis magis ad oſtentationem, quàm impetum efferatur. 3. Verba amat pura, aperta, ſuavia & perſpicua, antiquatorum novatorumque, niſi rarò ac venuſtè adhibeantur, inprimis faſtidiens. 4. Ejuſdem modi ac temporis frequens recurſus, ut apud Tibullum ſunt *diſcubuiſſe*, *pertimuiſſe, continuiſſe*, eodem præſertim carminis loco, eſt devitandus.

Secundò *membrorum apta debet eſſe conjunctio ſententiarumque delectus*. Proprium hic Elegiæ eſt 1. Ut membra ſint brevia ac Latinè pura, quæ tamen à ſoluti ſermonis uſu, aut verbo aut epitheto, aut metaphora rariori, aut toto conſtructionis habitu eleventur. 2. Ut Periodi, non magnæ ambitioſæque, ſed diſticho plerumque uno circumſcriptæ, aut ſenſum terminent, aut certè membris tam abſolutis definiant, ne imperfecta prorſus ſuſpendatur oratio; hoc enim eſſet recepto numerorum obluctari ponderi, inclinatumque per vim ſuſpēdere, ac malè ſecum collidere ſermonem, ut qui verba numeris pugnantia coacervet Quod inter cetera Catulli vitia jure pu-

tabitur

tabitur. Quem ego Poetam iis nunquam, qui in Elegiis laudantur, nec illo quidem ad Comam Berenices & Mallium celebri apud nonnullos Encomiaſtas carmine, accenſendum aliter duxero, quàm ut vetuſtæ quandam poeſios imaginem rudi ductu colore repræſentet.

Tertio Figuras hæc poeſis cùm jucunda eſt, raras moderatéque elatas patitur; ſecus vero lugubris ſuiſque indulgens affectionibus, quæ in omnem verſatur partem, ideoque omnem formam atque impetum figurarum, pro affectuum varietate aſſumit. Porrò cum molles vehementeſque ſæpe dolentis amãtiſque animi motus ſint, ſuavi quadam vi aſſurgere ſimul inflectique figuræ debent; ut mentis impetum imitatrix poeſis aſſequatur, ad quod in ceteris valent *Apoſtrophe* ad pares vel diſpares perſonas, adhibitis collationibus dirigendæ; ut *in Lacrymis* factum n. 50. quin & ratione atque anima carentia alloqui ornatum eſt, ut n. 125. Proſopopœja hic etiam miram vim habet ut n 107. uſque ad 130. & 190. Hyperbole quandoque locum invenit, ut n 315. & 425. Subjectio frequens eſſe poteſt, ut n. 253. & 350. & 385 Item Deprecatio n. 357. & 387. &c. Optatio n. 343. Deploratio n. 200. Execratio n. 365. Exclamatio & Parentheſes crebrius interponuntur, cùm triſte ac grave inprimis facinus, aut res admiratione digna explicatur, ut n. 25. 59. &c. Correctio, quâ excuſatio interpoſita nova rurſus accuſatione deſtruitur, multum habet venuſtatis, atque ad motum idonea eſt ut n. 130. uſque ad 180. Epiphonemata ſubinde interſerenda ut n 375 Repetitio magna etiam virtute ad motum pollet, præſertim ſi interrogationi ſit conjuncta, hanc in lacrymis multis locis, in principio, medio ac fine, omni penè varieate adhibuimus. Vide n. 120. 264. 352. 368. 388 392, 409. &c. Porrò quantum interrogatio opportunè adhibita, atque etiam exclamatio ad orationem acuendam valeant, in 2. *Epiſt. noſtra*, qua pacem ſuademus, facilé animadvertes.

Quartò hæc poeſis cum in humili ferè dicendi genere verſetur, modò ſententiarum gnomicarum, ubi de moribus inprimis agitur, luminibus delectatur; modò argute dictorum nervis opportunè ſtringitur. illius ornamenti ſchemata in prima *Gonzaga Epiſtola* ejuſq; reſponſione invenies: alterius quædam in *Epiſt. 2. ad Legatos*, præcipuè tamen *in Lacrymis* deprehendes. Habetque cultus ille vim quandam cum voluptate perſuadendi, cùm altiſſime animis iſtæ dictionis illecebræ inſideant, & ſe-

nius obliterentur. Quanquam, ut in culto habitu omnis macula gravius offendit, ita pueriliter captatæ argutiæ, leviterque in ſplendida oratione vibratæ diſplicent. Ex hoc ornatu infra quædam per Ovidii Epiſtolas ſeligam, ut diſertius intelligas, quis qualiſque is eſſe poſſit.

Quintò in numeris Elegia ſuavitatem amat, quam præ reliquis unus eſt Ovidius feliciſſimè aſſecutus. Vitanda itaque ejuſdem literæ crebra repetitio, aſper vocalium concurſus, eliſioneſque & hiatus, quibus vel tardatur pronuntiatio, vel literæ ſine gratia abſorbentur. Dictiones item monoſyllabicæ in finali cæſura diſplicent: niſi forte alia, quæ mitiget enunciationem monoſyllaba præcedat, ſic toleratur *conſequar iſta ſat eſt*. Polyſyllaba ac præſertim triſyllaba in fine Pentametri ingrata ſint, in illis Propertius quandoque affectatè gravis, in his verò etiam Catullus ingratè languidus. Ovidius verò in utriſque cavendis nimium penè religioſus. Nihil enim prohibebit aliquando hæc inſerere, uti etiam tolerare eliſiones, cùm hæſitatio, mœror, languor defectioque animi ſignificanda erunt, gratiamque etiam hoc pacto ſermoni conciliabunt.

CAPUT. IV.

Qui potiſſimum autores, & quibus in dotibus ad imitationem propon endi ſint, quibus in vitiis declinandi.

SUpereſt potiſſimum hujs palæſtræ officium, ſtyli ductus & optimorum Poetarum æmulatio. Spectare tantum & legere in hac arena ſupervacaneum penè fuerit, niſi ad uſum exercitationemque, tam præceptorum quàm vatum ars oculis hauſta traducatur. Verùm, quos tibi hic, caſte Lector, tutò ſatis autores proponam, ambiguus hæreo. Innocentia adoleſcentum pudorque honeſtus res eſt vitro fragilior, ad Poetarum amores, quos veteres ubique ſpargunt, veluti ſcopulum alliſa, frangitur, ut multi; cum ex his diſcunt, pereant. Quare veteres illos qui in hoc genere ſcribendi laudantur maximè, ut Ovidium, Tibullum, Propertium, niſi obſcœnitate & amoribus proſcriptis, juventuti non ſuaſero; quidquid contra oblatrent impuritatis hodie Magiſtri, quorum pleríque religionis naufragium jam perpeſſi, pudoris jacturam non æſtimant, adeòque Eunuchos hos noſtros Poetas, puto videlicet ore, proſcindunt, omnemque in nos, hujus poeſios exilium decernere auſos, bilem evomunt.

munt. Attamen hos ex alto Muſarũ proſtitutores deſpicimus, ſecuri, etiam in ipſa virtutis atque integritatis arce, bonarum artium poſſeſſores. Sus volutabium diligat, nihil hæc ad Minervam. Ethnico ego ore illorum impudentiam confundam. Legatur ſanè Ovidius, atque illic legatur, ubi ſic loquitur de *Amoris remedio.*

Eloquar invitus, teneros ne tange Poëtas:
Submoveo dotes impius ipſe meas.
Callimachum fugito, non eſt inimicus amori;
Et cum Callimacho, tu quoque Coe, noces.
Me certè Sappho meliorem fecit amicæ,
Nec rigidos mores Teia Muſa dedit.
Carmina quis potuit tutò legiſſe Tibulli?
Vel tua, cujus opus Cynthia ſola fuit?
Quis potuit lecto durus diſcedere Gallo?
Et mea, neſcio quid, carmina tale ſonant.

Heu amorum Patroni huic frontem, ſi quam habetis, affricate, ut vel à gentili diſcat erubeſcere. Se, Gallum, Tibullum, & cum ſua Cynthia Propertium, negat tuto, & à conſtante obdurato Amoribus pectore, legi poſſe, iis ſcilicet locis, quibus Amores adumbrant, tam ferreum non exiſtimat eſſe, qui his lectis intellectiſque non emolleſcat. Quid verò Tibullus & Propertius ſine Amoribus, ferè paſſim in tertis, tractant; Ovidius multis locis purè fluit, aliis ſeipſum damnat, tantum veritati pondus ineſt, ut invitis nonnunquam excidat. De me libere fatebor, hac perculſum formidine, adduci nunquam potuiſſe, ut, ſive in hac, ſive in alia poeſi, quám univerſam prope diſcendo docendoque in ſcholis volvi, incorrectum quempiam ex notatis hoc vitio autoribus evolverim. Et ſane nihil opus multitudine: unus etiam Ovidius, in Elegiis caſtigatis, perfectionis avido ad omnem hac in poeſi eloquentiam ſuffecerit.

Porrò ut hujus vim artemque Poetæ, tum etiam ceterorum, facilius & legendo pervadas, & imitando aſſequaris, ſumpto aliquo ſcribendi argumento, eoſdem inter ſe componam. Illud eſſe poterit, quo *conjux abſentis conjugi deſiderium reditus exponat.* Quod diſſolutis verſibus, ut propius intuearis; tale ex Tibullo adfero, magiſque poetico diverſo charactere deſigno.

Quid prodeſt, ô Neæra, *votis* (ad Superos fuſis) *impleſſe cælũ,* & *blanda*, cum multâ prece *dediſſe* thura? Non (cupio) in ſignis (eſſe) conſpicuuſque clara domo; ut è *limine tectis marmoreis*

, prodirem! aut ut *tauri mei multa rovocarent jugera* , & terra , *benigna* magnas meſſes daret; ſed ut longæ tecum vitæ gaudia , ſociarem, & ſenecta noſtra in tuo ſinu *caderet;* Tunc, cum *per-* , *menſo tempore lucis defunctus, Lethaea nudus rate ire cogerer* , *&c.* O *niveam mihi lucem*, & ô diem terque quaterq; felicem, , quis te poterit mihi reddere! *At* ſi Deus meus aversâ non au- , diat aure quæcunq; pro dulci reditu voventur: nec regna me ' juvent, nec *aurifer amnis Lydius*, nec opes quas orbis terrarum , ſuſtinet. Hæc alii cupiant, mihi paupere cultu ſecuro liceat ca- , ra poſſe frui conjuge.

Hæc pleraque infimo ſcribendi charactere exarata vides, ſive ſtylum ſive affectum autoris ſpectes, quæ lib. 3. Eleg. 3. ſic Tibullus verſibus illigavit.

1. Quid prodeſt cœlum votis impleſſe Neæra?
   Blandaque cum multâ thura dediſſe prece?
2. Non ut marmorei prodirem è limine tecti,
   Inſignis clarâ conſpicuumque domo.
3. Aut ut multa mei renovarent jugera tauri,
   Et magnas meſſes terra benigna daret;
4. Sed tecum ut longæ ſociarem gaudia vitæ,
   Inque tuo caderet noſtra ſenecta ſinu.
5. Tunc cum permenſo defunctus tempore lucis,
   Nudus lethæa cogerer ire rate, &c.

Iam Propertium in materia ſimili loquentem audiamus, ut emineat quâ potiſſimum ſcribendi ratione diſſideant.

, Hæc Arethuſa mittit mandata Lycotæ ſuo, ſi meus eſſe potes, , cum toties abſis. Siqua tamen lecturo *tibi pars deerit oblita* , (lituris) hæc è meis lacrymis facta erit litura, aut ſiqua *te incer-* , *to tractu fallet littera*, ſigna erunt dextræ meæ jam morientis, , *Te modo viderunt iteratos per ortus Bactra; Te munito equo ho-* , *ſtis Sericus, ac Hiberni Geta pictoq; curru Britannia, & diſcolor* , *Indus Eoa uſtus aqua; &c Heu portis omnibus noxia mea pendēt* , *vota texitur hac lacerna quarta caſtra tua. Occidat, qui imme-* , *rita in arbore vallum carpſit & rauca per oſſa tubas ſtruxit,* , *dignior qui funem torqueat Ocno obliquo, & aternus tuam Aſel-* , *le famen paſcas. Die mihi num teneros lacertos lorica uriti num* , *gravis haſta imbelles atterit manus? &c. Felix Hippolyte , qua-* , *nuda papilla arma tulit, & molle caput barbarâ texit galeâ*, uti- , nã Romanis puellis caſtra patuiſſent. *fida tua eſſem militia ſar-* , *cina: nec Scythia me tardarent juga, cùm altas pater Africus a-* , *quas frigore in glaciem neƐtit.* Anim-

Animadvertes opinor hunc poetico magis per ardua loca paſſu incedere: paucis, quæ exordio Elegiæ habentur, demptis. *Hæc* ita Propertius carmine eſt complexus.

1. Hæc Arethuſa ſuo mittit mandata Lycotæ.
Cum toties abſis, ſi potes eſſe meus.
2. Si qua tamen tibi lecturo pars oblita deërit,
Hæc erit è lacrymis tacta litura meis.
3. Aut ſiqua incerto fallet te, littera tractu,
Signa meæ dextræ jam morientis erunt.
4. Te modò viderunt iteratos Bactra per ortus,
Te modo munito Sericus hoſtis equo.
5. Hibernique Getæ, pictoque Britannia curru,
Uſtus & Eoâ diſcolor Indus aqua. &c.
6. Omnibus heu portis pendent mea noxia vota,
Texitur hæc caſtris quarta lacerna tuis.
7. Occidat, immeritâ qui carpſit in arbore vallum,
Et ſtruxit querulas rauca per oſſa tubas.
8. Dignior obliquó funem qui torqueat Ocno,
Æternuſque tuam paſcat Aſelle famem, &c.

Ovidius hoc ſcribendi argumento integrum implevit Heroidum librum. Epiſtolam 3. eodem ſenſu orditur.

, *Littera quam legis* Græca, à rapta venit Briſcide, vix bene
, *barbarica manu nota ta* Lacrymæ lituras fecêre quacunq; aſpi-
, cies, ſed tamen *pondera* hæ lacrymæ *votis habent* (Epiſtola ve-
, to 2. ſic loquitur) *Demophoō*, tua te Phyllis. Rhodopeia hoſpi-
, ta ultra tēpus promiſſum abeſſe, queror Cū ſemel *luna cornua*
, *pleno orbe coiſſent, anchora tua noſtris littoribus pacta eſt. Luna*
, *quater* (interea) *latuit, quater orbe toto recrevit, nec Actæas ra-*
, *tes unda Sit bonis vehit.* Si tēpora numeres quæ amantes bene
, numeramus, *ante ſuū diē noſtra non venit querela.* Lenta quo-
, que ſpes fuit, tarde (illa) credimus quæ lædūt credita, (hæc) nūc
, & in vitâ amante, nocent. Sæpe *mihi pro te mendax fui*, ſæpe *pu-*
, *tavi notos procelloſos alba referre vela*. Devovi Theſea, quia te
, noller dimittere, forſitā tamen ille tuos curſus nō tenuit. In-
, terdum timui, ne dum ad Hebri tendis *vada*, *puppu naufraga*
, *cana* aqua foret merſa. Ut tu valeres, ſcelerate Deos ſæpe ſup-
- plex prece, *thuricremis focis devenerata ſum.* Sæpe vētos cœ-
, lo pelagoq; faventes videns, mihi ipſa dixi, ille, ſi valet, venit.
, Denique ad cauſas fui ingenioſa, & quidquid obſtat properā-
, tibus fidus amor finxit. At tu abes lentus, nec *jurata te Nu-*
mina

» *mina reducunt*, nec amore noſtro motus redis. *Ventis*, ô Demo-
» phoon & *vela dediſti*, & verba: vela reditu, verba fide queror
» carere &c. Ah furioſa (ego) laceras etiã *puppes* refeci, ut *cari-
» na, qua desereret, firma foret*: & dedi remigium quo abires me
» fugiturus. Heu vulnera meis telis facta patior! &c. Tuis verbis
» & amans & femina decepta ſum. Dii faciant, ut iſta ſit tuæ lau-
» dis ſumma, & media in urbe inter Ægidas ſtatuaris, &c.

Quæ Poeta Ep 2. ita jucundo facilique numero adſtrinxit,

1. Hoſpita, Demophoon, tua te Rhodopeia Phyllis.
   Vltra promiſſum tempus abeſſe queror.
2. Cornua cum Lunæ pleno ſemel orbe coiſſent,
   Littoribus noſtris anchora pacta tua eſt.
3. Luna quater latuit, toto quater orbe recrevit:
   Nec vehit Actæus Sithonis ora rates.
4. Tempora ſi numeres, bene quæ numeramus amantes;
   Non venit ante ſuam noſtra querela diem.
5. Spes quoque lenta fuit: tardè, quæ credita lædunt,
   Credimus: in vitâ nunc & amante nocent.
6. Sæpe fui mendax pro te mihi: ſæpe putavi
   Alba procelloſos vela referre Notos.
7. Theſea devovi, quia te demittere nollet:
   Nec tenuit curſus forſitan ille tuos.
8. Interdum timui, ne dum vada tendis ad *Hebri*,
   Merſa foret canâ naufraga puppis aqua.
9. Sæpe Deos ſupplex, ne tu ſcelerate perires,
   Sum prece thuricremis deveneratâ focis.
10. Sæpe videns ventos cœlo pelagoque faventes,
   Ipſa mihi dixi, ſi valet, ille venit.
11. Denique fidus amor, quidquid properantibus obſtat,
   Finxit, & ad cauſas ingenioſa fui.
12. At tu lentus abes, nec te jurata reducunt
   Numina; nec noſtro motus amore redis.
13. Demophoon ventis, & vela, & verba dediſti,
   Vela queror reditu, verba carere fide. &c.
14. Ah laceras etiam puppes furioſa refeci,
   Vt qua desereret firma carina foret.
15. Remigiumque dedi, quo, me fugiturus, abires,
   Heu patior telis vulnera facta meis! &c.
16. Sum decepta tuis & amans, & femina, verbis,
   Dii faciant laudis ſumma ſit iſta tuæ!

Planè

Planè hæc ſuaviori condiuntur variantur que facundiâ, quamvis in illa brevitate unius exempli vix ſatis diſcrimen illud eminere poſſit.

1. Conceptibus & argumentorum inventione amœnior, rarior, ſubtiliorque Ovid. eſt. In omnem ſe partem ad doloris amoriſque affectiones explicandas convertit, idque meritò, cum in conjugibus amantibuſque per abſentiam divulſis hæ maximè dominentur. Frigidior argumentorum inventor Tibullus, ut Neæræ abſentis reditum ſe deſiderare vehementer oſtendat; nihil ſeſe opes quaſcunque ſine illa facere dictitat, quarum deinde inſiſtit deſcriptioni, ac denique abſque Neæra gravem ſibi eſſe vitam commemorat. Propertius pluſculum ad affectum diſertus, bellorum quibus ſponſus detinetur inſtructores deteſtatur; metuit, ne tenerum arma nimium gravent, conjugis viriq; labores ingenioſè commemorat, nuntia minus fauſta exponit, optat Romanis in caſtris locum feminis dari &c. Ovidius pari inventionis felicitate, & temporis, quo ſeparentur, longitudinem, & ſpem deceptam, execrationes adverſus detinentes, vota ad ſuperos pro reditu, fidem neglectam, illaudatam fraudem, operam, opemquè malè impenſam &c. perſequitur, rationibus ad teneriorem affectum exprimendum opportunis, aliis Propertii argumentis, in ſimili materia, uſus alibi.

Ornamenta argumentorum, ut ſunt modicæ, nec niſi rarò productæ fictiones, præſagia, ſomniorum imagines, permutatio rerum affectuumque improviſa, aut factorum oppoſitio, & quandoque etiam epiſodia, tum potiſſimum ſimilitudines rerum & factorum exempla, apud Ovidium quoque illuſtriora, quàm ceteros reperies. Et quanquam in hac Elegia pauca ſint ejuſcemodi lumina: in quibus etiam Propertius certat, vincitur verò Tibullus (qui ultimâ Elegiæ parte, ſed diſpari eloquentia, eodem ſenſu, concludit) tamen ex tota poeſi inter ſe collata quivis illùd facile agnoſcet.

2. Elocutionis forma, quam hoc loco potiſſimum expendendam duxi, in Ovid. Elegiis propriè dictis planè eſt accommodatior, verba mollius compoſita, & ad numeros ſuaviores paſſim inflexa. Longior præſertim in fine, atque inprimis triſyllabica evitata. Quis enim illa Tibulli laudaverit? Lib. 2. Eleg. 4.

1. Seu veniet tibi mors, neque erit, qui lugeat ullus,
2. Nec qui det mœſtas munus in exequias,
3. At bona quæ nec avara fuit centum licet annos,
4. Vixerit, ardentem flebitur ante rogum.

5. At.

5. Atque aliquis ſenior, veteres veneratus amores,
6. Annua conſtructo ſerta dabit tumulo.

In 1. verſu durum *neque erit* Rectius dixeris *Seu tibi mors veniet, nec erit &c.* præſertim cum *nec* in altero reſpondeat; in 2. ut tot monoſyllaba concurrentia evitentur, malim *Qui quaferas mœſtas* polyſyllabicum verbum *exequias*, hoc loco in re triti non aſpernabor. In 3. numerus cadens in *licet*, diſplicet, minus ingratum quoad numerum foret, *centum illa per annos*. In 6. languida nimis ad metrum voce *tumulo* concluditur oratio.

Neque illa ex Propertii Elegia 20. lib 1. probavero.

1. Hic erat Arganti Pegæ ſub vertice montis,
2 Grata domus Nymphis humida Thynaicis
3. Quam ſupra nulli pendebant debita curæ,
4. Roſcida deſertis poma ſub arboribus.
5. Et circum irriguo ſurgebant lilia prato,
6. Candida purpureis mixta papaveribus.
7. Quæ modo decerpens tenero pueriliter ungui,
8. Propoſito florem prætulit officio. &c.
9. Tandem haurire parat demiſſis flumina palmis,
10. Innixus dextro plena trahens humero.

Ingrata hæc polyſyllaborum in fine iteratio eſt, in læta præſertim materia. Iam verò & obſcuritas in 1. diſticho, ob loci & epithetorum ab ignotis nimium rebus petitorum ignorationem, diſplicet; deinde 8. ac 10. verſu, obſcura & ignobilis phraſis. In quibus & alibi Propertio aqua hæret, ut patet ſupra diſticho 7. eximio cætera Poetæ.

Gratior in numeris Propertius, quàm Tibullus, qui ferè aliquantò eſt ſegnior, quam par, ſupra in lib. 3. Eleg 3. per ſpondæos exorſus pleroſque verſus, in affectu tamen deſiderii amoriſque impotentis & inquieti. Accedit adjunctorum cum ſuo ſubſtantivo parum grata copulatio, ut ibidem diſticho 3 *Et magnas meſſes terra benigna daret.* In quibus omnibus Ovidius exquiſitior, qui etiam non dixiſſet, cum Propertio. 6. *pendent mea noxia vota.* Nec cum eodem duro verſu. *Siqua tamen tibi lecture pars oblita deerit.*

Denique Propertius hoc in phraſi vitii habet quod illam ad heroici carminis majeſtatem ſæpius extollat; ut proinde characterem huic carmini idoneum ubique non obſervet, adeoque non relinquat locum, quo ſublimior Poeta tranſeat. Quæ res ex reſolutis ſupra diſtichis facilè patefcit; cùm in poſtremis verſibus

bus omnia poeticis locutionibus efferantur, quæ velut condimenta tantum huic carmini aſpergenda, ut à Tibullo Ovidioque rectius factum eſt.

Ornamenta elocutionis; ut ſunt tropi & figuræ, gnomicæ item ſententiæ, & argutæ concluſiones; in Ovidio nobiliores, quàm in ceteris reperiuntur. Et his inprimis delectantur Elegiæ, quæ lacrymas & affectiones dolentium amantiumque teneriores proſequuntur, illis enim magnoperè animatur: atque in omnem partem flectitur oratio. Talis, ut pauca ex ſuperioribus tangam, illa eſt Naſonis repetitio diſt.3. *Luna quater latuit. quater recrevit*, eſt deinde oppoſitio inter *verba & vela vento data* diſt.13 eſt cauſa non cauſa diſt.14. & 15. eſt & ironica exprobratio ſceleris diſt.16. & ſeq. quæ pleraque epigrammatici aliquid condimenti habent. Sed alibi in figuras profuſior eſt. Suavis in repetionibus inprimis eſt, quandoq; uſq; ad affectationem. Sic Epiſt.3 Hercid. diſt.3. Ita Briſeis Achilli loquitur.

Si mihi pauca queri de te dominoque viroque
Fas eſt; de domino pauca viroque querar.
Non ego poſcenti quod ſum cito tradita Regi,
Culpa tua eſt, quamvis hæc, quoque culpa tua eſt.
Nam ſimul Eurybates me Talthybiuſque vocarunt,
Eurybati data ſum Talthybioque comes. &c.

Quorſum in ſingulis diſtichis iterata repetitio, & prima quidem coacta magis, quàm venuſta, ultima ambiguâ ſatis ad laudem reprehenſionemve ſuſpensâ lance? Quid enim virtutis orationi, ut omnis figura ſolet, imprimat, non omnino liquet, niſi putes accelerationem hoc pacto facilius deſignari. Secunda correctionem elegantem complectitur. Apta ibidem repetitio.

Propter me mota eſt, propter me deſinat ira,
Simque ego triſtitiæ cauſa moduſque tuæ.
Nec tibi turpe puta precibus ſuccumbere noſtris,
Conjugis Oenides verſus in arma prece eſt &c.
At ſi verſus amor tuus eſt in tædia noſtri,
Quam ſine te cogis vivere, coge mori.

Sanè plurimum hæc venuſtatis, ab oppoſitione repetitioni admiſta, ut & illud ib.

Vince animos iramque tuam, qui cetera vincis.

Sententioſum illud eſt Phædræ ad Hippolytum ep.4. otium ſuadentis.

characterem utriuſque diſcernendum ſpectas lugubrem in verborum delectu neglectiorem eſſe, tenuique ſtylo duci; in figuris verò variam admirabilemque efferri ſublimius; iucundam ex oppoſito in figuris parcam, & generis infimi, in verbis verò, tropis, ſententiiſque exquiſitam atque ordinis medii. Quod cum exemplo magis, quàm longo doctrinæ circuitu explicetur, vide *Annum* noſtrum, ubi amœnioris poeſios in diſtichis lineamenta duximus; contraque intuêre, & compone Petri *Lacrymas* aliis coloribus diſtinctas: & ſcribendi diſcrimen haud leve animadvertes. In Epiſtolis verò utrumque characterem mixtum reperies prout res uſuſque poſtulate eſt viſus.

Ornatus itaque hujus poeſios, ut cum admiratione perſpicuus, cum decore etiam, & ſuo in corpore, & convenienter rebus cultus ſit, quinque potiſſimum in rebus ſpectandus erit.

Primò *delectus junctura que verborum apta* requiritur, de qua re part. 1 lib. 2, actum prolixius. Proprium vero Elegiæ eſt 1. Quod aſperiores in verbis literas, & vocalium conſonantiumque duriorem inter vicinas ſyllabas colliſionem reformidet. 2. Epitheta peregrina, ut plurimum, grandiaque repudiat; mollioribus, quæque dulces involvunt metaphoras, lætatur, plus tamen Elegiæ, quam jucundam dicimus, indulgetur; ut quæ crebrioribus juxta grandioribuſque adjunctis delectatur, cum flore quodam & luxu orationis magis ad oſtentationem, quàm impetem efferatur. 3. Verba amat pura, aperta, ſuavia & perſpicua, antiquatorum novatorumque, niſi rarò ac venuſtè adhibeantur, inprimis faſtidiens. 4. Ejuſdem modi ac temporis frequens recurſus, ut apud Tibullum ſunt *diſcubuiſſe*, *periiſſe*, *continuiſſe*, eodem præſertim carminis loco, eſt devitandus.

Secundò *membrorum apta debet eſſe conjunctio, ſententiarumque delectus*. Proprium hic Elegiæ eſt 1. Ut membra ſint brevia ac Latine pura, quæ tamen à ſoluti ſermonis uſu, aut verbo aut epitheto, aut metaphora rariori, aut toto conſtructionis habitu eleventur. 2. Ut Periodi, non magnæ ambitioſæque, ſed diſticho plerumque uno circumſcriptæ, aut ſenſum terminent, aut certè membris tam abſolutis definiant, ne imperfecta prorſus ſuſpendatur oratio; hoc enim eſſet recepto numerorum obluctari ponderi, inclinatumque per vim ſuſpēdere, ac malè ſecum collidere ſermonem. ut qui verba numeris pugnantia coacervet Quod inter cetera Catulli vitia jure putabitur

tabitur. Quem ego Poetam iis nunquam, qui in Elegiis laudantur, nec illo quidem ad Comam Berenices & Mallium celebri apud nonnullos Encomiaſtas carmine, accenſendum aliter duxero, quàm ut vetuſtæ quandam poeſios imaginem rudi ductu colore repræſentet.

Tertio Figuras hæc poeſis cùm jucunda eſt, raras moderatéque elatas patitur; ſecus vero lugubris ſuiſque indulgens affectionibus, quæ in omnem verſatur partem, ideoque omnem formam atque impetum figurarum, pro affectuum varietate aſſumit. Porrò cum molles vehementeſque ſæpe dolentis amātiſque animi motus ſint. ſuavi quadam vi aſſurgere ſimul inflectique figuræ debent; ut mentis impetum imitatrix poeſis aſſequatur, ad quod in ceteris valent *Apoſtrophe* ad pares vel diſpares perſonas, adhibitis collationibus dirigendæ; ut *in Lacrymis* factum n. 50. quin & ratione atque anima carentia alloqui ornatum eſt, ut n. 125. Proſopopœja hic etiam miram vim habet ut n 107. uſque ad 130. & 190. Hyperbole quandoque locum invenit, ut n 315. & 425. Subjectio frequens eſſe poteſt, ut n. 253. & 350. & 385 Item *Deprecatio* n. 357. & 387. &c. Optatio n. 343. *Deploratio* n. 200. Execratio n. 365. Exclamatio & Parentheſes crebrius interponuntur, cùm triſte ac grave inprimis facinus, aut res admiratione digna explicatur, ut n. 25. 59. &c. Correctio, quâ excuſatio interpoſita nova rurſus accuſatione deſtruitur, multum habet venuſtatis, atque ad motum idonea eſt ut n. 130. uſque ad 180. Epiphonemata ſubinde interſerenda ut n 375 Repetitio magna etiam virtute ad motum pollet, præſertim ſi interrogationi ſit conjuncta, hanc in lacrymis multis locis, in principio, medio ac fine, omni penè varietate adhibuimus. Vide n. 120. 264. 352. 368. 388 392, 409. &c. Porrò quantum interrogatio opportunè adhibita, atque etiam exclamatio ad orationem acuendam valeant, in 2. *Epiſt. noſtra*, qua pacem ſuademus, facilé animadvertes.

Quartò hæc poeſis cum in humili ferè dicendi genere verſetur, modò ſententiarum gnomicarum, ubi de moribus inprimis agitur, luminibus delectatur; modò argute dictorum nervis opportunè ſtringitur. illius ornamenti ſchemata in prima *Gonzaga Epiſtola* ejuſq; reſponſione invenies: alterius quædam in *Epiſt. 2. ad Legatos*, præcipuè tamen *in Lacrymis* deprehendes. Habetque cultus ille vim quandam cum voluptate perſuadendi, cùm altiſſime animis iſtæ dictionis illecebræ inſideant, & ſe-

nus obliterentur. Quanquam, ut in culto habitu omnis macula gravius offendit, ita pueriliter captatæ argutiæ, leviterque in ſplendida oratione vibratæ diſplicent. Ex hoc ornatu infra quædam per Ovidii Epiſtolas ſeligam, ut diſertius intelligas, quis qualiſque is eſſe poſſit.

Quintò in numeris Elegia ſuavitatem amat, quam præ reliquis unus eſt Ovidius feliciſſimè aſſecutus. Vitanda itaque ejuſdem literæ crebra repetitio, aſper vocalium concurſus, eliſioneſque & hiatus, quibus vel tardatur pronuntiatio, vel literæ ſine gratia abſorbentur. Dictiones item monoſyllabicæ in finali cæſura diſplicent: niſi forte alia, quæ mitiget enunciationem monoſyllaba præcedat, ſic toleratur *conſequar iſta ſat eſt*. Polyſyllaba ac præſertim triſyllaba in fine Pentametri ingrata ſint, in illis Propertius quandoque affectatè gravis, in his verò etiam Catullus ingratè languidus. Ovidius verò in utriſque cavendis nimium penè religioſus. Nihil enim prohibebit aliquando hæc inſerere, uti etiam tolerare eliſiones, cùm hæſitatio, mœror, languor defectioque animi ſignificanda erunt, gratiamque etiam hoc pacto ſermoni conciliabunt.

CAPUT. IV.

Qui potiſſimum autores, & quibus in dotibus ad imitationem propon endi ſint, quibus in vitiis declinandi.

SUpereſt potiſſimum hujs palæſtræ officium, ſtyli ductus & optimorum Poetárum æmulatio. Spectare tantum & legere in hac arena ſupervacaneum penè fuerit, niſi ad uſum exercitationemque, tam præceptorum quàm varum ars oculis hauſta traducatur. Verùm, quos tibi hic, caſte Lector, tutò ſatis autores proponam, ambiguus hæreo. Innocentia adoleſcentum pudorque honeſtus res eſt vitro fragilior, ad Poetarum amores, quos veteres ubique ſpargunt, veluti ſcopulum alliſa frangitur, ut multi, cum ex his diſcunt, pereant. Quare veteres illos qui in hoc genere ſcribendi laudantur maximè, ut Ovidium, Tibullum, Propertium, niſi obſcœnitate & amoribus proſcriptis, juventuti non ſuaſero; quidquid contra oblàtrent impuritatis hodie Magiſtri, quorum plerique religionis naufragium jam perpeſſi, pudoris jacturam non æſtimant, adeòque Eunuchos hos noſtros Poetas, puto videlicet ore, proſcindunt, omnemque in nos, hujus poeſios exilium decernere auſos, bilem evomunt.

munt. Attamen hos ex alto Muſarū proſtitutores deſpicimus, ſecuri, etiam in ipſa virtutis atque integritatis arce, bonarum artium poſſeſſores. Sus volutabrum diligat, nihil hæc ad Minervam. Ethnico ego ore illorum impudentiam confundam. Legatur ſanè Ovidius, atque illic legatur, ubi ſic loquitur de *Amoris remedio*.

Eloquar invitus, teneros ne tange Poëtas:
Submoveo dotes impius ipſe meas.
Callimachum fugito, non eſt inimicus amori;
Et cum Callimacho, tu quoque Coe, noces.
Me certè Sappho meliorem fecit amicæ,
Nec rigidos mores Teia Muſa dedit.
Carmina quis potuit tutò legiſſe Tibulli?
Vel tua, cujus opus Cynthia ſola fuit?
Quis potuit lecto durus diſcedere Gallo?
Et mea, neſcio quid, carmina tale ſonant.

Hem amorum Patroni huic frontem, ſi quam habetis, affricate, ut vel à gentili diſcat erubeſcere. Se, Gallum, Tibullum, & cum ſua Cynthia Propertium, negat tuto, & à conſtante obdurato Amoribus pectore, legi poſſe, iis ſcilicet locis, quibus Amores adumbrant, tam ferreum non exiſtimat eſſe, qui his lectis intellectiſque non emolleſcat. Quid verò Tibullus & Propertius ſine Amoribus, ferè paſſim in lectis, tractant; Ovidius multis locis purè fluit, aliis ſeipſum damnat, tantum veritati pondus ineſt, ut invitis nonnunquam excidat. De me libere fatebor, hac perculſum formidine, adduci nunquam potuiſſe, ut, ſive in hac, ſive in alia poeſi, quám univerſam prope diſcendo docendoque in ſcholis volvi, incorrectum quempiam ex notatis hoc vitio autoribus evolverim. Et ſane nihil opus multitudine: unus etiam Ovidius, in Elegiis caſtigatis, perfectionis avido ad omnem hac in poeſi eloquentiam ſuffecerit.

Porrò ut hujus vim artemque Poetæ, tum etiam ceterorum, facilius, & legendo pervadas, & imitando aſſequaris, ſumpto aliquo ſcribendi argumento, eoſdem inter ſe componam. Illud eſſe poterit, quo *conjux abſenti conjugi deſiderium reditus exponat*. Quod diſſolutis verſibus, ut propius intuearis, tale ex Tibullo adfero, magiſque poetico diverſo charactere deſigno.

Quid prodeſt, ô Neæra, *votis* (ad Superos fuſis) *impleſſe cœlū*, & *blanda*, cum multâ prece *dediſſe* thura? Non (cupio) in ſignis (eſſe) conſpicuuſque clara domo; ut è *limine tecti marmoris* prodi-

, prodirem! aut ut *tauri mei multa revocarent jugera*, & terra , *benigna* magnas meſſes daret; ſed ut longæ tecum vitæ gaudia , ſociarem, & ſenecta noſtra in tuo ſinu *caderet;* Tunc, cum *per-* , *menſo tempore lucis defunctus, Lethea nudus rate ire cogerer* , *&c.* O *niveam mihi lucem*, & ô diem terque quaterq; felicem, , quis te poterit mihi reddere! *At* ſi Deus meus aversâ non au- , diat aure quæcunq; pro dulci reditu voventur: nec regna me ' juvent, nec *aurifer amnis Lydius*, nec opes quas orbis terrarum , ſuſtinet. Hæc alii cupiant, mihi paupere cultu ſecuro liceat ca- , ra poſſe frui conjuge.

Hæc pleraque infimo ſcribendi charactere exarata vides, ſive ſtylum ſive affectum autoris ſpectes, quæ lib. 3. Eleg. 3. ſic Tibullus verſibus illigavit.

1. Quid prodeſt cœlum votis impleſſe Neæra?
Blandaque cum multâ thura dediſſe prece?
2. Non ut marmorei prodirem è limine tecti,
Inſignis clarâ conſpicuúmque domo.
3. Aut ut multa mei renovarent jugera tauri,
Et magnas meſſes terra benigna daret;
4. Sed tecum ut longæ ſociarem gaudia vitæ,
Inque tuo caderet noſtra ſenecta ſinu.
5. Tunc cum permenſo defunctus tempore lucis,
Nudus lethæa cogerer ire rate, &c.

Iam Propertium in materia ſimili loquentem audiamus, ut emineat quâ potiſſimum ſcribendi ratione diſſideant.

, Hæc Arethuſa mittit mandata Lycotæ ſuo, ſi meus eſſe potes, , cum toties abſis. Siqua tamen lecturo *tibi pars deerit oblita* , (lituris) hæc è meis lacrymis facta erit litura, aut ſiqua *te incer-* , *to tractu fallet littera*, ſigna erunt dextræ meæ jam morientis, , *Te modo viderunt iteratos per ortus Bactra; Te munito equo ho-* , *ſtis Sericus, ac Hiberni Geta pictoq́, curru Britannia, & diſcolor* , *Indus Eoa uſtus aqua, &c. Heu portis omnibus noxia meæ pendēt* , *vota texitur hæc lacerna quarta caſtris tuis. Occidat, qui imme-* , *rita in arbore vallum carpſit & rauca per oſſa tubas ſtruxit,* , *dignior qui funem torqueat Ocno obliquo, & aternus tuam Aſel-* , *le famem paſcas. Dic mihi num teneros lacertos lorica uriti num* , *gravis haſta imbelles atterit manus? &c. Felix Hippolyte*, *qua-* , *nuda papilla arma tulit, & molle caput barbarâ texit galeâ*, uti- , nā Romanis puellis caſtra patuiſſent. *fida tua eſſem militia ſar-* , *cina: nec Scythia me tardarent juga, cùm altas pater Africus a-* , *quas frigore in glaciem nectit.* Anim-

Animadvertes opinor hunc poetico magis per ardua loca paſſu incedere: paucis, quæ exordio Elegiæ habentur, demptis. *Hæc* ita Propertius carmine eſt complexus.

1. Hæc Arethuſa ſuo mittit mandata Lycotæ.
Cum toties abſis, ſi potes eſſe meus.
2. Si qua tamen tibi lecturo pars oblita deêrit.
Hæc erit è lacrymis tacta litura meis.
3. Aut ſiqua incerto fallet te, littera tractu,
Signa meæ dextræ jam morientis erunt.
4. Te modò viderunt iteratos Bactra per ortus,
Te modo munito Sericus hoſtis equo.
5. Hibernique Getæ, pictoque Britannia curru,
Uſtus & Eoã diſcolor Indus aqua. &c.
6. Omnibus heu portis pendent mea noxia vota,
Texitur hæc caſtris quarta lacerna tuis.
7. Occidat, immeritâ qui carpſit in arbore vallum,
Et ſtruxit querulas rauca per oſſa tubas.
8. Dignior obliquò funem qui torqueat Oeno,
Æternuſque tuam paſcat Aſelle famem, &c.

Ovidius hoc ſcribendi argumento integrum implevit Heroidum librum. Epiſtolam 3. eodem ſenſu orditur.

„ *Littera quam legis* Græca, à rapta venit Briſcide, vix bene
„ *barbarica manu nota ta* Lacrymæ lituras fecêre, quacunq; aſpi-
„ cies, ſed tamen *pondera* hæ lacrymæ *votis habent* (Epiſtola ve-
„ to 2. ſic loquitur) *Demophoõ*, tua te Phyllis. Rhodopeia hoſpi-
„ ta ultra tẽpus promiſſum abeſſe, queror Cũ ſemel *luna cornua*
„ *pleno orbe coiſſent, anchora tua noſtris littoribus pacta eſt. Luna*
„ *quater* (interea) *latuit, quater orbe toto recrevit, nec Actaas ra-*
„ *tes unda Sithonis vehit.* Si tẽpora numeres quæ amantes bene
„ numeramus, *ante ſuũ diẽ noſtra non venit querela.* Lenta quo-
„ que ſpes fuit, tarde (illa) credimus quæ lædũt credita, (hæc) nũc
„ & in vitâ amante, nocent. Sæpe *mihi pro te mendax fui,* ſæpe *pu-*
„ *tavi notos procelloſos alba referre vela.* Devovi Theſea, quia te
„ nollet dimittere, forſitã tamen ille tuos curſus nõ tenuit. In-
„ terdum timui, ne dum ad Hebri tendis *vada*, *puppu naufraga*
„ *cana* aqua foret merſa. Ut tu valeres, ſcelerate, Deos ſæpe ſup-
„ plex prece, *thuricremis focis devenerata ſum.* Sæpe vẽtos cœ-
„ lo pelagoq; faventes videns, mihi ipſa dixi, ille, ſi valet, venit.
„ Denique ad cauſas fui ingenioſa, & quidquid obſtat properã-
„ tibus, fidus amor finxit. At tu abes lentus, nec *jurata te Nu-*
mina

» *mina reducunt*, nec amoye noſtro motus redis. *Ventis*, ô Demo-
» phoon & *vela dediſti*, & verba: vela reditu, verba fide queror
» carcere &c. Ah furioſa (ego) laceras etiã *puppes* refeci, ut *cari-*
» *na, qua deſereret, firma foret*: & dedi remigium quo abires me
» fugiturus. Heu vulnera meis telis facta patior! &c. Tuis verbis
» & amans & femina decepta ſum. Dii faciant, ut iſta ſit tuæ lau-
» dis ſumma, & media in urbe inter Ægidas ſtatuaris, &c.

Quæ Poeta Ep 2. ita jucundo facilique numero adſtrinxit,

1. Hoſpita, Demophoon, tua te Rhodopeia Phyllis,
   Vltra promiſſum tempus abeſſe queror.
2. Cornua cum Lunæ pleno ſemel orbe coiſſent,
   Littoribus noſtris anchora pacta tua eſt.
3. Luna quater latuit, toto quater orbe recrevit:
   Nec vehit Actæus Sithonis ora rates.
4. Tempora ſi numeres, bene quæ numeramus amantes,
   Non venit ante ſuam noſtra querela diem.
5. Spes quoque lenta fuit: tardè, quæ credita lædunt,
   Credimus: in vitã nunc & amante nocent.
6. Sæpe fui mendax pro te mihi: ſæpe putavi
   Alba procelloſos vela referre Notos.
7. Theſea devovi, quia te demittere nollet:
   Nec tenuit curſus forſitan ille tuos.
8. Interdum timui, ne dum vada tendis ad Hebri,
   Merſa foret canâ naufraga puppis aqua.
9. Sæpe Deos ſupplex, ne tu ſcelerate perires,
   Sum prece thuricremis deveneraτa focis.
10. Sæpe videns ventos cœlo pelagoque faventes,
   Ipſa mihi dixi, ſi valet, ille venit.
11. Denique fidus amor, quidquid properantibus obſtat,
   Finxit, & ad cauſas ingenioſa fui.
12. At tu lentus abes, nec te jurata reducunt
   Numina; nec noſtro motus amore redis.
13. Demophoon ventis, & vela, & verba dediſti,
   Vela queror reditu, verba carere fide. &c.
14. Ah laceras etiam puppes furioſa refeci,
   Vt qua deſereret firma carina foret:
15. Remigiumque dedi, quo, me fugiturus, abires,
   Heu patior telis vulnera facta meis! &c.
16. Sum decepta tuis & amans, & femina, verbis,
   Dii faciant laudis ſumma ſit iſta tuæ!

Plus

Planè hæc ſuaviori condiuntur variantur que facundiâ, quamvis in illa brevitate unius exempli vix ſatis diſcrimen illud eminere poſſit.

1. Conceptibus & argumentorum inventione amœnior, rarior, ſubtiliorque Ovid. eſt. In omnem ſe partem ad doloris amoriſque affectiones explicandas convertit, idque meritò, cum in conjugibus amantibuſque per abſentiam divulſis hæ maximè dominentur. Frigidior argumentorum inventor Tibullus, ut Neæræ abſentis reditum ſe deſiderare vehementer oſtendat; nihil ſeſe opes quaſcunque ſine illa facere dictitat, quarum deinde inſiſtit deſcriptioni, ac denique abſque Neæra gravem ſibi eſſe vitam commemorat. Propertius pluſculum ad affectum diſertus, bellorum quibus ſponſus detinetur inſtructores deteſtatur; metuit, ne tenerum arma nimium gravent, conjugis viriq; labores ingenioſè commemorat, nuntia minus fauſta exponit, optat Romanis in caſtris locum feminis dari &c. Ovidius pari inventionis felicitate, & temporis, quo ſeparentur, longitudinem, & ſpem deceptam, execrationes adverſus detinentes, vota ad ſuperos pro reditu, fidem neglectam, illaudatam fraudem, operam, opemque malè impenſam &c. perſequitur, rationibus ad teneriorem affectum exprimendum opportunis, aliis Propertii argumentis, in ſimili materia, uſus alibi.

Ornamenta argumentorum, ut ſunt modicæ, nec niſi rarò productæ fictiones, præſagia, ſomniorum imagines, permutatio rerum affectuumque improviſa, aut factorum oppoſitio, & quandoque etiam epiſodia, tum potiſſimum ſimilitudines rerum & factorum exempla, apud Ovidium quoque illuſtriora, quàm ceteros reperies. Et quanquam in hac Elegia pauca ſint ejuſcemodi lumina: in quibus etiam Propertius certat, vincitur verò Tibullus (qui ultimâ Elegiæ parte, ſed diſpari eloquentia, eodem ſenſu, concludit) tamen ex tota poeſi inter ſe collata quivis illud facile agnoſcet.

2. Elocutionis forma, quam hoc loco potiſſimum expendendam duxi, in Ovid. Elegiis propriè dictis planè eſt accommodatior, verba mollius compoſita, & ad numeros ſuaviores paſſim inflexa. Longior præſertim in fine, atque inprimis triſyllabica evitata. Quis enim illa Tibulli laudaverit? Lib. 2. Eleg. 4.

1. Seu veniet tibi mors, neque erit, qui lugeat, ullus,
2. Nec qui det mœſtas munus in exequias,
3. At bona quæ nec avara fuit centum licet annos,
4. Vixerit, ardentem flebitur ante rogum.

5. At-

bus omnia poeticis locutionibus efferantur,quæ velut condimenta tantum huic carmini aſpergenda,ut à Tibullo Ovidioque rectius factum eſt.

Ornamenta elocutionis;ut ſunt tropi & figuræ , gnomicæ item ſententiæ,& arguta concluſiones ; in Ovidio nobiliores, quàm in ceteris reperiuntur.Et his inprimis delectantur Elegiæ,quæ lacrymas & affectiones dolentium amantiumque teneriores proſequuntur,illis enim magnoperè animatur: atque in omnem partem flectitur oratio.Talis,ut pauca ex ſuperioribus tangam,illa eſt Naſonis repetitio diſt.3.*Luna quater latuit, quater recrevit*,eſt deinde oppoſitio inter *verba & vela vento data* diſt.13 eſt cauſa non cauſa diſt.14.& 15.eſt & ironica exprobratio ſceleris diſt.16.& ſeq.quæ pleraque epigraminatici aliquid condimenti habent. Sed alibi in figuras profuſior eſt. Suavis in repetionibus inprimis eſt, quandoq; uſq; ad affectationem.Sic Epiſt.3 Hercid·diſt.3.Ita Briſcis Achilli loquitur.

Si mihi pauca queri de te dominoque viroque
 Fas eſt;de domino pauca viroque querar.
Non ego poſcenti quod ſum cito tradita Regi,
 Culpa tua eſt,quamvis hæc, quoque culpa tua eſt.
Nam ſimul Eurybates me Talthybiuſque vocarunt,
 Eurybati data ſum Talthybioque comes.&c.

Quorſum in ſingulis diſtichis iterata repetitio, & prima quidem coacta magis,quàm venuſta,ultima ambiguâ ſatis ad laudem reprehenſionemve ſuſpensâ lance? Quid enim virtutis ortationi,ut omnis figura ſolet,imprimat,non omnino liquet,niſi putes accelerationem hoc pacto facilius deſignari. Secunda correctionem elegantem complectitur. Apta ibidem repetitio.

Propter me mota eſt,propter me deſinat ira,
 Simque ego triſtitiæ cauſa moduſque tuæ.
Nec tibi turpe puta precibus ſuccumbere noſtris,
 Conjugis Oenides verſus in arma prece eſt &c.
At ſi verſus amor tuus eſt in tædia noſtri,
 Quam ſine te cogis vivere,coge mori.

Sanè plurimum hæc venuſtatis,ab oppoſitione repetitioni admiſta,ut & illud ib.

Vince animos iramque tuam,qui cetera vincis.

Sententioſum illud eſt Phædræ ad Hippolytum ep.4. otium ſuadentis.

Quod caret alterna requie durabile non eſt.
Hæc reparat vires feſſaque membra levat.
Arcus & arma tuæ tibi ſunt imitanda Dianæ,
Si nunquam ceſſes tendere, mollis erit.
*Et illud Medea ad Iaſonem Ep.*11.
Eſt aliqua ingrato meritum exprobrare voluptas,
Hac fruar, hæc de te gaudia ſola feram.
Epiſt. 17.*Helena Paridi.*
Eſt virtus placidis abſtinuiſſe bonis.
Tarda ſolet magnis rebus ineſſe fides?
An neſcis longas Regibus eſſe manus?

Quin & venuſtè aliquando allegoriæ ſententioſæ inducuntur ut ibid.

Sed nimium properas, & adhuc tua meſſis in herba eſt,
*Et Epiſt.*5.*Paris.*
Quid facis Oenone? quid arenæ ſemina mandas?
Non profecturis littora bobus aras.

Porrò ex Epigrammatum fontibus (de quibus ſeparato opuſculo diſſerui) hæc poeſis Elegiaca inprimis irrigatur, quo in genere Ovidius ceteris longè exquiſitior, unionesque non rarò in hoc mari, quanquam ex Teneris nonnunquam concha, ſufficit.

Ex fonte oppoſitorum paſſim obvia reperies. Sic oppoſitione imparium ludit. *Epiſt.*7.*Dido ad Æneam.*
Sed meriti famam, corpuſque animumque pudicum,
Cum malè perdiderim, perdere verba leve eſt.

Et ibidem oppoſitione ejuſdem cum ſeipſo, quæ plus ſubtilitatis habet.
Cœpiſti melius quam deſinis; ultima primis
Cedunt: diſſimiles hic vir & ille puer.

Quid, quod ex alienatis, ſuaviſſimo argutiarum fonte, plurimum Naſo propinet, raris in hac re aliorum veterum exemplis. De ſolis, ut cœpi *Epiſtolis Heroidum* quædam delibabo. Epiſt.5. *Oenone Paridem* his verbis, ait promiſiſſe fidem.
Cum Paris Oenone poterit ſpirare relictâ:
Ad fontem Xanthi verſa recurret aqua.
Subjicit Oenone
Xanthe retro propera, verſæque recurrite lymphæ,
Suſtinet Oenonen deſeruiſſe Paris.
Et Ep 8. Dejanira Herculi captivæ Iolesamore capto.

Gratulor

Gratulor Oebaliam titulis accedere noſtris;
Victorem victæ ſuccubuiſſe queror.

*Epiſt.*13. Laodamia Proteſilao ita bene precatur ad Trojanos loquens.

Parcite Dardanidæ de tot precor hoſtibus uni.
Ne meus ex illo corpore ſanguis eat.

Et ad ipſum, belli ſe diſcrimini objicientem.

Infelix quæ primam virum lugebit ademptum;
Dii faciant ne tu ſtrenuus eſſe velis.

De imagine ipſius ib.

Crede mihi plus eſt, quam quod videatur imago.
Adde ſonum ceræ Proteſilaus erit.

*Epiſt.*14 *Hypermeneſtra* Lynceo viro à ſe contra parentis mandatum non occiſo.

Clauſa domo teneor. gravibuſque coërcita vinclis.
Eſt mihi ſupplicii cauſa, fuiſſe piam.
Quod manus extimuit jugulo demittere ferrum,
Sum rea: laudarer ſi ſcelus auſa forem.

*Epiſt.*16. Caſſandra Paridi Helenam claſſe rapturo.

Quo ruis, exclamat, referes, incendia tecum,
Quanta per has, neſcis, flamma petatur aquas?

*Epiſt.*17. Helena Paridi ad perfidiam ſollicitanti.

Deſine molle precor verbis convellere pectus:
Nevè mihi, quam te dicis amare, noce.

*Epiſt.*18. *Leander Heroni abſenti.*

Septima lux agitur, ſpatium mihi longius anno,
Et quo non poſſum corpore, mente feror.

Et Lunæ ib. Quantum cum radiis fulge argentea puris
Concedunt flammis ſidera cuncta tuis.
Tanto formoſis formoſior omnibus illa eſt:
Si dubitas cæcum Cynthia lumen habes.

Et de frequenti per natationem *tranſitu.*

Iam patet attritus ſolitarum limes aquarum,
Ignotum nec me piſcibus eſſe reor.
Frigora ne poſſim gelidi ſentire profundi,
Qui calet in cupido pectore præſtat amor.

Comparationum etiam atque Exemplorum ſcitè adhibendorum præ ceteris egregius eſt artifex, inprimis de Remedio Amoris ſcribens. Sic Ep.7 præclarè dictum.

Quam

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Quam malè inæquales veniunt ad aratra juvenci,
Tum premitur magno conjuge nupta minor.

Et ep.17. Dum novus eſt potius cœpto pugnemus amori,
Flamma recens parvâ ſparſa reſedit aqua.

Et, ibid. Tale nihil timeo, ſed nec Medea timebat,
Fallitur augurio ſpès bona ſæpe ſuo.

Alluſioni eruditæ ſervit (quam in fontibus Epigrammaticis quartum ſtatui) quod ibidem proximè ſubjicitur.

Non honor eſt, ſed onus, ſpecies læſura ferentes:
Si qua voles aptè nubere, nube pari.

Et quod ſeq. Epiſt.10.

Hoc ego. Quod voci deerat plangore replebam
Verbera cum verbis miſta fuêre meis.

Epiſt.16. Paris Helenæ.

Da modo te; quæ ſit Paridis conſtantia noſces;
Flamma rogi, flammas finiet una meas.

Et ib. Sæpe mero volui flammam compeſcere; at illa
Crevit, & ebrietas ignis in igne fuit.

Has argutæ dictionis gemmas, nemo perinde ut Naſo feliciter uſurpavit, quas meo ſecrevi judicio, ut te pari, ad hunc delectum obſervatione inſtruerem. Sic & raræ quædam phraſes obſervari poterunt, quæ illo cenſu dictorum non continentur. ut Medea Iaſoni exitium precata ſubjicit epiſt.12.

Et ep.15. Quantum perfidiæ tecum ſcelerate periſſet;

Hel Par. Spes bona ſollicito victa timore cadit.

Epiſt.17. Et laudem de me nullus adulter habet, *nempe quod me deceperis.*

Et ib Excepto, redii paſſa timore, nihil:

Et ib. Ad poſſeſſa venis præreptaque gaudia ſerus.
Spes tua lenta fuit, quod petis alter habet.

Et ib. Sed ſine, quam tribuit ſortem fortuna, tueri.
Nec ſpolium noſtri turpe pudoris habe.

Et ibid. mollis forma juveni.--- Quod fortia facta loquaris.
A verbis facies diſſidet illa tuis.

In his omnibus, ut eminere Ovidium phraſi huic carmini dignâ manifeſtum eſt, ita ad hujus poeſios ſuavitatem perfectionemque conſequendam ante alios ejuſdem lectionem ſuaſerim, quanquam & Tibullum in rerum deſcriptione, iis, ubi putus eſt locis à manibus non eripiam; Propertio etiam ad hu- milio-

miliorem|ſtylum non extollendum,locum meo arbitratu indulgeam. Quæ cauſa,cur & cavenda maximè ſignaverim.

CAPUT V.

De duplici imitandi & perfectæ eloquentiæ aſſequendi ratione,via ſcilicet reſolutionis,& compoſitionis.

DUplex via eſt,quâ ad hanc eloquentiam proximè inceditur. Una reſolutionis|eſt,qua optimorum Poetarũ laborem & poeticos numeros,in ſolutam orationem redigimus,& ad ſua veluti revocamus atque expendimus principia;uti cum mixtum corpus in ſua elementa reſolvitur : altera compoſitionis, qua principia & elementa prima aptè reperta, poeticiſque ornamentis culta,in verſus numeroſque concinnos, ad probatorum autorum exemplum digerimus. Illa ordine princeps eſt, atque ad hanc faciliorem præſtat aditum. Nam ut horologii incogniti hactenus artificium imitaturus quiſpiam, ſuo illud primum obſervat in corpore,deinde verò in ſingula reſolutum membra,partibus explorat perpenditque ſingulis, eaque conatur æmulatrice efformare induſtria,ut pari ordine conſtructioneque demum coaleſcant;ita in liberali etiam hac arte res habet;poteſtque mediocriter in rebus grammaticis eruditus, cui verborum aliqua,quamvis ſine nitore ac numero,copia affluit, ad hujus eloquentiæ arcem apicemque proprio marte , hac via haud difficulter penetrare.

Cùm verò reſolutionis argumentum ſuprà dederim, ubi veteres in eadem materia Poetas invicem expendi dijudicavique: non eſt,cur huic inſiſtam fuſius; tantùm moneo ,convenire, ut eo pacto laxata eſt numeris,tanquam vinculis , oratio ſubinde ad numerum ſtylumque hiſtoricum redigatur,mutatis iis, quæ poeticorum aliqua vinculorum lineamenta in corpore orationis relinquunt,unde etiamnum malè incedens claudicat,& inconcinnè ſermo hæret,deinde,ut quidquid poeticam licentiã redolet, amoveatur,cum hic non modò nullam mereatur gratiam,verùm etiam effundat. Hinc non ſuaſerim (ut ſuperioris capitis exemplo utar) cum Tibullo in ſoluta oratione dicendum *Quid prodeſt votis cœlum impleviſſe & cum multa prece dediſſe Superis thura.* Licet enim parũ à Rhetore hæc phraſis abhorreat,audacior tamẽ tropus eſt, *implere cœlum votis*:nec *dare thura* ſatis oratori conveniens;cum ei,vel proprium,vel opportune

Tunc tranſlatum verrbum uſurpandum ſit; quorum neutrum vox *dare* hoc loco præſtat, incendimus enim, aut offerimus thura Superis, denique & minutæ nimium voculæ (quales in hoc carmine reſoluto deprehenduntur) jure in virili oratione diſpliceant: ut hic ſunt *cum multa precedare thura.* Quocirca ita hanc orationem infle&tendam Rhetori cenſeo.

Quid prodeſt ò Neæra nos votis impleraſſe Superos, ac multis cum precibus thura obtuliſſe? Equidem non magnopere cupio in ſignis cōſpicuuſq; clara videri in domo, non marmareo exire de limine, non multa arare jugera, magnaſq; ex agro meſſes colligere, ſed longa potius vitæ gaudia tecum jucunde ſociare, meamq; tuo in ſinu ſenectā deponere, quando permenſo hujus vitæ tempore, & has defunctus luce nudas ad ſepulchrum tranſmittar. &c.

Vis ex Naſonis poeſi nonnulla etiam hoc pacto diſſolvam, iis quibus commodè Rhetori licet uſurpatis retentiſque? Accipe in exemplo quoque ſuperius adducto ex Epiſt. 2.

Tua Phyllis ò Demophoon, Rhodopeia quondā hoſpita, ultra promiſſum tempus abeſſe te meritò queritur. Siquidē à quo tēpore tua noſtro in littore jacta eſt anchora, Luna quater decrevit acrevitq;. nec interea claſſis ulla per Oceanū advehitur. Si tēpora numeres, qua amantes bene numeramus, immatura noſtra querela nō eſt, &c. Ex quibus animadvertes connexiones etiam à Poetis non nunquam, numerorum gratiâ præteriri, ac vice verſâ oratores ſolutos eorundem cauſa, obvia quandoque verba aſpernari, ut hic ſunt, *ante diem venit querela*, ut Poeta dixerat, verbis in oratione nimium attenuatis, parumque numeroſè ſonantibus, quæ exercitato aurium judicio ponderanda relinquimus. Iam ad compoſitionis viam convertimur, quæ, ubi prior rectè explorata fuerit, facile tenebitur.

In via compoſitionis, ante omnia Scholæ noſtræ inſtitutio p. 1. l. 2. c. 25 diligenter expendenda erit, ut intelligas quemadmodum ſimplex phraſis ad poeticæ conſtructionis dignitatem extollenda ſit. quod hic non recolo. Demus igitur hæc ex Plinii Cæcil. Epiſt. ultima lib 4 tibi poeticè reddenda obtigiſſe ubi ad Lacinium de fonte ſic ſcribit

Fons oritur in mōte, per ſaxa decurrit, excipitur cænatiūcula manufacta: ibi paululū retentus in Lariū lacum decidit. Hujus mira natura, ter in die ſtatis auctibus ac diminutionib. creſcit decreſcitq;. Cernitur id palā & cum ſumma voluptate deprehēditur. Iuxta recūbis, ac veſceris, atq; etiā ex ipſo fonte [nam eſt frigidiſſimus] potās;

petas: Interim ille certis dimenſiſque momentis, vel ſubtrahitur, vel aſſurgit. Annulus, ſeu quid aliud ponis in ſicco, alluitur ſenſim ac noviſſime operitur: detegitur rurſus paulatimq́, deſeritur &c.

Hæc ut poeticæ dictioni aptes ante omnia exploratum eſſe debet; quæ verba, quæque phraſes illo, quod cogitas, carmini idonea. Et primò quidem exiguus de verbis labor erit, utcunque de menſuris poeticorum Pedum inſtructo, Polyſyllabica, rarò locum inveniunt. Unde hinc ſtatim *cænatiuncula, diminutionibus paululum* quoq; *operitur* &c. excluduntur. Phraſis verò etiã iſta: *ſumma cum voluptate deprehenditur*. Item *Senſim ac noviſſimè operitur & c.* Quocirca in pleriſque ſimilibus verba ac phraſis novãda, ſumpto uno ſubſtantivo, & verbo altero carmini idoneo. tum deinde juxta leges c. ante citato p. 1. l. 2. præſcritas incedendum, prout plus minuſve in ſtylo aſſurgitur. Exempli gratia. In præſenti materia: *Fons oritur de monte*, ut aptes ad verſum elegiacum, ſufficiet mutare *oritur*, in *cadit*. & dices *Fons de monte cadit*, niſi malis, retentis omnibus dicere: *Fons de monte oritur*, quod ſine vitio poteris, ut verò reliquum: *per ſaxa decurrit*; ad implendum verſum adhibeas, rectè præter verbi mutationem [quæ non ſolet eſſe, in magna plerumque copia, difficilis) epithetum ad ſubſtantivum adjunges dicendo: *per lubrica ſaxa volutus*. Quod ſi amplificare & extollere hanc velles phraſin: *Fons oritur de monte*: juxta regulas p. 1. l. 2 c. 25. præſcriptas, ex uno hoc ſubſtantivo, aliud educendum eſſet, altero in genitivo caſu uſurpato, ut *montis vertice* vel *alvo*, quibus ſi deinde ſua dederis epitheta, facilè menſuram implebis: nam ut horum ubique copia affluit, ita complendis verſibus perquam ſunt opportuna. Dicas igitur, licebit.

Irriguum liquida fontem mons parturit alvo.

Aut certè Surgit ab irriguo liquidus fons vertice montis.

Sic & in altero novum adjicias ſubſtantivum iſti ſententiæ conveniens v. g. decurrit viam & facilè hunc verſum elicies.

Qui terit obſtreperis lubrica ſaxa viis.

Aut certè. Qui cadit attritis per cava ſaxa viis.

Porrò ſequens phraſis plus habet difficultatis ob ſubſtantivum carmini reluctans: cujus plerumque mutatio magis eſt ardua, ut proinde rudem aliquem ſynonymorum apparatum p. 1. l. 2 c. 5 inſtruxerim. In præſenti igitur phraſi: *excipitur cænatiũcula manufacta*: ſi heroicum verſum cogites, *cænatio* pro *cænatiuncula* ſervire poterit, verùm in ſolo nominandi caſu, ut ic-

circo verbum quoque ablativum poſtulans mutandum ſit. Quod ſi dixeris: *Hunc ſubſtructa capit cænatio*: nimis nuda videtur locutio, & verſus imperfectus minus apté in Elegis cadens. malim itaque proximum, quo fons excipitur, inſtrumentum exprimi, quod concha eſſe poterat. Unde dices.

Hunc exciſa cavâ recipit cœnatio conchâ.

Si tamen verſum malis pentametrum; ita rejectis ceteris loqui poteris.

Quem capit artifici concha cavata manu.

Ex reſolutione enim epitheti: *manufacta* (quod verſibus minus eſt idoneum) oritur illud: *artifici facta, aut cavata manu*. Quæ verò ex horum reſolutione ubertas exiſtat docui loc. cit. c.25. Quare nunc lubet, illa quæ ſupra ex Plinio adduxi verſibus reddere. Tu ſingula modo jam cœpto expende, neque poſt laborem aliquem inſignite ad omnem facilitatem fructu deſtitutum experieris, in hoc enim quod attigi puncto, ſumma penè difficultatis ad hujus eloquentiæ perfectionem aſſequendam vertitur, modo illo judicio polleas quo vile poſſis à pretioſo, diſcernere, Accipe nunc prout vertimus,

Fons de monte cadit, per lubrica ſaxa volutus;
Quem capit artifici concha cavata manu.
Inde retardatis paulùm dum ſubſtitit undis,
Volvitur in Larium, qua via facta, lacum.
Una dies triplici videt hunc accreſcere fluctu,
Et lapſu triplici diminuiſſe vadum.
Illa palam ſpectare fuit non parva voluptas,
Atque epulis hauſtos jungere fonte ſcyphos.
Hunc dimenſa ſuis momentis eripit hora:
Quaſque rapit, certo tempore reddit aquas.
Annulus in ſicca forſan tellure locatus,
Obtegitur fluctu, delerit urque ſuo &c.

Quædam hic ex oratione ſoluta minus verſibus opportuna, rejecta invenies; cum ad rei ſubſtantiam exponendam minimè facerent: adjuncta rurſum nonnulla, quæ illam non ſubverterent, Captatas etiam, paululùm inflexâ phraſi uſitatas Poetarum figuras, quibus rei inanimæ ſenſum tribuunt: ut cum dixi *dies videt*; *hora eripit*. Quæ in præceptionibus, quas generatim Poeſi dedimus, verſato deeſſe vix poterunt. Mallem verò hiſtoricum ab iterata ejuſdem rei narratione abſtinuiſſe, ne idem propemodum tertio & quinto diſticho cogeret repetere.

Hæc

Hæc exercitatio quam utilis, tam neceſſaria eſt, ad utriuſque tionis ſolutæ ligatæque diſcrimen obſervandum. Tamdiu ve- n prima reſolutionis via novellus Poeta occupandus erit, n hanc denique compoſitionis aſſequatur. Quod ſi tamen anti ſeſe difficultas adhuc major objecerit, ad hujus artis imenta hoc ſeſe pacto conferat.

Sumat facile aliquod poema principio, ejuſque ſenſum ſen- iamque univerſim ſoluto ipſe orationis genere, uſitatâ bo- authoribus phraſi exponat ſæpius; quam ſi non aſſequatur ;, ex probatis etiam phraſilogis colligat, ita cum aliquoties ia reſolutionis progreſſus fuerit, ad compoſitionis viam ſeat, & in materia verſibus idonea boni oratoris aut hiſto- locum accipiat, eumque phraſibus poeticis, (metris etiam- n neglectis) exornare laboret, qua in re, ſi vires de eſſe ſen- , poeticarum phraſium librum ad hoc exercitium ſedulò ibeat, & abeſſe hic ipſius conatus ab egregio ad hanc elo- ntiam fructu non poterit, demum, ubi promptiorem ad genus ſcriptionis calamum expertus fuerit, ſolutum ora- is numerum vinculis adſtringat poeticis, idque in una car- is ſpecie, dum eâ penitus animo inſederit. Quod difficile erit, poſtquam propoſito ſibi alicujùs Poetæ carmine ob- averit, quæ in illo verba, & quibus potiſſimum hoc illudque orum genus locis deſerviat. Quâ rurſum in re magnopere ori adhuc ingenio profuerit, in diſtichis præſertim ejuſmo- bſtantiva cum verbis deligere, quibus aptè, vel verſum, vel m etiam diſtichon abſolvat: nam epitheta, quæ plerumq; rſibus præmittenda ſunt, ob varietatem copiamque facilius eris includuntur.

CAPUT VI.

atio in via compoſitionis quatuor potiſſimum rerum eſſe cujus praxis declaratur, & vitia deteguntur.

hoc eloquentiæ genus perfectè aſſequendum imitatio bo- orum autorum apprimè eſt utilis. Hanc quadruplicem po- um eſſe aliam alia perfectiorem, ac præter has mixtam ex omnibus faciliorem magiſque laudatam ceteris docui 2.c.26. quo lectorem remitto. Hoc verò imitandi ſtudium, è exercendum judicio, ut à facilioribus ejus ducatur prin-

cipium. Licetque hac in re, tam novorum, quàm veterum exemplis inſiſtere, modò illi tales ſint, qui antiqua Latini ſermonis puritate fluant: nam hi ſæpe & materia ſelectiore, & majoribus conceptuum ornamentis denique & figuris illuſtrioribus (quæ in ſuam quæque imitandi rationem cadunt) eluceſcunt. Oſtendit ſanè hac ætate noſtra P Hermannus Hugò, P. Antonius Deslion, PP. Verpæus & Vincartius Hoſchius, aliique nonnulli Societatis Jeſu Poetæ res ſacras materiem poeſi idoneam eſſe: aliis etiam divinarum hiſtoriarum ornamentis, non minus, quàm fabulis ad inſignem cultum extolli poſſe, ſuis hic etiam fictionibus locum eſſe. Eloquio deinde ex Latiis fontibus ducto nihil admodum veteribus, præter ſolam ætatis autoritatisque (quâ ad illorum ultimò judicium tranſitur) prærogativam, conceſſere. Imò verò declinandos nobis, & gentilitiæ ſuperſtitionis & impuræ Veneris ſcopulos antiqui objiciunt; nihil hi quos dixi, recentiores fugiendũ continent, multa etiam in veteribus irrepertu habent amplectenda. Vis in his felicem quoque Naſonis in Heroidum Epiſtolis imitatorem cernere, Remondi Alexiadem conſule, & talem reperies, quam tu juxta nullo etiam verecundiæ detrimento poſſis imitari.

Qui tamen exploratò, ſe cum àntiquis ſentire, volet cognoſcere; huic, ſaltem in illo imitandi genere, quod eandem in ſimili materia, aut ſimilem in eadem materia elocutionis formam ſectatur, ad verba phraſinque eorum recurrendum erit, qui aureæ ætatis ſcriptores habêntur: ne ſenſim; ut in aliis fieri linguis videmus, & ſuperioribus ſeculis in hac eadem factum animadvertimus, à priſco nitore ad barbariem degeneremus. Quod hac etiam ætate [ut res omnis ſuum hoſtem patitur) quoſdam ampullatæ eloquentiæ venatores moliri fruſtra animadvertimus. Verùm prudens quiſq; æſtimator literarum, tantùm ab illis, quantum illi à priſcis Romanæ puritatis Magiſtris in ſtylo formando abesit.

Nunc quemadmodum practicè in Elegiaco carmine imitatio inſtituenda ſit, videamus. Quatuor potiſſimum ſunt, quæ imitari liceat. 1. Materia ſeu res concepta. 2. Ornamenta materiæ, ſeu modus ornatè concipiendi. 3. Stylus ſive elocutionis forma. 4. Ornamenta ſtyli, ſive figuræ orationis. Per hæc ſingula imitator incedere poterit, ſimile quippiã in hac illave parte effingendo, nonnullis etiam, [ſi phraſiologiæ periodos integras exciperis, quas ſibi ex alieno, tanquam proprium vendicare, turpe

it) ex propriis autori ad ſe traductis. Porrò ut exemplo res
ꝛat accipiamus, brevitatis gratiâ, illa ſuperius ex Tibullo,
pertio & Ovidio adducta. Inter hos facillimus imitatu Ti-
us eſt, quia epithetis copioſior florentiorque, ut plurimum
onceptibus eorumque ornamentis magis obvius, figuris
us excultus, quæ omnia ad promptiorem imitationem fa-
t, cum epithetorum facilis, in majori copia, ſit inflexio, ce-
nibil ardui contineant. Ergo illa, quæ ex l. 3. Eleg. 3. recita-
us, ſic imitemur, in materia ſimul & ſtylo.
pud illum conjunx ob abſentiam conjugis queritur. Nos
amus animam Chriſto devotam, ejus abſentiam dolenter
:. Hac imitatione poſitâ, retinere cetera præter ſtylum li-
t, quanquam ornamenta rari nihil complectantur. Dicamus
ır, ſtylo etiam per imitationem inflexo.

Quid juvat effuſis cœlos implere querelis,
Thuricremiſque Deum ſollicitare focis?
Non ego nobilium titulos cerasque parentum,
Non peto marmoreæ limina clara domus;
Non centena meis ararentur jugera tauris,
Et mihi det meſſes prodiga terra ſuas:
Hoc precor, æternæ properes ſolatia vitæ,
Inque tuam redeat vita relicta manum:
Tunc quando obſcuras tumuli devolvar ad umbras,
Et ſtygiâ rapiet cymba Charontis aquâ.

prorſus in materia ſimili phraſin proximè ſimilem. Tu
nde quemadmodum nunc epitheta, nunc etiam ſubſtan-
& verba, nunc utraque illorum permutata ſint. Ut verò
icè hujus rei facilitatem agnoſcas: expendamus ſubſtan-
quibus, ſi totam phraſin mutare ſtatueris, auſpicandum,
œlum & *votis* occurrunt. De illo in ſynonymis p. 1. l. 2. c. 3:
ies hunc verſum varietatem ſuppeditantem.

Aſtra, æther; Cœlum, Polus, Axis, Sidus, Olympus.

ſtero. Supplicium, atque preces, oratio, vota, querelæ.

s ſingulatim expenſis facilè verbum ac deinde & epitheta
ea reperientur; juxtaque leges phraſin aliquam variandi, p.
c. 25. traditas, imitator aliis aliiſque phraſibus affluet. v. 8.
s ſubſtantivi cum verbo mutationem quæramus.

Quid prodeſt cupidis *impellere ſidera* votis?

Quid prodeſt iterata *polis immittere* vota?
Quid *compleſſe* juvat flagrantibus *æthera* votis?
Quid precor immeritis juvat *aſtra laceſſere* votis?
Irrita quid *Vacuas jaculamur* vota *ſub auras*?
Quid toties *ſurdo* votis *famulamur Olympo &c.*

Ita ſi alterum ſubſtantivum cum verbo idoneo variatum conjungas, iterum ſe nova variandi imitandique ratio offeret. Mutemus ſimul loquendi figuram.

Deſine ſupplicibus cœlos inceſſere *verbis.*
Non auditurum *precibus laſſamus* Olympum.
Irrita non flectet rigidos *oratio* cœlos &c.

Imitatio igitur in ſtylo hic etiam ſat diſertè expreſſa eſt, oſtenſamque quantâ hæc varietate poſſit inſtitui.

Difficilior aliquanto Ovidii eſt imitatio, licet facilior ejus ſit phraſis, cauſa eſt ſingularis loquendi ratio & ornamenta, cùm dictionis, tum materiæ, quibus non ſæpè par, rarò exquiſitius aliquid haberi poteſt. Imitemur illa, quæ ex Epiſt. Hereidum 2. ſupra etiam produximus, utque Phyllis Demophontem ſuum, ſic pia Anima hanc vitam pertæſa Chriſtum morari quæratur, modo potiſſimum figuriſque loquendi imitatione expreſſis.

Conqueror abſentem tua te promiſſa morari,
Et ſine te longos, Chriſte, redire dies.
Sæpius, ut duxit rutilos Aurora jugales;
Ultima lux, dixi, naſcitur illa mihi.
Mille dies redeunt, bigaſque Aurora reducit;
Sed mihi dilectum tempora nulla vehunt.
Si ſentire queas, benè quæ ſentimus amantes:
Cor foret, accepto vulnere, molle tibi.
Lentus edaxque amor eſt. tardè trabs dura favillam
Concipit, at totam corripit igne domum.
Sæpe meas verbis decepi credula curas:
Finxi ſæpe tuos aure bibiſſe ſonos.
Sidera devovi, quia te dimittere nollent:
Quæque reluctantem me retineret, humum.

Animadvertes opinor, non tam phraſin me, quàm genium carminis Ovidiani imitatum eſſe: cum alia pleraque dixerim, modo tamen non alio. Poteſt tamen, in hoc ſcribendi genere, quandoque eadem phraſis in alium ſenſum detorqueri, ut hoc loco in penultimo factum carmine ut Naſo dixit:

Theſea devovi, quia te dimittere nollet.

Hæc

æc ad Ovidii illum genium, quo potiſſimum alios vincit, uendum, imprimis eſt utilis exercitatio; plus tamen aliculum difficultatis habet ceteris: nam materiæ ejuſque mento tum imitatio nihil in Elegis ardui continet: cum ex s fere iſta perantur; variatio etiam phraſium puerilis, hæc a virilis ſit imitatio.

que verò ità preſsè imitatori alterius veſtigiis inſiſtendum, ò accıſis quibuſdam incedere ſtrictius; modò laxius habecebit effundere. Sic quod Epiſt. 5. Oenone Paridi apud Nan his verſibus objicit.

Cum Paris Oenone poterit ſpirare relicta,
Ad fontem Xanthi verſa recurret aqua.
Xanthe retro propera verſæque recurrite Lymphæ,
Suſtinet Oenonem deſeruiſſe Paris.

æc Franc. Remondus Soc. Ieſu ſic in ſua Alexiade Eleg 3. eſt atus.

Ante ſuos fluvii revocabunt ad caput undas,
Et partum falſo ſemine fundet humus.
Quàm te nos virgo ludamus amore fugaci,
Aut violem pacti fœdera conjugii.
Ad caput, ô fluvii veſtros revocate liquores.
Da partus alio ſemine terra tuos:
Me facilem his nuper dictis eluſit Alexis,
Et tacitam blandâ texuit arte fugam.

dem ego in lacrymis D. Petri verſu 300. paulò etiam proli- expreſſi; ad quos te remitto. Cùm hoc carmine pleroſque ctus Ovidianos & loquendi figuras, quamvis remotiori paſ- imitatione expoſuerim.

uc enim denique Poetæ eſt contendendum, ut nihil ex aliis ſumptum appareat, quo tuam ſterilitatem profitearis, ne lieno videaris ornatu niteſcere. Tuum eſſe convenit, quo eris: niſi ut Cornicula in aliorum plumis riſum non eru- as.

æc poſtquam aſſecutus fueris, atque alicubi cum Ovidio, nunquam ut in Faſtis neglectiori, nimium te ſerpere exiſti- , præſertim ubi gravior materia aſſurgendum ſuaderet, ad igatam Propertii te poeſin transfer. aut ſparſa in Claudiani tibus diſticha, hiſque illa, quâ dixi duxique in Tibullo, imi- onis viâ inſiſte. ea tamen diſcretionis lege, quæ parum lau- a rejiciat, ac probatioribus tantùm inſiſtat. E. G. illa ſupe-

rius adducta, poſtremis verſibus Magdalena Chriſti abſentiam in morte fratris ægrè ſuſtinens imitetur.

Chriſte, tuus ſtygiam fractus procumbit in urnam,
Lazarus, auxilio non remorante veni.
Te modo Bethſaidæ viderunt climate cæci,
Purpureâ ſenſit Te Chananæa Tyro,
Quod deſperatis piſcina Probatica morbis,
Novimus hoc verbis Te potuiſſe ſacris.
Ceſſit aquoſus hydrops Solymæis nuper in agris,
Paruit imperio lepra relicta tuo.
Quanta Palæſtinas implent miracula terras!
Hoc viduata domus, noſtra patrocinio eſt.

Crebriora in his reperies epitheta, grandiora verba, ducta frequentius in comparationem exempla; ſed in illis affectatio, in his etiam vitanda obſcuritas, ut paucis diſtichis, ex remota imitatione ductis, fecimus. Ceterum lectio optimorum Poetarum collatioque, atque etiam earum, in quibus ſe mutuò excedunt elegantiarum deſignatio obſervatioque profectura hac in arte neceſſaria eſt.

Vitandi tamen inprimis erunt inanes illi verborum propolæ, qui ita raritatem admirationemque phalerata ſuperbè dictione aucupantur, ut quidquid uſitatum eſt faſtidiose reſpuãt, & vel ſeſqui pedalia vocum portenta, vel translationum prodigia, vel epithetorum peregrina examina, vel hyperbolas dictionum, vel hellenismos tam vocum, quàm phraſium paſſim in poeſin congerunt, ut bacchari magis, quàm loqui videantur. Nolo ad cujuſquam reprehenſionem & hujus ævi Poetarum exemplis uti, quos ſtupidiores nonnulli admiratores præ Ovidiana puritate amplexantur, quia vocum magis ſtrepitum ſectantur, quam ſenſum, quod infirmioris judicii vitium, cum in pueris crepitaculorum ſonitu captis jam viri rideamus, in poeſi etiam robuſtiores facilè deſpiciemus, ut qui voces non proter ſeipſas, ſed aptam, rerum adumbrationem inſtitutas intelligemus. Noſtro itaque exemplo utamur, quo ſuperiores Magdalenæ querelas ad Chriſtum de fratre magis ampullata, phraſi extollamus.

1. Iam Phlegethontæâ frater jactandus in algâ
2. Triſte Charontæo remige calcat iter.
3. Chriſte, Machaonio morbum proſcribe lacerto,
4. Exanimemque animam ſub tua juſſa voca.

5. Qu

Quid det Orontæo medicus cataplaſmata ſucco,
Qui diapaſma ferat, tu ſatis unus eris.
Verba tibi ſunt herba potens. ſi juſſeris, ibit
Exul fraterno peſtis ab hoſpitio.
Heu! Libitina ſuos intentata varior ungues,
Et nauli reperit ſueta tributa Charon.
Ah celerem apportes greſſum, Chananeia ſeu te,
Seu te Bethſaidæ deveneretur humus.
Te paſſim morboſa lues apoplecticus horror,
Teque elephas turpis, teque anaſarca fugit.

elicatiora poeſios embammata , qualia *Aſiaticorum*
unc etiam Germanorum Italorumque nonnulli ſto-
eſuriunt. Ac fateor me quondam adoleſcentem his pa-
eligmatis, quæ nunc faſtidio , poſtquam cultioris litera-
ma expolitus, illam cœpi linguæ ſcabritiem deponere.
unquam in propoſitis verſibus nihil ſit , quod aliquo ve-
Poetarum exemplo defendi nequeat, tamen pauca ſunt,
udem merentur, quia importunè adhibentur.
nim, quod tumidioribus Poetis familiare eſt, multum hic
rum, parum rei. *Adfer opem ô Chriſte fratri, qui moritur!*
ſt oratio uſque ad v 11. & quot hic ampullæ vocabulo-
otioſæ ad hanc rem ſignificandam prodiguntur! atque uti-
multi his adhuc limitibus orationem conſtringerent, qui
mant nihil ſibi ex fabuloſa antiquitate intactum relin-
dum.

Subſtantiva hic nimium remota per tropum adhibentur
ga v. 1. pro *unda* putenti, in qua ſolet creſcere. & v. 3. *lacer-*
o *manu*, & v. 8 *hoſpitio* pro *corpore*. Audacioribus hiſce tro-
on ornatur, ſed frigeſcit oratio.

Adjectiva, ſeu epitheta, vel affectatè grandia ſunt : ut v. 1.
egethontæa, præſertim cùm ſimilia plura recurrant : vel mi-
nimium, idque vel ſono, ut v. 10. *ſueta* ; vel ſignificatione,
morboſa: vel malè novata, ut v 2. *Charontæo* remige, pro
aronte: vel nimium peregrina, ut v. 5. *Orontæo*, vel malè con-
entia, ut v. 3. *Machaonio*, & v. 9. *avarior*.

Verba, vel propria non propriè, ut deceret, uſurpata, ut v 10
tit pro *petit*: vel tranſlata inconvenienter, ut v. 2. remige *cal-*
, pro *ſulcat*, vel potius *ſcindet*, ut tempore cohæreat , & v. 3.
ſcribe lacerto, pro *manu*, ne utrumque diverſis tropis alie-
ur.

4 Vocũ Græcarũ quæſita pompa in Latinis odioſa eſt, niſi extorqueat neceſſitas, ut v.13. factũ unde, v.5. *cataplaſmata*, & v.6. *diapaſma*, & v.14. *anaſarca* proſcriptionem merentur: quanquam prima vox à diverſis, altera à Martiali, ſed opportunius uſurpata ſit.

5. Phraſes omnino frigidæ ſunt v.2 & 4. & 8. dum contra judicium peccatum in fabuloſis Magdalenæ tributis, quæ vitia his bullatis vatibus plane ſunt familiaria, ut & priſcæ ſuperſtitionis fabulas Chriſtianis diſciplinis ridiculà miſceant, (quid enim Magdalenæ cum Libitina & Charonte in re tam ſeria? v.9. & 10) & dum rata ſectantur, frigidiſſimam orationem effutiant.

6. Ornamentum putidum & hebes argutatio eſt v. 4. *Exanimis anima*, nec v.7. multùm venuſtatis habet: *Verba tibi ſunt herba.*

Jam leviora non tangam ab his etiam Poetis in numerorum pondere ſæpe neglecta. ut quid enim v.11. *Abceleram apportes greſſum*! ubi eliſio ac deinde ſpondæi, id quod voce petitur, numero evertunt, cur non dicat potius? *Ab precor, accelera*, vel *Approperа, celer appropera.*

Vides, quot manipuli tribulorum in parva ſe offerant ſegete. Prodiit, hac ætate, unus in Germania, alter in Belgio Poeta, qui uterque (ille tamen inprimis) hujuſmodi cenſura perſtringi meretur. Quorum ego quidem parco nominibus; hoc tamen liberè aſſero, non ad emolumentum magnum eloquentiæ hos partus effudiſſe. Quod nullâ invidiâ, (quàm non merentur,) ſed cautelæ gratia monere libuit; ut quorundam imprudentium ad hos ſcopulos offenſiones averterem, & in tot ſæculis probato ad eloquentiam tramite continerem.

EPISTOLA I.

Ferdinandus Gonzaga Aloyſium filium à via & propoſito Religionis revocare conatur.

QUam tibi nunc mitto, reddes Gonzaga ſalutem;
Cum te reddideris, ſpes mea, nate, patri.
Cerne meas lacrymas (nec enim ſimulabo dolorem)
Cerne preces, gnato ſupplicat ipſe pater.
Ne pereas, oro; decet iſthæc cura parentem,
Te procul à triſti qui cupit eſſe rogo.
Præcipitem video rapi inconſulta voluntas:
Quaque negant vires, hac jubet ire viâ,

n neſcis ; lædunt teneros juga dura juvencos; *Ætati convenientia ſtudia agitanda ſunt.*
Quæ volat ante diem plumea turba, perit.
)um rudis eſt patrio ſatiatur bucula campo ;
Dum tener,in pratis exſpatiatur, equus.
'ræripis ætati,nondum hæc concedit eremum,
Fac humeris tantum par onus eſſe tuis.
Non ego,nate,tibi Pater adverſabor eunti,
Eripiamque tuâ præſtita vota manu.
, licet, juſtos concede laboribus annos,
His ætas nondum eſt uſibus apta tibi.
Qui puer es, cur æqua viro moliris ? & ipſos
Viſa fuit moles tanta gravare viros.
Ille per Hipponis quondam celeberrimus oras,
Quemque Tageſtææ progenuére domus,
Vir fuit hoc tanto cum ſeſe accenderet auſu,
Vix tamen huic vires attulit ipſe pares.
Vir fuit ipſe tuus, modò quem ſectabere ductor,
Quem conſtat pavido contremuiſſe metu,
Quod Lojola timet, poteris Gozaga timere ;
Qui fuit,hunc etiam te decet eſſe virum.
Hoc precor,hoc moneo,nolim te cedere votis ;
Loiolæ ſimilem te magis eſſe velim.
Si parére voles, melius parebis utrique,
Illius exemplo,conſilioque meo.
Eſt aliquid quo cœca ſolet peccare juventus, *Iuventus in propoſita ſæpe inconſtans, & à capta religione cum dedecore reſiſtit.*
Ingenii vitio qualibet aura movet.
Quod placuit rudibus,dum ferbuit impetus, annis.
Vidimus hoc multis diſplicuiſſe viris.
Teſtis Hero, mundum primo qui fugerat ævo;
Hic viſus mundum rurſus adire ſenex,
Teſtis & Origenes pueris generoſus Amori,
Non bene conſulto reſcidit enſe caput.
Qui vixit juvenis caſtæ ſine crimine vitæ,
In ſenio fidei turpis adulter erat.
Ne nimium properes,ſemel ut penetraveris intro,
Non licet illatos inde referre pedes.
Semper aperta via eſt,dum nondum clauſtra ſubiſti ;

Cum ſemel intraris, ſemper operta via eſt.
Integra libertas nullo diſcrimine conſtat;
Perdita diſcrimen non leve mentis habet.
Nitimur in vetitum, dum libertate potimur;
5. Subdimus impoſito libera colla jugo.
Aſt ubi libertas vinclis adſtricta tenetur,
Subtrahimus juſto colla premenda jugo.
Heu metuo, ne quod ſua ſit temeraria virtus,
Hoc luat infami nomine tota domus.
Dum licet obſiſtas & partæ conſule famæ,
Cauſa tua hæc omnis poſteritatis erit.
Negligis hic patrem, ſeroſque ex patre nepotes,
Cunctorum labes unius error erit.
Ergo redi, donec matur s firmior annis,
6. Et facienda ſcias, & patienda feras.
Si quis amor matris matrem ne ſperne vocantem;
Si quis amor patris, ne quoque ſperne patrem.
Hic, atque illa rogat; mater ſine pignore mœſta,
Et ſenii feſſus debilitate pater.
Poſcimus auxilium, prius hæc compone ſepulcro,
Quæ de ſublato mors dabit oſſa ſene.
Audior? an proprium ſpernes modò dure, parentem?
Hactenus obſequio qui mihi natus eras?
Ne precor, hiſtoriæ ſit pars hæc ultima noſtræ
7. Deſertum in ſenio me jacuiſſe patrem.

Aloyſius Patri reſpondet, atque in via & propoſito perſiſtit.

Quam præſens nequeo, tibi reddant aſtra ſalutem:
Quæ venit inde ſalus, plenior eſſe ſolet.
Cum dederis lacrymas, lacrymis penſamus eaſdem:
Non tamen expresſit mœror, amore fluunt.
Quam cuperem gaudere Patrem! lætarer & ipſe,
Materies certè nulla doloris eram.
Ne peream moneor; juvat hic audire parentem:
Ne peream cœpti cura laboris erit.
Fluctuat incertis jactatus motibus orbis,
8. Tutius in placidis cymba feretur aquis.
Non ego me primum ventis his credo ferendum,
Plurimus hoc noſtrum navita carpit iter.

Nec

ec celer'ætatem cupido præverto labore:
Immatura polo vix ſolet eſſe dies.
ui tener inſuetâ ſtivam cervice juvencus; *Quibus in*
Suſcipit, in bobus fortis atatra feret. *tenera*
ui rudis adſueſcit, diſcet parere lupatis: *adſueſci-*
Qui ſerò patitur frena, repugnat equus. *mus, ætate*
uæ roſa purpureo vernat ſpectabilis ævo, *firmius hæ-*
Carpitur, exuſtis diſplicet illa comis. *rent.*
Quæ prior erubuit fecundis uva racemis,
Uva ſolet primo gratior eſſe botro.
tas noſtra Deo eſt puerilibus aptior annis,
Primitias operum vendicat ille ſibi.
e Calybita docet qua ſint ætate colendi *Teneri*
Cœlicolæ, quantum prima juventa ferat. *adoleſcen-*
ud Aquinatum lumen, fideique, virilem *tes religio-*
Prævertit juvenis religione togam. *nem ingreſ-*
ix ubi prætextam poſuit Ioſaphatus, eremum *ſi, ab ea*
Præpoſuit ſceptris, Indica terra, tuis. *averti non*
venes prima nondum lanugine tinctos, *potuêre.*
Quos ubi divino traxit amore polus.
on honor illecebris, non mollia lina voluptæ
Hos cœli poterant illaqueare procos;
on pater inflexit, quamvis obniſus, euntes
Sed propè calcatum præteriêre patrem.
ortè dabat mater lacrymas, ſprevére dolentem:
Brachia prætendit, brachia pulſa tulit.
t pretium, atque preces, & verbera ſpreta videmus,
Quos Deus impellit nulla repulſa tenet.
itius ingenium nobis natura reliquit,
Non ea vis animi viſa fuiſſe mei.
ravi matrem, favit perſuaſa roganti:
Oravi patrem, nexuit ille moras.
utavi, contraque moras patientia longas
Profuit; hac victus crederis eſſe pater.
Quid malè reclamas. Quod tot potuére tenelli.
Ne, rogo, Gonzagas hoc modò poſſe neges.
as Auguſtinum mihi Lojolamque ſequendos:
Quis neget Edmundum me quoque poſſe ſequi?
os juvenes rectè juvenes facienda docebunt.
Sit Lojola viris Dux, Calybita mihi.

Quid; quod utrumq; virum memorent doluiſſe, juventam
   Tam malè conſultis interiiſſe viis? *Sero religio-*
Hinc luctæ, ſtimuliq; graves, radixque malorū *nem ingreſſi*
   Altius, in tenero pectore nata ſtetit. *graviora ſen-*
Quod prius indultū eſt ſtulto, ſine laudibus ævo, *ſtinent.*
   Materies illis longa doloris erat.
Nemo ſenex doluit Superis quod ſerviit infans;
13. Quod non ſervierit ſæpe ſenex doluit.
Si quis retrò pedem vitio deflexit iniquo;
   Illius exemplo cautior eſſe ſciam.
Effugiunt reliquæ, ſociâ pereunte, columbæ:
   Quæque parem videt in ſtamine, tranſit avis.
Ut vires ſcopulus læſæ docuêre carinæ.
   Quo cadis, hoc alter tutius ibit itér.
Nec libertati metuas, pater optime, noſtræ: *In religioſa*
   Libertas tantum nomen inane fuit. *vita, liber-*
Hactenus infeſto teneor captivus in orbe; *tas, quàm*
14. Nunc libertatem vincula rupta dabunt. *in munda-*
Rex in ſervitio eſt caſtè qui ſervit olympo; *na, verior.*
   Servus in imperio eſt quiſquis in orbe regit.
Virtus ſola præeſt, vitium ſervire videmus
   Imperium nullum majus in orbe ſui eſt.
Aſpicis ad quantos aſpiret natus honores?
   Sunt quæ deſerui vilia, magna peto.
Quid tibi cum fama eſt? famam virtute paramus.
   Si cupias famam quærere, quære polum.
Hoc iter inſiſtam, quamvis ringatur avernus;
15. Proderit ad ſtimulos fama petita meos.
Proderit hoc ſtudio ſuadere virentibus annis.
   Quem bibit olla recens ſpirat odore diu.
Hoc pede, quo tendunt pueri, conſtantius itur,
   Quam juvenis didicit vir ſolet ire viam.
Unde pater revocas, Deus ipſe vocavit, euntem.
   Quid petis? an potior vis pater eſſe Deo?
Obſtabit mater? matrem hic contemnere poſſum.
   Si pater obſiſtas, hic quoque ſperno patrem.
Attamen haud ſpernam; ſupplex proſtratus ad aras
16. In votis eritis maxima cura meis.
Hoc erit auxilium quo natus utrumque parentem
   Proſequar, obſequium poſcitis? illud erit.

Cetera

ętera vana reor. Quis te componat in urna,
Neglige, ſufficiant aſtra Deuſque tibi.
ſtra tibi ſurſum jungant,tua pignora, natos,
Hæc deſiderii me:a, caputque mei eſt.

EPISTOLA II.

Ad Reverendiſſimos, Excellentiſſimos, Illuſtriſſimoſq; Dominos, D. Mediatores Pacis.

BIUM CHISIUM, SEDIS APO-
cæ Nuntium, nunc Pont. Max. & ALOISIUM
NTARENUM, Venetæ Reip. ceteroſque Europæorum
Principum Legatos Monaſterii VVeſtphalorum congregatos.

Anno, quo
DICVnt paX paX, qVVM non eſſet paX. Jer. 8.

Ellorũ ſatis eſt,quid adhuc extendimus iras, *Pax optãda;&*
Et malè conſertâ ſtringimus arma manu? *Bellum Europæ*
pprima ta arma quies, nudetur Caſſide Pallas. *exitiale de-*
Et placidum cingat mitis oliva caput. *teſtandum.*
a dies veniat, quæ tela ligonibus aptet.
Quæque ſuum Martem cogat adire jugum.
udior? an contra Pacem lituique, tubæque,
Immanique ſono tympana quaſſa fremunt?
Furiæ! quid adhuc telis haurire cruorem?
Quid juvat alternâ cæde madere ſagum?
h! ſatis irarum eſt. Pacem Mars ipſe requirit,
Armaque defeſſas vix habitura manus.
m prope ter denas pugnat Germania meſſes;
Hoſtibus hinc ſpolium, civibus inde ſuis.
t ſeges armorum eſt, quâ latè campus inundat:
Pro ſpicis numerat ſpicula mœſtus ager.
cinditur oppoſitis cum milite ruſticus armis,
Hic Cereris ſicam, Marſpitris iſte quatit.
eu! malè conveniunt cum raſtris caſtra, ligones
Cum mucrone, gravi, tibia parva, tubâ.

Veritas

Vertite tela,precor,crudele refigite ferrum,
Et modo ſit vomis,quod prius haſta fuit.
Scuta procul galeæque virûm,ſævæque bipennes,
19. Dextra regat calamum,nec caput ære gravet.
Sint procul infeſti mavortia ſigna,*Dracones*,
Et repetant *Gothicam*,quæ malè fudit,humum.
Bellatrixque *Iovis*,*Martis*que animoſa *volucris*,
Poſt pugnata diu prælia,pace vacent.
Speramus.*Tarpeja* procul dedit omina *Rupes*,
Qualia Lamechidæ *candida* vexit *Avis*.
Creverat immenſis ſuper æquora fluctibus æquor,
Et cum valle ſuas mons habitabat aquas. *Diluvium.*
Omnia Pontus erant cunctis fuit unda ſepulcrum,
20. Noeticæ patiens quæ fuit unda ratis.
Una igitur medio pendebat inæquore puppis,
Nec niſi de Cœlo ſigna ſalutis erant.
Oceano deerat,quem figeret anchora,fundus:
Et deerat portus quo ſua vela daret.
Donec *oliviferis* ſe nota *columba racemis*
Obtulit,ad poſitos cauſſa futura metus.
Ah!nova diluvies armorum fuſa per agros
Nil miſeris reliquum,nec ſine clade facit.
Omnia crudeles bellorum involvere fluctus
21. Cernimus,in Martis nunc mare cuncta ruunt.
Ille per immenſas æſtum diffundit arenas,
Demerſoque ferox victor in Orbe furit.
Sed tamen Auſoniâ novus emicat *ales* ab urbe,
Quique *olea* frondes,ſpemque ſalutis habet.
Hanc pius oſtentat Chiſius,quem Roma quietem
Ingenio miti conciliare jubet.
Obſequimur,tantoque viro ſubmittimus haſtas?
An furor imperium pro ratione gerit?
Vah malè bacchantem rabiem!quæ tanta furoris
22. Vis queat atroces infatuare Getas?
Obſequimur?jã preſſa gemit reverentia legum,
Et perit obtento faſque pudorque ſago.
Obſequimur?cultis pietas avellitur aris,
Squalidaque innocuo templa cruore madent.
Omnia vis pro jure regit,ſceptra inde timentur,
Inde timent:bellum civis & hoſtis alit.

Bellū leges & pietatē tā erga Deū quā homines,evertit.

Exulat

at omnis amor,vileſcit gratia frátrum,
Cuncta fides,ferro Judice,ſtrata jacet.
homini tam durus homo eſt›quem ſanguis & æther
uem ligat,æternâ cum ratione,fides?
pus eſt conviva lupo;ſibi parcere norunt.
Vix homini parcit nunc lupus alter homo.
a favet Turcæ,patitur ſua nomina Perſes:
Tento aliis fidus,non tamen ipſie ſibi eſt.
triæ crudelis amor!convertite ferrum *In Turcas*
Si dignus gladio quæritur,hoſtis erit. *arma*
per Eoas hoſtis notiſſimus oras, *vertenda*
Qui Solymæ (quantum dedecus!) arva tenet. *eſſent.*
m quondam ſubverſa Rhodos,quem Candia nuper,
Suſtinuit,quem fert Pannonis ora Ducem.
licet hunc patimur noſtris adoleſcere terris,
Hunc Europæo cernimus orbe frui.
caret invidia,quantumvis invidus,hoſtis,
Hic rapit impunis ſceptra,fidemque premit.
infame jugum!ſed adhuc torpemus inertes.
Porrigi muſque pigras ad nova vincla manus;
pudor!ut ſerva Teuto cervice miniſtret
Inciſo?turpi compede membra gravet?
torpemus adhuc!vecors Germania ſecum
Diſſidet, ac priſcæ nil probitatis habet?
id vos Relligio,ſine Relligione›fatigat?
Quidque Status ratio,quæ ratione caret?
id cultas regionis opes,fallaxque metallum
Quæritis?in puncto vertitur iſta bilanx. *Pauci ex*
quotus hoc fruitur;peperit quod fortiter enſis? *bello & vi-*
Quod venit ex rapto quælibet aura rapit. *ſtoriæ partis*
uotus ex gladio dudum victore triumphat? *fruuntur.*
Qui multos ferro meſſuit,ipſe cadet.
dimus,adverſas acies acies ſtraviſſe Tyrannum;
Vidimus,& verſo ſidere,victus erat.
dimus elatis victricia ſigna trophæis
Tollere bellantem;vidimus,enſe ruit.
mor fortes heroum animas ſub tartara miſit
Hæc belli rabies,invidiæque lues!
r brevis ætatis bellique hæc fulmina cenſe;
Fulmina ſunt,tantum promicuêre,jacent.

Quiſquis

Quiſquis adhuc tumidis Heros Mavortius armis
Exultas,neque fers, Pacis amore,moram:
Cenſe agedum quotquot res ſpeſque accendit inanis;
27. Quis ſcit,an hæc inter nomina nomen eris?
Cetera vaneſcent,parvum memorabere nomen,
Et referent de te forſitan; iſte fuit.
Quantus erat Gothicis,bellator maximus,armis *Pleriq; he-*
Guſtavus,de quo dicimus; iſte fuit. *roes in bello*
Quàm VVallenſteinium vidit Germania magnũ: *Germanico*
Contractis humeris dicimus; ille fuit. *deniq; oc-*
Quid Tylios fortes memorem,Baniroſq; minaces? *cubuêre.*
Quid Pappenhemios Tamberioſq; Duces?
Nomina clara quidem virtute,aut crimine rerum,
28. Sed brevis his belli fructus,honorque fuit.
Hos uno complexa fuit Germania Marte,
Hos uno Martis condidit illa rogo.
Non referam viles animas,ac nomina vulgi.
Non armatorum millia multa virûm.
Bis denas memini bellis occumbere meſſes;
Hinc miles ſegetes meſſuit; inde viros.
Unica tot memorat clades hos terra per annos;
Ut vix hiſtoriæ ſit meritura fidem.
Nunc vada mutavit Rhenus,nunc fonte Viſurgis
29. Diſcolor,& rubris Viſtula fluxit aquis.
Nunc quoque Danubius truncata cadavera vexit,
Sanguineoque Albis flumine tardus iit,
Et Nicrus obſtupuit fluctus,Mœnuſque cruentos;
Turbatiſque amnes erubuêre vadis.
Ah ſatis,ah ſatis eſt effuſum ſanguinis! enſes
Ponite,& alternâ Pace coite manus.
Quiſquis es in ſimilem furis uno Patre creatum;
Illa feras agitet,non decet ira viros.
Et furis in Chriſti pretioſo fonte renatum;
30. In Turcas potius ſæviat iſte furor.
Forſitan & junctas cognato ſanguine dextras
Stringitis; ô rabies cruda graviſque nimis!
Sæpe per innocuos ferrum transfigitur artus.
Parcite,qui fecit diluat ipſe nefas.
Pars quota regnorũ eſt,pro quâ decernitur armis? *Regna*
Exilis terræ portio; vilis humus. *bella parta diffi-*

Viceris

ris. Incertum eſt, quo poſſeſſurus honore, *tile & ambiguum onus ſunt.*
uo poſſeſſurus plebis amore tuæ.
juvat obſequium, ſtricto mucrone, coactum.
xiguo regnes tempore; ſpretus eris.
n nimis exceſcit metuenda potentia regni,
aſcitur in propriis miles, & hoſtis agris.
n deerit vindex gladio, dum vindice ſævis,
onderibus nudant maxima quæque ſuis.
perium felix anguſto limite conſtat,
Ne magnum cupias ſi cupis eſſe tuum.
lla ſalus bello eſt, quamvis felicibus alis *Victoria & fors belli non rarò vertitur.*
Palma tibi plaudat, rara perrennis erit.
nceris, & vincis; ſpem deſperatio frangit.
Nemo poteſt tutò dicere; victor ero.
venit & refugit dubiis victoria pennis.
Elatus premitur tempore, preſſus ovat.
ıdimus in variis tantum ſucceſſibus Orbis;
Alter in alterius caſibus, ipſe cadit.
t perimant pereántque viri, fera tela geruntur,
Qui dat, nec patitur vulnera, rarus erat.
æpe caput noſtrum tardo Fortuna furore
Præterit, in noſtrum ſæpe refuſa caput.
uiſquis es illatis durus crudeliter armis,
Vix molles poteris Mortis inire vias.
Jnica tam gravium Pax eſt medicina malorum,
Ah pereat, niſi quis bella perire cupit!
lle decus regnis, leges ex urbibus aufert,
Templa fide ſpoliat, Relligione Deum.
Non ego vos ſimili rear exardeſcere flammâ,
Quotquot ad optatæ Pacis adeſtis opus.
Hæc quæ vaticinor, mala vos meminiſtis abundè;
Sæpe oculus teſtis, ſæpe querela fuit.
Vos pietas, vos tangit honos. Patriæque, Dei,
Vos (niſi quis fingat verba) quietis amor.
Pergite bellorum Domini Paciſque ſequeſtri.
Mars cedat, victrix Pax ſine Marte, regat.
Pergite, civilis clamat plebs, clamat agreſtis, *Omnis hominũ fere ſtatus ad pacem anhelat.*
Illa ſuas ſupplex tendit, & illa manus.
Forte manus deſunt, ſub militis enſe relictæ,
Pro manibus vultu ſupplicat illa pio.

For-

Forſitan ora etiam crudeli vulnere ſqualent,
    Gratiaque in vultu nulla precantis adeſt:
Plangis adhuc pectus, lacrymas cum ſanguine fundit,
35. Pondus ineſt lacrymis, vulnera pondus habent.
Pergite pacifici bellum ſopire Quirites,
    In viduâ clamat femina preſſa domo.
Multa domo pulſa eſt circumſtant pignora matrem,
    Et deſperatæ pacis amore gemunt.
Virgo ſuum deflet raptum cum Pace pudorem,
    Aggemit huic ſimili labe notata parens.
Hic videt elatas patria de ſede favillas,
    Et tardæ nimium Pacis anhelat opem.
Ille ſuos mediâ ſocios amittit arenâ,
36. Speratæque diu Pacis anhelat opem.
Pacis anhelat opem, quidquid metuenda minatur.
    Et quidquid patitur, Pacis anhelat opem.
Vos ſpectant hæc vota Duces, vos lumina Mundi,
    Quos capit exiguo VVeſtphala terra polo.
Inprimis Te, Magne Fabi qui miſſus ab oris
    Romulidum, noſtro ſidus in orbe micas.
Tuque etiam, Veneti quem dat Reſpublica regni,
    Contarene decus gentis amorque tuæ.
Denique quos juncto ſubmiſit Gallia Sveco,
37. Aut dedit Heſperium, Teutonicumque ſolum.
Nec puto, deſpicitis lacrymas, & vota precantum;
    Ad lacrymas etiam flectitur ipſe Deus.

EPISTOLA III.

Eminentiſſimo Principi Fabio Chiſio, S. R. E. Cardinali, autor recens oblatam favet purpuram, cum vaticinio de pontificatu.

NUnc age pulcher Honos, & quæ ſub imagine ſomni,
    Luſiſti, tacito ſchemate facta refer.
Hoc Chiſio debemus adhuc. Reverentia tanti
    Præſulis impenſum poſcit Honoris opus.
Vix ſatis Eoi rubuere crepuſcula Cœli;
    Ecce coronatis viſa quadriga jugis.

equus cervice tumens, hinnitibus audax,
t crinitus apex,& juba cuique volans,
ſeis circum veſtitus corpora plumis,
uſpenſos medio librat in Orbe gradus:
line ter geminus. Phaleræ radiantur ab auro,
Aſſyrio tectus murice utrumque latus.
ta quadriga novo micat illuſtrata metallo,
Aurea quæque rota eſt,aureus axis erat:
diſtincta ſuis velabat purpura geminis,
Inde ſedens Virtus,inde regebat Honor.
n medio Ghiſius placido venerabilis ore,
Mite ſerenatâ fronte nitebat ebur.
Candida malarum facies,tenuiq; modeſtè
Utraque ſubrubuit ſparſa pudore gena.
Grata ſupercilium fuſcabat utrumque nigredo,
Ornabatque ſuum lumina bina,diem.
Emicuit blando generoſa modeſtia vultu
Et niveæ ex oculis integritatis opes.
Talis erat,qui Cyrrhæis ſpectabilis agris,
Verberat Aoniam pulcher Apollo lyram.
Talis & à victis retulit qui vellera Colchis
40. Tyndarides,cygno progenerante ſatus.
Sidonio,geminum latus obvelaverat oſtro,
Et mollis poſitos lambit ab olla pedes.
Purpureus ſummâ pendens in fronte galerus,
Leniter umbroſum ſpargit in ora diem.
Auſonias talis properat devictus ad arces,
Terreſtrique colit proxima tecta Deo.
Dignius à primâ nullum ſtat ſede tribunal,
Participat ſtudiis illud & illa ſuis.
Quidquid habet ſecretorum,communicat iſtis
41. Et capit alterno munere,quidquid habet.
Hic tuus otia neſcit amor faſtidia neſcit,
Noctibus invigilat,deficiente die.
Miror,& ingentem tenui ſub corpore ſenſum
Suſpicio,mens eſt proportio tota tui.
Sic licet impendas Tales Eccleſia poſcit,
Stabit & his ſedes maxima tuta viris.
Quò modò nos deducis Honor?ſpectacula nondum
Abſolvis?nondum feſſa quadriga vacat?

Equi Principalem quadrigam trahentes.

Sereni Principis ciuiq; forma & purpura adumbratio.

Prove-

iam rara tibi præcepta Saleſius autor,
ictat,& hæc quantâ ſedulitate teris.
licet ingentes ultrà promoveris auſus,
ufficiet virtus nulla,nec ullus honos,
quor invitus (tua namque modeſtia reſtat)
le tamen hic vatem non cohibere poteſt.
quor,extorquet vocem conſulta vetuſtas.
Proxima virtuti templa locavit Honor.
ſua corporibus non diſſociabitur umbra.
Et creſcunt paribus corpus & umbra viis;
c comitis virtutis Honor. Tua purpura teſtis.
Hoc probat,ex alio nil tibi fonte fuit.
ddere perge tuis virtutibus; addet honori
Venturus memori poſteritate dies.
Hæc ego me quondam memini ceciniſſe futura,
Nolebas fatem me tamen eſſe tuum.
Credebant alii; ſed Te ſubmiſſio tantùm
Ignatum fortis fecerat eſſe virum.
Quodque ego vaticinans dixi,ſapientia de ſe
Suaſit,& ageſtæ cognitionis opes
Quin etiam pietas vultu teſtata verendo eſt;
. Et nunquam fictus Relligionis amor.
Credidimus,verum docet experientia fatem,
Nil nimium de Te fingere Muſa poteſt.
Sub de fidem collumque jugo ſuadentis Honoris,
Hic Tibi virtutum plenior uſus erit.
Hæc tamen audiri ſimul atque audire recuſas,
Et tacitùm mavis diſſimulare forum.
Forſan & iſta velis commiſſa ſilentibus Euris,
Ne quam poſteritas hauriat inde fidem.
Fruſtra agis, antiquâ ſtat libertate Poeſis,
49. Nec niſi ſub metris ſtringitur illa ſuis.
Quo magis obſiſtes,magis obluctabimur umbris,
Quæ latuit virtus,profuit illa minus.

EPI-

EPISTOLA IV.

Illuſtriſſimo D. Arnoldo Comiti de Huyn & Geleheen autor gratulatur, cum ad S. Cæſ. Majeſt. Cubicularium aſſumptus, aureæ clavis honorem meruit; quem ſuadet non negligendum.

Quando laborato Clavem ſpectabimus auro,
Qua Tibi Cæſareæ panditur aula domus?
I cape, magnifici delatum munus honoris,
Nec Tibi ſit vilis Cæſaris iſte favor.
Clavis erat, qua ſponſa ſuo devincta marito, *Clavium uſus, & honor varius in variis officiis.*
Olim adiit thalamos; eſt Tibi ſponſus Honor.
Clavis erat, qua Præſulibus delata poteſtas,
50. Iuſque ſuum patuit; jus tibi ſancit Honor.
Eſt clavis, qua templa ſuis Paſtoribus aras
Tranſcribunt; aram promptus Honoris adi.
Eſt clavis, qua Principibus ſubeuntibus arces
Pandimus: hac arcem nunc Tibi pandit Honos.
Quid ſuprema ſoli memorem ſub clavibus eſſe
Jura poteſtatis, quidque ſuprema poli?
Ni malè ſacrarum fallit nos pagina rerum;
Aſtra ſuas claves, has & abyſſus habet.
Summus Apoſtolici princeps fuit ille ſenatus,
51. Qui claves meruit Chriſte tenere tuas.
Iuſſerit, admotis ſummum reſerabis Olympum
Clavibus ad claves Orcus apertus erit.
Crede licet dictis: dos eſt rariſſima clavis:
Non leve Primorum hæc munera pondus habent.
Carolus imperii manibus, queis ſceptra regebat,
Auſoniam his clavem dante Leone, tulit,
Annule Hydaſpæo cedas formate metallo,
Chryſolico quamvis irradiate micas:
Cedite honorati, Regum donaria, nummi,
52. Quique catenato fulget in ære labor.
Aurea plus clavis poterit: conclavia pandit
Cæſaris, & tantæ monſtrat aſyla domus.
Eſt aliquid procerum cenſeri in parte bonorum,
Et Regum auguſtas incoluiſſe domus.
Sed cui ſupremus ſecreta cubilia Cæſar
Pandit, & auratæ clavis honore beat:

Hunc

Hunc favor extollit rarus, multiſque probata
Exemplis virtus, nobilitaſque virum.
Quæ, conjuratis in Te cimelia dextris,
53. Contulit arbitrio ſors pietaſque ſuo.
Non tamen hanc fixit metam fortuna decoris;
Quo virtus etiam progrediatur, habet.
Cum mare tranſcendit ripas nulla aggere clauſum
Volvitur, & latis campus inundat aquis.
Quo magis Eoo ſol aureus emicat ortu,
Latius illuſtres ſpargit in orbe faces.
Et virtus & pulcher, Honos, creſcentibus annis,
In Te quæque ſuas experiuntur opes.
Proficit integritas & honeſti nobilis ardor.
54. Quod queat invidiæ diſplicuiſſe, facis
Si quicquam Romana poteſt facundia linguæ, *Laus à doctrina, & cognitione variarum rerum.*
Et nitido proſit cum Cicerone loqui:
Si Chryſippæum mentis ſubtilis acumen,
Si quid Ariſtotelis poſſit ab arte labor:
Si quid ab inſpectis doctrina Matheſios umbris,
Si juvet hæc numeris artificique manu;
Hoc *Arnolde* tuum eſt, in Te ſpectare licebit.
Eximii dotes pectoris unus habes.
Temperat Auſoniam mitiſſima Suada loquelam.
55. Et Latias fandi gratia ſpargit opes.
Seu Tibi Germano fuerit candore loquendum,
Belgica ſeu blando lingua tenore fluat:
Francica ſeu placeat modulatæ copia vocis,
Mellifluo dulcis ſtillat ab ore favus
His faciles vulgi ſenſus, cupidoſque potentum
Illecebris animos in tua vota rapis.
Sed tamen hæc laudum pars eſt poſtrema tuarum:
Plus aliquid Virtus, quod merearis, habet.
Hæc inter variæ firmat diſcrimina ſortis *Laus à virtute, religione, & liberalitate in pauperes.*
56. Ancipitem; dubiis anchora fida Notis.
Eutropius, ſummo quem ſors ditarat honore,
Secretis aulæ clavibus aptus erat.
Jamq; ſimul clavum imperii comprendere viſus,
Arcadio dominus vix dominante minor:
Sed tamen, ut Virtus deerat, Fortuna fefellit,
Lubrica per verſas mox revolutâ rotas,

Cui probitas firmata deeſt, pede nititur uno;
Ingenii vires, hac pereunte, cadunt.
Teque domumque tuam circumſtrepit hæreſis error.
57. Antiqua ſequeris Relligione fidem.
Somnia quin etiam rides inſana Novantûm.
Nuper Apoſtolico fulmine digna premi.
Hoc agis, ut priſcis pietas conformior annis,
Prima vetuſtatis jura docenter amet.
Heu miſeros quos ſtulta rapit novitatis imago,
Delirum cerebri non vigilantis opus!
Quod ſapis, hoc reliqui rapiunt, hac tutius itur,
Quâ pravi dudum præteriêre viâ.
Qui petit ignoto compendia calle viator,
58. Ignotum duplicat ſæpe viator iter.
Quod multi tenuêre, tenes Sapientia rarò
Laudata eſt, veteri quæ ſine teſte fuit.
Nec Tibi parca manus, ſi quem malè torquet egeſtas,
Pauperieſve premat religioſa virum.
Panditur hoſpitibus valvis bipatentibus aula,
Et riget obductis janua nulla ſeris.
Quæ tribuit fortuna Tibi, pietate tueris:
Et commune cupis quod jubet eſſe tuum.
Sic dignum Te clave facis, cum pandis egenti.
59. Hanc modò det Cæſar, ſerò det æthra Tibi.

EPISTOLA V.

Ad Generoſum & Reverendiſſimum D. Ferdinandum Baronem à Furſtenberg, Paderbornenſem & Hildeſ. Canonicum Romam inviſentem, nunc Padebornenſium Epiſcopum & Principem.

DEſeris Angariam Rhenique faventis amicos,
Et Paderæ fontes, Bilſteniamque domum!
Scilicet Auſoniæ cupidum ſpectacula terræ,
Et Latiis rapiet culta palæſtra viris.
Ille trahet, nuper Tyrio veſtitus ab oſtro,
Senenſis Chiſius nobilitatis honos.
Et trahet argutis epigrammata ſtringere nodis
Qui docet, Anconæ gloria digna ſuæ,

Humo-

Humoriſta * novos illic ab Apolline fontes,
60. Pegaſeaſque hauſtâ *nube* propinat aquas.
Viſitur Etruſcis vacuata *cucurbita* Muſis.
Pro ſale quæ Vatum condit aperta ſales.
Hic quoque Triticeo gaudet Florentia *cribro*,
Floribus eloquii paſcere docta ſui.
Non ego Piceno *natas bove* tango *volucres*,
Melligerum docilis blanda alimenta ſcholæ.
Forſan &, oblato poterit Ferraria *prælo*,
Ad Muſas, dignâ laude, vacare tuas.
Quod te cunque licet noſtris procul abſtrahit oris,
61. Haud leve, *Fernande*, id ponderis inſtar habet.
Palladiam docili prenſas pede gnarus arenam,
Et Vaticanæ tecta ſuperba domus.
Svada rapit, Latiæque rapit pietatis imago,
Eximiaque orbis parvus in urbe rapit.
I licet, & Vatum fortuna ſequatur euntem:
Sit via præſenti Numine tuta tibi.
Non Phaëthontæas cupiam ſervire quadrigas; *Equi veteres celebres.*
Nec quas Oenomaus rectos agebat equos;
Nec Balium Zephyro genitum, Xanthumq; jugalem,
62. Æacidæ celeres doctum agitare rotas.
Ardua ſepoſiti tibi non tentatur honoris, *Vitiorum fugiens.*
In lapſus nimium ſemita prona novos.
Non etiam Cyprii currus verſantur amoris:
Sæpius hi dominos deſtituêre ſuos.
Sed nec eques Martis cupies augere ruinas,
Mitius ingenium Pallas amica dedit.
Pegaſus in victam quâ Bellerophonta Chimæram
Suſtulit, Alpinas hác vehat arte vias.

* *Symbola Academiis Italiæ uſitata. Humoriſtæ Romæ nubem reſolutam habent, cum lemmate,* redit agmine dulci. *Senenſes intronati in Etruria vacuam cucurbitam illic ſale repleri ſolitam, cum inſcript.* Meliora latent. *Florentini Furfurarii cribrum cum lemmate.* Florem tritici meliorem ſecernit. *Avinatii in urbe Picena, Apes ex mortuo bove ſurgentes, lemma.* alieno funere vitam. *Ferrariæ intrepidi Academici prælum ferunt, lemma.* Premat, dum imprimat.

Qnas & Amycleus tenuit moderator habenas,
63 Tu pro fratre novus Caſtor habere potes.
Nec tibi, ſi formâ ſi concertetur honore,
Judice me, vati gloria parva foret.
His minor ut cedas, certè virtutibus ille *Votum pro*
Cedit, & ingenii palma futura tua eſt. *equite pro-*
Cyllare, ſublatum pacato tergore Vatem *fecturo.*
Suſcipe, commotum nec quatiare latus. *Equus leni-*
Colla jubata, licet, ſparſis jactentur ab Euris, *ter prove-*
Curventurque agili crura voluta gradu: *hens opta-*
Sed leni faciles humeros moderamine flectas: *tur.*
64. Nec meus, impreſsâ clade, moretur eques.
Quà vehitur, molles aſpirent leniter auræ: *Aura im-*
Qualiter Hybleis exſpatiantur agris. *mitior præ-*
Tum modò ne madidis occurras Auſter habenis *ſcribitur.*
Mutato Zephyrus tranſigat axe vices.
Ne ruat irato furibundus turbine Cautus,
Non decet ingenium mite furore peti.
Invenies animæque nives, morumque nitorem:
Ergo tuas cohibe, quas ſpuis urſa, nives.
Siqua procella cadat prægnantibus humida nimbis,
65. Hæc procul averſis exoneretur aquis.
Quaſque coquit rigidas nox defectura pruinas,
Eliquet has placido rore propinqua dies.
Audiat hæc facili præcepta tenacius aurâ,
Qui regit Alpinos hiſpidus Eurus agros.
Horrida ſaxoſos inclinet Rhetia montes: *Alpium*
Siquis adhuc ſaxis ſenſus ineſſe poteſt. *durum iter*
Hos docet Amphion citharâ potuiſſe doceri, *cantu miti-*
Dum cantu rigidi ſubſiliere pedes. *gandum.*
Siſtimus hic juvenem, qui priſcum Amphiona vincat.
66. Seu teſtudo tibi, ſeu lyra tacta placet.
Siqua tuas unquam molleſcere fabula rupes
Fecerit, obſequio nnnc potiore facit.
Non venit immeritos flammis violare penates,
Qualis ab infidis Punicus hoſtis agris:
Attamen huic duri colles ceſſiſſe feruntur,
Rupit acetoſus pervia ſaxa liquor.
Plus aliquid poterunt fontes Helicone cadentes,
Plus quoque Pegaſeos ungula paſſa gradus.

Quod nulli licuit, Vati licuiſſe videmus;
67. Virtuti ac Muſis invia nulla via eſt.
Ibit inacceſſas, cui mens divinior, Alpes:
Inveniet ſtratam nubibus ille viam.
Non hic Dædaleæ meruit veſtigia plantæ,
Tutior ingenii dote futurus erit.
I,ſed hyperboreo nutritas cardine Muſas,
Auſonios tecum fas ſit adire lares.
Hic tecum pietas vernantes tranſigat annos,
Quæ fuit à cunis ſemper amica comes.
Sæpe peregrino,mihi crede,ſub æthere virtus
68. Deſtituit feſſos præcipitata gradus.
Blanditæ ſubeunt, ſubit ignorata voluptas;
Otia probroſi ſunt alimenta mali.

Nulla tutior in terris peregrinis comes,quã virtus, ſape illic amiſſa.

Muſa trahit Charites,Charites ſociantur Amori;
Ille ſuos ignes, & ſua tela gerit.
At ſcio,deluſas in Te malè congeret artes;
Armaque Virtutum, queis ſuperetur, habes.
Virgineis juvenis ſanxiſti federa Muſis.
Vetus eris, qualis fictus Apollo fuit.
Ille per Europæ Chiſius celeberrimus oras,
69. Ille Saleſiacæ lumen honorque ſcholæ,
Addet honeſtatis flammas, ſtimuloſque pudori,
Virtutique faces, ingenioque decus.
Pars veſtrum quandoque adero (ſed Numine plenus)
Accipiamque datâ mutua verba vice,
Tunc, ubi Teutonicas Chiſius ſermonibus oras
Viſet, & ad notam mente redibit humum.
Accurram facilis, quo me meus auferet ardor,
Juverit eximâ tunc quoque ſede loqui:
Et Mimigardiacas veſtro ſub climate pallas,
70. Fas erit appoſito commemoraſſe joco,
Quin Latias illic Muſas habitare penates
Agricolûm, viſam Pallada atatra ſequi.
Alpha ſuis etiam tunc fortè merebitur undis,
Et dici, ſi quis notus amicus erit:
Rhenicolaſque ſuos, ac Belgica lumina tangeſ
Vekenii juxta Nihuſiique memor.
Pars etiam mereat fortaſſe Maſenius eſſe;
Ingenuâ cauſam ſimplicitate dabo.

 Atri-

Atridebo procul verbis. Chiſiusque viciſſim
71. Blandus erit, motus ſentiet ille meos.
Eſt aliquid cultâ fundentem oracula voce
Cernere, conjuncti gratia magna viri eſt.
Gratulor: accedes, nec inhoſpita tecta videbis,
Et Mecœnates poſthuma Roma capit.
Plurima Romuleæ viſes miracula gentis, *Romanæ*
Quæque dies præſens, quæque vetuſta tulit. *urbis, tam*
Hic Tarpeja tibi pandet capitolia rupes, *veteris, quã*
Perque triumphales ingrediere vias. *novæ, rudis*
Terminus hæc quondã lapis indivulſus habebat, *quadã de-*
72. Cum Jove dejectus Terminus iſte ſuo eſt. *ſcriptio.*
Inde Palatini dum per convallia montem
Ductus adis, Dominæ ſis memor ante tuæ.
Hic, ubi Veſtales poſuère cubilia quondam,
Caſtior his Virgo fixit Hebræa thronum.
Romulus hic etiam ſimulacra propinqua ferebat,
Sed melior ſedem nunc Theodorus habet.
Ardua Cæſarei ſpectes veſtigia pontis,
Qui mediâ montem junxit utrumque viâ.
Oraque Martorii mordacibus improba dictis,
73. Area Romani quà patet ampla fori:
Hic quoque Septimi curvis anfractibus arcus
Martia, ſuſpensâ mole, tropæa gerit.
Sed neque Saturni veteris ſacraria ſpernes,
Quæ capiunt aras nunc, Hadriane, tuas.
Nulla viatorem reget hic inſcripta columna
Succubuit tritis feſſa columna notis.
Roſtra Palatino procumbunt ſubdita monti,
Quæque vetus tenuit Curia, fracta jacent.
Eſt lacus in medio, præceps quem Curtius olim
74. Funere non poterat contúmulare ſuo.
Nec ſua Tarquinii deerit nunc urbe cloaca,
Quæ juga libratis molibus alta ſecat.
Cæſar & Auguſtus fora proxima nomine complent,
Porticus hic geminum pandit utrimque latus.
Antonina ſuos gerit, & Fauſtina triumphos,
Plurimus, incîſo marmore, miles ovat.
Haud procul amphitheatra ſuis oppreſſa ruinis,
Quæque Camillè ſtruis, Gallica buſta cubant.

Aſpice

Aſpice, num reſtent Solymææ inſignia gentis,
75. Quæ tulit ex captâ Veſpaſianus humo.
Aurea vaſa ſuis, candelabrumque figuris
Sculpitur, & raptis ſigna vetuſta factis.
Pergis Aventinos aperit quà ſemita colles?
Perge, tuis oculis hic nova ſcena patet.
Hic Numa bifrontis poſuit ſpectacula Jani,
Pax cui ter geminas clauſit amica fores.
Invenies etiam cultæ Pietatis honorem,
Nunc ubi Nicoleos plus pietatis habet
Fors erit hiſtoricus memorem qui dictet in aurem,
76. Hic capta Matris Filia mater erat.
Hæc longæ damnata fami tenebriſque jacebat,
Uberibus Matrem paverat illa ſuis.
Veſta ſuas ædes unâ teſtudine clauſas
Offeret; hæc tephano relligione vacat.
Herculeis etiam manet hic virtutibus ara,
Et fora de raptis nomina bobus habent.
Quæque procul muſcis, procul evitata Moloſſis,
Poſteritas tribuit templa rotunda Deo.
Culta Pudicitiæ quondam hic ſurrexerat ædes,
77. Limina cultori deſtituenda ſuo.
Tullus ad hæc poſuit Fortunæ templa ſecundæ,
Multus in his templis irrita thura dedit.
Bis geminis hic fulta dabas Vertumne columnis
Culmina, tot facies ædis, & ora tibi.
Quin ſub Aventino templum ſibi Murtia clivo
Legerat; hoc noli ſacrificate loco
Forſitan invenies priſci veſtigia Circi
Carceribus metas oppoſuiſſe ſuas:
Maximus hic, latuſque rotis pandebat arenas,
78. Naumachiæque datas excipiebat aquas.
Hic obeliſcus erat geminus, lapis unus uterque,
Qui prope tranſiret nubila uterque lapis.
Nunc Lateranenſis complet miracula campi,
At ſtatuit magnæ parta tropæa Crucis.
Quid modo Severi tibi ſeptizonia dicam?
Quanta fuit moles tertia zona docet.
Quid Conſtantini manibus victricibus arcum
Surgentem memorem? quid ſimulacra viri?

Appia Brunduſii quà ſe via fundit ad oras,
79. Conſpice, principium tramitis arcus erit.
Cælius hinc ſurgit Stephanique extollit honores,
Hic ubi, Faune, tuis ſana rotunda ſacris.
Hic quoque Cyprigenæ ſociique Cupidinis ædem
Occupat, erectis Crux Solymæa tholis,
Hinc ubi diſcedis, quà Te rapit Appia, Virtus
Culta fuit, cultus ponè ſecutus Honos.
Atria Thermarum mediis ſurgentia ſilvis,
Deliciæque jacent nunc Caracalla tuæ.
Servat Aventinus memores ex mole columnas,
80. Hàc, Albina, tuæ quà patet ara domus.
Surge licet, montis tenuit Diana cacumen,
Quod tenet everſis Diva Sabina facis.
Hinc Regina Deûm procul ablegata receſſit,
Nec manſêre Bonæ ſacra maligna Deæ,
Virgo parens ſubiit, ſimul & Regina Tonantis.
Quæque Bonæ partes impleat una Deæ,
Ceſſit & Alcides, ſucceſſit Alexius, illo
Fortior, iſte virûm victor, at iſte ſui
Hic quoque Gemonias, horrenda piacula, ſcalas
81. Sacrilegos cernes exanimaſſe viros.
Pyramis hic reſtat Ceſti complexa cadaver,
Niliacis quondam buſta imitata rogis,
Nec procul Eſquiliis Nero duxit ad aſtra Coloſſum,
Maximaque hic urbis pars fuit una domus.
Mecœnas, etiam, Muſarum rata voluptas,
Hybla, tuas hortis conciliavit apes.
Et placuit ſedes habitanti culta Maroni.
A Domino ſedes cultior ipſa ſuo.
Hinc clivus ſequitur, nomen fecere Saburræ,
82. Atque Tiburtini marmoris arcus opus,
Præneſtina ſimul geminum via mole tropæum
Suſtulit hæc Marii fert monumenta Ducis.
Hic quoque ducentis palatia nixa columnis,
Cæſareis quondam culta fuêre viris.
Quid memorem gelidos ſuperat quos Martia fontes,
Plurimus his potus, ſed Nero lotus aquis.
Aſſurgit propior vicino, vimine collis,
Viminibus juſſus nomen habere ſuis.

Hic

Hic veteris cernas Romæ miracula Thermas,
83. Rudera ſunt Socii, Maximiliane, tui.
Ulpia nil reliquum Tibi bibliotheca reliquit.
Affligit Muſas tanta ruina bonas.
Inde Quirinalis tanges faſtigia montis,
Nec procul ingentes corpore, Martis equos.
Creditur hic coluiſſe ſuos Saluſtius hortos,
Larga ubi profuſis vena ſcaturit aquis.
Hic inceſta dedit Scelerato nomine campo
Mutia, criminibus viva ſepulta ſuis.
Mox ubi deflexis urbem luſtrabis habenis,
84. Hiſpani Vatis præteragêre lares.
Improba Flora ſui dabit hic veſtigia Circi;
Improbitas illi nomen honorque fuit.
Hic Marcellini verſatile pegma theatri,
Auguſto dignum Cæſare pegma, ſtetit.
Quamque parens habuit Octavia, porticus ingens,
Jam prope ruderibus ſemiſepulta ſuis.
Sunt quoque Flaminio vulcania culmina circo,
Hic, ubi ſacrilegos non tulit ulla canis.
Hercule Muſarum ſocio fuit inclyta ſedes:
85. Inquiras, Genio digna ſit illa Tuo.
Haud procul invidioſa ſuâ ſtant mole theatra,
Quæ Pompejus opum prodigus ante dedit.
Nec Te prætereant Divorum Panthea Matris,
Quæ modò vera Dei Panthea mater habet.
Illa ſuis olim memorant argentea tectis,
Invidus has raptor fert Orientis opes.
Hic teſtudo ſuis mirè laquearibus hærens
Panditur, ac hauſtum dividit Orbe diem.
Reſtat Agonalis notus certamine circus,
86. Quæque Neronis erant balnea rara, fluunt.
Dicitur, occultis gaviſa Proſerpina ſacris,
Altâ cultores occuluiſſe ſpecu.
Iſidis infando quoque latrocinia cultu,
Et Cyprii luſus his celebrata locis.
Martius hîc, priſcis celeberrima nomina faſtis,
Campus erat, cultâ nobilitate frequens.
Sed quoque ſepta ſuis panduntur ovilia metis,
Hinc ſuffragatrix plebs ſua vota dabat.

Porticus & juxta ſeſe Antonina recludit,
87. Quam tegit undeno fulta columna pede.
Virgo ſalutiferis hic defluit unda ſcatebris,
Juturnâ vetus à Virgine nomen habens.
Hic, Auguſte tuis obeliſcus conditus umbris,
Explicuit certos, per data ſigna, dies.
Porticus hic claudens crebris viridaria lauris,
Naumachiæque patens Martia vallis erat.
Auguſti taceo ſurgentia Mauſolæa.
Æmula vix æquo Memphis honore tulit.
Nec varios memoro Tiberino in flumine pontes,
88. Barbara quos Totilæ ſuſtulit inde manus,
Tu tamen hac tranſi, quà ſe via pandit ad arcem,
Et regio pateat trans tiberina Tibi
Hic juga, quæ Jano quondam ſacrata ſepulto,
Oſtendent Statii juncta ſepulcra tui.
Forſitan & Vates quæ Bilbilitanus amabat,
Invenies cultis lilia mixta roſis.
Hinc Vaticani rapient ſpectacula montis,
Scena tuis oculis quò ſatis apta patet.
Hic, ubi vaticinans quondam præſedit Apollo,
89. Fixit Apoſtolicus ſidera bina Chorus.
Proximaque aſtriferis fulgent palatia cœlis,
Omnis in hoc unum confluit artis opus.
Forſitan inde trahet, ſpectantem cetera, caſtrum
Pontificum, dubio Marte, reperta ſalus.
Angelus huic nomen, quadram faber arte figuram,
Materiem, Pario marmore, terra dedit.
Plurima prætereo non prætereunda videnti;
Judicio melior dux eris ipſe tuo.
Omnia cum tandem Romæ ſpectaveris, uno
90. Non poteris Chiſio cernere majus opus.

EPISTOLA VI.

Ad Reverendiſſimum D. Petrum Sibenium, Abbatem Gladbacenſem, cui gratulatur quod cum duobus fratribus Paulo & Martino Religioſum ſtatum amplexus fuerit.

Euge Trias Fratrum noſtris memoranda Camœnis,
Te decet in tenui nomen habere metro.

Nos

Nos eadem genuit Tellus ubi fertur opimo
Triptolemus currus exoneraſſe ſolo
Juliadæ celebres; quid enim tacuiſſe juvabit,
Et genus & proavos tam popularis agri;
Vos uno de Patre ſatos caro junxit, & unâ
Nunc animis jungit Relligione Deus.
Patri ſubtili quondam celeberrima lino — *Dalena in*
91. *Parva* cui *vallis* nomina magna dedit. — *agro Iuliaco,*
Hæc modo, vaſtatis reparans incendia tectis — *non ita pri-*
Surgit ab infauſto ſemiſepulta rogo. — *dem incen-*
Parva domum rapuit jactis ſcintilla favillis, — *dio deleta*
Quæ trepidâ totum ſparſerat urbe malum. — *Religioſo-*
Cum primi fuerent flammis naſcentibus æſtus, — *rum viro-*
Vix fuit hora, flagrans urbs erat una focus. — *rum patria.*
Nos quoque Troia tuos caſus meminiſſe juvabit,
Concidit exemplo noſtra *Dalena* tuo.
Partem hoſtis rapuit, partem violentior ignis,
92. Nec ſine funeribus concumulata domus.
Et Troes fuimus. Sed quos ſupereſſe videmus,
Æneam ſuperant Relligione viri.
Non omnes capit auguſtâ liber iſte tabellâ,
Tres reliquos vincunt, tres ſatis eſſe reor.
Neſcio quam gratos numeros tria nomina condant,
Martino Paulus, junctus utrique Petrus.
Qui ternas olim Charites junxere ſorores,
Hi poterunt fratres his ſociare ſuos.
His Petrus ætate eſt potior, potiorque decore,
93. Dignus honoratam vertice ferre mitram.
Hoc decus ingenii decus hoc virtutis habebit, — *Infula vir-*
Dum polus in gemino pendulus axe ruit. — *tutis merito*
Illa tulit primam rectrix prudentia palmam — *collata.*
Qua prior imperio ſe moderante regit.
Proxima cura ſui, manet altera cura ſuorum,
Cui parent alii paret hic ipſe ſibi,
Sic illum pietas tener. ſeduxit ab annis,
Sic quoque non fictæ ſimplicitatis amor.
Sic mores, Benedicte, tuos, moreſque tuorum,
94. Hauſit ab exemplo, Dive ſacrate, tuo:
Ut præſit proſitque ſuis. Suffragia Virtus
Addixit meritis officioſa viri,

Hinc premit illuſtres pretioſa tiara capillos,
Et micat in digitis gemma, pedumque manu.
Sed quid ego hæc referam? nec enim fas eſſe putamus,
Laudibus extremos anticipare rogos.
Muſa tace (quamvis liceant majora Poëtis)
De tribus una mihi eſt Fratribus orda ſatis.
Hæc mihi materies fuerit tres eſſe repertos
95. Auſpiciis vitæ conſiliiſque pares.
Scribe Poëta licet: *Rara eſt concordia fratrum,*
Exemplo res eſt rara probata ſuo.
Actorides geminos animus conjunxerat unus;
Sive citandus erat, ſive tenendus equus:
Ille refrenantes dextrâ moderatur habenas;
Ille obluctantum terga remiſſa ferit.
Sic bellis habiles agitantur utroque quadrigæ:
Una manus gladios, altera rexit equos.
Tyndaridas ſimiles memorant; fuit una voluntas,
96. Corporibus tantùm primus & alter erat.
Seu bellum peterent, bellum poſcebat uterque:
Sive domum, fratrem vidit utrumque domus.
Rapta ſoror fuerat, repetebat uterque ſororem,
Inferior geminis Theſeus unus erat,
Plurimus infeſtum pelagus prædator habebat,
Cunctorum terror frater uterque fuit,
Ipſaque mors etiam, ſi vera eſt fabula Vatum,
In conjuratos nil fuit auſa viros.
Hinc cœlo dominantur adhuc, pelagoque frementi,
97. Conjunctamque ferunt alter & alter opem.
Vosne ego conjunctos animis tria lumina fratrum,
Actorides dicam Tyndaridaſque meos?
Gratia rara trium eſt: numero viciſtis utroſque,
Virtutiſque bono ſuccubuêre ſuæ.
Actôrides moderantur equos, ſed legibus æquis.
Qui ſeſe potuit frangere major ovat.
Hic quoque flectendæ mentis ratione quadrigæ,
Affectuſque ferox ſæpe domandus erit.
Tam pia Juliadas rapuit moderatio Fratres,
98. Corporis hi malunt frena tenere ſui.
Tyndaridas Bellona ſuis minus extulit armis,
Juliadæ ingenium majus ad arma ferunt.

Concordia trium fratrum laudabilis.

Quanto

Quantula pars hominum Ledæá concidit haſtâ
Viſaque ſub duris ingemuiſſe jugis?
Juliadis toto ceſſit victoria mundo,
Hunc pedibus victum ſuppoſuere ſuis, *Religioſi*
Vincula quin etiam Dæmon capitalia ſentit, *ſunt mundi*
Et caro ſub rigidâ compede preſſa gemit. *carnis ac*
Nec fortes metuunt animæ formidine lethi. *Dæmonis*
99. Illa dabit vitam, quæ feret hora necem. *victores.*
Nil mortale timent, poſtquam immortalia prenſant,
Cumque polum ſpectent, improba ſordet humus.
Felices quicunque pari rapiuntur amore,
Quique trahunt caſtos ſub pia ſigna viros.
Et quicunque ſacris adſcripti, Chriſte, maniplis.
Militiæ ſtatuunt digna tropæa tuæ.
Non ferit hos quodque timet, quodcunque timetur,
Una regit tutos mens animoſa duces,
Rideat hos mundus, mundum contemnere norunt.
100. *Hos* invitet Honos, eſt quoque ſpretus Honos.
Pelliciat fulvi ſpecies pretioſa metalli,
Illecebriſque Venus ſæpe timenda ſuis:
Illud, & illa minor cedet. Quid vilius auro:
Terra rubet, quidque eſt Cypride? ſpuma fluit.
Hos, tumidi impellant Procerum, populique favores,
Quæ ſine te Chriſte eſt, gratia nulla placet,
Fortunata Trias, quæ tam ſapienter amavit,
Fluxaque ſub plantis inferiora premit!
Tergeminum *Alcides* victor proſtravit Iberum;
101. *Hic* licet externis fratribus unus erat.
Dura nihil potuit triplici ſub caſſide cervix,
Nec bis terna ſuis enſibus apta manus.
His triplicem lorica animum muniverat ære,
Sed neque ſat fuerant æs animuſque triplex.
Defuit una fides, & ſpes firmata Tonante;
Hac ſine qui pugnat victus ad arma venit.
Sors melior Bernarde tua eſt, fratrumque tuorum,
Quos rapit una fides & pietatis amor,
Nam ſimul inſidiis mundi violenter abiſti,
102. Terque catenatæ diſſiliere fores,
Te quoque conſequitur per fracta repagula frater,
Quique tuus Guido, quique Gerardus erat?

Hoc valuit pietas, unum tria corpora dicas,
Sic voluêre eadem, ſic potuere ſimul.
His obſtare truci nequiit violentia fronte,
Nec conſanguineæ detinuêre manus.
Caſſa Venus rediit, quamvis flammata veniret;
Hoc ardore ſacri major Amoris erat.
Conculcantur opes, conjuncta potentia gazis
103. *Spernitur*: his Chriſtus plura valebat inops.
Quam ſimiles modo Juliadas, tria corpora, fratres
Mente pari, ſpreto vidimus orbe ſequi!
Primus erat Petrus (fuit ipſum hoc nominis omen)
Proximus huic Paulus, par ſimul omen erat.
Auſpiciis, Martine, bonis es utrumque ſecutus,
Diverſuſque habitus, mens tamen una fuit.
Ne ſolus modo jactet Iber Geryona ternum,
Tergemini facitis, non tria corda, viri.
Statis adhuc voſque Alcides Acheronticus horret,
104 Certior armatum protegit haſta latus.
Seu tibi, Petre, tuos ſuaſit Benedictus amores;
Seu rapit affectus Crux ſacra, Paule, tuos.
Seu, Martine, tuos Ignatius excitat ignes;
Omnibus unus amor, metaque ſola Deus.
Concordem magis illa fovet diſcordia ſenſum,
Diſparium paritas plus in amore calet.
Quem Chelys appoſito delectat idonea cantu,
Diſparibus miſcet fila regenda ſonis.
Pictor Appellæâ diſcriminat arte colores:
105. Ut ſapiant varium condit aroma cibos.
Diſcordent habitu virtute regnantur eâdem;
Conveniunt nullâ conditione magis.

Religionis diſſimilitudo non ſolvit concordiam.

LACRYMÆ
D. PETRI POENITENTIS,
ELEGIA I.

Eloquar, an ſileam? nec digna ſilentia reſtant.
Nec culpis ſupereſt apta querela meis.
Et tacuiſſe nocet, ſimul & nocet eſſe locutum:
Maxima pars culpæ eſt utraque cauſa meæ.

Debuit

Debuit injectis mea lingua rigeſcere vinclis,
Cum malè jurato falleret ore fidem.
Aut nihil illa loqui: vel ſi quid fortè loquendum.
106. Obſequio Domini debuit illa loqui.
Ille fatendus erat, per tot miracula notus;
Cuique fidem dederas, ille fatendus erat.
Fatalis Caîphæ domus eſt, facit illa nocentes:
Aut premit innocuos aula nefanda viros.
Ut primis trepidans poſui veſtigia valvis,
Hæſit in offenſo limine planta mihi:
Stridulaque aggemuit venienti janua poſte.
Heu nimis in luctus janua aperta meos!
Scilicet hæc fuerant lapſus mihi ſigna futuri:
107. Augurium tanti pes dedit ipſe mali.
Oſtia debuerant ſceleri ſe opponere noſtro,
Et malè laxatis porta coire feris:
Aut mihi pro plantis oculos elidere limen;
Cernere ne tantum cogeret ipſe nefas.
Nox erat,& fuſcus tenebras ſuſceperat æther.
(Heu ſimul hæc animi nox fuit alta mei!)
Aſtabam flammis; corpus calefecerat ignis;
Viſa tamen Scythico eſt mens riguiſſe gelu.
Multus erat circum Borea qui ſlante,ſatelles,
108. Porrigeret calido membra fovenda foco.
Hic,inter volucres medius ceu bubo,receptus,
Undique qui cunctis poſcerer, unus eram.
Quodque magis mirum eſt, mulier ludibria fecit.
Turpiter ancillæ me nego ſcire Deum.
Dedecus æternum eſt ſuperavit femina Petrum. *Turpe virū*
Prô pudor,imbelli voce jacere virum! *à femina.*
I nunc, audaceſque manus,& pectora jacta, *ſuperari.*
Teque duci comitem fac necis eſſe tuo.
I nunc, & medios ferrum generoſus in hoſtes
109. Exere, victorem femina ſola premet.
Unus erat Joſeph; uni tamen improba ceſſit
Femina: juratam præſtitit ille fidem.
Sors mutata tuá eſt, de te canit una triumphum:
Altera perjurum te facit eſſe virum.
Nec tamen hanc duplex relevabit femina cauſam,
Una duos vicit pulchra Suſanna ſenes.

Exem-

Exemplum muliebre Petro ſit jure pudori.
    Hic minor ancillis, non minor illa viris,
O fragilis pietas! Petrum ſimul ipſe negaſti.
110. Hunc modo quis ſimilem cenſeat eſſe ſui?
Illum nempe Petrum, vitam cum ſanguine pactum
    Pro Domino; ſed qui nil niſi verba dedit:
Cùm ſancita fides, *Boreas* tunc flabat ab Arcto:
    Flabat adhuc Boreas, cum violata fides
Sed fluat incertis æther mutabilis Euris,
    Et, quam non habuit, deneget aura fidem:
Fluctuet inconſtans æquor, facilíque procellâ
    Unda fidem fallat; non dedit unda fidem.
Te juratus amor tenuit, pietaſque, fideſque.
111. Heu! fallor, cuncta hæc non tenuere Petrum.
Prodidit (ô facinus, quod nulla piacula tollant)
    Prodidit (ô fandum vix ſcelus) ore Deum.

ELEGIA II.

HÆccine, quæ nuper jactabas perfide, cùm te *Fidei inconſtantia.*
    Non defecturam fingis habere fidem?
Scilicet adverſis virtus tua cognita rebus.
    Concidit, & tanta eſt fluctibus hauſta ratis.
Vela dabas quondàm ventis, nunc verba dediſti,
    Heu levior levibus, Petre, future notis!
Erravit pietas in te tam ſancta Magiſtri,
112. Quemque petram dixit, Petrus arundo fuit.
Gratulor, ô ſocii, levius fugiendo periſtis:
    Plus fuga, quâ perii, noſtra pudoris habet.
Ipſe animo, quem vos fugiſtis corpore, fugi.
    Me ſcelus indignum, vos timor inde tulit,
Dux Judas autorque mali eſt: hoc nempe Magiſtro
    Tu mihi neglectus, blande Magiſter. eras.
Auſus eram (pudet heu ſceleris! pudet ore fateri)
    Auſus eram de te dicere, neſcio te.
O nimis infelix! quæ vox illapſa per aures.
113. Infandâ docuit talia voce loqui?
Femina, quam vidi, mihi præfica debuit eſſe:
    Quemque focum vidi, debuit eſſe rogus.
Debueras & Malche prior ſtrinxiſſe machæram;
    Nam nobis præ te vilior auris erat.

Debuit.

Debuit illa mei capitis pars una perire;
 Aut magis evulſis lubrica lingua genis.
Quocunque irrueret ferrum peccare nequibat,
 Ex omni videor parte fuiſſe nocens.
Eriperes oculos? oculi fecêre nocentem,
114. Inviſa his Caiphæ debuit eſſe domus.
Eriperes frontem? jam tum nil frontis habebam:
 Notus ubi notum me nego noſſe Deum.
Auferreſne caput? caput eſt mihi majus ademptum;
 Crimine dum noſtro dux mihi, Chriſte, peris.
Ipſa meum natura ſcelus ſenſiſſe putatur,
 Totaque viſceribus contremuiſſe ſuis.
Non cantus, ſed terror erat, cùm, Galle, canebas,
 Et mea ſuccuſſit vox ſcelerata, tuam.
Plauſum alis dederas, ſed tunc horrore tremebas,
115. Ad tantum expavit ſtridula penna nefas.
Denique commonitum ſceleris ceſſare jubebas,
 Bis dixit ſatis eſt, bis, malefide, tace:
Quin etiam noſtrâ cœlum expalleſcere noxâ
 Vidimus, & rutilas occuluiſſe faces,
Vidimus ad terras labentia ſidera volvi,
 Quodque ageret fuſcas Cynthia curva rotas,
Nil equidem ſenſi, ventos peccaſſe putabam,
 Criminis illa tamen ſigna fuere mei.
Denique & ipſa ſuis, borealibus excita terris,
116. Aggemuit querulis aura proterva Notis.
Nil ego reſpondi, nil me portenta movebant;
 Qui nunquam fueram, tunc, puto, petra fui.
Petra fui, donec vultus atque ora referres,
 Chriſte, tuis oculis ſic mihi vile loqui.
Excidimuſne igitur? quò te malus abſtulit error?
 Ejurare datam ſic potes ore fidem?
Hic tuus ardor erat? mortis vix territus umbrâ es,
 Fitque ſacramentum vile, Deuſque tibi.
Noſce tuum poteris (quid enim prohiberet?) JESUM,
117. Si quem, Petre, negas, hic tuus eſſe poteſt. *Chriſtus*
Ille ego, qui quondam tibi de tot millibus uni *miraculis*
 Cognitus ad patrias ſum, male fide, rates. *ſuis cogni-*
Ille ego, qui totâ vixi trieteride tecum. *tus.*
 Una domus nobis, & cibus unus eras.

Ille

Ille equidem, quem tot rerum portenta loquuntur,
Annua quot rutilo lux rotat orbe dies.
Quære maris fluctus; fluctus meminiſſe juvabit.
Obvius in ſiccâ dum mihi curris aqua.
Thaboream rupem niſi rupe es durior omni.
118. Quære, mei locuples hæc tibi teſtis erit.
Quære licet mutos, referent oracula muti.
Fortè etiam cæcis ille ego viſus ero.
Hæc quamvis tacito mihi, crederis, ore locutus.
In vultu ſenſi pondus ineſſe tuo.

ELEGIA III.

Chriſti facies à Judæis deformata.

DA veniam lapſo, dudum mihi cognite Jeſu.
Quam vidi facies, hæc aliena fuit.
Non erat ille tuus vultùs, qui nuper Jeſu,
In formâ deerat forma decore decor.
Siderea ex oculis tibi tunc radiabat honeſtas:
119 Nunc texêre oculos veláque, nóxque, tuos.
Tunc roſa ſuavis eras, hominumque ſerena voluptas:
Obriguit ſpinis, nunc roſa tota novis.
Heu nimis ingenuum confudit in ore ruborem
Crudus apella, cui nullus in ore rubor.
Adjice liventes, inflicto vulnere, malas:
Quem quondam agnovi, non erat iſte color.
Tam ſibi diſſimilem fac ignoraſſe Magiſtrum,
Qui ſibi diſſimilis tunc quoque Petrus erat.
Certe equidem non te novi, bone Chriſte, fatebor.
120. Quemque habui Dominum, non erat ille meus,
Ille meus quem nuper erat venerata tonantem
Frondibus, & ſtratis urbs Solymæa viis.
Ille meus verbiſque potens, factiſque ſtupendus?
Cujus in hoſtilem vox ſatis una globum.
Ille meus, mediâ cui ceſſerat orcus arenâ;
Cujus ad imperium vitaque, morſque ſtetit.
Quis talem Solymis & amicâ credat in urbe,
Hoſtibus in pœnam, ludibriumque dari?
Cur ſatis hæc nequeant crimen defendere noſtrum?
121. Cur bene me Chriſtum, Chriſte, negaſſe, neges?
Ut tua fert pietas, potes excuſare dolentem:
O mihi: ſi tantum dixeris, error erat.

Sed tamen indigno ſceleri malè blandior ipſe;
Præſidio nuda eſt tam mala cauſa bono.
Non poteras tales, Petre, non ſentire dolores;
Cùm ferret proprium ſpinea ſerta caput.
Non potuit tantus Sol ullâ in nube latere,
Quin jaceret radios lucida flamma ſuos.
Agnitus ille foret, niſi mens mihi læva fuiſſet.
122. Crimen erat velum, nox mihi noxa fuit.
Erraſtis famuli, fontes ſi plectitis, inſons
Hic petitur; noſtrum eſt, quod luit ille, nefas.
Scilicet ille mei eſt animi livore notatus; *Chriſtus ob*
Criminibusque meis erubuêre genæ. *ſcelera no-*
Vincula non meruit; miſeris qui vincula ſolvit: *ſtra extre-*
Quique dedit vitam, cur ferar ille necem? *mè afflictus.*
Culpa mea eſt; en, Chriſte, reum ſcelus ore fatentem:
Spicula vulneribus ſunt mea fixa tuis.
Excipere innocuum poteras in corpore ferrum,
123. Sed ſcelus hoc acuit (prô dolor!) antè meum.
Crux tibi pro lecto; clavi pro ſede fuiſſent;
Et tibi pro lauro ſpinea ſerta forent.
Hi quoque mella darent, qui fella dedêre bibenda.
Heu mihi! quod culpis ſint vitiata meis!
Lancea non potuit; potuit transfigere crimen:
Crimine ſublato lancea nulla fuit.
Peccavi fateor; quid enim ſimulare juvabit?
Conſcia ſunt ſceleris terra, Polusque mei.
Tuque etiam mater, ſimul eheu! prodita mater,
124. Et ſimul in gnato ſpreta Maria ſuo.
Parce meis lacrymis, gemitumque agnoſce dolentis,
Simque tuo dignus, Virgo, patrocinio.
Ah ſcio te, duris mœroribus obluctantem,
Deque tuo JESU poſcere, deque meo.
Ah! ubinam latitat mea lux, mea ſola voluptas?
Ah Petre, quo caſu, quâ rapuere viâ?
Obvia ſic mater, quæris: celare volebam;
Ne quoque criminibus proderet ipſe meis.
Sed gemitus invita dabat mens conſcia facti,
125. Et lacrymis oculi non tacuere ſatis.
Lingua tamen ſcelus obticuit; nunc aſtra loquuntur,
Pallet & ad noſtrum luna dieſq; nefas.

Pecca

Peccavi; ô cœli! ſceleratæ parcite menti: *Pænitentis*
Ne, precor, ulturas ſpargite ab axe faces. *lacrymæ.*
Peccavi & merui; tellus ignoſce fatenti:
Indignumque ſinu me patiare tuo.
Vos etiam gemini clariſſima lumina mundi,
Plangite communi tacta dolore ſcelus.
Plangite tam triſti proſtratam vulnere mentem,
116. Et nimium ſævis illacrymate malis.
Pro radiis guttas, pro lumine fundite flumen
Luceat affuſis imbrifer arcus aquis.
Nulla dies veniat, niſi triſtibus humida nimbis,
Nox mihi perpetui mœſta doloris eat.
De me vera ferat venturis fabula ſeclis,
Submerſum lacrymis procubuiſſe meis.
Si quem fata locum Cœlo miſerante reſervent,
Non Hyadum fugiam Pleiadumque domos.
Si tamen infauſtâ cogar tellure morari,
117. Fontibus accedam fons Arethuſa tuis.
Merſus in effuſo lacrymarum rore natabo,
Fluctibus ut mediis jam moriturus olor.
Aut etiam, ut pelago circum disjecta frementi,
Jactabor liquidis naufraga puppis aquis.
Fortè aliquis, raptam miſeratus fluctibus alnum,
Duceret in portum tigna ſoluta ſuum.
Anchora ſi deſit, bona ſpes firmabit, amorque
Remus erit, pandet carbaſa plena fides.
Fas mihi ſit tantùm læſo placuiſſe Tonanti;
118. Fata feram ſortis qualiacunque meæ.

ELEGIA IV.

Est locus urbani tangens pomaria ſepti,
Fecerat infauſto nomen oliva jugo.
Pax procul hinc aberat, bellum luctusque tenebant.
Fertile cupreſſis debuit eſſe ſolum.
Hoc Petro fatale jugum eſt: hic primus amoris
Vim fregit, lapſus pigra per oſſa ſopor.
Tu, quicunque canis de me labente triumphum;
Somnus ad inſidias profuit ille tuas.
Hic oppreſſa fuit tepidæ vigilantia mentis.
119. Debuit æterni temporis eſſe ſopor.

Sed

Sed tamen, & gravium monitor fuit ipſe malorum,
 Illudens variis ſomnus imaginibus.
Haud procul, impaſtâ rabie, rictúque feroci. *Lupus gregem invadent.*
 Se fera de latebris fundere viſa ſuis.
Dira per affuſas rubuerunt lumina flammas:
 Aut lupus, aut ſi quæ bellua pejor, erat.
Hic tenerum de more gregem per rura vagantem
 Invadit; tenerum diſſipat ore gregem.
Nec ſine clade tamen; prædæ conceſſerat una,
130. Vellere quæ nigro viſa fuiſſe pecus.
Altera, dum ſpolium fixo ſubdente laborat,
 Saucia vulneribus jam quoque facta ſuis,
Paſtor adeſt, laceramq́; lupi rapit ore bidentem:
 Mulcet & impoſitâ vulnera facta manu.
Quis ſcit, an illa mei fuerint præludia fati?
 Non me fallo, bidens illa, vel illa fui.
Vix ea per ſomnum mecum meditabar, adeſſe
 Cum ſimul effuſos vidimus urbe lupos.
Nox erat; aſt flammæ noctem pepulêre malignæ,
131. Faxq́ue per obſcuras prævia facta vias.
Irrumpunt hortorum aditus, valvisq́ue reductis,
 Arma ſonant, gladii promicuêre truces.
Dux erat his Judas JESUM infremuêre phalanges;
 Hunc fremuit mixtis cetera turba minis.
Tunc locus, heu! memini (rupes ſenſiſſe putares)
 Ingemuit trepido terq́ue, quaterq́ue ſono,
Ingemuit, nomenq́ue tuum repetebat JESU,
 Quoq́ue Deum potuit reddere, faſſa modo eſt.
Jeſum turba rogat, Jeſum reſpondit imago:
132. Heu! ſcelus inſimulans ſaxea lingua tuum.
Æquior illa fuit, petrâ nunc, Petre, Magiſtrâ, *Solitudo ad*
 Quem malè neſciſti, diſce vocare Deum. *pœniten-*
Montibus his igitur, notâque in valle morabor: *tiam ido-*
 Quâ primum cecidi rupe, jacere decet. *nea.*
Namque hominum pudet, heu! qui me peccare docebant.
 In mediis poteram mitior eſſe feris.
Fortè aliquâ poterit facinus ſub rupe latere,
 Meq̀ue tegent lapides, qui lapis ipſe fui.
Nocte ego peccavi, tenebris malè fidimus ante,
133. Ipſa etiam teſtis criminis umbra fuit.

Con-

Conſcia quæ ſcelerum, mœroris conſcia nox ſit,
Ne purum inficiant crimina fœda diem.
Solus ego ſolis hærebo mœſtus in umbris;
Tu comes ad lacrymas Martius ales eris.
Hic ego dum clauſo vivus latitabo ſepulcro,
Exequias mœſtâ tu mihi voce canes.
Proderit illa meis tua vox audita querelis:
Quo ſcelus admiſit teſte, dolore juvat.
Hîc tacitos ſoli queſtus narrabo Tonanti:
134. Hîc mea perpetuus carmina fletus erunt.
His ego carceribus, manibusque, oculisque revinctus,
Vincula criminibus digna ſubibo meis.
Nec renuam lacrymis tepidum miſcere cruorem,
Hoſtia poſt tantum digna futura nefas.
Si tamen ire juvet, relegam veſtigia JESU.
Quæque tuis pedibus cognita, quæque meis.
Labitur obſtreperis Cedron quâ concitus undis,
Atque vehit notis flumina ſacra viis;
Flumina, quæ fuſo Domini rubuêre cruore,
135. Quæque etiam ſacros lambere viſa pedes.
Hîc memini. quam ſancta darem promiſſa Tonanti.
Mors mihi, præ Domino, vitaque vilis erat.
Dixi ego, retrogrado prius ibit flumine Cedron, *Nunquam*
Deſeret & muros urbs Solymæa tuos: *deficiendi*
Devia ſidereis ibunt ſtationibus aſtra, *propoſitũ,*
Sol faciet noctem, Cynthia clara diem: *ſed irritũ*
Quam tuus avellar lateri, Dux optime, cuſtos:
Una ſimul junget, vitaque, morsque duos.
Currite retrogradis præpoſtera flumina rivis,
136. Sol faciat noctem Luna ſerena diem.
Vana mea eſt, heu! vana fides, deſertor JESU
Eſt Petrus: heu turpi crimine vulnus habet!
Ille Petrus cecidit, monti par viſus Olympo,
Qualibet inferior qui modò valle jacet.
Quique futurus erat (tenebris procul Orbe remotis)
Sol novus, hunc cœco nox tegit atra peplo.
Hæc ego voce queror; reſponſant ſaxa querenti,
Saxa ſcelus noſtrum ſic quoque viſa queri.
Admovet & gemitus inter, ſua murmura Cedron
137. Fors gemit, & lacrymis auctior ille meis.

Sic

Sic age, creſce tuis per devia fluctibus auctus,
Quæque Petrus tetigit, tu loca tange, Cedron.
Quod ſcelus hic manſit, tua forſitan unda piabit.
Quæ tamen ex noſtris fletibus unda bibit.

ELEGIA V.

Cedite ſaxa locum, durâ ſub rupe jacebo,
Donec erunt lacrymis mollia ſaxa meis.
Hic ego præteritæ recolam mea munera vitæ,
Quis fuerim, ignotus cùm tibi, Chriſte, fui.
Spretus eram fateor, neque rebus dives opimis;
Sed bona paupertas, & ſine labe mihi.
Cura fori deceat, nec honoribus aptus habebar:
Parva domus nobis, & ratis una fuit.
Omnia deſerui nuper, cùm, Chriſte, juberes,
Ne te deſererem: tu mihi tantus eras.
Omnibus amiſſis; te compenſavimus uno,
Quidquid erat conjunx, retia quidquid erant.
Scilicet hæc ſprevi, ne te ſpreviſſe viderer
Cum modò te ſprevi, quanta ruina mea eſt!
Nuper erant lucrum, mea quæ tunc damna ferebam,
Dives ob abjectas eſſe videbar opes.
Tu mihi ſolus eras, qui res leniret ademptas;
Omnia nunc pereunt, cum mihi, Chriſte, peris.
O utinam ſolitis Petrus æquora verreret hamis,
Et ſua piſcoſis retia ferret aquis,
Fortè ſuis tantùm notus modò piſcibus eſſet,
Mutus & à tacito diſceret eſſe grege.
Fortè aliquem ferret captivo ex piſce triumphum;
Turpiter ancillis qui modò præda fuit.
Quod tamen ille tuum potuit meruiſſe favorem,
Hoc omni majus munere munus erat.
Quantus eram Petrus, Chriſto qui dignus haberer?
De ponto vilis navita; tantus eram.
Quantus eram, qui magna Dei ſecreta tenerem?
Terra, cinis, ſanies putrida, tantus eram.
Illa licet fuerim, potui tibi Chriſte placere
Hei! modò fac placeat, qui fuit ante tuus.
Prodigus ante pedes tibi ſupplice voce revolvor;
Ah! quod in amplexus non licet ire tuos!

Pauperes in rebus Apoſtoli, ſed in Chriſto divites.

Hos mihi ſæpè precor, mihi te quoque fingo benignum.
141. At canit admiſſum gallus ubique ſcelus.
Ille meum toto facinus divulgat in orbe.
Criminis ignara eſt terra nec ulla mei.
Ille locum revocat, ſcelerataque verba retractat.
Et mihi funeſtæ limina nota domus.
Ille tuos vultus memori ſub mente reponit,
Atque oculos oculis ingerit ille meis.
Auribus hic quoties illabitur, horreo totus;
Vox ea, neſcio quid, fulminis inſtar habet.
Ipſe meas etiam, nunc territus haurio voces:
142. Suſpectoque cadit quilibet ore ſonus,
Ne quid fortè novi tantorum lingua malorum
Concipiat ſceleris, mens ſemel icta timet.
Poſt cladem ſapimus, cupimus poſt vulnera ſcutum,
Cùmque micant flammis culmina, fertur aqua.
Serò licet; ſapiam: medicum poſt vulnera quæram.
Chriſte tuæ plagæ, ſint medicina meis.

ELIGIA VI.

Obſecratio reſipiſcentis affectu doloris & amoris plena.

POenitet, & (ſi quid perjuro credere poſſis)
Perfidiæ, dixi, tu meus hoſtis eris.
Pœnitet, atque ſcelus, violatique jura, retracto,
142. Qui deſertor erat Petrus; amator erit.
Pœna quidē maneat, ſitq; hæc mihi culpa dolori;
Sed ſit amicitiæ, juſque, fideſque novæ.
Abnuis? an dubitas, quia ter te, Chriſte, negavi?
Ter quoque juratam ſpondeo, Chriſte, fidem.
Aſpice nunc lacrymas, lacrymis teſtamur amorem.
Aſpice plangentem pectus, amore dolet.
Per lacrymas oro (necenim ſuperare videntur
Verba, quibus merear perfidus eſſe tuus)
Has inquam te per lacrymas, quas fundimus ambo,
143. Lumina Luminibus cum mea tacta tuis:
Perque ſacros oculorum ignes, quibus improba cordis
In lacrymas glacies colliquefacta fluit:
Vincla per, & plagas, quas inſons Chriſte tuliſti;
Femina cum timidum perdidit una virum.
Peccavi heu! fateor; ſed quid dimittere poſſes
Ni foret admiſſum, quod modò ploro, ſcelus?

Nempe

Nempe ita materiem facit hæc mihi noxa doloris;
Quæ tibi materies plurima laudis erit.
Te ſcio quod mediâ clementem viderit irâ,
144. Qui ſævus nimium David adulter erat.
Te ſcio Magdaleos quondam ſenſiſſe dolores,
Et quoque non propriis ingemuiſſe malis.
Quod ſi nulla tamen ſceleris patientia noſtri eſt:
Da precor ut ferro, quò cadis, ipſe cadam:
Hi clavi, crux illa ferat, ſtringe ipſe machæram;
Magnum erit & manibus me periiſſe tuis.
Ibo, ibo & ſtygias mittar generoſus ad undas;
Sed mihi te ſocium ſub phlegethonta traham.
Ampleċtarque, tenebo, tenebo; nec oſcula falles,
145. Nec falles pedibus brachia nexa tuis.
Ibo, ibo, & mediis exponam corpora flammis;
Ignibus his ignis major amoris erit,
Forſitan, & ſævos mea lacryma molliet æſtus;
Pœnaque erit, flammà commiſerante, minor.
Solus eris Petrus totus cui ferveat orcus,
Totus in hoc noſtrum ſæviet igne ſcelus.
Liber erit tunc, quisquis erit, damnatus averno,
Æternum liber, quo tibi plaudat, erit:
Hæc mihi conceſſos poterit penſare favores,
146. Turbaque criminibus par ſimul eſſe meis.
Plangam ego, lamentis plangam, plangamque ululatu,
Plangam ego tam dirum ſolus & unus onus.
Plangam ego ſuſceptas immani crimine pœnas,
Quæque doloris erit vox, & amoris erit.
At ſcio reſpicies; nec enim patiere clientem
Hoſtiles inter diſperiiſſe rogos.
Sit ſcelus immenſum; tamen eſt miſeratio major,
Criminibus nunquam ſuccubitura meis.

AD LECTOREM PRÆMONITIO.

ALterum Elegiaci carminis genus accedimus, quod Jucundum ſive Amœnum, ex rerum præcipuè deſcriptionibus graphicè uſurpatis, appello. Hic cum duo mihi propoſita eſſent, & exemplum hujus poëmatis dare, & rerum pleraṛumque naturalium (moralium enim ad Heroicum carmen rejeci) magis obviam Poëtis deſcriptionem exhibere, ut rudioribus præcipuè in hac arte ſubvenirem. Illud quidem ſuccincto caſtigatoque magis verſu præſtare licuiſſet, præciſis eis, quæ, ſi voluptate ſolà hunc annum metiamur, abundat; ut ſunt deſcriptiones quædam vi magis accerſitæ, productæ, ac connexæ reliquis, quàm naturæ artiſque beneficio ſub manu natæ. Sed plus apud me valuit aliorum utilitas, quàm hæc qualiſcunque bonæ poëſios nota, cùm non profitear me hic ſolidum poëmatis alicujus corpus, ſed potius quandam rerum amœniorum collegiſſe ad res deſcribendas ſilvam. Quæ cauſa fuit, ut ferè ſine fictionibus ac figuris illuſtrioribus incederem, quò breviori Annum periodo circumſcriberem, magiſque imitabiles hujus artis candidatis figerem greſſus. Sed neque frequens uſus hunc in deſcriptionibus ornatum poſtulat.

Porrò, ut facilius obſervares, quemadmodum non in epiſodiis tantùm Elegiaci carminis, ſed in obviis paſſim comparationibus hæ deſcriptiones ſervirent, adjeci ſub anni finem Encomiaſticum ad Deiparam poëma, de ipſius potiſſimum pulchritudine, alterius Vatis conceptum ingenio, ſcriptum meo, in quo utriuſque Elegiæ lugubris atque amœna quædam mediocritas, mixtuſque character exhibetur. Ceterùm, quo ſcribendi diſcrimine utrumque à ſe invicem Elegiæ genus ſeparetur, ſupra, c. 3, ſat luculenter tradidi. Quod ſanè hujus artis ſtudioſo non erit negligendum.

ANNUS

ANNUS POETICIS DESCRIPTIONIBUS adumbratus.

VER.

Sol ubi flammigeris ſubit altiùs æthera bigis, *Sol in Vere*
147. Et ſua Phryxeæ vellera torret ovi. *altius aſcē-*
Ac gelidos roſeo faſtidit ſidere Piſces. *dens.*
Frigida quos liquidis Amphora tangit aquis.
Tunc croceum vectura diem Tithonia conjux *Aurora*
Purpuream graditur circumamicta togam. *exoriens.*
Phoſphorus antevolat ſurgentis præco diei,
Quaſque fugat tenebras, has ſimul ipſe ſubit.
Sol purum radiante jubar producit ab ortu, *Solis orien-*
Cogit & alipedes aurea frena pati. *tis deſcri-*
Gemmis temo rubet, eltriſque accenſa pyropis *ptio.*
148. Tota repercuſſo Sole quadriga micat.
Quà vehitur, cedunt fuſcæ de montibus umbræ,
Contrahit & trepidas pallida Luna faces.
Tecta rubent paſſim. fulviſque cubilia flammis,
Et micat illuſtres vitrea lympha genas.
Pulſa Lycaoniam concedit Bruma ſub Arcton, *Hiems fu-*
Hiberno tremulum conditur axe gelu. *giens.*
Mollia tum leni Zephyrus ſuper arva volatu *Zephyri*
Fertur, & affuſo nectare rura beat. *flantes.*
Hic tepidos rores. & amicas ſufficit auras,
149. Et fovet illecebris gramina prima novis.
Ipſæ etiam dulces Hyades ſolvuntur in undas, *Pluvia*
Et ſitiens pluviis terra rigatur aquis. *verna*
Sed modò Plêiadum lacrymas & nubila cœli, *Serenitas*
Solatur roſeis Cynthius albus equis. *reducta.*
Auraque nocturnos abſtergit lenior imbres, *Ventorum*
Cogit & Æolios antra ſubire Notos. *quies.*
Arbuta ſternuntur placido latè omnia ſomno,
Nulla fatigatis ſpuma videtur aquis.
Tunc fecundus ager naſcentes parturit herbas, *Virentia*
150. Et viridi nudam cyclade veſtit humum: *prata.*
Aſpiratque animam rurſus Sol aureus Orbi,
Et pingit roſeis Chloridis arva genis.
Tunc ſua Mœnaliis. pecorũ Pan ductor, in agris, *Pecora in*
Gaudia rurali carmine rurſus amat. *pratis.*

Exultant pecudes, lætaſque armenta per herbas;
  Et plenos referunt lacte fluente ſinus.
Plurima fecundis ſe frondibus induit arbos, *Silvæ vi-*
  Effuſiſque viret luxurioſa comis. *rentes.*
Nata fretis abies, & idonea fraxinus haſtis;
151. Populus Alcidæ, quercus amica Jovi,
Et myrtus Veneri, cognataque vitibus ulmus,
  Quæque tuis colitur, fertilis Ida, jugis;
Et platanus diffuſa comas, hirſutaque pinus
  Funditur umbroſis conſpicienda viis.
Has inter frondes placido ſtrepit aura ſuſurro,
  Et ludunt teneris flabra proterva comis.
Arbor Hamadryades, Dryades virgulta, Napæas
  Paſcua, Oreſtiades tunc juga montis habent.
Faunus amat ſilvas, Satyriſque eſt grata voluptas,
152. Quam nova frondoſi palmitis umbra facit.
Quid memorem vivis argentea ſidera pratis, *Horti flo-*
  Delicias verno tempore, *Flora*, tuas? *rentes.*
Quidque Semiramidis, virides quid Adonidis hortos?
  Quid Pæſti memorem prata, quid, Hybla, tua?
Illecebræ viſus, Veneriſque crepundia campis.
  Et Veris radiant verſicoloris opes.
Hinc ſpinoſa ſuis, roſa ſe defendit in armis
  Idalio molles ſanguine tincta genas,
Sanguine, quo nivei lactentia labra roſeti
153. Imbuit, infeſtâ cuſpide læſa Venus.
Credulus hinc nimium fallacis amaſius undæ
  Narciſſus, teneras pandit amore fibras.
Hinc quoque purpureis fulges *Hyacinthe* figuris,
  Notaque vernantis ſigna cruoris habes.
Et ſimul Herculei lactis ſatiata liquore
  Lilia, formoſi nobile Veris ebur.
Penè locuturas pandunt ad gaudia linguas,
  Aptaque jucundis riſibus ora gerunt.
Et gratâ redolent violæ ferrugine tinctæ,
154. Calthaque luteolas ſpargit in Orbe comas.
Inde procul dulces auro variantur anethi,
  Et nitet in viridi cultus Amellus humo.
Ac placidas inter molleſcit amaracus herbas,
  Multicolorque ſuâ pingitur iris aquâ.

Vernas

Vernat & æterno florens amarantus honore,
Pæſtanoque places mollis acanthe croco.
Inde ſoporifero ſtant fluxa papavera ſucco,
Solſequiumque ſuo volvit in orbe diem.
Bellis nupta thymo eſt, thalamoque fruuntur eodem,
155. Et lambunt ſocias alba ligustra roſas.
Pæoniæ tulipis, nardoque anemona virenti
Jungitur; alterius flos juvat alter opes.
Totus ab agreſti veſtitur murice campus,
Et pretio certant, hinc odor, inde color.
Qualis inauratum Cœlo Thaumantias arcum
Explicat, & vario picta colore nitet.
Talis in apricis Chloris ſeſe induit hortis,
Cumque rubore nitet, cumque nitore rubet.
Quin etiam querulo ſaliens per prata meatu, *Fontes &*
156. Labitur obſtreperis lympha retenta vadis. *rivi ſalien-*
Fons quoq; prægnantis gremiũ telluris inundat, *tes.*
Deque ſinu fuſas terra reſorbet aquas.
Noxia virgineæ vitant contagia Nymphæ,
Et fugiens puro gurgite manat aqua.
Tum ſuper impendet ripæ cum frondibus umbra,
Umbra quieturis officioſa viris.
Hanc ſubter viridis ludit cithariſtria ſilvæ *Aves va-*
Argutum tenero gutture carmen avis. *riè modu-*
Hinc nemorum Siren, ſilvæq; animata voluptas *lantes.*
157. Daulias, infauſti furta pudenda tori.
Atque epulas Terei, Prognes ſcelus, impia nati
Funera, centenis concinit una modis.
Inde latens dumis aut cincta recentibus herbis
Ludit in aſſueto dulcis acanthis agro.
Hinc fringilla ſuum per opaca ſilentia carmen
Garrit, & artificis verberat oris ebur.
Hinc merula & dulces linaria concinit odas:
Galbalus argutis erudit antra ſonis:
Nataque Atlantiaco peregrina Canaria ponto,
158. Garrula ſilvicolæ vox animata lyræ:
Ruris alauda chelys: viridis polyglotta theatri
Pallas, & aligeri ſola Magiſtra gregis:
Quælibet exculta laſcivit in arte volucris,
Nec doctis abſunt frondea ſerta comis.

Semirutis etiam nemorum concepta ſub antris *Echo in ſil-*
Diva repercuſſi ludicra prima ſoni, *vis reſo-*
Æmula vox avium, de rupibus accinit Echo, *nans.*
Acceptosque refert ſaxea lingua ſonos.
Inde ſuis volucris ſtruit incunabula pullis, *Aves ni-*
159. Hoſpitio nemoris quæque recepta ſuo. *dulantes.*
Molle lutum, ſtipulasque rudes, & gramina conflat;
Ac rude vernanti ceſpite ſtipat onus.
Fecundos ovis nidos genitalibus implet,
Sub calido ſobolem mox alitura ſinu.
Se ſuper impendit, pulliſq; alimenta miniſtrans, *Pullos edu-*
Sedula quæſitos congerit ore cibos. *cantes.*
Pabula parva ferens propriæ diſpendia menſæ,
Et fraudans genium prolis amore ſuum.
Hæc circùm querulis exſpectat faucibus eſcam,
160. Ac matrem ſtreperâ garrulitate petit.
Donec plumigero ſuccreſcant vertice crines;
Et ſecet aërias mobilis ala vias.
Atque ubi jam dociles maturior efficit ætas,
Erudit ignotis os puerile modis,
Maternamque ſequens proles vernacula linguam,
Balbutit teneros, plumea turba, ſonos;
Ingenioque habiles faciles complectitur artes,
Et patrium mimo reddit ab ore melos
Hinc ſubit infeſtæ fugitiva ciconia brumæ:
161. Et colit aprici tempora Veris avis.
Quin etiam Paphiæ repetunt ſata rura columbæ,
Et purgant vitreo ſordida roſtra lacu.
Utque piæ mereat nomen genitricis hirundo,
Incuba maternum ſub trabe pignus alit.
Sed quoque remipedes vigili capitolia propter
Natantur, ſtrepitu vernaque prata terunt.
Quin & Amycleos recipit Mæander olores, *Cygni.*
Quem nuper gelidâ compede ſtrinxit hiems.
Et Venus ad notos albentia colla jugales
162. Cogit, Acidaliis exſpatiata jugis.
Aut ubi Mæoniis fluit unda Cayſtria ripis;
Aut vehitur Scythicâ frigidus Iſter aquâ:
Illic per vitreos ales Cythereius amnes
Riparumque errat, blanda vireta, toros;

Aonio.

Aonioque ſuum meditatur gutture carmen,
Quo ſubeat ſtygias lætior hoſpes aquas.
Tunc quoque vernantes volucrum nova gratia plumas
Ornat & in molli veſte ſuperbit avis.
Ipſe, licet nidum redolens & pingue fimetum,
163. Pictus Epops, alâ verſicolore tumet.
Gaudet & expaſſis volucris Junonia pennis, *Pavonis de-*
Cærula cùm roſeo Syrmate cauda nitet. *ſcriptio.*
Nobile gemmarum decus hic, viridiſque ſmaragdi,
Purpureique onychis, chryſolithique micat.
Effunditque ſuos huc prodiga Flora colores;
Cœruleum violæ, puniceumque roſæ.
Ipſe etiam fulvo pictor Thaumantidos arcu.
Aſperſit rutilas Phœbus ab axe faces,
Cyaneumque decus commixtâ luce refulget
164. Gratiùs alternus fulgor, & umbra placet.
Illa relucenti graditur ſpectabilis auro
Quotque gerit pennas cauda, tot aſtra gerit.
Explicat hæc igitur ſpecioſa volumina caudæ,
Spectatrix oculis ambitioſa ſuis.
Et circùm intorquens in apertum circinat orbem,
Qualis in obliqua eſt diſcolor Iris aqua.
Qualis & Auſonidum ſpectatur parma lacerto,
Quæ picto illuſtris ſidere parma nitet.
Ergo tumet, verſatque oculos, & conſcia formæ
165. Colla levans, pavidam turgida calcat humum.
Donec in obſcuris offenſa ſuperbia plantis
Linquitur, & criſtis detumet ala ſuis.
Tædet habere pedes, ac dedignata videri,
Naturæ inculat deficientis opus.
Quid teneros memorem flammas ſurgentis amoris,
Et nimiùm blandos, ſtulte Cupido jocos? *Amoris*
Tempore non alio Veneri incunabula pontus, *prima in-*
Natalemque dedit Cypria ſpuma diem. *cendia.*
Hoc primùm ſumpſiſſe ſuos puer aliger arcus
166. Dicitur, & primas flammâ animaſſe faces.
Illa ſub ardent Geminorum ſidere flamma
Naſcitur, ac fœdo torret ab igne iecur.
Et furit accenſis, ferventi ſanguine venis,
Nec pecori abſiſtit, plumigeroque gregi.

Ales amor volucri volucer magis, æthera tranat.
In mediis piſces fluctibus urit amor.
Quantumcunque ferox tigris miteſcit amore,
Quantumvis mitis ſævit amore bidens.
Urſi uncant, ululantque lupi, rugiuntque leones. *Anima-*
167. Lynx fremit, atq; elephas barrit, & hinnit equus: *lium ple-*
Frendet aper, glocitant cervi, vulpecula gannit, *rorumque*
Balat ovis, vitulus blacterat, atque caper: *voces pro-*
Bos mugit, latratque canis, ſus grunnit, aſellus *pria.*
Oncat, & in tepidis rana coaxat aquis:
Mus mintrat, cattus glaucit, malè ſibilat anguis,
Solvito pavidus vagit amore lepus.
Hunc Aquilæ clangunt, & gratitat anſer amorem,
Hoc caſtus turtur, mœſta columba gemit.
Hoc turdus trutilat, crepitatque ciconia, ſturnus
168. Piſitat, accipiter pipat, hirundo fritit.
Grus gruit, & corvus crocitat, plauditque palumbes,
Rauca cicada ſtrepit, lenta tetrinnit anas:
Craculus hoc frigulat, pupillat pavo, minurit
Paſſer, zinzilulat regulus atque merops:
Cucurit gallus, gallina gracillat eodem,
Hoc canit omnis avis, bombilat omnis apis,
Tunc criſtatarum videas fera bella volucrum, *Galli volu-*
Qualia Zelotypus prælia ſuadet amor. *cres pug-*
Pectora pectoribus collidunt roſtraq; roſtris, *nantes.*
169. Calcem calce ferox, martia turba premit.
Ardentes inſtant, repetuntque in vulnere vulnus,
Donec in inplumi vertice nulla coma eſt:
Rubraque ſanguineis variatur criſta figuris:
Et quæ ſuaſit amor, detrahit arma dolor.
Ipſe triumphales victor ſibi plaudit honores,
Et quatit inflatos ala ſuperba ſinus;
Exultanſque ſuam ter ovanti carmine palmam
Concinit, & laudis præco fit ipſe ſuæ.
Ter cucurit amans, & paſſâ leviter alâ,
170. Plumigerum ſtrepero circuit ore gregem.
Ipſe dein campos ductor cum luſtrat apertos,
Vermiculans avido ſcalpturit ungue ſolum,
Cetera plebs circùm regi omnes hæret eunti;
Oblataſque ſibi carpit amica dapes.

Tactu-

Tantus amor volucri eſt, tanta eſt reverentia pacti
Fœderis, & thalami connubialis honos.
Quin etiam tellus æthræ genialis amanti,
Explicat herboſum per ſata læta torum.
Et ſibi deſponſum trahit in connubia Cœlum,
171. Auricomo rutilas Sole ferente faces.
Tunc paſſim æquoreæ ſulcantur piſcibus undæ, *Piſces varii.*
Turmatimque halex, paſſer, aſelle natas.
Delphines cetique tuis, Neptune, ſub undis,
Oceani ludunt ſquamea turba ſinu.
Mullus, & anguillæ fluviisque acipenſer oberrat,
Stagnantique lupus percaque gaudet aquâ.
Cancer ab hibernis ſe proripit impiger antris,
Et liquido curvos promovet amne pedes.
Lætatur piſcator aquis & frondibus auceps;
172. Cernitur & tectis lina parare dolis.
Retia tunc ſubeunt examina lubrica ponti, *Piſcatio.*
Et madidum fallax captat arundo gregem.
Sæpe lupus raptam cùm faucibus ingerit eſcam,
Non exſpectato fit cibus ipſe coquo.
Dum capit hamatum venatrix truttula vermem,
Sæpe etiam prædæ præda fit illa ſuæ.
Luminibus valeat quamvis mutænula crebris,
Quæque oculis nomen fert oculata ſuum,
Atque pedes cancer numeret, chelisque minetur,
173. Vix tamen inſidias hic fugit, illa videt.
Et laqueo volucres & carmine decipit auceps, *Aucupium.*
Eſcaque ſub pedicis inſidioſa latet.
Intercepta plagis, viſcoque implexa tenaci,
In piceis luctans nexibus hæret avis.
Nec piſcem ſua pinna juvat, nec penna volucrem,
Hæc quamvis Cœlo remiget, illa ſalo.
Sæpe canis metuens, caſſes ſubit obvia perdix,
Sæpe coturnices ſubdola lina tenent.
Strictis ſæpe jacet calamis ficedula; turdus ** Volucrum*
174. Exitiumque ſibi, turturibusque cacat. *pugna mutua.*
Ipſæ etiam volucres *in mutua bella feruntur,
Captandæque merops inſidiatur api. *† Noctua ab*
Improba Palladio dudum eſt defenſa favore, *aliis avibus*
Noctua, † tutatur nulla Minerva ſatis, *circumſeſſa.*

Motacilla, ſaurus, curruca, rubecula circùm
Exprobrat indignum turba puſilla diem.
Illa tamen ſolita nil de gravitate remittit,
Ac fruitur ſudo ſidere noctis avis.
Donec hirundineâ circumvallata cohorte,
375. Infeſta metuit garrulitate peti:
Ergo fugit, repetitque ſuas ignava latebras,
Funereâque canit carmina digna ſtyge.
Ardea ſublimi quamvis confiſa volatu,
Proxima ſidereis permeet aſtra plagis;
Sæpe tamen curvo deprenſa ſub ungue laborat, *Milvus*
Falconique avido ſaucia præda cadit. *pullus galli-*
Accipitrem metuit volucris Cytherea rapacem, *naceis in-*
Atque umbris trepidat Livia, milve, tuis. *ſidians.*
Hunc quoque cum timidi ſentis nutricula pulli,
376. Tu gallina paves, tuque columba gemis.
Agminaque expaſſis pullorum colligis alis,
Inque hoſtem murus vita, caputque tuum eſt.
Ille volans latum deſcribit in aëre gyrum:
Et modò tranſmiſſas itque reditque vias.
Spemque alit, & prædam deſignat raptor opimam,
Præſidio donec ſit viduata ſuo.
Tum ruit excuſſis velocior æthere telis,
Et curvo tenerum corripit ungue gregem.
Infeſtoque petit roſtro laceratque trementem,
377. Viſceribusque abdit viſcera cruda ſuis.
Tum quoque prædatrix volucrum Regina, tonantis
Aſſecla, fulminei fida miniſtra poli.
Arma Jovis tractat, rutilasque innoxia flammas, *Aquilas*
Exploratque tuas, lucide Phœbe, faces. *ſuos explo-*
Has jubet & vultu non obniſtante tueri, *rans, edu-*
Maternâ dignum nobilitate genus. *cansque pul-*
Degenerē, trepidamq; oculis fugientibus ignem, *los.*
Proſcribit ſobolem nec cupit eſſe ſuam.
At Phœbo dignant probavo, clarisque probatam
378. Sideribus, blando protegit illa ſinu.
Venatrixque agitans prædam ſubit invia ſilvæ, *Aquilam*
Et luſtrat trepidis caſtra locata feris. *prædam*
Tum ſi fortè lepus, foſſoque cuniculus antro, *auferens.*
Exit in apricos depopulator agros.

Immi-

Imminet, & ſpolium pedibus ſuſpendit aduncis:
Mox volat, aſſuetus curſibus antè, lepus.
Ille ſtupet ſubitas lateri ſuccreſcere plumas,
Et nidum in celſa rupe patere ſibi.
Illa oculos fodicat, cordiſque latentia roſtro
Scrutatur, pullis pabula grata ſuis.

ÆSTAS.

Cum ſinuoſa terit Lernæi brachia Cancri
Phœbus, & æſtivas librat in axe rotas.
Flammeus Icariis tunc arva caloribus urit,
Accenſoque ferox Sirius ardet agro.
Et vicina flagrant Nemæi terga Leonis,
Totaque conceptas parturit æthra faces.
Ille volat longumque diem ſubdividit orbi,
Cœli oculus, cenſor temporis, orbis amor.
Luxque ſoporiferas ſpatiis brevioribus umbras
Contrahit, & tenebras præcipitata rapit.
Ter canit exorto gallus præconia Phœbo,
Terque jubet famulos evigilare greges.
Lætior ingreditur, fuſoſque per æthera curru,
Victricem toto ſpargit in orbe comam.
Ac paſcit liquido ſitientes fonte jugales,
Haurit & è ſiccis flumina tota vadis.
Acciſas radiis ſilvarum contrahit umbras,
Campus anhelanti toſtus ab igne flagrat.
Rura vacant, pecudes fugiunt, & curvus arator,
Errat in apricis ſola cicada jugis.
Tunc exſanguis ager ſitientibus æſtuat herbis,
Et languet raptis flos moriturus aquis.
Quæ roſeos nuper compſit ſibi Flora capillos,
Nunc rugas patiens languida marcet anus.
Quæque priùs viridi tellus vernabat in herba,
Pallida nunc glaucas contrahit igne comas.
Mollia quæ multo frondebant arbuta luxu,
Frondibus exſpirant languidiora ſuis.
Nympha priùs molli ſubiens virida ria ſaltu;
Vix modò languenti promovet amne pedes.
Nereis gelidum Naiſque reviſit ad antrum,
Muſcoſoſque ſubit Nympha ſepulta lares.

Sol in æſtate flagrans.

Longa dies & nox brevis.

Fontes & agri calore ſolis exſiccantur.

Alciden fugiens vitreis Achelous in undis,
Cornua ſiccatis vix levat ulla vadis.
Arida contracto dureſcunt flumina limo,
Et pecus in viduo margine quærit aquas.
Daulias elingui dediſcit verba palato,
Nec gemit è cunis pignora rapta ſuis. *Seges multa.*
Sæpe etenim plenis ſtipantur rura maniplis,
183. Et velut educto milite fervet ager.
Pendet curva Ceres flexa cervice, caputque
Explicat hirſutis ambitioſa comis.
Et ſegetum Regina Ceres, flaveſcit in auro,
Ac regit imperio ſpicea rura ſuo.
Paſſer in apricis ſua dividit agmina campis,
Atque vacat prædis per tua regna Ceres:
Plurima triticeis ubi meſſis inundat ariſtis, *Meſſis agrorum.*
Spiceaque excultis ſilva ſuperbit agris.
Ipſe etiam flavos meſſor tunc falce capillos
184. Deciduæ Cereris Triptolemique ſecat.
Nudaque calvities ſpoliatos occupat agros,
Luget & amiſſis ſqualida Veſta comis.
Ac ſua congeſtæ cumulantur in horrea fruges,
Divite quas fudit prodiga terra ſinu.
Hanc fugit atra fames, & rerum triſtis egeſtas,
Hanc ſequitur pleno copia læta ſinu.
Sæpe jacet vacuis campus moribundus ariſtis *Grando*
Grandineque occumbit dilapidata ſeges, *quandoque*
Credita mendaci modò fraudat ſemina ſulco, *fruges at-*
185. Nec fructum digno fenore penſat ager. *terit.*
Degeneri nunc ſente riget, triculiſque rebellat,
Vomeris impatiens Triptolemique rotæ.
Marcet aduſta Ceres, flavos ſpoliata capillos, *Seges adusta.*
Vixque aliquid ſolitæ nobilitatis habet.
Erectâ cervice riget, ſqualetque colore
Lurida, & exſuccas contrahit ore genas;
Hanc fugit averſis non indiga copia velis,
Et ſequitur nigræ mortis alumna fames. *Morbi va-*
Funereâ paſſim ſerpunt contagia peſte, *rii eorumq;*
186. Et furit infeſto ſidere ſparſa lues. *ſpecies.*
Sæpe per obſeſſas calor æſtuat igne medullas,
Imaque bacchatus ſparſa per oſſa febris. *Febres.*

Sæpe tamen ſubito vitiati frigore nervi,
Ignibus in mediis obriguêre gelu.
Hinc dubiis nutant veſtigia lubrica gyris;
Et caput ambiguo volvit in orbe dolor.
Lumina fatalem ducunt fugitiva colorem, *Forma*
Suffoſſiſque latent penè ſepulta genis. *morbo erê-*
Defluit ex roſeis natalis purpura labris, *pta.*
187. Et florem formæ demetit atra lues.
Denique ſuccumbit ſine robore languida cervix,
Corpore corpus abeſt, vita vigore caret.
His ligat adſtrictos podagræ ſtupor improbus artus,
Nec vacat officio peſve manuſve ſuo.
Alterius niveos elephas depaſcitur artus,
Et tacitâ ſenſim viſcera tabe fluunt.
Illos fulmineo clades epileptica caſu
Sternit, & in ſpumas oris hiantis agit.
Eſt etiam, mediis ſitiat qui Tantalus undis,
188. Cùm tumidum ſegnis corpus inundat hydrops.
Decolor icterico flaveſcit membra veneno
Alter, & alterius colica ventre furit.
Pleuritis lateri, tergo Iſchias, Ileus alvô
Imminet, & morbis ſidera mille favent.
Hinc etiam cyathis abſinthia dulcibus æger
Miſcuit, & medicis toxica ſparſa cibis.
Aut bibit ignotos, ſtomachi faſtidia, ſuccos;
Aut maduit lacrymis mitis oliva tuis.
Vidimus & ſtabulis armenta, gregemq; minorem *Lues in*
189. Oppreſſum ſubitis procubuiſſe malis. *animali-*
Vidimus & lævo percùlſos ſidere, paſſim *bus.*
Morſibus infeſtos ire per arva canes.
Vidimus in mediis taurum procumbere ſulcis,
Et ſubitâ duram claudere morte viam.
Vidimus & cœlum pulchro florere ſereno,
Et Phœbo rutilos ire favente dies.
Vernabant Zephyris taciturna ſilentibus arva,
Blandaque ſopitis dormiit aura Notis.
Sæpe tamen ſudo dum ſol favet aureus aſtro,
190. Et nondum fuſcus nubilat ora color.
Tempeſtas velut atra lues infunditur orbi,
Atque laborantes contrahit æthra faces.

Rana ſuo vates pluviam vocat improba plauſu : *Volucres &*
Hanc corvus crocitat garrula pica canit. *inſecta*
Hanc quoq; præcocibus cornix annoſa ſub undis *prænuntia*
Prævenit. & liquido mergitur amne caput. *pluvia.*
Hanc humili Progne deſignat in aëre gyro,
Cùm velox tepidam remigat ales aquam.
Hanc criſtata etiam volucris Titania. Martis
191. Aſſecla, plaudenti pectore & ore ſonat,
Roſtratuſque culex, cognataque ſanguine turba
Sextipedum & nigri velleris optat eques* ** Pulex*
Deniqueab obſcura ſeptus caligine Phœbus,
Amiſſum luget pallidus orbe diem. *Tempeſta-*
Nubilaque aſſurgunt medio palantia mundo, *tis orta &*
Noxque rapit tremulum præcipitata jubar: *latè graſ-*
Sæpe procelloſo tenebroſa volumina cœlo *ſantis de-*
Torquetab imbriferis humidus auſter aquis. *ſcriptio.*
Et gelidi coëunt lapidoſâ grandine nimbi,
192. Ætnæaſque flagrans concipit æthra faces.
Tela triſulca Jovis, cyclopeaque arma minatur,
Ingentique ferox clade procella tumet.
Nec mora, colliſis cum ſaucia nubibus aura
Rumpitur, & tremulo promicat igne polus.
Obſcurum trepido ſubſultat in aëre murmur,
Atque pavimentum concutit omne polus.
Et velut admoto dum machina ſolvitur igne,
Sulphureo vaſtos evomit ore ſonos:
Solvuntur fracto diſploſa tonitrua cœlo,
193. Horrificoque fremens perſonat axe fragor.
Telum immane ruit, telique tricuſpidis ignes.
Abrumpunt triſti nubila cæca die.
Totaque fulmineo terra expalleſcit abictu,
Submittitque ſuas arbor aduſta comas.
Hinc concuſſa tremit quamvis ſacrata Tonanti
Quercus, & afflicto corpore tota labat.
Inde laborantes platanus contractior umbras,
Amiſſo nudis vertice ſpargit agris.
Hinc etiam pavidæ, præcelſa cacumina turres,
194. Antè ſuum caſum pene ſepulta jacent.
Quid memorem ſummos, tacta acroceraunia, montes
Quidque humiles ſpicas ruſtica terra tuas?

Omnia conſumpto marceſcunt pallida ſucco:
Mollibus in flammis dura metalla natant.
Dum, velut illacrymans cladi, pluvialibus undis
Liquitur, & ſparſas temperat aura faces:
Prodigus effuſis rapitur ſimul auſter habenis,
Et cultum gelido vapulat imbre ſolum.
Sæpe tamen liquidus lapideſcit in æthere nimbus,
195. Et ſtrepit immiti grandine tacta domus.
Aſt ubi detumuit flagrantibus aura procellis, *Tempeſtas*
Et roſeas pinxit Sole micante genas. *deficiens.*
Pulchra triumphalē Thaumantias inſtruit arcū, *Iridis de-*
Atque colorato circinat orbe polum. *ſcriptio.*
Nimborum hæc ſoboles Phœboque favente creata
Diſcolor afflatis Sole renidet aquis.
Hinc rutilo ſuffuſa croco eſt; nitet inde liguſtro,
Pingitur hinc violis; pingitur inde roſis.
Hæc ubi venturi cœlo vexilla ſereni
196. Extulit, & pictas luce notavit aquas,
Decreſcunt tenebræ. nebulaſque abſtergit Olympus.
Nec vehitur madidis humidus auſter equis.
Lætior æſtivis tunc floſculus exilit arvis, *Herba odo-*
Proficit & damnis Chloris amœna ſuis. *rifera.*
Tunc conſanguineis reſpirat odoribus Hybla:
Fragrantique vires. dulcis Hymette thymo.
Et caſiæ virides, & olentis copia thymbræ,
Purpureoque flagrans promicat igne crocus,
Melligeræ viridi volucres graſſantur in herba, *Apū melli-*
197. Atque æſtiva novis caſtra locantur agris. *ficatio de-*
Dulcia libantur Siculæ convivia Floræ, *ſcripta.*
Hyblexque thymi, ſolicitantur opes.
Florea rotifluis implentur pocula ſuccis;
Quos bibit è molli parva Meliſſa croco.
Conſulit hæc tenero florum genus omne labello,
Et mille affigit baſia, mille roſis.
Ac veniens, fugienſque animam delibat odoram
Calthula ſive tuam, ſive Hyacinthe tuam.
Auroræque ſatur lacrymis, multoque roſarum
198. Ebria, Cecropias plena reportat opes.
Et repetit lautis onetanda cubilia præдis
Vecta per aërium Cecropia ales iter.

Occur-

Paſcitur in querulis tunc rauca cicada myricis
Ebriaque agreſti rore per arva ſtrepit.
Et brumæ, & pigræ metuens formica ſenectæ, *Fornica-*
Annonam cautâ ſedulitate levat. *rum labor.*
Commeat anguſto per prata virentia calle,
Et magnum exili corpore vectat onus:
Farris onus mœſtaque famis ſolatia tecto
203. Congerit, & plenam ſtipat avara penum.
Fervet opus, fervent calido ſub ſole labores,
Totaque, vitali ſidere terra viget.
Sæpe tamen medio radios amiſit olympo
Phœbus, & oppreſſas ſubruit umbra faces. *Eclipſis.*
Luna repentino dum facta eſt obvia curru, et
Terruit adverſos pallida fratris equos.
Aſt ubi jam rurſum, lucemque, animumque reſumpſit,
Et læto croceas induit ore genas.
Lætior ingreditur, fuſoque per aera curſu
204. Victricem toto ſpargit in orbe comam.
Dum lavet Heſperio feſſum Pyroënta profundo. *Nox.*
Temperet & gelido flammea lora freto.
Nox ſubit, & ſocias ducit poſt terga tenebras, *Nox ſubit.*
Nuntiat, & feſſis otia grata viris.
Atque ſopor placido tranquilla oblivia mundo
Suadet, & optatæ leno quietis adeſt. *Somnus.*
Demulcetque oculos, medicinaque publica curæ eſt,
Et ſepelit molli corpora viva toro.
Tum quibus illecebras ſomni, quibus otia ſuaſit,
205. Hos circum variis ludit imago jocis. *Inſomnia.*
Therſite Paridem transformat; Adonide Mopſum,
Et leo nunc regnat, qui fuit ante lepus.
Nunc volat ætherias & Dædalus incolit arces:
Nunc inter plumas mergitur amne caput.
Nunc ferrum patitur, nunc ſpicula torquet in hoſtem:
Nunc vigil amiſſas quærit avarus opes.
Plurima narrantur mimi ludibria ſomni;
Fungitur, & vatum munere ſæpe ſopor.
Interea tacitum radiis vigilantibus orbem *Aſtra in*
206. Obſervant gelidæ noctis alumna cohors. *cœlo no-*
Hanc medio errantem dux Cynthia cogit olympo: *cturna.*
Et jubet ad roſeas evigilare fores.

His

His oculis cœcus defenditur orbis in umbris:
Mitigat, & fulvus nubila denſa polus.
Donec ab inducta reparet ſol luce triumphum
Concludatque oculos nox moritura ſuos.

AUTUMNUS.

DUm tepet æſtivo jam *Phœbus* adultior igne,
Excedens thalamis, ſpicea Virgo, tuis.
Tuque *Aſtræa* novis ardeſcis ſaucia flammis,
207. Et rutilo caſtas excipis igne faces.
Libraque cœleſtes momento examinat horas: *Æquinoctium.*
Dividit & medium noxque, dieſque, polum,
Nec procul exacuens metuendæ ſpicula caudæ
Scorpio, Semivirum poſt ſua terga trahit.
Tunc labor agricolas tonſis exercet in arvis, *Agricultura.*
Glebaque verſato ſolicitatur agro.
Inde laborantes ſubeunt juga curva juvenci,
Et mordet teneram vomer aduncus humum:
Hinc perpeſſa graves, renovatur terra, ligones
208. Fitque capax ſolitæ fertilitatis ager:
Inde jacens ductis ſuſpenditur area ſulcis,
Laxatiſque patent jugera culta fibris.
Jacta maritali ſocientur ſemina glebæ,
Obſignantque datam lignea raſtra fidem.
Tunc Pomona ſuos felicior incolit hortos, *Fructus autumnales pira, poma, nuces, &c.*
Et cultas numerat poſteritatis opes.
Pinguiaque Alcinioi biferas pomaria malos,
Ponderibus gaudent ſuccubuiſſe ſuis,
Dependent gravidis hirſuta cydonia ramis,
209. Citrea inaurato cortice mala nitent.
Et ſpargunt rutilos aurantia fulva colores,
Punicaque in lento grana liquore natant;
Meſpila tunc primas cingunt lanugine malas,
Hirtaque de tenero vertice criſta micat,
Caſtaneæque nuces præcautis vepribus horrent;
Qualis in armatis aſper Echinus aquis.
Dulcia frangendis conduntur amygdala ſeptis,
Et nux de corylo Pontica multa rubet.
Deciduas patulâ venatur ab ilice glandes
210. Sucula, per campos quernea ſilva tuos.

Pruna

Pruna Dama ſcenis etiam carpuntur in agris :
Quasque habet exultæ Perſidis arbor opes.
Cornaque de cornis, de moris mora leguntur :
Deficiunt viduos mollia fraga rubos.
Tunc quoque venator ſilvarum occulta ſecutus, *Venatio inſtituta.*
Lata per affines retia tendit agros.
Atque ubi nexilium ſunt valla objecta plagarum,
Nuntiat obſeſſis bella cruenta feris.
Et nemorum dulci trahitur certamine : circùm
211. Venantes cingunt, Spartica turba, canes.
Naribus Ichnobates, & Aëllo curſibus acer, *Canes diverſi venatorii, eorumq; ſtudia.*
Luminibus Dorceus, robore prompta Nape.
Hæc ubi jam vinclis monuerunt ſigna ſolutis :
Funditur in varias libera turma vias.
Per juga, per ſilvas, per inhoſpita tecta ferarum,
Quà Nemeæ ſaltus, quàque Erymanthe vires.
Pars ſtudioſa ruit, viridesque indagine colles
Explorat, timidis inſidiata feris.
Nare ſagax, pedibusque, & acutis auribus acris,
212. Prodit inacceſſæ frondea tecta capræ.
Hæc fugit, & celſas quærit per devia rupes,
Quò progreſſuro non licet ire cani.
Hæret turba fremens, fractamque crepidine montis
Inflectit retro, non reditura, viam.
Aut magis exacuit vanis inſultibus iras :
Nec profecturis verberat aſtra ſonis.
Illa ſuum ridet jam facta audacior hoſtem :
213. Nec timet imbelli ſpicula jacta manu.
Hoc ſimul excitus ſtrepitu lepus, exilit antro :
Et trepidus patriis erro vagatur agris.
Præcipitique celer tactus formidine cervus, *Cervus in venatione agitatus.*
Deſpicit effuſæ pervia luſtra fugæ,
Inſternensque humeris ramoſæ cornua frontis,
Curſibus Æolios præterit ipſe Notos :
Donec ad obſeſſos venantûm indagine ſaltus
Fraudibus excipitur, Delia caſta, tuis.
Tum caput objectis linorum implexus habenis,
214. Nequicquam obſtrictos vult revocare pedes.
Atque reluctantes laqueis magis induit armos :
Dum cadit in mediis victima grata plagis.

Parte

Parte aliâ, ſpumantis apri veſtigia prenſat *Aper ve-*
Spartanâ primus nobilitate Lacon. *natoribus ſe*
Fulmineo ille ruit ſilvis violentior igne, *opponens.*
Quique timet reliqnos, ipſe timetur aper.
Horrida ſetarum cervix haſtilia latè
Explicat, & dorſo ſilva timenda riget.
Ignea vis oculis crudeli affuſa cruore,
215. Immani ſpumas belliger ore vomit.
Talis in obſtantes furioſo dente catervas
Pergit, & obliquo diſſipat ore canes.
Infrendensque minax, & acutis promptior armis,
Pingitur excuſſo ſanguine ſæpe genas:
Viſceribusque avidos dentes hoſtilibus abdit:
Vivus & inferias immolat ipſe ſibi.
Donec eques ſtricto venabula dirigit ictu,
Adverſumque haurit lancea adacta latus.
Tum cadit, & factas compenſat funere clades,
216. Abſolvitque iras vix moriendo ſuas.
Nec minùs atroci certamine diſtinet hoſtem,
Trux ubi Mænaliis cingitur urſa jugis.
Corporis informis ſpecies hirſutaque villis
Stat cutis, & manat fumeus ore vapor.
Roſtrum ingens, dens ſerratus. pesque unguibus horret,
Sic petit infeſtos urſa Libyſtis agros. *Vrſa in ve-*
Tunc ſi fortè ſuũ ſtrinxit complexibus hoſtem, *natores ſæ-*
In medio amplexum ſupprimit illa ſinu. *viens.*
Vitalemque bibit, potu recreata, cruorem:
217. Ingluvie quâ vix crudior ulla fuit
Hanc tamen illectam mellis furtiva voluptas
Traxit in occultos fraude latente dolos;
Seu ſpecus illa fuit, fallaci inſtructa myrica,
Seu decepturis vincula denſa plagis.
Hic etiam vulpes, quantumvis vafra. cavernis
Viſa fuit raptos præcipitaſſe gradus.
Et Libycum videas, prædatoremque leonem, *Leo præda-*
Cui nullum inſtigant hoſtica tela metum. *tor.*
Qui tumidâ cervice jubas, armosque comantes
218. Concutiat fulvas ſpargat ab ore faces:
Ungue rapax. & dente ferox, caudâque minetur:
Quem tamen exceptum ſæ domet una ſpecus.

Quid

Quid magis Hircanâ metuendum tigride? vires, *Tigris fe-*
Quamvis ipſa fremat, non habet Ira pares. *rocitas,*
Hæc tamen intentum non vitat arundinis ictum,
Sit licet effuſis ocyor illa Notis.
Nec ſatis inſidias catulis imbellibus arcet:
Fallitur objecto luſa ſubinde vitro.
Bellua Marmaricis elephas nutrita ſub oris *Elephantis*
219 Quâ magis ingenio nulla, nec arte valet. *deſcriptio.*
Corporis immenſam molem, nec turribus impar
Pondus habet, turres viſa movere pecus.
Hinc atque inde minax dens prominet ore ſuillo,
Haſtiliſque inſtar longa proboſcis habet.
Flexilis hæc, manuumque loco eſt, queis dirigit ictum;
Queîsque dapem & mixtis vina propinet aquis.
Quercu digna cutis, nullo penetrabilis arcu,
Excipit illuſæ ſpicula torta manus.
Se tamen inſidias contra minùs ipſa tuetur;
220. Arbore dum fulcit, feſſa ſopore, latus:
Hæc propè ſucciduo trunco diviſa, cubanti
Cedit, & in caſum bellua tracta ruit.
Nec reſupina poteſt factam inſtaurare ruinam,
Inde prehenſuris præda futura viris.
Eſt etiam extremis fera vix tractabilis Indis, *Monocerotis*
Nulli illam laquei; nulla ſagitta tenet. *deſcript. &*
Cervinum caput eſt, elephanti planta, ferocis *captura.*
Cauda apri, nigrum tergora vellus amant.
Frons armata riget nigro digniſſima cornu,
221 Quod necat averſis dira venena malis.
Monocerota ſuum duxiſſe hinc nomina credunt.
Hoc ſolo dives munere præda placet.
Artes illa tamen venantûm provida ludit:
Nec niſi blanditiis proditur ipſa ſuis.
Virginis & gremio placidè intercepta quieſcens,
Virgineâ patitur vincula ſtricta manu.
Simius humanæ ſimulator mimicus artis *Simii ca-*
(Quem priſco referunt Deucalione ſatum) *ptura.*
Quâ ſeſe oblectat, ſimul hac deluditur arte:
222 Et perit inſidiis traditus ipſe ſuis.
Dum videt appoſitas venantem ferre catenas,
Quâque ſibi adſtrinxit; ſolvere vincla, manu.

Hic

Hic ſubit, & paribus nectit veſtigia vinclis;
At ſemel impoſitis neſcit abire plagis.
Rhinocerota ſuis cataphractum Patre ſub armis *Ferarum*
Deſpicis, & paribus viribus arma rapis. *variarum*
Qui licet humanas ſpernat truculentior artes, *captura.*
Majoremque omni ſe putet eſſe dolo,
Caſſibus ille tamen, vi deficiente, tenetur;
223. Et ferro cervix pervia facta patet.
Nec fugiunt laqueos maculoſo tergore lynces,
Et qui piſcoſis caſtor adhæret aquis.
Nec ſatis hic redimit genitali vulnere corpus:
Aut videt oppoſitas lynx oculata plagas.
Pardalis agnato latebras divulgat odore;
Quoque alias captat, proditur ipſa feras.
Quid memorem ſimili captivos fraude biſontes,
Cum gemit ex alta penſile fronde pecus?
Et quid Niliacis deceptum Ichneumona ripis,
224. Cui multum exiliis in corpore fraude ineſt?
Quidve ovo geniti Crocodili vincula narrem?
Quasque agis, & pateris turpis hyæna dolos?
Omnia prædarum complecti nomina verſu,
Venantumque artes, parva tabella vetat.
Noſcere quiſquis amas Autumni conſule faſtos;
Plurima fert Dominum cum fera capta jugum.
Tunc quoque pampineis veſtitur fructibus ulmus:
Nubit & exſangui vitis amica proco.
Ac circùm inflectens captivis brachia ramis, *Vites ado-*
225. Fecundâ ſterilem fertilitate beat. *leſcere, &*
Promicat hic tenero primū de cortice gemma *germinare*
Quæque diu cœlebs nunc neonympha parit. *botrùs.*
Denique poſt flores venit uvis grandior ætas,
Et creſcit roſeis purpura grata genis.
Aut lucent vitreo cryſtallina labra colore,
Pervia luminibus, Phœbe coruſce, tuis.
Tum feſſæ gravidis onerantur vitibus ulmi:
Et vix, quod peperit, vinea portat onus.
Fervet & acciſis vindemia plena racemis, *Vindemia.*
226. Udaque ſaxoſis carpitur uva jugis.
Pars armata manus ferro, de palmite fructum
Demetit, & poſitis colligit urceolis.

Pars calathos implent, humeroſque gravata recedunt,
Et timido calcant devia ſaxa pede.
Collectas alius plantis terit impiger uvas,
Et modò calcatas, vecte premente, domat.
Preſſaque dulcifluis ſpumat vindemia buccis,
Et plenos latices ebria præla vomunt.
Pinguia adhærenti tinguntur pectora muſto:
227. Purpureoque rubet ſparſa liquore toga.
Tunc vitis campana ſuo natat illita ſucco, *Loca vino*
Sudat & in patulos cæcuba vina cados. *celebria.*
Ægeum dat Chia fretum, dat Lesbia prælis.
Maſſicus affundit vina Falerna ſcyphis.
Notis Rhenus aquis dulces, rare provehit undas,
Quas fudit liquido vinea preſſa ſinu.
Nec modò laudato gaudes Mareotica Baccho;
Sed quoque vitiferis culte Moſella jugis.
Ebria Pampineis redimitus tempora vittis, *Bacchi de-*
228. Florentique hederâ vinctus Jacchus adeſt: *ſcriptio.*
Dextra gerit thyrſum, ſtipant duo cornua frontem
Biſque trahit genitum Tigris amica Deum,
Mænades hunc circùm lætæ trieterica ſaltant,
Et miſcent thyaſis cymbala quaſſa ſuis.
Junctaque laudantur veteri nova vina falerno *Compota-*
Statque coronatis menſa gravata ſcyphis. *tiones.*
Floſque, Lyæe, tuus pateris hauritur apertis;
Et lepido rediens ambulat orbe calix.
Donec ab exſtinctis naſcuntur gaudia curis,
229. Bacchæoque natans mergitur amne dolor.
Mox ſeſe invitant cyathis, miſcentque caleno
Maſſica, & irrorant pocula plena ſitim.
Incorrupta placet regalibus amphora vinis.
Et micat inverſo ſtillula rara vitro.
Mille ferunt Reges, & Cæſar mille ſalutes;
Ac perit in pota ſæpe ſalute ſalus,
Nec priùs accenſi ponunt certamina Bacchi,
Quàm jaceat cœco mens tumulata mero. *Ebrii.*
Blæſaque lingua fluat, veſtigia lubricá nutent.
230. Luceat & multas una lucerna faces. *Ebrii ver-*
Deles adumbratis fingit tum prælia bellis *bis egregii.*
Miles, & audaces concipit ore minas. *bellatores.*

Deque

Deque ſcyphis fuſo metatur caſtra falerno,
Educenſque aciem primus in arma ruit.
Hinc manus hoſtiles depingit ſanguine terras,
Itque cruentatis diſcolor Albis aquis;
Inde ruit trepidus fractis exercitus alis;
Fit fuga, fit clades, tota ruina venit
Nec minùs ampullas Mavortiaque explicat ora;
231. Et fera bellatrix prælia lingua ſonat;
Quàm ſi fatali rubefecerit enſe, cometam,
Et ſtiterit ſtratis fulmina corporibus.
Sæpe etiam calido cùm turgent pectora muſto,
Deliratque ſuis peſque animuſque viis: *Ebriorum*
Inconſulta manus raptis bacchatur in armis, *inter ſcy-*
Et facilis turpes excitat ira faces. *phos & po-*
Prælia miſcentur, Marſque hic temerarius audet; *cula pugna.*
Armorumque rudis truncus & obba, loco eſt.
Huic ſcyphus infractas detur pat vulnera malas:
232. Oſque vacillanti dente, cruore madet.
Amphoraque in medio reſidens impacta cerebro,
Diluit affuſo vulnera facta mero.
Alter ab inflicto crudeles ſtipite plagas
Accipit, & pronâ ſternitur ictus homo.
Menſaque non ſolito perfunditur uda liquore,
Atque peregrino vina colore rubent.
Hæc ea quæ ludit paſſim certamina Bacchus,
Seria ſunt lepidis mixta ſubinde jocis.

HIEMS.

Sol poſtquam inflexis capricorni ſidus habenis
233 Obtinet, ac gelidas ſub Phryge potas aquas.
Tangit & extremos, auſtralia ſidera piſces,
Exerratque ſuis, devius orbe, rotis.
Nox regnat, gelidiſque volans maturior umbris, *Nox hiems*
Audet decrepitum præcipitare diem. *longior.*
Ac procul hinc cœli Phœbus ſtatione remotus,
Europam rigidus durior afflat equis.
Tunc glacialis Hiems, borealibus edita cœlis, *Hiemis*
Quam nigrâ peperit Nox Aquiloque ſpecu: *imago.*
Torva ſupercilio, caniſque hirſuta capillis;
234. Pendet ab impexis ſtiria multa genis.

Pigro lenta gradu, & nodoſo ſtipite nixa
  Pelliceam induitur circumamicta togam.
Hanc ponè inſequitur gelidis Tremor oſſibus errans,
  Ac Pavor, & niveo pallidus ore Rigor.
Et quæ camporum ſpoliis lætatur Egeſtas,
  Horrida brumali ſidere nata lues:
Hæc viridem latè ſilvis prædatur honorem:
  Formoſis Tryades exuit illa togis.
Non pinus, Silvane tuæ, non Martia cornus
235. Tuta, nec Herculeis populus apta ſacris
Nec tunc pampineæ cingunt tua tempora frondes
  Euhye: nec quercus ſub Jove culta ſuo eſt.

Hieme arbores comis nudantur.

Laurus Apollineo tantùm defenſa favore,
  Palladiiſque viret mitis oliva jugis.
Myrto Cypris ovat; Mars palma; Pluto cupreſſis:
  Poſcit in has planta nil ſibi juris Hiems.

Arbores perpetuò virentes.

Hæc tamen irriguas pratorum demetit herbas,
  Nudaque languenti rura dolore premit.
Mœſta coloratis exſpirat Chloris in hortis,
236. Florenteſque ſecat frigida Bruma comas.

Herbæ emoriuntur hieme.

Languidaque emoritur Pæſtani gloria rutis,
  Sola favet vitæ Bruma Amarante tuæ:
Pulegiumq; viret; tum quæ tibi Chriſte reſurgit
  In Jerichuntinis, ſtat roſa culta, jugis.

Herba perpetuo virentes.

Humidus imbriferas tunc contrahit Auſter habenas,
  Quæque aliquod nomen mitior aura gerit.
Et Zephyros Aquilo debellaturus inertes,
  Ducit hyperboreo pallida caſtra gelu.
Atque caput ſeptus nebulis; gelidâque pruinâ
237. Armatus Aquilo ſpargit ab ore nives.

Aquilo ventus.

Et Rhodopen Scythicamque habitans ferus incola terram,
  Tranſit ab hybernis ad nova regna plagis.
Hunc fugit omne pecus deſertaque rura relinquit,
  Et tremit arctoo languida membra gelu.
In ſtabulis armenta ſuis præſepia quærunt,
  Et trepido caulas cum grege paſtor adit.
Tunc obluctantes ſuſpenſo vomere campos
  Deſerit, & ſterilem damnat arator humum.

Rura à pecore & aratoribus vacua.

Atque domi calidis deſes fornacibus hæres;
238. Congerit, & tepido ligna reſecta foco.
Sæpe leves nugis ubi fallit anilibus horas;
Fabula de priſcis commemoratur avis.
Sæpe etiam verſis ſuſpendit ſtamina rhombis,
Quæ prius ex plena duxit amica colu.
Sæpe laboratum niveo de lacte cremorem
Separat, & laudat pinguia dona boum.
Calloſaſque manus, duroque aſſueta ligoni
Brachia, femineum cogit adire jugum. *Ignavi plures in hieme ad focum.*
Aut quod turpe magis, lentis ignavia membris
239. Serpit, & imbellis pectora torpor habet.
Pars bona vivendi ſopor eſt. pars languor, & excors
Rixa; nec uxorem fert, famulumve gregem.
Sæpe fovet turpes infamis inertia luxus,
Perdit & æſtatis prodiga fenus hiems.
Otia virtutes frangunt, animoſque remittunt, *Otia vitiorum fomenta.*
Criminibuſque favet non moderata quies.
Quod curis vacuum eſt, quodq; eſt ſine Pallade [pectus,
Vix poterit vitiis hoc caruiſſe ſuis.
Privatos inter poterit latuiſſe penates
240. Femina; ſed poſcunt rura forumque virûm.
Hibernum illa diem modulato fallere verſu,
Et tenui poterit ducere fila colu. *Fuſum ducere, nere, variaq; arte texere feminarum labor.*
Nempe laborantes matres, teneraſque puellas
Cernis, ubi accenſis ſunt hypocauſta focis.
Explicat illa leves, in pulvinaria, telas,
Et labyrintheo ſtamine cingit acus.
Hæc vaga textilibus diſtinguit lina figuris:
Hinc flos, hinc roſeo pingitur ore puer.
Hinc mare tranquillum eſt, hic fluctus ab arte tumeſcit, *Textiles figuræ.*
241. Et perit in ſiccis naufraga puppis aquis.
Sanguineis illic patitur victoria bellis,
Filaque cum filis prælia muta gerunt.
Pectinis ingenio, dextræque laboribus oras
Colludunt, dulci carmine docta loqui.
Carmine quo rigidi poſſent molleſcere venti,
Brumaque clementi mitior eſſe gelu.

Hæc

Hæc teneram extollit ſuper aurea ſidera vocem; *Cantus di-*
Altera ſubmiſſo grandior ore ſonat. *verſus mu-*
Huic mediâ placet ire viâ, moderatamque plaudit *ſicorum.*
242. Carmina, ſublatum detonat illa melos.
Pulcraque concordes ornat diſcordia voces.
Gratia neglecta major ab arte venit.
Sic faciles ſolers traducit femina brumas:
Et remanent ſolos otia dura viros.
Quod ſi fortè ferox gelidis hibernet in armis *Excubitores*
Miles, & expoſita pro ſtatione cubet: *hiemali au-*
Cogitur algentes pallenti corpore brumas *ra expoſiti,*
Vincere, Sarmaticas & tolerare nives. *dura patiun-*
Cogitur & Scythicis caneſcere ſæpe pruinis, *tur.*
243. Grandinis aut fuſæ ſaxea tela pati.
Sæpe pavent ſtricti glaciali frigore nervi.
Lentaque vix tepido ſanguine vena micat.
O quoties lethalis hiems prorepit in artus,
Perpetuoque rigent membra ligata gelu!
Sæpe tamen victæ contemnit frigora brumæ,
Cùm tulit accenſo plurima ligna foco. *Focus calidus*
Cæduntur ſilvæ, raptiſque bipennibus igni *adverſum*
Materiem demum tigna, trabeſq; ferunt. *frigora.*
Sive vireſcat adhuc, ſeu fortè exaurit arbos,
244. Cogitur ad ſtructum ferre tributa rogum.
Donec ad aſtra ferat victores Mulciber ignes,
Frangat & hibernum flamma animoſa gelu.
Mox redit in pigros ſenſim calor excitus artus,
Et ſalit admoto languida vena foco.
Ipſe etiam tremulus grates canis hæret ad ignes,
Et calidos cineres felis amica fovet.
Cætera Rhiphæam tolerant animalia brumam;
Armaq queis ſuperent frigora, nulla ſciunt.
Cunctorum fuga præſidium eſt. ſic Biſtonis ales; *Aves ple-*
245. Sic latet arguto carmine blanda ſoror. *raque hie-*
Et fugit oblongo munita ciconia roſtro, *mem fu-*
Inque vicem gelidi Strymonis ales adeſt. *giunt.*
Parvus in obſcuris latitat mus conditus antris, *Animalia*
Et tenui pauper vivere ferre ſolet. *pleraque in*
Provida ſuffoſſos habitat formica penates, *cavernis*
Annonæ parto fenore digna frui. *latent.*

Abdita cuncta latent, languetque emortua tellus,
Et Vitale nihil, quo recreetur, habet.
Obſtupefacta ſilent taciturnis flumina lymphis,
246. Quæ luſère ſuis garrula nuper aquis.
Armatuſque Aquilo glaciali detinet undas
Carcere, & incluſas obſidione premit.
Cryſtallo circum rigidâ ſuſtollitur agger:
Marmoreo ſurgunt lubrica valla gelu.
Adverſis Boreas mandat certamina Cauris,
His ſunt tela; gelu, frigora, flabra, nives.
Languida brumali ſternuntur marmora letho,
Nymphaque captivis vincta tenetur aquis.
Subjectus plantis Nereus tremit, undaque ſubdit
247. Colla jugo, ſicco pervius ipſe pedi.
Tunc Neptune tuâ paſſim regione juventus,
Ludicra, per vitreos exſpaciatur agros.
Et modò ferratis ſe librat in æquore plantis,
Prævertens celeres mobilitate Notos.
Sæpe etiam falſo veſtigia lubrica greſſu
Impactum glacie deſtituêre caput.
Nunc humiles agitat per ſtantia flumina currus,
Et rapitur nullis per mare vecta rotis,
At modò quæ liquidas fluvii ſulcaverat undas,
Jam nequit obductos rumpere cymba ſinus.
Sæpe tamen paſſis per ſtagna rigentia velis.
248. Navigat in ſiccis unus, & alter aquis.
Hæc hiemis ſcena eſt; his gaudet bruma theatris,
Cui liquidum fluidæ ſternitur æquor aquæ.
Quin etiam gelido tellus durata metallo
Stringitur, & craſſo marmore gleba riget.
Sic cœlebs viduatur ager, ſenioque ſtupeſcit,
Et rigidas veſtit cana pruina genas
Nudaque depoſitis calveſcit ſilva capillis,
249. Inque vicem tonſæ nix cadit alba comæ.
Candida lanarum ſepelitur terra ruinis,
Molliter in campos deſilente polo.
Hinc niveo aſſurgunt montoſa cacumina cœlo,
Concretiſque riget concava vallis aquis.
Inde nives ſociis valles cum montibus æquant,
Frauſque tegit plenas inſidioſa ſpecus.

Gelu adſtringuntur flumina.

Glacies pedibus & quandoque rotu teritur.

Gelu terra etiam induratur.

Nives hieme cadunt, & latè omnia obtegunt.

Mollia

Mollia fallaci mergit veſtigia campo,
Naufragus in ſiccis ſæpe viator agris.
Quod ſi fortè ſuâ Boreas ſtatione recedens,
250. Deferat imbriferis humido ſceptra Notis:
Aut etiam plenam ſubvertat Aquarius urnam,
Liber ut æthereo pocula plena Jovi.
Frangitur acre gelu, miteſcunt æquoris undæ, *Gelu & ni-*
Et redeunt liquidas marmora fluxa vias, *ves denique*
Quàq; pedes nuper, nunc rurſum navis oberrat. *reſolvun-*
Quaſque ligat Boreas Phœbe reſolvis aquas. *tur.*
Ipſe etiam raptis cœlebs Neptunus in undis;
Nunc gaudet vitreas rurſus adeſſe Deas;
Hæ profugæ celſis longè de rupibus adſunt,
251. Et ſaliunt ſtrepero per vaga rura pede.
Arvaque molleſcunt duro obfirmata metallo,
Siccus ager liquidas combibit ore nives.
Semita tunc preſſo ſignatur lubrica greſſu,
Atque tenax pingui calceus hæret humo.
Membra viatorum brumalibus humida flabris,
Torpeſcunt, rigido conglaciata gelu.
Quid memorem ventorum acies, atq; horrida bella?
Bella ſolo, (nimis heu!) cognita bella ſalo. *Ventorum*
Æolus effractis poſtquam laxavit habenis *terra mari-*
252. Nata procelloſum flabra ciere polum. *que ſævien-*
Nimborumq; parens ac tempeſtatis alumnus *tium vis.*
Occiduos præceps Africus urſit equos.
Aut etiam fuſcas Corus violentior alas
Concutit, & rabido turbine vertit aquas.
Miſcentur maria ac terræ, varioque tumultu
Stridet ager, nutant tecta, domuſque tremunt.
Hinc proſtrata ruunt faſtigia turrium avita:
Hinc ferit afflictum quercus adulta ſolum.
Inde ſubit verſis platanus radicibus aſtra,
253. Et caput in molli fixa recondit humo.
Plurima convulſis laceratur montibus arbos,
Hæc ramo, hæc toto corpore trunca labat.
Quid memorem inſanis maria oppugnata procellis,
Et freta concuſſis exagitata Notis?
Non tantùm impulſæ præceps furit unda Maleæ
Incitat aut rabidos Scylla proterva canes.

Nec Libycæ tantum ſyrtes,ſcopuliq; minantur; *Æquoris*
Quæque vorat tortas,vaſta Charybdis,aquas, *everſi tem-*
Sed furor iratum rapit implacabilis æquor, *peſtas.*
254. Et trahit adverſis, & ventus unda viis.
Exſurgit pelaguſ dubio in contraria motus
Prælia, pontivagis exitioſa viris.
Tollitur emotis in ſidera fluctibus æſtus:
Quæque polum tetigit, mox ſubit unda ſtygem.
Heu miſerum! infidis puppem qui credidit Euris,
Quiq; dedit tumido vela ferenda mari.
Obruit aura fidem: ſepelitur ab æquore tandem,
Quiſquis in æquoreis navita fidit aquis.
Vidi ego cum placidi ſulcarent marmora remi,
255. Luderet & medio navis amica freto:
Sed verſis, ſtupuit ponti ratis hoſpita, venti
Et didicit nullam fluctibus eſſe fidem.
Hoſtis erat pontus,tenebriſque exhorruit atris,
Brumaque laxatas deſpuit ore nives.
Cæruleum Nereus quaſſans caput,æquora ventis
Obtulit, & fuſas per freta lata rates.
Hi ſubitò fragilem rapuêre per avia claſſem,
Nec tenuit juſſas ulla carina vias. *Naufra-*
Nullaq; luctantes ſtringebant vincula naves *gium.*
256. Nulla manus clavum, ſola regebat aqua.
Hærebant fracto reſidentia carbaſa malo,
Heu nimiùm adverſis obſequioſa Notis!
Antennæ fluitant, rapiuntq; adſtricta rudentes
Vela, nec in ſubito mens, animuſque malo eſt.
Nequicquam contrà remis imbellibus inſtant,
Remigium evertit, conſiliumque, mare.
Denique pugnantes pelagus ſuperingerit undas,
Et premit infirmam vaſta procella ratim.
Nutat & incertis dudum jactata periclis:
257. Hinc necis, hinc vitæ, ſpeſque metuſque rapit.
Tandem victa labat (tanta eſt violentia ponti)
Aggemit & nimiis fracta carina malis.
Sæva laborantem ſubvertunt æquora proram,
Preſſaque victrici conditur alnus aquâ.
Nec locus effugio reliquus;|niſi cymba Charontis;
Naufragus hac ſtupuit ſe rate nauta vehi,

Pars hic magna virûm decumanis fluctibus hauſta,
Pars tulit ex imó gurgite menſa caput.
Imploratque fidem morientûm: aut litora nando,
258. Captat, & everſæ diruta membra ratis.
Scilicet infidi tanta eſt petulantia venti:
Hæc, Neptune, tui ludicra bella maris.
Hunc frangunt Siculæ truculenta pericula *Scyllæ*:
Syrtis arenoſo ſtringitur ille vado.
Hanc ſcopuli perdunt; hanc torta vorago phaſelum,
Ex vita ad mortem portus ubique patet.
Quid? quod & audaces Nereus vomat æquoris undas *
Per ſata, per ſilvas, Faune, Cereſq; tuas? *Inundatio.*
Vidimus elatos tumidus cùm tolleret æſtus
259. Eridanus, potis ex nive plenus aquis.
Grandior aggeribus riparumque obice fracto,
Duxit in oppreſſum caſtra inimica ſolum.
Illa ruunt totos latè populantia campos,
Quàque meant ſpoliis ditior unda fluit.
Cum ſtabulis armenta ſuis fluitantia Paſtor
Aſpicit, & tenerum per vada cæca gregem.
Bucula pontivagam ſequitur per flumina Matrem,
Et probus innocuas nat Lupus inter oves.
Mirantur Triades vitreas per gramina Nymphas,
260. Perque nemus piſcem, per freta nare feras.
Et lubet æquoreum Fauno verſare tridentem:
Neptunoque etiam fiſtula parva placet.
Undaque per ſilvas fuſa eſt, & ſilva per undas;
Rex Pelagi fratrum regna ſuperbus habet.
Quod natura vetat, ſilvas Delphinus obertat,
Et gratum eſt *Phocis* per nemora alta rapi.
Agricolæ jam ſtiva jacet, rigidique ligones,
Quæritur in dubia remus, & alnus aqua.
Proque ſuis plauſtris jam ſolvit apluſtria vector,
261. Roſtraque pro raſtris tractat & æquor arat.
Tanta procelloſam regit inconſtantia Brumam
Cœlo inimica ſalo noxia, dura ſolo,
Quin ſua cùm pecudi deſunt alimenta, feraſq; * *Lupi prædatores*
Triſtis habet macies, ac violentia fames.
Tunc, genus acre, lupi, *rabies quos improba vē- *gregem involans.*
Exagitat, patulis inſidiantur agris. (tris

Aut clauſis prædam ſtabulis venantur opimam,
Cùm ſilet in picto candida luna polo.
Ac ſubit incauti lupus explorator ovilis.
262. Quâ patuit ſtratæ facta ruina viæ.
Nec mora vicinâ raptam de matre capellam,
Subſidium cæcæ deſtinat ille fami.
Dente minax. flammaſque oculis, atque ore cruentus,
Dilacerat trepidam ſanguinolentus ovem:
Imponitque humeris, perque avia rura vagatur,
Atque epulis tutam quærit adire ſpecum.
Forte vigil trepidis paſtor balatibus, agnam
Noctivago prædam ſentit abire lupo.
Advolat elatiſque procul clamoribus inſtat,
263. Non audituram ſolicitando feram.
Illa procul tuto latet obvallata receſſu,
Sanguineamque avido paſcitur ore dapem.
Cetera quid memorem? per mille pericula rerum,
Orbis in occaſum volvitur orbe ſuo.
Floribus excultum pomiſque ac meſſibus annum,
Denique lethali frigore claudit hiems.
Et nos bruma manet, quocunque viremus in ævo,
Hanc etiam ſtringet, quæ notat illa, manum.
Forſitan hæc aliquis, modico poſt tempore, lectos
264. Inſpiciens vates, dicet, hic Autor erat.
Et tibi vaticinor: volucris rota vertitur ævi,
Hæc neque bruma tuum eſt præteritura caput.

JUBILUM ENCOMIASTICUM

Magnæ Virgini ac Matri Dei, anno hujus ſeculi 30. totidem partibus, velut ſtrophis, dedicatum.

Concludo hanc partem Encomiaſtico Carmine, mixto ferè ſcribendi genere, ex illo tamen potiſſimùm, quod in Elegia jucundum diximus, exaratum; ut facilè conſtabit utriuſque naturam expendenti. Occaſionem præbuit eruditiſſimus juxta ac lepidiſſimus hujus ævi Lyricæ Poëſis ſcriptor Jacobus Balde, qui ode vernaculâ laudes Deiparæ complexus, aliquot Poëtas ad certamen Romano ſermone verſuque auſpicandum provocaverat. Cujus poſtulatis, dum aliis occupationibus interceptus, ſeriùs obſequerer, interea alii ad lyram aut tibiam eruditè luſerant. Ego nunc denique epodon canam; ſed auctiori verſuū ſtropharumque numero, quo anni Jubilarii quinquagenum, ad Magnæ Virginis gloriam, exæquem.

DUm mihi Pierio fervet mens ebria rore,
Æſtuat in laudes, Virgo *Maria*, tuas.
Sed tamen imparibus vatis celebrabere nervis,
Materies non es viribus æqua meis.
Immortalis honos plectrum immortale meretur,
Non facit ad tantum ruſtica Muſa decus.
Ars Superos, pulchræque juvat præſentia formæ:
265. Deficit ad laudes utraque cauſa tuas.

Impares ad eloquendū vires.

2.

Sed neque cœleſti par ſit facundia vati,
Quælibet huic cedit Calliopea minor.
Ille tuas dignè poterit depingere dotes,
Pectore qui potuit fingere Virgo tuo.
Hoc duce tentandum eſt. Sat erit tibi prompta voluntas;
Quò vires nequeunt, hàc moderante ferar.
Virginis ætheræ modulentur carmina linguæ,
Junctus olorinis vatibus, anſer ero.

3.

Mille tibi laudum tituli, ſunt nomina mille,
266. Plurima te decoram carmina, nulla ſatis,
Hic proſcripta refert primæ contagia noxæ,
Seminis exultans nobilitate tui.
Hic docet expertem vitii fluxiſſe juventam
Devotoſque, ſacrâ relligione, dies.
Virgineis alius ſociata cubila lectis,
Et memorat caſtos, non ſine prole, toros,

D. Virgo mille nominibus laudanda.

4.

Hoc titulo reliquas vincis fecunda parentes,
Quod paris, intactâ Virginitate, Deum.
Autorem fers virgo tuum, paris ipſa parentem;
267. Et quem non capiunt ſidera, ventre capis.
Ille dedit formam, cui formam Virgo dediſti:
Finxiſti vultus illius, ille tuos.
Secula qui vincit, qui conditor omnia nutrit,
Ubere, Virgo, tuo, lac puerile bibit,

5.

Hæc ego Principibus vatum memoranda relinquam:
Quæ ſtrepitum tenuis non meruêre lyræ.
Eſt tamen, eſt aliquid quo te pulcherrima cantem
Virginei laudes mille decoris habes.

Hæc mihi cauſſa ſatis, Tum ſi quem prælſeris hoſtem;
268. Hic meus in poſitis verſibus hoſtis erit.
Ornabunt noſtros tibi parta tropæa labores,
Ornabunt verſus forma decuſque meos.

6.

Eſt tibi cum ſponſo formæ certamen honeſtæ,
Qui vincit teneras candidus ore, nives.
Sed quoq; purpureis ornata coloribus ore † *† Pulchritudo*
Temperat: ut puleris lilia miſta roſis. *& forma*
* Umbra tibi eſt niveæ gratâ nigredine frontis, *D. Virginis*
Qualis in æſtivis ſolibus umbra cedri eſt. ** Sponſa*
Sponſo fuſca places: auget color ille decorem *pulchra de-*
269. Nox inſtar, vultu judice, lucis habet. *ſcriptio ex*
Cant. Salo.

7.

Alta palæſtinis qualis ſe palma viretis.
Suſtulit, excelſum tollis in aſtra caput.
Cæſaries per colla fluit rutilantior aure,
Quotque comas totidem ſpicula amoris habet.
Manat ab uberibus Cyprii vindemia botri,
Et tibi cum verbis ſtillat ab ore favus.
Frons tua labe caret, tua mens ab origine pura eſt,
Inde places homini, ſed magis inde Deo.

8.

Ut neonympha ſuum rapiat formoſa maritum
270. Virgo venuſtatis ſit ſtudioſa ſuæ.
Illa ſuam fingat mendaci lumine formam,
Et variet pictis rubra corolla labris.
Conſtantem formæ virtus dat ſola colorem,
Æternumque facit Virginis eſſe decus.
Hinc ſuperat reliquas Jeſſeia virago puellas,
Quantum humiles ſuperant punica mala rubos.

9.

Quæ tulit extremis veniens Regina Sabæis
Ante tuos, Salomon, officioſa pedes.
Crederis hæc ſuperaſſe tuis pulcherrima donis:
271. Delicium ſponſi ſponſa futura tui.
Sive forent gemmæ, gemmis viciſſe putaris
Quicquid Erythræo litore concha parit.
Sive metalla forent rutilis educta fodinis,
Grandius hoc aliquid munere munus erat.

10. Cor-

10.

Cor tibi, pro gemmis, animi ditaverat arcam;
Ut ſolet oſtriferum concha marita fretum.
Et tibi ſidereum pulchris virtutibus aurum
Finxerat, artifici pollice, doctus Amor.
Mundi vincis opes, pretium leve gratia fluxa eſt,
272. Auriferique ſoli, gemmiferique ſali.
Tu quæcunque tuo claudis ſub pectore dona,
Perpetuæ dotes integritatis habent.

Dotes virtutum in anima Deiparæ. D. Virgo cum floribus comparata.

11.

Qualis Hymettæis, vernoſe tempore campis
Explicat ad molles prodiga Flora notos,
Nocte latet, circum rigidis obſeſſa pruinis,
Nataleſque brevi cortice ſtringit opes.
Aſt ubi purpureo rediens Sol annuit ortu;
Rorifluiſque dedit baſia juncta genis.
Solvitur in lætos reſoluto pectore riſus,
273. Et pandit niveos candida Flora ſinus.

12.

Talis, ad æternos Chriſti naſcentis honores,
Parthenicos aperit Virgo pudica ſinus.
Ante ſub ignota latuit caligine noctis,
Credita Majorum participaſſe ſcelus;
Aſt ubi divinâ radiabat imagine Solis,
Viſaque conjunctis oſcula ferre genis:
Cognita millenis illuxit dotibus orbi,
Hyblæaſque ſacro pectore vicit opes.

13.

Lacte nitent pictis argentea lilia pratis;
274. Illa nives pulchræ Virginitatis habet.
Cæruleas illi violas demiſſio pingit:
Caſta verecundis pingitur ora roſis.
Purpureos Zephyris debes Hyacinthe colores,
Æterniſque vires Flos Amarante, comis.
Virgineum cingit patientia murice pectus,
Et pro flore viret non moriturus amor.

14.

Pulchra triumphali curvatur in æthere gyro
Iris, ab illuſtri progenerata patre.

Scilicet obſcuræ nihil obſtant nomina Matris
275. Picta coloratis nubibus ora gerit.
Hinc virides induta ſinus, hinc fulgurat auro,
Et ſua Præſtantis corpora tincta crocis.
Cærula puniceis variantur cingula limbis,
A ſolo tantùm ſole decotis habet.

15.

Credimus; an rutilum denſis in nubibus arcum
Virgo ſub obſcuris eſt imitata caſis?
Hæc ubi divini ſenſit nova lumina Solis,
Sidereo rutilas luxit ab ore faces.
Non ita Phœbeo ſplendet Thaumantias auro: *D. Virgo*
276. Eſt brevis, eſt anceps, quo micat illa, color. *cum Iride*
Aſt æterna tuam diſtinxit gratia formam, *& ſideri-*
Gratia mortali non imitanda manu. *bus compo-*

19. *nitur.*

Eminet in tacito majeſtas inclyta cœlo,
Cynthia nocturnos cum moderatur equos.
Et Jovis excubias vigili ſtatione tuentur
Illuſtres oculi noctivagæque faces:
Ac velut affuſo diſtinguitur orbita lacte:
Hinc fulgent Hyades, Pleiades inde micant.
Mille per æthereos palantia ſidera campos
277. Sunt animæ ſpeculum, virgo decora, tuæ.

17.

In tenebris oreris: primorum noxa parentum
Nox eſt, ſed lucem non tegit illa tuam.
Septa licet denſis effulges clarior umbris:
Majora ab oppoſita lux tua nocte micat.
Mille faces Charitum virtutum mille refulgent,
Dotibus hinc animi, corporis inde nites.
Lactea tota via es, poſtquam ſine labe crearis,
Cumque Deum generas, lactea tota via es.

18.

Qualis in Eoo lucis prænuntia cœlo *Compara-*
Exoreris, ſoli prævia flamma tuo. *tur Auro-*
Hæc triſtes vigili proſcribit ab orbe tenebras; *ræ.*
Hæc expectatum provehit axe jubar:
Hæc recreat tacitas volucrum modulamine valles:
Hæc rigat herbarum rore fluente ſinus;

Hæc

Hæc procul umbrarum partus, phantaſmata noctis,
Disjicit hæc oculis fert animiſque diem.

19.

Pulchrior aurora eſt ſcelerum quæ diſjicit umbras:
Nuntiat illa diem, nuntiat iſta Deum.
Hæc aufert veteris phantaſmata temporis: & quæ
279. Lucifer ignoto, luſit in orbe, Deo.
Huic Matri natura favet, lætumque parenti
Terrigenæ plaudunt cœlicolæque melos.
Hæc quæcunque rigat ſitientem gratia mundum:
Fundit ab æthereo, prodita virgo, ſinu.

20.

Cynthia formoſis cedet, tibi virgo, capillis: *D. Virgo ſupra lunam.*
Phœbeo melius ſidere ſidus habes,
Illa ſuos certis includit finibus ignes,
Quoque micat lætum mox caret illa die.
280. Nazaridum, tu Virgo, decus, conſtanſque planeta es,
Quoq; ſemel fulges igne, carere nequis.
Quod capis immenſum eſt, mare lucis ſola *Maria* es
Et quæ nocte caret, lux tua, fine caret.

2.

Sol oculus mundi eſt, ac luſco regnat in orbe, *D. Virgo Sole illuſtrior.*
Nil niſi de tanto lumine lucis habet.
Sed tibi milleni lucent in pectore ſoles,
Immenſaſque geris corpore lucis opes.
Nam poſtquam autorem ſolis fecunda tuliſti,
Ipſaque viſceribus lux fuit orta tuis.
Quicquid Phœbus habet, quicquid communicat orbi,
281. In radiis tenebras credimus eſſe tuis.

22.

Gemma quod in ſaxis, teſtis quod concha marinis,
Quod ſub arenoſis unio natus aquis.
Palma quod in plantis; vernis quod lilia pratis,
Quod favus in menſis; quodque Falerna ſcyphis;
Cynthia nocturnis quod habet fulgentior aſtris;
Et quod aves inter fulminis ales habet.
Hoc in virginibus Virgo eſt, diviſa per omnes
Munera, divino colligit una ſinu.

Abdita cuncta latent, languetque emortua tellus,
Et Vitale nihil, quo recreetur, habet.
Obſtupefacta ſilent taciturnis flumina lymphis, *Gelu ad-*
246. Quæ luſêre ſuis garrula nuper aquis. *ſtringuntur*
Armatuſque Aquilo glaciali detinet undas *flumina.*
Carcere, & incluſas obſidione premit.
Cryſtallo circum rigidâ ſuſtollitur agger:
Marmoreo ſurgunt lubrica valla gelu.
Adverſis Boreas mandat certamina Cauris,
His ſunt tela; gelu, frigora, flabra, nives.
Languida brumali ſternuntur marmora lectho,
Nymphaque captivis vincta tenetur aquis.
Subjectus plantis Nereus tremit, undaque ſubdit
247. Colla jugo, ſicco pervius ipſe pedi.
Tunc Neptune tuâ paſſim regione juventus, *Glacies pe-*
Ludicra, per vitreos exſpaciatur agros. *dibus &*
Et modò ferratis ſe librat in æquore plantis, *quandoque*
Prævertens celeres mobilitate Notos. *rotis teritur.*
Sæpe etiam falſo veſtigia lubrica greſſu
Impactum glacie deſtituêre caput.
Nunc humiles agitat per ſtantia flumina currus,
Et rapitur nullis per mare vecta rotis,
At modò quæ liquidas fluvii ſulcaverat undas,
Jam nequit obductos rumpere cymba ſinus.
Sæpe tamen paſſis per ſtagna rigentia velis.
248. Navigat in ſiccis unus, & alter aquis.
Hæc hiemis ſcena eſt; his gaudet bruma theatris,
Cui liquidum fluidæ ſternitur æquor aquæ.
Quin etiam gelido tellus durata metallo *Gelu terra*
Stringitur, & craſſo marmore gleba riget. *etiam in-*
Sic cœlebs viduatur ager, ſenioque ſtupeſcit, *duratur.*
Et rigidas veſtit cana pruina genas
Nudaque depoſitis calveſcit ſilva capillis, *Nives hie-*
249. Inque vicem tonſæ nix cadit alba comæ. *me cadunt,*
Candida lanarum ſepelitur terra ruinis, *& latè om-*
Molliter in campos deſilente polo. *nia obte-*
Hinc niveo aſſurgunt montoſa cacumina cœlo, *gunt.*
Concretiſque riget concava vallis aquis.
Inde nives ſociis valles cum montibus æquant,
Frauſque tegit plenas inſidioſa ſpecus.

Mollia

Mollia fallaci mergit veſtigia campo,
Naufragus in ſiccis ſæpe viator agris.
Quod ſi fortè ſuâ Boreas ſtatione recedens,
250. Deferat imbriferis humido ſceptra Notis:
Aut etiam plenam ſubvertat Aquarius urnam,
Liber ut æthereo pocula plena Jovi.
Frangitur acre gelu, miteſcunt æquoris undæ, *Gelu & nives denique reſolvuntur.*
Et redeunt liquidas marmora fluxa vias,
Quàq; pedes nuper, nunc rurſum navis oberrat.
Quaſque ligat Boreas Phœbe reſolvis aquas.
Ipſe etiam raptis cœlebs Neptunus in undis;
Nunc gaudet vitreas rurſus adeſſe Deas;
Hæ profugæ celſis longè de rupibus adſunt,
251. Et ſaliunt ſtrepero per vaga rura pede.
Arvaque molleſcunt duro obfirmata metallo,
Siccus ager liquidas combibit ore nives.
Semita tunc preſſo ſignatur lubrica greſſu,
Atque tenax pingui calceus hæret humo.
Membra viatorum brumalibus humida flabris,
Torpeſcunt, rigido conglaciata gelu.
Quid memorem ventorum acies, atq; horrida bella?
Bella ſolo, (nimis heu!) cognita bella ſalo. *Ventorum terra marique ſævientium vis.*
Æolus effractis poſtquam laxavit habenis
252. Nata proccelloſum flabra ciere polum.
Nimborumq; patens ac tempeſtatis alumnus
Occiduos præceps Africus urſit equos.
Aut etiam fuſcas Corus violentior alas
Concutit, & rabido turbine vertit aquas.
Miſcentur maria ac terræ, varioque tumultu
Stridet ager, nutant tecta, domuſque tremunt.
Hinc proſtrata ruunt faſtigia turrium avita:
Hinc ferit afflictum quercus adulta ſolum.
Inde ſubit verſis platanus radicibus aſtra,
253. Et caput in molli fixa recondit humo.
Plurima convulſis laceratur montibus arbos,
Hæc ramo, hæc toto corpore trunca labat.
Quid memorem inſanis maria oppugnata procellis,
Et freta concuſſis exagitata Notis?
Non tantùm impulſæ præceps furit unda Maleæ
Incitat aut rabidos Scylla proterva canes.

Nec Libycæ tantum ſyrtes,ſcopuliq; minantur; *Æquoris*
Quæque vorat tortas,vaſta Charybdis,aquas, *everſi tempeſtas.*
Sed furor iratum rapit implacabilis æquor,
254. Et trahit adverſis, & ventus unda viis.
Exſurgit pelagus dubio in contraria motus
Prælia, pontivagis exitioſa viris.
Tollitur emotis in ſidera fluctibus æſtus:
Quæque polum tetigit, mox ſubit unda ſtygem.
Heu miſerum! inſidis puppem qui credidit Euris,
Quiq; dedit tumido vela ferenda mari.
Obruit aura fidem: ſepelitur ab æquore tandem,
Quiſquis in æquoreis navita fidit aquis.
Vidi ego cum placidi ſulcarent marmora remi,
255. Luderet & medio navis amica freto:
Sed verſis, ſtupuit ponti ratis hoſpita, venti
Et didicit nullam fluctibus eſſe fidem.
Hoſtis erat pontus,tenebriſque exhorruit atris,
Brumaque laxatas deſpuit ore nives.
Cæruleum Nereus quaſſans caput,æquora ventis
Obtulit, & fuſas per freta lata rates.
Hi ſubitò fragilem rapuêre per avia claſſem,
Nec tenuit juſſas ulla carina vias. *Naufragium.*
Nullaq; luctantes ſtringebant vincula naves
256. Nulla manus clavum, ſola regebat aqua.
Hærebant fracto reſidentia carbaſa malo,
Heu nimiùm adverſis obſequioſa Notis!
Antennæ fluitant, rapiuntq; adſtricta rudentes
Vela, nec in ſubito mens, animuſque malo eſt.
Nequicquam contrà remis imbellibus inſtant.
Remigium evertit, conſiliumque, mare.
Denique pugnantes pelagus ſuperingerit undas,
Et premit infirmam vaſta procella ratim.
Nutat & incertis dudum jactata periclis:
257. Hinc necis, hinc vitæ, ſpeſque metuſque rapit.
Tandem victa labat (tanta eſt violentia ponti)
Aggemit & nimiis fracta carina malis.
Sæva laborantem ſubvertunt æquora proram,
Preſſaque victrici conditur alnus aquâ.
Nec locus effugio reliquus;]niſi cymba Charontis;
Naufragus hac ſtupuit ſe rate nauta vehi,

Pars hic magna virûm decumanis fluctibus hauſta,
Pars tulit ex imo gurgite menſa caput.
Imploratque fidem morientûm: aut litora nando,
258. Captat, & everſæ diruta membra ratis.
Scilicet infidi tanta eſt petulantia venti:
Hæc, Neptune, tui ludicra bella maris.
Hunc frangunt Siculæ truculenta pericula Scyllæ:
Syrtis arenoſo ſtringitur ille vado.
Hanc ſcopuli perdunt; hanc torta vorago phaſelum,
Ex vita ad mortem portus ubique patet.
Quid? quod & audaces Nereus vomat æquoris undas *
Per ſata per ſilvas, Faune, Cereſq; tuas? *Inundatio.*
Vidimus elatos tumidus cùm tolleret æſtus
259. Eridanus, potis ex nive plenus aquis.
Grandior aggeribus riparumque obice fracto,
Duxit in oppreſſum caſtra inimica ſolum.
Illa ruunt totos latè populantia campos,
Quàque meant ſpoliis ditior unda fluit.
Cum ſtabulis armenta ſuis fluitantia Paſtor
Aſpicit, & tenerum per vada cæca gregem.
Bucula pontivagam ſequitur per flumina Matrem,
Et probus innocuas nat Lupus inter oves.
Mirantur Triades vitreas per gramina Nymphas,
260. Perque nemus piſcem, per freta nare feras.
Et lubet æquoreum Fauno verſare tridentem:
Neptunoque etiam fiſtula parva placet.
Undaque per ſilvas fuſa eſt, & ſilva per undas;
Rex Pelagi fratrum regna ſuperbus habet.
Quod natura vetat, ſilvas Delphinus oberrat,
Et gratum eſt Phocis per nemora alta rapi.
Agricolæ jam ſtiva jacet, rigidique ligones,
Quæritur in dubia remus, & alnus aqua.
Proque ſuis plauſtris jam ſolvit apluſtria vector,
261. Roſtraque pro raſtris tractat & æquor arat.
Tanta procelloſam regit inconſtantia Brumam
Cœlo inimica ſalo noxia, dura ſolo,
Quin ſua cùm pecudi deſunt alimenta, feraſq; **Lupi præ-*
Triſtis habet macies, ac violentia fames. *datores*
Tunc, genus acre, lupi, *rabies quos improba vẽ- *gregem in-*
Exagitat, patulis inſidiantur agris. (tris *volans.*

Aut clauſis prædam ſtabulis venantur opimam,
Cùm ſilet in picto candida luna polo.
Ac ſubit incauti lupus explorator ovilis.
262. Quâ patuit ſtratæ facta ruina viæ.
Nec mora viciná raptam de matre capellam,
Subſidium cæcæ deſtinat ille fami.
Dente minax, flammaſque oculis, atque ore cruentus,
Dilacerat trepidam ſanguinolentus ovem:
Imponitque humeris, perque avia rura vagatur,
Atque epulis tutam quærit adire ſpecum.
Forte vigil trepidis paſtor balatibus, agnam
Noctivago prædam ſentit abire lupo.
Advolat elatiſque procul clamoribus inſtat,
263. Non audituram ſolicitando feram.
Illa procul tuto latet obvallata receſſu,
Sanguineamque avido paſcitur ore dapem.
Cetera quid memorem? per mille pericula rerum,
Orbis in occaſum volvitur orbe ſuo.
Floribus excultum pomiſque ac meſſibus annum,
Denique lethali frigore claudit hiems.
Et nos bruma manet, quocunque viremus in ævo,
Hanc etiam ſtringet, quæ notat illa, manum.
Forſitan hæc aliquis, modico poſt tempore, lectos
264. Inſpiciens vates, dicet, hic Autor erat.
Et tibi vaticinor: volucris tota vertitur ævi,
Hæc neque bruma tuum eſt præteritura caput.

JUBILUM ENCOMIASTICUM

Magnæ Virgini ac Matri Dei, anno hujus ſeculi 50. totidem partibus, velut ſtrophis, dedicatum.

Concludo hanc partem Encomiaſtico Carmine, mixto ferè ſcribendi genere, ex illo tamen potiſſimùm, quod in Elegia jucundum diximus, exaratum; ut facilè conſtabit utriuſque naturam expendenti. Occaſionem præbuit eruditiſſimus juxta ac lepidiſſimus hujus ævi Lyricæ Poëſis ſcriptor Jacobus Balde, qui ode vernaculâ laudes Deiparæ complexus, aliquot Poëtas ad certamen Romano ſermone verſuque auſpicandum provocaverat. Cujus poſtulatis, dum aliis occupationibus intercep-tus, ſeriùs obſequerer, interea alii ad lyram aut tibiam eruditè luſerant. Ego nunc denique epodon canam; ſed auctiori verſuũ ſtropharumque numero, quo anni Jubilarii quinquagenum, ad Magnæ Virginis gloriam, exæquem. Dum

DUm mihi Pierio fervet mens ebria rore,
Æſtuat in laudes, Virgo *Maria*, tuas.
Sed tamen imparibus vatis celebrabere nervis,
Materies non es viribus æqua meis. *Impares*
Immortalis honos plectrum immortale meretur, *ad elo-*
Non facit ad tantum ruſtica Muſa decus. *quendū*
Ars Superos, pulchræque juvat præſentia formæ: *vires.*
265. Deficit ad laudes utraque cauſa tuas.

2.

Sed neque cœleſti par ſit facundia vati,
Quælibet huic cedit Calliopea minor.
Ille tuas dignè poterit depingere dotes,
Pectore qui potuit fingere Virgo tuo.
Hoc duce tentandum eſt. Sat erit tibi prompta voluntas;
Quò vires nequeunt, hàc moderante ferar.
Virginis ætheræ modulentur carmina linguæ,
Junctus olorinis vatibus, anſer ero.

3.

Mille tibi laudum tituli, ſunt nomina mille,
266. Plurima te decoram carmina, nulla ſatis,
Hic proſcripta refert primæ contagia noxæ, *D. Virgo*
Seminis exultans nobilitate tui. *mille no-*
Hic docet expertem vitii fluxiſſe juventam *minibus*
Devotoſque, ſacrâ relligione, dies. *laudanda.*
Virgineis alius ſociata cubila lectis,
Et memorat caſtos, non ſine prole, toros,

4.

Hoc titulo reliquas vincis fecunda parentes,
Quod paris, intectâ Virginitate, Deum.
Autorem fers virgo tuum, paris ipſa parentem;
267. Et quem non capiunt ſidera, ventre capis.
Ille dedit formam, cui formam Virgo dediſti:
Finxiſti vultus illius, ille tuos.
Secula qui vincit, qui conditor omnia nutrit,
Ubere, Virgo, tuo, lac puerile bibit,

5.

Hæc ego Principibus vatum memoranda relinquam:
Quæ ſtrepitum tenuis non meruêre lyræ.
Eſt tamen, eſt aliquid quo te pulcherrima cantem
Virginei laudes mille decoris habes.

Hæc mihi cauſſa ſatis, Tum ſi quem prælſeris hoſtem;
268. Hic meus in poſitis verſibus hoſtis erit.
Ornabunt noſtros tibi parta tropæa labores,
Ornabunt verſus forma decuſque meos.

6.

Eſt tibi cum ſponſo formæ certamen honeſtæ,
Qui vincit teneras candidus ore, nives.
Sed quoq; purpureis ornata coloribus ore † *† Pulchritudo*
Temperat: ut puleris lilia miſta roſis. *& forma*
* Umbra tibi eſt niveæ gratâ nigredine frontis, *D. Virginis*
Qualis in æſtivis ſolibus umbra cedri eſt. ** Sponſa*
Sponſo fuſca places: auget color ille decorem *pulchra de-*
269. Nox inſtar, vultu judice, lucis habet. *ſcriptio ex*

7. *Cant. Salo.*

Alta palæſtinis qualis ſe palma viretis.
Suſtulit, excelſum tollis in aſtra caput.
Cæſaries per colla fluit rutilantior auro,
Quotque comas totidem ſpicula amoris habet.
Manat ab uberibus Cyprii vindemia botri,
Et tibi cum verbis ſtillat ab ore favus.
Frons tua labe caret, tua mens ab origine pura eſt,
Inde places homini, ſed magis inde Deo.

8.

Ut neonympha ſuum rapiat formoſa maritum
270. Virgo venuſtatis ſit ſtudioſa ſuæ.
Illa ſuam fingat mendaci lumine formam,
Et variet pictis rubra corolla labris.
Conſtantem formæ virtus dat ſola colorem,
Æternumque facit Virginis eſſe decus.
Hinc ſuperat reliquas Jeſſeia virago puellas,
Quantum humiles ſuperant punica mala rubos.

9.

Quæ tulit extremis veniens Regina Sabæis
Ante tuos, Salomon, officioſa pedes.
Crederis hæc ſuperaſſe tuis pulcherrima donis:
271. Delicium ſponſi ſponſa futura tui.
Sive forent gemmæ, gemmis viciſſe putaris
Quicquid Erythræo litore concha parit.
Sive metalla forent rutilis educta fodinis,
Grandius hoc aliquid munere munus erat.

10.

Cor tibi, pro gemmis, animi ditaverat arcam;
Ut ſolet oſtriferum concha marita fretum.
Et tibi ſidereum pulchris virtutibus aurum
Finxerat, artifici pollice, doctus Amor.
Mundi vincis opes, pretium leve gratia fluxa eſt,
272. Auriferique ſoli, gemmiferique ſali.
Tu quæcunque tuo claudis ſub pectore dona,
Perpetuæ dotes integritatis habent.

Dotes virtutum in anima Deiparæ.

11.

Qualis Hymettæis, vernoſe tempore campis
Explicat ad molles prodiga Flora notos,
Nocte latet, circum rigidis obſeſſa pruinis,
Nataleſque brevi cortice ſtringit opes.
Aſt ubi purpureo rediens Sol annuit ortu;
Rorifluiſque dedit baſia juncta genis.
Solvitur in lætos reſoluto pectore riſus,
273. Et pandit niveos candida Flora ſinus.

D. Virgo cum floribus comparata.

12.

Talis, ad æternos Chriſti naſcentis honores,
Parthenicos aperit Virgo pudica ſinus.
Ante ſub ignota latuit caligine noctis,
Credita Majorum participaſſe ſcelus;
Aſt ubi divinâ radiabat imagine Solis.
Viſaque conjunctis oſcula ferre genis:
Cognita millenis illuxit dotibus orbi,
Hyblæaſque ſacro pectore vicit opes.

13.

Lacte nitent pictis argentea lilia pratis;
274. Illa nives pulchræ Virginitatis habet.
Cæruleas illi violas demiſſio pingit:
Caſta verecundis pingitur ora roſis.
Purpureos Zephyris debes Hyacinthe colores,
Æterniſque vires Flos Amarante, comis.
Virgineum cingit patientia murice pectus,
Et pro flore viret non moriturus amor.

14.

Pulchra triumphali curvatur in æthere gyro
Iris, ab illuſtri progenerata patre.

Hæc procul umbrarum partus, phantaſmata noctis,
Disjicit hæc oculis fert animiſque diem.

19.

Pulchrior aurora eſt ſcelerum: quæ diſjicit umbras:
Nuntiat illa diem, nuntiat iſta Deum.
Hæc aufert veteris phantaſmata temporis: & quæ
279. Lucifer ignoto, luſit in orbe, Deo.
Huic Matri natura favet lætumque parenti
Terrigenæ plaudunt cœlicolæque melos.
Hæc quæcunque rigat ſitientem gratia mundum:
Fundit ab æthereo, prodita virgo, ſinu.

20.

D. Virgo ſupra lunam.

Cynthia formoſis cedet, tibi virgo, capillis:
Phœbeo melius ſidere ſidus habes,
Illa ſuos certis includit finibus ignes,
Quoque micat lætum mox caret illa die.
280. Nazaridum, tu Virgo, decus, conſtanſque planeta es,
Quoq; ſemel fulges igne, carere nequis.
Quod capis immenſum eſt, mare lucis ſola *Maria* es
Et quæ nocte caret, lux tua fine caret.

21.

D. Virgo Sole illuſtrior.

Sol oculus mundi eſt, ac luſco regnat in orbe,
Nil niſi de tanto lumine lucis habet.
Sed tibi milleni lucent in pectore ſoles,
Immenſaſque geris corpore lucis opes.
Nam poſtquam autorem ſolis fecunda tuliſti,
Ipſaque viſceribus lux fuit orta tuis.
Quicquid Phœbus habet, quicquid communicat orbi,
281. In radiis tenebras credimus eſſe tuis.

22.

Gemma quod in ſaxis, teſtis quod concha marinis,
Quod ſub arenoſis unio natus aquis.
Palma quod in plantis; vernis quod lilia pratis,
Quod favus in menſis; quodque Falerna ſcyphis;
Cynthia nocturnis quod habet fulgentior aſtris;
Et quod aves inter fulminis ales habet.
Hoc in virginibus Virgo eſt, diviſa per omnes
Munera, divino colligit una ſinu.

23.

Finge refinge tuam,bone Mardochæe puellam, *D. Virgo*
282.Illa colore nives vincat,odore roſas. *Eſthere*
In niveis vernet natalis purpura malis, *pulchrior.*
Et formæ cumulent,fulva metalla, decus.
Threiciis ſit digna totis,ſit Principis aulâ,
Et vincas reliquas æmula virgo nurus.
Cede,equidem dicam , concede, puella, *Mariæ*
Quicquid habes,umbram vix(mihi crede)facit.

24

Abigail potuit furibundum flectereRegem, *Abigaele*
Forma ſuam verbis conciliabat opem. *ſuavior*
Quæ tulit oblatæ ſponſum,pro munere, lymphæ , *Rachaele*
283. Obſequiis formam junxerat illa ſuis. *amabilior.*
Viſa ſuo quondam Rachel placuiſſe marito,
Diſpliceat,ſi tu viſa *Maria* fores:
Flos Rachel,ſine flore,foret, decus abſque decore,
Et fluerent oculi, ceu, Lialippa , tui.

25.

Cingitur illuſtri niveam diademate frontem, *D. Virgo*
Et micat in rutilis plurima ſtella comis. *ſtellis coro-*
Cedat gemma ſuis,cedat fulgoribus aurum: *nata.*
Pulchrior ex cœlo ducitur ille color.
Vim Reges metuant ferrumque hoſtile coronis?
284. Non metuit ſævas iſta corona minas.
Dempſeris aſtro polo, cœlumque abſtraxeris aſtris.
Eripies nunquam Virginis aſtra comis.

26.

Si quis ſenſus ineſt aſtris,& ſi qua voluptas,
Virgine conſpecta ſentit, amatque polus.
Qui Superis placuere oculi,nunc ſidera paſcunt,
Et placidum reddunt accipiuntque diem.
Sidera nunc figunt , cui fixerat oſcula Chriſtus,
Illa labris caſtæ virginis , iſta genis.
Ubera quæ Chriſtum lactarunt,ſidera lactant,
285.Illuſtrant terras ſidera , virgo polos.

27.

O formoſa nimis magnoque è Principe Princeps
Filia, cœleſti digna placere proco!

Quan -

Quantum ſponſa decus, qua majeſtate decora
Ingrederis! felix qui tuus eſſe poteſt.
Felix ille tuus, quem tu, nova ſponſa, maritum,
Virgineis gaudes aſſociare toris.
Ille voluptatum liquidis mergetur in undis:
Ut natat æquoreo concha repleta ſalo.

28.

Huc, age, Parthenico quicunque teneris amore;
286. Qui fugis exoſæ Cypridis arma, veni. *D. Virgo amore omni dignisſima*
Hic & amare licet, nec amoris perdere fructum:
Et licet hic caſtis integritate frui.
Pulchra Venus fateor; ſed habet decus, abſquè pudore.
Et decus, & pudor eſt, quo mihi, Virgo placet.
Iure placet, propriâ quam finxit imagine virtus,
In quam tota ſuas *Gratia* fudit opes.

29.

Virgine crede mihi noſtra nil malus amabis:
Huic modo juratam da, Neonymphe, manũ.
Porrige quid ceſſas? venient ſua munera ſponſo,
287. Dos erit æterni pignoris ampla nimis.
Aſpice virgineis ceſſit pars optima votis,
Quam fur nemo rapit, tinea nulla vorat.
Heres illa Dei eſt heres ſimul illa ſalutis,
Felix qui poterit dicere; virgo mea eſt.

30

Hoc ego cum voveam; cum me juvet eſſe clietem
Et virgo placet dotibus una ſuis.
Semper in ore meo ſemper ſub pectore vivit.
Quod ſpiro ac ſpero, Virgo parenſque Dei eſt
Illa mihi caſtis urit præcordia flammis,
288. Unica deliciis ſufficit illa meis,
Hæc mea nocturnis inſomnia mitigat horis,
Hæc tenebras animi diſſipat una mei.

31.

Quam *Bernardini* veneror, meditatus amores! *Amatores & Clientes D. Virginis felices.*
O utinam ſimiles Tuſcia mille ferat!
Quicquid ab ingenio, quicquid polleret ab arte,
Contulit obſequiis, ſponſa *Maria*, tuis.
Tu deſiderium, tu ſpemque metumque fovebas,
Tu vigor, & totum pondus amantis eras.

Sed neque Parthenici deerant tibi pignora ſponſi,
289. Annulus ac Adamas meus adamantis erant.

32.

Gratulor, ô juvenes, quotquot meruiſtis amorem
Virginis, ac tali rurſus amore capi.
Mille voluptates memorant ac gaudia vobis,
Sed tamen innocuo gaudia nata ſinu.
Teſtis Agrippina locuples Hermannus ab urbe,
Teſtis & Albertus, teſtis Aquinus erit.
Virgo Stanislaum poſtquam complexa fovebat,
Traditus huic natus pignus amoris erat.

33.

Hic mihi votorum ſcopus eſt, hæc meta Poetæ. *D. Virginis amor deſertos facit Poetas.*
290. Hoc lubet à verſu diſcere, Muſa tace
Sed tamen in calidis dum ſerpet vita medullis
Virginis obſequio plectra modoſque reget.
Et voluiſſe ſat eſt, dabit hæc audacia vires:
Serviat ingenio tantum animoſa manus.
Serviat, & nunquam laſſatâ debilis arte,
Succumbat titulis, Regia virgo, tuis.

34.

Si quis habet nervos animet ſua barbita nervis,
Artibus ingenium ſuppeditabit amor.
Si quis habet venas; venas de Phocide natas
291 Deſpiciat, calido ſanguine Muſa fluat.
Cor quoque, pro chordis: pro pectine, pectora tangat;
Pro fidibus multis, ſufficit una fides.
Si tamen adductos frangat contentio nervos.
Magna feret ruptæ præmia, crede, lyræ.

35.

Quin igitur mutæq; cheles, citharæque tacentes,
Languida Pierio murmure plectra movent;
Euge manus, nervoſque, artemque fideſque canendo;
Vires, quiſquis habes experiare tuas.
Seu tibi maturo lucem ſol fulſerit igne,
292. Seu tibi decrepito vexerit aſtra die;
Sit patrona tibi Virgo, tutelaque natus:
Virginis ac nati ſis in amore cliens.

Mille

36.

Mille premunt caſus,cingunt diſcrimina mille? *D. Virginis amor tutos facit adverſus mala & omnes hoſtes.*
Parce metu ſolâ Virgine tutus eris.
Si tibi diſpliceat vitiorum turba malorum:
Sola tibi placeat Virgo remotus eris:
Ardua virtutum fuerit cum ſemita curæ:
Pervenies,curæ ſit modò Virgo tibi.
Quamlibet in ſortem virgo ſatis omnibus una eſt,
293. Hæc monet exemplis,auxilioque movet.

37.

Quantum habeant pondus bellantis Virginis arma,
Quem pede ſubſtratum proterit iſte docet.
Ille per æthereas quondam celeberrimus oras
Lucifer, æterno victima ſtrata rogo.
Hic Draco qui longæ ſinuoſa volumina caudæ
Implicitus ſtellis, ore venena vomit.
Huic caput obtritum eſt,hic inanes deſpuit iras:
Quemque domare poteſt nemo, *Maria* domat.

38.

Barbara Turcarum metuantur cornua Lunæ:
294. Sunt tamen hæc pedibus ſubdita Virgo, tuis.
Teſtis erit Selymus furibundis Lethifer armis:
Cum fremeret centum claſſibus una Thetis.
Tunc mare Reginæ didicit parere *Mariæ*:
Inde furens ventis,fluctibus inde tumens.
Perdidit hic Selymus & perdidit unda colores:
Pallidus hic fatis, illa cruore rubens.

39.

Aſſyrium ſtravit celebris Juditha Tyrannum: *Fortior omni femina,& viro Deipara.*
Femineus vultus, dextra virilis erat.
Quid juvat infauſtum Siſaræ memoratæ ſoporem,
295. Malleus infidæ quem ſociavit humo;
Una Jahel vicit tunc Herculis æmula vires:
Hydra fuit Siſaras, clavaque clavus erat.
Nempe Mariani ſunt tantùm roboris umbræ,
Quod valet hic clavus,ſica quod iſta valet.

40.

Ne procul extremis Salomon poſcatur ab Indis
Femina,robuſtis ante ferenda viris.

Unda fluit pereuntque roſæ: velut umbra venuſtas
Præterit, ah! tantum eſt dedecus, omne decus.

45.

Munde immunde vale; deformis forma, ſerena
Tempeſtas, effrons frons, inhonorus honos.
Flos defloreſcens, in gloria, gloria vultus,
Fallacique nitens decolor ore, color.
Hac pharetrâ depromit amor, qui ſpicula fundit,
300. In ſtygio quondam ſpicula tinctâ lacu.
Inde venenatas lento ferit igne medullas,
Tu cave; ſit mundus, ſit tibi vilis amor.

46.

Hora fugit, celereſque rapit lux nata quadrigas,
Fertur ab effuſis menſis & annus equis:
Et paribus jactata rotis protruditur ætas:
Formaque cum vita præcipitante ruit.
Denique morborum ſtant fuſa examina circum,
Et nocet & prodeſt; hinc calor: inde gelu.
Ah miſeros! & adhuc mundo fidamus amantes:
301. Sit tibi virgo parens, ſit tibi cura Deus.

47.

Eſte procul turpes, infamia numina, Parcæ
Nil dignum, tanto nomine, Parca facit.
Nulla fides pietaſque nigris textricibus orci eſt,
Quæ vix cœperunt licia, ſæpe ſecant.
Et mihi fallaci ſub forfice vita pependit,
Sumque mori viſus deficiente colu.
Nullus ad auxilium rigido properabat ab orco:
Quæ faceret vitæ ſpem mihi, Virgo fuit.

48.

In te noſter amor, poſt Chriſtum Virgo, quieſcit.
302. Tu mihi votorum meta, caputque manes.
Hæc quæcunq; ſalit liquidis mihi purpura venis,
Geſtit ad obſequium proſiluiſſe tuum.
Sed tamen admoto cum mors laceraverit ungue:
Et vincet medicam peſtis adulta manum.
Quæ durum mollire queant ſolatia morbum
Suffice, pax animæ præſidiumque meæ

Poſt Chriſtum D. Virgo noſtra in morte patrona.

49.

Cum mihi funeſta flammas affulſerit hora,
Ultima funebribus fax animata focis.
Et rigor exanguis tremulos ſtipaverit artus,
303. Lethifer ac gelido ſudor ab ore fluet.
Te duce, te ſociâ, mortis penetrare receſſus
Juverit, auſpiciis ibo ferarque tuis.
Seu mihi vivendi fueris, ſeu cauſa migrandi;
Munus erit dextra, vitaque, morſque, tuæ.

50.

Cum modo diffractis erumpens vita feneſtris,
Geſtiet ad patrium capta redire ſolum.
Cumque aliquis manibus pertentans brachia, dicet:
Ignotas abiit ſpiritus iſte vias.
Tu mihi conceſſæ, moderatrix optima, vitæ,
304. Cujus ad imperium mors quoque dulcis erit.
Tu, rogo diſpenſes venturi tempora ſecli:
Ut mihi quæ vitam ſuſtulit hora, ferat.

REVERENDIS. ILLUSTRISS. GENEROSIS. ac Prænob. Fratribus ac Dominis. D. FERDINAND. EPISCOPO ac Prin. Padeb. D. FRIDERICO Conſil. intimo Electoris Col. THEODORO CASPARO Canonico Mogunt. & Spir. WILHELMO Can. Monaſt. Trev. & Padeb. FRANCISCO WILHELMO Teut. Ordinis Militi, IOANNI ADOLPHO Can. Hildenſi, Baronibus de Furſtenberg, Dominis in Schnellenberg, Waterlap, Herdringen.

OCto ex Majorum ſerie heroes, nullo nobilitatis vitio degeneres, ſuis ſinguli virtutibus eximii, ad exemplum, cum elogiis trium ejuſdem familiæ Præſulum, proponuntur.

NOn leve præclaris pondus virtutibus addunt,
Illuſtres priſcæ nobilitas avi.
Calcat honoris honor, ſtimulis exempla laceſſunt,
Qua fixere pedem, nos juvat ire, via.

Dege-

Degeneres Aquilæ nunquam peperere columbas.
Quod cedri pariunt germina, cedus erit.
Deficiens patrias oleaſter rarus olivas
Cenſet, & antiquum vite labruſca genus.
Conſtant magna ſibi, vos clara è ſtirpe Nepotes
Statis adhuc dignæ poſteritatis honos.
Ite licet per pulchra retrò veſtigia Patrum,
Sit quoque virtutum majus eundo decus.
Æmula natorum ſperatur gloria, Famam
Reddere, cùm famæ fœnere laudis erit.
Pellæi genitor *Macedum* fortiſſimus heros,
Vincendus nato vicerat ipſe patrem.
Viſus Alexander patrem ſuperare Philippum;
Gloria qua vicit, gloria ſola fuit.
Pars veſtrum devota Deo; pars eſſe propago
Seminis, & patriæ ſpes meruere domus.
Creſcite utrimque precor; vos relligione parentum;
Vos ſerâ digni poſteritate Patres.
Plurimus in vobis ſurgat Theodorus, avorum
Et decus, & mitræ gloria rara ſuæ.
His quoque Caſpari creſcant venientibus annis,
Nec partu jaceat deficiente domus.
Sic Superi jubeant, ſic quos memoramus avitâ
Stirpe Patres, cœlo non renuente; velint.

Non degeneres à Majoribus.

1. Wennemarus. *Prudens.*

Symbolum, *Nemo ſibi naſcitur uni.*

Fulta tuis quondam viguit Reſpublica curis,
Perque tuas clades libera clade fuit.
Hoc raræ virtutis erat, communia gentis
Commoda privatis poſthabuiſſe bonis.
Sic rebus minus ipſe tuis dum conſulis heros,
Non poteras famæ conſuluiſſe magis.

2. Fridericus. *Fortis:*

Symbolum: *faciendum & patiendum.*

Rara ſimultates peperit fortuna Malorum,
Quos malè conſultus vertit ad arma furor.
Unus erat pectus varios armatus in hoſtes,
Et quot erant Patriæ, Principis & quot erant.

Augeat alter opes Patriæ, ferat alter honorem,
Omnia dat, vitam qui dedit ipſe ſuam.

3. Hermannus *Pius.*

Symbolum. *Plusquam præſentia cures.*

Arma tulit miles, poſitis ſed mitior armis:
Munera ſervandis Manibus ampla tulit.
Dura ſecuturæ movere piacula vitæ;
Ad bene flectendos hac pietate rogos.
Functorum quicunque memor, ſic funera mollit,
Æternum in vivis nomen habere meret.

4. Wennematus *gravis*

Symbolum. *Virum facit Virtus*

In paucis te rara vitam ſapientia cœlo
Extulit; uxoris nec minor illa tuæ.
Scilicet exemplum pietatis femina magnum;
Tu ſimul exemplum relligionis eras.
Nec fuerat laudum pars hæc poſtrema tuarum,
Vir gravis, at nulli creditus eſſe gravis.

5. Fridericus *pacatus*

Symbolum. *Cedant arma togæ.*

Non Te per cædes rapuit mavortius ardor.
Ingenio placuit mitis oliva tuo.
Sic pietas, ſic pacis amor ſuper æthera vexit,
Terricolis gratum, cœlicoliſque virum.
Sidera compoſitis dum ſcanderet Icarus alis,
Quam cuperet pennas tunc habuiſſe tuas!

Joannes Abbas Sibergenſis, *Religioſus.*

Symbolum. *Bene qui latuit, bene vixit.*

Clara Sibergenſi quamvis fuit abdita clauſtro
In latebris virtus, fulſerat illa tamen.
Ordinibus multum ſacris debere videris,
Sed tamen & ſanctus debitor ordo tui eſt.
Tu lucem virtute tua, lucem ille refundit,
Evehis illius nomen, & ille tuum.

6. Fridericus ſatrapa in Bilſtein, &c. *integer.*

Symbolum. *Plus ultra.*

Te magni Proceres, te Regum curia vidit
Officio gravium munus obire Ducum.
Seu belli, ſeu pacis habes legatus honorem.

Integra

Integra mens ſemper, conſiliumque tibi eſt.
Mutarum integritas, poſt dura pericula rerum,
Integritas vitæ creditur eſſe tuæ.

7. Caſparus Satrapa in Bilſtein. &c. *Fidelis.*

Symbolum. *Præſim, ut proſim.*

Quid tibi Relligio, quid Patria debeat uni.
Quam bene præfueris, profuerisque tuis
Integra collapſis memorant nova tempora ſacris,
Cum Rheni dubio fluctuat amne fides.
Hæreſis illa tuum ſcopulis illidere geſtit,
Sed proprium infregit pernitioſa caput.

Theodorus Epiſcopus & Princeps Paderbornenſis. *Pater Patriæ.*

Et Societatis Ieſu ibid. fundator.

Symbolum. *Iudicium melius poſteritatis erit.*

Te meritis impléſſe tuis cælumque ſolumque
Terrorem ſcelerum Iuſtitiæque decus,
Teſtantur monumenta tuæ clariſſima vitæ;
Seu Muſas foveas, ſeu pietatis opes.
Hinc, licet improlis, natorum millia cenſes
Teque unum memorat Patria tota Patrem,

8. Fridericus Dominus in Bilſtein. *Sapiens.*

Symbolum. *Hic nullum metuit, qui metuit Deum.*

Quod tibi diſpliciant hamatæ munera dextræ,
Quod, niſi conſulta, nil operere manu,
Quod vitiis hoſtis, quod ſis virtutis amicus,
Infractumque malis pectore robur alas,
Quod tibi conditi ſapiant pietate labores;
Cetera deſipiant, hoc Sapientis habes.

Guilielmus Teutonici Ordinis Magiſter. *Patiens.*

Symbolum. *Vti potiar patiar.*

Seu tua belligeræ tractaret Palladis artes,
Seu tua manſuetæ dextera, magnus eras.
Digna magiſterio virtus eſt viſa fuiſſe,
Seu premeres hoſtes ſeu premerere tuis.
Denique cum victus ſævum paterere Tyrannum,
Victorem Virtus ſuſtulit una ſuum.

Ferdinandus Epiſcopus & Princ Paderb. *Felix.*

Quem comes hinc *Virtus*, comes inde *ſcientia* ſtipat,
Judicio *felix* urbis & orbis erit.
Hæc *geminas* de ſtirpe *trabes* inſignia vincunt:
Hinc caput exornat mitra, pedumque manus.
His patriam fundare domum, perge, inclyte princeps,
Haud melius fulcrum poſteritatis habes.

Rdmi & Illuſtres DD. Fratres Principis.

Euge cohors fratrum magnis natalibus orta,
Quos mage virtutum tollit ad aſtra decus.
Non humiles vos ire vias ſacra nomina tradunt,
Singula divinis nobilitata notis.
Pacificum *Friderico* animum natura creavit,
Pacificumque ſacro flumine nomen habet.
Rataque de cœlo *Theodorus* munera cenſet,
Magnorum ſocius, deliciæque virûm.
Wilhelmos fortis *geminos* prudentia munit,
Dignus uterque toga, dignus uterque ſago.
Gratia *Ioannis* decus eſt. Diviſit honorem,
Et *fratres* manſit gratia quæque ſuos.

HEROI-

HEROICA POESIS,

PRÆCEPTIONIBUS
& Exemplis illuſtrata.

AUCTORE

R.P. JACOBO MASENIO è SOCIETATE JESU.

Sed neque Parthenici deerant tibi pignora ſponſi,
289. Annulus ac Adamas meus adamantis erant.

32.

Gratulor, ô juvenes, quotquot meruiſtis amorem
Virginis, ac tali rurſus amore capi.
Mille voluptates memorant ac gaudia vobis,
Sed tamen innocuo gaudia nata ſinu.
Teſtis Agrippinæ locuples Hermannus ab urbe,
Teſtis & Albertus, teſtis Aquinus erit.
Virgo Stanislaum poſtquam complexa fovebat,
Traditus huic natus pignus amoris erat.

33.

Hic mihi votorum ſcopus eſt, hæc meta Poetæ. *D. Virginis amor diſertos facit Poetas.*
290. Hoc lubet à verſu diſcere, Muſa tace
Sed tamen in calidis dum ſerpet vita medullis
Virginis obſequio plectra modulque reget.
Et voluiſſe ſat eſt, dabit hac audacia vires:
Serviat ingenio tantum animoſa manus.
Serviat, & nunquam laſſatâ debilis arte,
Succumbat titulis, Regia virgo, tuis.

34.

Si quis habet nervos animet ſua barbita nervis,
Artibus ingenium ſuppeditabit amor.
Si quis habet venas; venas de Phocide natas
291 Deſpiciat, calido ſanguine Muſa fluat.
Cor quoque, pro chordis: pro pectine, pectora tangat;
Pro fidibus multis, ſufficit una fides.
Si tamen adductos frangat contentio nervos.
Magna feret ruptæ præmia, crede, lyræ.

35.

Quin igitur mutæq; cheles, citharæque tacentes,
Languida Pierio murmure plectra movent;
Euge manus, nervoſque, artemque fideſque canendo;
Vires quiſquis habes experiare tuas.
Seu tibi maturo lucem ſol tulerit igne,
292. Seu tibi decrepito vexerit aſtra die;
Sit patrona tibi Virgo, tutelaque natus:
Virginis ac nati ſis in amore cliens.

Mille

36.

Mille premunt caſus,cingunt diſcrimina mille?
Parce metu ſolâ Virgine tutus eris.
Si tibi diſpliceat vitiorum turba malorum:
Sola tibi placeat Virgo remotus eris:
Ardua virtutum fuerit cum ſemita curæ:
Pervenies,curæ ſit modò Virgo tibi.
Quamlibet in ſortem virgo ſatis omnibus una eſt,
293. Hæc monet exemplis,auxilioque movet.

D. Virginis amor tutos facit adverſus mala & omnes hoſtes.

37.

Quantum habeant pondus bellantis Virginis arma,
Quem pede ſubſtratum proterit iſte docet.
Ille per æthereas quondam celeberrimus oras
Lucifer, æterno victima ſtrata rogo.
Hic Draco qui longæ ſinuoſa volumina caudæ
Implicitus ſtellis, oreq; venena vomit.
Huic caput obtritum eſt,hic inanes deſpuit iras:
Quemque domare poteſt nemo, *Maria* domat.

38.

Barbara Turcarum metuantur cornua Lunæ:
294. Sunt tamen hæc pedibus ſubdita Virgo, tuis.
Teſtis erit Selymus furibundis Lethifer armis:
Cum fremeret centum claſſibus una Thetis.
Tunc mare Reginæ didicit parere *Mariæ*:
Inde furens ventis,fluctibus inde tumens.
Perdidit hic Selymus & perdidit unda colores:
Pallidus hic fatis, illa cruore rubens.

39.

Aſſyrium ſtravit celebris Juditha Tyrannum:
Femineus vultus, dextra virilis erat.
Quid juvat infauſtum Siſaræ memoratæ ſoporem,
295. Malleus infidæ quem ſociavit humo;
Una Jahel vicit tunc Herculis æmula vires:
Hydra fuit Siſaras, clavaque clavus erat.
Nempe Mariani ſunt tantùm roboris umbræ,
Quod valet hic clavus,ſica quod iſta valet.

Fortior omni femina & viro Deipara.

40.

Ne procul extremis Salomon poſcatur ab Indis
Femina,robuſtis ante ferenda viris.

Quæ tulit immenſum clauſo ſub ventre Gigantem,
Fortior hæc quovis Virgo Gigante fuit.
Parvus erat fateor ; ſed olympum mole ſubibat :
296. Quique ferebatur Virgine, cuncta tulit.
Tantus erat quem parva ſinu complexa virago eſt
Quæ tamen hoc ſolum nomine magna fuit.

41.

Si qua per hoſtiles ſubeunda pericula molus ,
Arx erit ex ſolido Virgo adamante tibi.
Tectum cingit ebur fulgent aſarota pyropis ,
Et domus in gemmis ardet,& æremicat.
Hic quoque Davididæ threnus efformatus in auro eſt ,
Tota ſuos ornat fabrica,tota tegit.
Certet & oppoſitis mundus luctetur in armis:
297. Tutus erit,quiſquis Virginis arce latet.

42.

Fluctuat,ac tumido quaſſatur in æquore puppis?
Anchora jactatæ,Virgo futura rati eſt.
Peſtis ad infectos cum ſe transfuderit artus :
Certa tuis aderit Virgo medela malis.
Hoſpes in ignota ſteteris cum ſolus arena:
Dux erit illa tuæ,perfugiumque viæ.
Cum tua Mœſtitiæ nubes obvolverit ora,
Virgo ſerenata gaudia fronte vehet.

43.

Cetera prætereunt,quid enim prenſamus amantes?
298. Fallimur incerti decipit umbra boni.
Pulveris in maſſam recidit quodcunque creatum eſt,
Fluxa caducarum gratia fallit opum.
Virginis æternum decus eſt,neq; fraudat amantē. *D. Virginis*
Redditur impenſi pignus amoris amor. *amor æter-*
Hæc neque ſpectati mentitur imagine pulchri, *num decus*
Nec male quæſiti fallit amore boni. *conciliat.*

44. *Cetera om-*

Abſit ab humano mendax fallacia vultu, *nis fluxa eſt*
Quique genas circum fucus adulter obit. *gratia.*
Defluit,& ſenſim rugis creſcentibus omnis
299. Perditur informi forma peruſta gelu.
O maleſuada Venus,quot ficta coloribus ora
Pingeris,inter aquas nata, roſaſque Venus!

Unda-

Unda fluit pereuntque roſæ: velut umbra venuſtas
Præterit, ah! tantum eſt dedecus, omne decus.

45.

Munde immunde vale; deformis forma, ſerena
Tempeſtas, effrons frons, inhonorus honos.
Flos deflorescens, in gloria gloria vultus,
Fallacique nitens decolor ore, color.
Hac pharetrâ depromit amor, qui ſpicula fundit,
300. In ſtygio quondam ſpicula tinctâ lacu.
Inde venenatas lento ferit igne medullas,
Tu cave; ſit mundus, ſit tibi vilis amor.

46.

Hora fugit celereſque rapit lux nata quadrigas,
Fertur ab effuſis menſis & annus equis:
Et paribus jactata rotis protruditur ætas:
Formaque cum vita præcipitante ruit.
Denique morborum ſtant fuſa examina circum,
Et nocet & prodeſt; hinc calor: inde gelu.
Ah miſeros! & adhuc mundo fidamus amantes:
301. Sit tibi virgo parens, ſit tibi cura Deus.

47.

Eſte procul turpes, infamia numina, Parcæ
Nil dignum, tanto nomine, Parca facit.
Nulla fides pietaſque nigris textricibus orci eſt,
Quæ vix cœperunt licia, ſæpe ſecant.
Et mihi fallaci ſub forfice vita pependit,
Sumque mori viſus deficiente colu.
Nullus ad auxilium rigido properabat ab orco:
Quæ faceret vitæ ſpem mihi, Virgo fuit.

48.

In te noſter amor, poſt Chriſtum Virgo, quieſcit.
302. Tu mihi votorum meta, caputque manes.
Hæc quæcunq; ſalit liquidis mihi purpura venis, *Poſt Chri-*
Geſtit ad obſequium proſiliiſſe tuum. *ſtum D. Vir-*
Sed tamen admoto cum mors laceraverit ungue: *go noſtra in*
Et vincet medicam peſtis adulta manum. *morte patro-*
Quæ durum mollire queant ſolatia morbum *na.*
Suffice, pax animæ præſidiumque meæ

49.

Cum mihi funeſta flammas affulſerit hora,
Ultima funebribus fax animata focis.
Et rigor exanguis tremulos ſtipaverit artus,
303. Lethifer ac gelido ſudor ab ore fluet.
Te duce, te ſociâ, mortis penetrare receſſus
Juverit, auſpiciis ibo ferarque tuis.
Seu mihi vivendi fueris, ſeu cauſa migrandi;
Munus erit dextra, vitaque, morſque, tuæ.

50.

Cum modo diffractis erumpens vita feneſtris,
Geſtiet ad patrium capta redire ſolum.
Cumque aliquis manibus pertentans brachia, dicet:
Ignotas abiit ſpiritus iſte vias.
Tu mihi conceſſæ, moderatrix optima, vitæ,
304. Cujus ad imperium mors quoque dulcis erit.
Tu, rogo diſpenſes venturi tempora ſecli:
Ut mihi quæ vitam ſuſtulit hora, ferat.

REVERENDIS. ILLUSTRISS. GENEROSIS. ac Prænob. Fratribus ac Dominis.
D. FERDINAND. Episcopo ac Prin. Padeb. D. Friderico Conſil. intimo Electoris Col. Theodoro Casparo Canonico Mogunt. & Spir. Wilhelmo Can. Monaſt. Trev. & Padeb. Francisco Wilhelmo Teut. Ordinis Militi, Ioanni Adolpho Can. Hildenſi, Baronibus de Furſtenberg, Dominis in Schnellenberg, Waterlap, Herdringen.

OCto ex Majorum ſerie heroes, nullo nobilitatis vitio degeneres, ſuis ſinguli virtutibus eximii, ad exemplum, cum elogiis trium ejuſdem familiæ Præſulum, proponuntur.

NOn leve præclaris pondus virtutibus addunt,
Illuſtres priſcæ nobilitas avi.
Calcat honoris honor, ſtimulis exempla laceſſunt,
Qua fixere pedem, nos juvat ire, via.

Dege-

Degeneres Aquilæ nunquam peperere columbas.
Quod cedri pariunt germina, cedus erit.
Deficiens patrias oleaſter rarus olivas
Cenſet, & antiquum vite labruſca genus.
Conſtant magna ſibi, vos clara è ſtirpe Nepotes
Statis adhuc dignæ poſteritatis honos.
Ite licet per pulchra retrò veſtigia Patrum,
Sit quoque virtutum majus eundo decus.
Æmula natorum ſperatur gloria, Famam
Reddere, cùm famæ fœnere laudis erit.
Pellæi genitor *Macedum* fortiſſimus heros,
Vicendus nato vicerat ipſe patrem.
Viſus Alexander patrem ſuperare Philippum;
Gloria qua vicit, gloria ſola fuit.
Pars veſtrum devota Deo; pars eſſe propago
Seminis, & patriæ ſpes meruere domus.
Creſcite utrimque precor; vos relligione parentum?
Vos ſerâ digni poſteritate Patres.
Plurimus in vobis ſurgat Theodorus, avorum
Et decus, & mitræ gloria rara ſuæ.
His quoque Caſpari creſcant venientibus annis,
Nec partu jaceat deficiente domus.
Sic Superi jubeant, ſic quos memoramus avitâ
Stirpe Patres, cœlo non renuente; velint.

Non degeneres à Majoribus.

1. Wennemarus. *Prudens.*

Symbolum, *Nemo ſibi naſcitur uni.*

Fulta tuis quondam viguit Reſpublica curis,
Perque tuas clades libera clade fuit.
Hoc raræ virtutis erat, communia gentis
Commoda privatis poſthabuiſſe bonis.
Sic rebus minus ipſe tuis dum conſulis heros,
Non poteras famæ conſuluiſſe magis.

2. Fridericus. *Fortis:*

Symbolum: *faciendum & patiendum.*

Rara ſimultates peperit fortuna Malorum,
Quos malè conſultus vertit ad arma furor.
Unus erat pectus varios armatus in hoſtes,
Et quot erant Patriæ, Principis & quot erant.

Augeat alter opes Patriæ.ferat alter honorem,
Omnia dat,vitam qui dedit ipſe ſuam.

3. Hermannus *Pius.*

Symbolum. *Pluſquam præſentia cures.*

Arma tulit miles,poſitis ſed mitior armis:
Munera ſervandis Manibus ampla tulit.
Dura ſecuturæ movere piacula vitæ;
Ad bene flectendos hac pietate rogos.
Functorum quicunque memor,ſic funera mollit,
Æternum in vivis nomen habere meret.

4. Wennematus *gravis*

Symbolum. *Virum facit Virtus*

In paucis te rara vitam ſapientia cœlo
Extulit; uxoris nec minor illa tuæ.
Scilicet exemplum pietatis femina magnum;
Tu ſimul exemplum relligionis eras.
Nec fuerat laudum pars hæc poſtrema tuarum,
Vir gravis, at nulli creditus eſſe gravis.

5. Fridericus *pacatus*

Symbolum. *Cedant arma togæ.*

Non Te per cædes rapuit mavortius ardor.
Ingenio placuit mitis oliva tuo.
Sic pietas,ſic pacis amor ſuper æthera vexit,
Terricolis gratum, cœlicoliſque virum.
Sidera compoſitis dum ſcanderet Icarus alis,
Quam cuperet pennas tunc habuiſſe tuas!

Joannes Abbas Sibergenſis, *Religioſus.*

Symbolum. *Bene qui latuit, bene vixit.*

Clara Sibergenſi quamvis fuit abdita clauſtro
In latebris virtus, fulſerat illa tamen.
Ordinibus multum ſacris debere videris,
Sed tamen & ſanctus debitor ordo tui eſt.
Tu lucem virtute tua, lucem ille refundit,
Evehis illius nomen, & ille tuum.

6. Fridericus ſatrapa in Bilſtein, &c. *integer.*

Symbolum. *Plus ultra.*

Te magni Proceres,te Regum curia vidit
Officio gravium munus obire Ducum.
Seu belli,ſeu pacis habes legatus honorem.

Integra

Integra mens ſemper, conſiliumque tibi eſt.
Mutarum integritas, poſt dura pericula rerum,
Integritas vitæ creditur eſſe tuæ.

7. Caſparus Sattrapa in Bilſtein. &c. *Fidelis.*

Symbolum. *Præſim, ut proſim.*
Quid tibi Relligio, quid Patria debeat uni.
Quam bene præfueris, profueriſque tuis
Integra collapſis memorant nova tempora ſacris,
Cum Rheni dubio fluctuat amne fides.
Hæreſis illa tuum ſcopulis illidere geſtit,
Sed proprium infregit pernitioſa caput.

Theodorus Epiſcopus & Princeps Paderbornenſis.
Pater Patriæ.
Et Societatis Ieſu ibid. fundator.
Symbolum. *Iudicium melius poſteritatis erit.*
Te meritis implêſſe tuis cælumque ſolumque
Terrorem ſcelerum Iuſtitiæque decus,
Teſtantur monumenta tuæ clariſſima vitæ;
Seu Muſas foveas, ſeu pietatis opes.
Hinc, licet improlis, natorum millia cenſes
Teque unum memorat Patria tota Patrem.

8. Fridericus Dominus in Bilſtein. *Sapiens.*
Symbolum. *Hic nullum metuit, qui metuit Deum.*
Quod tibi diſpliciant hamatæ munera dextræ,
Quod, niſi conſulta, nil operere manu,
Quod vitiis hoſtis, quod ſis virtutis amicus,
Infractumque malis pectore robur alas,
Quod tibi conditi ſapiant pietate labores;
Cetera deſipiant, hoc Sapientis habes.

Guilielmus Teutonici Ordinis Magiſter. *Patiens.*
Symbolum. *Vt potiar patiar.*
Seu tua belligeræ tractaret Palladis artes,
Seu tua manſuetæ dextera, magnus eras.
Digna magiſterio virtus eſt viſa fuiſſe,
Seu premeres hoſtes ſeu premerere tuis.
Denique cum victus ſævum paterere Tyrannum,
Victorem Virtus ſuſtulit una ſuum.

HEROICA POESIS,

PRÆCEPTIONIBUS & Exemplis illuſtrata.

AUCTORE

R.P. JACOBO MASENIO è SOCIETATE JESU.

Reverendiſſimo in Chriſto Patri ac Ampliſſimo Domino,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

D. PETRO SIBENIO,

CELEBERRIMI ET perantiqui Monaſterii S. VITI in Gladbach Ordinis S. Benedicti, Congregationis Burſfeldenſis Abbati, nec non ibidem in Böicholtz & Oëd, Domino temporali.

PAtere, obſecro, REVERENDISSIME DOMINE, pauculas haſce ex Parnaſſi viridario decerptas lauros Tuo me in horto adverſus improborum injuriam plantare. Siquidem his ego T.R.mam Pater.tem delectari haud obſcurè intellexi, nuper illis coronari digniſſimam, quando ad Patris Jodoci Ked. Socieța-

tis

tis noſtræ Viri defenſionem in Hülſium Weſalienſium Prædicantem, tam evidenti falſitatis jugulatione ſtylum acuiſti, ut ad juſtum provocatus EXAMEN, planè indignus appareat, qui Verbi Dei patrocinium, tantâ ſcripturarum corruptelâ, deinceps inter ſuos profiteatur. Sanè niſi frontem omnem exuerit, erubeſcere cogitur, nihil ad propoſitum ſpectaſſe quæſtionis ſcopũ, extra lineā tela cecidiſſe irrita. Te nebulas à doloſo homine ſuffuſas, clariſſimâ doctrinæ luce prorsùs abſtergente, detecta fraudum latibula, & vulpina falſarum opinionum receptacula patefeciſſe. Fateor me amore veritatis Te æquiſſimum ipſius Patronum juxta animo amplexum eſſe, & ingenii, cujus ego in humaniori diſciplina vim non omninò ignorabam, in Sanctioris Theologiæ receſſibus majorem etiam virtutem admiratum. Igniculos verò aliquos ejuſdem ſoli patrii communionem ſubjeciſſe non auſim diffiteri, eſt enim quoddam in hujus recordatione ſocietatis vinculum, quod ignorantibus quoq; injicitur, ut tum etiam, cum hiſce affectionibus, à natura inſitis, obluctantur, abſolvi prorſus nequeant. Nolo tangere religioſæ utrimq; vitæ participationem, quam neſcio, quo pacto

CAPUT I.

De Carmine Heroico ſive Epico, ejuſque etymo & natura.

CArmen hoc à præcipua quam tractat materia, Heroum videlicet geſtis nomen traxit. Epicum etiam atque Epopœia dictum, ab orationis excellentia, cum ἔπος dictionem ſignificet. Univerſim igitur hæ voces omni hexametro poëmati conveniunt, quod quidem in aliis quàm Heroum geſtis, translatè Heroicum, ceterum propriè in quavis materia Epicum dicitur. Quia tamen res magnæ ab illuſtribus viris geſtæ, quales ab Homero Virgilioque carminibus celebrantur, ſuo aliquo merito nomen ſingulare ſibi vendicant, quo à cæteris Poematis diſtinguantur, Epopœjæ illis titulum, à pleriſque datum, reliquemus; ut tantò facilius & hujus, & reliquorum in Epicis carminum naturam uxponere liceat, mutuoque diſcrimine ſeparare. Hæc obiter de Etymologia monuiſſe ſuffecerit. Nunc paucis etiam generatim naturam indagabimus.

Ad hanc præcipuè Poëſin ſpectat omnis illa diſſertatio, quam parte 1. tum de fingendi concipiendique ratione lib. 1. tum de elocutione lib. 2. inſtruimus, quo ad perfectionem Epici carminis univerſim aſpirantem, ante omnia remittimus. Hic quod reliquum, atque huic inprimis carmini eſt proprium, trademus.

Eſt verò Epicum carmen universe illud, quod *rem quamcumque hexametro verſu ac gravi oratione imitatur.* Hoc vel Phyſicum eſt, de natura rerum creatarum, artiumque ac ſcientiarum, ut Manilius & Lucretius, tum in Georgicis Virgilius, ſcripsêre; vel ethicum de vita hominum, ut cæteri pleique Poëtarum dedêre. Porrò ethicum in duas ſpecies diſcedit, in agatheticum & cacethicum. Illud bonos hominum mores exponit atque in heroicum propriè dictum, tum deinde Encomiaſticum ſecatur: quia vel heroum tantum, vel aliorum etiam hominum mediocriter excellentium virtutes explicat. Heroicum vel unam tantùm præcipuam Herois actionem proſéquitur, & Epopœia, receptâ paſſim voce, dicitur, ut eſt Æneis Virgilii, vel plures ejuſdem virtutes perſtringit, & panegyris ferè appellatur, ut apud Claudianum in Stiliconis honorem extat. Cacethicum improbos hominum mores ad fugam & deteſtationem concitandā exprimit, quod ab Epico Poëta non eſt alienum, cùm & Claudiani Rufinus & Satyræ multorum ſine vitio exponant vitia. Cæterum univerſim de poëſi Epica monuiſſe ſuffecerit. Hexametrum carmen, cùm adhibetur naturis rerum, hiſtoriis, artibus aliiſque rebus, quæ fictione Poëticâ non exornantur, imperfectum in hac arte opus eſſe, quodque hiſtorici magis, quàm Poetæ cenſeri poſſit, licet ob metrum in poeſis ordinem admittatur. Quocirca nec de quovis poemate hoc loco agemus, ſed illo tantummodò, quod notâ aliquâ ac laude ſingulari cùm fictionis tum elocutionis eluceſcit.

CAPUT

CAPUT II.

De Epopœiæ natura & proprietatibus.

EPopœia heroica. *Eſt actio una herois veriſimiliter expoſita verſu hexametro ad amorem virtutis excitandum.*

1. Requiritur ut *ſit actio heroica*, id eſt, ſuprà conſuetum humanæ vitæ virtutiſque elevata uſum, de qua actione Ariſt. 6. moral. ait, ἔϛι δ' ἡ τοι αὐτὴν ὑπὲρ ἄνθρωπον οὖσα οἷον ἡρωϊκὴ τις καὶ θεία. Eſt verò talis ſuprà hominem, quaſi heroica quædam ac divina. Quod quidem cum tragœdia illa commune eſſe poteſt; cum aliis tamen Epicis non patitur confundi, quæ uſitatas etiam virtutes, aut contra vitia proſequuntur. Hanc autem excellentiam actionis heroicæ, ſi minus per hiſtoriam, certè per idoneam fictionem debet obtinere, quæ tamen præſentis ævi diſciplinæ, moribuſque probatis conveniat, atque excluſis veterum Deorum auxiliis, tutelarium Cœlitum Angelorumque aptè extollatur. Porro in virtutibus illæ imprimis eminent, quæ morales dicuntur, atque ex his fortitudo. Deinde non poteſt illuſtris eſſe actio, ſi vel interrumpatur gravioribus vitiis, vel etiam infelici exitu cum ſcelere terminetur. Omne enim bonum, ut ajunt Philoſophi ex integra cauſa; neque heroicum

em, jamque paſſim celebratis, gratiam repertturus non ſit; neque eadem liceat fictionibus atque epiſodiis exornare, quæ veriſimilis rationem promereri non poſſint. Maximè igitur idonea futura eſt, quæ uno alterove, à te remota ſæculo nec fingendi libertatem adimet, nec credibilitatem omnem tollet.

2. Requiritur ut *ſit una actio*, quoad ſubſtantiam videlicet (cùm fabulæ, per quas veriſimiliter ornatur, atque extollitur, adeoque tota actio cum poeſi varia, quantumvis connexa eſſe poſſit. Hinc Ariſt. in Poet. c. 13 de Epopœia dicit: verſari illam, περὶ μίαν πρᾶξιν, ὅλην, καὶ τελείαν ἔχουσαν ἀρχὴν, καὶ μέσον, καὶ τέλος· *circa actionem unam, totam, integram, initio, medio atque fine conſtantem.* Hoc eſt, quæ à principio ad finem uſque uniformiter decurrat, neque tamen ex diverſis actionibus, tanquam partibus componatur. Unde eandem πολυμερῆ ibidem eſſe vetat. Neque tamen in fabulæ totius conſtructione illud exigit, cum addit, *imitationem Epicam minus unam eſſe, quam Tragicam, quod ex qualicunque imitatione plures Tragœdiæ fiant.* Accedit quod implexiones in Epopœja plerumque crebriores, quam in Tragœdia reperiantur. in ſola igitur actione, quæ fixionibus exornanda eſt, non in ipſis fictionibus unitas quæritur; nec qualiſcunque, vel generica, vel aggregationis, vel temporis, ſed individuæ ipſius actionis, ut nihil ab ea tolli poſſit, quin ejus integritas violetur. Debet enim Poeta, in fabulæ ſubſtructione, unum quiddam ſpectare, ut ait, cap. eod. 23 Ita

Homerus fortitudinem in Achille ſic commendat, ut ejus ornandæ gratia vitia cum virtutibus per fictionem in eo confuderit, laudatus eo etiam nomine ab Horatio fuerit: dum inquit,

Scriptor honoratum ſi fortè reponis Achillem,
Impiger, iracundus, inexorabilis acer,
Jura neget ſibi nata, nihil non arroget armis.

Verùm quàm hæc rectè infrà videbimus. Bene quidem, quod ad fortitudinem extollendã, ut in Ulyſſe ad prudentiam, ſpectent pleraque. Sed à vitiis virtutem extolli poſſe, nondum mihi gentilium hominum authoritate perſuaderi patior. Non laudo Statium, qui, ut in ſua Achilleide actum cum Homero, eundem non ageret, ſic ait:

Quanquam acta viri multum inclyta cantu
Mœonio, ſed plura vacant. Nos ire per omnem,
Sic amor eſt, heroa velis.

Hoc enim magis erat texere panegyrim, quam Epopœiam. Dubium hoc loco eſt, poſſintne perſonæ plures ad eandem actionem virtute pari concurrere: ut v. g. Romani coſſ. pari poteſtate ad idem aliquando bellum adminiſtrandum adhibiti ſunt. Qua in re cenſeo, adhibendos omnino quidem plures eſſe; ſed tamen parem neminem in illa, quæ laudatur virtute heroicâ. Ita apud Hom. Achilles cum pluribus eſt, Agamemnone etiam ſe dignitate ſuperiore; verùm qui æquaret fortitudine, quemque

que ipſe in partem rerum gerendarum parem admitteret, nullus erat. Et ſi fuiſſet, tam illuſtris actio illius videri non poterat. Quo tamen loco talem actionem excipio, quæ ex natura ſua plures exigit, ut ſi duorum Pyladis v. g. & Oreſtis indivulſus per omnem fortunam amor, mutuaque fides exponenda eſſet. Quæ eadem in Jonatha & Davide uſque ad admirationem eminet, atque utrumque ex æquo involvit.

3. Requiritur ut *ſit veriſimilis*, id eſt, talis, quæ ex ſe ſpeciem veritatis habere videatur, etiamſi reipſa eſſet inter adynata. Hinc Ariſt. c. 9. hoc inter hiſtoricum & Poetam diſcrimen ſtatuit, *quod hiſtoricus ea narret quæ facta ſunt : Poeta verò qualia fieri potuerunt.* Et c. 21. docet præ illis quæ fieri poſſunt, & tamen veriſimilia non ſunt : *oportet eligere potius ea quæ fieri nequeunt, ſi veriſimilia.* Veriſimilitudo autem duplex eſt, hiſtorica ſcilicet; quæ eſt rerum prout videntur eſſe geſtæ expoſitio ; & figurata, quæ eſt rerum ſymbolicè ſignificatarum quædam velut imago. De utraque actum p. 1. l. 1. c. 6. Prior illa veriſimilitudo ad actionem primam præcipuamque Epopœiæ requiritur. Cùm ſit totius hujus Poeſios fundamentum, quod ſi in ſubſtantia fictum eſſe appareat, ad virtutis propoſitæ admirationem amoremque paucos excitabit, cum levius multò ſit fingere, quam facere. Exigit igitur Ariſt. c. 17. ut actionem omnibus nudatam epiſodiis, quibus per fictionem extollitur, cum ſuis etiam ſpoliatam nominibus ; ut à particularibus abſtracta perſonis ſic universè conſideremus ; ita

enim, cujuſmodi ex ſua illa natura ſit, facilius elucéſcet, ac deinde de adjunctis congruenter ornamentis aptius cohoneſtabitur. Ita ſubſtantiam in Odyſſea nobis Ariſt ibid. proponit. *Quidam* ait, *peregrè profectus & claſſe ac ſociis per varia naufragia exutus, multos annos aberat domo. Interea res illi domeſtica à procis, qui conjugis nuptias ambibant, non tantùm deperdita, ſed & filius petitus inſidiis. Ille igitur poſt ſuperatas multiplices iniquiſſimi maris tempeſtates, tandem patriæ reſtitutus procos ex inſidiis occupatos interficit.* Quæ actio in hoc ſtatu ſpectata nihil continet, quod à vero abhorreat. Unde illud ſuis nominibus contrahere ad certos, hoc eſt Ulyſſen Regem, & Penelopen ejus conjugem, ac Telemachum filium licebit, atque in Ithaca ipſum patria conſtituere, Procis etiam, & nomina, & perſonas congruentes dare; ac deinde ad ſubſtantiam actionis, epiſodiis ſuis, hoc eſt, aptis fictionibus, illuſtrandam, amplificandam, atque implicandam accedere. Vis ſimile Æneidos argumentum abſque epiſodiis, veriſimiliter primò conceptum proponi? „Tale eſt. *Quidam* patria urbe ab hoſtibus occu„patâ cedens, in eam conceſſit regionem, unde ma„jores prodierant. Qui multis terra marique ex„hauſtis laboribus, tandem ab illius loci Rege ad„miſſus, in generum quoque adſcitus; rivalem Re„gis vicini concitavit filium, quem bello gravi a„trocique petitus, denique victor ſuperavit, ac fi„lia regnoque alterius potitus *eſt*. Quod rurſum „nihil continet à vero alienum.

Cæterum in Epiſodiis atque ornamentis per fi-

ctionem adhibitis etiam locum habet, quod hiſtorica veriſimilitudine deſtituitur, modò figuratâ non careat, cujus fictionis exempla p. 1. l. 1. c. 6. & ſeq. reperies. Quæ diligenter notanda ſunt, cùm hujus quædam poeſios anima ſit fictio.

4. Requiritur, ut *ad amorem virtutis animis ingenerandum ſerviat.* Cùm enim hæc ex artibus liberalibus ſit, quæ ad animum excolendum inprimis faciunt, neque ad intellectum ſolùm, verùm & affectum regendum ſpectet: palam eſt, eo fine rectè inſtitutam poeſin abſolvi, ut à vitiis animos mortalium expurget, apteque virtutibus, quibus admiratione ac delectatione propoſitarum rerum captos, Epopœja imprimis viros heroicos imbuere conatur. Unde Philoſophus de re Poet. c. 24. poſtquam monuiſſet in Tragœdiis admirationem concitandam, ſubjicit μᾶλλον δὲ ἐνδέχεται ἐν τῇ ἐποποιΐᾳ magis illud in Epopœja ſervandum, & ibid. τὸ δὲ θαυμαστὸν ἡδύ, admirabile verò dulce eſſe. Nimirùm hoc melle acriorem virtutis ſaporem mitigandum cenſuit. Sanè Homeri Achilles Alexandro ad fortiſſima quæque audenda profuiſſe memoratur. Quanquam diffitendum non ſit, pleroſque veterum ab hac mera nonnihil declinaſſe, cum prohibitos amores aliaque etiam vitia heroicis Principum virtutibus, non ad cautelam, ſed offenſionem potiùs lectorum, admiſcuerint. Quàm enim turpe, Achillem tot virorum domitorem unius Briſeidis tam impotenter amoribus ſubigi. Ulyſſem caſtæ Penelopis toro adulterum virum reponere. Æneam tot virtutum decora perfidia ſimul utque in-

conceſſa venere, maculare? Enimverò tolerari hæc in Epiſodiis poterant, (nam ab actione proſcribuntur, ut quæ unitatem violent) ſi aptis remediis pœniſque, ad horrorem ſceleris patrati conciliandum, admiſſum ſcelus expiaſſent. Vèrùm hoc neglecto, veniam in poeſi non merentur. Multò etiam minus Poetis Chriſtianis hæ ſanæ Poeſis labes condonanda erunt, quibus talis in Epopœja heros formandus eſt, qui aut nihil, niſi in erroribus inculpatis, peccet; aut ſi delinquat, graviori pœnitudine reſipiſcens exeretur.

5. Ut *hexametro verſu expoſitio fiat*, quia ut ait Ariſt. cap vigeſimo tertio, verſus heroicus *graviſſimus digniſſimusque eſt, quare nemo longius poema alio metro confecit.* Quia videlicet numero ſuo hanc maximè gravitatem dignitatemque repræſentat. Porrò expoſitio partim narrativa Poetæ eſt, partim etiam dramatica perſonarum introductarum[iſtic velut in ſcena agentium: cui tamen propriè dicta dramatica in theatro vivam perſonarum ad verba actionem adjicit, cum Epopœja præter dictionem nihil adferat.

CAPUT

CAPUT III.

An materia Epopœjæ poſſit eſſe actio Herois, quæ virtus non ſit, & infelici non minus, quàm felici exitu, inſtar Tragœdiæ, terminari?

NOn immeritò hoc loco diſceptari poterit quæſtio ab Ariſtotele aliiſque ferè præceptoribus hujus artis neglecta. Poſſitne illuſtris actio infelici exitu; aut contractio flagitioſo felici vel etiam infelici exitu terminata, eſſe Epopœjæ materia? Quod illuſtris actio felici terminata exitu Epopœiæ ſerviat, jam antè docuimus.. Verùm ſi oppoſito eventu concludatur, nondum ſatis liquet, quid conſtituendum ſit.

Si eadem eſſet ratio Epopœiæ, quæ eſt Tragœdiæ, definiri hæc facilè poſſent. Conveniunt hæc quidem poemata in actione *gravi*, ſive *ſeria* magnorum virorum, quam σπȣδαίαν appellant. Sed in quibuſdam aliis diſcrepant. Hinc Ariſtot. ait de re Poet. c. 5. *Qui gravem Tragœdiam à vili novit diſtinguere, idem & poſſit hoc in Epic. Quæ enim ſunt in Epico, etiam ſunt in Tragœdia, quæ verò hæc habet, ea non inſunt omnia Epopœiæ.* Implicatè hic Philoſophus loquitur, cùm Tragœdiam appellat σπȣδαίαν gravem, ϗ φαύλην vilem: hoc enim, ſi in Epico etiam diſtinguendum: tam in tragœdia, quàm Epopœja

pœja reperietur. Rationem addit, quæ rem incertam relinquat: cùm non dicat; quæ enim ſunt in Tragœdia, ſunt in Epico, ſed contra, &c.

Statuendum tamen ex eodem Ariſt. Perſonas quæ in Tragœdiam inducuntur optimas eſſe, ſi in virtutum vitiorumque mediocritate ſubſiſtant; neque enim prorsùs improbi eſſe debent, nam ut Cicero, *quis patricidæ aut proditoris ſupplicio commovetur?* Sed nec omninò probos eſſe convenit; talium enim calamitate indignamur, & à virtute infelici exitu terminata avocamur. Quanquam hoc eo, quo alibi dicemus, ſenſu inflectendum ſit & Chriſti diſciplina moderandum; qui ultima ſuorum Martyrum ſupplicia in parte felicitatis collocavit. Quocirca in propoſita controverſia ſic ſtatuendum videtur.

1. Actio gravis Heroica infelici exitu cum ſcelere terminata, qualis eſt in Statii Thebaide Polynicis contra fratrem Etheoclem, injuſtum regni ex pacto promiſſi detentorem, ſuſcepta expeditio, verùm cruento utriuſque exitio abſoluta, probari in Epopœja vix poteſt: tum quia Heroica ipſius actionis dignitas exitu infauſto deſtruitur; tum inprimis, quia nullo ad purgandum affectum, animoſque ad virtutem impellendos emolumento proponitur, quis enim fortitudinem tam fœdo parricidio funeſtatam, aut admiretur, aut cum voluptate percipiat? quæ duo ad virtutis, per poeſin nobis concilianda, amorem à Philoſopho requiruntur. Fine igitur tale poema excidit, ideoque illaudatum eſt. Ita Statius tam in Thebaide,

quàm

quèm Achilleide, quod ad conſtructionem Epopœjæ attinet, àlinea aberravit. Quod ſi per errorem alter frater alterum ſuſtuliſſet, facti poſt agnitionem facinoris, pœnitens, & Tragœdiæ, & Epopœjæ aptari res poterat; neque enim Heroica fortitudo, per facinus extremum corrupta fuiſſet, utpote quod veniâ dignum erat; neque admirationis voluptatiſque omnis expers extitiſſet, quæ nunc averſionem deteſtationemque exercitii utrimque crudeliter odii, promeretur. Unde concluditur, *actionem Heroicam infelici exitu ſine ſcelere terminatam Epopœjæ poſſe eſſe argumentum*: quo titulo Heroes plurimi Martyium perpeſſi poſſunt eſſe Epopœjæ digna materies.

2. Statuo. *Actio Herois cum culpa non graviſſima conjuncta, infelicem ſortita, ſine ſcelere novo patientis exitum, in Epopœja non minùs, quàm Tragœdia locum meretur.* De Tragœdia tot cum Ariſtotele exempla probant veterum, quot penè Tragœdiæ. Quanquàm ſummè improbos, ut dictum nobiſcum excludat. Neque erit cauſa, cur ab Epopœja ſimilis actio rejiciatur, quia Philoſophus paſſim Epicam actionem cum Tragica confundit, & in utraque, ut prius viſum, illuſtre & vile quippiam agnoſcit, nihil autem in vitis Heroicis, niſi per ſcelera, vileſcit. Deinde, quod præcipuum eſt argumentum, ſolumque ad perſuadendùm ſufficit, finis Epopœjæ per ejuſmodi poema obtinetur: nimirùm ut pravi in animis affectus, cum admiratione & voluptate ſalubri metu perpurgentur. At ubi, inquies, voluptas & admiratio in tali Epopœja? Ubi

hæc

hæc eadem, quæram ego, in ſimiles materiæ, Tragœdia? Fabularum opportunâ Introductione conciliiliatur illa poeſi gratia, neque hic per gravitatem facinoris (quam iccircò amovemus) evertitur, ut in Statii exemplo factum eſt. Metum verò ſalubrem & horrorem ſcelerum, cum virtutis æſtimatione, pœna inflicta conciliat. Verùm non diffiteor inferioris hanc Epopœjam ordinis dignitatiſque eſſe: tum quoad materiam, quæ eſt ignobilis, quamvis illuſtris perſonæ actio; tum quoad finem intrinſecum, qui eſt infelix exitus. Unde etiam eidem nonniſi accommodè ſuperior definitio convenit; ſi videlicet per actionem Herois, quælibet ejus actio gravis accipiatur, licet cum aliquo conjuncta ſcelere, modò aliis dotibus inter homines excellat. Porrò ſcelera iſta, quibus naturali inclinatione contra virtutem favemus; ut ſunt amores, ut à theatro, ſic ab Epicis excludo: cùm ſæpè exemplo magis trahant, quàm infelici exitu deterreant. Quo etiam execranda quæque ſcelera ſpectant, quibus indignationem facilè impendimus, ac pœnam optamus. Nos illius Epopœjæ exemplum aliquod in Adami lapſu à Deo juſtis pœnis caſtigato propoſuimus. Cujus tamen poematis corpus, magis ad ſtudioſæ juventutis emolumentum, quàm abſolutæ artis leges compoſitum, ut ſuo loco intelliges.

Dixi exitum ſine ſcelere infelicem eſſe poſſe: nam ſi cum ſcelere ſuo punitus exitum habeat, pœnam lector, aut ſpectator favebit, ac pertinaciter malitioſo indignabitur, nec illius pœna corrigetur, cui ſe neque eſſe, neque ſimilem fore arbitrabitur.

3. Statuo

3. Statuo *flagitioſam actionem felici abſolutam exitu*, v. g. proditionem, quâ ſibi quiſpiam paravit imperium, licet ingenioſè repertam abſolutamque, *Epopœja indignam eſſe.* Hanc enim exornare dicendo fingendoque, aliud non eſſet, niſi ad vitia præmio etiam propoſito invitare. Etenim quamvis artificioſè ornatum completumque ambitionis facinus publici, ut ſæpè ſolet, etiam boni titulo cohoneſtatum, admirationem & voluptatem quandam legenti poſſit conciliare, tamen ejuſmodi illæ affectiones hoc loco non eſſent, quæ ad virtutis honeſtatiſque amorem inducerent, quod in noſtra poeſi ſpectandum eſt, niſi præcipuam ipſi ex fine dignitatem ademptam volumus.

Quæ cum ab Heroici carminis ſcriptoribus minus expenſa olim fuerint, plerique poſt Homerum in actione Epica tam deligenda, quàm per fictiones exornanda aberrârunt. Silius enim Italicus quamvis Maronis ſummus Venerator, jamque maturâ ætate; ejus ſcribendo veſtigia preſſerit, tamen quod primum erat præcipuumque, in argumento ſcriptionis, una ſcilicet actione Heroica, longè à Virgilii imitatione deflexit, quin majori judicio Homeri, ea in parte, veſtigia obſervârat. Malè igitur totum bellum Epopæja complexus eſt, cui ſola virtus Scipionis ſat digna eſſe materies poterat. Parem in ſcopulum M. Annæus Lucanus impegit, qui feliciſſimi ingenii atque ad eximiam Poeſin nati adoleſcens, ante annum ætatis 20. Epopœjam ſcripſit, puritate ac flore ſtyli Romani, quanquam exuberantis, nobilem, ſed in ſcriptionis argumento: quod bellum Pharſa-

Pharſalicum complectitur,ab illius natura & dignitate aberrantem. Cui ſatis eſſe debuerat, aut Pompei aut Cæſaris fortitudinem belli celebrem extollere, illudque fictionibus poeſi dignis exornare,quod officium Poëtis Epicis præcipuum, ignoratione artis, præteriit, indebitum Hiſtorici munus inconſultè occupaturus. Summa,nemo in Veteribus latinorum, poſt Maronem Statio, in ſua Thebaide Epopœjæ dignitatem propius eſt aſſecutus; quem tamen ipſum à ſcopo etiam declinaſſe animadvertimus.

Heroicorum ſanè facinorum penuria, in his minimè errores nos impellit. Unus olim aut Scipio,aut Marius, aut Pompejus plurium Epopœjarum capax erat. Et ut de Chriſtianis loquar, unus Carolus Magnus, & ſeculo proximo Carolus quintus, quot ediderunt egregiè factorum ſingularia decora, tot Epicos fatigare ſcriptores potuêre. Subactus per Auſtriacum in adoleſcentia cum inſigni victoria Maurus, domita iterum cum ſuo Duce Friderico Saxonia, interceptum in Africa Tunetum, Rexque Maurus in regnum reſtitutus, denique imperium fortiori depoſitum,quàm geſtum animo, vitaque ad extremum religioſo penè in morte triumpho concluſa, quanta vatum in uno campo ſeges: Nimirùm hoc debet eſſe Epopœjæ fundamentum actio non magnis Hiſtoriæ periodis circumſcripta, ut fingenti Poetæ, per raras quaſque fortunæ eventuumque implicationes incedere liceat. Quæ cauſa, cur res ſacræ & fide divinâ receptæ Epopœjæ minus ſerviant,. quod in his ſobriè magnaque

que circumſpectione fingendum ſit, nequid S. litteris adverſarium inferatur, præſertim, cùm hæ ita pervulgatæ ſint, ut alia præterquam figurata, fabularum veri ſimilitudo hic locum reperire nequeat. Excludi tamen ab hac poſſeſſione non debent; cùm ſuæ dignitatis prærogativa hanc utcunque bonæ poeſios notam compenſent, contraque obſoletæ antiquitatis memoriam, quâdam rerum majeſtate prævaleant, Quin & multæ ſanctorum Heroum vitæ, neque vetuſtatis obliteratione ſepultæ, [neque recenti nimium] memoria ſuis omninò circumſtantiis exploratæ, Epopœjæ partes explere poſſunt. Euſtachii unius inter proſpera atque adverſa conſtantia pro Chriſto amiſſæ, ac receptæ cum honoribs opes, quam digna Epico materies! Adde jam alteram fortunæ revolutionem, atque ex militiæ Imperatore fortiſſimum Martyrem, alterius hæc Epopœjæ res erit. Nec ſanè obſtat infelix exitus, tum quod is ſine errore ac ſcelere ab Euſtachio ultrò acceptus fuerit; tum quod communi Chriſtianorum ſenſu ſimilis cataſtrophe forti excepta animo feliciſſima habeatur. Fæminarum tamen egregia facinora Epopœjæ non debentur. Hæc enim diſciplina imbelliori huic ſexui reperta non eſt; neque viris illarum imago ad virtutem proponenda videtur; neque rarorum conſiliorum eventuumque, etiam extra bellum capaces cenſentur. Imò nec illæ viris facilè ad Heroica facinora jungendæ; quod ſicubi factum, virili id ferè habitu, diſſimulato ſexu, ſunt auſæ, non ſuadendo ſeminis diſcrimine. Quin tamen

in E-

in Epiſodiis admitti mulieres poſſint, non repugno.

CAPUT IV.

Quo pacto Epopœja & Tragœdia inter ſe conveniant ac diſcrepent.

Convenit Epopœja cum Tragœdia in multis, ut iccircò de utriſque actione promiſcua diſſertatione plerumque egerit Ariſtoteles. Quare & illa quæ de Tragœdia prolixiùs in 3. parte diſſerimus, ad Epici carminis pleniorem cognitionem ſpectant. Universè in eo conveniunt. Primò, quod utraque actionem unam grandem atque à communi hominum uſu remotam proponant.

2. Quod utraque per Epiſodia fictioneſque ac digreſſiones opportunas magnificè extollatur, ad admirationem & voluptatem captandam, de quibus prolixè egimus p.1.lib. 1.

3. Quod utraque actio vel ſimplex ſit, vel implexa, ſimplex verò dicitur, quæ vel nullam fortunæ permutationem admittit, vel in ſolo tamen exitu in felicitatem, aut infelicitatem inclinatur. Unde deſcribi poteſt, quod illa ſit quæ nul-

nullam admittat fortunæ ante exitum permutationem. Contra implexa eſt, quæ talem ante tranſitum in fabulæ decurſu patitur, & priori longè eſt præſtantior, cum inopinatis ſuſpenſionibus, eventibus ac perturbationibus rerum admiratione ſimul ac voluptate animum detineat, ut varii atque inexſpectati in Odyſſea caſus oſtendunt, atque in his potiſſimùm artificioſè ad veriſimilitudinem effingendis Poetæ ingenium probatur. Ut verò ſimplex in eam dividitur, quæ ſine permutatione, in felicitate cœpta terminatur; & cum permutatione fortunæ infeliciter abſolvit: ita implexa in eam quoque utrobique ſecatur; quæ admiſſi in perplexitate erroris agnitionem habet, & aliam quæ ea deſtituitur; prioris generis Odyſſea eſt, ubi inter res implicatas, modò Telemachus redeuntem Patrem, modò eundem Euryclea ex cicatrice, modò Penelope, ac denique & Laertes pater agnoſcit, cum fortunæ inclinatione atque inſperato fabulæ totius exitu. Verùm de his prolixè ſeorſim in poeſi dramatica p. 3.

4. Conveniunt in fine, qui eſt moderatio pravorum affectuum; nam Epopœja illam quam laudat, ſuadet virtutem; quæ meritis pœnis caſtigat vitia, eadem diſſuadet. Tragœdia, correcto metu, animum ad ardua facienda perpetiendaque ſtabilit, quod in Heroicis etiam locum habet.

Jam verò quibus inter ſe diſſentiant, paucis etiam obſervandum eſt.

Differunt

Differunt 1. Quod Epopœia actionem unam, epiſodiis fabularum, ſive aliiſque actionibus, quarum ſingulæ per ſe conſtituere Tragœdiam poſſint, exornet, ut proindè, teſtante Philoſopho, in una Epopœja multæ ſint Tragœdiæ, in his verò una tantùm ſimplex actio brevibus atque ex illa natis implexionibus, aut etiam epiſodiis amplificetur, atque exornetur. Sic Ulyſſis apud Circen hoſpitium & ſociorum permutatio ac reſtitutio comœdiæ actionem expleat, uti in eadem Odyſſea Procorum interceptio atque infelix exitus Tragœdiæ ſufficiet, cùm neutra horum Epopœia æquari poſſit. Ratio horum eſt, quia Tragœdia brevioribus terminis in theatro proponenda circumſcribitur, Epopœia his legibus metiſque non adſtringitur.]

Differunt 2. quod Tragœdia drama ſit, ſive repræſentatio rerum geſtarum, per alias in theatro perſonas agentes, data; cùm Epopœia ſit tantùm narrativa & ſi quas perſonas figuratè inducat, hæ præter ſolam dictionem nihil exhibeant, cùm in dramaticis vita ipſa geſtuſque agentis cum elocutione jungatur.

Differunt 3. quod cum Epopœia tantùm narrativa ſit, admiranda planè, atque etiam in epiſodiis portentoſa atque incredibilia poſſit inducere, modò tamen, ut docui, figuratam veriſimilitudinem poſſideant; quæ in Tragœdiam, ut quæ agendo ſimul repræſentanda eſt, non cadunt.

Diffe-

Differunt 4. ſtylo ac ſcribendi genere numeriſque, cum Epopœja Heroicam planè in hexametris dignitatem requirat, contraque Tragœdia à declamatoria hac gravitate, ad familiarem propius dictionem adſtringenda ſit, nec hexametrum, niſi fortè ad oraculum reddendum, admittat.

CAPUT V.

Quæ ſint materiæ, ſeu quantitatis in Epopœja partes?

Dividitur Epopœja in Exordium, Narrationem, Epiſodia, ornamenta horum, & Epilogum.

1. *Exordium* continet propoſitionem rei ſcribendæ, quam breviter & perſpicuè ob oculos collocabit non exquiſitis ad faſtum tumoremque verbis, quemadmodum in *Proſerpina* malè Claudianus, in Achilleide fecit Statius, ſed Homeri potius ac Virgilii modeſtia; nec pro luce in ipſo quamprimum aditu fumum nebulaſque objicias, denique remiſſus, ubi erit opportunè aſſurgendum.

Invocatio huic Nominis ferè adjungitur. Et ſi hoc Ethnici, quibus ſolenne fuit *à Iove Principium*, quanto æquius ut Chriſtiani id præſtent, non quidem à Phœbo, aut Minerva, ut nonnulli perperam; hoc enim eſſet pietatis officium in ludibrium & ſuperſtitionis ritum vertere, ſed divina potius ſapientia, aut tutelari genio ſub quæ Vates, ſi res temporum locorumve longinquitate remotas. ſeu varietate diſſipatas, ſeu cauſis abditas, minus præſentes habere videatur, Numinis ope ea oculis ſubjici, aut ad ea ſpectanda ſe transferri non incongruè finget. Major enim vis eſt oculati teſtis ad perſuadendum. Vide infra Sarcor l.1.

2. *Narratio* præcipua Epopœjæ pars eſt, in qua fundamentum vel debet eſſe Hiſtoricum notumque vel ſaltem de perſona vera cognitaque, cui veriſimiliter hæc actio tribuatur. In ratione vero temporum cavendum nequid cum hiſtoricis pugnes, ut in Didone cum Ænea ſociata Virgilius, quæ multo poſt illum vixit tempore. Philoſophica item Theologica, Politica, Geographica, Aſtronomica non ex arbitrio fingentis, ſed arte tractanda erunt. Porrò totius narrationis ea debet eſſe diſpoſitio, ut varietate, novitate, ac pulchritudine quadam rerum perfundi diſtinguique ad captandam admirationem & voluptatem queat. Quam varietatem niſi ipſa ſecum hiſtoria adferat,

per epiſodia opportuna ſive rei veræ, ſive veriſimilis fictionis, erit inducenda. Hæc autem varietas, ſi perplexitate rerum & inopinatis ſucceſſibus, aut caſibus permiſceri queat, multò erit ad omnem animi motum accommodatior. Hoc autem, ut alibi trademus, varia fiet perſonarum factorumque ac conſiliorum oppoſitione, quæ mutua quadam connexione ita trahitur, ut improviſus unus caſus alium nondum terminatum aut abrumpat, aut finitum excipiat. Res clarius in exemplo lucebit. Creſphon Meſſeniorum Regis filius poſtquam æmulus Polyphon patrem fratreſque ſuſtuliſſet, ipſe conſilio Meropæ Matris clam in Æ:oliā evaſit, Polyphon verò ut eum tolleret, occiſori cuivis ingentia pollicetur munera, Creſphon tamen ſervatus, jamq; adultior, ut ſe ſuoſque ulciſceretur, ficta perſona domum revertitur, ſeque apud Polyphontem Creſphonis occiſorem profitetur, quo nomine tam illi gratus, quàm inviſus Meropæ Matri, quæ iccirco occaſione quæſita ſomno in Regia ſopitum aggreditur, ac tantum non interimit. Agnitus enim à flagitio ignorantem Matrem retraxit, ac Polyphontis vindex Matriſque in libertatem aſſertor, hoſtem Tyrannum ſuſtulit. Hæc ſeu vera, ſeu veriſimilis actio, quanta varietate nexuque ac perplexitate caſuum ducitur, qui ex ſola factorum conſiliorumque oppoſitione conſequuntur. Expende ſingulos & haud gravatè ſimiles fingendo aſſequeris, Maro ut ſuum Heroem ex Sicilia in Italiam traduceret, quantas in tam brevi navigatione moras caſuſque nexuit. 1 ab Italia tempeſtate ad oppoſitum Africæ littus rejicitur. 2. Hic conſilium petendi Italiam prorſus abjicere ac de nuptiis cum Didone cogitare viſus. 3. Peracta res videbatur, cum reſumpta mente ac via Italiam rurſus petit, in Siciliam nova tempeſtate rejicitur. 4. Hic ab Aceſte benevolè habitus penè coactus ſubſiſtit, quod Trojanæ mulieres navigationis tædio claſſi ignem ſubjeciſſent, dum tandem evictis difficultatibus Italiam teneret, ut hac ſola navigatione quinque libros expleverit. Unde hæc perplexitas & amplificatio niſi ab oppoſitione eventuum, qui rem conſiliaque prope ad exitum perducta aliò præter exſpectationem avertebant? Verum hæc fuſius de implicatione Dramatum

3. *Epiſodia* dicuntur illa vi etymi, quæ ad odam ſeu cantum Actionis fundamentalis ornandum adhibentur. Talem actionem ſupra cap. 2. ex Homeri odyſſea, & Virgilii Æneide paucis lineis juxta Ariſtotelem incluſimus, quidquid igitur præter hanc

hanc in utroq; opere hiſtoriæ inſtar ad hanc actionem amplificandam, proponitur, quidquid etiam accenſetur fictionibus, hoc totũ epiſodiis debetur. Ut proinde nõ incõgruè epiſodia in propinqua & remota dividantur, illa ſunt, quæ ipſum hiſtoriæ primariæque actionis corpus ita ingrediuntur, ut ægrè ab ea ſecerni poſſint, neque, veráne, an ex ingenio Poëtæ ficta ſint, appareat. Et hæc ad varietarem implicationemque eventuum ſerviunt. Remota verò, ſupra fidem plerumque, mira Cælitûm inferûmque interventione, extolluntur, ut iccirco poëſis in his manifeſtior emineat. Hanc doctrinam ex Virgilio per me reſoluto p. 1. l. 1. c. 16. diſertè ſatis licebit intelligere. Porrò quemadmodum epiſodia in Epopœjis longiora audacioraque, quàm in Tragœdiis ſint, jam ſuperiori cap. tradidimus. Per hæc etiam alienæ à propoſita actione, ſed tamen connexæ adducuntur hiſtoriæ. Ita licet Homero in Iliade propoſitum eſſet Achillis fortitudinem extollere, tamen decennale Græcorum bellum totum penè inducitur. Et Virgilius licet Æneæ in Italiam tranſitum regniq; poſſeſſionem aditam præcipue ſpectaret, tamen ſecundus tertiusque liber per epiſodia Trojæ excidium atque Æneæ maritimos errores complectitur.

4. *Ornamenta* fabulæ totius ſunt inprimis *deſcriptiones* perſonarum, factorum, locorum, temporum &c in quibus ante omnia juventus ad eloquentiam exercenda eſt, ut quæ eximiam poëſi conciliant gratiam, quæque ſemel perceptæ manum ad cetera promptam facilitant; Unde in Sarcoride noſtra, hoc inprimis ſpectavimus, ut hæc ſilva quædam eſſet deſcriptionum præcipue moralium. Deſcriptionem hic invenies perſonarum gravium in Superbia, levium in Voluptate, Dolo, & Philauto; ſordidarum in Avaritia, & Acedia: truculentarum in Ira; deformium in Fame, Morte, & Antitheo: honeſtarum in Arete & Sarcothea. Actionum deinde illis conformium expreſſas imagines reperies. Tempora etiam modò bellis turbida modò pacis otio diffluentia. loca modò aſpera & horroris plena, modò amœna & deliciarum affluentia, de qua re conſule Indicem Deſcriptionum.

Accedunt *Orationes* variæ per hanc poëſin opportunè ſpargendæ. Cùm à Poëta ſæpius ad perſonas alias, veluti in ſcena acturas, transferendus ſermo ſit, & hæ in judicium ac deliberationem advocandæ. Habent verò orationes illæ affinitatem aliquam in concipiendi differendique ratione, cum illis, quæ hi-

ſtoriis inſeruntur, affectibus plerumque atque animorum concitatione plenæ. Index diverſas ſuggeret.

Denique *Comparationes* ab exemplis Heroicis, pariumque aut diſparium ſimilitudine rerum ductæ poëſin hanc magnopere exornant. Sunt enim illuſtriũ figuratum inſtar, ut iccirco eis etiam adjunxerim lib.2.part.1. quæ illic rectè uſurpantur, ubi vel ſingulari cultu efferenda oratio, & tunc quidem longiores comparationes amat; vel etiam molliorem quendam apparatum ſectatur, ut proinde his veluti floribus veſtienda ſit. Porrò intumeſcit oratio, cùm à rebus grandibus deprimitur, cùm à levioribus ſimilia petuntur. Unde tam ad deſpectum, quàm ad laudem horum beneficio eximiè dictio acuitur. Cùm vel levis res eſt, quæ deſcribitur, vel enim impetu conjuncta brevibus abruptisq; comparationibus gaudet, ſecus, ubi gravior fuerit. Sed hæc magis exemplis propoſitis, quàm doctrina capiuntur. Vide Indicem.

5. *Epilogus* artem non habet, inſtar enim Hiſtoriæ Epopœja illic ſubſiſtit, ubi actio propoſita finem invenit, aut certè paucis concludit.

CAPUT VI.

Ratio Epopœjæ concipiendæ, ac diſponendæ, exemplo ad Virgilii imitationem propoſito, declarata.

VT hanc concipiendi rationem in poëſi & præcipuam & difficillimam, magis planam reddamus, ad praxin ipſam breviter veniamus, & quemadmodum imitatione Virgilii primùm, deinde etiam tuopte ductu ingenioque Epopœjam formare poſſis, videamus. Virgilius ſibi Odyſſeam Homeri, tu tibi Æneidem præfige; ille ex Sicilia Æneam in Italiam, tu Carolum V. Auſtriacum ex Hiſpaniæ litore in Africam transfer; ille regnum in Latio ſui gratia, alter in Africa amici cauſa, devictis adverſariis, obtineat.

Subſtantia actionis hæc eſt. *Rex quidam amicum Regem poſſeſſione inique deturbatum, magna claſſe ſuperato mari, debellatisq; hoſtibus in avitam regni ſedem repoſuit.* Heroica hæc, & digna Epopœjâ actio eſt. Proinde ſuis illa, partim veris, partim fictis nominibus ad particulares perſonas contrahenda erit. Heros ex Hiſpania adveniens Carolus eſt: Muleaſſes in Africa Tunetanus Rex, amicus, qui per hoſtem Barbaroſſam celebrem piratam vi doloque regno deturbatus exciderat.

Libro 1. aggrediamur primam ex Sardinia navigationem (illa, quæ ex Hiſpania hucuſque fuit prætertita) inde dum Africam cogitat, tempeſtate in Italiam ad Tiberis oſtia rejicitur, inde Romam & ad Paulum III. Pontificem digreſſus magno honore excipitur.

2. Exponit Paulo Carolus rationes, quibus permotus hoc bellum adverſus Solimanni tyrannidem infringendam ſuſceperit. Ut qui primo poſt fratres octodecim crudeliter varia morte ſublatos, etiam Muleaſſem fratrem per Barbaroſſam regno ac vita deturbare cogitet ac deinde ad Italiæ Hiſpaniæque atque Europæ univerſæ poſſeſſionem aſpiret, quod nuper in Hungariam Auſtriamq; terram, mari etiam ingentibus copiis allapſus ſatis probaverit, dolendumque, quod à Chriſtianis etiam Regibus ad tantum facinus provocetur. Hæc illius temporis *Hiſtoria* fusè ſuppeditabit.

3. Pontifex probatis Caroli conſiliis, damnataque ſtulta Europæorum Principum diſſenſione, quâ illum hoſtem quem Majores ultrò junctis armis oppugnatum ibant, in patriam admittunt, opem ac ſubſidiariam claſſem pollicetur; tum verò eundē hortatur, ut graſſantem in imperio hæreſin extinguere omni vi moliatur, ne hæc denique, dum foris regna nova quærit, evertat propria, *Fœdam* Henrici VIII. defectionem latius expoſitam deflatur, tum ejuſdem temporis recens nuntiatam Monaſterii VVeſtphalorum Urbis per apoſtatam Leidenſem ſubverſionem, Tragœdiamque planè admirandam ex literis recitat. *De* quibus iterum conſule hiſtoriam.

4. Carolus nocte quieturus per ſomnum rerum quandam futurarum imaginem accipit. Videlicet attigiſſe ſe quidem Africæ litora, expoſitumque militem, ſed disjectis obrutisq; tempeſtate navibus, ſine commeatu & præcluſo reditu, barbarorum furori ac telis objectum, vix denique cum paucis evaſiſſe, uti revera poſt annos 6. Carolo, iteratâ expeditione Africam petenti, ad Algerium accidit. Hæc cum ſuis expoſuiſſet Ducibus, & alii manendum ſuadent, alii contra obnituntur, hos expeditionis ſocios ſumit, illis rejectis, qui unius ſomnii terriculamento dejecti fuerunt.

5. Carolus deſcendit cum claſſe ex Pontificiis aucta, Calarimque Sardiniæ urbem repetit, atque illic etiam Melitenſium auctus triremibus, militē & naves cenſet, quæ univerſim ſeptingentæ, Germanos, Hiſpanos, Italos, Græcosque complectitur,

 ſui-

[library stamp]

ctis cuſtodibus potiti, facilem in Urbem Cæſari fecerunt aditum, quam immenſis opibus victor miles ſpoliavit.

12. Cæſar ſub hæc D. Virgini ædem de Victoria dictam erigit, cum tropæo Crucis Muleaſſem triumphans in arce reponit, pro tributo binis tantum falconibus & equis quotannis impeſatis Mendozam regali funere ſepelit, ac ſubinde de ludis equeſtribus inſtitutis. Barbaroſſa Algerium fugato, claſſe coronatâ ſolvens in Sicilia victor magno plauſu recipitur.

En Hiſtoriam ſuperioris ſeculi ad Æneidis Virgilianæ imitationem per Epiſodia tantùm primi generis breviter diſtributam. Veris pleriſque, ut quæ etiamnum in multorum verſentur memoriâ, atque iccircò parcius fictione amplificanda fuerint. Satis etiam ſeges prolixa rerum à Carolo ſuppeditetur, cùm & præterita narrando, & futura vaticinando, aut etiam divinitùs repræſentando, induci poſſint.

Ceterum hæc per ſingulas partes exornare poëſi, atque alterius generis Epiſodiis prolixum ſit, ac pene inutile, ad tam clara Maronis à nobis p.1. reſoluti exempla. Hoc ſolum cavendum, ne quid Ethnicæ ſuperſtitionis fictis Numinibus inductis miſceas. Poteris tamen nonnunquam eos Dæmonum infernalium nomine inducere, & opponere Geniis cœleſtibus. Qua ratione fecundiorē noſtram etiam poeſin antiqua effeceris. F. G. ad imitationem fictionis, qua Juno Æolum lib. I. Virg. ad concitandam tempeſtatem inducit, & hic poſtea à Neptuno compeſcitur, ſic tu Gentilitatem orcum adire finge, atque ab Antitheo impetrare, ut Æolum laxet, quem deinde cœleſtis Philautus, ſive acris tutelaris genius, rurſum ſub tenebras cum ventis, ableget.

2. Ut Venus Jovi ſupplex denique intelligit, quid de Ænea futurum, & ut eidem ſe offert ſub habitu Virginis bene cœptis ominantes, ita & Religio, ſeu Eccleſia, ſeu Angelus Michaël Deum pro Carolo deprecans, intelligat quo pacto illam in Europa contra Hæreticos defenſurus ſit, ac deinde ficto Virginis habitu, ex augurio columbæ oliviferæ optatos ſucceſſus rerum ſperare jubeat.

3. Ut Æneas nebula tectus Carthaginem, ſic alibi Carolus Guletam cum exercitu propius acceſſiſſe D. Michaele favente dicetur; niſi malis & illud Romæ factum comminiſci &c.

Duo ſequentes libri ut in Ænea, ſic in Carolo ſola hiſtoriæ

præteritæ epiſodia continent. Unde alia poëſi non eſt opus, ſed ornatu tantum.

In 4. libro, ut indignata Dido Æneæ navigationem conatur abrumpere; ſic Antitheus, qui iccirco per Morpheum primò, falſa immiſit ſomnia, cùm in venatione, ſuborta tempeſtate in ſpecu feſſus decumberet. Religio tamen à Tutelari Caroli Genio obtinuit, ut is ad diſceſſum impelleret. Quare dolore amens Antitheus Tartareis ignibus immergitur. Ita Te in reliquis fingendo imitandoque licebit progredi, atque ubi &c. Æneas deducitur ad Elyſium, ac proavos, ſimili modò & Carolus poterit Tutelari Genio Duce, huc incedere, ubi Carolum Magnum, Rudolphum Auſtriacum, & Maximilianum avum, ac Philippum Patrem reperiat, etiam, ſi libet, in Orco Hæreticos ac Gentiles ſine fide mortuos agnoſcat, ut magis ad horum errores profligandos incitetur.

Nos ordine hic ferè Virgilii paſſus terimus, ut facilius de imitationis ratione conſtaret. Rectius & aptius etiam imitator finget, qui turbato ordine Maroniano alia aliis locis ſectatus fuerit, ut v.g. certaminum genera modoſq; quæ apud Virgil. lib. 5 proponuntur, in Carolo libro ultimo imitetur, narrationem Hiſtoricam, quam ille duobus conſequenter libris, non ſine faſtidio inſerit, potius per libros diviſos ſpargat, & ſic de reliquis, hæc enim ratio virilem magis imitationem reddit.

Porrò Magiſter hujus artis rectè ſimilem aliquem conceptum per annua in ſcholis tum ſcribendi, tum declamandi exercitia diſtribuet, ut quibus penè omne dicendi genus complectetur & exponet, ſolidoque operi cum ipſe, tum diſcipuli laborem impendent, non injucundo, ſed nec inutili ſtudio; ut proxime Virgilii poſſit veſtigiis inſiſtere: quo uno nihil in omni poëſi extat divinius.

Si quæras, quo pacto minus graves Heroum actiones queas extollere, v. g. privatam, qua Carolus abdicato imperio in ſolitudine vixit? Ablego te ad exemplum, quod de Alexio ſponſam deſerente p. I. lib. I. c. 15. exhibui. Carolus hunc diſceſſum à curis publicis ad privatum animæ pietatiſque impenſius exercendæ ſtudium jamdudum animo complexus, ut credibile etiam voto firmaverat. Poſt bellum igitur Saxonicum & ſubactam rebellionem, à Religione ad propoſitum implendum excitandus erit, objecta per ſpeciem mundi ac regnorum vanitate atque inconſtantia. Verùm fluctuantem cunctantemque impellat

pellat primò per Mauritii defectionem, ac deinde Infelicem Metenſis urbis obſidionem, ut deniq; mora omni damnata, ſceptris in Ferdinandi fratris & Philippi filii manibus relictis, ſe cum paucis Deo ac ſolitudini committat, ubi modò exercitiis virtutum, modò Aſtrologiæ, aliiſque ſtudiis, modò etiam venationibus honeſtis reliquum vitæ tempus ita partiatur; ut ex ſingulis mortis ac futuræ vitæ recordationem hauriat, ac denique morte præcognita, lætus triumphanſque, ſuis ipſe celebratis funebribus, tanquam moriturus olor, ex hac vita à Tutelari & Michaeli Archangelo ad beatorum ſedes; & præcipuos Auſtriacæ domus proceres traducatur. En paucis ſemina rerum illuſtrium in hanc actionem ſparſa, quæ ad bene magnam Epopœjam ſufficerint.

Alterius Epopœjæ humilioris, quæ tragico exitu abſolvitur, Mauritius Orientis Imperator, Monachos etiam ad bellum cogens, neque captivos ex barbarorum manibus, quantum vis exiguo litro, redimens, atque iccirco gravi denique morte ſublatus, exemplum eſſe poterit. Quod ſane facilius deducetur, quàm illud de Adami ſeu humanæ naturæ lapſu à nobis propoſitum, cũ hic perſonæ unà cum protagoniſta inducendæ deficiant, adeoq; in Epiſodiis primi generis, quibus res hiſtoricè veriſimilis manet, verſari non liceat; ſed poeſi omnia & figurata veriſimilitudine exornanda fuerint, quæ nimia frequentia minus gratiæ ac venuſtatis obtinet.

Porrò quemadmodum implicari, rarioribus præter exſpectationem eventibus heroica actio poſſit, ex Dramaticæ poeſios inſtitutionibus plenius eruditus lector intelliget.

CAPUT VII.

De reliquis Epicorum poematum conceptibus, Eclogæ inprimis & Satyræ.

QUi hæc de Epopœja aſſecutus fuerit non magnopere laborabit in ceteris Epicis, quorum varias ſpecies, ut Genethliaca, Epithalamia, Parænetica, aliaque ejuſdem rationis. p. 1. l. 2. c. 20 exhibuimus quibus etiam Cyclici, hoc eſt fabularum Scriptores, qualis Ovidius fuit, laborem ſuum accenſere poterunt. Hæc enim omnia minus artis operiſque requirunt, ac ſæpe Epiſodia Heroicæ Epopœjæ, velut partes, occupant. Major in his concipiendi libertas ac varietas, argumenta cum orationi-

bus non raro communia. Epiſodia minus & frequentia & producta. Non eſt igitur, cur his diutius præcipiendo immoremur, quàm p. 1. factum eſt. Unius tamen maximè eminentis, hoc eſt, panegyrici carminis exemplum dedimus, ut præcipuarum virtutum lineamenta ſcribendo duceremus [cum in Sarcotide Vitiorum exhibuerimus] Cyclici etiam carminis ſpeciem ad Ovidii imitationem ductam in Aranea exhibuimus, tum ut elegantem hoc allegoriam incluſam magis ornaremus, tum inprimis, ut diverſos Poëtarum characteres in ſcribendo in eadem jungeremus materia.

Duo tamen Epicorum carminum genera, pluſculum à communè ſcribendi ratione diſcrepans, atque iccirco ſeorſim ſuis breviter præceptionibus excolenda videntur, ut ſunt Eclogæ ac Satyræ, ab illis ordiamur.

Ecloga, eſt *humilium perſonarum poëſis ruſtica Epico verſu exegeticè, vel dramaticè, vel certè mixtim expoſita.*

1. Humiles perſonas requirit. Tales autem principio ſoli Paſtores fuère, unde hoc carmen dictum bucolicum, quod βυκόλοι, facilè principatum inter paſtores habeant. His verò tributum olim, quia per otium, & temporis fallendi gratiâ eis maximè opportunum colloquiis cantuiq; indulgere. Sed cum ratio nulla eſſet, cur humilior illo ſimpliciorique loquendi genere, quo hoc carmen inprimis delectat, ſoli paſtores inter pecora uterentur, ad Vinitores, Olitores, Meſſores ac Piſcatores translatum eleganter apud Sanazarium, imò & Theocritum reperies. Neque obſtat, quin ad artificum opificumque officinas tranſire poſſit. Quod tamen ea lege præſtandum, ut ſinguli juxta cujuſque hominis & operis, quod tractat, naturam loquantur. Ne, quod ajunt, Sutor ultra crepidam. Non quod interdicam, cum nonnullis nimis rigidis hujus carminis cenſoribus, ſermonem de rebus gravibus (quis enim prohibeat ruſtico homini de Regibus ſubinde ac bellis loqui;) ſed quod verè de iis aliter, quam conditioni illorum conveniat, loqui. e. g. Paſtor ſi Regem extollat, ab illo præcipuè argumento commendet, quod jumentis & pecoribus ab illo tuta ſalus fuerit, Raptorum inſolentiam fregerit, paſcua ſua liberalitate auxerit, dona igitur ex grege ſeliget, quæ gratitudinis ergo deferat. Comparationes etiam & exempla potiſſimum à ſilvis, agris ac pecoribus deſumet. Ita piſcator de ſuis vivariis, retibus, piſcibus aliisque huic operi vicinis, loquetur. Hoc enim hominum genus

ple-

etarumque rerum, præterquam artis ſuæ rude exiſtimatur.

2. Modus concipiendi triplex ferè eſt, aut enim Poëta, & ſcriptor carminis ipſe exponit, quid inter paſtores ſeu vinitores factum dictumque, & hic exegematicus aut narrativus dicitur: aut ipſos inter ſe homines ruſticos loquentes; certanteſque carminibus vel muneribus inducit, & hic dramaticus ac dialogeticus ad comœdiam ferè accedit, pluſque ingenii & artis continet aut certè, quod frequens eſt, poëtæ narratio cum perſonarum inductarum dialogiſmis commiſcetur, & hic mixtus appellatur. Porrò μονοπρόσωπος dicitur, quæ in Eclogis unius perſonæ eſt, ut apud Virg. Alexis, ἀμοιβαῖος quæ inter perſonas plures alternat cantum, ut Tityrus. Theocritus in bucolicis Græcorum quæ inſcripſit idyllia, maximè excellit, ut proinde Virgilius ejus preſſerit veſtigia.

3. Poeſis hic aptanda perſonis loquentibus. Quod ſi Poeta ſolus exponat facta, audacior illa & frequentior eſſe poterit, tunc præſertim, cum de ſeipſo loquetur. Sic in Sileno ſuo Virgil. ſe cum Varo (quod ſub Chromidis & Mnaſyli Satyrorum perſona accipit) fingit Silenum in antro ſertis vinxiſſe, & carmen, Ægle Nympha ſuperveniente, obtinuiſſe. Ceciniſſe verò orbis & rerum originem, diſcretionem, reparationemque per pides Pyrrhæ, feris, rupibus, fauniſque ac ſilvis ad cantum ſubſultantibus. Quæ ſanè pro Ecloga res ac poeſis gravior, reprehenſionem quorundam non ſubterfugit, quamvis ſua & Vati, vel potius Satyrorum perſona inducta (ut quæ gravioris hujus diſciplinæ capax videri poterat) excuſationem habere videatur. Idem Virgilius cum Ecloga 5. Salonini mortem, ſub Daphnidis perſonâ, deflet, iterum nonnullis in materia graviori aberrare viſus eſt, ſed omnino perperam. Cum enim Paſtores Menalcam & Mopſum, velut de Paſtore Daphnide, lugentes inducat, ſingatque Nymphas feraſque ejus deflere mortem, ſqualere antea florentes agros; Paſtores erigere ſparſis floribus, cum elogio, tumulum jubeat, vinumque oleum ac lac in ſacris compitalibus deferat, nihil abſ re aut fictum, aut factum fuit. Sic dum Cornelio Gallo Ægypti Præfecto Eclog. 10. Paſtoris amores perſonamque tribuit, nihil in hujus carminis naturam artemque peccavit. Servius verò ſuo aberravit judicio, quando hanc Eclogam in bucolicis habendam non cenſuit, quod neque de Pollione ut vult idem, admiſſo, eo quod res, licet graves ſint, paſtoritio tamen ſermone exponantur.

 Pla-

Placent imprimis in hoc carmine allegoriæ ex agreſtibus rebus ductæ, ut in noſtro factum Narciſſo, ubi Ægon munera defert ſymbolica quæ á Melibæo ſubjecto cantu utcunque exponuntur. Placet etiam cantus ad pecora verſus, quibus ad lauta invitantur paſcua, ad ſaltus fonteſque, laudatur eorum fertilitas, ubera, lanæ, fætuſque.

Satyra poema eſt, quod *actiones humanas reprehenſioni obnoxias ſalſo lepidoque dicendi genere ad mores emendandos perſtringit.* Iambis hæc olim ſcripta locum inter dramata tenuit: principio in Tragœdia, deinde in Comœdia, pro ſublatis inde choris, uſurpata, ſed & hinc poſtea ob dicacitatem eliminata, à Lucilio ad Romanos Epico verſu extra ſcenam, celebrari cæpit, ab Horatio, Iuvenale, & Perſio deniq; magnopere exculta, nomen à Satyris in ſcenam quondam adduci ſolitis obtinuiſſe videtur, quanquam alii cum Varrone & Feſto Satyram à Saturitate dicant.

1. Actiones hominum culpabiles, ſed tamen non extremè malas (quod hæ indignationem magis, quam irriſionem mereantur) jocosè perſtringit, hæc autem caſtigatio potiſſimum in mores præſentis ætatis cadit, nam præterita emendare non licet. Quin etiam ſingulatim v. g. in ebrium aut avarum tecta perſona inductum, quam univerſim in corruptos urbis alicujus mores, aut perpotandi multorum licentiam plerumque ſtringitur feſtivius: præſertim ſi hominis, velut in ſcenam introducti, mores aptè & urbanè depingas, quo nomine Horatius, ante Iuvenalem & Perſium laudatur.

2. Modus tractandi plerumque narrativus, quanquam & gramaticè perſonæ loquentes, nonnunquam inducantur.

3 Poeſis epiſodica hic parce uſurpatur; hiſtoriis exempliſque locus eſt, quibus ad riſum captandum & explodenda vitia appoſitis urbanè mores caſtigentur. Cavendum verò, ne in obvium hic antiquis ſatyrographis ſcopulum impingas, dumque aliorum caſtigas vitia, caſtiganda ipſe admittas, quod non eſt corrigere; ſed amplificare flagitia.

Ceterum inventio & conceptus Satyræ nihil habet ſingulare, à re ipſa plerumque orditur, comparationes à ridiculis & abjectis, ad vitium quod perſtringit contemnendum & explodendum aſſumit. Cavendum tamen ne ſordida nimium oratio ſcurrilitatem magis, quàm ingenuitatem redoleat. Ego quatuor infra exemplis concipiendi ſcribendique ratione aliquantulum diverſis quandam Satyrarum diverſitatem oculis ſubjicere volui.

CAPUT VIII.

De elocutione Epici carminis.

VNa hujus poeſios virtus eſt illuſtrem eſſe; nam ut egregias magnorum heroum actiones, illa, quæ hic principatum ducit, Epopæja perſequitur, ita æquum eſt pari orationis colore ejus imaginem adumbrari, ne ſuo partum aptè propotypo conſentiat. Altera tamen ipſius virtus non minus Epico ſcriptori inculcanda eſt: ut ſcilicet perſpicua maneat oratio, loquimur enim, ut eximiam quam de magnis rebus exiſtimationem concepimus, aliorum quoque animis ingeneremus, quo ſi excidamus propoſito, operam oleumque perdimus, fruſtra gemmas exhibebis non agnoſcentibus. Præcipua igitur hoc in carmine ars erit, conjunxiſſe utramque virtutem (tanquam in dotem unam) ſine obliteratione alterius. Paucis multa Ariſtoteles dixit de re Poet. c 22 *ſit perſpicua, non humilis.* Quemadmodum verò illuſtrari perſpicua oratio poſſet verbis rarioribus, gravioribus, tropicis item apteque novatis Epithetis dignioribus ac circumlocutionibus; deinde phraſibus modò figuratis, modò ex græcis etiam fontibus appoſite traductis, modò exemplis comparationibuſque, ac quandoque etiam licentiis poëtarum opportunè uſurpatis, integro libro part. 2. expoſui, atque Epici potiſſimum carminis, ut quod primas facile in poëſi habet partes, exemplis uſus ſum, caſtigatis etiam, qui in vitium declinarent ſcriptoribus; proindeque hic labor meus non omnino deſidioſo & hebeti lectori poterit ſufficere. Ut tamen exemplis rem breviter tangam, abjectum ſcriptorem illuſtri opponam, deinde & aliquot inter ſe illuſtrés comparabo. Lucret. l. 6. de fulmine ait.

1. ——— Quali naturâ prædita conſtent
2. Fulmina, declarant ictus, & inuſta vapore
3. Signa, notæque graves halantes, ſulfuris auras.
4. Ignis enim hæc ſunt, non venti ſigna, neque imbris.
5. Præterea per ſe accedunt quoque tecta domorum,
6. Et celeri flamma dominantur in ædibus ipſis.
7. ——— Per totum concreſcunt aëra nubes,
8. Undique uti tenebras omnes acheronta reamur
9. Liquiſſe, & magnas cæli compleſſe cavernas.
10. Uſque adeò tetra nimborum nocte coortâ

11. Impendent atræ formidinis ora ſupernè,
12. Cum commoliri tempeſtas fulmina cœptat.

Ex his pars prior adverſum 7 uſque licet de re gravi atque illuſtri tractet, planè eſt humilis, neque ab oratione ſoluta præterquam numeris diſtinguitur: niſi, quod malim in 1. verſu pro *conſtent*, ſupponi *ſint*: & in 3. pro *auras* adhiberi *odores*, Ceteri tres verſus nil coloris aut caloris poetici habent. Sextus verſus licet poeticum quid phraſi ſua redoleat, junctis tamen ad ſubſtantiva proximè Epithetis vileſcit ac frigidè concluditur.

Pars altera à verſ. 7. ad 12. poeticis coloribus ad illuſtrem ornatum enititur, ſed fumi inſtar evaneſcentibus, cum perſpicuitatis ac convenientiæ amittat gratiam, quam enim inconveniens, *cœli ingentes* dicere *fornices*: tam inneptum *magnas cœli cavernas implere*. Quæ vero ſunt v. 11. *atræ formidinis ora quæ impendent Supernè*: an hæc ſatis perſpicua, & opportuna tranſlatio? verſus 8. & 12. licet magnopere reprehendenda non habeat; illic tamen comparandi modus *undique uti reamur liquiſſe*; & hic verba grandia *commoliri cœptat* abſque ſignificandi virtute parum gratiæ merentur.

Quantò illuſtrior cum perſpicuitate ſermonis ille qui de eadem materia ſic ſcribit Virgilius 1. Georg.

1. Ipſe pater, mediâ nimborum in nocte, coruſcâ
2. Fulmina molitur dextrâ; quo maxima motu
3. Terra tremit fugere feræ, & mortalia corda
4. Per gentes humilis ſtravit pavor. Ille flagranti
5. Aut Athon, aut Rhodopem, aut alta Ceraunia telo
Dejicit. *Idem lib* 8. *An ſic habet.*
6. ——Vidiſſe Jovem, cum ſæpe nigrantem
7. Ægida concuteret dextra, nimboſque cieret &c.
8. Namque improviſo vibratus ab æthere fulgor
9. Cum ſonitu venit & ruere omnia viſa repentè.

Quam gravi & apta phraſi dictum, *nimborum in nocte moliri Iovem fulmina*. Illud vero verſ. 6. quam præterea rarum & á tranſlatione *ægidis* ad nubem elegans! ut ſi Iupiter in tempeſtate, contra [illegible] ales pugnans, nube tanquam ſcuto uteretur, quo ſe cœlumque tegeret Illud v. 2. *maxima motu; terra tremit*, quam aptis ſimul & illuſtribus verbis per M. & A. grandeſcentibus, per T. & R. quaſi contrementibus exprimitur Sic in verſ. 4. *humilis ſtravit pavor*, abrupto numero finitum, velut ſimul proſtratos homines convenientiſſimè exprimit. Mox verò fulminis

minis omnia ſternentis celeritatem verſu 5. ac 9. oculis penè ſubjicere videtur, ipſa verba præcipitanter involuta. *Et ruere omnia viſa repente*, rerū cadentium ruinam nobis repræſentant.

Alteram tamen Epici carminis dotem, quæ eſt non tantum decora verborum phraſiumque periodorum inter ſe compoſitio, verum etiam perſonis rebusque aptè ad naturam illorum exprimendam conveniens. Virgilius in verſ. 4. & ſeq. maximè expreſſit. In qua dote, penè ſolus ille inter antiquos ſcriptores eminet. Lucanum audiamus lib. 1 Pharſ.

1. Qualiter expreſſum ventis per nubila fulmen
2. Ætheris impulſi ſonitu, Mundique fragore
3. Emicuit, rupitque diem, populosque paventes
4. Terruit, obliquâ perſtringens lumina flammâ,
5. In ſua templa furit, nullâque exire vetante
6. Materia, magnamque cadens, magnamque revertens
7. Dat ſtragem latè ſparſosque recolligit ignes.

In hoc carmine illuſtri ſimul perſpicuoque dos prima Epici ſermonis ſatis eminet; ex altera tamen orationis dote minus aptam inter membra ſua compoſitionem exhibet, rebusque minus appoſita, quam illa Maronis eſt dictio, iccirco quod nimium per conjunctionem *que* ſæpius recurrentem velut in re levi, exultet: quinto autem verſu apta deſit connexio. In eodem hæret vado Silius Italicus quantumvis diligens æmulator Virgil. 1. lib. 17. ita canit.

1. Ut cum fulminibus permixta tonitrua Mundum
2. Terrificant, ſummique labat domus alta Parentis;
3. Omne hominum in terris trepidat genus, ipſaq; oborta
4. Lux atrox micat præſens adſtare viritim
5. Creditur intento perculſus Juppiter igne.

Hic, præterquam quod in verſ. 2. verba aliquam trepidationem audienti imprimant, cetera parum rebus ſunt apta, hoc etiam appoſito orationis nexui adverſatur, quod prius cadere Jovis templa ac trepidare homines, poſt atrocem lucem aboriri per ὕστερον πρότερον dicat. Taceo, quod *viritim adſtare perculſum igne Iovem* parum perſpicua & idonea translatione memoret.

Statium & Claudianum parte 1 l. 2. expenſos paucis hic tango. Uterque ita illuſtrem ſectatur orationem, ut perſpicuitatem non raro negligat, compoſitionem etiam rebus accommodā minus curet, quamquam, ut Statius Claudiano illuſtrior, ita

etiam

etiam obſcurior ſit habendus. Ovidio in Epicis perſpicua oratio nunquam, illuſtris tamen illic ubi rerum magnitudo admittit, nonnunquam deeſt. Statius ita Argonavim propulſam deſcribit lib. 5. Theb.

1. Ecce autem, æratâ diſpellens æquora prorâ,
2. Pelias intacti latè ſubit hoſpita ponti
3. Pinus, agunt Minyæ geminus fragor ardua canet
4. Per latera abruptam credas radicibus ire
5. Ortygiam, aut fractum pelago decurrere montem.

Auguſta ſane oratio. Sed quam audax & remota locutio verſ. 3. *fragor canet per latera*, hoc eſt, fragore remorum latera ſpumant, quanto illuſtrius & ſimul perſpicuè magis Virgilius, *ſpumas ſalu ære turbant*. Quamvis & lib. 8. idem longè ad rem exprimendam aptius dicat:

1. Una omnes ruere, ac totum ſpumare reductis
2. Convulſum remis roſtriſque ruentibus æquor.
3. Alta petunt, pelago credas innare revulſas
4. Cycladas aut montes concurrere montibus altos.

Celeritatem exprimit. *Una omnes ruere*. gravitatem laboris *ſpumare convulſum remis æquor*. Magis apte dictum *innare cycladas* quam *ire Ortygiam*, & *concurrere montes*. quam *decurrere*. Ut jam taceam, Statium ad unam *pinum* acervare epitheta, ut *diſpellent æquora*, & *hoſpita ponti*, *Pelias* pinus ſeu navis, hoc enim eſt mutili rem mole extollere.

Idem Statius l. 8. in Theb. ita Regem noctu vigilantem in caſtris deſcribit:

1. ——— Alto caſtrorum ex aggere Adraſtus
2. Lethificos tenui captabat corde tumultus.
3. Quanquam æger ſenio. Sed agit miſeranda poteſtas
4. Invigilare malis, illum æreus undique clamor
5. Thebaniq́ue urunt, ſonitus & amara laceſſit
6. Tibia, tum nimio voces marcore ſuperbæ

Quo pacto inprimis bellicoſo Regi convenit. *lethificos tumultus tenui corde captat*? ſanè hoc loco vix quicquam idoneum, nam quomodo *captat*; quod averſatur? quomodo *corde* id facit, & non aure potius? quomodo *Tenui corde* Rex bellator? quomodo *tumultum* potius, quam ſtrepitum obſcurè & procul inſonantium armorum? quomodo *lethificos tumultus* appellat tam vocis parum auguſtæ epitheto? Cur excipit. *quanquam æger ſenio?* talis enim maximè vigilat, cur *miſeranda poteſtas*, quam

pie-

plerique ut felicem adorant? cur hæc *agis malis invigilare*, quæ tot excubiis ſervatur? quomodo *areus clamor* aptè dicitur *aris ſonitus*? & quomodo hic *clamor urit* potius, quam perſtringit? quomodo *amara* eſt *tibia* bellū ultro ſectanti? quale vero prodigium *vocum* eſt, quæ *mareore* ſunt *ſuperba*? fortè hic error typographorum ſit, marcore, pro *rancore* ponentium; quod quamvis ſine laude, foret tamen tolerabilius. En quot quantæque in parvo carmine labes ſint, adverſus ultimum præcipuè Epici carminis decorem.

Magis ad rem vigil pro ſuis excubiis deſcribendis Virgilius lib. 9. Æneid.

1. Hæc ſuper è vallo proſpectant Troës, & armis
2. Alta tenent, nec non trepidi formidine portas
3. Explorant, ponteſque & propugnacula jungunt.
4. Omnis per muros legio ſortita periclum
5. Excubat, exercetque vices, quod cuique tuendum eſt.
6. Niſus erat portæ cuſtos.

Primo verſ. *hæc ſuper è vallo* velut proſpectantes ſuo habitu depingit. Deinde trepidos facit miniſtros, non ducem, & laborem citatum perjuncta, connexione gemina, ſubſtantiva aptè exprimit, multitudinem quarti carminis traditate, Virgilium induſtriam per 5. verſus celeritatem, ubique accommodè exponit. Hoc nimirum decorum eſt, quod in altera hujus poëſios dote obſervandum erit, cum quo illuſtris perſpicuitas in his etiam verſibus eluceſcit.

Audiamus & Claudianum afflictam fame Romam. De bello-Gildon. coram Jove hoc habitu producentem.

1. Exitium jam Roma timens, & feſſa negatis
2. Frugibus, ad rabidi lumen contendit olympi.
3. Non ſolito vultu, neć qualis jura Britannis
4. Dividit, aut trepidos ſubmittit faſcibus Indos:
5. Vox tenuis, tardique gradus, oculique jacentes
6. Interius fugêre genæ jejuna lacertos
7. Exedit macies, humeris vix ſuſtinet ægris
Squalentem clypeum

Perſpicuum ſatis eſt, verum, neque grave, aut illuſtre ſatis; neque tali perſonæ exprimendæ ſat idoneum. Levioribus enim phraſibus numeriſque velut in re læta exultat, idque 1. & 5. inprimis verſu, ubi parum aptè proſiliit. nec laudo *negatis frugibus feſſam* dici, & quid in altero verſ. epithetum *rabidi* ad rem facit?

Ali-

Aliquanto aptius extremo languore deficientem Ovidius depingit 6. Metam.

1. Diriguitque malis, nullos movet aura capillos,
2. In vultu color eſt ſine ſanguine.lumina mœſtis
3. Stant immota genis, nihil eſt in imagine vivum.
4. Ipſa quoque interius cum duro lingua palato
5. Congelat, & venæ deſiſtunt poſſe moveri,
6 Nec flecti cervix, nec brachia reddere motus,
7. Nec pes ire poteſt

Non omnino tamen illud aſſequitur decorum, quo rebus aptatur ratio. Quorſum enim in 1. verſ. ponit, *nullos movet aura capillos*, an illud ex ægritudine? an deinde poſt graviſſima mortis proximæ argumenta, rectè quod minus eſt ſubjungitur: *Nec pes ire poteſt?*

Aptiſſimè omnium Maro Æneid. 11. moriturum ex vulnere deſcribit

1. Labitur ex ſanguis, libantur frigida letho
2. Lumina, purpureus quondam color ora reliquit.
3. ——————— tum frigida toto
4. Paulatim exſolvit ſe corpore, lentaque colla,
5. Et captum letho poſuit caput: arma relinquens.
6. Vitaque cum gemitu fugit indignata ſub umbras.

An non hic ſenſim velut cum homine exſpirat vigor carminis? quod credas verſ. 1. & 2. adhuc vivere, verſ. 4. & 5. denique mori ut cum 6 demum verſu anima ſuo corpore diſſoluta, jam levior evolare videatur. Manent tamen perſpicua ſimul omnia & illuſtria.

Hæc prout ſe primum mihi obtulerunt, exempla ad cenſuram vocavi; tum ut dotes hujus poeſios facillius aſſequereris, tum ut Virgilii in cæteris præſtantiam oculis ſubjectam imitari liceret proprius, ac minus perfectam aliorum ſcribendi rationem pro virtute, ut imperitiores aſſolent. mihique olim evenire memini, non amplecterer is Plura ejuſdem argumenti & obſervationum ſimilium cenſuras in part. 1. lib 2. reperientur. quæ inprimis ad rationem purè excolendam ſunt utiles: Vix enim quiſquam propius certiuſque quam hac via duci poterit.

CAPUT

CAPUT IX.

De charactere elocutionis, & cultu Epici carminis ab aliis, & inter ſe diverſo.

NUnc proprius ipſum diſcrimen, quo hoc carminis genus, tum ab aliis, tum etiam ſuis in membris diſtinguatur, videndum eſt. Univerſim 1. monendus eſt lector. Omnia in hac poëſi, quam in Elegiaca eſſe grandiora › quod in conceptibus jam ſatis oſtendimus, ita in verbis, ſententiis, periodis, totoque elocutionis habitu, minimè poteſt eſſe ambiguũ, cum ad poëſios decorem requiratur, ut oratio rebus aptetur, quæ in hoc ſcribendi genere ſumuntur illuſtriores.

2. Diſcrimen tamen & in hac ipſa poëſi Epica universè ſumpta non leve reperiri; eò quod non tantum rerum, ſed & perſonarum habenda ſit ratio: aliter enim ruſticus v. g. aut opifex, de eadem re ſeu belli ſeu pacis, quam nobilis. politicus, doctus, aut Princeps diſcurrit, humiliori dictionis genere ſumptisque aliunde fabulis exemplisque mentem exponit; aliter etiam homo ridiculè aliorum mores, quàm ſeriò eoſdem perſtringens aut laudans. Quæ cauſa, cur vulgarium hominum Eclogæ planè humili ſermone perſequendæ ſint; in ſatyris etiam vix ſupra hunc gradum ſit aſſurgendum ad ſublimem certè characterem, qui rebus maximè ſeriis impeditur. non enitendum; cum res etiam graves ſimul graviter ac ridiculè proponi nequeant.

3. Non minus obſervandum, Epicum carmen, quando ab eadem perſona non tantùm de diverſis, ſed unâ etiam actione ſcribitur, aliis aliisque ſui partibus pro earum varietate, cultum etiam varium poſcere, aliter enim in rebus levioribus, aliter in gravioribus, aliter in lætis, in mœſtis, aliter, nec eodem in compoſitis, quo in turbulentis & affectioni obnoxiis rebus incedendum. Voluptatem & dolorem, ſpem & metum, indignationem & fugam alia atque alia arte captamus, neque quicquam eſt, quod ita, ut oblectet aut impellat, quam varius iſte orationis habitus, & velut ejuſdem oppugnatoris diverſæ machinæ.

4. Obſervandum eſt orationem duplici potiſſimum ratione extolli magnificamque ac grandem fieri poſſe, primò per dictionem verbis ſententiisque exquiſitis amplificatam ornatamque juxta modum doctrinamque quam 1. part, l. 2. c. 25 tradidi, ſecundo figuris ſententiarum acrioribus, quæ per interrogationes,

tiones, exclamationes, apoſtrophas, aliasque affectionibus exprimendis idoneas rationes exacuuntur. Prior illa ornandi illuſtrandique orationem diſciplina mitioribus in rebus, modò gravibus, modò etiam levioribus, (cum ratio, ut hæ ornentur, poſtulat) ſerviet; præſertim cum illud agimus, ut dicendo rebus aliqua ad perſuaſionem dignitas accedat. Philoſophi enim vox eſt, τῇ δὲ λέξει δεῖ διαπονεῖν ἐν τοῖς ἀργοῖς μέρεσι. dictionē elaboratam eſſe decet in rebus magis exilibus. Ut verò ſimul intelligeres, quando ab hoc ornatu remittendum eſſet, ſubjecit. μήτε ἠθικοῖς, μήτε διανοητικοῖς, nō tamē in moratis, neq; iis, quæ ſenſibus abundant. Cauſam addit; quod ſplēdida dictione mores & ſenſus obſcurentur. Poſterior exornationis ratio nunc potiſſimū requiritur, cū incitanda per graviores affectus oratio ad movendū magis, quā delectandū cōponitur. In priori florens magis ac ſplendida dominetur ac circūducatur oratio epithetis, metaphoris, figurisq; grandioribus plenior atq; ambitioſior, in poſteriori juxta affectuū naturā, vel incitatur, vel producitur dictio. iratus magis abruptis inciſisq; membris fertur, crebrò interrogat, exclamat, vovet, minatur: metaphoras figurasq; illuſtriores faſtidit. Dolens circumductis magis ſententiis periodisq; lentum ſermonem trahit, interq; ſuſpiria & exclamationes etiam ſæpiùs interrogat, vovetque. Metucns rurſum orationem, quam mœſtus per ſpondæos tardabat, & gravius circumferebat, dactylis, levioribusq; verbis ac ſententiis præcipitat. Quod ſi verò hi affectus miſceantur, orationis etiā non unus manebit habitus.

Porrò ad hujus doctrinæ vim uſumque propius intuendum, illa tibi adeunda erunt, quæ de charactere triplici part. 1. l. 2. c. 23. & 24 diſertè ſatis diſſeruimus, ad heroicæ inprimis poëſios genium, exemplis appoſitis etiam adumbratum. Ut ſi hæc cum illis, quæ hac parte l. 1. c. 8. de Elegia tradidi, præceptionibus componas, utriuſque facile diſcrimen obſervare poſſis.

Nam 1. quod verba ſpectat, grandiora plerumque ſectatur, crebra ac peregrina non rarò amat epitheta, metaphoris & frequentior, & magis elatis (quamquam intra ſimilitudinis aptæ terminos ſubſiſtendum) delectatur. Antiquata etiam novataque loco ac tempore non aſpernatur. 2. Longiora non rarò ſectatur membra, periodosque ad 4. 5. 6. 7. rarius 8. & 9. verſum extendit. Ut proinde quantum Orator ab Hiſtorico, tantum ab Elegiographo Epicus ſcriptor diſſideat. 3. Figuras nullas

nullas excludit, gaudet etiam illuſtrioribus, tamen eo, quo prius monuimus, diſcrimine. 4 Cum hæc poëſis in omni genere dicendi verſetur, exornet, deliberet, arguat, morata non minus ſit (cujus actio, vel ſermo indicat animi mores) quam pure ſpeculativa; omni cultu ita erit varianda, ut ſi doceat, conſultet, mores deſcribat, magis obvia conſectetur, ſententiasque gnomicas viro ſapiente dignas, tanquam lumina quædam hujus orationi interſerat: in ceteris verò dictione illuſtriori efferatur. 5. Epica poëſis præ ſvavitate majeſtatem imprimis ſpectat, ideoque gravitatis ſtudio ſubinde per eliſiones non ingratè hæret, numerisque nunc volubilibus nunc retardatis hoc agit, ut rei exponendæ naturam imitetur. Mirus hujus rei ante alios artifex Virgilius, ut facilè ex adductis alibi exemplis liquet. Sic Ovidius loquitur de Arte, & Epiſt. 4.

Quadrupedes inter rabidi certamina curſus,
 Depexæque jubæ plauſaque colla juvant.
Sive ferocis equi luctantia colla recurvas,
 Exiguo flexos miror in orbe pedes,
Seu recta juvet ire via, volat ille citatus,
 Vixque opus emiſſo ſubdere calcar equo.

Epicus Poëta ut hæc magis extollat illuſtretque in equite atque equo per ſua adjuncta deſcribendo exemplisque diducendo magis hærebit: aut certè clariori rem eandem phraſi efferet. Claudianus in Conſul 4. Honorii ſic canit.

1. Cum vectaris equo, ſimulacraque Martia ludis.
2. Quis molles ſinuare fugas, quis tendere contum
3. Acrior, aut ſubitos melior flexiſſe recurſus?
4. Non te Maſſagetæ, non gens exercita campo
5. Theſſala, non ipſi poterunt æquare Bimembres
6. Vix comites alæ, vix te ſuſpenſa ſequuntur
7. Agmina, ferventesque tument poſt terga dracones.
8. Utque tuis primum ſonipes calcaribus arſit,
9. Ignoſcunt patulæ nares, non ſentit arenas
10. Ungula, diſcuſſæque jubæ ſparguntur in armos,
11. Turbantur phaleræ, ſpumoſis morſibus aurum
12. Fumat, anhelantes exundant ſanguine gemmæ.
13. Ipſe labor pulvisque decet, confuſaque motu
14. Cæſaries; veſtis rádiato murice Solem
15. Combibit, ingeſto criſpatur purpura vento,
16. Si Dominus legeretur equis, tua poſceret ultro

17. Ves-

17. Verbera Nereidum ſtabulis nutritus Arion;
18. Serviretque tuis, contempto Caſtore, frenis
19. Cyllarus, & flavum Xanthus ſpreviſſet Achillem,
20. Ipſe tibi famulas præberet Pegaſus alas,
21. Portaretque libens; melioraque pondera paſſus
22. Bellerophonticas indignaretur habenas.
23. Quin etiam velox Auroræ nuntius Æthon,
24. Qui fugat hinnitu ſtellas, roſeoque domatur
25. Lucifero, quoties equitem te cernit ab aſtris,
26. Invidet, inque tuis mavult ſpumare lupatis.

Planè eximium ligatæ eloquentiæ ſpecimen hoc loco vates ille præbuit, quod ipſe huic redivivus Virgilius invideat. Nihil enim deſultorius iſte exultansque numerus hic vitii habet, ſed cum rem depingat, ſimilem in virtutibus numeratur. Quam vim ſcribendi, cum aliquando deceat, ac mirificè ornet, neque Virgilius ob ſeveriorem naturam ſecutus ſit, operæ pretium fuerit paucis obſervaſſe.

Præcipua ejus in membris, ſententiis, ac periodis, ad certos numeros formandi ratio conſiſtit. Familiare enim Claudiano eſt cæſim ſeu minutis incedere membris, illaque vel duobus pedibus & cæſura, vel tribus & cæſura, vel certè dactylo (cæſura nonnunquam addita) terminare. Ut ſtatim hic in tribus primis verſ. liquet, ac deinde reperitur, quod cum etiam certo verborum ad numerum delectu præſtet, neceſſe eſt eodem ſæpe cantu velut exultim ferri. Virgilius autem, licet iiſdem tanquam elegantioribus numeris inſiſtat crebrius, tamen ſæpe variat, nec religioni ſibi ducit, quoque carminis loco etiam abſque cæſura incidere membrum, eâ tamen lege, ut vel moram vel præcipitationem aliquam ſimul in rebus hoc pacto indicet, uticirco, quod vitium imperitioribus videri poſſit, virtus habeatur, qua ratione majorem etiam carmini ex varietate conciliat gratiam. Ita, quod Claudianus repudiaſſet, 10. Æneid. dicit

Tollit ſe arrectum quadrupes, & calcibus auras
Verberat. *Et iterum 11 Æneid.*
Inſultans ſonipes, & preſſis pugnat habenis,
Huc obverſus & huc.

Potuiſſet Maro dicere, *Tollitur arrectus quadrupes* ſed conatum equi cunctantis exprimere ſcribendo maluit, quam carminis mollitiem ſectari. Sic ejuſdem in omnem partem obluctando verſi imaginem in verbis ultimi hemiſtichii eleganter expoſuit.

Ita

Ita neque uſurpaſſet Claudianus illud Maronis lib. 7. *Sublimes in equis redeunt.* neque illud *ardum altu Pulverulentus equis furit*, cum tamen utroque loco illuſtris perſonarum, ſtatura egregiè extollatur, illic per hærentem monoſyllabam *in*: hic per geminas ſyllabas *ard.* & *alt.* tardantes vicinitate pronuntiationem, tum deinde propter hemiſtichium conſequens abſque cæſura finitum, quod hærere in ſequentibus dictionem abruptam facit. Jam verò Maronem tam multis, minutimque cæſis membris ſententiam periodumq; non implere, cuivis, utrumque legenti, ſtatim eſſe obvium poterit, quanquam in ſua Proſerpina Claudianus in membris producendis ambitioſior fuerit magiſque orationis cultu niteat.

Iterum Caudianus diſſoluta ſine conjunctionibus membra ſæpius in unam periodum congerit, ac deinde minutis particularum repetitionibus gaudet, ut hoc in exemplo à verſu 2 ad 7. item 11 & 12 tum 14. & 15. videre eſt. Denique rotundioribus ferè periodis, idque plerumque agit in fine hexametri, inclinato ad quietem numero. Ita ut ſæpius vox antepenultima moloſſus ſit, penultima dactylus. & ultima ſpondæus. Ut verſ. 12. & 15. vel etiam, ſpondæus, aut anapæſtus, antibacchius & bacchius ſe invicem conſequantur & v. 19. & 26. nondum tamen abſolutas pleno ſenſu periodos in medio etiam carmine ſuſpendit: ut facilè obſervabis, quæ univerſim lætam exultantemque orationem efficiunt, ac proinde ſimili materiæ accommodatam.

Unum diſſimulare non debeo, ne hac Varis illius commendatione, à Virgilio te averſum in errorem abducam. Maro enim ſive verbis propriis ſive tropicis utatur, minus ab eximia Romanæ linguæ puritate, & appoſita ſignificandi virtute deflectit, Claudianus minus ſignificanter propriis, & translatis audacius utitur. In propoſito id exemplo paucis ſpectamus. Maro ſic, opinor, loqueretur.

Cum provectus equo pugnæ ſimulacra referres
Martia, vix habiles quiſquam intentare ſariſſas
Doctior, aut ſubitos in gyrum flectere curſus,
Aut ſinuare fugam, &c.

Neque enim *vectari* frequentationem & levitatem quandam ſonans pro tanto ſat aptum duce: neque *tendere* ſat illius actionis ſignificativum *ludere* etiam ſimulacra parum congrue translatum, neque *mollu* fuga epithetum uſque adeo idoneum, quam Virgi-

Virgilius requirat. Et ne ſingula examinem, amputaſſet Maro tanquam otioſum quidquid à 20. verſ. uſque ad 26. adjicitur, nimia enim exemplorum copia in his ſimilibuſque affluit, ut ſi in locum unum omnis huc faciens poeſis acervanda eſſet.

En ut Virgilius aptè exultantem ſub equite equum depingat, 3. Georg.

——— docuere ſub armis
1. Inſultare ſolo & greſſus glomerare ſuperbos.
Et poſt. Primus equi labor eſt animos atque arma videre
3. Bellantum, lituoſque pati tractuque gementem
4. Ferre rotam, & ſtabulo frenos audire ſonantes.
5. Tum magis atque magis blandis gaudere magiſtri
6. Laudibus, & plauſæ ſonitum cervicis amare, &c.
7. At tribus exactis, ubi quarta acceſſerit ætas,
8. Carpere mox gyrum incipiat gradibuſque ſonare
9. Compoſitis ſinuetque alterna volumina crurum,
10. Sitque laboranti ſimilis: tum curſibus auras
11. Provocet, ac per aperta volans- (ceu liber habenis)
12. Æquora, vix ſummâ veſtigia ponat arena.
13 Qualis hyperboreis aquilo cum denſus ab oris
Incubuit &c.

Hæc, ut & priora Claudiani, medíocri ferè charactere exarata, clarius rem oculis ſubjiciunt. Ut verſ. 1. 8. & 9. videaris intueri tolutim incedentem equum, mox verò ſequentibus effuſo curſu volitantem, quod Claudianus ab 8. uſque ad 12. egit. Sed quod dicat *turbari phaleras* nimis eſt minutum, ſequentia ſatis audacia, uti & 9. verſus. Claudianus ad illuſtrandam phraſin, hoc agit, ut tropos rariores inducat. Unde mavult dicere *ungula ſentit arenas* quam tangit: *aurum ſumat*, quam ora *veſtis* ſolem combibit quam excipit &c. Fateor cum ab animatis ad inanima fit translatio, illuſtrari phraſin, verum, neque in uno ornamenri genere nimium eſſe convenit: neque committendum, ut inconveniens ſit translatio, non enim omne quod rarum eſt illuſtrat, quid enim galea in lepore? Malim audire *aurum ſumat* anhelitu, quam *morſibus*: malim dicere *veſtis* colorem, aut pluviam *combibit*, quam *ſolem*: licet hæc rariora habeantur. Quantò elegantius in metaphoris ludit Virgilius cum v. 1. dicit, *glomerare ſuperbos greſſus. v. 9. ſinuare alterna volumina crurum* v. 10. *curſibus auras provocare*! minus hæc inter doctos rara quis magis idonea, nec tamen icciteo minus illu-

ſtria, quia aptam comparationem involvunt. Quod equi inflexione pedum, & glomerantem fila, & ſuperbe incedentem, & ſinuantem veſtes imitentur; celeritas eorum auræ etiam non immerito conferatur. At quid morſibus cum fumo: quid illuſtratæ à Sole veſti cum bibente? Hæc quia multi parum obſervant, cæcum de Poëtis, uti etiam univerſim de phraſi elegantiaque Romanæ linguæ, judicium, non ingenio & ratione, ſed affectu & naturæ inclinatione abſolvunt. Virgilium plures laudant, quam imitentur. Laudem conſenſus ſapientum extorquet; imitationem privatæ, ſed corruptæ æſtimationis præſcribit autoritas, ac proinde, ut omni familitare eſt vitio, amplectuntur, quod laudare in aliis erubeſcerent. Quare plures hac ætate aut Statii, aut Claudiani imitatores reperies, quam laudatores. Raritatem ad illuſtrandam orationem ſectantur, nec illuſtres denique, nec rari futuri, cum quod frequentari cœpit, rarum permanere non poſſit. Hæc iccirco enucleatius diſſero, ut intelligas, quâ cautione ex Poëtis illis, ita legendus ſit probatæ orationis ſuccus, ut illa, quæ crudioris ſaporis ſunt negligantur.

Ut verò magis penetres, quantam Epicum carmen vim in verbis, nunc amœno, nunc horrido, nunc incitato, nunc hærenti numero digeſtis collocet, paucula ex ejuſdem potiſſimum exempli materia adjiciamus.

En ut celeritatem equitis exprimat Maro Æneid.

——— ——— Volat ecce; per hoſtes
Vectus equo ſpumante Sages.
———Converſiſque fugax aufertur habenis, *lib.* 11.

Ipſa ſanè carmina numeris volant. Contra tarde incedens numeris hæret.

Ergo inter cædes, cedentiaque agmina Tarchon
Fertur equo, variiſque inſtigat vocibus alas. *lib.* 11.

Exultim verò incedentem hoc verſu ibid adumbrat.

Quadrupedante putrem ſonitu quatit ungula campum.

Magnificè gradientem. & ornatum ſic depingit lib. 5.

——— ——— Quem Thracius albis
Portat equus bicolor maculis, veſtigia primi
Alba pedis, frontemque oſtentans arduus albam.
Et ib. ——— ——— jubet ordine duci
Inſtratos oſtro, alipedes, pictiſque tapetis:
Aurea pectoribus demiſſa monilia pendent.
Tecti auro, fulvum mandunt ſub dentibus aurum,

Qui hic atque illic majeſtatem in ultimo præſertim verſu expreſſam non intelligit, hebes eſt. Sic gravem concurrentium equitum ruinam pari verborum & numerorum gravitate depingit lib. 11.

Connixi incurrunt haſtis, primique ruinam
Dant ſonitu ingenti, perfractaque quadrupedantum
Pectora pectoribus rumpunt.

Sic alibi neglectis etiam numeris & ſyllabis uſitatis mavult rei, quam carminis dignitati conſulere. ut Eccl. 4.

Cara Deum Soboles magnum Jovis incrementum.

Et Æn. 2. Conſtitit atque oculis Phrygia agmina circumſpexit.
Et alibi Monſtrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum.

Et Æn. 4. --- Gemituque & femineo ululat. *Et* Procumbit humi bos.

Et alibi. Omnia Mercurio ſimilis vocemque, coloremque;

Ex his facilè obſervabis, quo pacto huic carmini ſua dignitas comparari queat, in verbis, ſententiis, numeriſque: atque eliſionibus etiam ultrò accerſendis, producendis, aut contrahendis dictionibus. Quod nos etiam in Sarcotide per varias deſcriptiones variè ſecutos intelliges. De periodorum circumductione, quo maximè carmen Epicum ab alio quovis ſeparatur, non exiſtimem in relatis manifeſta, oratione noſtra exempliſque opus eſſe. Nunc cum in ipſis etiam Epicorum carminum generibus diverſis, diverſa ſit ſcribendi ratio, hanc fas non erit negligere.

CAPUT X.

De charactere Eclogæ, Satyræ panegyris & ſilvarum Epicarum, tum denique Epopœiæ.

QUæ de charactere triplici part. 1. l. 2. tradidi hic ſuppono, non recolo, Univerſim ſtatuo Eclogam in charactere infimo verſari ac ruſticam hanc Muſam toto orationis habitu ab Heroica differre, idcirco quod illa ad humilium perſonarum genium formata, illarum ſermonem, mores ac indolem appoſitè debeat referre, uti de hac quoque neceſſarium eſſe jam ante tradidimus. Huic nemo peritorum doctrinæ adverſatur, plerique etiam ſentiunt, Virgilium in Eclogis plus nimio cultam, Theocritum

ſcritum Idylliis apud Græcos proprius ejus Muſæ ingenium repræſentare. De conceptu Eclogæ ſupra actum c. 7. nunc elocutionem ſpectamus.

1. Verba hic erunt communia à ſilvis, agris ac re quavis ruſtica, operumque atque artium inſtrumentis petita phraſis ſuis quandoq; epithetis à pedeſtri oratione aliquantum deflectens, ſed neglecto pené cultu brevis plerumque, at ſimplici magis candore, quam arguto laconiſmo.

Unde Virgilius licet in Ecloga 1. paulò illuſtrius circumductũ uſq, loquentem Melibœum principio induxiſſet tamen ſtatim in Tityro deflectit nec ſupra Paſtoris repræſentatum ſermonem aſſurgit Periodi breves intra duo vel tria carmina plerumque abſolvuntur: neque enim vaſto ſpiritu, memoriaque rerum multarum ruſtica gens orationem implet ac proſequitur.

2. Metrum ſit hexametrum purè: nam licet Theocritus alterum quandoque verſum alio inflexerit carminis genere; illud tamen, niſi in cantu, olim uſitato, imitandum non duxerim, neque Maroni id viſum placuiſſe. Numerum verò minimè decet eſſe ſuperbum, qualis Lucani, aut Claudiani; ipſe Virgilius plus æquo in illo gravis habetur Obſervatum verò gratiam in hoc carmine mereri abſolutum cum verbo, primo loco, dactylum, uti & quarto: modò ne immodicè, hoc præſertim loco id fiat, quod à Theocrito magis quam Virgilio eſt uſurpatum eliſiones non magnopere affectat, niſi fortè in res triſtes grandeſq; incidat.

Eſt igitur hoc dicendi genus in Epicis, ſive etiam Cyclicis, planè infimum, & poeticum magis conceptu ac numero, quam ſtylo & charactere ſcribendi, quo cum ſoluta oratione non rarò conſpirat, Figuris tamen dicendi diffidet. Ut minutis repetitionibus. *Sic Virg. Ecl 1.*

——— ——— Ipſæ te Tityre, pinus.
Ipſi te fontes ipſa hæc arbuſta vocabant. *Ecl. 8*

Sed & integri verſus intercalari cantu eleganter repetuntur, ut

Incipe Mœnalios mecum mea tibia verſus.

Gratum comprimus ſi per inverſionem, ſeu correctionem quadam repetantur. ut Virg. Ecl. 7.

Formoſæ myrtus Veneri, ſua laurea Phœbo;
Phyllis amat Corylos, illos dum Phyllis amabat;
Nec myrtus vincet Corylos, nec laurea Phœbi.

Et ib. Fraxinus in ſilvis pulcherrima, pinus in hortis &c.
Fraxinus in ſilvis cedet tibi pinus in hortis.

Et Ecl. 4. Pan etiam Arcadiâ mecum ſi judice certet,
Pan etiam Arcadiâ dicet, ſe judice victum.

Brevicola item, ac multiplicata ex re ruſtica comparationes, gratiam obtinent. ut Virg. Eclog 3.

Triſte lupus ſtabulis, maturis frugibus imbres,
Arboribus venti: nobis Amarillidis iræ.

Et Ecl. 5. Formoſi pecoris cuſtos, formoſior ipſe.

Quæ grata etiam oppoſitione in dialogiſmis Eclogarum ſibi reſpondent.

Sic Ecloga 8. Corydon dicit:

Nerine Galatea thymo mihi dulcior hyblæ,
Candidior cygnis, hederâ formoſior alba.

Reſpondet Thyrſis:

Imo ego Sardois videar tibi amarior herbis,
Horridior ruſco, projectâ vilior algâ.

Sententias quoq; & adagia ex rebus familiaribus petita amat,

——— jungas vulpes, & mulgeat hircos. Eccl. 3.

Et ib. Latet anguis in herba.

Hæc, aliaque Poëtis bucolicis familiaria curioſus earum rerum arbiter facilè dijudicabit. Nobis uno etiam exemplo hac in re verſari libuit, in quo plura repetitionum genera huic carmini uſitata licebit agnoſcere, & nonnulla alia, quæ exemplo magis, quam præceptis inculcantur.

Quin tamen nonnunquam in hac poëſi aſſurgere paulò altius liceat, non ibo inficias, ut cum Poëta ipſe ſua in perſona loquitur, licet rem exponat agreſtem. Sermo enim illius etiam de rebus vilioribus cenſetur eſſe gravior. Ita quoque res lugubres, & agitatæ inter ruſticos homines contentiones, graviorem ac magis inflammatam dictionem exigunt.

Satyra Eclogam ſcribendi charactere proximè conſequitur. Verſatur enim in ridiculo potiſſimum, cum proſequatur vitia riſu atq; exſibilatione digna: quod rectius urbanis fiet ſalibus, cum Horatio, quam dicaci acrimonia Lucilii, Juvenalis, ac Perſii. At facetè urbanus, quamvis falſus riſus jocusque, non alio, quam humili ſermone ſpargi dignius poteſt, quis enim aut ampullatâ obſcuraque Perſii, aut culta acrique dicacitate Juvenalis aptè riſum moveat? Propius hoc aſſecutus eſt Horatius, vel ipſo Perſio teſte Satyr. 1.

Omne

Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico
Tangit, & admiſſus circum præcordia ludit,
Callidus excuſſo populum ſuſpendere naſo.

Quod verò ridiculum inprimis ſpectandum duxerit, cauſam ipſe reddit *Horatius* lib. 1 Satyr. 10.

——————— Ridiculum acri
Fortius & melius magnas plerumque ſecat res.
Illic ſcripta quibus comœdia priſca viris eſt,
Hoc ſtabant, hoc ſunt imitandi

Verùm tamen miſcuiſſe invectivas ſuis priſcos Satyris ipſe non negat *Horatius* lib 1. *Satyr.* 4.

Eupolis, atque Cratinus, Ariſtophanesque, Poëtæ,
Atque alii, quorum Comœdia priſca virorum eſt,
Si quis erat dignus deſcribi, quod malus, aut fur,
Aut Mœchus foret, aut Sicarius, aut alioqui
Famoſus multâ cum libertate notabant,
Hinc omnis pendet Lucilius.

Hoc poſito controverſiam, quæ hic inter graviſſimos intercedit autores, de ſtylo & charactere hujus orationis, cum alii Juvenalis, alii Horatii dictionem præferendam cenſent, ita facile abſolvemus; ut ſtatuamus, præcipuas utriuſque in hoc genere ſcribendi virtutes pro argumenti tractandi neceſſitate ſimul ac varietate, relictis ceteris, conſectandas eſſe. Neque enim mordacium facetiarum continuata atque acervata ſeries placere diu poterit, ut proinde invectivæ magisque ſeriæ reprehenſiones miſceri appoſitè queant, illic præſertim, ubi generatim aperta vitia perſtringuntur. Quod nec ab ipſo Horatio neglectum eſt. In his verò propius aliquantò cum Juvenale ad Epopœjæ accedere dignitatem quid vetabit? In reliquis verò, ubi ſapientum gnomis diſciplinaque virtutum ac ſcelerum deteſtatione per eruditam vatis, tanquam Ethici doctoris, inſtructionem auditor imbuitur, tum deinde, in quibus vitiorum fœditas, errorque turpis deridetur, humili atque ad inſtruendum apto ſermone, qui nihil arduum obſcurumque debet continere, rectè cum Horatio incedemus. Ita futurum eſt, ut neque protrita nimium viluſcat in poëſi oratio (cujus illa conſtans proprietas eſt, ut illuſtrior ſoluta dictione aſſurgat) neque in Epopœjæ terminos audacius transferatur; cum gratâ ex varietate, mixturâ, quandam inter Eclogæ humilitatem & majeſtatem Epopœjæ, mediocritatem ſectabitur.

Horatium itaque ante Juvenalem in eo quidem habeo, quod urbano magis ſale orationem aſperſerit feſtivus deriſor; ſed cum illud non rarò & numero erectiori, & minus etiam protrita (modò tantum perſpicua) phraſi fieri poſſit, cumque etiam ridiculo admiſceri nonnunquam poſſit reprehenſio acrior, Juvenalem hac in parte oratio præfero. Perſium licet grato quandoque auribus verborum ſono aſſurgentem, tetricum tamen ſeverum atque inter obſcuras nebulas latitantem, cenſorem vitiorum ceteris poſthabeo.

Etenim declinandam, & abjectionem nimiam, qualis ſubinde in hoc genere eſt Horatii, &, qualis eſt Perſii tumorem, exemplo primum obvio doceamus. Sic Horat. Sat. 1. vota inania ſectantis carpit.

Cetera de genere hoc (adeò ſunt multa) loquacem
Delaſſare valent Fabium. Ne te morer audi,
Quo rem deducam. Si quis Deus. En, ego, dicat
Jam faciam quod vultis; eris tu, qui modo miles,
Mercator, tu conſultus modo ruſticus, hinc vos,
Vos hinc mutatis diſcedite partibus, eia,
Quid ſtatis? nolint.

Quidquid hic à ſecundo hemiſtichio fluit, juxta ſua inciſa pronuntiatum, vix à ſolo audiente carmen eſſe intelligetur, ita nihil præter orationis ſolutæ ſtylum, etiam in ipſis obſervabile numeris adfert. Quid igitur pars hæc à liberæ dictionis Satyra diverſum habeat, ut omnino oportebat, nondum ſatis diſpicio Juvenalis dixiſſet.

Tanta querelarum moles, ut ſola loquacem
Delaſſare queat Fabium, atque ore catenas
Herculeo auratas dirumpere. Fac age votis,
Aſpiret Deus his aliquis. Scenamque theatri
Humanam ſic ex lubitu decernat agendam.
Heus tu perſonam miles depone, phaſelum
Jam ſcandes mercator, & hoc te fenore paſces.
Tu juris modo conſultus ſis ruris arator,
Proque ſtylo ſtivam tractes Palinure triremi
Diſcedas, & tu Prætor relinque tribunal,
Subula te deceat, ſcutum hunc, quin ocyus hinc &
Hinc permutatis diſcedite partibus, eja
Quid ſtatis? Dubiæ ſortis percellet imago

Attonitos, nolint priſcâ ſtatione moveri.

Ita nimirum fecundus ille, phraſi illuſtriori, atque uberiori affluit, digniorque qui hoc in cenſu Poetarum numerum augeat. Quocirca ſi ab altero in hoc ſcribendi genere diſcedendum ſit, meo arbitrio Horatium deſeram; Juvenalem, ſed tamen ab obſcœnitate expurgatum, amplectar.

Hoc Perſius raram obſcuramque multò magis orationem conſectabitur,

Illa querelarum ſcabies multa ora fatiget,
Et Fabii, quamvis fandi prurigine linguam
Ventilet accenſam, Sed enim potiatur amata,
Nec Deus abnutet votorum pinguia Craſſo. &c.]

Verum quid meis verbis illius pergo ſcribendi fingere indolem. loquatur ipſe Perſius in ſimili propemodum materia Satyr. *de votis mortalium*.

Hic ſatur irriguo mavult turgeſcere ſomno,
Hic campo indulget, hunc alea decoquit, ille
In Venerem eſt putris. Sed cum lapidoſa podagra
Fregerit articulos, veteris ramalia fagi,
Tum craſſos tranſiiſſe dies, lucemque paluſtrem
Et ſibi jam ſeri, vitam ingemuere relictam.
At te nocturnis juvat impalleſcere chartis;
Cultor enim juvenem purgatas inſeris aures
Fruge Cleantea.

Animadvertis, opinor, quemadmodum Horatii oratio macilento quodam atque exſucco corporis incedat habitu, ut voluptatem quandam ex ridicula rerum deſcriptione captet; contra Perſius turgida & pingui quadam ſermonis adipati mole, hanc eandem delectationem ambiat: uterque ille nimis exſucca, hic nimium craſſa oratione tardus. Iuvenalis inter utrumque medius, ipſa dictionis amœna agilitate tanquam in ſcena hiſtrio omnem perſonam induit, riſumque majori audientium voluptate perfuſum occupat, cum eleganti orationis flore, res quaslibet, vel ornatu ſuo, vel turpitudine oculis ſubjiciat, ut Poetam eſſe intelligas.

Rara ubique venatur Perſius & remotè tranſlata, protritum ipſi nimis ſit illud Virgil. Æn *dulci declinat lumina ſomno*. cum tamen hoc quivis *malit*, quam *turgeſcere*, hoc eſt inflari, *ſomno*. Quam remotum eſt quod ſenis digitos appellet *Veteris ramalia fagi*? hoc tamen cum ex ridicula comparatione gratiam

mereatur, in ſatyris non reprehendo. Verum quod malè exactum tempus *craſſos dies, lucemq. paluſtrem* nun cupet, craſsè ſatis locutus eſt: neque enim per ſe illud ex metaphora venuſtum, neque ad riſum facetè captandum idoneum; quemadmodum & ſequitur videri quibuſdam poterit, *Juvenum purgatur inſeris aures Fruge Cleantea*: hoc eſt, juvenes ex Cleantis Philoſophia inſtruis. Quo loco uti & aliis obſervare licebit in Perſio, raritatis gratia, ſtudium innovandæ phraſis; dicendum enim, auribus fruges inſerit, neque *hunc alea decoquit*, ſed Hic rem decoquit alea, neque *in Venerem*, ſed Venere, *putris*.

Tumorem orationis ridiculum non damnavero illic, ubi res quoque tumida, congruâ dictione exponenda erit. Sic Cornutus Perſii Magiſter aptè principio Satyræ 5. tumorem illi & obſcuritatem exprobrat.

——— quantas robuſti carminis offas
Ingeris, ut par ſit centeno gutture niti?
Grande locuturi nebulas Helicone legunto
Si quibus aut Prognes, aut ſi quibus olla Thyeſtæ
Fervebit, ſæpe inſulſo cœnanda Glyconii
Tu neque anhelanti coquitur dum maſſa camino,
Folle premis ventos, nec clauſo murmure raucus,
Neſcio quid tecum grave cornicaris ineptè,
Nec ſclopo tumidas intendis rumpere buccas.

Hoc eſt *noli tu Perſi tam grandia, atque obſcura loqui, qualia Scriptores Tragici de Frogne & Thyeſte, de quibus ſat inſulſe Glyco. Non enim trahu folles, aut veluti ſtrangulatam vocem cum cornicibus odu aut inflato ore prorumpis.*

Non ignoravit Perſius hanc Magiſtri correctionem. Verùm reipſa non ſatis eſt obſecutus. Nam poſt excuſationem eadem in Satyra quam tumidè inter nebulas incedit:

——— Ira cadat naſo, rugoſaque ſanna,
Dum veteres avias tibi de pulmone revello &c.
Diluis helleborum, certo compeſcere puncto
Neſcius examen: Vetat hoc natura medendi,
Navim ſi poſcat ſibi peronatus arator,
Luciferi rudis: exclamet Melicerta periſſe.
Frontem de rebus. Tibi recto vivere talo,
Ars dedit, & veri ſpeciem dignoſcere calles,
Nequa ſubærato mendoſum tinniat auro,

Meras halat nebulas, hæc loqui magis, quàm intelligi voluit:

Ne

Ne iraſcaris, dum antles tibi fabulas diſſuadeo. Tu miſces helleborum neſcius quantum in libra (ad purgationem) adhibere debeas, quod eſt contra medendi artem, ut ſi ruſticus perone calceatus, navarcha eſſe velit, qui nec Luciferi quidem ſtellam norit, hunc enim Melicerta (Deus maris) impudentem eſſe clamat: Tu recto pede incedere & veritatem agnoſcere didiciſti, ne qua ſpecies falſitatis ſuo te fallat tinnitu.

Ridebis hic magis inneptiam, quàm elegantiam, dum audis *Veteres avias de pulmone revellere, diluere belleborum, Luciferi rudem eſſe frontem de rebus perire recto talo vivere &c.* ut taceam, neque rem, neque verba apto ſenſu nexuque cohæreſcere.

Quemadmodum tamen in Satyra tropi audaciores, allegoriæ, ironiæ, proverbia ab humilioribus plerumque contemptisque rebus ducta locum in Satyra habeant. p. 1. lib. 2. cap. 7. docuimus.

Obſervanda hæc univerſim. 1. Satyram plerumque verba, magis abjecta, & ſordida ſectari, hinc apri *clunes* facilius, quàm tergum: *ſumina*; quam pinguedinem: *nitorem* potius, quàm odorem culinæ dicet: vertice *raſo* malit, quàm tonſo. Vide Juvenal. in fine Satyræ 5. ſono item magis diſſona ſectatur. Unde *bracas* præ femoralibus, *buccas* præ genis, *Vaccam* præ bove amabit. Ridicula item ſectatur epitheta. Hinc *latrante* ſtomacho, *plorante* gula ib. Juven. Metaphoræ item delectant, à rebus ſordidis petitæ, ut inſullas *ructare* ex pectore voces. *Sic* & comparationes à rebus conptemtis ducuntur. *Duceris planta* (pedibus extraheris) *velut ictus ab Hercule Cacus.* Juv. ib.

2. Amat hiſtoriolas à perſonis vilioribus petitas, aut ſi quidem ab illuſtrioribus, non tamen illuſtres ſæpe, niſi ad contrariam vitio virtutem probandam adferantur. Hinc Juven. præter reliquá ibid. ſic canit:

Cras bibet Albanis aliquid de montibus, aut de
Setinis, cujus patriam, titulumque ſenectûs
Delevit multâ veteris fuligine teſtæ;
Quale coronati Thraſea Helvidiusque bibebant,
Brutorum & Caſſii natalibus. Ipſe capaces
Heliadum cruſtas, & inæquales beryllos
Vitro tenet phialas, gemmas ad pocula transfers
A digitis, quas in vaginæ fronte ſolebat,
Ponere Zelotypo juvenis prælatus Hiurbæ.

Tu Beneventani Sutoris nomen habentem
Siccabis calices anſorum quattuor.

Nihil hic obſcurum, niſi ex antiquitatis ignoratione reperitur. Senſus eſt: *Cras ex Albani aut Setini montis vino bibes, cujus vas teſtaceum (quo vina condebantur) vetuſtate obliteratum, patriam & titulum vini non amplius præferat, quale ſub Nerone Thraſea & Helvidius ejus ſocer [in tuenda libertate Brutos, qui Tarquinium ſuſtulerunt, & Caſſium, qui Cæſarem æmulati] in natalatio feſto biberunt. Virro (dives) in cryſtalla, & phialas, beryllos ac gemmas alias transfert, quas Æneas, Didonem Hiarbæ Regi præripiens, in fronte capuli ferebat; tu ſatis ex deformi vitro Vatinii ſcurræ (ex ſutrina Beneventana) Neroni grato, quod quatuor anſarum erit, hauries.*

Quanquam verò exempla delectent, non tamen ſuaſerim à tam ignotis peti, ut inter mediocriter etiam doctos, ante bibliothecæ ſcrutandæ ſint, quàm ſenſum aſſequaris, hoc enim conatu intercidere gratiam neceſſe eſt. Quare hoc titulo Juvenalis magnam hac ætate amittit voluptatem, quod abſtruſa non pauca ſui ſeculi vitia congeſſerit, poſteritatis memoriam non habitura. Poëtam non ætati uni, ſed omnibus ſeculis ſervire neceſſe eſt.

3. Figuras grandiores non ambit, minoribus tantum & vibrantioribus dedita. In iis, ubi mores inſtruit, & generatim caſtigat vitia, ſententiarum luminibus gnomisque inprimis delectatur. Ut Juven. Sat. 14. ſatis oſtendit. Minus frequens in his cum ſingulatim errores caſtigat. Hic enim magis hoc agit, ut perſonas ipſas dramaticè, velut in ſcenam agentes, producat, eorumque mores falſis dicteriis parœmiisque quandoque perſtringat. Quæ cum ſcribendi in hoc genere rationem varient, exacuantque, quatuor Satyras dedimus, quibus hanc utcumque diſtinctionem, ornatusque varietatem oculis ſubjecimus, ut infra videbis.

4. Numerum minus in periodis rotundum quærit, aliquando in medio carminis abrumpitur; interrogatis reſponſionibusq; ſuſpenditur, eliſione hiat, languidè ſerpit, aut minutim diſſecatur, monoſyllabis in fine tardatur. Verùm hæc, qui omnia temerè & neceſſitate magis quàm virtute metri auſus fuerit, is, quod optimum eſt, non aſſequetur. Horatii hac in parte negligentiam imitandam nemini ſuaſerim. Juvenalis nimia eſt rotunditas & Epopœjæ vicina, magis Perſii hac in re varietatem amplector.

Poſt

Poſt Satyras proximum in Epico carmine locum dignitatis aſſequuntur carmina Panegyrica Genethliaca, Epithalamia, votiva, prænetica, & quidquid ejuſcemodi poëtarum extra Epopœjam occurrit in Hexametris, quæ cum graviores rerum permutationes affectuumque impetus rarius complectantur, plerumque mediocri charactere, & florenti quodam orationis genere delectantur. Ut mihi quidem Ecloga ruſticorum, Satyra mordacium cauſidicorum, cetera in Epicis poëmata florentium diſertorumque juvenum, Epopœia gravis virorum ſenumque videatur oratio. Quocirca & hanc gravius minuſque exultanter ac floridè, quam Panegyrim cetcraque id genus poëmata neceſſe ac decorum erit incedere, quæ cauſa cur Sareotiden ego ád Virgilianos numeros propius, Carolinani vero panegyrin propinquius ad metra Claudiani exultantia inflexerim.

Ad hanc verò imitationem faciliùs præſtandam, cum & phraſin, & numeros, ac horum præcipuè Poetarum genium, ſuo agnoſcere diſcrimine oporteat, exercitationem quampiam deſcriptæ ad imitationem Araneæ præmiſi, qua illorum ſtylum numeroſque ingenio aptare conatus ſum, ut in eadem veluti tabula ductæ ſingulorū effigies ſuo magis colore & habitu diſcernerentur, quanquam & hoc mihi eveniſſe credibile ſit, quod cum paucula quorundam vitia declinaverim, minus etiam virtutes ſim aſſecutus: cum propria vix eſſe imago poſſit, quæ cuncta non referat. Verùm hoc tam religioſè non egi, quàm ut varietatem quandam optimis Poetis pro rerum affectuumque diverſitate, non negligendam proponerem, A quo ſi non abérrem propoſito, ſcribendi fine non excidi.

CAPUT XI.

De imitandis uſu atque exercitatione tam via reſolutionis, quam compoſitionis.

CUm ad exercitationis ſtudium viamq; ác rationem imitandi (quam in uſu potiſſimam, maximeque expeditam, ars quævis habet) propius acceditur, hæc ante omnia ſe offert quæſtio. Quinam in Epicis imitandi ſint? quod cum abundè ſatis definiviſſe illa, qua præcipuorum Vatum expendi ſtylum diſquiſitione videat, pauca adjicio, neque enim obſcurum eſt, hoc cuique imitandum, quod optimum eſſe convincitur.

Verum tamen ipſa naturæ ingeniique diverſa in diverſis nationibus inclinatio hoc poſtulare videtur, ut non idem dux ſit omnium. Et ne diverſarum totoque cœlo diſſitarum gentium indolem componam; Inferioris Germaniæ populi non facile illam Statii gravitatem probabunt, aut etiam aſſequentur; nec contra Bojorum gravitas ad illam ſeſe Ovidii lenitatem facile inclinabit.

Naturæ ſequitur ſemina quiſque ſuæ.

Hos igitur ſi prompta expeditaque ad hanc in poeſi eloquentiam ducere conſtitueris, noli ad illa primum ſcriptionis exercere prototypa, quæ ab eorum ingenio longiſſime abſunt, ſed illis primum autoribus exemplisque inſtrue, quibus & natura delectatur, & ars facultaſque non adverſatur. Operæ pretium tamen fuerit, præcipua eorum autorum vitia non minus, quam virtutes obſervaſſe; ut ab illis ad has, quanto poſſunt ſtudio, deflectant. primum enim lanæ colorem tenaciſſimè retinent, & facilius error vetatur, quam corrigitur. Suo quiſque ingenio ſat labis trahet, ut proinde hanc alienis etiam cumulare maculis longè futurum ſit turpius. Alterum eſt, ut poſtquam unius poetæ genium ſtylumque utcunque eſt aſſecutus; tum deinde ad illum ſe vertat, quem vel laudatiſſimum, vel iſti proximum docti, ſuffragatione plerorumque Sapientum, habent; atque ex hoc, quæ ſibi vel deeſſe, vel ſupereſſe prudenter compererit, ſtudioſè caſtiget. Sic Bojus ubi nativam ſuæ gentis gravitatem, pari ex Statio hauſtâ gravitate, ad tumorem, & confragoſum quendam durumque orationis ſonum, alliſam ſenſerit, in Ovidii ſeſe lenem ac melle quodam delibutum ſermonem quanto poterit opere inclinet; Secus Belga, ubi ex illa Ovidii lenitate remiſſum ſeſe, abjectumque nimis eſſe intelliget, ex Statio majeſtatem aliquam illuſtriori orationi induat. Mihi tamen principio Claudiani amœna exultanſque dictio maxime placuit, à qua me deinde magis ars & ratio, quam naturæ impetus ad Ovidium Virgiliumque abſtraxit. Ceterum qui principio ſoli ſeſe Maroni addixerit, ac deinde ubi firmato ingenio ſtyloq; in hoc ſolide ſubſtiterit, ad alios ſe verterit, quorum ſuis quique dotibus excellunt, ut optima tantum ab eorum poeſi ad imitationem ſuam traducat, rejectis deterioribus; hunc ego facillima, ad hujus artis abſolutionem viâ inceſſurum exiſtimo. Quanquam hac ætate novi ſcriptores non deſint, lectu digniſſimi, in quibus Vincentius Guini-

Guiniſius in Heroica ſua poeſi, aurea mediocritate leniter profuit. Alexander verò Donatus, Statium propius æmulatus, grandiori quadam verborum pompâ atque apparatu ingreditur. Reliquum eſt ut ipſum imitandi uſum per utramque viam Reſolutionis & compoſitionis proſequar. Eadem hic cum illa quam in Elegiacis tradidi, methodus tenenda eſt.

Primo viæ reſolutionis inſiſtamus.

Exordiamur ab Ecloga I. Virgilii *Tityre tu Patula* cetera iſtic vide, ac ſic reſolve (*Melibœus loquitur*)

Tityre tu ſub patulæ fagi tegmine recumbans, ſilveſtrem muſam tenui avena meditaris: nos dulcia patriæ arva, fineſque liquimus, nos fugimus patriam; tu Tityre in umbra lentus formoſam Amarillyda ſilvas doces reſonare, (*Titydus reſpondet*) Deus nobis otia ô Melibœe fecit. Namque ille mihi ſemper erit Deus, ſæpè illius aram tener ab ovilibus noſtris agnus imbuet; ille, ut cernis meas errare boves permiſit, & ipſum quæ vellem calamo agreſti ludere.

Hîc ex reſoluta hoc pacto oratione facilius illius naturam doteſque perſpicis. Certè tertium aut Hemiſtichium, quarti, cum ferè coincidant, rectius alterutrum ſua oratione Maronem eliminaturum fuiſſe intelliges. Nunc *quod ad verba phraſinque*, præter verſum quartum, humilia ſunt omnia. Prior quidem pars Melibœo propria, aſſurgit ſolutæ orationi nonnihil diſſimilis, ſed poeſi perquam tenui. Nam in primo verſu ſolum epithetum *patula* ad *fagum* additur, deinde *tegmina* p. 10. umbra minus propriâ ſignificatione adhibetur. Soluta enim oratione rectè dixeris, tu ſub fagi umbra recubas. Verſus n. 2. phraſi quidem poetica eſt, ſignificatione tamen vox *avena*, eam tenuè relinquit. Ita & verſus 3. per dactylum in antepenultimo pede finitum attenuatur. Verſus 4. nihil ab Heroici carminis dignitate alienum continet, niſi fortè rem ſignificatam. Cetera quæ Tityrus loquitur proſa nihil grandius ſonant, niſi quòd *illius* ſecunda contrahatur, & *aram agnus imbuere* dicatur, libertate in proſa minus uſitata.

Hac reſolutione facilè ad prima carminis hujus principia naturamque penetrabis. Fac pari in Satyris arte id conſequaris. Iuvenalis Satyr. 14. Sic de mercatorum navigantium ingenio & fortuna differit:

Curatoris eget, qui navem mercibus implet
Ad ſummum latus, & tabula diſtinguitur una.

Cum ſit cauſa mali tanti, & diſcriminis hujus
Conciſum argentum in titulos facieſque minutas.
Occurrunt nubes & fulgura; ſolvite funem
Frumenti dominus clamat, piperiſque coemptor;
Nil color hic cœli nil faſcia nigra minatur.
Æſtivum tonat, infelix ac forſitan ipſa
Nocte cadet fractis trabibus, fluctuque premetur
Obrutus & Zonam læva morſuque tenebit.

Qui navem mercibus ad ſummum latus implet (Mercator) & tabula una (à mari & morte) diſtinguitur, Curatoris (amentibus dari ſoliti) eget. Cum tanti mali, hujuſque diſcriminis, argentum in titulos facieſque minutas conciſum cauſa ſit. Occurrunt nubes (fortè) & fulgura? Dominus (tamen) frumenti & coemptor piperis, clamat: funem ſolvite, nil hic cœli color nil nigra faſcia minatur: æſtivum (tantummodo levi tranſitu) tonat. Ac forſitan infelix, ipſa nocte, fractis cadet trabibus, & fluctu obrutis premetur, morſuque leva manu Zonam (cum loculis) tenebit.

Orator hic quædam, ut facile animadvertis, adjiceret & alia detraheret, namque illud *in titulos facies qua minutas conciſum eſſe* parum ad pondus orationis facit; ut & illud, quod *piperis coemptor* dicatur, nubes verò *nigra faſcia* Quæ ut ſatyricis verſibus idonea, ubi ridiculo inſerviunt; ita Heroicæ poëſi minimè conveniunt Illud verò quod dicat *Zonam læva & morſu* tenendam, malim, *aut morſu* vel *morſuve*. Alias enim alterutrum redundat Quanquam & Heroicis indignum videatur.

Ex Heroicis, quæ mediocris ſunt characteris aliqua reſolvamus, ſic Virgilius lib. 3. navigantes deſcribit

1. ——————Tum litore funem
2. Deripere, excuſſoſque jubet laxare rudentes.
3. Tendunt vela Noti fugimus ſpumantibus undis.
4. Quà curſum ventuſque gubernatorque vocabant,
5. In medio apparet fluctu nemoroſa Zacynthos &c.
6. Mox & Leucatæ nimboſa cacumina montis,
7. Et formidatus nautis aperitur Apollo &c

Tum funem deripere litore, & excuſſos rudentes jubet laxare. Noti vela tendunt. & ſpumantibus undis fugimus, qua ventus & gubernator curſum vocabant, Nemoroſa in fluctu medio Zachynthos apparet. Ac mox nimboſa Leucatæ montis cacumina, nautiſque formidatus Apollo aperitur.

In 3. & 6. verſu poetica ſunt epitheta *ſpumantibus* & *nimboſa* phraſis item tota in 3. & 4. carmine poeſin ſonat, cetera proſæ affinia, niſi quod fluctu pro fluctibus uſurpet. Hanc enim varietatem in phraſi magis amat Virgilius. Claudianus, & Statius tropis hanc plerumque orationem extollunt ſtudioſius. Sic ille in tertium Honorii Conſ.

1. ——————— Qualis piatica puppis,
2. Dum prædam, de more, putat, viduataque cæſis,
3. Remigibus, ſciſſis velorum debilis alis,
4. Ora gubernaclis, antennis ſaucia fractis,
5. Ludibrium pelagi vento jactatur & unda,
6. Vaſtato tandem pœnas luitura profundo.

Quibus reſolutis, invenies in 2. 3 4. 5. & 6. verſu translata ab animatis ad inanimata epitheta ut oratio elevetur. Sed de his alibi dictum ſatis. Mallem hoc loco Claudianum in 2 verſu *quæ* ſuperfluum reſcidiſſe, ac tranſtuliſſe in medium; ubi plura diſſoluta, tum deinde toto magis orationis habitu aſſurgere: nam *de more, putat & debilis alis &c.* phraſi manent exilia.

Jam & compoſitionis via paucis inſiſtamus. Et ut breviores ſimus, illam ex Juvenale translatam orationem uſurpemus. Elegiacus ſic loqueretur:

Quis furor eſt plenis oneratam merce triremim
  Infido nimium credere velle mari?
Vitaque morſque tibi tabula diſtinguitur una
  Argento debes tanta pericla tuo.
Fulgura contemnit. cœcasque ex nube procellas,
  Quem rapit oſtenſi cœca cupido lucri.
Sæpe tamen rapida premitur miſer obrutus unda,
  Et cum ſperato fenore vita perit.

Hæc ſi cum ſatyrico genio compones, facilè diverſitatem obſervabis. Cum Heroicis propius quoad loquendi rationem convenient, ſi preſſe (ut quandoque fit) ſine amplificatione ſcribamus. Ita enim loqui licebit.

Quis furor Arctois oneratam mercibus alnum
Vaſto inferri mari? tabula diſtingueris una
Mortis ab exitio. Tantorum cauſa malorum
Argenti fulgor lucrique inſana cupido eſt.
Fulgura contemnit, cœcasque ex nube procellas,
Frumenti infelix Dominus: qui forſitan iſta
Nocte cadet fractis tabulis, fluctuſque premetur
Obrutus, ac rapta vitam cum merce profundet. *Un-*

Unde liquet,quemadmodum tam Elegiaca, quàm Heroica poeſis minutiora,quæque ad riſum captandum idonea ſunt,reſcindat. Ceterùm ſi piſcatoria aliqua Ecloga inſtituenda ſit,minutæ etiam hæ res locum invenirent ac gratiam. Jam verò & profuſior multò Heroicus ſcriptor,non modò Elegiaco, ſed & Satyrico eſt; ut ex ſupra dictis facilè intelliges. Hinc enim verſu 2. maris æſtum fluctuſq; magis diſertè exornaret, ut periculorum quandam imaginem, ad navigationem diſſuadendam, oculis ſubjiceret,quod tu à Virgilio 3. Æneid. copioſius, quam hoc loco neceſſarium ſit præſtitum invenies. Satis erit, non omnino Bœoto me viam digito magis, quàm præfixo ubique gradu deſignaſſe. Quod ſi tamen aſſurgere magis ſcribendo ad Heroicam majeſtatem lubeat, ſic loqui in propoſito exemplo licebit.

Quis furor Artoas Indorum merce carinas
Adverſum Boreæ furias, tumidique frementis
Oceani motus paſſis effundere velis?
Vita natans pelago, tabulâ diſpeſcitur unâ,
Horrendæ exitio mortis,pendetque ſub aurâ
Velivolâ dubiæ ſtulta inconſtantia ſortis.
Improbus argenti fulgor radiantis, amantem
Obliquare oculum,mentemque in devia raptam
Incantare potens, turpiſque inſania lucri
Lubrica natantûm ſuadent diſcrimina rerum.
Æoliæ inſurgant acies, & aquoſus Orion
Deſpuat auſtrali furibundas ore procellas,
Et ſimul Ætnæis Brontes Steropeſque caminis
Horrida deſudent irato fulmina cœlo,
Negliget impavidus &c.

Nimirum grandioribus paſſim vocalibus; frequentioribus epithetis,iiſque rarioribus, alluſionibus ad fabulas, hiſtorias, peregrinas gentes ac loca,tropis crebrioribus, verbiſq; ac phraſibus minus uſitatis grandeſcit oratio,ut dictum doctumq; alibi fuſius. Vis etiam vitioſæ orationis habitum, elatâ nimium, aut etiam abjecta dictione exprimamus? Age, ſic loquamur, non tamen ad invitationem,ſed cautelam imitatoris vatis.

1. Inſanum! Arctoas nimis imprægnare carinas
2. Merce Travancoricâ, tumidaſque rapacibus undis
3. Immerſare rates,Erinnyas æquore vaſto

4. Bre-

4. Bacchantes ventorum æſtro fremituque profundi
5. Auſibus irritare novis, væcordia cordis,
6. Et mentis dementis opus, ſic prodere vitam,
7. Suſpenſam è tabula confinia mortis.
8. Illætabiliunt ſunt incentiva malorum
9. Argentique aurique decus; quod ſtringit ocellos,
10. Et prudens animos hamatâ eſt fraude tenere.

Major inſania eſt hæc loqui, quàm agere, nam primi 4. verſus frigidè intumeſcunt, ceteri inepto aut luſu, aut abjectione vileſcunt. Rudioribus tamen fortaſſe hic verborum troporumque luſus non diſplicebit. Sed expendamus obiter. In 1. verſ. carinas *impragnare* quàm rara, tam inſulſa eſt translatio, à re parum illuſtri ad grandem. 2. verſ. epithetum *Travancorica* ab Indiæ regno Travancore grandius, quàm celebrius eſt, verſ. 3. nec *immerſare*, pro immittere nec *Erinnyas* pro furiis *apte* hoc loco uſurpatur Verſ. 4. nec *bacchantes*, nec *æſtro* oppoſitè ad ventorum. Erinnyas transferuntur. Sic verſ. 7. inſolens eſt phraſis. verſ. 8. longa tantum ſine virtute verba. verſ. 10. præter inſolentiam elocutionis *fraus hamata*, metaphorâ ingratâ dicitur. Ceterum luſus ille vocum conſonus Verſ. 5. & 6. parum in re præſenti placet neq; *auſus novi* rectè feruntur. Verſ. 9. tenue nimium eſt *decus ocellos ſtringere*, ut verſ. 10. tenere. Ex quibus facilè liquet, quanta circumſpectione ac delectu, ad purgatum abſolutumque carmen, opus ſit.

HE-

HEROICA
POEMATA
PRÆCIPVORVM
generum.

COLONIÆ

Apud HERMANNUM DEMEN
Bibliop. M.DC.LXXXII.

AMICE LECTOR.

QUod in Elegiaca poeſi à nobis actum, ut ne idem ubique e-locutionis emineret genius, ſed pro rerum varietate varius; id non minus in Hexametris verſibus neceſſarium duximus. Universè quidem hæc poemata ſuo cum numero, tum rerum ferè pondere graviora ſunt, verum & loquendi grata varietas, & perſonarum conditio, momenta cauſarum, & affectuum viciſſitudo non unum ubique colorem admittunt. Si Statius nonnunquam gravitatis, & Claudianus numerorum oblivíſci potuiſſent, plus apud poſteros laudis poſſiderent, nunc virtutes has ſine vitiis non obtinent, ipſa ornamentorum copia preſſi.

Mediam quantum per ingenium licet, viam tentabimus, in rebus humilioribus ut ſunt Eclogæ, humiles erimus numeris, etiam ruſticè quandoque languidis in Satyris paulo aſperiores gravioreſque, in panegyri ad laudes comparata, medio ſtylo efflorentes, & numeris ad Claudiani ingenium rotundius, lætiuſque per acutas vibrataſq; ſententias, excultis: (quis enim tetrica fronte encomiaſten agat?) denique in Sarcotide, ſeu lapſu humanæ naturæ, graviori ſtylo, numeroque ſeveriore, ac nonnunquam aſperius hærente; ut in re mœſta, tardiores incedemus ea tamen lege, ut ubi rerum varietas, & prolixius inſertæ florentium rerum deſcriptiones tulérint, ſimul ipſa lætius efferatur oratio, rurſum inter ardua futura tardior, inter declivia remiſſior.

Quæ cauſa cur & poſtea, in una Tibi Araneæ deſcriptione, (præter nobile fingendi in rebus ignobilibus ex Ovidio exemplum) quatuor præcipuorum Poetarum in ea ſtylum ſcribendique diverſitatem utcunque oculis junctim ſubjicere voluerim.

ECLOGA. NARCISSUS.

Puero IESV ab Innocentum clade ſubducto Paſtores, muneribus, & carminibus gratulantur.

MELIBOEUS, & ÆGLON.

DUcebant per rura gregem Melibœus & Æglon,
Alter oves, & lactentes ſub matribus agnos;
Alter rure capras paſcebat: uterque canendi
Artifices dulces inflabant ore cicutas.
Alternïſque ſuos memorabant verſibus ignes.
Incipe tu Melibœe prior, certabimus ambo

(Al-

[Alter ait] quis Narciſſi mereatur amores?
Melib. Accipe parve puer, blandum mea munera carmen.
Cedrus in arboribus Libani ſublimior extat,
1. Et roſa Pæſtanis fragrat ſuaviſſima campis,
Narciſſus ſuperat. Cedris excelſior ille eſt,
Suavior ille roſis. Violæ ſpectantur odore,
Lilia pulchra colore placent, & mella ſapore.
Pulchrior his noſter Narciſſus, dulcior his eſt.
Vitis habet botros, Narciſſus mitior his eſt.
Poma dat Autumnus, Narciſſus gratior his eſt,
Paſcite nunc teneræ, nova gramina paſcite, capræ.
Ægl. Accipe parve puer tenui cum carmine munus.
Eſt mihi namque gemens, blando cum compare, turtur.
2. Quos nuper tectis ſilvarum mater in antris
Excluſit viridis recubans ſub tegmine frondis.
Horrida tempeſtas ſilvas cùm fortè minores
Sternebat, vertens teneris cunabula pullis:
Has ego tunc miſeratus aves (nam cerno trementes
Et matrem juxta mœſta cum voce gementem)
Accipio, calidoque ſinu ſubduco fovendas.
Implumis periit reliquarum turba volucrum,
Has ego ſervavi geminas: Narciſſus habebit.
Accipe parve puer, tenui cum carmine, munus.
3. *Melib.* Tantùm carmen habet pauper Melibœus; at Æglon
Munera, carminibus tantum certabit uterque.
Accipe parve puer blandum, mea carmina munus.
Tu mihi turtur eris mœſta tu voce gemebas,
Horrida tempeſtas cunas dum verteret omnes
Infantûm, & Regis gladius ſæviret iniqui.
Crudelis gladius, crudelia funera portans:
Hanc Pater, & matres orbæ flevére procellam;
Flevit ager mœſtæ flevorunt funera ſilvæ.
Vos teſtes valles Solymeæ vosque myricæ,
4. Quæque ſcelus ſervat de ſanguine decolor unda!
Vidi ego, cùm tenerum mater premit ore puellum,
Atque ulnas inter condit, gremiumque paternum;
Hoſtibus obluctans nequicquam, & ſidera clamans,
Quæ tantum avertant miſerantia ſidera crimen.
Sed te Niliacus trepidantem exceperat hoſpes
In gremio, dives pecorum, nec avarus Amyntas.

Ille tibi latebras oſtendit; cumque ſitires,
Ille tibi mulſit capras; lac ſæpe bibiſti.
Paſcite nunc teneræ nová gramina, paſcite, capræ.
5. *Eglon.* Quod ſi præ mœſto tibi turture fortè columba,
Blande puer placeat: par eſt mihi dulce volucrum,
Manſuetum genus & niveis peramabile plumis,
Pulchra corona caput cingit, variumque notarunt
Sanguineæ pectus maculæ nil blandius illis.
Nec pecudes metuunt, has inter pabula carpunt,
Et mediis ſtabulis, mediis præſepibus errant.
Nil etiam metuunt homine: hos leniter alis
Verrunt, & manibus vix ſe ſubducere norunt.
Heu metuo, nequis volucres immitior hoſtis
6. Illaqueet, pereantque, inſons mea turba, columbæ.
Accipe parve puer tenui cum carmine munus.
Mel. O tu parve columbule, mi Narciſſe, meorum
Ultimus & primus, canimus quos ſemper, amorum!
Mitior in cunctis tu diceris eſſe columbis.
Pro niveis veſtit plumis tua pectora candor.
Eſt nive candidior vultus, ſunt lactea colla.
Ut roſa purpureis vernant tua tempora malis.
Si qua tuo capiti maneat texenda corona,
Hæc quoque detractis roſa ſit pulcherrima ſpinis.
7. O tu parve columbule, mi Narciſſe, meum cor.
Te pecorum quoque tangit amor præſepia vixdum
Natus adhuc, fœnumque puer tractaſſe putaris,
Fœnum, quod bobus poſitum, quodque eſſet aſellis.
Tu pecus, & de te pecudes foviſſe feruntur.
Paſcite nunc teneræ nova grammina, paſcite, capræ,
Æglon. Eſt Gallina mihi pullorum ſedula nutrix,
Attamen infelix mater; nam perdidit omnes,
Non cortes potuêre ſuos defendere pullos,
Non Gallina parens. Quicquid vix prodiit ovo,
8. Vixque minurire, aut primas effingere voces
Noverat, hoc voluorum raptoribus unguibus hæſit.
Unus de ſeptem ſupereſt modò pullus, habebis
Hunc dono, Narciſſe: rapax nam cetera Milvus
Abſtulit, & teneras laceravit prædo volucres.
Adjungam matrem: nihil illa blandius uſquam,
Seu pullum accerſens vocitet, ſeu præbeat eſcam

Vena-

Venatrix paſſis tremulum ſeu colligat alis;
His latuit, fratrum cum cetera turba periret.
Nondum carmen adhuc, diſtinguere tempora nondum
9. Scit ſatis, addiſcit nunc prima elementa canendi.
Hunc Narciſſe tibi, niſi munera ſpernis habeto.
Melib. Parve puer, blandæ ſoboles, ac gaudia Matris
Solus & in pullis Gallinæ filius albæ.
Baſia mille tibi mater dat, baſia reddis
Mille tuæ Matri, tenerumque fovetis amorem.
Diceris & Matri, puer optime, & unice; Mater
Optima, & una parens tibi; ſic certatis uterque;
Victori centum victus demum oſcula ſolvit.
Ut gallina ſuos pullos amplectitur alis,
Et tenerum delibat apis per paſcua florem,
Sic Matris latet ille ſinu, ſic baſia captat.
Non timet hic milvos, torvis licet unguibus acres,
Infeſtos nimium milvos, qui nuper in agris
Bethlemicis ſævam latè fecêre ruinam.
Narciſſus ſupereſt, Narciſſum Mater amavit,
Abſtulit hunc gremio, tutiſque recondidit antris.
Hic latuit, noſtris ſervatus amoribus, infans.
Paſcite nunc teneræ nova gramina, paſcite, capræ.
Ægl. Lacteus & parvo vixdum digreſſus ovili
11. Eſt agnus mihi, jam primas lanugine malas
Veſtit & in gregibus didicit diſtinguere matrem,
Cum vocat è ſtabulo tenerum balatibus agnum,
Si taceat, quæſita tamen non fallit odore:
Vellere quin etiam niveo, quo matribus una
Omnibus anteiit formoſior, agnita ſæpe eſt.
Non hæc lactenti ſua denegat ubera nato,
Quæque dedit mater non, hic delata recuſat.
Non ovum ſimile eſt magis ovo, cygnus olori,
Lac lacti, niveæ proles quàm candida matri.
12. Unica ſanguineo pectus juvenile colore
Diſtinguit nota, portendens quid neſcio fati,
Heu metuo crudele lupos genus. omnia nuper
Vaſtarunt latè balatibus omnia circum
Implerunt matrum, raptos per ovilia natos
Dum quærunt, fruſtraque extendunt ubera lacte.
Hos lupus acer habet; reliquus mihi ſufficit agnus.

Hunc

Nunc Narciſſe feres dono;nam cetera deſunt,
Accipe parve puer, tenui cum carmine, munus.
*Mel.*Munera ſi deſunt, non deſunt carmina nobis,
Carmina,queîs teneros per paſcua ducimus agnos:
Agnus eris Narciſſe mihi tibi carmen avena
Noſtra canet,blandæ ſi deſunt forte cicutæ,
Materies mihi ſemper eris,formoſior agno es,
Ille licet niveas vincat candòre pruinas:
Alba liguſtra quidem,ſunt lilia candida,nix eſt
Candida;candidior tamen his Narciſſus amatur.
Candidus ille puer.puero eſt quoque candida Mater.
Melleus ille puer.puero eſt quoque mellea Mater.
O nimium dilecte puer,dilectaque Mater.

AMICE LECTOR.

QUatuor hoc loco Satyras dedimus,genere ſcribendi nonnihil diverſas. Priores enim duæ in excolendis univerſim hominum moribus verſantur. Unde ad docendum magis compoſitæ, ſtylo aliquantùm humiliori incedunt, ſententiarumq; abundant luminibus, quarum ad inſtruendum generatim uſus hoc loco & opportunior reperitur,& gratior. Conceptibus tamen inter ſe altera ab altera diſſidet, cum ſecunda ironicè opes extollat,quarum ſtudium prima ſerio damnavit;quod concipiendi genus magis ad falsè irridendum eſt comparatum.

Aliæ duæ Satyræ ad particularium hominum errores, magis uſitata ſatytographis concipiendi ſcribendique ratione, deſcendunt.Quæ lumina ſententiarum,ab univerſalibus rebus petenda parcius admittunt; ſed ridiculo ex moribus captando aptiores ſunt; quod in particulari hominum aberratione ferè reperitur,præſertim ſi levioribus vitiis conjuncta fuerit; cùm graviora flagitia indignationem potius ſeriam requirant. Unde quarta noſtra Satyra materiam huic ſcriptionis generi maximè idoneam complexa eſt ſtyli etiam gravitate, quantum par eſt.in hujus exercitationis palæſtra enititur; in qua neq; ad Eclogæ humilitatem dejicienda prorſus ôratio, neque ad Epopæjæ majeſtatem eſt extollenda. Cetera quæ ad hanc poeſin ſpectant,tibi ex ſupra traditis erunt repetenda.

SATY-

Cum ſit cauſa mali tanti, & diſcriminis hujus
Conciſum argentum in titulos facieſque minutas.
Occurrunt nubes & fulgura; ſolvite funem
Frumenti dominus clamat, piperiſque coemptor;
Nil color hic cœli nil faſcia nigra minatur.
Æſtivum tonat, infelix ac forſitan ipſa
Nocte cadet fractis trabibus, fluctuque premetur
Obrutus & Zonam læva morſuque tenebit.

Qui navem mercibus ad ſummum latus implet (Mercator) & tabula una (à mari & morte) diſtinguitur, Curatoris (amentibus dari ſoliti) eget. Cum tanti mali, hujuſque diſcriminis, argentum in titulos facieſque minutas conciſum cauſa ſit. Occurrunt nubes (fortè) & fulgura? Dominus (tamen) frumenti & coemptor piperis, clamat: funem ſolvite, nil hic cœli color nil nigra faſcia minatur: æſtivum (tantummodo levi tranſitu) tonat. Ac forſitan infelix, ipſa nocte, fractis cadet trabibus, & fluctu obrutis premetur, morſuque leva manu Zonam (cum loculis) tenebit.

Orator hic quædam, ut facile animadvertis, adjiceret & alia detraheret, namque illud *in titulos facies qua minutas conciſum eſſe* parum ad pondus orationis facit; ut & illud, quod *piperis coemptor* dicatur, nubes verò *nigra faſcia* Quæ ut ſatyricis verſibus idonea, ubi ridiculo inſerviunt; ita Heroicæ poëſi minimè conveniunt Illud verò quod dicat *Zonam læva & morſu* tenendam, malim, *aut morſu* vel *morſu ve*. Alias enim alterutrum redundat Quanquam & Heroicis indignum videatur.

Ex Heroicis, quæ mediocris ſunt characteris aliqua reſolvamus, ſic Virgilius lib. 3. navigantes deſcribit

1. ——————————Tum litore funem
2. Deripere, excuſſoſque jubet laxare rudentes.
3. Tendunt vela Noti fugimus ſpumantibus undis.
4. Quà curſum ventuſque gubernatorque vocabant,
5. In medio apparet fluctu nemoroſa Zacynthos &c.
6. Mox & Leucatæ nimboſa cacumina montis,
7. Et formidatus nautis aperitur Apollo &c

Tum funem deripere litore, & excuſſos rudentes jubet laxare. Noti vela tendunt, & ſpumantibus undis fugimus, qua ventus & gubernator curſum vocabant, Nemoroſa in fluctu medio Zachynthos apparet. Ac mox nimboſa Leucatæ montis cacumina, nautiſque formidatus Apollo aperitur.

In 3. & 6. verſu poetica ſunt epitheta *ſpumantibus* & *nimboſa* phraſis item tota in 3. & 4. carmine poeſin ſonat, cetera proſæ affinia, niſi quod fluctu pro fluctibus uſurpet. Hanc enim varietatem in phraſi magis amat Virgilius. Claudianus, & Statius tropis hanc plerumque orationem extollunt ſtudioſius. Sic ille in tertium Honorii Conſ.

1. ——————— Qualis piatica puppis,
2. Dum prædam, de more, putat, viduataque cæſis,
3. Remigibus, ſciſſis velorum debilis alis,
4. Ora gubernaclis, antennis ſaucia fractis,
5. Ludibrium pelagi vento jactatur & unda,
6. Vaſtato tandem pœnas luitura profundo.

Quibus reſolutis, invenies in 2. 3. 4. 5. & 6. verſu translata ab animatis ad inanimata epitheta ut oratio elevetur. Sed de his alibi dictum ſatis. Mallem hoc loco Claudianum in 2 verſu *quæ* ſuperfluum reſcidiſſe. ac tranſtuliſſe in medium, ubi plura diſſoluta, tum deinde toto magis orationis habitu aſſurgere: nam *de more, putat & debilis alis &c.* phraſi manent exilia.

Jam & compoſitionis via paucis inſiſtamus. Et ut breviores ſimus, illam ex Juvenale translatam orationem uſurpemus. Elegiacus ſic loqueretur:

Quis furor eſt plenis oneratam merce triremim
 Infido nimium credere velle mari?
Vitaque morſque tibi tabula diſtinguitur una
 Argento debes tanta pericla tuo.
Fulgura contemnit, cœcasque ex nube procellas,
 Quem rapit oſtenſi cœca cupido lucri.
Sæpe tamen rapida premitur miſer obrutus unda,
 Et cum ſperato fenore vita perit.

Hæc ſi cum ſatyrico genio compones, facilè diverſitatem obſervabis. Cum Heroicis propius quoad loquendi rationem convenient, ſi preſſe (ut quandoque fit) ſine amplificatione ſcribamus. Ita enim loqui licebit.

Quis furor Arctois oneratam mercibus alnum
Vaſto inferri mari? tabula diſtingueris una
Mortis ab exitio. Tantorum cauſa malorum
Argenti fulgor lucrique inſana cupido eſt.
Fulgura contemnit, cœcasque ex nube procellas,
Frumenti infelix Dominus: qui forſitan iſta
Nocte cadet fractis tabulis, fluctuſque premetur
Obrutus, ac rapta vitam cum merce profundet. Un-

Unde liquet, quemadmodum tam Elegiaca, quàm Heroica poeſis minutiora, quæque ad riſum captandum idonea ſunt, reſcindat. Ceterùm ſi piſcatoria aliqua Ecloga inſtituenda ſit, minutæ etiam hæ res locum invenirent ac gratiam. Jam verò & profuſior multò Heroicus ſcriptor, non modò Elegiaco, ſed & Satyrico eſt; ut ex ſupra dictis facilè intelliges. Hinc enim verſu 2. maris æſtum fluctuſq; magis diſertè exornaret, ut periculorum quandam imaginem, ad navigationem diſſuadendam, oculis ſubjiceret, quod tu à Virgilio 3. Æneid. copioſius, quam hoc loco neceſſarium ſit præſtitum invenies. Satis erit, non omnino Bœoto me viam digito magis, quàm præfixo ubique gradu deſignaſſe. Quod ſi tamen aſſurgere magis ſcribendo ad Heroicam majeſtatem lubeat, ſic loqui in propoſito exemplo licebit.

Quis furor Artoas Indorum merce carinas
Adverſum Boreæ furias, tumidique frementis
Oceani motus paſſis effundere velis?
Vita natans pelago, tabulâ diſpeſcitur unâ,
Horrendæ exitio mortis, pendetque ſub aurâ
Velivolâ dubiæ ſtulta inconſtantia ſortis:
Improbus argenti fulgor radiantis, amantem
Obliquare oculum, mentemque in devia raptam
Incantare potens, turpiſque inſania lucri
Lubrica natantûm ſuadent diſcrimina rerum.
Æoliæ inſurgant acies, & aquoſus Orion
Deſpuat auſtrali furibundas ore procellas,
Et ſimul Ætnæis Brontes, Steropeſque caminis
Horrida deſudent irato fulmina cœlo,
Negliget impavidus &c.

Nimirum grandioribus paſſim vocalibus; frequentioribus epithetis, iiſque rarioribus, alluſionibus ad fabulas, hiſtorias, peregrinas gentes ac loca, tropis crebrioribus, verbiſq; ac phraſibus minus uſitatis grandeſcit oratio, ut dictum doctumq; alibi fuſius. Vis etiam vitioſæ orationis habitum, elatâ nimium, aut etiam abjecta dictione exprimamus? Age, ſic loquamur, non tamen ad invitationem, ſed cautelam imitatoris vatis.

1. Inſanum! Arctôas nimis imprægnare carinas
2. Merce Travancoricâ, tumidaſque rapacibus undis
3. Immerſare rates, Erinnyas æquore vaſto

4. Barc-

4. Bacchantes ventorum æſtro fremituque profundi
5. Auſibus irritare novis, væcordia cordis,
6. Et mentis dementis opus, ſic prodere vitam,
7. Suſpenſam è tabula confinia mortis.
8. Illæ tabiliunt ſunt incentiva malorum
9. Argentique aurique decus, quod ſtringit ocellos,
10. Et prudens animos hamatâ eſt fraude tenere.

Major inſania eſt hæc loqui, quàm agere, nam primi 4. verſus frigidè intumeſcunt, ceteri inepto aut luſu, aut abjectione vileſcunt. Rudioribus tamen fortaſſe hic verborum troporumque luſus non diſplicebit. Sed expendamus obiter. In 1. verſ. carinas *impragnare* quàm rata, tam inſulſa eſt translatio, à re parum illuſtri ad grandem. 2. verſ. epithetum *Travancorica* ab Indiæ regno Travancore grandius, quàm celebrius eſt, verſ. 3. nec *immerſare*, pro immittere nec *Erinnyas* pro furiis *apte* hoc loco uſurpatur Verſ. 4. nec *bacchantes*, nec *æſtro* oppoſitè ad ventorum. Erinnyas transferuntur. Sic verſ. 7. inſolens eſt phraſis. verſ. 8. longa tantum ſine virtute verba. verſ. 10. præter inſolentiam elocutionis *fraus hamata*, metaphorâ ingratâ dicitur. Ceterum luſus ille vocum conſonus Verſ. 5. & 6. parum in re præſenti placet neq; *auſus novi* rectè feruntur. Verſ. 9. tenue nimium eſt *decus ocellos ſtringere*, ut verſ. 10. tenere. Ex quibus facilè liquet, quanta circumſpectione ac delectu, ad purgatum abſolutumque carmen, opus ſit.

HE-

HEROICA
POEMATA
PRÆCIPVORVM
generum.

COLONIÆ

Apud HERMANNUM DEMEN
Bibliop. M.DC.LXXXII.

QUod in Elegiaca poeſi à nobis actum, ut ne idem ubique elocutionis emineret genius, ſed pro rerum varietate varius; id non minus in Hexametris verſibus neceſſarium duximus. Universè quidem hæc poemata ſuo cum numero, tum rerum ferè pondere graviora ſunt, verum & loquendi grata varietas, & perſonarum conditio, momenta cauſarum, & affectuum viciſſitudo non unum ubique colorem admittunt. Si Statius nonnunquam gravitatis, & Claudianus numerorum obliviſci potuiſſent, plus apud poſteros laudis poſſiderent, nunc virtutes has ſine vitiis non obtinent, ipſa ornamentorum copia preſſi.

Mediam quantum per ingenium licet. viam tentabimus, in rebus humilioribus ut ſunt Eclogæ, humiles erimus numeris, etiam ruſticè quandoque languidis in Satyris paulo aſperiores gravioreſque, in panegyri ad laudes comparata, medio ſtylo efflorentes, & numeris ad Claudiani ingenium rotundius, lætiuſque per acutas vibrataſq; ſententias, excultis: (quis enim tetrica fronte encomiaſten agat?) denique in Sarcotide, ſeu lapſu humanæ naturæ, graviori ſtylo, numeroque ſeveriore, ac nonnunquam aſperius hærente; ut in re mœſta, tardiores incedemus ea tamen lege, ut ubi rerum varietas, & prolixius inſertæ florentium rerum deſcriptiones tulérint, ſimul ipſa lætius efferatur oratio, rurſum inter ardua futura tardior, inter declivia remiſſior.

Quæ cauſa cur & poſtea, in una Tibi Araneæ deſcriptione, (præter nobile fingendi in rebus ignobilibus ex Ovidio exemplum) quatuor præcipuorum Poetarum in ea ſtylum ſcribendique diverſitatem utcunque oculis junctim ſubjicere voluerim.

ECLOGA. NARCISSUS.

Puero IESV ab Innocentum clade ſubducto Paſtores, muneribus, & carminibus gratulantur.

MELIBOEUS, & ÆGLON.

DUcebant per rura gregem Melibœus & Æglon,
Alter oves, & lactentes ſub matribus agnos;
Alter rure capras paſcebat: uterque canendi
Artifices dulces inflabant ore cicutas,
Alternîſque ſuos memorabant verſibus ignes.
Incipe tu Melibœe prior, certabimus ambo (Al-

[Alter ait] quis Narciſſi mereatur amores ?
Melib. Accipe parve puer, blandum mea munera carmen.
Cedrus in arboribus Libani ſublimior extat,
1. Et roſa Pæſtanis fragrat ſuaviſſima campis,
Narciſſus ſuperat. Cedris excelſior ille eſt,
Suavior ille roſis. Violæ ſpectantur odore,
Lilia pulchra colore placent, & mella ſapore.
Pulchrior his noſter Narciſſus, dulcior his eſt.
Vitis habet botros, Narciſſus mitior his eſt.
Poma dat Autumnus, Narciſſus gratior his eſt,
Paſcite nunc teneræ, nova gramina paſcite, capræ.
Ægl. Accipe parve puer tenui cum carmine munus.
Eſt mihi namque gemens, blando cum compare, turtur.
2. Quos nuper tectis ſilvarum mater in antris
Excluſit viridis recubans ſub tegmine frondis.
Horrida tempeſtas ſilvas cùm fortè minores
Sternebat, vertens teneris cunabula pullis:
Has ego tunc miſeratus aves (nam cerno trementes
Et matrem juxta mœſta cum voce gementem)
Accipio, calidoque ſinu ſubduco fovendas.
Implumis periit reliquarum turba volucrum,
Has ego ſervavi geminas: Narciſſus habebit.
Accipe parve puer, tenui cum carmine, munus.
3. *Melib.* Tantùm carmen habet pauper Melibœus; at Æglon
Munera, carminibus tantum certabit uterque.
Accipe parve puer blandum mea carmina munus.
Tu mihi turtur eris mœſta tu voce gemebas,
Horrida tempeſtas cunas dum verteret omnes
Infantûm, & Regis gladius ſæviret iniqui.
Crudelis gladius, crudelia funera portans:
Hanc Pater, & matres orbæ flevêre procellam;
Flevit ager mœſtæ flevarunt funera ſilvæ.
Vos teſtes valles Solymeæ vosque myrice;
4. Quæque ſcelus ſervat de ſanguine decolor unda.
Vidi ego, cùm tenerum mater premit ore puellum,
Atque ulnas inter condit, gremiumque paternum;
Hoſtibus obluctans nequicquam, & ſidera clamans,
Quæ tantum avertant miſerantia ſidera crimen.
Sed te Niliacus trepidantem exceperat hoſpes
In gremio, dives pecorum, nec avarus Amyntas.

Ille tibi latebras oſtendit; cumque ſitires,
Ille tibi mulſit capras;lac ſæpe bibiſti.
Paſcite nunc teneræ nova gramina, paſcite,capræ.
5. *Eglon*. Quod ſi præ mœſto tibi turture fortè columba,
Blande puer placeat: par eſt mihi dulce volucrum,
Manſuetum genus & niveis peramabile plumis,
Pulchra corona caput cingit,variumque notarunt
Sanguineæ pectus maculæ nil blandius illis.
Nec pecudes metuunt, has inter pabula carpunt,
Et mediis ſtabulis,mediis præſepibus errant.
Nil etiam metuunt homine: hos leniter alis
Verrunt,& manibus vix ſe ſubducere norunt.
Heu metuo,nequis volucres immitior hoſtis
6. Illaqueet,pereantque,inſons mea turba, columbæ.
Accipe parve puer tenui cum carmine munus.
Mel. O tu parve columbule,mi Narciſſe, meorum
Ultimus & primus,canimus quos ſemper, amorum!
Mitior in cunctis tu diceris eſſe columbis.
Pro niveis veſtit plumis tua pectora candor.
Eſt nive candidior vultus, ſunt lactea colla.
Ut roſa purpureis vernant tua tempora malis.
Si qua tuo capiti maneat texenda corona,
Hæc quoque detractis roſa ſit pulcherrima ſpinis.
7. O tu parve columbule.mi Narciſſe meum cor.
Te pecorum quoque tangit amor præſepia vixdum
Natus adhuc, fœnumque puer tractaſſe putaris,
Fœnum,quod bobus poſitum, quodque eſſet aſellis.
Tu pecus, & de te pecudes foviſſe feruntur.
Paſcite nunc teneræ nova grammina,paſcite, capræ,
Æglon. Eſt Gallina mihi pullorum ſedula nutrix,
Attamen infelix mater; nam perdidit omnes,
Non cortes potuêre ſuos defendere pullos,
Non Gallina parens. Quicquid vix prodiit ovo,
8. Vixque minurire,aut primas effingere voces
Noverat,hoc voluorum raptoribus unguibus hæſit.
Unus de ſeptem ſupereſt modò pullus,habebis
Hunc dono,Narciſſe:rapax nam cetera Milvus
Abſtulit, & teneras laceravit prædo volucres.
Adjungam matrem: nihil illa blandius uſquam,
Seu pullum accerſens vocitet, ſeu præbeat eſcam

Nunc Narciſſe feres dono; nam cetera deſunt,
Accipe parve puer, tenui cum carmine, munus.
Mel. Munera ſi deſunt, non deſunt carmina nobis,
Carmina, queîs teneros per paſcua ducimus agnos:
Agnus eris Narciſſe mihi tibi carmen avena
Noſtra canet, blandæ ſi deſunt forte cicutæ,
Materies mihi ſemper eris, formoſior agno es,
Ille licet niveas vincat candôre pruinas:
Alba liguſtra quidem, ſunt lilia candida, nix eſt
Candida; candidior tamen his Narciſſus amatur.
Candidus ille puer. puero eſt quoque candida Mater.
Melleus ille puer. puero eſt quoque mellea Mater.
O nimium dilecte puer, dilectaque Mater.

AMICE LECTOR.

QUatuor hoc loco Satyras dedimus, genere ſcribendi nonnihil diverſas. Priores enim duæ in excolendis univerſim hominum moribus verſantur. Unde ad docendum magis compoſitæ, ſtylo aliquantùm humiliori incedunt, ſententiarumq; abundant luminibus, quarum ad inſtruendum generatim uſus hoc loco & opportunior reperitur, & gratior. Conceptibus tamen inter ſe altera ab altera diſſidet, cum ſecunda ironicè opes extollat, quarum ſtudium prima ſerio damnavit; quod concipiendi genus magis ad falsè irridendum eſt comparatum.

Aliæ duæ Satyræ ad particularium hominum errores, magis uſitata ſatyrographis concipiendi ſcribendique ratione, deſcendunt. Quæ lumina ſententiarum, ab univerſalibus rebus petenda parcius admittunt, ſed ridiculo ex moribus captando aptiores ſunt; quod in particulari hominum aberratione ferè reperiunt, præſertim ſi levioribus vitiis conjuncta fuerit; cùm graviora flagitia indignationem potius ſeriam requirant. Unde quarta noſtra Satyra materiam huic ſcriptionis generi maximè idoneam complexa eſt ſtyli etiam gravitate, quantum par eſt in hujus exercitationis palæſtra enititur; in qua neq; ad Eclogæ humilitatem dejicienda prorſus oratio, neque ad Epopæjæ majeſtatem eſt extollenda. Cetera quæ ad hanc poeſin ſpectant, tibi ex ſupra traditis erunt repetenda.

SATYRA I.

Ianoxium mortalibus divitiarum ſtudium, & paupertatis contemptum.

24. CEntum Oratores rauco clamore fatiſcent,
Si vecors auri [illegible]nare laborent.
Sed tamen eſt contra duratâ voce tonandum, &
Archilochi, aut Flacci res traducenda cachinno,
Fortè lycambæis ſalibus conſperſus & acri
Lixivio vatum lautus, purgatior eſſe
Moribus incipiet non nemo cui melior mens,
Ebria nec ratio ſubmerſa cupidine rerum eſt.
Quem pudor & virtus minus urgent, ſubditus auro *Divitiæ*
Vivet ad audaces fatuoſque opulentia ſpectat. *infatuant.*
Stultorum hi tantum ſapiunt, poſtquam horrea complent
25. Frugibus, & Lydo ciſtæ complentur ab auro.
Ipſe Midas fulvo quamvis cingatur Hydaſpi,
Auriculæ oſtendent Dominum, plerumque laborat
Senſu, qui locuples cenſu eſt. Portatur aſellus
Sæpè peregrina clitellas merce gravatus
Non fruitur gazis; ſatis illi eſt carduus aſper,
Et mordax lolium, aut cum pondere venter inanis.
Omnia qui ſecum, ritu, cochleæ ſua portant, *Paupertas*
Multorum inſidiis tuti quacumque vagantur. *tuta eſt &*
Gratius eſt ſufferre parum: ne forte laborent *onus leve.*
26. Imbelles humeri, manifeſtum ſemper onus ſunt,
Argentumque aurumque premunt quemcunque ferentem.
Et fortem enervant animum; robuſtior ille eſt
Qui paupertatem curva: cervice recepit.
Quæ minimum portat, magis hoc eſt fortis egeſtas:
Magnum onus & nullum eſt, gravat hæc & ſine pondere multos
Et multos levat, alarum, ceu remige, vectos.
Tum levius fertur, cùm ſemper fertur egeſtas.
Inter opes nutritus, opum damnum magis horret.
Qui callum obduxit jam paupertatis amicus,
27. Hic minus adverſæ perfert in commoda ſortis.
Aſpera nos uſus docuit lenire ferendo.

Servit egeſtati nemo, nec ſervit egeſtas,
Sufficit ipſa ſibi, qui vis conferre triburum
Huic debet, ſimile hoc magnis habet illa Tyrannis.
Nullus opum Dominus qui non famuletur iiſdem, *Divitiæ*
Algeat aut ſudet cœlo vexatus iniquo. *opprimunt*
Nec malè turbato toleret phantaſmata ſomno, *Dominum*
Sæpe umbras patitur curarum; ſæpe latronum, *curis & la-*
18. Aut furum inſidias metuit. Quicumque comati *boribus.*
Incedunt, facilem præbent luctantibus anſam.
Eſt aurum tantùm ſpolium, quod fortior aufert.
Hinc ſibi vectigal Reges, hinc præmia ſervus
Demetit, hinc alimenta domus, prædamque cohortes;
Hinc avidâ reliquum inſomnis ſpe devorat heres.
Turgidus ut Phrygia devolvitur Hermus arena,
Sic volvuntur opes, te præterlabitur unda,
Quæ captes hauſtro tua ſunt: at cetera rurſum
Oceanum repetunt, ſolo res omnis in uſu eſt. *Divitiæ ad*
19. Momento ſervit, momento deperit. Ipſas, *neceſſarium*
Si minus utaris, teret ædes ſola vetuſtas. *uſum cor-*
Saxea Mauſolea jacent, Scaurique columnæ. *poris non*
Præcipuum eſt corpus ſtomachiq; lacuna vacantis *ſunt inu-*
Cui ſervire queat quidquid corraſeris auri. *les.*
Omnia Pygmaleon congeſſit, ſed tamen unam
Corpori ad navem ſpectarunt hæc onerandam.
Veſtis ei Attalica, & curata curicula, totum.
Iſta ſaburia fuit, parvæque aplauſtria navis,
Quam demum ſtygiis mors fractam abſorbuit undis.
20. Innocuos multos paupertas præſtat, & omnem *Paupertas*
Præcludi ſcelerum foſſam. Non eſſet adulter *multos in-*
Abſque auro Phrygius juvenis: Laiſque metallo *noxios præ-*
Nuda Corinthiacum damnaſſet fortè lupanar. *ſtat, aurum*
Sæpe bonis caruiſſe bonum eſt, niſi Jupiter auro *corrumpit.*
Immixtus plueret, Danaën modò fabula vatum
Non caneret, mores aurum corrumpit honeſtos.
Ferrea poſt aurum cœperunt ſæcula. Dives
Qui nunquam mendax fallat, perjuria nunquam
Evomat infelix, hic corvo eſt rarior albo.
21. Fallaces libræ, fallax menſura, colorque
Fucatus rerum, merx putrida, ficta metalla.
Fucum homines vultu, fucum ſermone loquuntur,

Difficilis res eſt probitas ubi prævalet aurum; *Difficulter*
Quantumvis vigiles animi perrumpet in arcem *opes cum*
Et virtutis aget prædas. Rariſſima dos eſt *virtute*
Virtus cum nummis. Vel avarus habebere multis, *junguntur.*
Si parcas; ſi non parcas, tibi luxus in ædes
Luxurieſque affine malum penetrabit, & audax
Ambitio, vaniſque elata ſuperbia criſtis.
22. Ambiguæ res ſemper opes. Onus has & habere eſt,
Et nec habere onus eſt. Niſi quid numeraveris in re,
Nullo eris in numero, Recto laudaberis uſu.
Hunc quicumque tenet, tenet omnia; quiſquis eundem
Amiſit, medio pauper vileſcet in auro.
Nunquam animi ſordes fulvo illuſtrabit ab ære.
Si tibi ſementis parva eſt, confide Tonanti *Deo confi-*
Hic tibi multiplici cumulabit fenore plauſtrum, *denti nil*
Cum levis implebit reliquorum urtica maniplos. *deerit.*
Vive tibi ac loculos noli impinguare Nepotum. *Stultus eſt*
23. Eſſe probos malis, quàm lautos. Stultitia hæc eſt, *qui pro Po-*
Atque inſanus amor Patrum, tranſcribere averno *ſteris opes*
Infelicem animam, nati ut diteſcere poſſint. *corradit.*
Ah quanto eſt ſatius lacero ſi mantica tergo
Pendeat, & ſtomachum latrantem mucida farris
Cruſtula componat! Melior dos ſæpe nepotum eſt
Paupertas, quàm divitiæ. Corrumpere multos
Vidimus has; illam vix accuſare licebit.
Multa fames docuit, moderatrix gnara, Cleantē, *Paupertas*
Quæ plenus venter paraſiti quæque Nerones *multa ſuos*
24. Delicias inter rerum neſcire coacti. *bona docet,*
Si quiſquam ſtertat, paupertas vellicat aurem. *ut vitare*
Evigilare jubet ronchoſque abrumpit inertes. *otia, luxum*
Hæc pigrum ad curvos humerum durare labores. *ſuperbiam,*
Hæc docet obſonare famem; cum nauſea vexat *&c.*
Heſternâ ventrem ingluvie gratamque palato.
Hæc Bambergiacum facit offam implere catinum.
Si tibi luxuries, luxuſque infamis in ædes
Irrumpat contra paupertas ſedula cuſtos,
Ceu clypeum, obtendit fumoſi rudera muri.
25. Si tumidè inſurgat criſtata ſuperbia, lappas
Objicit, ac fœdis linit obſita fæcibus ora,
Et fuligineum cerdonum opponit odorem.

Non

a Non tamen abjectas faſtidit gloria mandras. — a *Multi Pauperes ob virtutem honorati.*
Hanc etiam Opilio Jeſſejus; hanc & Agaſo
Beniamita tulit. Manibus quibus ille flagellum,
Iſte pedum tulerat, ſceptrum tractaſſe ſtupemus.
Pauper erat Chriſtus. *b* magnas dū rexit Athenas, — b *Phocion, ita ob frugalitatem dictus.*
Non metuendus opū vi, ſed virtute. Tyrannos
Subdere Romanæ fecit ſua colla ſecuri,
26. Accinctus gladio Curius; ſed nudus ab auro,
Fabricius Pyrrhi gemmas metuebat & aurum,
Non timuit ferrum: ſprevit, quem vincere poſſet.
Fortibus Æmilium quiſquamve ignorat in armis!
Fortior ille tamen, neglecto creditur auro.
Qui tenuis, quondam ſtivam verſabat aratri
Serranus, potuit Dictator condere leges.
Et juga, quæ bobus detraxerat, Auſonidum illa
c Cervices ſuper impoſuit. Si pinguior auges — c *Non igitur deſpiciendi Pauperes.*
Et res ventrem, ſi, quantum milvus oberret,
27. Demetis agrorum, non aſpernere minores,
Qui vix terna ſecant macilentis jugera bobus,
Cras tibi fortè ſeges lapidoſâ grandine ſtrata
Procumbet, cras tempeſtas ſuper horrea forſan
Ingruet, & partum conſumet fulmine tenus.

SATYRA II.

In nimiam opum cupiditatem.

QUid mihi Socratica tunicatum ex claſſe Magiſtrum
d Objicis aut tabulâ nudū fluitante Biantē? — d *Paupertas apud omnes contemnitur: divitiæ æſtimantur.*
Omnia qui ſecum portant, Cumis nec aſellum
Invenient, à quo portentur. Nempe pedeſtris
Militiæ tantum turmas conſcribit egeſtas
28. Chryſogonos laudo, meminit quos Tullius olim,
Syllæ opibus fruitos, libertatemque ſecutos.
Rideo Democritos, & quoslibet Abderitas,
Munera Sardoo natos perſtringere riſu,
Quæ Divûm largo diffundit copia cornu.
Res rara eſt hilaris paupertas, pluribus illa
Formidanda magis, quàm tartara nigra videntur.
Luſtrali pellunt multi cacodæmona fonte,
Sed Paupertatem, vix ulla piacula tollunt.

Hos etiam invenias auro, qui ſidera vendant.
29. Qui tetro malunt animam debere barathro,
Quàm debere homini. Paſſim modò quæritur aurum
In ſicco ac udo, remis ſimul atque quadrigis.
Sub clypeis aurum, ſub papilionibus aurum
Quæritur ex raſtris, aurum caſtriſque vovemus.
Hac ſpe ſceptra Nero tenuit, Corydonque ligonem.
Rari, qui prorſus norint contemnere. Nulli
Sunt Heracliti tunc, quando obtruditur aurum,
Diluviem ſi quæ tempeſtas advehat, ille, *Pauperes*
Qui gravis eſt auro, facilè enatat; at cui ſæpe *facilè à*
30. Res pluma eſt levior, primus ſubmergitur undis *Magnati-*
Sublevat aurionus at qui nil habet, ille gravatur. *bus ab aulâ*
Omnia egeſtati deſunt, clauſæ undique valvæ, *& æquitate*
Dum rogat auxilium. Clauſæ ſunt judicis aures, *excludun-*
Cum Themidem implorat, ſolum panduntur *tur, niſi*
ad aurum. *munera*
Dũ loculis ſtreperũ dedit icta pecunia plauſum, *adferant.*
Tunc aula ac aures reſerantur ubi affer avara,
Affer hirudo, canit, cui muſica diſplicet, ille
Ante fores vigilet, Craſſis intrare licebit.
Sed tamen, ut Corydon ſubeat, quandoque neceſſe eſt,
31. Et paupertati decrepat poma. Coloſtrum,
Caſeus & pinguis tenſum farcimen omaſi,
Quæque ſuum debent vectigal. Scilicet hædi *A Paupe-*
Ruricolûm in caulis tantùm paſcuntur, in aulis *ribus parcè*
Hi Dominos paſcunt. Meleagrides atq; capellas *viventi-*
Alter alit, fruiturque alius, vix ſigmate parvo *bus lautè*
Coctum olus agricolæ, & ſuccidia rancida lardi, *Divites*
Aut quæ fumoſo detracta eſt perna camino, *aluntur.*
Ponitur, hæc menſa eſt genialis tota diei.
Quod tantos Craſſi includant æraria cenſus,
32. Hoc debent Codris. Alitur modo dives egeno.
Ille metit, ſerit hic. Qui mollia ſerica texunt,
Et Tyrio ſuccos ſpargunt in vellera fuco,
Cannabeo incedunt tecti velamine lumbos
Nulla ſalus inopi, Plutum te poſcimus omnes. *Ipſi paupe-*
Divitiæ regnant, multis laudatur egeſtas, *res & con-*
Appetitur paucis, ſpretum licet itur ad aurum. *temptores*
Invi-

Invideant quamvis ſuperi, Dea nulla per Orbē
Tam calidis colitur quam diva Pecunia, votis.
Huic vacuas pauper ſupplex extendere dextras
33. Cernitur & petaſum, nudato vertice, inanem.
Supplicat huic dives, quāvis turgente crumena,
Et gravis incedat decumani abdomine ventris.
Primus hic auditur. Cæcutit Plutus, ad ædes

divitiarū, ad opes aſpirant. Opes divitibus potius dantur, quā pauperibus.

Magnatûm offendit celſas, tranſitque mapale
Stramineum, ac humiles congeſtas ceſpite caulas,
Divitibus donantur opes. Dum munera ſpargit,
Poſtremi accipiunt inopes. Seſtertius Iro
Sufficit, at lauti rapiunt Seſtertia Craſſi.
Nec pennata caſis affixa eſt gloria, ſummis
34. Hæc locat in tectis, velut alba ciconia, nidum
Deſpiciens tuguri carioſa tigilla ruentis.
Quiſquis inops, idē vileſcit; quiſquis abundat,
Noſcitur, & digitis vulgi monſtrantibus, audit,

Honor non Pauperibus, ſed Divitibus confertur.

Hic eſt, hunc nudo venereris Marce, capillo;
Hunc curvis genibus, flexâ cervice ſalutes:
Dum loquitur, ſileas & dum ſternutat honores.
Conſequere á tergo, nummos habet, aureus eſt vir.
Antiquis à Torquatis ab origine cenſet
Tercentum proavos, auditur hiante Senatu,
35. Et reliquū pando vulgus rapit ore loquentem.
Scilicet auditum clavis facilè aurea pandit.
Præconum quamvis certet clamore Menaclas,
Vix ullam impellat, reſeratis poſtibus, aurem;

Divites præ Pauperibus auſcultantur.

Quamvis pelle Jovis, cedroque notanda loquatur.
Momentum ac pondus verbis accedit ab auro,
Delphicaque effundit quivis oracula dives.
Et tripode eſt, quamquam frigus boreale loquendo
Afflet, & attexat viles, ut araneas telas.
Aurea ſunt, quæcumque auro tangente linuntur.
36. Hic procerum affectu magnes opera omnia tangit.
Sis ovis ipſe licet; dum ſis Athamante creatus,
Velleris aurati poſſeſſor habébere Phryxus.
Si tibi fama deeſt, auro mercabere famam.
Si virtus, aurum pluris modò vænit. Amicos
Quæris? amicitiæ vinclum procuditur auro.

Fama, virtus, nobilitas for-

Nobilitas auto, ſapientia penditur auro. *ma, digni-*
Hoc ſine nec ſapiens quiſquam eſt, nec ſtemma- *tates, con-*
ta proſunt. *nubia fides,*
Omnia ſi perdas, aurum ſervare memento, *ex opibus*
Et nihil amiſſum eſt; conceduntomnia Pluto. *penſantur.*
47. In pretio pretium eſt: huic ipſa meretur honeſtas.
Sit tibi Therſites genitor fraterque Thyeſtes,
Sit Medea ſoror, nec ſit tibi gratia linguæ,
Nec vultus, mens ipſa etiam delira vacillet:
Et præſtans & pulcher eris, ſi fulſeris auro.
Sit Pater Æneas frater formoſus Julus,
Ipſa Venus genitrix: niſi commenderis ab auro,
Et vanos titulos, & nomen inane dolebis.
Curia divitibus patet, obfirmatur egenis:
Eſt locus ante fores Codro. ſit Craſſus in aula.
38. Si qua vacet ſedes, ſi quem fortuna ſenatum
Poſtulet expleri, ſi quis tibi teſtis habendus,
Si qua tuis thalamis conſors jungenda rogetur,
„ *Protinus ad cenſum, de moribus ultima fiet* *Iuvenalis.*
Quæſtio: ad arbitrium cenſus ſententia fertur.
„ *Quantum quiſq; ſua nummorum poſſidet arca,*
„ *Tantum habet & fidei* formæque & honoris & æqui.
Pluto paret Amor: placet ampla dote Megæra.
Pluto patet Honor: primas tenet Euclio ſedes.
Patet & ipſa fides; nulli modo creditur Iro.
39. Jurato licet, ac teſtanti ſacra Deosque.
Quid facimus, Polycarpe? nimis tibi ſordet ege- *Sapientes*
ſtas. *tamen, A-*
Et pretio pretium reliquis accedere rebus *poſtoli &*
Cum populo cernes. Audi vulgariter hoc eſt *Chriſtus,*
Fari: barbatos decet hic audire Magiſtros, *audiendi*
Et ſub Apoſtolico caput inclinare Senatu. *potius ſunt,*
Dolioli unius Cynicus quod ſuaſerat hoſpes, *qui pau-*
Allatrator opum, cui pera ſat ampla ſuppellex *pertatem o-*
Una fuit, Piſcatorum ſchola porrò ſecuta eſt, *pibus præfe-*
Denique mille alii Chriſto duce. Quod tibi *runt.*
promam
40. Conſilium melius? vin' his ſapientior eſſe?
Ille, cui ex Cœlo quondam ſapientia nupſit
Rector Idumæus, quo non opulentior alter.

Argen-

Argentumque aurumque, ut inania pondera, riſit.
Vanum opus, exclamabat, opes, vaniſſima merx eſt,
Quæ vitiis dominum curiſque emancipat ægrum.
Hinc tu virtutum, ni vis prudentior eſſe,
Sume rudimentum. Pannoſa, ſed optima Egeſtas
Formatrix morum eſt: doctas hæc explicat artes.
Virtutumque magiſterium centonibus abdit,
41. Subde manum ferulæ, quondam hæc doluiſſe juvabit.
Agreſtis quamvis fugias umbracula mandræ
Vaſque cavum Cynici, villæ innutritus opimæ,
Pygmalione ſatus: Regum genus eſſe, inopumque
In cenſu ſcribi poteris. Pugnantia non ſunt
Dives inops, & inops dives: facit uſus utrumque
Dives ut infelix egeat, ut pauper abundet.
Nempe refert animo, qui ſis, opulentia non eſt
Bis denas auro gravidas implere diotas,
Et nunquam impleri. Qui plurima poſſidet, ipſe
42. Non poſſeſſus opum vi, nec diviſor iniquus,
Pendere tam promptus quàm ſumere: dignus habere eſt,
Nec paupertatis pretium malè prodiget auro.
Hunc ego te Polycarpe velim, non inter haberi
Valvarum obſeſſores, Codri Hecceleſque nepotes.
Te virtus potius, quàm ſors apponat egenis.
Sic neque vileſces populo, nec habeberis aulis
Indignus, poteris majorum extendere ceras,
Ac Tyrio ſaturare tuas è murice braccas.

Paupertas maximè laudata inter medias poſſideri opes poteſt.

SATYRA III.

In fraudulentum & imperitum controverſiatum ſcriptorem qui alium confutaturus ubique ferè à ſcopo quæſtionis aberravit, ideoque à doctiſſimo viro nuper ad Examen vocatus, merito ſuo miſerrimè vapulat.

Ligneus in ſilvis Rhamno dominante triumphat,
43 Et pingues ſuper elatus regnabit olivas,
Ac ficus ſuper & Vites. Submittite vos nunc
Cervicem, ô Cedri, palmam concedite Palmæ,
Rhamnus adeſt. Quid Lignee vis? quã conficies rẽ,
Murmure cum rauco cathedramq; aureſq; fatigas,
Et centum frangis calamos, ſtridente papyro,
Adverſus Keddum Socioſque, fidemq; Latinam?
Ilia quantumvis Stentor rumparis, & omnem

Arrogantia & audacia Prædicantiu, qui ut Rhamnus inter arbores vult dominari.

Conſumas bilem chartâ livente natantem,
In victas nunquam Rhamnus dominabere lauros.

44. Horſum, age, jam vocat *Examen* quod maximus *Gladbaci-*
Heros.
Gladbacides urget. Cur obliquantibus hirquis
Turpè fugam exploras? cur ob̄ muteſcis, & hæres
Jam ſaxum ſacrumque inter mactanda velut ſus?
Examen juſtum impendet; noli exanimari
Nec talpas inter latebras diſquirere inerteis,
Dic ſodes, toties tua cur reſponſa vacillent?
Cur nihil ad rhombum, ſed ubique quadrata rotundis
Aptantur? (ſolùm hâc retinetur Ligneus anſâ)
Si Keddus poſcat lepores, tu ducis aſellos:

Gladbacides Lignei reſponſiones prorſus alienat ad Keddi poſtulata examinat.

45. Nec quicquam matulâ Codri fers dignius. Ad rem
Obſecro, dic al quid, nec tam delirus oberres.
Omne forum ſunt quiſquiliæ, ſunt rancida tantū
Segmina VVicklefi ex Jardo, crambeque recocta,
Ter decies, vix quam eſuriens queat eſſe Saguntū.
Hæc tamen obtrudis Samio ceu digna Magiſtro,
Ac tripode expromptum, carmen recitante Sibyllâ
VVeſalicâ ex tepido, poſt fracta inſomnia, nido.
Nempe olidum redolent iſthæc oracla cubile,
Vixque pu em vigilantis. Aqua hæret ubique Mi-
niſtro.

Antiquorum hæreticorum deliria obtrudit.

Nihil ad rem adcum poſtulatur à Calviniſta, ut oſtendat ſe rectius ſcripturam intelligere, quam Lutherani, qui ex eadem S. Scriptura oppoſitos errores tradunt.

46. Et velut ebria, ſic nutant reſponſa. Petat quis
Inſtet, & adjuret per barbam, artemque Magiſtri,
Perque rorum Patris, natorum denique cunas,
Unius ut poſſit rationem exſculpere veri.
Cur ego Calvino teneâr plus credere, quàm quod
Lutherus quàm quod Menno docuére tenendū?
Conveniunt, velut ælurus cum muribus Album
Lutherus quod vult, Calvinus tradidit atrum.
Si cauſam poſcas, Scriptura impellit utrumque.

47. Hæc lucere diem negat, affirmatque; calere
Et frigere putat flammas; vulpem facit agnum,
Hac Lutherani Calviniſtæque triumphant:
Omnibus hiſce fidem addicit ſcriptura ſerenam.
Fallitur hâc nullus quamvis contraria promat,
Hic vinum, ſed acetum alter vaſe hauriat uno
Heu ſtulti! proprii ignorant vitium eſſe palati.

Tam

Tam malè cocta ſuo non ſunt ſacra biblia ſucco.
Obtrudant ut diverſum cuicunque ſaporem.
Unum olus eſt, una eſt hic conditura, coquusque
48. Spiritus eſt idem. Stomachi morboſa lues eſt;
Ille ſalutares corruptè digerit eſcas.
Quidlibet hinc quivis ſapit, atque apponit edendum
Extollat licet unâ: Dic mihi, Lignee, tandem,
Dic agedum ſic nunc Præſul doctiſſimus inſtat:
Cur nihil ad Keddi dignum quæſita reponis?
Qui Scriptura poteſt album componere nigro.
Et tua, quæque adfert Menno, Lutherque, probare?
Des rationem, oro quâ non mendacia firmes,
Oppoſitæ partis. Clamarum jam ſatis uſque
49. Ad ravim, & feſſas oneras his vocibus aures:
Hæc Scriptura docet ſano exantlata cerebro,
Hanc turbant omnes, ego puro ex fonte propino.
Sic barbatorum dux ſeminiverbius infit,
Et tonat excelſa, rauco ſtridore, cathedra.
† Contra alter buccas inflat prægnantibus iris,
Errorem, errorem! inclamans, ne credite Calvi
Liligeri aſſeclis, ſacrorum evertitur ordo,
Biblia habent aliud: nos hæc ſecreta tenemus,
Debilior vertex aliis Myſteria quivis
50. Hæc portare aſinus clitellis tradita neſcit.
Sic mulus ſcabit alternâ in prurigine malum.
* Hic panem & Chriſtū cœnæ ſub vincula cogit,
Atque impanato ſua condit ſacra Tonanti.
Alter inane Dei ſimulacrum præbet utrumq́;
Biblia torturæ debent ſubjecta fateri.
Quis nō monſtroſum veſtri execretur abortū
† Sinciplitis, quando, fato indignante, Tonantem,
Fingitis abjeciſſe Cain Judam atque Saulem,
Ante ſcelus: tetras Erebi laxare cavernas,
51. Fumantesque ſpecus, immortalesq́ue cataſtas
Immeritis? Heu, quænā immanior ulla tyrannis!
Quis Buſiris tantùm irarum in pectore coxit?
Sed tamen hæc Calvus dat commentaria Doctor
Αὐτὸς ἔφα. Scriptura docet nolensq́; volensq́ue
Quid Lutherigenæ? rauco obnituntur hiatu.

† Se mutuò ex eâdem ſcripturâ damnant hæretici, tanquam contraria.

** Per ſcripturā Luther. docet Chriſtum ſimul cum pane exiſtere: Calviniſta Chriſtum figurari hic, nō exiſtere.*

† Per ſcripturam Calviniſta peccatores ante pravâſa ſcelera â Deo ad Infernum deſtinatos, contra quā Lutherani & Catholici,

Nequicquã, & contra pugnantia biblia tendunt. a
Qualis in oppoſitũ cornuta ire fronte juvencum.
Friſonico nuper taurus ſubductus aratro.
Sed tamen antè ruent bipedalia cornua, centum
52. Antè terent ruptis veſtita volumina bubus;
Quàm malè formatã doceant contraria ſectam.
Quis ſtupor, ô Superi, quænam hæc vecordia cives!
(Exclamat Keddus, repetit ſapiente papyro
a Gladbacides) digituſne Dei pugnantia ſcribat?
An, quæ vera fuit, mendax ſcriptura loquetur
In ſenio demum delirans? Obſecro nunc te,
Lignee, cuivis credemus? namque alterutrius
Corruptus ſtomachus prorſum, inſipienſque palatum eſt;
Cùm Luthero aliter ſapiant, & biblia Calvo. b
53. Deſipit, ut rem dicamus, corruptus uterque,
Corruptorque aliorum. Stat ſcriptura vetuſtis,
Qualis erat Patribus guſtu invariata fideli.
Et quamvis paſſim Præconum falſa novorum
Spargantur fermenta; manent tamen azyma nobis.
b Perſtitit integris Romana Eccleſia faſtis,
Qualis Apoſtolico quondam fundata ſenatu.
Integritas conſtat, volvuntur ſecula circum,
Volvitur hanc error juxta comes, inſidiaſque
Nequicquam adverſum molitur; at illa perennat:
54. Hic velut hydra iterum cervicibus improba centum c
Pullulat, inque novam ſpargit zizania meſſem.
c Nempe Berengarius coctι myſteria farris
Ridebat, vacuam depingens corporis umbram,
Et tu incruſtatum rides, Calvine, Tonantem.
Simoniſtarum quæruntur ſcruta caducis
Eruta ruderibus, ſcabrâque rubigine adeſa.
Quiſquis adulterio thalamum inceſtaverit, hic eſt
Flagitiorum inſons, nec lilia Gallica tergo
Promeruit, vel caſtratos augere ſpadones
55. Eutropios inter. Quiſquis conclavia latro
Irrupit, mediosque infregit acinace ſomnos
Cum jugulo, hic tantùm eſt Superûm decreta ſecutus.

a *Cum Dei ſcriptura non pugnet ſecũ, neceſſe eſt, ut ejus interpretes contraria ex hac docentes aberrent. Quis igitur ſapiens his credat?*

b *Romanæ Eccleſia, quæ ſecundum Patres veteres ab Apoſtolis inſtructos ſcripturam interpretatur, errare nequit.*

c *Berengarii errorem de Eucharistiâ Calvinus revocavit. Uti etiã Simonis Magi, & Florini hæreſin, quod ex decreto Dei omnia fiant improborũ hominũ ſcelera.*

Haud aliter licuit fatis urgentibus. Olim
Hæc Magus, & nunc Calvinus. Sic tempora nobis
Erroreſque renaſcuntur. Vah perdite, quid te
Tam fecit vitioſam rurſum halare mephitin ?
Cur iterum Florini hæc excrementa reſorbes ?
Nulla reformatos ſatis unguentaria purget.
Aſſyrio quamvis cum ſinigmate balſama jungat.
56. *d* Exprobrat hæc eadem Lutheri bardocucullus;
Sed nihil hic redolet præſtantius. Illa Lupanar
Hoc primùm ingreſſus, fidei corrupit odorem.
Loripedem vulgus ſequitur, pœtuſque ſtrabonē.
Nunc audite Sophi, peregrina oracula nobis
e Hæc cortina dabit. Juſti menſura fides eſt.
Nam ſcabiem abſcondit ſceleratæ mentis, & ulcus.
Putreſcens animi; facit hæc cacodæmona ſanctum.
Magna fides Calvine tua eſt ! Quanquam omnia primus.
Hæc non delires: prius hanc Manichæus adulter
57. Deformis fidei, cerebro procudit inani
Lutheruſque prior veterum hæc cimelia priſcis
Sordibus eduxit preſſit veſtigia Calvus.
f Virginitas monſtrum eſt, fruſtra obluctabimur igni.
Libertas captiva ruit ſub vincula carnis.
Sic olim plures upupæ cecinère, ſuæque
Doctorem Iſſebium carmen decuère Catellæ;
Calvinuſque antè exemplo quám voce probavit
Scommata quid memorem cœlis intorta? Tyrannum
Eſſe Deum fingunt. noſtriſque haud æqua tuliſſe
58. Viribus in legum tabulas mandata Tonantem.
Nil fidendum operi clamant; quodcunque patramus
Flagitium eſt. Mœchos omnes, fureſque, latroneſque
Efficiunt, Siculâ dignos pendere cataſtâ.
Claudite nunc valvas, domuū, uxorumq; cubile,
Et bona firmatas cuſtodia muniat arcas,

d Lutherus licet hæc improbet, tamen Dux autorque corruptæ doctrinæ fuit.

e Fidem ſolam ad juſtitiam peccatori ſufficere ſine opere bono ante Calvinum Lutherus & olim Manichæus tradidit.

f Lutherus & Calvinus caſtitatis vota improbarunt, negantes ſervari hanc poſſe.

Mandaſſe nobis Deum impoſſibilia omniaque opera noſtra peccata eſſe docuerunt.

Namque fides Evangelicos hæc ſola tuetur;
Servari non poſſe fidem Mandaverit autor,
Sitque Dei legum tabulis firmata voluntas;
Fixerit hic pœnas noxis, & præmia factis;
Sanguine ſignarit proprio decreta, proborum
59. Inſtruat exemplis: tamen unâ voce, *neceſſe eſt*,
Evertunt virtutem hominum, ſuperumque favorem.
Fruſtra agis ut profis, ſi nil niſi crimina poſſis.
Ecquid adhæc blateras infelix Lignee? ſus hoc
Lota volutabro es. Nullo tu flumine ſordes,
Lixivioque ſatis purgas, inſignia Patris
Hærebunt, quamvis ceruſſis improba frons ſit
Incruſtata tibi, miniove inducta rubenti.
Ipſa licet divina tibi ſcriptura rogetur,
Non dabit hæc ſceleri, quocunque intorta, colorem.
60. Perfidiæ nullum eſt velum, quo tota tegatur,
Detrahit hoc tandem tempus ſimulatio primùm
Affricat huic fucum, & virtutis imagine tectam.
Producit, facilis plauſum meritura theatri,
Cui novitas quæcunque placet. Sed fallere cautos
Ficta nequit: Vulpem agminâ ſub pelle latentem,
Exuviiſque aſinum rident geſtire leonis.

Calviniſta reipſa ſuum magis Calvinum, quàm verbum Dei ſequuntur.

SATYRA IV.

In adoleſcentem Germanum peregrinis nuper moribus cultuque leviſſimo, ſecundum caput, pedes & femora deformatum, ut monſtrum novi ſeculi videri poſſet.

SAlve Tyndaridum novus, ô Germane, ſororne
Aut frater dicam? Nam credere cogar ab ovo
Te prodiſſe: ſed an ſexus diſcrimina cernam,
61. Haud equidem teneo. Vetus illa Semiramis eſſe
Jure queas, ſi ficti habitus & laxa comarum
Fimbria nos moveat. Pompâ hâc perſona theatro
Es Pompejano digna, Orcheſtram populorum
Millia ſpectantûm centena implere videndo,
Et ſatiare potes. Splenem exonerare licebit,
Democriti quamvis, Joviali e ſidere, ſpectent.

Dic

Dic mihi quem te ipſum facias, quem te modo dicam?
Saxo parens, Carduſque Pater cunabula nato
Prima dedit teneriſque implevit pultibus ora,
62 Hirta rudimento dum ſtupa inſurgeret. Ex hoc
Tempore mutatis regionibus exul oberras

Peregre mores Patrios Germanus exuit.

Rudera luſtraſti Trojæ, Romæque ruinas.
Niliacamque Pharon, Mauſoleumque ſuperbum.
Oſtia Averni, Solis menſam, antrnmque Sibyllæ;
Nil tamen antiquo cuſtodis Tuiſcone dignum.
Laudator veterum, ſectator ubique novorum.
Quod vas ſyncerum fuerat, nunc denique aceſcit,
Nam rogo, quid faciant hæc ſeſquipedalia circum
Quæ ſolas onerant ocrearum pondera plantas?
63 (Ordior à pede, eũ præpoſtera cuncta ſequamur)
Hic medii bovis exuvias tibi Cerdo revinxit.
Quam lato ſeſe corium diſpandit hiatu! —
Credo mathematicos peregre efformarier omnes,
Tam graphicè ad numeros incedunt: circulum utroque
Deſcribunt paſſu, qualem vix Clavius auſit,

Late hiantibus ocreis incedens pedes in gyrum ridicule circumagit; calcaribus armatus ſine equo.

Cum ſtudet everſi mutare quadrata rotundis.
Quis porrò mihi tinnitus diverberat aures?
Pro Superi! pedibusne an equis? quo tenditur? Hem te.
Tunc eques infelix puerum qui obtrivit euntem,
64. Dum ferit admotis nimium calcaribus armos?
Ocyus amoveas hinc tintinnabula ne quod
Garrula divulgent cædis per compita crimen.
Inſontem, clamas, hoc te accuſarier auſu,
Perque ſtygem juras, nullius terga caballi
Te glabraſſe premendo, aut inguina ſuffodicaſſe.
O caput Anticyris dignum, Helleboroque! Quid inquis?
Te nec equo, nec aſello uti, & calcaria ferre?
Quin etiam feſſo nectuntur ephippia tergo,
Seſſuroſque juvent quæ pulvinaria clunes?
65. Verbera erunt contra quandoque, ubi grandinat ictus.
Sed tamen aſſurgamus, & his majora canamus.
Quid lumbos circumſpecto? ſatis arcta ibi res eſt
Telæ deficiunt, aut forfice menſor aberrat,
Dum nimium anguſtis reſecat femoralia limbis.
Quid ſi pingue tibi diffracta repagula tergum

Femoralia plane anguſta, & pudendo orna-

Orditur? mappam extendit repetuntur arenæ;
Jam tandem ipſe venit Bubaſtus. Cedite fungi,
Et cucumis minor: en ventoſa cucurbita perdit.
An ſacra producet Junonia? Prævius ipſe,
Nunquid adornatæ producet fercula pompæ?
70. Planè hominem video graphicum. Quid conſequitur? quid
Sic antè & retro circumſpicit? At nihil uſquam
Apparet. ſolus faciet ſpectacula nobis.
Ipſe fabrè ad pompam percultus ſufficit. Hem te,
Hic corrugatis depreſſior ocrea ſulcis
Adducenda; illic melius lunetur in arcum,
Et circum fluitent cruralia carbaſa Velis
Quandoq; ire juvat majoribus. An ſat inunctis
Ceruſſis circum ſplendent? an acu Phrygianâ
Irretita ſuis plagulis depingitur ora?
71. Jam video ſatis hæc curata ſed obſecro; quis nunc
In ſcenam ſeſe hic effert? Myſteria ſecum
In theca portat bipedaci. Sede reclinem
Excipit actorem noſtrum evolvitque galero,
Nudatoſq; humeros circum nova lintea pandit.
Ocyus huc ſpectatum in Scenam Roſcius exit.
Ecce, arcana palam ciſta bipatente trahuntur.
Ni fallor, cava tonſtrinæ ſunt ſcrinia prodit
Dentatus pecten, calamiſter, acuſque capillo
Fingendo, & cum ſorficibus ſetaceus exit.
72. O quot purgando capiti inſtrumenta videmus!
Hæc olim amovit Siculâ Dionyſius aula
Cautius, eſtque nucum per adusta putamina tonſus.
Quid rides? uno abſurdo ſic plura cavebat,
Tormenti minus, & diſcriminis hinc habiturus,
Non illic reperit fucata ſuperbia nidum,
Et centum curas reliquas cum crine reliquit.
Spectandum, ut doceant oculi, cultura comarum,
Quantum operæ poſcat, quandoque impendio alenda.
Incultam citius glebam Montenſis arator
73. Vomeris ac raſtri dentato pectine formet,
Quam capitis meſſem curet crinitus Iopas.
Aſpice, nunc agitur capitis res. Pectine crines

Dignus, qui hoc habitu in ſcena ad ſpectaculum proponatur.

Ocrea etiam ceruſſato linteo ridicule perfunduntur.

Tonſor magno apparatu ad crines reſecandos calamiſtroq; excolendos adhibetur.

Luſtran-

Luſtrantur,coit errantùm vaga ſilva comarum
Ad perpendiculum dentalis. Laxior illic
Forficis admòrſu cadit à cervice reſecta.
Hic nimium fruticante pilo prædenſior umbra eſt.
Demete quid ceſſas? cave ſis; occlamat Iopas,
Malo redundate hanc ſegetem:nam curta nimis etis.
Haud expotrectu eſt facilis,citò radituram plà.
74. Ficta ego pro veris nolo caliendra capillis.
Heus calamiſtrum igitur puer adfer;ſat calet igne.
Fac,criſpi placidè cirri cervicibus errent
Odi,cum coma propendet,velut humida collo
Mappula,per tenues ſpargatur mollibus auras.
Obſequitur tonſor, properat calamiſtra ciniflo.
Jam ſua adurendus patitur tormenta capillus.
Hæc Ixionia eſt illi rota. Quin caput omne,
Frons,aures,naſusque iſthoc emblemate pictos
Induitur citros,tibi ne diſcrimina deſint?
75. Egregiam verò laudem ſic eſſe notatum.
An tu naturam melius facienda docebis,
Quam ſupremus eandem autor?Num digna videtur
Iſthæc cura viro? quorſum hos vibrata per orbes,
Aſſurgenſque gradatim humeris,ac vertice toto
Torta capillorum faciem nunc meſſis inumbrat?
Sed patiamur; adhæc quorſum caudata ſuppellex *Cauda co-*
Citrorum in gremium lævâ tibi defluit aure? *marũ prò-*
Fortè pudet non eſſe bovem caudatum,aſinumve, *miſſa, &*
Quod cincinorum placeant hæc ſyrmata. Verum *antiæ ca-*
76. Nunc quoq; ſtultitiam obſervo,majoribus aptam *prona in o-*
Opprobriis cur promiſſæ ſine lege capronæ *culos deflu-*
Infeſtant oculos? Nullius homuncio frontis *entes.*
Jam video es factus,nec de Frontonibus eſſe
Romanis,Cincinatos vis inter haberi.
Ridicula omnino res,& muliebriter acta!
Es vir,& obnubis faciem. Dic ſimia præ te,
Quantum habeat frontis? Quod majeſtate decora
Bruta ſuper vultum extollit modò amore decoris
Perditur,& Charites quæſita hæc gratia turpat.
77. Reſtat adhuc aliud: pelvim nunc tonſor ahenam *Inunctum*
Arripit,& pingui irroratur ſmigmate mentum, *ſapone mẽ-*
Spectaturque chalybs raſorius. Euge ſupinas *tũ raditur.*

Porrige nunc malas,ſterilemq; metamus avenam,
An rapiet Volſella comam radicitus?Ohe
Siſte,inquis ſiſte,hoc nimium dolet.Euge palumbe,
Jam ſatis eſt,Volſella jacet,ſtipulas reſecemus,
Nupera quas meſſis,nobis repetenda, reliquit.
Jam totus glaber hic ut Caſtor prodis ab ovo.
Muſtacibus quid vis faciam ? modicéne ſecabo ?

mystax dicitur, & barba hiſpanica.

78. Annuis,intactis relinquam cornibus, illic
Os ubi percurrunt reſtringam forfice. Porrò
Ulteriuſne jubes aliquid? dic judice vitro.
Romani in pedibus; tu fers in muſtace lunam.
Relliquias menti nunc tondeo. Redde ſaponem,
Congrio,ſic melius ſicâ rademus acutâ.
Quam barbam cupis eſſe ? Alemannam vis,an Iberam?
Hiſpanizo, inquis,peregre eſt mihi nata. Tenemus:
Hybrida barba tibi eſt,peperit Germania mentum,
Et tellus Hiſpana pilos: conjungis utrumque;
79. Ac patriis quodvis tantum vis moribus uti.
Recteagis, hinc etiam nevit tibi Gallia braccas,
Auſonidæ dederunt thoraca, & pilea Turcæ.
Omnium homo populorum unus ſic denique factus;
O bene compoſitum juvenem! Sic nil tibi deſit.
Tam variis formoſa nites cornicula plumis
Denique id exſpecto, quem ſit comœdia finem
Hæc habitura ſuas poſuit jam mala ſalebras
Utraque,& artifici glabratum forfice mentum.
Aſpicio. Veniunt aliæ nunc ordine caſpæ.
80 Quid latet?Hem naſum terebrant opobalſama, Myrrhæ
Lacryma,caſtoreum arcanum,muſcuſque,crociq;
Pulvis,amomi uvæ,fibra nardi,baccaque myrti,
Aſpalathi &Caſiæ flores,& quidquid odorum eſt,
Pars cinis,& pars unguentum. Quorſum iſta? videbis.

Pulvere odorato pigmentarioq; crines ſparſi albeſcunt, balſamoque tinguntur.

Porrige jam,chirurge,meum recreare cerebrum
Quod poſſit:nimium capitis pituita moleſta eſt.
Quin & odoratis nivibus conſperge capillum;
Nam decet hoc tectum brumali algere pruina,
Sic modo nobilium mos eſt,caneſcere pulchrum
81. Eſt juvenes,ſparſos cygneis tempora plumis.

Candida

Candida olorinis habitat Sapientia tectis.
Huc age, da ſpeculum. Nunquid ſatis omnia belle?
Iſtic delirant refugæ de fronte capronæ,
Hic pilus obſtipam nimium conſurgit in haſtam.
Inde genas ſtipulis etiamnum horreſcere cerno,
Rurſum ad forficulam tonſor, glabra area non-
dum eſt.
Horridior ruſco eſt illic. Niſi cernis acutum
Hæc ſuſpende tuo ſpecularia vitrea naſo.
Sic rectè! in nitida totus nunc ſplendeo pelvi.

Ad ſpeculum examinatur emendaturque raſura.

82 Dixit & applaudens ſpatioſi orcheſtra theatri,
Ad lepidæ ſalſum riſi ſpectacula pompæ.
O quæ Stultitia eſt, quam cana hæc ſecula nobis
Denique parturiunt! quantis virtutibus olim
Florebas Romanæ, priuſquam Publius Urbem
Intonſam Siculis docuit raſoribus uti.
Poſthæc Caligulæ, Heliogabalus atque Nerones,
Monſtra hominum, bis luce una tonſore refecti
Mentum & palpebras, callible paroque perunctî.
83. Laudo ego Publicolas. Ancos, forteſq; Camillos
Oraque bellantum quæ nulla novacula raſit,
Et ſolo poterant hoſtes perſtringere vultu
Nempe comata fuit talis Germania quondam,
Galliaque, admiſſis poſtquam eſt exculta Sicambris.

Hac mollities quondam Romanis florentibus, ut & Germanis inviſa, denique exitialis fuit.

ARANEA NASONIS.

Imitatione expreſſa, & diverſa quatuor illuſtriorum Poetarum ſtylo exculta.

CLAUDIANUS.

INfeſti Mavortis equos, ſtrepituque frementes
Tympana, barbaricaque manus in cæde natantes
Mens averſa fugit, nec enim tam ſæva voluptas
Incitat, aut tanto vatum ſuccendimur auſu
Parva per anguſtam diſcurret aranea telam
84. Mille vias flexuſque ſequens facilique paratu
Nexile fundet opus, primum ſuſpenſa tenaci
Fundamenta trabi figet, doctaque Minervæ
Arte, decuſſatis deducet ſtamina filis,
Mox flexo circum lunatos tramite ductus
Orbibus involvet, donec pendentia tignis

Retia

Retia venturis firmentur in æthere prædis.
Tu modo naturæ tacitas Sapientia cauſas
Ac rerum ſecreta doce Quis penſa miniſtret?
Quæ fundat tot fila colus? quæ ſtamina nectat
85. Deducatque manus? vacuo quis currere Cœlo
Dædalus aut varias faciat contexere fraudes
Et bene diſpoſitis volucres involvere telis?
Nuper ab annoſo libratam fornice vidi
Flexipedem, prono tecti per devia lapſu,
Præcipitare viam, ceu cum malefactor ab alta
Volvitur immiſſus trochlea, ſimiliſque cadenti
Infringit medias, pendenti fune, ruinas.
Juraſſes volucrem, tam ſe vibrabat aperto
Æthere, tam varios curvabat in aere gyros.
86. Nam ſimul ac mediis inter laquearia filis
Mobile ſuſpendit corpus, verſatilis alta
Pegmata per gracilem repetit funambulo callem.
Mox ſubit adverſam, celeri pede mota, feneſtram,
Partaque nexilibus ſuffigit ſtamina nodis.
Clavus abeſt, viſcuſque tenax: ars ſola laborat,
Ingeniique vigor Lapis ipſe favere putatur,
Segnius obſiſtens fixis in margine lanis.
Inde per oppoſitos libratur in aera ſaltus
Inſtructura viam, mediumque per æthera pontem,
87. Quo ſecura ruat, duplicetque plicatile filum.
Ac veluti gemmas nectit vagus hiſtrio turres
Funibus, ingrediturque ſibi tranabile Cœlum,
Alituum complexus iter: nunc obvius aſtris,
Nunc obverſus humo quin & veſtigia funi
Implicat, & manuum plantas convertit in uſum.
Haud ſecus anguſto, ſe jactat Aranea calle,
Confunditque vias; ſed non ſine lege citata
Fila rapit, centrum, ceu gnata matheſios, aptè
In medium componit opus, denſatque coacta
88. Stamina, ne ſubitis percant obnoxia ventis,
Aut levis incautos evertat culpa labores.
Tum reliquo graditur ſpatio, ductaque gyris
Fila ſuis, varios ex ordine circinat orbes,
Mundum imitata novum, medio cui proxima centro

Malefactori ex trochlea dimiſſo & funambuloni comparatur aranea.

Terra

Terra, jacet, Cœlumque ſuo ſuſpenditur axe,
Majori ſenſim creſcèns ambage, ſuoſque ,
Involvens filis, errantibus arte planetas.
Sic operi contexit opus, centumque ſuberbit
Ordinibus totidemque ligat ſub tegmina nodis.
29 Haud aliter Tyrios ſtrinxit Tritonia caſſes
Fraudibus implexura feras: ſeu mollia primùm
Vellera contexto properaret ducere fuſo,
Seu rudibus primos filis componeret hamos.
Hoc Triviæ contendat opus: tam rara trahuntur
Stamina, tam mira concinnat ab arte laborem.
Ipſa ſibi propriam lanis eviſcerat alvum,
Et, licet exiguo vivat jejuna paratu.
Ducit inexhauſto fecundas pectore telas.
Ipſa colus fuſuſque ſibi eſt, nec licia deſunt,
90. Aut radius, ſi fila, trahat, ſi ſtamina texat.
Longa fames vacuumque penu, ſimul indiga rerum
Pauperies artem docuit; qua parte volanti
Objiciat telam volucri, durumque laborem
Sumine muſcarum paſcat, culicumque ſagina.
Ergo vigil mediis telæ ſtationibus hæret
Excubitor, vel priſcæ locat poſt rudera muri
Inſidias, vel pampineâ latet abditus umbra,
Haud prædator iners: venientibus eminus eſcis
Intentus, ſecumque vovet, tacitéque precatur,
91. Ne tardet novus hoſpes iter, ne devius erret,
Sed properet cupido ſolatia grata palato.
Si tamen à lauta placeat recreatio menſa,
Prodit in antiquam polytechnicus hiſtrio ſcenam,
Inſultatque ſuperbus homo, faciliſque choragus
Deponit volucri ſtomachi faſtidia motu.
Sæpius illaqueata ſuo ſuſpenditur orbe
Damnatæ ſimilis, nec jam veſtigia vitæ
Ulla ſuper livet gelido cutis atra veneno,
Inque globum collecta ſtupet; profuſa gravatam
92. Opprimit ingluvies, ventriſque ſaburra retardat.

VIRGILIUS.

Fama antiqua refers Triviæ ſub Numine primum
Illam ævo meruiſſe rudi, toleraſſe labores
Venantum in ſilvis, cum ſe Dea montibus altis

Infeſ-

Inferret, multâ circum ſtipante catervâ.
Hæc etiam in reliquis (non aſpernabile viſu)
Parva licet, tamen ex humero pendente pharetra,
Spectari major cupiens, ſeſeque. ſuasque
Metitur ſocias, & paſſus paſſibus æquat.
Poſtquam altos ventum in montes bijugis Parnaſſi,
93. Aut Pindi nemus umbroſum, monſtrante magiſtrâ,
Occultos latè ſaltus, atque avia ſilvæ
Retibus & poſitis didicit circumdare telis,
Occultare dolos, laqueoq; involvere prædam.
Interea vigiles operi, intentosque gerebat
Jlla oculos quâ parte feræ, quo calle patentes
Curſibus in campos ruerent, atque agmina cervi
Pulverulenta agerent; jamque hos jam deſtinat illos
Ictibus, aut timidas adigit ſub vincla rapinas.
Sæpius ignaro laqueos inducere collo
94. Vidit aprum, fulvumque incurrere tela leonem,
Fruſtra eluctantem mandentemque invia lina.
Sæpe per obſeſſos venantum indagine ſaltus
Inſequitur, facilique juvat deprendere curſu,
Quo ſe cunque daret velox fera, Præpes Arachna,
Perque humiles valles, perque antra virentia muſco,
Occupat, illa ſtupet circum præcluſa canum vi,
Et jaculis hæret Nymphæ conterrita. Talis
Implicitas pedicis gaudebat figere prædas,
Prompta manu, promta & pedibus, nec deſes in armis.
95. Paſcitur hoc ſtudio ſpectans Dea, paſcitur omnis
Et Dryadum chorus, & Fauni ſub montibus altis
Errantes, ſeu cum pedicis nemora avia cingit,
Seu cum præcipites in retia provocat apros.
Ergo animi ſolers fingique ad quælibet apta
Laudari meruit, pulchræque cupidine laudis
Auxit opus primoque capax adjecit honori.
Et jam fama volans Lydas effuſa per urbes
Extulerat Nympham, facta atque infecta recenſens.
Heu tamen, heu! cui non fraudi fuit ardua rerum
96. Gloria, quo ſeſe ingenii decora alta malorum
Præcipitant; fuit hæc quondam, fuit inclyta Virgo,
At poſtquam infelix animos elata tumentes,
Alterius puduit famulam ſe fingere nutu,

Venatrici in ſilvis aranea ſimilis Venationis deſcriptio.]

Perdidit egregios ſcelerata ſuperbia mores.
Ergo jugum pertæſa,putat ſibi cuncta licere,
Nunc exire domo,nunc ſilvas,& loca quævis
Ambire.atque omni venabula figere campo.
Nunc etiam furtim poſitos evolvere caſſes:
Et captas tacitis prædas ſubducere linis,
97. Diſſuadente Dea facinus,ter limine in ipſo
Inſanam admonuit.multumque hortata tumentem eſt.
Ter Scelus eripuit manibus,totiesque relapſæ
Verberibus duris, & vimine terga tenaci
Deſcripſit miſeræ.atque obſcuro carcere fregit,
Ne quicquam; neque enim patitur vecordia frenum
Tum verò exardens irâ,impatienſque malorum
Sævit inops animi, cœcoque in carcere clauſa *Impotentis*
Bacchatur.clamatque genas atque ubera vellit, *fœminæ in-*
Et demum in tales erupit Arachna querelas, *dignatio.*
98. Ergone te capiti ſperaſti illudere noſtro,
Crudelis,noſtroque etiam nunc ſanguine gaudes?
Hæc fuit illa fides? etiam nunc Numina fallunt?
Me miſeram! nimis,heu,fronti ſum fiſa ſerenæ,
Eja age Tiſiphone furiali accincta flagello,
In me verte faces,certum eſt abrumpere vitam,
Et laqueo (ſic fata jubent) infringere collum,
Aut patrios remeare lares. Sic dixit, & omnes
Implorat furias,clauſtriſque,& poſte revulſo,
Tentat iter patrum,mortique elabitur atræ.

OVIDIUS.

99. Ut primum reduci patrias pede tangit *Hypœpas*
Patris Arachna dolor,ſed ſtultæ gaudia matris,
Durior ille tamen ſtulto parcebat amore:
Blandior illa;ſed inſanam, dum fovit Arachnen,
Perdidit indulgens,& contra inſurgere fecit.
Gnara colu genitrix Lydas celebrata per urbes
Hoc ſtudio,Patria natam verſabat in arte. *Tela peritè*
Jamque præit tenui lanas diducere tractu, *ducentis te-*
Jamq; ſuis primos digitis glomerabat in orbes: *nentiſq; de-*
Illa ſubit docilis,ſeu docta reſolvere lanas, *ſcriptio.*
100. Seu glomerare fuit; penſumque explere parata
Addit adhuc,& viſa ſuam eſt ſuperare Magiſtram,
Nec tantum niveam penſis involvere lanam;

Sed

Sed quoque diſcretis intexere ſtamina filis
Edidicit,teliſque novas ſuperaddere telas.
Sæpe parens gnatæ,telas dum neſcia vidit,
Atque laboratas filio variante figuras,
Agnoſco,ſunt hæ telæ, ſunt Palladis,inquit.
Subridet,tantuſque placet nimis error Arachnæ.
Sæpe ſuos Dryades ſaltus,Nymphæque ſorores
301 Deſeruere choros tantum eſt noviſſe puellam.
Cantatur populis,cantatur Arachna Monarchis:
Nomen Arachna ſonat magnum & memorabile nomen
Audiit hæc etiam ſacra de rupe Minerva,
Tantaque Mæoniæ ſtupuit præconia telæ,
Eſſe etiam ſibi quæ titulos. quæ Palladis artes
Vendicet & propriis auſit ſubſcribere telis.
Cogitat hæc ſecum tacitaque exæſtuat ira.
Vindictam cupiens. Ergo mentita ſeniles
Induitur vultus falſoſque in tempora canos
302. Spargit,& admoto veſtigia ſtipite fulcit.
Tunc ſic orſa loqui,quæ te vecordia peſſum
Abripit? aut quæ te tranſverſa ſuperbia torquet?
Heu!melius ſapuiſſe decet te perdis,& omnem
Exſcindis famam quod Dis cupis æqua videri.
Conſilium neſperne meum, depone tumorem,
Cede Deæ.veniamque roga dabit illa roganti:
Quod ſi ſola putas,laudem tua fila mereri,
Ecce placet conferre pedem ac opponere telas.
Nec mora cum ſubito tumet indignata furore,
303. Vixque colu abſtinuit.ſic demum affata Minervam.
O ſtolidam! nimium detritis ſenſibus ævum
Obfuit, hæc tibi ſi qua domi modo filia ſervit,
Si qua nurus præcepta ferat; mea tela per orbem
Tantum laudis habent,quantum meret inclyta Pallas.
Rumpe moras,tectiſque pedes hinc ocyus aufer.
Cur non Pallas adeſt?cur hæc certamina differt?
Tum Dea; Pallas adeſt,larvamque à fronte removit,
Pallas adeſt,inquit,nec jam certamina differt.
Obſtupuit genitrix; tamen impeterrita virgo
304 Nil timuit,licet invitus mutata notaret
Ora rubor,mox abſcedens velut ignis in auras,
Nec pudet incepti, cæcaque cupidine flamma

Fertur

recordatione perpeti expreſſa, incitamentum eſſe ad ſumma quæque pro religione ac patria, cum ſuſtinenda, tum perpetranda eſſe poterit. Porrò ut faciliùs ad animum Majeſt. Tuæ, rudioriſque adoleſcentiæ, ſubmota obſcuritate, allaberetur, notis quibuſdam appoſitis illuſtrare aliquantulum placuit. Fave, & accipe quod ex benevolo in Tuam Majeſt. calamo fluxiſſe animadvertes. Ita votis Tuis de cœlo apud Deum propitius interceſſor aſpiret Carolus, & talem ſuo te exemplo auxilioque formet, qualem nos illum hodie veneramur. Duſſeldorpii Anno 1654. 12. Auguſti.

Humillimus. T. M.

Cliens,

I. M. S. I.

PANEGYRIS HEROICA.

IN LAUDEM

Summi Rom. Imperatoris, Hiſpaniarum Regis, & Belgarum Principis Caroli V. Auſtriacæ gentis eximii herois.

ANgele Regnorum Princeps, quem terra Patronum
Europæa colit, prono Germania vultu
Audit, & occiduo veneratur Iberia *a* cælo,
Auſtriacæ tutela domus. Cui laurea Cyrrhæ *b*
Silva patet, funditque latex Aganippidos *c* undas,
Vernanteſque Helicon *d* thalamos ad carmina pandit.
Cedit Apollo tibi, citharamque inclinat & arcum.
116. Muſarum tu plectra regis, calamoſque gubernas
Doctius, Heroumque aptas præconia chordis.
Vatis opus, dextramque move, cui magnus Achilles
Auſtriadum, *e* raruſque Heros exercitus armis
Carmen erit notos poteris memorare labores;
Virtutemque artemque viri, quam teſtis & æquus
Arbiter æthereo moderaris Numine præſens.
Tu mihi materies laudum es, digniſſime Muſis
Carole, Germanæ decus immortale coronæ,
Heſperiæque *f* domus columen. Cui Rhenus *g* amorem

117. Debet

a Hiſpania, ab Ibero Fluvio illius celeberrimo ſic dicta: b *Alter Parnaſi vertex ſacer Muſis & Apollini, uti Niſſa Baccho.* c *Fons Hippocrene, ſic dictus quòd ungula Pegaſi equi excuſſus fingatur.* d *Mons Baotiæ haud procul à Parnaſſo Muſis ſacer.* e *Carolus quintus. Auſtriaca domus alter Achilles.* f *Hiſpania. ſic dicta quod inter Europæ partes Heſperum, ſeu occidentem ſolem ſpectet.* g *Rhenus fluvius Germaniæ Batis Hiſpaniæ, Eridanus ſeu Padus Italiæ, Rhodanus Galliæ, Scaldis Belgii pro ipſis regionum populis, tropicè hic accipitur.*

117. Debet & obſequium. Bætis famulantibus undis
Subjacet, Eridanus pronas ſubſternit arenas,
Formidat Rhodanus, Scaldis proſtratus adorat.
Quæ, precor, eximios in te congeſſit honores
Tam larga fortuna manu? quæ ſceptra tot uni
Contulit? Europamque tuo ſub jure paventem
Juſſit ad Auſtriacos vultum ſubmittere faſces? *a*
Novimus. Angelicæ Pandunt oracula voces.
Imperium pro te Virtus legata popoſcit,
Ambitione piâ tibi ſuffragatus avitæ.
118. Stirpis honos, tibi fumoſis palatia ſignis. *b*
Sed fortuna tuis longè virtutibus impar,
Et minus oblatis facunda pecunia donis
Emendicato pro te potuêre favore,
Divinæ quam mentis opes. Suffragia dixit
Integritas, pretiumque tibi Clementia fecit,
Mitis adulatrix, capti ſine crimine, vulgi.
Majorum vincis titulos, faſtoſque potentum
Laude tuâ. Æneam pietas per ſecula vexit
Poſthuma, trans ævi metas, & flumina lethes. *c*
119. Neſtora *d* conſilium; robur Chironis alumnum; *e*
Victoremque Stygis; *f* prudentia rara Catonem; *g*
Pellæum *h* fortuna Ducis, ſuper æthera famæ
Subvectos humeris, radiantibus intulit aſtris:
Te collecta levant, in te cumulata feruntur
Quæ ſparſim natura Patrum diviſerat ævo.
Tu ſuper invidiæ nebulas, dubiique favorem,

L 4 Nutan-

a *Faſces Romanis uſurpati pro ſigno imperii.* b *Nobilitatis olim ſignum propoſita in atrio Majorum imagines.* c *Fluvius inferni ſic dictus ab oblivione, quam apud inferos eſſe veteres credebant, Æneas autem immortali nominis gloria ſuperavit.* d *Neſtor inter Græcos ante Trojam & ſenio (quo tertiam hominis ætatem acceſſit) & eloquentia & ſapientia facilè princeps.* e *Achilles Græcorum fortiſſimus qui Hectorem occidit.* f *Hercules, qui inferos penetraſſe & Cerberum eduxiſſe fingitur.* g *Cato Uticenſis ſtoica vita ac diſciplina fidei ac prudentia inter Romanos laudata gravitate ſingulari.* h *Alexander [ſic dictus ab Alexandro Pellæo Alexandriæ conditore] feliciſſimus Imperatorum in bello fuit.*

Nutantem populi, fama ludibria calcas,
Contemptum laudemque tui contemnere viſus,
Nec ſine laude tamen. Velut acroceraunia, *a* montes,
120. Quos, ſive adverſis Boreas aquilonibus urat,
Seu lenici cum Zephyrus ſpiramine lambat,
Seu mare tranquillum, ſeu deſpumantia cingant
Æquora. Fortunam vultu patiuntur eodem.
Mens immota tibi eſt, nec inani volveris æſtu,
Quæ ſors cunque premat. Spem cum formidine jungis,
Formido conjuncta ſpei eſt; fiducia nequid
Audendo præceps, aut deſperatio peccet.
Vidimus æquoreas Palinurum *b* fortè per undas
Securam captare viam, placidoque ſopore
121. Tranſtra quieturis poſitum conſternere membris;
Cum ſubitò unda furens præcepſque ruina, jacentem
Volveret, ac medio finiret in æquore ſomnum.
Vidimus & pavidis ſulcantem marmora remis.
Æſtum inter tumidumque maris trepidare furorem,
Sed tamen ingentes animos opponere nautam,
Qui dubio portum tenuit diſcrimine victor,
Spe timor erigitur, ſpes eſt moderanda timore,
Tutius medio eſt. Virtus ſecura malorum
Hâc tua ſede latet, multis prudentia laudi,
122. Sed vulpina fuit; multiſque profuſio famam
Virtutis titulo peperit: conſtantia viſa eſt
Quæ fuit elatæ dura obfirmatio mentis.
Turpis avarities frugalis nomine vitæ
Delituit; fortem dixit temerarius error.
Et caſtum qui cautus erat; gravitatis honorem
Sæpe ſtupor, cautique dedit cunctatio nomen.
Incorrupta tuos extollit fama labores,
Nec virtus tua vatis eget; mendacia vulgi
Transvolat, & celſo figit veſtigia cælo.
123. Mens prudens operum eſt. Lapis eſt hæc Lydius auri.

Virtutibus quædam vitia ſunt vicina.

Prudentia, ejusque

Explo-

a *Epiri mentes ſic dicti ab* ἄκρον *vertex &* κεραυνός *fulmen, quod ſummo vertice ſuperent regionem aëris in qua fulmina generantur.* b *Hic gubernator navis Æneæ dum ſomno ad clavum indulget, delapſus in mare periit.*

Nec ſature croco, nec inani pingere fuco;
Sed putrido fragiles deforment vellere poſtes.
Adjecitque ſuas tunc præſens Delia pœnas:
(Namque ſcelus meminit quondam fugientis Arachnæ)
Vilis, ait, tenui ſedem rimabere muro,
Ante locans textas ſtomacho latrante ſagenas,
Et decepta tuos fruſtra ſpeculabere caſſes,
109. Rumpentur, vaniſque dabunt ludibria ventis,
Rara ferent vacuo prædæ ſolatia ventri,
Longa fames & multa tibi jejunia pellem
Exulent, macieſque teget miſerabilis oſſa.
Sic, ait, elatumque vibrans Tritonia telum,
Abripuit medias pendentia texta per auras,
Illa fugit propriis penè intercepta catenis,
Vixque ſuam pro ſe reperit fugitiva cavernam.

STATIUS.

Ergo fatiſcentis rimoſa cubilia muri
Indignata ſubit, brumamque Aquilone ſtupentem
110. Plejadumque exoſa nives: dum fervida cancri
Sidera Phœbeos affundant largius ignes.
Hic odiorum alimenta fovet, Priſcaſque retractat
Mente ſimultates, & nigro undantia felle
Corda tumens, reparat cunctantem in prælia ſenſum.
Integra mox animos, caſuſque oblita priores
Emicat, æſtivas audax tentare palæſtras,
Solicitare Deas, atque æmula retia cœlo
Pandere, nexilibus ſpolium implexura catenis:
Sic Dictynna tibi, ſic inſultare Minervæ
111. Prædatura amat ac, telis expandere fraudes
Arva ſuper, Divaſque ſacris inceſſere templis,
Ac delubra ſequi; nec relligione locorum,
Majeſtate domus, ſpoliive pudore moveri.
Scilicet oratu motum pendentis Arachnæ
Conceſſiſſe Jovem memorant: monumenta ſuarum
Hæc ferret laudum (licet averſante Diana)
Obſtreperas circum, cœli per inane, volucres
Cogeret in fixos, ventris ſolatia, caſſes.
Hinc petit obſcuros ſilvarum fraude receſſus,
112. Caucaſei prærupta jugi, lernæaque pigri
Stagna lacus, repletque tuas Campania vites,

Culminaque annoſis Codri pendentia muris.
Quin ubi jam canis veſtitur campus ariſtis,
In ſegetum meſſes camporumque audet aprica
Stringere Lydæo contextas ſtamine lanas.
Hinc agit in cautos frumentarique paratos
In caſſes paſſim culices, ac pigra volantum
Agmina muſcarum, fatæque paludis alumnos.
Sæpe etiam volucrum croceis examina pratis,
113. Hyblæum populata thymum, ſuccoque gravata,
Implicat inſidiis filiſque tenacibus ambit,
Eluctantûm iterum, truculentaque terga minantûm,
Sed quandoque animos virtuș dejecta ſupinos
Succumbit jam fraude minor: non ſpicula denſos
Effringunt aditus, non adverſantibus hamis
Ala levat, peſque elapſus meditatur inanes
Sub Labyrinthæis ambagibus. Ah, male pugnas,
Nequicquam ore fremis, bellatoremque figuras
Murmure, fuce tuo nec enim tua claſſica terrent.
114. Juratum eſt capiti, tecto latet hoſtis in antro,
Et lautam eſuriens ſibi ſpondet aranea menſam.
Nam ſimul ac cortina levi nutare rapinâ
Incipit, occultis venatrix fuſa cavernis.
Involvit trepidis hærentia corpora textis,
Alarumque pedumque vias, captivaque membra
Colligit amplexu, ſtomachique in clauſtra recondit.
Et quamvis tenui vivat contenta paratu,
Actis hyperboreâ Boreas dum regnat ab Arcto;
Cum tamen ad prædas annus laxatur opimas,
115. Pampineoſque quatit thyrſos Semeleia proles,
Indomitam laxata gulam, ventriſque carinam
Aggravat, ac pingui muſcarum abdomine complet.

SERE-

SERENISSIMO AC POTENTISSIMO Hungariæ & Bohemiæ Regi, AUSTRIÆ ARCHIDUCI, &c. LEOPOLDO IGNATIO.

CArolum *Auſtriacæ familiæ decus ingens, Imperii Rom. lumen, Hiſpaniæ columen, Germaniæ noſtræ ſidus, Turcarum terrorem, Europæ totius miraculum, ſive dum capeſſeret ſive cum adminiſtraret, ſive denique, cum multorum unus regnorum gubernationem deponeret; talem tantumque ex Proavis heroem Majeſt. Tuæ* Leopolde, *inter Nepotes præſtantiſſimo Adoleſcenti, paribus animis, æmulaque virtute, jam tum Carolinam hanc indolem ſpiranti velut in parva tabella gigantem, propono: rudi quidem poeſios colore adumbratum, ſed egregiis ſummi Principis ornamentis factorumque monumentis dignum, quem in oculis ſinuque feras, & ad cujus virtutum lineamenta tuam hanc ætatem formes. Rara illi fortuna etiamnum in primo vernantis ævi flore nondum annum ſextum ac decimum egreſſo Caſtellæ atque Aragoniæ regna detulit, quæ deinde altero poſt anno, Imperiali diademate, poſt avi Maximiliani fata cumulavit. Neque indignum ſors hæc occupavit Ætate viros, prudentia ſenes æquare viſus, ad togam juxta ſagumque promptus, bellorum fulmen erat, pacis ornamentum, oppreſſæ religionis præſidium, pietatis rariſſimum ſpecimen.*

Habes in hoc uno abſolutiſſimi Principis imaginem, ſeu ſpeculum pulcherrimum, ad quod tuos formare mores poteris, affectiones componere, ſtudia erigere, frenare impetus, torporem, ſiquis obreperet, corrigere In hoc vitæ prototypo, Tuæ Majeſt. & æquitatis leges, & temperantiæ præſcripta, & clementiæ veſtigia, & ceterarum denique

Explorat quæcunque manus facienda capeſſit, *partes, &*
Actaque ſuſpenſo digito componit agendis, *officia.*
Et quodvis metitur opus, tanquam impiger olim
Dædalus *a* artifici labyrinthum condidit auſu,
Antè perambages iter inflexuſque viarum
Præmenſus, lapides muris trabibuſque ferendis
Aptavit, quo quæque loco, quo ſurgeret apta
Ordine materies, quem Minotaurus honorem
Sede ſua caperet, quas victima tingeret aras
224. Lectorum juvenum. Prius iſt hæc fabrica mente,
Quàm manibus conſtructa fuit, nec regula muro,
Aut perpendiculum deerat, ſurgente columnâ.
Lex operis ratio eſt, ſolers prudentia factis
Eſt menſura tuis. Hæc, quæ veneranda vetuſtas,
Quæ novitas laudata tulit, componit utrimque,
Ingenii fomenta ſui, juvat optima rerum *Exemplis*
Mnemoſyne *b* cuſtos, juvat exploratus Homeri *virorum*
Æacides; *c* juvat Æneam voluiſſe Maronis; *fortium &*
Quæq; ſub Æmathiis Macedo Dux *d* prælia ſignis *doctrina*
225. Geſſit ovans; quæ Scipiadæ *e* duo fulmina belli; *Sapientum*
Quæque per Auſonias *f* vaſtator Punicus oras *uti.*

L 5 Quæque

a *Athenis fabrili quondam arte celeberrimus, ſed homicidii reus in Cretam profugit, ubi Minois Regis juſſu labyrinthum opus propter implexas ambages admirabile condidit.* b *Mater Muſarum latinè memoria quod ab hac artes pendeant.* c *Achilles ſic, quod ab Æaco Telei patris genitore genus duceret. Homerum ſua vita ſcriptorem habuit, propter quod Alexander M. in Sigæo ad ipſius tumulum exclamavit. O fortunatum, qui tuæ vitæ præconem Homerum inveniſti.* d *Alexander per Æmathios (ſic olim dicti Macedones) totum orbem ſubjugavit, poſt Perſas & Indos devictos, apud Gangarides primum ſubſiſtens.* e *Romani heroes, qui maxime in Africano bello contra Hannibalem & Carthaginenſes claruere, in Aſiam quoque contra Antiochum profecti, inſigni hunc clade profligarunt, unde alter Cornelius Scipio Africanus eſt dictus; alter ejus frater Lucius, Aſiaticus. Horum Avus P. Cornelius Scipionis primo cognomen tulit quod ſeni parenti vice ſcipionis, ſeu baculi eſſet.* f *Italicas oras, ab Auſonibus ejus olim populis ſic dictas.*

Ingenioque manuque potens; quæ Julius *a* armis
Pompejuſque ferox per quos inviſa tyrannis
Romuleas auſa eſt primùm violare ſecures.
Naſcitur his epulis animi ſolertia; quæque
Nutrimenta capit, rebus diviſa gerendis
Diſtribuit, quodcunque ſcholæ Plato *b* tradidit olim
Hoc facis eſſe ſuum; dignisque laboribus aptas
Quidquid Epicteti calamo profluxit honeſtum.
126. Socratico quidquid fudit Sapientia partu,
Quidquid Stoa tacens, quidquid vocale lyceum
Tradidit, ac doctis Academia volvit Athenis,
His animo majora foves, parvoque ſub orbe
Corporis, ingentem ſapiens complecteris orbem.
Hinc recti pravique vias, fineſque decori
Dedecoriſque tenes. Quas leges ſcribat honeſtas *Prævidere*
Quas natura ferat? quantum regina voluntas *difficulta-*
Imperio quantum ſubjecta potentia poſſit? *tes & ſupe-*
Quidquid agas, cautos præmittis ad ardua ſenſus, *rare.*
127. Et libras momenta operum, quid ferre recuſent,
Quid valeant humeri? ſuſcepta negotia raro
Deſeris, hanc nunquam de te ſocordia victrix
Aut levis extortam tulit inconſtantia palmam.

Adver-

a *Annibal Pœnus natione. filius Amilcaris Carthag. ducis, cui ad aras juravit, ſe Romanos perſecuturum; quos jam 25. annatus poſt domitam Hiſpaniam, in Italia graviſſimis cladibus attrivit, T. Sempronium apud Trebiam Flaminium apud Traſimenum lacum. Æmilium ad Cannas, aſtu magis, quàm viribus, profligavit 43. millibus caſis, ut ex nobilium digitis ſubtracti annuli tres modios cum dimidio confecerint, occupaturus Romam, niſi in Campaniam ad delicias male divertiſſet.* b *Qui cum Pompejo genero multis inter Romanos Victoriis celeberrimus, civili denique bello colliſus, & acie Pharſalica victor imperium primus Romæ occupavit, à M. Bruto ejuſque ſociis ſublatus eſt.* c *Plato ac Socrates ejus Præceptor, quibus Ariſtoteles ſucceſſit maximè celebres in Græcia Philoſophi. Et Plato quidem in Academia Athenis, ut in lyceo ſuperiori loco Ariſtoteles docuit. In Stoa porticu rigidiores Philoſophi Stoici dicti, in quibus Epictetus qui Romæ ſub Nerone floruit, admirabilis doctrina ac vita homo, ut lucerna ipſius fictilis ob hominis memoriam 3. mil. drachmarum empta ſit.*

Adverſos obices & quæ tecunque morantur
Vincula perrumpis: nec tarda pericula frangunt,
Incautum tenent, prius hæc prævisa ſubiſti
Pectore, quam toleranda humeris, d ſcrimine læta
Exſurgit, floretque malis interrita virtus.
Hæc ſecura ſui eſt quidquid fortuna minetur.
128. Pacis adſuetur ſtudium, tranquilla quieſcit.
Mars fremat, intrepidos extendet ad arma lacertos.
Inſidiæ circum, rabieſque iræque laceſſant;
Disjiciet fraudes, exarmatumque furorem.
Conſilio nunquam caruit prudentia, nunquam
Auxilio nudata ſuo eſt Deus arbiter æqui
Adfuit, objecitque ſuum Patientia ſcutum.
Te tamen ad belli leges diſtringere ferrum
Bello ac pace Conſilio ac manu promptum eſſe.
Cernimus, exertumque pari componere laude
Pacis ad arbitrium. Seu te petat aula togatum,
129. Civibſque ſuis clauſum reſpublica muris
Gaudeat; externis ſeu bella frementia regnis,
Præſentemque manum, regnatoremque requirant.
Promptus ades, ſemperque tuus. Manus altera laurum
Fulmineam; a placidam manus altera tendit olivam, b
Pacis amans, belliqne potens. Sapientia nunquam
Deficit auguſtum pectus, ſeu publica cures,
Seu privata geras, regnum moderaris utrumque
Laude pari. Quicunque tuum latus aſſecla ſtipat,
Probatos aulæ ac Reip. miniſtros deligere.
Quique miniſterio regalis clauditur aulæ,
130. Hunc virtute probas, & quem diuturnior uſus
Commendat, primas adfert ad munia dextras.
Non tibi Sejani c molles, vafrique Cleandri d
Aularum placeant Domini, nec prædo relictus

a *Lauro triumphantes utebantur, ut quæ à fulmine immunis fertur.* b *Oliva pacis ſignum, ut quæ pinguis & fertilis eſt arbor.* c *In aula Tiberii Imper. potentiſſimus ut huic præter ſolum nomen nihil reliquum eſſet. fratris Druſi uxore abuſus eſt, Druſo per venenum ſublato. Sed miſer denique à ſenatu ſententia capitis damnatus, & cum filiis trucidatus triduo in publico jacuit, ludibrium Romæ quæ eum ante adoraverat.* d *Par hujus, quæ Sejani apud Commodum fortuna, ex imo gradu ad aulæ præfecturam per vafritiem elatus mox honoribus infami morte defunctus eſt.*

Arcadio tutor, *a* nec quem malè protulit Auſtro
Infidus Stiliconem Aquilo, qui ſæpe triumphis
Ornatam, turpi maculavit Sanguine Romam
Proditor, abſolvitque ſuos moriturus honores.
Fundamenta quatit, multos rapit ardor habendi
131 Harpyis *b* ſimiles, quibus & reverentia juris
Et vilis pietas, populorum colla tributis
Preſſa gravant, ſpoliiſque manus implentur avaras.
Sunt quos pulcher honos, & non ignobile nomen
Principis, inſanâ raptos vertigine, ducat,
Artifices fraudum; quibus eſt ſimulatio virtus;
Verba doloſa, fides; aſtus, ſolertia prudens.
Noverat Auſtriades *c* cautus diſcernere mores,
Et nudare dolos; perque explorata clientum
Munia, ſepoſiti penetrare recondita ſenſus.
132. *Sunt animi mores ſpeculum; veſtigia mentis*
Index vultus habet, mendax ſimulatio frontis
Nulla diu; ad proprios redeunt fucata colores.
Principis eſt noviſſe tuos: ne durus amicis *Princeps ut*
Hoſtibus occurrat facilis: ne præmia recti *prudenter*
Occupet improbitas, ſcelerumque in noxia plebes *imperet*
Sentiat inflictas, noxarum munera pœnas. *ſubditorum*
Ars bene poſſe regi eſt, major rexiſſe, ſuprema *ingenia noſ-*
Si quis utrumque poteſt. Multis ſervire neceſſe eſt, *ſe debet.*
Cui ſervit plebs multa Duci, non omnibus idem
133 Impetus eſt animis. Prius exploranda facultas.
Ingeniumque, favorque hominum, quam ſtricta poteſtas
Imperet,

a Theodoſius Imp. moriens Arcadio filio orientis Imperium ſub tutela Rufini aulici, Honorio occidentem tutore Stilicone reliquit; ſed uterque ſuo Domino infidus, ille Alaricum Gothorum Regem ſollicitat, ut neceſſitate hac Imperium ad ſe transferret. ſed cognita perfidia, occiſus, caputque & manus dextra portæ Conſtantinopolitanæ affixa. in quem tragice Claudianus Poëta invehitur. Stiliconis inſignis encomiaſta. Hic quamvis Honorii ſocer, tamen filio ſuo Eucherio regnum aſſerturus, Suevos Vandaloſque in Italiam provocat; ſed Romæ cum filio in foro pacis infami morte ſublatus eſt. b Aves rapaces virgineo vultu in Stymphali Arcadiæ palude, ab ἁρπάζειν rapiendo ſic dictæ, c Carolus V. ab Auſtria gentis ſuæ patria ſic appellatus.

Imperet,ac rigida firmet mandata ſecuri.
Non tamen arbitrio quovis pendere regentem
Fas erit, *Obſequium vulgi eſt*, nec tradere leges,
Sed poſitis parere decet. *Fleveia numquam*
Regna diu conſtant. Unum reſpublica corpus,
Uno animo tegitur,vitâ vegetatur eâdem:
Senſus ineſt capiti, primam hic Sapientia ſedem
Collocat, hinc motus partes ſparguntur in omnes,
134. Hinc ſuus,& membris decor eſt,& idonea virtus.
Scilicet imperium magna ratione gubernas
Carole ſcis quantum mereatur mobile vulgus,
Et vulgi Dominus,; quantum generoſa tuorum
Nobilitas Procerum; quantum Germanus Ibero,
Diſtet,ab Auſonio Francus, Batavoque Britannus.
Quilibet officioſus adeſt,humeroſque fideles *Idonea cui-*
Curvat ad obſequium. Tu Rex cuicunque probaris, *que munia imperanda*
Te Regem quicunque probat ſua munia quiſque *ſunt.*
Viribus æqua ſuis,meritoſque potitur honores.
135. Contemptum ſe nemo dolet. Quos robur ad arma
Atque ingens animus generoſis imbuit auſis;
Hectora; *a* bellorumque Duces vis eſſe tuorum.
Quos placidi mores prudenſque modeſtia format,
Hos cupis Arſenios; *b* his juſſa palatia ſubſunt,
His paret ſoboles. Aulæ moderator Iberæ:
Cum Belga eſt conjunctus Iber. Dux Italus armis
Imperat,Odryſiaſque *c* manu contorquet habenas.
Hoc ſolidum belli corpus laudare putaris, *d*
Cui caput Italicum, Germanum pectus,Ibera
136. Dextera. Sic trucibus viſus concurrere Mauris,*e*

a *Hector Trojanorum fortisſimus Regis Priami filius.* b *Arſenius rarò in aulis exemplo doctrina pietatem adjunxerat,iccirco à Theodoſio Imp. Arcadio & Honorio praeceptor datus verum ille,cū, ob plagas acceptas,hujus vitæ inſidiaretur, Arſenius in Eremum ad Deo ſerviendam ſe contulit.* c *bellicoſus,quod hi populi feroces, & martii eſſent.* d *Optimum Carolus exercitus illud corpus dicebat in quo pro ſummo capite Italus, Germanus pro generoſo pectore, Hiſpanus pro manu pugnace deſerviret.* e *In bello Africano, quando Muleaſſen,Tuneto expugnato reſtituit,*

Sic Pœnos terrere Duces, ſic Turcicus horror
Verſus in oppoſitas, Solymanno hærente, a catervas
Tu tamen adjunctus rector rectoribus ibas,
Sub Ducibus miles ſub te Dux arma ferebat.
Accipiens quæ juſta daret Vidiſſe ſuorum
Aſpectus; contra ſpectatum à milite Regem, *Imperatoris belli ſolertia ac vigilantia.*
Pars pugnæ felicis erat. *Dat gloria vires*
Et vultus plus ſæpe poteſt quam Cæſaris ira.
Non deeras ubi fortè tuis fortuna deeſſet
137. Injurata comes. Te ſollicitudo parentem
Oſtendit miſeris, ſolers vigilantia ſervum,
Viſere caſtra pedes tentoria promptus obire,
Pervigil à media ſomnum ſecludere nocte
Viſus, & afflictis ſolatia ferre maniplis
Conſilio tu ſæpe tuo, tu ſæpe tuorum
Obvius adverſis docilisque, ac recta monentum
Tam facilis præcepta ſequi, quam ferre ſequenda.
Scilicet *hunc audit miles civiſque regentem,*
Quem conſulta regunt. Quid Marti inutile fulmen,
138 Dum potes exarmare tuos, ſine cladibus hoſtes?
Conſilio utilius, quam viribus arma geruntur.
Et Mars arte valet, quiſquis ſine ſanguine vicit,
Bis vicit; minor eſt civili bellica laurus
O decus æternum noſtri prudentia Regis, *Deſcriptio Prudentiæ*
Gloria regnorum, moderatæ regula vitæ,
Conſilii lumen, morumque Magiſtra bonorum,
Virtutumque parens, tu mutua fœdera ſancis
Pacis amans, placidaſque regis ſub legibus urbes,
Et juris momenta tuo ſub pondere libras.
139. Iuſtitiæ rectrix. Tu Martia porrigis arma,
Vimque jubes virtute premi, ferroque ſecari
Vulnera, cum mollem detrectant ulcera dextram.
Tu procul ad poſitas tranſmittis lumina metas,
Quæque futura vides, tu finem tangis honeſti,
Ante tuos, ratione viam præmenſa, labores
Tu tradis quid quæque ſibi reſpublica poſcat;
Quæ leges aulam deceant, quas bella requirant;

Et

a *In bello Germanico, quando Solymannum Turcarum Imperatorem 300. armat. mil. Auſtria imminentem, longè inferiori militum numero fugavit.*

Qui mores ornent Dominos, quæ facta clientes;
Tu Regum conſulta regis, mandaſque viciſſim.
140. Membra caput, rurſumque caput ſua membra tueri.
Auſtriaden tu ſola facis Regina potentem
Imperiis, arteſque doces quibus arma triumphis
Excolat, & preſſos formidinis impleat hoſtes.
Tu quoque bellorum feſſam componere dextram
Pace ſoles, dignoſque operum decerpere fructus.
Æqua Themis *a* tibi juncta ſoror præcedit euntem *Iuſtitia ejuſque partes & officia.*
Dux Heroa ſuum, quidquid clypeatus in armis
Aggreditur Princeps, quid molitur inermis,
Ad juris præſcripta regni. Quodcunque colendi.
141. Numinis officium primus ſibi vendicet æther;
Quam poſcat humana fidem, reſpublica curam,
Improbitas pœnam, Virtus ornanda favorem.
Quas leges Rex ipſe ſibi præfiniat æqui,
Quam libertatem faciat, quo limite ſtringat,
Haud ſecus æterno dum conderet omnia verbo
Omnipotens, quod quæque ſibi natura popoſcit
Providus attribuit, pluvias arentibus herbis,
Et ſolem madidis Zephyrum vernantibus arvis,
142. Sed ratio donata homini, ſua robora brutis,
At ſine conſilio: juſſi parere leones,
Cornipedes *b* ſua frena pati, ſervire moloſſi:
Stare datis elementa locis, affundere terra
Germen, & acceptos homini mare reddere piſces,
Parvus in orbe, Deus Rex eſt, examine juſto
Librat cuique ſuum. Magnum ſic inclytus orbem
Dirigit Auſtriades. Debent huic ſacra vigorem *Fidei & Religionis prolapſæ inſtaurator.*
(Pro dolor! incultis dudum ſqualentia templis)
Relligio gravibus debet concuſſa ruinis,
143. His humeris ſubnixa diu, cum fervere atrox
Hæreſis, & ſparſis involveret omnia flammis.

Inde

a *Dea Iuſtitia Cœli ac Terræ filia, cujus vetus ac celebre oraculum in Bœotia ad Cephiſum amnem.* b *Equi, qui pedes cornu munitos habent.*

Fortunam revocare ſuam: ſqualentia paſſim
Arva ſubinductis reparare novalia ſtivis
256. Vidimus illaris ditari mercibus urbes
Quas Indus, *a* quas dives Arabs, *a* quas ultimus orbis
Funderet, & noſtris induſtria traderet oris, *Reſpublica*
Vidimus & mutas iterum reſonare Palæſtras *mercimo-*
Muſarum ſtudiis, totamque biverticis *b* undam *niis & ſtu-*
Montis in exhauſtos ad carmina ducere fontes. *diis florens.*
In laudes ſe larga tuas affundere Phocis *b*
Geſtit & Aonios Phœbus offerre liquores.
Ac vatum ſatiare ſitim. Tu prodiga rerum
Materies; ſeu te videat Pax alma togatum *c*
257. Seu mereare ſagum *c* Felix te quiſque beatum
Prædicat, exoptatque, miſer. Quæ poſſidet arca *Liberalis*
Privatis opibus, quo dant æraria cenſus, *Princeps*
Participant alii: nil non commune potiris.
Muneribus tua pauperiem ſolatur opimis
Dextera, ſubſidioque inopum tibi vilius aurum eſt.
Divitibus quidquid Nereus *d* devolvit arenis.
Pactoluſque *d* rubente vado, pretioſaque Fulvis
Hermi *e* Nais aquis, quidquid Nabathæus Hydaſpes; *e*
Parturit aurifluis per ſtagna tepentia venis.
258. Inſtar aquæ cenſes: affuſa refunditur unda;
Largiris quæcunque capis. Sit Iberia dives
Fluctibus, Heſperioque Tagus *f* fluat aureus amne;
Tu fluviis melior Princeps cenſeris Iberis
In miſeros partiris opes; hæditibus undæ
Æs pariunt, ratumque capit plebs indiga fructum
Tu prodeſſe cupis, nec egenti munera differs.

Quas

a *Indi auro, Arabes aromate frequenti celebres Indica autem navigatio per Carolum aucta* b *Parnaſſus gemino ſurgit vertice, ad cujus pedes fons amœnus Caſtalia proſilit, in regione Bœotiæ quæ Phocis dicitur, juxta quam Aonia regio Muſis etiam conſecrata* c *Toga veſtis in pace domi, ut ſagum foris in bello uſitatum* d *Tonitur pro mari Deus maris Oceani & Tethyos filius qui ex Doride Nympha Nereides marinas Nymphas ſuſcepit.* e *Fluvii auriflui Pactolus: & Hermus in Lidia, Hydaſpes fuit in Media & India, Arabiam [in qua Nabathea eſt] tangit* f *Tagus Heſperum, ſeu occidentem verſus, in Lyſtania, aureis fluere arenis fertur.*

Quas bellum conſumit opes has fertile rurſum
Colligit. Hoſtiles armata potentia gazas
Atterit, ac prædis inimicas exuit urbes.
159. Præmia quiſque ducum; Cæſar ſupremus honorem
Felici ſub marte refert, ſine munere ſervis.
Ipſa tibi virtus pretium eſt. Sat credis honeſtum
Quod patriæ te poſcit amor, quod publica ſuadent *Amor boni*
Commoda, quod miſeranda rogant diſcrimina *communis*
vulgi.
Immemorem te ſæpe tui, propriæque quietis
Novimus oblitum, per denſa pericula tendis;
Ut populi vitare queas; & commoda ſpernis
Propria; ne miſeræ ſpernas incommoda gentis.
Tu patriæ pater ipſe tuæ es, ſub nomine tanto
160. Imperium dulce eſt gaudent parere miniſtri
Tunc etiam cum dura jubes; quæcunque putantur
Aſpera mollit amor, rigidas in crimina pœnas
Quantumvis offenſa manus diſtringat, amare
Crederis, & tantum noxas odiſſe malorum. *Scelera à*
Nimirum, *Dominis toleranda injuria non eſt;* *bono Prin-*
Cum fovet indulgens ſceleris patientia vires. *cipe punien-*
Impunita trahit ſocias audacia noxas. *da.*
Quam lenis medicina nequit, dat ſæpe ſalutem
Dura manus; rigidum ſecat ulcera putrida ferrum,
161. Perfuſumque acri vulnus coaleſcit aceto.
Nec morbis unum ingenium eſt nec moribus unum.
Certa ſuis eſt herba malis. Quæ mollibus aura
Imbribus arentes nuper ditaverat agros:
Nunc ruit importuna ſatis. Aquilone rigente
Sæpe opus eſt peſtem Zephyri vexêre faventes.
Et prodeſt nocuiſſe manu quandoque regenti;
Et parſiſſe nocet. *Vitiis ubi munera dantur.*
Gratuito rarus fuerit virtutis amator.
Præmia virtutem maneant, & crimina pœnæ:
126. Ipſe etiam populi Rector, ne mollius in ſe
Urgeat imperium *Regem parere, decorum eſt,* *Bono Prin-*
Cum leges mandata ferunt, bene jura clientis *cipis exem-*
Imperat, exolvitque ſuum, bene ſtringit habenas, *plo compo-*
Et patitur. Talem Auſtriaden miramur in aula, *nenda Reſp*
Talis caſtra regit, legum decreta bonarum

Non

Non magis impetio, propriis quàm moribus urget.
Præcipit exemplis, ac plus perſuadet agendo,
Quàm mandando probat. Non hunc ſimulatio mutat
Turpis adulantûm Dominis, vitiiſque faventûm,
163. Qui quæcunque lubent, indulgent facta Regenti,
Principibus plerumque ſuus Seianus in aula eſt.
Sit Regis lex prima Deus. ſic inclyta quondam
Auſtriaden Themis erudiit. *Rex regna gubernat,*
Reges ipſe Deus: ſervitque creata poteſtas
Sub majore minor. *Princeps lex viva ſuorum,*
Et recti ſpeculum eſt imitatur facta Regentum
Tam præſens ætas quàm poſtera Pluribus idem,
Moribus ut prodeſt ſanctis, ita peccat iniquis,
Juncta poteſtati probitas confirmat honorem.
164. Nititur hac ſtabilis fundata potentia Regum,
Hac conſtat ſecura quies *cum crimine regum*
Omne breve eſt, ſolio malè conjunguntur eodem.
Improba libertas, atque inconſulta poteſtas.
Poſt malè calcatas leges, plebs calcat honorem
Principis, & ſpreti vileſcit gloria ſceptri.
Ne Dominum perverſa ſuum cuſtodia cingat,
Flagitioque favens; *æqui, quem ſtipat iniquus*
Nomen habere nequit. Foveat probitatis amantes,
Qui cupit eſſe probus. rectos quicunque tuetur,

Princeps Satellitium probum habeat.

165. Se quoque defendit Princeps, quique invidet æquis,
Invidet ipſe ſibi, facilis mereatur amorem
Plebis, amore ſuo, Regis bis nomine gaudet.
Qui populos animoſq; regit: nam corpora vulgi
Indignum eſt Domino tantùm patere jubenti,
Obluctari animum; gratas amor arte catenas
Injicit, & faciles rapit ad mandata clientes.

Amore magis quam terrore ſubditis imperet.

Arma tegunt; ſed ſæpe premunt, cuſtodia virtus
Optima, munitumque latus ſat gentis amore eſt.
Hæc, quæcunque metu Dominis ſubjecta reguntur,
166. Stare diu nequeunt, *nil cum formidine tutum eſt,*
Mutatur cum ſorte metus, dolor arma miniſtrat.
Extimulat trepidas ſolers audacia vires.
Vix timor obſequii cuſtos diuturnus habetur.
Quos genuit natura pares, quandoque reducit,
Arbitrio fortuna ſuo, vulguſque regenti

Exæquat,

Exæquat, Dominosque facit parere miniſtris. *Invidiæ ex-*
Non deerunt hoſtes; quamvis lex regula factis, *poſiti ſunt*
Quamvis meta Deus fuerit. *Res optima quæque* *regentes.*
Invidia cibus eſt. livor pulcherrima carpit.
167. *Peſſimus interpres*, multis inviſa poteſtas,
Et regni titulus: multis ſuus indole Princeps
Diſplicet *Ingenio cuivis ſervire regentem,*
Pulchra quidem dos eſt: ſed corvo rarior albo.
Non aſpernetur tenues, ſit promptus adiri,
Comis in alloquio, vultuque ad verba ſereno;
Sed mores gravitas, majeſtas digna loquelam
Temperet, abrumpatque rudis conſortia vulgi. *Plebi Rex*
Obfuit hic nimium. *Veneranda potentia Regum* *nec durus*
Miſceri cum plebe nequit, præſentia Regis, *eſſe, nec fa-*
168. Non, niſi rara: juvat. Proceres ſpectentur in *miliaris ni-*
urbe, *mium debet.*
Sintque aures oculique Ducis, quibus omnia luſtret,
Omnia ſcrutetur: ne quid diſcordia turbet.
Inſidiæ violent ſcelerumque audacia peccet.
Conſultor ſit ſæpe Plato *a* ſit ſæpe Lycei *Princeps*
Cultor Ariſtoteles *a* Senecæ poſt fata loquentis *doctorum*
Os videat, cupidiſque animis oracula condat. *libros qui*
Ut bene ſit vivis, non vivos conſule Princeps *ſine affectu*
Sic ſolus, non ſolus eris conſulta favore, *ſunt, debet*
Atque odiis caritura leges, Se nemo dolebit *conſulere.*
169. Rejectum, nemo conſultor munera poſcet.
Hæc Aſtræa *b* ſuo documenta ferebat alumno.
His ubi munitus fueris, deforme putabis
Majorem imperio, virtutibus eſſe minorem. ¶
Tu regni ſol, Magne tui es, ſol cetera vincit *Omnibus*
Sidera, tu proprios ſuperas virtute clientes *æquum eſſe*
Hic orbi ſine labe micat: tibi crimina nullam
Aſpergunt majora luem. Sol omnibus idem
Terrigenis; tu Germanis, tu Rector Iberis
Romaniſque idem es, mundum fovet ille calore,

170. Tu-

a *Qui omnes de recta adminiſtrandi Remp. ratione ſcripſere & hic Neronis, peſſimi Principis, optimus præceptor, parum à Lege Chriſtiana alienus, ſi non particeps fuit.*

b *Iovis & Themidis filia, Iuſtitia præſes, pro ipſa hic Themide uſurpatur.*

Religio, quæ tantorum nova cauſa malorum?
Quo decus antiquum, quod bis ſeptena tulere
Secula, quò tantæ collapſa potentia Divæ?
Tune ea, quæ Solymas *a* olim moderata tenebras,
Quamque Palatinâ *b* quondam Petrus arce locatam
Extulit, & geminum regnanti ſubdidit orbem?
146. Quò priſcus defluxit honor! quo lilia frontis *Reitgio pro-*
Purpureæque genæ, roſeiſque corallia labris? *fligata va-*
Quis malè fœdatam prædo, ſeu turpis adulter *riis in locis*
Talem auſus violare fuit? Ea ſcire dolorem *Germaniæ.*
Ultor ero. Senſim vires animumque recepit
Diva, verecundos tollens ad ſidera vultus,
Auſtriadenque ſuum. Superos in noxia culpæ
Teſtor, ait, non me ſcelerum contagia tangunt.
Immeritam lacerant; pœnas ſine crimine, poſcor
Unus homo, qui tam gravium fax prima malorum,
147. Opprobrium noſtræ gentis *c* fideique nefandus
Transfuga, Veſano ſtimulatus pectoris æſtro,
Vim fecit, ſpoliumque mei detraxit honoris.
Hinc mihi Saxoniæ gentes, hinc proditor Albis *d*
Hinc Lichus *e* inſultat, contraque audacia Nicrum *f*

Da

a Hieroſolymis olim Chriſti Religio maximè floruit: nunc per Turcam occupatis b Palatinus mons Romæ, quem olim Principes ſilliu Reip. incoluere. Unde Palatium hodie quævis domus regia dicitur. c Religioſus enim ex ordine D. Auguſtini Lutherus, arrogantia ſingulari primum in Pontificis (ut vocant) Indulgentias, deinde in jus Canonicum quod publicè exusſit graſſatus, antiquas hæreſes, ex S. Scripturæ perverſa interpretatione ortas ſed extinctas, in lucem revocavit, inceſta ſe deinde libidini tradidit, ac doctrina & vita libertate plures facile in eandem perniciem traxit, ſed quem denique diſcipuli Melanchton, Caroloſtadius, Zuvinglius, Calvinus deſtituerent, in ſuas quique opiniones & hæreſes diviſi, ut cæci ſint qui hanc turrim Babel non agnoſcant. d qui præter Saxoniam, Magdeburgum & Miſniam interluit e Bavariæ fluvius qui Sueviam alluit, & Danubio infunditur. f qui Nicer vel Neccarus dicitur, & Wittenbergicum agrum irrigat.

Sic Pœnos terrere Duces, ſic Turcicus horror
Verſus in oppoſitas, Solymanno hærente, a catervas
Tu tamen adjunctus rector rectoribus ibas,
Sub Ducibus miles, ſub te Dux arma ferebat.
Accipiens quæ juſta daret Vidiſſe ſuorum
Aſpectus; contra ſpectatum à milite Regem, *Imperatoris belli ſolertia ac vigilantia.*
Pars pugnæ felicis erat. *Dat gloria vires*
Et vultus plus ſæpe poteſt quam Cæſaris ira.
Non deeras ubi fortè tuis fortuna deeſſet
137. Injurata comes. Te ſollicitudo parentem
Oſtendit miſeris, ſolers vigilantia ſervum,
Viſere caſtra pedes tentoria promptus obire,
Pervigil à media ſomnum ſecludere nocte
Viſus, & afflictis ſolaria ferre maniplis
Conſilio tu ſæpe tuo, tu ſæpe tuorum
Obvius adverſis, dociliſque, ac recta monentum
Tam facilis præcepta ſequi, quam ferre ſequenda.
Scilicet *hunc audit miles civiſque regentem,*
Quem conſulta regunt. Quid Martis inutile fulmen,
138 Dum potes exarmare tuos, ſine cladibus hoſtes?
Conſilio utilius quam viribus arma geruntur.
Et Mars arte valet, quiſquis ſine ſanguine vicit,
Bis vicit; minor eſt civili bellica laurus
O decus æternum noſtri prudentia Regis, *Deſcriptio Prudentiæ*
Gloria regnorum, moderatæ regula vitæ,
Conſilii lumen, morumque Magiſtra bonorum,
Virtutumque parens, tu mutua fœdera ſancis
Pacis amans, placidaſque regis ſub legibus urbes,
Et juris momenta tuo ſub pondere libras.
139. Iuſtitiæ rectrix. Tu Martia porrigis arma,
Vimque jubes virtute premi, ferroque ſecari
Vulnera, cum mollem detrectant ulcera dextram.
Tu procul ad poſitas tranſmittis lumina metas,
Quæque futura vides, tu finem tangis honeſti,
Ante tuos, ratione viam præmenſa, labores
Tu tradis quid quæque ſibi reſpublica poſcat;
Quæ leges aulam deceant, quas bella requirant;

&

a *In bello Germanico, quando Solymannum Turcarum Imperatorem 300. armat. mil. Auſtriæ imminentem, longè inferiori militum numero fugavit.*

Qui mores ornent Dominos, quæ facta clientes;
Tu Regum conſulta regis, mandaſque viciſſim.
140. Membra caput, rurſumque caput ſua membra tueri.
Auſtriaden tu ſola facis Regina potentem
Imperiis, arteſque doces quibus arma triumphis
Excolat, & preſſos formidinis impleat hoſtes.
Tu quoque bellorum feſſam componere dextram
Pace ſoles, dignoſque operum decerpere fructus.
Æqua Themis a tibi juncta ſoror præcedit euntem *Iuſtitia ejuſque partes & officia.*
Dux Heroa ſuum, quidquid clypeatus in armis
Aggreditur Princeps, quid molitur inermis,
Ad juris præſcripta regni. Quodcunque colendi.
141. Numinis officium primus ſibi vendicet æther;
Quam poſcat humana fidem, reſpublica curam,
Improbitas pœnam, Virtus ornanda favorem.
Quas leges Rex ipſe ſibi præfiniat æqui,
Quam libertatem faciat, quo limite ſtringat,
Haud ſecus æterno dum conderet omnia verbo
Omnipotens, quod quæque ſibi natura popoſcit
Providus attribuit, pluvias arentibus herbis,
Et ſolem madidis Zephyrum vernantibus arvis,
142. Sed ratio donata homini, ſua robora brutis,
At ſine conſilio: juſſi parere leones,
Cornipedes b ſua frena pati, ſervire moloſſi:
Stare datis elementa locis, affundere terra
Germen, & acceptos homini mare reddere piſces,
Parvus in orbe, Deus Rex eſt, examine juſto
Librat cuique ſuum. Magnum ſic inclytus orbem
Dirigit Auſtriades. Debent huic ſacra vigorem *Fidei &*
(Pro dolor! incultis dudum ſqualentia templis) *Religionis*
Relligio gravibus debet concuſſa ruinis, *prolapſæ*
143. His humeris ſubnixa diu, cum fervere atrox *inſtaurator.*
Hæreſis, & ſparſis involveret omnia flammis,

Inde

a *Dea Iuſtitiæ Cœli ac Terræ filia, cujus vetus ac celebre oraculum in Bœotia ad Cephiſum amnem.* b *Equi, qui pedes cornu munitos habent.*

Fortunam revocare ſuam: ſqualentia paſſim
Arva ſubinductis reparare novalia ſtivis
156. Vidimus illatis ditari mercibus urbes
Quas Indus, *a* quas dives Arabs, *a* quas ultimus orbis
Funderet, & noſtris induſtria traderet oris, *Reſpublica*
Vidimus & mutas iterum reſonare Palæſtras *mercimo-*
Muſarum ſtudiis, totamque biverticis *b* undam *niis & ſtu-*
Montis in exhauſtos ad carmina ducere fontes. *diis florens.*
In laudes ſe larga tuas affundere Phocis *b*
Geſtit & Aonios Phœbus offerre liquores.
Ac vatum ſatiare ſitim. Tu prodiga rerum
Materies; ſeu te videat Pax alma togatum *c*
257. Seu mereare ſagum *c* Felix te quiſque beatum
Prædicat, exoptatque, miſer. Quæ poſſidet arca *Liberalis*
Privatis opibus, quo dant æraria cenſus, *Princeps*
Participant alii: nil non commune poţiris.
Muneribus tua pauperiem ſolatur opimis
Dextera, ſubſidioque inopum tibi vilius aurum eſt.
Divitibus quidquid Nereus *d* devolvit arenis.
Pactoluſque *d* rubente vado, pretioſaque Fulvis
Hermi *e* Nais aquis, quidquid Nabathæus Hydaſpes; *e*
Parturit aurifluis per ſtagna tepentia venis.
158. Inſtar aquæ cenſes: affuſa refunditur unda;
Largiris quæcunque capis. Sit Iberia dives
Fluctibus, Heſperioque Tagus *f* fluat aureus amne;
Tu fluviis melior Princeps cenſeris Iberis
In miſeros partiris opes; hæditibus undæ
Æs pariunt, rarumque capit plebs indiga fructum
Tu prodeſſe cupis, nec egenti munera differs.

Quas

a *Indi auro, Arabes aromate frequenti celebres Indica autem navigatio per Carolum aucta* b *Parnaſſus gemino ſurgit vertice, ad cujus pedes fons amœnus Caſtalia proſilit, in regione Bœotia quæ Phocis dicitur, juxta quam Aonia regio Muſis etiam conſecrata* c *Toga veſtis in pace domi, ut ſagum foris in bello uſitatum* d *Ponitur pro mari Deus maris Oceani & Tethyos filius qui ex Doride Nympha Nereides marinas Nymphas ſuſcepit.* e *Flavii auriflui Pactolus. & Hermus in Lidia, Hydaſpes fuit in Media & India, Arabiam [in qua Nabathea eſt] tangit.* f *Tagus Heſperum, ſeu occidentem verſus, in Luſitania, aureis fluere arenis fertur.*

Quas bellum conſumit opes has fertile rurſum
Colligit. *H*oſtiles armata potentia gazas
Atterit, ac prædis inimicas exuit urbes.
159. Præmia quiſque ducum; Cæſar ſupremus honorem
Felici ſub marte refert, ſine munere ſervis.
Ipſa tibi virtus pretium eſt. Sat credis honeſtum
Quod patriæ te poſcit amor, quod publica ſuadent *Amor boni*
Commoda, quod miſeranda rogant diſcrimina *communis*
vulgi.
Immemorem te ſæpe tui, propriaque quietis
Novimus oblitum, per denſa pericula tendis;
Ut populi vitare queas, & commoda ſpernis
Propria; ne miſeræ ſpernas incommoda gentis.
Tu patriæ pater ipſe tuæ es, ſub nomine tanto
160, Imperium dulce eſt gaudent parere miniſtri
Tunc etiam cum dura jubes; quæcunque putantur
Aſpera mollit amor, rigidas in crimina pœnas
Quantumvis offenſa manus diſtringat, amare
Crederis, & tantum noxas odiſſe malorum. *Scelera à*
Nimirum, *Dominis toleranda injuria non eſt;* *bono Prin-*
Cum fovet indulgens ſceleris patientia vires. *cipe punien-*
Impunita trahit ſocias audacia noxas. *da.*
Quam lenis medicina nequit, dat ſæpe ſalutem
Dura manus; rigidum ſecat ulcera putrida ferrum,
161. Perfuſumque acri vulnus coaleſcit aceto.
Nec morbis unum ingenium eſt nec moribus unum.
Certa ſuis eſt herba malis. Quæ mollibus aura
Imbribus arentes nuper ditaverat agros:
Nunc ruit importuna ſatis. Aquilone rigente
Sæpe opus eſt peſtem Zephyri vexêre faventes.
Et prodeſt nocuiſſe manu quandoque regenti;
Et parſiſſe nocet. *Vitiis ubi munera dantur.*
Gratuito rarus fuerit virtutis amator.
Præmia virtutem maneant, & crimina pœnæ:
126. Ipſe etiam populi Rector, ne mollius in ſe
Urgeat imperium *Regem parere, decorum eſt,* *Bono Prin-*
Cum leges mandata ferunt, bene jura clientis *cipis exem-*
Imperat, exolvitque ſuum, bene ſtringit habenas, *plo compo-*
Et patitur. Talem Auſtriaden miramur in aula, *nenda Reſp*
Talis caſtra regit, legum decreta bonarum

Non

Non magis imperio, propriis quàm moribus urget.
Præcipit exemplis, ac plus perſuadet agendo,
Quàm mandando probat. Non hunc ſimulatio mutat
Turpis adulantûm Dominis, vitiiſque faventûm,
163. Qui quæcunque lubent, indulgent facta Regenti,
Principibus plerumque ſuus Seianus in aula eſt.
Sit Regis lex prima Deus. ſic inclyta quondam
Auſtriaden Themis erudiit. *Rex regna gubernat,*
Reges ipſe Deus: ſervitque creata poteſtas
Sub majore minor. *Princeps lex viva ſuorum,*
Et recti ſpeculum eſt imitatur facta Regentum
Tam præſens ætas quàm poſtera Pluribus idem,
Moribus ut prodeſt ſanctis, ita peccat iniquis,
Juncta poteſtati probitas confirmat honorem.
164. Nititur hac ſtabilis fundata potentia Regum,
Hac conſtat ſecura quies *cum crimine regum*
Omne breve eſt, ſolio malè conjunguntur eodem.
Improba libertas, atque inconſulta poteſtas.
Poſt malè calcatas leges, plebs calcat honorem
Principis, & ſpreti viléſcit gloria ſceptri.
Ne Dominum perverſa ſuum cuſtodia cingat, *Princeps*
Flagitioque favens; *æqui, quem ſtipat iniquus* *Satellitium*
Nomen habere nequit. Foveat probitatis amantes, *probum ha-*
Qui cupit eſſe probus. rectos quicunque tuetur, *beat,*
165. Se quoque defendit Princeps, quique invidet æquis,
Invidet ipſe ſibi, facilis mereatur amorem *Amore*
Plebis, amore ſuo, Regis bis nomine gaudet. *magis quam*
Qui populos animoſq; regit: nam corpora vulgi *terrore ſub-*
Indignum eſt Domino tantùm patere jubenti, *ditis impe-*
Obluctari animum; gratas amor arte catenas *ret.*
Injicit, & faciles rapit ad mandata clientes.
Arma tegunt; ſed ſæpe premunt, cuſtodia virtus
Optima, munitumque latus ſat gentis amore eſt.
Hæc, quæcunque metu Dominis ſubjecta reguntur,
166. Stare diu nequeunt, *nil cum formidine tutum eſt,*
Mutatur cum ſorte metus, dolor arma miniſtrat.
Extimulat trepidas ſolers audacia vires.
Vix timor obſequii cuſtos diuturnus habetur.
Quos genuit natura pares, quandoque reducit,
Arbitrio fortuna ſuo: vulguſque regenti

Exæquat,

Relligio, quæ tantorum nova cauſa malorum?
Quo decus antiquum, quod bis ſeptena tulere
Secula, quò tantæ collapſa potentia Divæ?
Tune ea, quæ Solymas *a* olim moderata tenebras,
Quamque Palatinâ *b* quondam Petrus arce locatam
Extulit, & geminum regnanti ſubdidit orbem?
146. Quò priſcus defluxit honor! quo lilia frontis *Religio pro-*
Purpureæque genæ, roſeiſque corallia labris? *fligata va-*
Quis malè fœdatam prædo, ſeu turpis adulter *riis in locis*
Talem auſus violare fuit? Ea ſcire dolorem *Germaniæ.*
Ultor ero. Senſim vires animumque recepit
Diva, verecundos tollens ad ſidera vultus,
Auſtriadenque ſuum. Superos in noxia culpæ
Teſtor, ait, non me ſcelerum contagia tangunt.
Immeritam lacerant; pœnas ſine crimine, poſcor
Unus homo, qui tam gravium fax prima malorum,
147. Opprobrium noſtræ gentis *c* fideique nefandus
Transfuga, Veſano ſtimulatus pectoris æſtro,
Vim fecit, ſpoliumque mei detraxit honoris.
Hinc mihi Saxoniæ gentes, hinc proditor Albis *d*
Hinc Lichus *e* inſultat, contraque audacia Nicrum *f*

De

a Hieroſolymis olim Chriſti Religio maximè floruit, nunc per Turcam occupatis b *Palatinus mons Romæ, quem olim Principes illius Reip. incoluere. Unde Palatium hodie quævis domus regia dicitur.* c *Religioſus enim ex ordine D. Auguſtini Lutherus, arrogantia ſingulari primum in Pontificis (ut vocant) Indulgentias, deinde in jus Canonicum quod publicè exusſit graſſatus, antiquas hæreſes, ex S. Scripturæ perverſa interpretatione ortas, ſed extinctas, in lucem revocavit, inceſta ſe deinde libidini tradidit, ac doctrina & vita libertate plures facile in eandem perniciem traxit, ſed quem denique diſcipuli Melanchton, Caroloſtadius, Zuvinglius, Calvinus deſtituerent, in ſuas quique opiniones & hæreſes diviſi, ut cæci ſint qui hanc turrim Babel non agnoſcant.* d *qui præter Saxoniam, Magdeburgum & Miſniam interluit* e *Bavariæ fluvius qui Sueviam alluit, & Danubio infunditur.* f *qui Nicer vel Neccarus dicitur, & Wittenbergicum agrum irrigat.*

Danubiique *a* caput ſpumantibus erigit undis.
Rhenus abit Viadruſque *b* retro, Mœnuſque *c* vagatur
Devius, & placidos corrumpit Lupia fontes. *d*
In me quiſque ſuas inimicis fluctibus iras
Deſpuit inviſamque Petri quatit unda triremem.
148. Da, precor, auxilium, nec enim te fortior heros
Ferre poteſt, tibi ſubverſas procumbet ad aras
Hæreſis, obſtrictaſque dabit violentia palmas.
Mitis ad hæc Princeps blandis ſolatia verbis
Reddit & exerto Superos mucrone precatur.
Divi, ſi qua fidês; quidquid conceſſa poteſtas,
Viſque animi dextræque queunt, afflicta meretur
Relligio; miſeræ totum hoc impendere certum eſt.
Sic voveo. Dabit hæc ſcelerum, dabit improba pœnas
Hæreſis, extendet fractas ad vincula dextras,
149. Et preſsâ cervice gemet; niſi ſponte remiſſum
Conſiliis, flectat perverſa ſuperbia collum.

Bello Religionis hoſtes oppreſſi Saxone & Haſſo capto

Vix ea, cum fremitus circum clangorque tubarum
Concurſuſque virûm, lato terrore, reſultat.
Hinc ruit infeſtis *e* Haſſorum exercitus alis,
Inde ruit plebs Saxonicis collecta maniplis.
Arma fremit, rapit arma minax. Quacunque videret
Hoſtis erat pars Auſtriaden furibunda petebat,
Pars violenta manus ſacris admovit avitis,
Atque ſuis avulſa tholis ſimulacra trahebat

150. Nu-

a *In Germania prope Rauracos montes ortus 70. facile exceptis fluviis oppoſito fere Rheni curſu in orientem fertur, atque in Pontum ſex oſtiis irrumpit.* b *Nunc Oderam vocant Pomerania fluvium, qui & Sileſiam & Brandeburgam alluit* c *Franconia fluvius, qui Moguntia Rheno infunditur* d *Lupia Weſtphalia Padebornenſis agri flumen. His ſcilicet affinis accola ex hæreſi corruptionem traxere.* e *Saxones & Haſſi Carolum componendis Religionis controverſiis intentum ſubitis armis aggreſſi opprimere imparatum potuiſſent; verum exiguo milite illorum conatus tamdiu eluſit, dum par ipſe jam diſtractos ultro ac ſeorſim invaderet, ac primò in Saxoniam ſecutus Fridericum Principem, hoſtium caput, ralio victum, captumque in vinculis tenuit, Philippum Haſſiæ Dominum ſupplicem ad pedes ac deinde captivum habuit*

150. Numinis, & ruptis Divorum lipſana clauſtris,
Argentumque aurumque Deo per multa dicatum
Secula ſacrilegis raptabat perfida dextris.
Hæc Evangelii pietas naſcentis, honorque
Relligionis erat. Tanto diſcrimine Cæſar
Excitus, celeres rapit ad nova prælia turmas,
Parva manus; ſed multorum Dux inſtar obibat
Carolus, hoſtileſque animo præſente phalangas
Arcebat, qualis Spartana ex gente Melampus *a*
Celſus obit, munitque gregem, ne forte luporum
151. Inſidioſa fames, rabieſque inimica capellis
Incuſtoditam rapiat, ſine vindice, turbam.
Tum ſi forte Lacon, *b* aut vaſta ſtirpe Moloſſus
Se comes adjungat: contra imperterritus urget
Ore lupos, laceroſque repit mordacibus armos
Dentibus inſiſtens, donec vel ſaucia condat
Terga ſpecus, vel præda ſolum proſtrata cruentet,
Non ſecus Auſtriades Dux auxiliaribus armis
Fortior, adverſas, mutata ſorte, catervas
Preſſit ovans, victorque fuga diſiecit apertâ.
152. Ille Cheruſcorum Rector Fridericus atrocem
Fortunam in vinclis gemuit, ſimilique Phillipus
Haſſorum Dominus collum intractabile fato
Subdidit, incerta vix libertate potitus.
Ergo fides revelare caput, ſparſoſque capillos *Religio inſtaurata.*
Nectere Relligio, nec deſperare ſalutem!
Templa ſuum revocare decus, ſacra lapſa vigorem,
Nec deerat pietatis honor, nec cultor avita
Captus lege, nepos ſpoliatis Carolus aris
Ipſe, preces ſupplex, & munera larga ferebat.
153. O quoties pronus Superis flagrantia fudit
Udis vota labris, quoties ſingultibus aras
Impulit, ac tacitis duxit ſuſpiria fibris,
Ut minus averſum ferret Germania Numen.
Utque fides impulſa gravem factura ruinam,
Staret adhuc, pietaſque locum ſubnixa teneret,
Non ego ſi largis Heliconis inebrier undis.

Atque

a *Nomen Canis ita dicti à nigris pedibus. Spartani autem nobiliſſimos alebant canes.* b *à gente ſic dicti canes maximè illic celebres, quanquam & modo grandiores quales Anglici, moloſſi dicantur.*

170. Tuque favore tenes, radiis hic educat aurum.
Terrarumque ſinus implet; tibi pulchrior auro
Vulgi affulget amor. Sol annua tempora cælo
Digerit, & vernis diſtinguit floribus agros,
Meſſibus æſtates, autumnos fructibus implet:
Tu quoque donorum largus, ſua jura colonis,
Præmia militibus, civi commercia defers.
Per te cultus ager, tibi vectigalia reddit,
Æqua tamen: per te defenſæ civibus urbes
Defendunt Dominum: per te dat curia leges,
171. Et recipit juſtumque fovet, juſtoque fovetur.
Quò pietas te ſancta vocat, quo Eccleſia Mater
Huc ſequeris. ſacris per te reverentia Mitris
Doctorumque refulget honos, ſic dirigis omnes, *Demiſſio*
Ut melior te quiſque regat, quem laurea Muſis *erga melio-*
Eximium, a decorat; quemq; Infula clarior effert. *res, aut*
Diceris Auſonidum prono veſtigia vultu *majores.*
Obſervaſſe Patris, a Stupuit te Roma potentem,
Demiſſumque ſimul. quem majeſtate timorem
Hauſerat armatâ blando convertit amore,
172. Poſtquam oculis vana didicit mendacia famæ.
Non Gothico terrore trucem; non, Attila, b vultum
Non, Alarice, c tuum, torvâ cervice minantem, *Humano*
Oſtendit trepidis; ſed qualem blanda poteſtas *vultu.*
Fingeret, auguſtum ſpecie, ſine nube ſerenum.
Frons Germana, fideſque tibi, quam neſcia fraudum
Simplicitas, nulloque doli velamine candor *Candido ac*
Proditus exornat. non te fallacia voces *minimè do-*
Fingere. non mendax docuit ſimulatio vultum. *loſo animo.*
Hoſtibus arma palam, non pacis imagine tecta,
173. Non occulta geris; pugnamque odiumque profeſſus

a *Doctores, Epiſcopos & ſummum Pontificem obſervat, Clementis enim Papæ pedibus advolutus Carolus, quem ante captivum tenuerat; ei deinde ſingulari humanitate, cum omnium admiratione, intimè eſt conciliatus.* b *Attila Rex Hunnorum, qui per Germaniam & Italiam (ſubversâ hic Aquileia) ita rem Chriſtianam afflixit, ut flagellum Dei appellatus fuerit.* c *Rex Gothorum, qui Romam occupavit & evertit, quo nomine & alius poſtea ejuſdem gentis Rex, Româ etiam potitius brevi Italorum inſidiis circumventus periit.*

Exeris, Intentoque prius, das vulnera ferro.
Nec Laërtiadæ *a* fraudes; nec Epeia *b* vafræ
Artis dona probas, quod viribus auſus Achil.es,
Quodque Hector virtute, tuum facis, æmulus heros.
Eſt rutiles aliquod ſpatium ſublimius aſtris *Fortitudo.*
Trans Lunæ Veneriſque *c* polos, cui proxima Solis *In bellis.*
Regia bellig eris ſedes heroibus apta.
Hic Martis domus eſt, armamentaria Divi
Hoc poſuere loco. Fulgent hic æra Tonantis,
174 Thoraces: clypeique haſtæque enſeſque minaces,
Queis Briareus *d* Cœuſque jacent, vaſtuſque Typhoëus
Centimanuſque Gyges. Victoria mille tropæis,
Vexilliſque ornata ſedet, manibuſque coronas
Exhibet, & meritis imple&it ſerta capillis.
Hunc olim memorant raptum juvenilibus annis
Te ſubiiſſe locum. Stipaverat inclyta Virtus,
Herculeuſque Labor comes huc deduxit euntem. *Armati*
Et facies aulæ placuit. placuere feroces *deſcriptio.*
Armorum ſpecies rapuit manus altera torvam
175. Bellonæ *e* galeam, gladium manus altera duxit,
Quo quondam Perſeus *f* ſecuit trucis ora Meduſæ.

Loricam

a *Vlyſſes ſic dictus à Laerte patre, hic Rex Vtica & Dulichii Gracia inſularum, Gracorum aſtutiſſimus in bello Trojano qui ut hoc declinaret, inſaniam ſimulavit, ut Achilles in muliebri ſe habitu addidit, uterque vero adductus, rem Gracorum ſuſtinuerunt, ille fraudibus, hic viribus,* b *Epejus faber equi ingentis Trojani quo per armatos in eo latentes urbs intercepta fingitur, occaſio fabula creditur. quod is muralem machinam quam equum, ſeu arietem vocant, invenerit.* c *Martis cœlum quintum ſupra Luna, Mercurii, Veneris & Solis poſitum.* d *Gigantes (ſeu Titanes ut alii) a Terra geniti cœlum ſibi debitum ex patre Titane contra Saturnum & Iovem occupare volentes in Phlegrais Theſſalica campis montibus congeſtis adverſus Deos pugnaſſe feruntur. In his Briareus & Gyges centimani. Typhaus ſeu Typhon ingenti corporis mole fuiſſe fingitur, Iovis fulmine omnes proſtrati.* e *Dea Belli, ſoror Martis cui Sacerdotes proprio ſanguine ſacrificabant.* f *Iovis ex Danae filius. Andromedam Cephei filiam Marina bellua objectā liberavit & adamantino enſe, Harpen vocant à Vulcano accepto, Meduſam Gorgonem, (qua ſerpentibus crinita, in ſaxa ſpectatores converteret) averſus, obtruncavit.*

Loricam Mars ipſe pater cervicibus aptat,
Vulcani *a* ſudantis opus taráque Cyclopum
Arte labor; ſtygiis merſam induraverat undis,
Et rutilos Indo limbos induxerat auro.
Ærato reliquum corpus vallavit amictu,
Qualis in Odriſiis, bellator maximus, oris,
Dura Corinthiaco *b* veſtitus membra metallo,
Ipſe Getas Thracesque *c* ſuosjpræcedere viſus.
176. Talis eras; talem cupido Victoria mater
Strinxit in amplexu. Meus, inquit, Carole Princeps,
Natus eris, victor patriis dominabere Belgis,
Heſperiæque tuæ. Dabit hæc te vindice pœnas,
Atque rebellantes ſtringet ſub vincula dextras.
Quantumvis gravibus Germania ſæviat armis,
Inferior virtute tuâ ſuccumbet, & uni
Deferet imperium, ſubmittent colla, jubasque
Succuſſator Equus. *d* trepidiq; ad vincla Leones,
Et Cattus pavidos in nondum colliget ungues
177. Gallica marceſcent detractis lilia *e* ſertis,
Et frontis, victricis honos. Franciſcus Iberos,
Quos ſibi promiſit victori victus adibit.
Caſtraque carceribus mutabit, ſerta catenis.
Roma tuis etiam quaſſata ferociter armis
Depreſſa cervice gemet ſacrasque tiaras *f*
Proteret immiſſis vecors Bellona maniplis.

Bello domita Germania & Italia.

a *Vulcanus artis fabrilis Deus. Cyclopibus monoculis in Ætna pro famulis uti fingitur, ut ſunt, Brontes. Steropes & Pyracmon.* b *Corinthus ære inſigni nobilitata eſt.* c *Bellicoſæ gentes: ut proinde apud illas Mars natus fingatur.* d *Saxones per equum, quem ferunt inſignibus: uti Bohemi aliiq; Germaniæ populi per leones intelliguntur. Cattus. veteri uſurpatione Haſſus eſt.* e *Lilia (quæ Gallorum inſigne faciunt) tunc emarcuerunt, cum Rex illorum Franciſcus in bello Italico, ad Ticinum flumen & urbem (alii Papiam vocant) Inſubriæ captus, à Ferd. Piſcario Davale & Car. Barbonio Gallo Cæſaris Ducibus, ac deinde à Lanoio in Hiſpaniam ductus eſt.* f *Pontificem & Cardinales Cæſaris miles Borbonio duce, (in prima urbis occupatione cadente) fœdè ſacris profanisq; ſpoliatis captivos detinuit, dum ingenti ſe auro redimerent, quod facinus ipſe Carolus deteſtatus fertur.*

Horrebiſque tuum facinus. Terrebitur Auſter, *a*
Quo te cunque feres, Inſubria *b* porriget haſtam,
Deponent Veneti Clypeos, Florentia *c* Parmam.
178 Serviet Eridani *d* dominantibus herba capillis,
Ticinuſque novas plectet, Tiberiſque coronas.
Victores armata Thetis *e* trans æquora claſſes *Africa de-*
Provehet, ac Siculas *f* implebis navibus undas, *victa.*
Oceanumque reges Libycum. Tibi litora ſternet
Africa pugnanti ſupplex, tibi Pænus Eliſæ
Poſthumus, Æthiopeſque nigri, Numidæque feroces
Et Cyrenaicus celer. & Naſamonius atrox,
Victima Martis erunt. pavidæ tremet altera gentis
Carthago, quam Tunetum dixere nepotes, *Aſia terri-*
179 Et Tarteſſiaco *g* flectet ſua mœnia ſceptro. *ta.*
Te quicunque bibit Pontum *h* Tanaiſque *i* fluenta,
Quoſque lacus Mæotis alit, *k* quoſcunque Propontis, *l*
Armatum metuent. Tu formidata Tyrannis
Tela animoſque geres, & de victore triumphum
Victor ages, dominoſque tibi ſervire videbis.
Sic ait, & roſeis admovit baſia labris.
Jamque viam retro Princeps ceſſurus abibat.
Cum ſubitò lætos reſoluta tonitrua plauſus
Inſonuere Duci, latè cyclopea ſpargunt

Ful-

a *Italia & Africa. quæ nobis verſus Auſtralem plagam eſt.* b *Italiæ pars verſus Alpes quæ Sabaudiæ jungitur. Ciſalpina olim Gallia dicta.* c *Vrbs Hetruriæ in Italia quam Carolus ſubactam Medicæis reſtituit.* d *Fluvii celebriores Italiæ Carolo ſubjecta.* e *Dea maris pro mari poſita.* f *Quæ maria Carolus ingreſſus eſt quando ad reſtituendum Muleaſſen Tuneti ſive Carthaginis Regem in Africam egreſſus Pœnis Didonis (ſive Eliſæ) poſteros. Æthiopes, Numidas &c. bello vincit Muleaſſe reſtituto.* g *Hiſpanico à Tartaſſo ſeu Carteja urbe maritima Bæticæ* h *Pontus Aſiæ minoris Provincia venenis & exilio Ovidii celebris* i *Tanais Scythiæ fluvius qui in Mæotidem ejuſdem regionis paludem influit* k *Mare, quod ab Helleſponto ad Thracium Boſphorum extenditur quæ loca & maria à Turcis poſſeſſa & contra Carolum armata ejus potentiam timuerunt Barbaroſſa & Solymanno fugientibus.* l *Sic fulmina vocantur, quod ea Cyclopes Jovi cudere fingantur.*

180. Fulmina Cælicolæ. Siculæ tremuêre Charybdes, *a*
Scylla ſuos reſoluta canes immugiit undis.
Te!a triſulca ruunt. Sparſas bibit Africa flammas,
Et Tunetanis flagrant incendia campis.
Nec procul hinc noſter Princeps à litore Pœno.
Vobis ſi qua fides, Afri, eſt, exponite pugnas
Auſtriadæ, veſter memoret certamina miles.
Et quæ belligeris ſurgunt monumenta tropæis.
Quidque triumphatis Muleaſſes debeat oris.
Debeat Heſperio Regi? depingat euntûm
181. Armatorum ingens in Pœnos fortiter agmen,
Cedentemq; retro Maurum, Numidamque fugacem.
Urbibus admotum vaſto molimine Martem,
Portarumque obices, & fractos viribus Afros,.
Nec minus Algerium *b* referant, tumidumque procellis
Nerea, divulſumque ſuis à ſedibus æquor
Auſtriaden contra: dum claſſis Iberica portum
Naufragiis, Afrasque jacens implevit arenas,
Jumentorum hominûq; graves complexa ruinas.
Scilicet hanc potuit cladem Mavortius heros
182. Infracto ſpectare animo, potuitque natantes
In pelago tabulas, animasque in morte ſuorum
Fluctibus obluctantûm atris, & inulta cadentûm
Funera, tantorum ſocius perferre malorum:
Hinc immite furit trucis inclementia venti;
Tempeſtas hinc ſæva maris Cœlumque ſolumque
Eripit, & dubias rapit in diverſa carinas:
Inde ſuas Pœni cumulant Numidæque *c* ſagittas,
Et ferro miſeræ geminant ſpectacula cladis.

Fortis in bello inferendo.

Fortis in Naufragio & hoſtium impetu ſuſtinendo.

a *In freto Siculo hinc Charybdis vertiginoſum mare naves abſorbens inde collidens ſaxum Scylla eſt: illa rapax ante mulier, hæc amans, puella fuiſſe fingitur, & illa à Iove fulminata. hæc à Circe veneno mutata & infernè cincta canibus.* b *Carolus dum altera expeditione in Africam Algerium nobilem illic urbem portumque, Barbaroſſæ ſedem peteret: tempeſtate & magna ſuorum clade rejectus admirabili conſtantiá fortunæ obluctatus, vix denique cum paucis ſalvus Europam repetiit.* c *Numidæ equitatu inter Afros, ob celeritatem celebres. vagi ac otioſi penè homines, qui ibi morantur, ubi pecori læta reperiunt paſcua.*

Nulla ſalus, non unda gravis diſcriminis expers.
183. Non tellus ſecura mali. Superaverat omne
Sors mala conſilium. Sed enim *fortuna minaci*
Virtutem terrere poteſt. non frangere caſu.
Conſtitit Auſtriades, qualis Naſamonia a rupes
Suſtinet iratum rabidis aſſultibus æquor,
Telorumque imbrem, quamvis extrema minetur
Effera barbaries, quamvis adverſa furorem
Exacuant elementa ſuum: ſine nube, ſerena
Magnanimi frons una viri eſt, tantumque procellæ
Non feriunt pectus, quaſſatis, integer ipſe
184. Sufficit ordinibus præſens, collapſaque fulcit,
Exemploque præit, redeunt ad ſigna manipli,
Et quamvis metuenda pudet metuiſſe clientes,
Cum Dominum perſtare vident, contraque flagrantes
Bellorum furias, tempeſtatumque ruinas
Obfirmare animum. Qualem dum fortè leænam
Circumſtant rabidique canes, haſtæque feroces
Venantum; trepidant catuli ſub matre latentes,
Exoptantque ſuis ſpelæa fugacia ſilvis:
Ut tamen erectam contra ſpumare parentem,
185. Cumque viris terrere canes, ac ſpernere tela
Obſtantûm adſpiciunt redeunt in membra colores,
Et crudi teneros acuunt ad vulnera rictus,
Dum ſua deſperans venator ſpicula vertat,
Roſtra canis, tandem ſeſe, catulosque leæna
Colligit, & facili gaudet ceſſurâ triumpho.
Talis in armatâ miles ſtatione locatus
Durabat, magnique premens veſtigia Regis,
Nunc ſtabat, nunc ferrò pedes, cum laude, ferebat.
Sic conjuratis undantia marmora ventis,
186 Cælorumque hominumque minas, ac ſpicula, fregit
Unius Herois virtus. Victoria victi
Cæſaris hæc reliquos tranſcendit ſola triumphos
Ille Philippiades b Perſarum victor, & horror
Indorum ſignis obiit victricibus Orbem,
Sed fortuna ſuo vexilla volantia flatu *Fortuna*
Extulit imprægnans, faciles ceſſére procellæ, *minus, quã*

Unda

a *Rupes Africa.* b *Alexander Magnus qui Patrem Philippum, uti & Carolus habuit. Unde uterq; Philippiades eſt.*

Unda rates vexit, poſitoſque in gurgite pontes *virtute*
Suſtinuit, nullaſque dedit Rhamnuſia a plagas *niti.*
Noſtra Philippiaden dant ſecula, ſorte minorem,
187. Majorem virtute ſuâ, minus ille laboris;
Hic plus laudis habet. dignum magis illud honore eſt,
Quod virtus, quàm quod ſtatuit fortuna tropæum.
Mens excelſa tibi, ſublimibus æmula cœlis,
Cordis in arce ſedet, quæ dedignata latere,
Nec vulgi ſtrepitus, nec inania vota moratur:
Immortale decus ſequitur, famæque theatrum
Occupat. *Illuſtris virtus eſt ſemen honoris,*
Et calcar virtutis honor, fax mentis honeſtæ
Gloria, nec quæſita tamen. fugit illa ſequentes,
188. Umbrarum ſimilis, tantum fugientibus inſtat.
Æternas tu cogis opes, mortiſque tributo
Exemptas, quos nulla lues, nigrumve venenum
Corripit invidiæ, nec ſortis ſpicula tangunt.
Quæ patriæ tibi ſuadet amor, quæ dictat honeſtas,
Quæ legum decreta monent, quæ gloria Divûm,
Promptus adis, dextramque regunt conſulta potentem.
Cernimus erectas terris aſſurgere moles *Magnificis*
Mirandorum operum, celſis palatia muris *templis opes*
Excreſcunt, divumque ædes faſtigia tollunt, *impendere.*
189. Et ſubeunda tuis præeunt ad ſidera votis.
Sic effundis opes. Contemptis, optimus heres,
Ipſe Deus gazis fruitur, gaudetque profuſo
Poſteritas auro, gaudent virtute nepotes.
Nec patienda fugis. Quæ ſors te cunque dolentem *Patiens*
Afflixit, nunquam potuit ſuperare medelam. *malorum*
Pharmaca vulneribus noſti. *patientia multis* *& tolerans*
Sufficit una malis dejecto corpore morbis *injuriarum.*
Mens erecta tibi conſtat, vincitque ferendo,
Si te Fama nigris inimica adverberet alis.
190. Pellis noctis avam, b vacuaſque remittis in auras,
Et ſurdos repetit verboſa Calumnia ventos.
Principe magnanimo minor eſt injuria quævis.

M 4 Ut

a *Rhamnuſia Nemeſis eſt Dea quæ homines bonis malè utentes, pœnis inflictis perſequitur ſic dicta a Rhamnunte Atticæ pago, ubi colebatur.* b *Ut Fama albis alata pennis ſic nigris Calumnia eſſe fingitur, quæ hic fama inimica dicitur.*

Ut vulgus, ſic illa ſubeſt, non longa ferentem
Tempora. non variis laſſant incommoda noxis,
Spes firmat nutantem animum, regiturque futurâ
Præſens ſorte dolor. mens immortalia volvit,
Et premit elatis mundi ludibria votis.
Hæc tibi, dum teneris ætas pubeſceret annis
Jam Sceptro, propior, fertur, præcepta dediſſe *Regno per*
191. Cæſar avus memoriq; animo fixiſſe tenenda *mortem ce-*
Care Nepos. ſenſim fragili decedimus ævo, *dere.*
Haud procul à metâ ſtamus. Nos Arbiter urnæ a
Admovet, imperiumque jubet mutare ſepulcro.
Huc te fata vocant, quo nos decedere juſſi
Cogimur ire loco poterit ſors fallere tanta,
Mors nunquam poterit. *Sceptris non nemo potitur;*
Nemo diu, brevis hora datos expoſcit honores.
Vive, precor Superos & ſecula vince parentum,
Junctaque multiplici cumuletur gloria ſceptro,
192. Sis belli paciſque decus: tamen unica virtus
Laus ſit prima tui, non te gypſatus avorum *Temperan-*
Tollet honos non in tabula ſpectata Rudolphi b *tia.*
Fortis imago Ducis, quem nobilis Auſtria primum
Protulit imperio, *Vana ludibria famâ*
Innixos proavis fallunt, ſine laude, nepotes.
Optima nobilitas ſolâ Virtute probatur.
Hæc neque fulcitur ſceptris innixa potentum;
Nec metuit depreſſa ſibi, procul abdita turpi *Nobilitas*
Ambitione ſedet: nullos ſuſpirat honores *vera non ab*
Anxia nec vacuæ captat mendacia famæ *avis ſed*
193. Laudis avara ſuæ. nec inania ponderat auri *virtute eſt.*
Præmia, ſed magnâ celſi de pectoris arce
Deſpicit, abjecto quidquid miramur in orbe.
Attamen oblatos non aſpernata favores
Fortunæ, potiturque bonis, fruiturque labore, *Opes & ho-*
Audirique cupit. *Virtus alimenta requirit.* *nores, non*

Quæ

a *Æacus cum Minoe & Rhadamantho. qui morientium apud Inferos Iudices ex Urna nomina educere finguntur.* b *Habspurgi Comes & Auſtriacæ familiæ præcipuum lumen; Virtute bellica ac pietate prorſus illuſtris. quibus dotibus Imperium promeritus, late potentiam extendit, poſtquam Ottocarum Bohemiæ Regem atque Auſtriæ poſſeſſorem ſubjugaſſet.*

Quæ latet, hæc paucis prodeſt, quam velat egeſtas, *ſemper ne-*
Sordida deſpicitur, quam gloria deſerit, hæret, *gligendi.*
Admittat, non quærat opes. *ſit gloria donum,*
Non merces; veniant, non accerſantur honores.
194. Non ſpectanda quidem, ſed nec ſpernenda potenti
Fama viro, quæ tam vitiis afflata nigreſcit,
Quam ducit niveos ſociâ probitate colores.
Hæc meminiſſe juvet: regni quicunque theatrum
Ingreditur, dignos componat Principe mores
Plebis ad arbitrium, ſpectantis conſulat orbis *Sibi ipſi im-*
Judicium, *minus errabit, quicunq; regitur,* *peret, qui*
Et populum ſimul ipſe reget: quicunque timendus, *aliis rectè*
Ipſe timebit adhuc legum obſervator & æqui. *imperare*
Una prior moderanda tibi eſt reſpublica mentis, *volet.*
195. Et famuli ſenſus, & depravata cupido,
Ira flagrans, præcepsque furor, vecorsque libido:
His minor indignas quiſquis concedit habenas,
Servit in imperio, Regisque amittit honorem.
Tot. quicunq; regit, ſubmittit colla Tyrannis,
Quot paret vitiis. Aliis præſcribere leges,
Et calcare datas: pœnis adſtringere ſontes,
Indulgere ſibi: non eſt res digna coronis;
Sed laqueis, *cave, quæ, Rector, damnaveris ore,*
Suaſeris exemplis: verbis hæc fortius urgent.
196. Nil tibi peccanti clemens ignoſce; ſed urbi *Clementia,*
Sæpius; & *vires non experiare nocendo,* *in pœnis ad-*
Qui Princeps vis eſſe diu, quæcunque dolebis, *hibenda.*
Mitiget offenſam juſtasque remiſſio pœnas,
Atque etiam parcendo feri, facinusque puteris,
Non odiſſe homines: *populi vix cura Tyranno eſt:*
Qui Sceptrum, non vulgus amat. qui regna timore
Firma quatit; rurſumque ſuâ formidine captus
Concutitur. *Metuit Princeps, metuitq; Tyrannus;*
Iſte ſuis, aſt ille ſuos. timor alter amoris
197. Fungitur officio, vindictæ ſuſtinet alter.
Fit quandoque nocens, dum vult punire nocentes.
Qui ſcelus iratus plectit, ſine crimine non eſt.
Sis licet offenſus parces, cum laude, clienti,
Si te noxa petat. *Magna eſt hæc gloria. ſummos*
Lædi impune Duces, hos credimus eſſe Leones,

Qui calcare queunt hoſtem, parcuntq; jacenti.
Quantumvis rapiat demens ignobile vulgus
Seditio, cœcusque furor, clementia telum
Sæpe fuit, quo fracta ruit diſcordia gentis.
198. Et fera blanditiis capitur, ſenſimque leones
Submiſere jubas, & mollia juſſa ſequuntur.
Præceps ira moram, ſpatium indignatio poſcit.
Tandem animus ratioq; redit. Non ſemper ab Auſtro
Tempeſtas, tumidi non ſemper in æquore fluctus:
Certa quies. ſenſim feritas plebeia quieſcit.
Quam reſecare nequit conſulta potentia culpam,
Diſſimules. *medicis olim incurabile vulnus,*
Sanatum quandoq; mora eſt, & tempora proſunt.
Imperium dulce eſt. *Quædam eſt regnare voluptas;*
199. *Sed regitur, quicunq; regit.* qui pluribus unus *Regnũ cum*
Imperat, huic plures uni mandata reponunt. *cura & ti-*
Hoc regno propriũ eſt: onus eſt quod plurimus ambit, more con-
Rarus ferre poteſt. Pretioſum purpura velum; junctũ eſt.
Sed tamen ignoti multis tegit ulcera morbi.
Mille latus ſtipes, & mille clientibus armes,
Non ſatis his munitus eris. prudentia ſi te,
Si pietas, ſi certa fides, ſtudiumque tuorum
Deſtituant. *paucos Regum deducit ad aulam*
Regis amor, patriaq; ſalus. ſibi quilibet ipſe *Aulici ſunt*
200. Proximus eſt *quicunq; gerit pro Principe curas, magis boni*
Curat & ipſe ſibi, nemo ſine munere ſervit. quam regni
Obſequium hic donis, alius metitur honore. *& regis*
Indiga nobilitas, & quæ ſua præmia ſperat, *quærunt.*
Adſtat ab officiis. *Rufinis* (a) *creditur aula,*
Arſenii fugiunt, & quorum nulla cupido eſt.
Hic rarus procerum eſt, ſua quid diſcrimina ſpernit,
Publica dum vitat, paucos commune periclum
Terret, & afflicti tangit miſeratio vulgi.
Hoc onus eſt Regis. multorum vulnera ſentit:
201. Et quoque non proprios dolet, adſtringitque dolores.
Providet ignavis, ſimul ignariſque malorum
Membris ſæpe caput. *Quem nil incommoda tangunt*
Proxima, non præſit. Multis prodeſſe bonorum *Rex bonus*
Principis eſto bonum. nec facti præmia quærat, *regni com-*
Suff-

Ille improbus, hic probus, ut ſupra notavimus.

Sufficit ipſa ſibi virtus Procul omne tributum *moda &*
Durius, & qui fulva gravant æraria cenſus. *opes ſpectat.*
His malè firmatur fulcris oneroſa poteſtas,
Sceptra levent, dives fuerit Reſpublica tantum,
Princeps dives erit. *gaza eſt hæc optima Regum,*
202. *Quâ regnum fruitur.* ſparſi per membra calores
Totum corpus alunt: Stomachum malus opprimet humor,
Cum moles nimium gravat indigeſta ciborum,
Obtunditque caput. Fulvi congeſta metalli
Materies, curis animum, noxiſque fatigat.
Nec Regem ſinit eſſe bonum, *virtutibus aufert,* *Avarus &*
Et præbet vitiis damnoſa pecunia vires. *cupidus Rex*
Ex deſideriis rerum menſura petenda eſt. *nemo bonus*
Semper eget quicunque cupit Rex ſemper abundat, *& felix.*
Cui ſatis eſt, quidquid fortuna ſuprema miniſtrat,
Ne malè diverſis inhies, ſine jure, coronis.
203. Sufficiat quod ſorte tuis diadema capillis
Implexum eſt. magnis ingentia regna periclis
Sæpe objecta patent. crebræ per vaſta procellæ
Æquora funduntur, quæ longis brachia ramis
Porrigit immenſum, patitur ſæviſſima quercus
Fulmina, nec rabidis minus eſt obnoxia ventis.
Obvia regnorum quicunque pericula norunt,
Hæc fugiunt, *cupidos facit ignorantia Reges.*
Fulgor opum, titulique leves, ac ſplendidus error
Decipiunt. Aſiæ poſtquam ſubjecerat orbem
204. Magnus Alexander, doluit ſupereſſe coronas,
Et vincenda ſibi. Perſæ jungantur Achivis,
Indica Medorum ſceptris, nihil eſſe putabit:
Et voto deerit, quidquid poſſederit alter
Ve Proavi meliora docent. exempla Rudolphus
Jure capeſſendi ſceptrum, virtute regendi,
Firmandi pietate dedit. Veſtigia tantùm
Preſſa tene, felixque tuam moderabere gentem.
Hæc memorabat avus. Celsâ tu mente reponis
Dicta ſenis, promptiſque tuos rationis habenis *Imperium,*
205. Stringis ad obſequiũ mores, populũq; benigno *ſubjectis ho-*
Colligis imperio. Rabies nunc improba Turcæ *ſtibus, non*
Pœnorumque ſubacta jacet nunc hæreſis atram *detrectan-*
Expuit infelix bilem, nec atrocia Martis *dum.*

Fulmina

Fulmina pacificam complent terroribus auram.
Tendit adhuc pugnax nequicquam in prælia Gallus,
Et ſubigendus ovat. Poſt tot diſcrimina rerum
Poſt belli paciſque vices, jam proximus aſtris
Mortaliſque ſatur vitæ, contemnere noli
Quod fortuna dedit: noli deponere ſceptrum
207. Quod virtus tribuit, prudens ſolertia rexit,
Defendit pietas, mitis clementia fovit.
Hoc te ſupplicibus poſcit Germania votis,
Quique bibunt refluum Scaldim, *a* quæcunque rapaci
Eridano, ac celebri gentes potantur Ibero,
Cunctorum vox una petit, Te Carole, Regem.
Quod ſi fortè tamen regnorum mole gravatos
Exoneres Atlas humeros, Germania fratrem
Poſtulat Alciden: *b Fernandi* nomine gaudet,
Sic etenim conſulta ferunt oracula: nunquam
Stantibus imperium *Fernandis* Tuiſconis orat
Vertere, nec Gothicæ ſubmittere colla ſecuri.
Poſſe coronatam patriis virtutibus aulam
Auſtriadum. Quæcunque tamen fortuna ſequetur:
Poſteritatis honos, ac magnæ gloria famæ
Stabit, & æternas referet clementia lauros.

AMICE

a *Belgæ, Itali. Hiſpani ac tota Europa obſtupuit, quod Carolus in Philippum filium, Belgii, Hiſpaniæ Siciliæque regna transferret exemplo hactenus incognito.* b *Hercules ſic dictus ab Alcæo avo, qui aliquando pro Atlante feſſo cælum ſuſtinuiſſe fingitur.*

AMICE LECTOR.

UT præcipuarum Virtutum deſcriptiones leviori calamo exaratas in Carolina panegyri reperies; ita Vitiorum imagines, majori adumbratas opere, fuſiusque ductas in Sarotide noſtrâ reperies, ad hoc præcipuè à nobis concinnatam, ut plerarumq; magis in poeſi communium quidam quaſi Hortus eſſet, unde rudior etiamnum ætas ad hanc diſciplinam erudienda delectationem uſumque caperet; ut quæ, tanquam pictoriæ artis diſcipuli, per ſingulorum ſeorſim membrorum ductus ac lineamenta, ad corporis totius idoneam conformationem traducenda ſit. Quocirca noli imprimis abſolutum Heroïci poeſios corpus, in hac mea Sarcotide requirere. Hoc enim, ut omnino agerem, mei inſtituti non fuit. Deinde ne accuſes deſcriptionum, ſive frequentiam, ſive quæſitum amplificandi ſtudium: cum id mihi præcipuè faciendum duxerim, ut congeſtam aliquam illarum ſilvam, uno tamen in opere, quæ eminerent illuſtrius, proponerem. Indicem omnium ad libri calcem exhibebo, ſtylum propius ad Virgilianam modeſtiam, candoremque ſimul inflexi; ut qui ſolus penè omnium cum majeſtate orationis perſpicaciam aptiſſimo nexu conciliarit, & cum neceſſe eſt, humilis ſine abjectione, grandis ſine tumore, rarus doctuſque ſine obſcuritate, numeroſus ſine affectatione. Quorum primum non vitavit Ovidius & Silius, alterum Lucanus, tertiumque cum altero Statius, quartum denique Claudianus.

Argumentum & reſolutionem librorum præmiſi, ad ſtudioſæ juventutis facilem uſum, imitationemque: cujus etiam rudioribus materiam ſufficere volui; ut qui in illo deſcriptionum campo, majori aliquando operi præludere utiliter poterunt.

SARCOTIDOS.
LIBER I.
Argumentum breve Hiſtoricum & poëſios reſolutio.

Hiſtoria. Deus Adamum & Evam humani generis parentes condidit, atque in Paradiſo Voluptatis collocavit, quorum felicitati Cacodæmon invidens, molitur ſuis illam inſidiis ſubvertere.

Poeſis ac fictio. Cum in Heroico carmine, tanquam in Tragœdia, conveniat, ut ſit totius aliquis operis Princeps, Adamum & Evam uno Sarcotheæ, id eſt Naturæ humanæ (quam Deam Carnis appellamus) nomine poëta complectitur. Cujus Antagoniſta eſt Draco infernalis Lucifer Antitheus, id eſt, DEI adverſarius. Sarcotheæ ſociæ fautriceſque perſonæ, per proſopopœjam junguntur, Arete (uſitato græcis vocabulo) Virtus; Agape ſeu Charitas; Themis ſive Iuſtitia; Ælpis ſive Spes, Dianœa ſive Ratio ac Mens, Metanœa, ſive Dolor ac Pœnitentia. Cõtra Anthiteo ſociantur, Furiæ, Dolus, Mors, Morbi, Senectus, Labor, Paupertas, Fames &c. quarum interventu totius rei expeditio & eventus implicatur & ſuſpenditur. Primum itaque raptum, ſeu mentis exceſſum vates fingit, quo ex ſublimi totius orbis inconſtantem imaginem contemplatus ſit, ut ſcilicet occaſionem habeat de cauſa mali inquirendi, quæ ex naturæ humanæ lapſu, Dæmoniſque vi ac fraude accipitur. Deinde Paradiſi amœnitatem ex ſimilitudine locorum rerumque terreſtrium adumbrat, tum & Sarcotheæ creationem figuris rerum cognitarum explicat, cui ſocias moribus atque habitu digno attribuit, ſtudiaque omnium exponit. Denique Antitheum invidia irâque ſeſe primum, tum Acherontis totius concilium dirâ oratione inflammantem exhibet, Morte, Morbis, Curis, Labore, Luctu, Paupertate Fame, ad ultionem excitis. Poſtremò violentiam & furorem omnium, quo ex inferno in orbem irruperint, depingit.

Ornamenta ſunt Deſcriptiones variæ, ut 1. Hominum diverſorum in orbe ſtudia 2. Paradiſi. 3. Creationis humanæ. 4. Formoſarũ Virginum 5. in horto delicias ſectantiũ 6. furioſi & inferos invocantis 7. Mortis, & reliquorum ſupra tum & Antithei deformis ſpecies, deinde Orationes ejuſdem. Denique compara-

nes. 1. Figuli cum Deo creante. 5 Floris cum Sarcothea creata Formoſæ cum Eſthere &c 4. Erumpentium de clauſo carcere m vento & aquis exundantibus.

Imitatio. CHRISTI deſcenſus ad Inferos & Luciferum, cum orte & Inferno expugnantis ſervire paria meditanti poterit. c enim primùm ad Patres in Limbo tanquam Elyſios campos radiſo ſimiles deſcendat. ibique. Moyſi, Abrahamo, ceteriſque igatur. Denique libertatem Dæmonis in humanum genus eſtus, junctis illis, Infernum irrumpat, Mortemque & cetera i monſtra cum Lucifero æternis catenis adſtringat. Propior im imitatio hujus libri futura eſt, ſi Luciferum ex Inferno riis Vitiiſque ſtipatum eduxeris, Judæos ad Chriſti in horto tivitatem necemque extimulantem, Quid ſi mulierem (id Deiparam) quæ caput Serpentis conterat (ut in Apocalypſi omnibus donis à Deo ornatam, tanquam Pandoram alte- 1. cui ſingulæ SS. Triados perſonæ ſuas dotes conferant; in- xeris, quæ ſuis Virtutibus contra Luciferum ejuſque aſſeclas nferis erumpentem armata, victum ſubigat, Amoris divini & auxilio? Quid ſi etiam ultimus Antichriſti Dæmonem nferno advocantis apparatus, pari arte exhibeatur? Quid liæ (quod primæ libri parti accommodum) ex hoc orbe ad idiſum translatio, ejuſque illuc cum Enocho jucunda ſo- is? Aut verò etiam eorum ex Paradiſo ad terram contra ichriſtum pugnatorum reductio hac ratione exponatur? enim futura ſunt, vates partim ex Angelorum oraculis, im in ſomnio, raptu, aut objecta imagine prævidere poterit, ſine fictionis gratia.

Prin-

SARCOTIDOS.

LIBER I.

Argumentum breve Hiſtoricum & poëſios reſolutio.

Hiſtoria. Deus Adamum & Evam humani generis parentes condidit, atque in Paradiſo Voluptatis collocavit, quorum felicitati Cacodæmon invidens, molitur ſuis illam inſidiis ſubvertere.

Poëſis ac fictio. Cum in Heroico carmine, tanquam in Tragœdia, conveniat, ut ſit totius aliquis operis Princeps, Adamum & Evam uno Sarcotheæ, id eſt, Naturæ humanæ (quam Deam Carnis appellamus) nomine poëta complectitur. Cujus Antagoniſta eſt Draco infernalis Lucifer Antitheus. id eſt, DEI adverſarius. Sarcotheæ ſociæ fautriceſque perſonæ, per proſopopœjam junguntur, Arete (uſitato græcis vocabulo) Virtus; Agape ſeu Charitas; Themis ſive Iuſtitia; Elpis ſive Spes, Dianœa ſive Ratio ac Mens, Metanœa, ſive Dolor ac Pœnitentia. Cōtra Anthiteo ſociantur, Furiæ, Dolus, Mors, Morbi, Senectus, Labor, Paupertas, Fames &c. quarum interventu totius rei expeditio & eventus implicatur & ſuſpenditur. Primum itaque raptum, ſeu mentis exceſſum vates fingit, quo ex ſublimi totius orbis inconſtantem imaginem contemplatus ſit, ut ſcilicet occaſionem habeat de cauſa mali inquirendi, quæ ex naturæ humanæ lapſu, Dæmoniſque vi ac fraude accipitur. Deinde Paradiſi amœnitatem ex ſimilitudine locorum rerumque terreſtrium adumbrat, tum & Sarcotheæ creationem figuris rerum cognitarum explicat, cui ſocias moribus atque habitu digno attribuit, ſtudiaque omnium exponit. Denique Antitheum invidia irâque ſeſe primum, tum Acherontis totius concilium dirâ oratione inflammantem exhibet, Morte, Morbis, Curis, Labore, Luctu, Paupertate Fame, ad ultionem excitis. Poſtremò violentiam & furorem omnium, quo ex inferno in orbem erruperint, depingit.

Ornamenta ſunt Deſcriptiones variæ, ut 1. Hominum diverſorum in orbe ſtudia 2. Paradiſi. 3. Creationis humanæ. 4. Formoſarū Virginum 5. in horto delicias ſectantiū 6. furioſi & inferos invocantis 7. Mortis, & reliquorum ſupra tum & Antithei deformis ſpecies, deinde Orationes ejuſdem. Denique compara-

tio-

tiones. 1. Figuli cum Deo creante. 5 Floris cum Sarcothea creata 3. Formoſæ cum Eſthere &c 4. Erumpentium de clauſo carcere cum vento & aquis exundantibus.

Imitatio. CHRISTI deſcenſus ad Inferos & Luciferum, cum Morte & Inferno expugnantis ſervire paria meditanti poterit. Hic enim primùm ad Patres in Limbo tanquam Elyſios campos Paradiſo ſimiles deſcendat. ibique. Moyſi, Abrahamo, ceteriſque jungatur. Denique libertatem Dæmonis in humanum genus queſtus, junctis illis, Infernum irrumpat, Morteḿque & cetera arci monſtra cum Lucifero æternis catenis adſtringat. Propior etiam imitatio hujus libri futura eſt, ſi Luciferum ex Inferno Furiis Vitiisque ſtipatum eduxeris, Judæos ad Chriſti in horto captivitatem necemque extimulantem. Quid ſi mulierem (id eſt Deiparam) quæ caput Serpentis conterat (ut in Apocalypſi eſt) omnibus donis à Deo ornatam, tanquam Pandoram alteram, cui ſingulæ SS. Triados perſonæ ſuas dotes conferant, inſtruxeris, quæ ſuis Virtutibus contra Luciferum ejuſque aſſeclas ab Inferis erumpentem armata, victum ſubigat, Amoris divini arte & auxilio? Quid ſi etiam ultimus Antichriſti Dæmonem ex inferno advocantis apparatus, pari arte exhibeatur? Quid ſi Eliæ (quod primæ libri parti accommodum) ex hoc orbe ad Paradiſum translatio, ejuſque illuc cum Enocho jucunda ſocietas? Aut verò etiam eorum ex Paradiſo ad terram contra Antichriſtum pugnaturum reductio hac ratione exponatur? Quæ enim futura ſunt, vates partim ex Angelorum oraculis, partim in ſomnio, raptu, aut objecta imagine prævidere poterit, non ſine fictionis gratia.

Prin-

PRincipum culpæ ſtygiæq; tyrannidis ortum, *Propoſitio*
Et quæ ſera premant miſerandos fata nepotes,
Servitio turpi ſcelerum, pœnaque malorum,
Pandimus, O ſacræ moderatrix Diva poeſis, *Invocatio*
207. Quæ citharæ quondam nervos, artemq; regebas *divini Numinis*
Jeſſiadæ, faciles ad carmina ſuffice vires.
Non mihi Pieridum Nymphæ, Cirrhæque receſſus,
Nec Phœbea placet Laurus, nec oliva Minervæ,
Pegaſeusve liquor. priſcorum ſomnia Vatum.
Pro Muſis Divina parens. pro culmine Cirrhæ
Major Olympus erit; fundet mihi dulcior undas
Gratia, Palladium vincet Sapientia Numen.
Tu cœptis, ô Diva, fave, noſtrosque labores
Dirige, in offenſo per ſæcula priſtina curſu.
208. Quo me cunque rapis. ſequar impiger: omnia namque
Te ductrice patent. rerumque occulta tueris,
Prima opifex, noſtræ ſpectatrix prima ruinæ.
Audior? En facili rapior per inane volatu
Tellurem ſuper, & liquidam ſuper ætheris auram,
Trans avium Boreæque vias. jam ſidera præter
Ambulo, nimborumque domos & fulminis aulam
Transgredior, ſupraque polos flammasque micantes,
Innocuos calco plantis audacibus ignes.
Ecce, oculos animumque ſubit. quodcunque coercet
209. Æquor & Oceanus flexis interluit undis; *Orbis & eorum, quæ in*
Aut cingit ſpumante ſalo: ſeu nomina ſervet, *Orbe universim geruntur, de-*
Seu titulos cum gente ferat, mutataque vertat *ſcriptio.*
Litora & Heſperium pelagus confundat Eoo.
O parvi menſura Soli, nimiumque coacta
Terrarum infuſo moles circumflua ponto!
Ut mortale ruit ſtudia in contraria vulgus,
Devotumque ſuis lymphato pectore curis
Incubat infelix! Pars hæc poſtrema laborum,
Aſtriferos orbes & celsâ mente Tonantem
210 Ferre Deum Cæliq, animo ſecreta tueri.
Præſenti impendunt oculos, procul omne futurum
Deſpicitur, tardumq; movent ventura timorem.
Hic levis inflati ventis agitatur honoris,
Paſcitur & vacuo. magnumque affectat inane
Regum aulas aureſque ſequens. Vento alter amoris

Navi-

Navigat & Cypriis Sirenas captat in undis,
Donec inexpertis ſcopulis periturus adhæret.
Hunc auri pretioſus amor pulchrique cupido
Fenoris aggeſtis facit impalleſcere nummis,
211. Divitiis inopem, curiſque ingentibus ægrum.
Hic partis fruitur partiamque eviſcerat arcam,
Curarum impatiens, & Bacchi mollis amator.
Hos ſumpto juvat ire ſago, vibrare ſariſſas,
Arma ciere virûm, ferroque laceſſere Martem.
Hos piget inſanis corpuſque animumque periclis
Objicere, & vitam ſubito damnare ſepulchro.
Ille ſolum populare vago faſtidit amore
Ignoti cupiens, peregrinaque littora viſens;
Sed brevis hic furor eſt, rurſum faſtidia retrò
212. Palantem revocant, ac nota in tecta reponunt.
Incertis rapimur. Ducit ſua quemque voluptas.
Hic vovet uxorem thalamo, quam devovet alter
Extinctam tumulo. Steriles petit alter amores;
Fœcundos alius, patriaque in ſede nepotes.
Hic ſenium exſpectat, rugaſque in fronte ſeniles;
Hunc pudet ætatis, canoſque abſtergit inertes,
Indigna ſenibus mentitus imagine formam.
At quæ ſumma mali eſt, vitæ hoc diſcrimina raros
Criminis expertes faciunt, vacuoſque doloris.
213. Vivendo morimur. Magnatum tædia rerum
Et belli morbique vices, ſeniumque juventæ
Incumbens, reſecant læta ntûm in ſemine meſſem.
Quantumcunque fluat rebus fortuna ſecundis
Momento refluit, totuſque evertitur axis;
Mobilitas immota manet. Nil certius uno eſt,
Certum ſtare nihil. Quin & moderamine cœlum
Inconſtans proprio, rutilo nunc explicat auro
Solis equos, pulchraque totas in luce coruſcat;
Nunc atro obſcurum nebulatum ſqualet amictu,
214 Obnubitque jubar: Zephyro nunc ſpirat amico,
Nunc furit adverſo Boreâ. nunc rore ſuavi
Liquitur, humentes Auſtro nunc laxat habenas.
Sola manet miſeris tantum conſtantia rebus.
Tu mihi tantarum interpres Sapientia rerum,
Tam duros hominum caſus, tot in orbe laborum

Reſpuit agricolas.& duri vomeris uſum,
Naturæ contenta bonis, Zephyrique favore.
Pomiferis late ſilvis, & fructibus omnem
Implet ager campum, nec marceſcente vigore,
219. Poma ſub æternis nutant argentea ramis
Blanda voluptatis conceſſaque munera, vitæ
Præſidium, faciliſque neci medicina fugandæ.
Hic indulta Diis, verum mortalibus arbor
Interdicta viret: pulchros habet aurea fructus,
Præſagoſque malique bonique, omniſque futuri.
Heu! comperta nimis memoro, dudumque probata.
Poſteritas mihi teſtis erit, magnusque parentum
Ordo docet. Tantis etenim pulcherrima campis
Sarcothea infelix Virgo ac lacrymabile nomen,
220. *Sarcothea* his præerat cuſtos, hereſque perennis
Ni malè conſultas pandiſſet fraudibus aures
Hoſtibus auſcultans, & fœdera pacta relinquens
Hanc conſanguineam terræ, maſſamq; rubentis *Hominis*
Informem limi. primò Sapientia rerum *primi creatio*
Artifici finxiſſe manu, formamque dediſſe *ejuſq;*
Creditur ipſa ſuam, Diſq; immortalibus unam *deſcript. e.*
Æquaſſe ut dignam patriæ tranſcriberet aulæ.
Quale laborata figulus tellure figurat. *Comparatio*
Autor opus, dextraq; lutũ, argillamq; tenacem *figuli cum*
221. Fingit, & accenſis ductam fornacibus urit. *Creatore*
Gleba rudis primum eſt, & terræ pondus inertis, *Deo.*
Formatum tamen arte placet, menſaque repoſtum
Exornat niveis inſtructa triclinia vaſis.
Qualis & informi vernus flos naſcitur agro; *Compar.*
Ac luteâ exoritur maſſa quem fertilis hortus *Floris cum*
Concipit & Cœlum fecunda parturit aura, *naſcente*
Primùm nympha rudi ſeſe lanugine veſtit, *homine.*
Lactentes poſthæc calyces, herbamque comantem
Explicat. & gratam foliorum porrigit umbram,
222. Horti delicium, vel aprici gloria ruris.
Talis virgo fuit patria tellure creata.
Vitales primò thalamos in corde locavit,
Sedem animæ ac puræ ſenſata cubilia, vitæ
Infeſtis removens Acheronticâ ſeminâ nexis.
Tum cerebri diſponit opus, mentiſque ſupremum

Ordi-

Ordinat imperium, & rationis collocat arcem, *Rationis imperium.*
Quam circumfuſam tenebris caligine denſâ
Eruit, æternaque dedit clareſcere luce.
Hanc regere imperium juſſit, ſceptrumque potiri,
223. Membrorum dominam, vitæ, morumque magiſtram,
Obſervantem æqui, ac legum decreta ſequentem.
Huic tempeſtates animi fluctuſque tumentes
Irarum mulcere datum eſt, fœdoſque voluptæ
Inſultus, ſcelerumque auſus compeſcere freno,
Inſuper humanos vultus, & frontis honorem
Auguſtum, raraque decus memorabile formæ *Formæ pulchritudo.*
Ipſa dedit; niveas ornabat purpura malas,
Et mixtus candore rubor, pulchriſque roſarum
Gratia vernabat labris, ac luce ſerenâ
224 Caſta renidentem decorabant lumina vultum,
Juncta venuſtati majeſtas blanda decorem
Auxerat, ætherioque probabat ſemine natam.
Par cervicis honos: flaventes lactea circum
Paſſa comas eboris ſparſo decus addidit auro,
Perque humeros ſpargente Noto, niveoſque lacertos,
Pectoraque, inveſteſque ſinus errante capillo,
Cæſaries levibus plaudebat ludicra ventis,
Cætera membrorum ſeries ſpectanda, nec ullis
Veſtibus obnubis nulloque obſtricta pudore,
225. Caſtum tota decus: famulantibus artubus uni
Reginæ menti. Nulli tam conſona Divæ
Forma fuit: nil diſtorto ſubſidit hiatu,
Nil tumet aſperius, totum Charis explicat una,
Exemplo caruit tantæ concordia mentis,
Et formæ conjunctus honos ſordeſceret Eſther,
Et turpis Suſanna foret neglectaque Iudith,
Si junctæ ruerent, ſimul in certamina formæ.
Illa igitur decus una ſoli, ſpeſque una polorum,
Progenies Superum, per læta roſaria campi,
226 Inter & illecebras oculorum atque aurea Tempe:
Pomiferas latè ſilvas, lucoſque virentes
Luſtrat, & innocuum ſpectatrix paſcit amorem.
Nympharum, hanc aderant circum pulcherrima turba, *Virtutes homini adjuncta.*
Sarcotheæ comites, *Aretéq; Themiſq;, Agapeq;.*

Excel-

Excelſique animi *Dianœa*, & neſcia culpæ.
Prima Arete ſuſpenſa ſinus, flavumque coercens
Impoſitâ crinem galeâ, clypeataque pectus
Armatum, ſacram dextra vibraverat haſtam.
Nec minor ire Themis (quamvis concederet armis
227. Viſa fuit, nuda illa quidem, fugienſque decoris,
Expertem fuci vultumque animumque ferebat:
Pura tamen niveum velabat purpura corpus,
Purpura Luciferi turpem complexa ruinam,
Ingenio formantis acus. Nec prorſus inermis
Enſem dextra tulit, viridem manus altera palmam.
Juncta dein Agape Dianœæ, dulce ſororum
Utraque par: illa ornatu ſpectabilis aureo; *Formà rara*
Hæc nivea teneros artus circumdata byſſo:
Æmula phœbeis illi duo lumina flammis,
Labra roſis, ebori cervix malæque pruinis:
228 Huic lactis per colla decus perque ora nitebant
Lilia ſiderioque agnata modeſtia vultu.
Omnibus unus honos formæ ſtirps una decorum eſt.
Omnes Sarcotheam per amœna vireta ſequuntur,
Et ſocias carpunt violas plectuntque roſarum *In pratis de-*
Serta coronatos blande vinctura capillos. *liciari inter*
Perdit odoratas decerptus amaracus umbras, *flores &*
Narciſſusque comas: pulchroſque *Hyacinthus* *fructus.*
amictus,
Plenaque flammeolis oneratur fiſcina calthis.
Libertas jucunda loci eſt, ſceleriſque voluptas
229. Neſcia: nunc dulci ramorum frigore lenes
Declinant Solis radios, fuſæque per herbam
Mollibus in pratis curarum expertia ſomno
Membra locant: non pluma capit, nec picta figuris
Stragula barbarico nec conopea paratu.
Non libet his tanti pretioſum ambire ſoporem.
Blanda quies, ſed inempta placet, formoſaque pictis
Herba toris, roſeo quam Chloris purpurat oſtro,
Quamque ornat natura parens: ubi blandior aura
Alludit placido ſomnum motura ſuſurro.
230. Hic menſæ genialis opes, & dapſilis arbos
Fructibus inflexos, fecundo palmite, ramos
Curvat ad obſequium, præbetque alimenta famenti.

Elarios

Eſuries tamen omnis abeſt, proſcriptaque ſacro
Ingluvies campo: quædam eſt libare voluptas,
Deliciiſque fames tantum ſatianda fovetur.
O quoties viridi divulſum ceſpite pomum
Sarcotheæ placuit quoties admota palato
Perſica, libato quoties aurantia ſucco!
Iſte ſapore placet fructus, placet alter odore:
231. Illi candor ineſt, roſeumque huic apta colorem
Forma dedit parit illecebras hic quælibet arbos,
Invitatque aliquo, quævis gratiſſima, dono.
Viderat Antitheus niveam per gramina Nympham
Errantem, & facilis captantem gaudia ruris,
Paſcentemque animum jucundæ munere vitæ.
Vidit, & indoluit tantorum herede bonorum
Tam cultæ telluris opes tantaſque teneri
Vivendi illecebras: quin & palatia divum
Clauſa ſibi quæque infamis bona perdidit exul,
232. Exhereſque Poli, felici accreſcere Nymphæ.
Ergo, ait, immeriti patriis proſcribimur aſtris
Cœlituum proceres, magni decora alta Tonantis
Primigenæq; Deum? noſtrisne indignior heres
Sedibus exultet, luteæ pars ultima terræ,
Brutorumq; nepos? cur non hic fulmine noſtro
Corruit, æterna caput involvente ruinâ?
Nos nati propiore Deo, nos candida Cœli
Turma tenemus adhuc magnæ veſtigia formæ,
Quam Sophia effinxit, divino pollice, mater.
233. Nos decus ingenii, nos rara potentia Cœlo
Aſſeruit quid nunc generis primordia noſtri,
Et regni titulos, conſanguineumque Tonantem
Commemorem? vires, & nobilitatis honorem?
Nomina digna quidem; ſed non habitura favorem,
Adferimus, ſemel excidimus crudelibus aſtris,
Et conjuratas involvit terra cohortes,
Fata manent, tenet & Superos oblivio noſtri,
Indecores premimur, vulgi tolluntur inertes
Ac viles animæ, Cœloque fruuntur aperto.
234. Nos divum ſoboles, patriaque in ſede locandi
Pellimur exilio, mœſtoque Acheronte tenemur.
Heu dolor, & Superum decreta indigna! ſatiſcat

Oratio Luciferi invidi & indignantis ob homines ſibi in felicitate prælatos.

Orbis

Orbis & antiquo turbentur cuncta tumultu,
Ac redeat deforme Chaos; Styx atra ruinam
Terrarum excipiat, fatoque impellat eodem
Et cœlum & cœli cives, ut inulta cadamus
Turba. nec umbrarum pariter caligine raptam
Sarcotheam, inviſum caput, involvamus? ut aſtris
Regnantem, & nobis domina cervice minantem
235. Ignavi patiamur? adhuc tamen improba, vivit?
Vivit adhuc, fruiturque Dei ſecura favorem?
Cernimus? & quicquam Furiarum abſconditur Orco?
Vah pudor, æternumque probrum ſtygis! occidat, amens
Occidat, & noſtræ ſubeat conſortia culpæ.
Hæc mihi ſecluſo cœlis, ſolatia tantum,
Excidii reſtant, juvat hac conſorte malorum
Poſſe frui, juvat ad noſtram ſeducere pœnam
Fruſtra exultantem patriaque ex ſorte ſuperbam.
Ærumnas exempla levant, minor illa ruina eſt,
236. Quæ caput adverſi labens oppreſſerit hoſtis.
Quid moror? apta Dolus pugnanti ſuggeret arma.
Simplicitas patet inſidiis. via fraudis aperta eſt,
Huc agite umbrarum cives, ſtygiæque phalanges,
Ultrices Furiæ: ſtirps funeſtiſſima noctis
Eumenides. tuque imprimis, ſcelerata malorum
Alecto inventrix: cui luxus & improba ſervit
Ingluvies, quæque a pulchro ſeducis honeſto
Illuſtres animos, ſcelerumque adſtringis habenis.
Dixit & imperium ſenſit famulator Avernus. *Concilium*
237. Pallentesq; animæ, ſtetit impigra turba Tyranni *Inferorum*
Ante pedes, ſceptrumque potens ſoliumque veretur,
Excipiens mandata Patris quæcunque nefandis
Paſcitur. & ſtygio livet ſuffuſa veneno.
Dirarum *Mors* prima fuit; miſerabile monſtrum *Mors*
Horrendum, ac deforme malum. Frons pallida torquet
Mille oculos, queis cuncta videt, neque fallitur ulli,
Surda caput. nulla que patent orantibus aures.
Liventes exſucca genas, vixque oſſibus hærens,
Naribus infenſum terra aſpirabat odorem.
238 Flumine dimenſam ſignabat clepſydra vitam
Læva impoſta manu: vibrabat dextera falcem
Hactenus intactam, nec ab ulla cæde rubentem.

Innume-

Tœnarii proceres, quorum ignorata poteſtas
Hactenus umbrarum tenebroſo conditur antro.
Vivimus opprobrium Superûmq;,hominumque; nec ullis *Oratio Luciferi Dæmones adverſus hominem inflammantis.*
Obſequiis colimur, pœnarum ingentia tantum
Pondera, fatorumque minæ,flammæque voraces,
Æternâ nos morte premunt: quid inulta manemus
Turba,quid ignavo dudum torpemus averno?
244.Eripiant cœlos Superi, geminoque negentur
Orbe poli; nondum hinc languet calcata poteſtas,
Eſt animi virtus, eſt fraus,eſt cauſa nocendi,
Plebs nova terrigenûm tumidis cervicibus audax,
Imminet, & noſtris gaudet ſe creſcere damnis.
Exſors ipſa mali; juvat hanc infamia Ditis,
Et ſpoliis tantis fruitur,tellure vagatur
Immanis,ſceptroque ſolum moderante coercet,
Invaſura polos: nos ſegnis turba protervo
Spernimur ingenio,totiſque expellimur aſtris:
245.Terra data eſt: etiam terris excludimur ipſis,
Infames ac probroſi ludibria mundi
Hoc patimur? nondum aſtrigenas confundimus orco,
Devotâque cadit cœlumque ſolumque ruina;
Tartareos adjuro lacus,ſtygiique Draconis
Horrendum Antitheus teſtor caput,una potetur
Sarcothea, ultori Nympham involvemus averno.
Vos animos rebus faciles aptate gerendis,
Me duce conſtabit cœptum, prior omnibus unam
Aggrediar, prior illecebras & mellea vocum
246.Blandimenta dabo, pulchrâque tenebitur arte
Fraudibus intercepta meis,& carcere vincta,
Vos fidas proſtare manus nec plura locutus
Arma ſimul fremit,arma minax, ferrumque, faceſque,
Sulphuraque,& piceas cogit per tartara nubes,
Fulminaque infundenda ſolo ruit omne per antrum
Immenſum vulgus,furvæque ardua turmæ *Inferno erumpentes Furiæ.*
Terrarũ eluctantur humo,objectaſque fremendo
Aſſiliunt portas, urgentque immanibus auſis
Murorum adverſam molem; dum rupta ſilentûm
247.Ansta patent horrenda, ſoloque fruuntur aperto.
Ventorum haud aliter cœcis luctatur in antris

Crudelis rabies, arcto dum carcere magnis *Comparat.*
Flatibus intumuit, cervitque leviſſima moles *Ventorum*
Nunc hos, nunc illos aditus molimine duro *& undarum*
Explorat, dubiæ pendent cum rupibus arces, *cum erum-*
Succuſſæque horrore tremunt, capita alta premuntur *pentibus per vim.*
Silvarum, ac vulſis quatitur radicibus arbos,
Quà via facta, ruunt, diffracta repagula cedunt,
Et terræ patuêre ſtygi, quacunque per orbem
248. Funditur, emiſſis acherontica turba maniplis,
Qualis præcipitum Nereus raptatur aquarum
Horriſono ſtrepitu. poſtquam laxavit habenas
Carceribuſque ruens captivas ejicit undas,
Obice perfracto. tum libertate receptâ
Æquoreos volvit montes, perque avia ſpumans
Fertur, & effusá trahit obvia quæque rapinâ.
Fluctus agros, fluctus ſegetes involvit agrorum:
Obſtat nulla domus vallumque furentibus undis?
Molle fatigatos donec mare temperet æſtus.
249 *Sic* archerontei Manes, ac pallida fuſci
Caſtra Dei, circum fremituſque minaſque dedêre,
Et populatrices latè effudere phalanges.
Horridus ante alios Melanurgus, torvus Alaſtor,
Diſciſſuſque habitum, flammantiaque ora Pyraſter
Succenſus, Miaruſque atrox, ſævuſque Noherpon
Et ſeptem armatus capitum truculenter Hydraſpis,
Ac tetro polymorphus adeſt variabilis ore;
Nunc fera, nunc ſerpens, nunc vaſtâ mole Gigantum,
Nunc Pygmæorum brevis è grege nanus; ad omnes
250. *Illecebras* fraudum & diras formabilis artes.
In medio, turbas inter provectus ovantes
Cernitur Antitheus reliquis hic altior unus *Luciferi*
Eminet. & circum vulgus deſpectat inane. *habitus, &*
Frons nebulis obſcura latet, torvumque furorem *currus.*
Diſſimulat fidæ tectus velamine noctis.
Serpentum exuviæ maculoſo tergore ſqualent,
Exornantque humeros, & lubrica crura recingunt,
Sanguineâ vertex criſtâ, galeâque minaci
Fulguras, & parvis capitis coma fluctuat hydris.
251. Squamoſum gemini currum vexére Dracones,

Angui-

Anguipedes ambo, fulvis expanditur alis
Dorſum immane feræ; circum ſplendentibus armi
Pinguntur maculis, ſquammiſque rigentibus horrent,
Volvuntur tereti contorta volumina tergo:
Os trifidam exertat linguam; frons lumen acutum
Evibrat, & patulis fumant de naribus ignes.

LIBER II.

Brevis libri reſolutio.

Hiſtoria. Cacodæmon per fraudem, hominem in *S*erpentis ſpecie aggreſſus, perſuaſit pomi à Deo vetiti eſum. Homo igitur fruſtra *D*ei conſpectum fugiens, ſuamque nuditatem foliis obtegens, punitus, & de *P*aradiſo ad terram labore ſuo excolendam ejectus eſt. Serpens etiam maledictionem pœnamque eſt promeritus.

Poëſis. Educuntur ab Antitheo infernales acies in Paradiſum, ac præmittitur ficto habitu, perſonaque ac moribus inſtructus Dolus, qui Sarcotheam ad vetitam arborem, & Antitheum illic inſidiosè ſub ſerpentis forma latentem deducat, denique venenata Amoris proprii ſagitta tactam, Dianœâ, ſive Ratione, ſimul blandiente, impellat. Quo conſilio adductus Homo, prodigioſo etiam Serpentis incitatus oraculo, vetiti pomi eſu, divinas humanaſque leges violavit. Simul orbis cum omnibus elementis turbari mutarique cœptus, ſimul omne malum & Dæmones ab inferis in orbem effuſi. Ne tamen victa Sarcothea ab Antitheo in orcum viva abſtraheretur, Arete ſeſe cum divina Pronæa, ſive Providentia, Antitheo objecit, repulitque ultimum exitium intentantem, quanquam Themis Antithei furorem & Sarcotheæ perfidiam accuſans, ſeſe orbi, in Cœlum elata, ſubduxerit, Sarcothea cum Dianœa, malè ab Antitheo tractata, Dei inquirentis conſpectum ſubterfugit; hæc etiam nomen Metanœæ fruſtra, ut lateret, ſumpſit. Sorores reliquæ, præſertim Agape, multis vulneribus malè tractatæ, omnes denique Paradiſo exturbatæ, atque à Fame afflictæ, inprimis Sarcothea, vix hoſpitium apud duram parcamque Dominam Tellurem repererunt, quæ ſervituti illam ac miſeris ruſticorum laboribus mancipavit.

Ornamenta. Deſcriptio 1. primævi orbis à tempeſtate, bellis ac morbis immunis. 2. Doli fictam Amoris perſonam aſſumen-

ſumentis. 3. Dubitantis in ſcelere. 4. Concuſſi orbis. 5. Duelli inter Areten & Antitheum. 6. Sarcotheæ & comitum paradiſo ejectæ. 7. Famis affligentis, & duræ Telluris. 8. Agriculturæ, & orbis ſine auro & Lucro pacati. Deinde Orationes uſurpatæ. 1. Doli eſum pomi vetiti ſuadentis. 2. Aretes & Themidis de Antithei vi querentis. 3 Oratio deſperantis Sarcotheæ. 4. Dei Sarcotheam & Serpentem punientis. 5. Hominis in fame hoſpitium poſtulantis. Denique, comparatio Dei cum paſtore ovem perditam quærentis.

Imitatio. Chriſtus naſcens pacem Orbi inferat, contra quem Lucifer Ambitionem regni, ſub Pronæ, aut virtutis ſpecie deſtinet, quæ Herodem ad cædem Innocentium inflammet, tota Judæa tam funeſta clade turbata, Juſtitia terras deſerente, Herode ulciſcentibus Furiis, ac morbo ad deſperationem verſo.

Vel Synagoga, Calumniam ſub Veritatis imagine aut Odium ſub Amoris ſpecie deſtinet, ut Chriſtum impietatis apud Pilatum accuſent, quem immeritæ damnatum neci, totus orbis, concuſſis elementis teſtetur; ſed, Chriſtus ex morte victor Luciferum victum ab Orbe profliget, ad inferos ableget, Juſtitiâ in Mundum reductâ, & Paradiſo hominibus patefacto. *Vel* Deiparæ Angelus cœleſtis Sponſi Amorem, pomo lilioque in caſti amoris ſymbolum ex Paradiſo oblato nuntiet. Illa dubitans victas denique manus det; toto orbe novis nuptiis, pace frugumque copiâ applaudente. Lucifer hunc partum impedire conatus, à Virtute Dei ſuperetur; qui, deſperans dejectusq; Mundo, ad Orcum pœnasque æternas proturbetur. *Vel* denique Luciferi per Amorem proprium decepti, atque á D. Michaële ex cœleſti Paradiſo proturbati, atque ad infernalem ſervitutem abjecti, lapſus exponatur. *Erit* & locus exprimendi prodigi, per Voluptatis Lenocinia primùm capti, deinde & à vitiis, profligata omni virtute, ſuperati, poſtremò fame victi. *Ita* Lutherus per Hæreſim Religionis ſpecie oblatam deceptus, totum orbem nova doctrina concutiens, evertensque, proſtratâ Fide & Juſtitiâ Eccleſiam, à qua ipſe denique exturbatus, exemplum pertinacis arrogantiæ reliquit.

Talibus

Talibus Antitheus Paradiſi in limine monſtris
Subſtitit; occulto lapſus per rura meatu:
Ignoratus adhuc, rutiliſque incognitus aſtris.
252 Federibus nondum ruptis elementa fidelem
Mutavere ſitum; nondum compage ſolutâ
Terrarum poterant ſcriptas tranſcendere metas
Audaces ventorũ animæ; nondum æquoris ira
Ferbuit, alternos quondam paſſura labores:
Nondum fulmineis incanduit æthra procellis.
Tempeſtas ignota fuit, non horruit imber
Grandinis, aut madidam ſubvertit Aquarius urnam
Aſtra ſuum fulsêre diem, ſine nube, ſerenum,
Proſcriptis Cœlo nebulis; ſibi bruma licere
253. Haud quicquam voluit, rigidas exoſa pruinas,
Arctoasque nives: Zephyrus Borealia rector
Sceptra tulit, flavitque leves moderatius auras.
Ver anni menſura fuit. Pax aurea mundum
Dotalem tenuit, nondum ſua ſpicula Mavors,
Nec Pallas galeam, nec ſævos Mulciber ignes
Intulerant noſtris, crudelia Numina fatis.
Non clypeus, non enſis erat, nec vulnera quiſquam
Senſerat, aut mediis vitam prodegerat armis,
Non valvis munita domus, non oppida vallis
254. Cuncta. nec excubiæ inſomnes, nec ſubdolus hoſtis
Notus erat; ſed tuta quies poſſederat orbem.
Nomina morborum nondum vulgata, nec artis
Inventor medicæ lectas diſtinxerat herbas.
Nulla lues. nullo dives Libitina ſepulcro.
Nec Rhadamanthæam tunc Gnoſſius arbiter urnam
Excuſſit. trepidante foro: nec Parca reſecto
Stamine divulſos abruperat improba fuſos.
Omnia mortis erant curâque metuque ſoluta.
Ergo ſuis Princeps ſtygius mandata ſilendi
255. Certa dabat, ſuadetque moras: ac tempora prædæ
Obſervare jubet. Prius, inquit, dulcia noſtris
Poma ferat manibus, cupido prius illa palato
Ingerat, admorſumque bibat per membra venenum.
Hoc belli ſignum dabimus. *Dolus* occupet omnem

Orbis à tempeſtate, bello & morbu principio immunis.

Lucifer oblato pomo hominem ſeducendũ ſuadet.

Ante viam, tenterque ſuas feliciter artes.
Veſtibulo nemoris patulis ſe frondibus arbos
Pomifero effundit fructu, facilisque latenti
Umbra favet: quidquid noſtro de corpore fœdum eſt
Illa teget, fictaque dabit ſedem umbra quietis.
156. Huc Dole Sarcotheam duces, laudataque Nymphæ
Suadebis capienda, meum, poma aurea, donum.
Ille agilis mandata ſequi per amœna vireta
Antevolat Dominum. Nudos ſibi finxerat artus,
Ductilibus velutè ceris; per membra, genasq;
Innocuus, niveusq; puer; nova purpura malas
Pinxerat, & miti diſtinxerat ora rubore,
Lacte ſuper. Crinem levibus pro ceerat auris,
Errantesque humeris vibraverat impiger alas.
Quales geſtat olor, lateri ſuſpenſa pharetra,
257. Dextraque contractum dociiis ſuſceperat arcum.
Diſſimilis Dolus ipſe ſui, nullique notandus
Ingreditur, vixque ipſe ſatis ſibi cognitus errat.
Candida ſimplicitas, & mens ignara malorum
Hac pingi formà meruit. ſuſpecta videri
Tela, leveſque arcus poterant, quos dextra gerebat;
Sed quis ab imbelli formidor tela lacerto?
Sic medio incedit prato, ſic mollibus herbas
Sub plantis terit, & florum proculcat honorem
Languentem attactu pueri ſenſiſſe putatur.
258. Clades terra ſuas, ſcelus averſata futurum.
Nympharum mediis errabant agmina campis,
Sarcothea, & comites Divæ, facilesque trahebant
Palmitibus fructus, & prona ex arbore mala.
Adſtitit ante Dolus, blandique per ora ſereni
Argumenta dedit, felix tunc omnibus augur
Viſus, & è patrio promittere gaudia cœlo.
Fortunatæ, inquit, terreſtria numina, Divæ,
Sarcothea antealias. Nil te, pulcherrima rerũ,
Orbis majus habet ſervit tibi ſubdita tellus,
259. Ac Pontus Cœlumque favet. Tibi flumina currunt.
Et piſcis quicunque natat te tigris amare
Imperiumque tuum didicit Leo ſceptra vereri.
Aſtra favent, pulchraſque faces tibi Luna miniſtrat.

Dolus Amoris ſpecie indutus.

Oratio Doli vetiti pomi eſum ſuadentis.

Et Phaëthontæq; Phœbus micat aureus axe.
En tellus ſecunda tuis modò frugibus omni
Luxuriat campo. ſoli tibi maximus orbis
Parturit & lætis fert mala rubentia ramis.
Vix pretium ſatis ipſa tenes? rerumque tuarum,
Dives, eges: paucisque levas faſtidia pomis,
260. Eſt in ſecuſſu nemoris gratiſſima malus,
Deliciæ Superum, viridi ſpectabilis umbrâ.
Illa Diis guſtata placet, multumque futuri
Præſcia, venturas rerum docet abdita cauſas.
Hactenus ignorata tibi. cur munera cœli
Negligis hortorumque dapes? pars optima frugum
Deperit, & nullum de te meret arbor honorem.
Utere conceſſis. Fructus malè, ſubjicit illa,
Suaſeris illicito: obſtant mandata Tonantis,
Ille vetat, contraque necem intentavit acerbam:
261. Cuncta licent: hæc ſola nefas eſt carpere poma.
O nimis indignum, Dolus inquit, pone timorem.
Crudeles fingis Superos non tanta nocendi
Sævities Divis, nec tanta inſania pœnæ eſt.
Eſt aliud, cur poma vetent, cur dura minentur
Ignaris, pavidamque agitent formidine mentem
Te ſi pulchra juvat magnarum, femina rerum
Principiis noviſſe ſuis, mentemque futuris
Pandere, & occultas naturæ diſcere leges,
Ac veri falſique notas; ſi pectora Divis
262. Æmula, ſecretis fatorum implere tuorum,
Et Superis lubet ire parem: ne differ amici
Conſilium, quæ terra dedit, ſtultè ipſa negabis
Poma tibi. Sunt aſtra Deûm, tibi ſubditur orbis.
Naturam peccare facis, ſi dona recuſas.
Tu nimium ne crede Deo, diſcrimine magno
Sors agitur; ſola poteris minor eſſe Tonante,
Cum divina novo ſacraveris ora ſapore,
Talia narrantem ſenſimque per avia flexum,
Sarcothea admirans ſequitur, propriorque volenti,
263 Huc modò cunctantes animos, modo dividit illuc;
Et magis atque magis victam ſubmittere mentem
Incipit, occurrens properantis ad oſtia lethi
Jamque aderant propius miſeri fatalibus umbris

Arboris infauſtæ; pendent argentea ramis.
Pondera malorum truncoque plicatilis anguis
Cernitur implexus pulchro variabilis auro,
Cærula colla gerens. Venienti hic obvia Nymphæ
Poma tulit; ſed enim ſtupuit perterrita virgo,
Heu morior ſimul exclamans, ſimul ora retorquens.
264. Non moriere, Draco reddit, blandumque renidens
Accipe divinum, reperit, poma aurea, donum.
Obtulit illa manus primùm; ſed dextra retractans
Sponte redit, natura nefas horreſcere viſa, *Dubitans*
Pondere iam gravium cæpit titubare malorum: *in malo*
Quin etiam obnitens Arete, retrahenſque volen- *mox victa*
tem, *dat manus.*
Et Themis hinc, illinc Agape melioribus inſtant
Conſiliis, facinuſque docent, pœnaſque ſequentes,
Nequicquam; ſurdæ nam fabula credita Nymphæ eſt,
Dum ſtultè Dianœa favens blanditur amanti.
265. Illa reluctantes (heu!) in contraria præbet
Fata manus, ſuadente Dolo, tantumque probante
Auſpicium, quod bruta loquens fera voce dediſſet
Jamque oculis inhians pomi miratur honorem.
Lacte nitet, fulvoque micat ſpecioſius auro:
Spectatum placuit: quin & captavit odorem,
Gratus erat: creſcit guſtandi ſæva voluptas,
Et rapiunt captos tentata pericula ſenſus.
Infelix ſequitur, pandis ter poma labellis
Objicit, & triſtes intentat credula morſus.
266. Ter remorata ſtetit, ſubeunt diſcrimina rurſum
Avertuntque animum, prohibet lex; imperat excors
Ambitio, rapit hinc Amor; & Timor inde reducit
Ancipiti curarum æſtu. Tandem excipit arcu
Tela Dolus, quæ lethæo ter fulmine merſa
Illecebris frangunt animos, mollique veneno
Conſilium evertunt, & vim rationis honeſtam.
Illa jacit, tacitumque latus ſubeuntia Nymphæ
Pectoris inſinuat gremio, verbiſque morantem
Increpat, & pronam magis urget voce ruinam.
267. Annuit ipſa Dolo, malumque (heu longa dolendi
Materies, & triſte nefas!) veſana momordit,
Tanti ignara mali. Mora nulla, ſolutus avernus,

Expuit

Expuit infandas acies, fractumque remungit
Divulsâ compage ſolum, Nabathæa receptum
Regna dedére ſonū. Pharioque in littore Nereus
Territus etubuit: ſimul aggemuêre dolentes
Heſperiæ valles, Libyæque calent s arenæ
Exarsêre procul. Stupefacta Lycaonis urſa
Conſtitit, & pavido riguit glacialis in axe.
268. Omnis cardinibus ſub motus inhorruit orbis.
Ipſe etiam refugo Sol expalleſcere curru
Viſus, & abſtractis Cœlum turbare quadrigis.
Hinc iter aſſuetum flectens modò devius errat
Phœbus adhuc, propiorque ſolo, vel frigore lento.
Vel fervore nocet. Primis tunc aſtra tenebris
Amisêre diem, primis ferus ignibus æther
Exarſit, ruptoque Polus deſæviit axe.
Tunc elementa, datæ neglecto federe pacis,
Excuſsêre jugum, raptâque morantia ſede
269. Exercent rapidis bellum implacabile pugnis,
Tota anceps natura ſtetit, ruptone profundo
Mitteret ultores Superos; & cardine vulſo
Cœlorum, Chaos antiquum confunderet orbi?
An malè tentatum facinus ſubmergeret orco?
Sarcotheam tantus pavor, & confuſio rerum
Defixam oppreſſit terrore, hæſiſſe trementem
Autorem, & proprium ſcelus expalleſcere viſum,
Antitheum memorant, erat hæc audacia cœpti,
Nympham igitur ſtygiæ raptim petiêre phalanges,
270. Armatæque acies. Mors intractabile monſtrum:
Agmina Morborum circum deformia longo
Ordine, Curarumque examina mœſta propinquant.
Triſte malum Dolor hinc; Labor inſtat ſqualidus inde,
Intentantque minasque, manusque, omnemque ruinam.
Protinus accurrunt Divæ, comitesque ſorores,
Heu nimium lentas tendunt in prælia dextras.
Dux Arete, juxtaque latus divina Pronæa,
Ingreditur: ſtetit illa minax, haſtamq; ferocem
Inten tans ſemel, Antitheum felicibus auſis
271. Reppulit, & ſævos fecit trepidare Dracones,
Obnixumque iterum ferro victore coëgit
Retrò ferre pedem, ſequitur generoſa virago,

Orbis concuſſio ac mutatio, in quem omne malum irrupit.

Virtus ſeſe Lucifero oppoſuit, eumq; repreſſit.

Et jam jamque premit jugulum, multumque trementi
Vocibus inſultat. Tu nos damnare profundi
Incola tartareis audes inceſſere monſtris?
Tu Cœlo miſcere ſtygem, rerumque quietem
Prodere præcipitemque orco deducere mundum?
Prô ſcelus! excluſum cœlis, hoſtemque Tonantis
Sedibus his inferre gradum! quod perfide donum
272. Speraſti? tibi quæ noſtrum dementia regnum
Perſuaſit? nunc cede agedum, maneſque vagantes
Stringe ſub imperium, diroque Acheronte coërce,
Audior? an juſtas nobis dabis improbe pœnas? *Pugna &*
Vix ea, cum capiti impendens librata bipennis *clades.*
Dat latè ſonitum, plagamque infligit acerbam
Per lævum deducta latus, cecidêre reſecta
Vipereæ portenta comæ, latèque cruentam
Sparſerunt ſaniem: tellus infecta veneno
Obſtupuit, ſterilique etiamnum pallet arena.
273. Scilicet elatum, multoque furore minantem
Sarcotheæ, ut ſtygiis raptam ſubmergeret undis
Quà via facta neci, victrix hæc ſola repreſſit,
Intereà magis adverſæ victoria parti
Favit, ubi reliquus Nympharum exercitus ibat
Infelix hoſtem contra. Pars reſtitit audax
Et conferre gradum, & ferro decernere prompta,
Inferior numero quamvis, ac viribus impar.
Funderet innocuum plagis labefacta cruorem,
Pars iatenta fugæ. Themis armis nuda relictis, *Iuſtitia fu-*
274. Palmam victa dedit, ſpoliiſque implevit cœr- *gata, ejus*
num, *Oratio ac*
Exultantē animis, & pulchra tropæa gerentem. *querela*
Illa quidem fugiens ſparſis per terga capillis *mundum*
Ora rigat lacrymis, & Cœlum queſtibus implet: *deſerentis.*
Talia voce rogans. Magni Deus arbiter orbis,
Qui rerum momenta tenes, ſoluſque futuri
Præſcius, elapſique memor; quem terra potentem
Imperio, cœlique tremunt; quem dite ſuperbus
Horreſcit Phlegethon, pavidoque furore veretur,
En, ſtyge crudeli premimur. Laxantur hiatus
275. Tartarei, diruſque ſolo dominatur averbus,
Et Manes violant Superos; diſcrimina rerum

Suſtulit Antitheus, divûmque oppreſſit honorem,
Reſpice Sarcotheam nimis, heu! decepta momordit
Infauſtas epulas, noſque omnes prodidit hoſti.
Quid querar? infidam Dominam vetitaſque ſequentem
Illecebras? an tartareum toto orbe furorem?
Utraque res flenda eſt! caput eſt tamen illa malorum.
Tu vindex ſuccurre Deus, ſic fata reliquit
Diva ſolum, patrioque iterum ſucceſſit olympo.
276. Audiit omnipotens & cœli clauſtra relaxans,
Terrarum ingreditur fines, per amœna vireta *Dei Para-*
Incedens nemorum. Venientem territa ſenſit *diſum in-*
Sarcothea, & ſtygiæ circum tremuêre cohortes. *gredientis*
Illa prout, turpi fœdatum vulnere, corpus *conſpectum*
Nuda tulit, ſcelerum maculis, proprioq; pudore *homo fugit.*
Erubuit, ſilvâque latens ſe condit opacâ.
Plurima ficus erat: quarum quæ maxima, circum
Funditur, & latas foliorum projicit umbras.
Hanc ſubiit veſtemque ſuo textura rubori.
277. Arte laborati cogit velamina ramis
Sola aderat *Dianœa* comes, turbata capillos,
Et niveam ſpoliata togam, tum vulnere multo
Saucia, cervicemque manuſque gravata catenis.
Extulit Altitonans vocem quam cunctá verentur, *Vox Dei po-*
Aſtra ſolumque pavent: quæ vitam ferre ſepultis *tens.*
Et vivis auferre poteſt: cui maximus orbis
Sternitur, & poſitis ſubmittitur aura procellis.
Hac, ignoranti ſimilis ſimiliſque roganti
Inclamat Nympham pavidam timor anxius illi
278. Excuſſit mentem geliduſque per ima cucurrit
Oſſa pavor, jamque ipſa ſui, cœptique laboris
Immemor, abjecitque opus, abjecitque ſalutis
Perfugium, nudæque ſibi quærebat aſylum,
Et feras culpæ latebras; nec ſupplice vultu
Nec precibus dignata Deum; ſed turpe querelis *Deſperantis*
Accumulat facinus (tanta eſt amentia ſontis) *ad Deum*
O nimium, exclamat, ſegnis, noſtroque benignus *fugientis o-*
Hoſtis in exitio, quid acerbâ veſcimur aurâ. *ratio.*
Si tua, Mors, captiva feror, cur carcere longo
279. Aſſervor? mea cauſa patet, ſine judice, ſontem
Tolle ream, mentemque ſuam, crimenque fatentem

Si falx lenta tibi eſt, ſi tela imbellia torques;
Montibus hoc abſconde caput, telluſque fatiſcat
Præcipiti, quâ parte ſolum truculenta ſubiſti,
Hac pateat mihi terra. Placet, placet omne periclum;
Ut lateam ſola ora *Dei*, fugiamque Tonantem.
Inſtitit ille tamen pavidæ, & veſtigia preſſis,
Sarcotheam ingeminans. Veluti cum erroribus *Comparatio.*
actam *Dei cum*
Paſtor ovem inſequitur, quam ſævo terruit audax *Paſtore ovẽ*
280. Ore Lupus, dum forte gregem crudelis opimũ *quærente.*
Invaſit raptor, timidumque per avia ſparſit
Nympha, ubi deprenſam ſeſe videt, abdita ſilvis.
Conſtitit, atque imo ſuſpiria pectore duxit,
Ter conata loqui, ter hiantem lingua fefellit.
Heu! clamat, plures vix eluctata trementi
Ore ſonos, pudet. heu! lucis, pudet, inquit, opacâ
Nocte tegat, nulluſque dies mea vulnera norit.
Credulitas ſtultæ nocuit: deterrimus anguis
Cætera peccavit; dedit hic fatalia crudo
281. Poma ſapore mihi, dedit exploranda, morantem
Impulit, & multâ nolentem fraude coëgit.
Si nocui, magis ipſe nocens eſt criminis autor.
Dixerat, at contra celſo Deus ore tonabat. *Dei Hominem ac*
Infelix, quæ tanta animum vecordia traxit, *Serpentem*
Imperium ut noſtrum, Majeſtatemque verendam *increpantis,*
Negligeres audax? ut quid tam vilis haberi *& punientis oratio.*
Promerui? nunquid placidæ tibi ſubdita ſtravi
Regna voluptatis, lateque patientia tempe!
O vecors nimium! magnarum copia rerum
282. Obfuit; ac vafro ſuaſit parere Draconi.
Hic tecum pereat: pœnam meruiſtis uterque.
Tu ſerpens aſtute, inquit, ſublimia faſtu
Colla geris, pulchroque cutem depingeris auro.
Deteſtandus eris poſthac, hominumque, ferarumque,
Atque odium commune ſoli, cadet ardua cervix,
Et terris reptabis iners, ſinuoſaque lapſu
Membra trahes, teque ipſe ſequens, fugienſque, catenis
Implicitum volves per mille pericula corpus.
Te verò Antitheum vafro ſerpentem latentem
283. Exſortem cœli, terræque in clauſtra reductum

Quis

Quis miſerum furor, aut tranſverſa ſuperbia raptat?
Improbe, tu noſtris ſperaſti illudere regnis;
Mox Dolus autorem repetet jugulabere demens,
En fetuo, perpeſſa mala eſt femina fraudes;
Femineum patiere jugum: pedibuſque ſubactam
Cervicem imbellis fracto miraberis aſtu.
Turpis eris, (preſſus tum colla tumentia victor.
Vos relique peſtes Erebi, Curæque, Dolorque,
Et Gemitus, Luctuſque graves habitabitis orbem,
284 Et Nympham & Nymphæ genus exerceri parati;
Veſtro colla jugo ſubdet, vos pondere longo
Morborum, ac partu, ſenioque extrema dolentem.
Morti infelicem dabitis, putrique ſepulchro.
Ferte pedes agedum, virideſque relinquite campos:
Hoſpitium profugis aliud arida tellus.
Vix tulerat mandata pater, ſimul agmine facto *Homo Paradiſo exturbatur.*
Sarcotheam abripiunt, nequicquam multa gementem
Atque obluctantem fruſtra *Mentanœa* ſecuta eſt.
(Hoc Dianœa ſibi nomen modo fecerat ipſa)
285. Afflictum pectus plangens immani ululatu,
Cetera pars comitum longo ſubit intervallo
Elpis ſparſa comas, *Tiſtisque*, *Agapeque* ſorores
Flebilium, nimis heu! lachrymarum fonte madentes
Ante omnes Agape multo jam vulnere tarda
Incedit, dubitans iterum iterumque reverti.
Inſequitur tamen, ac lento ſe ſtipite firmat.
Iamque propinquatum eſt portis, patuere reductæ
Hortorum valvæ, quibus enſifer adſtitit Ales.
Laxataſque ſores Nymphis poſt terga reduxit,
286. Æternis firmans ſolido ex adamante catenis,
Obriguere omnes, & poſt ſua terga relictas
Delicias nemorum, lachrymis ac voce requirunt.
Quaque licet vultum immittunt, votiſque morantur,
Hærentes ſeptis donec ſuper armiger igne
Sæva minans, terret vibratis Elpida flammis.
Illa fugit, fugiunt comites deſerta petentes
Arva procul, miſeris horrentia vepribus arva.
Sic per Idumæos montes, valleſque jacentes
Emenſis cum ſole viam, triſtiſſima monſtri.

287.Occurrit ſpecies:turpes ob ederat artus
Deformis ſqualor; tantummodo pellis,& oſſa, *Famis ima-*
Vix conjuncta ſatis.firmiſque hærentia vinclis. *go turpis.*
Hirta capillitio,contraxerat arida frontem,
Nec vigor in vultu,nec digna coloribus ora.
Aſt exſucca genas putreſque edentula malas;
Ventre carens,lumbis tantum ſubnixa recurvis,
Pendula coſtarum ſub fornice corda latebant.
Hanc dixere *Famem*.canibus ſuccincta protervis,
Vulturibuſque frequens ibat præroſa revolvens
288.Oſſa manu,talis fractæ jam viribus inſtat
Sarcotheæ.mediaque via proſternit inermem, *Fame affligi*
Tum fauces premit adſtringens,ſtomachumque furenti
Convulſit dextra,& tenues vaneſcit in auras.
Hinc defecta gravi vixdum ſerpebat arenâ
Torpeſcens virgo;multus de vulnere ſanguis
Fluxerat,& totos clades exhauſerat artus,
Auxilio tamen Elpis erat,miſeramque fovebat
Spe ſolâ.Præerat regioni maxima *Tellus* *Tellus ejuſ-*
Imperio latè gaudens.placidaque quiete, *que deſcrip-*
289,Dives agri,diveſque animantum,dives & auri, *tio.*
Argentique.ſuis quæ texit avara cavernis.
Hæc forte,hoſpitibus deducitur obvia curru
Suſpenſa in medio,gemino qui penſilis axe
Volvitur & binas præpoſtque admiſerat urſas
Vectrices Divæ.Fuit illi corporis ingens
Inculti moles,& ventris jugera centum,
Dorſi immane jugum,lapidumque ſimillima vultu
Oſſa ſedent,molles firmantia corporis artus.
Hirtus erat vertex,cinctuſque virentibus herbis,
290 Arboreiſque comis;at frons inarata ſeniles
Nondum paſſa notas rugarum erat invia ſulcis,
Calvities in fronte tamen decus abſtulit ori.
Pectore nuda tenus gremium ſinuoſa repandum
Et muſco viridi,& captis impleverat undis.
Talis Diva fuit,ſpectato cognita vultu.
Sarcothea adverſam mœſto ſic ore precatur. *Oratio Ho-*
Diva,cui rector Superum frenare ſuperbum *minis opem*
Terrarum dedit imperium,juſſitque tributum *in fame im-*
Solvere quidquid habet,ſeu maximus æquore *plorantis*
pontus.

291.Seu

291 Seu quæ plumigeris habitata volucribus aura eſt,
Exilio pulſæ patriis avellimur oris
Ad terras, Regina, tuas, quas inclyta toto
Orbe regis: miſereſce, rogo miſereſce tuorum;
Stirps cognata ſumus, patribus gaudemus iiſdem,
Communes concede lares, te ſupplice fletu
Poſcimus, afflictam ſolatrix aſpice gentem:
Dira fames noſtros ſenſim depaſcitur artus,
Poſcimus hoſpitium ac tenuis ſolatia menſæ.
Audierat Tellus; ſed durum impervia pectus,
292. Vix reſponſa dabat. Tandem rude culmen agreſti
Ceſpite fultum adiit: tum quæ virgulta ferebant,
De rigidis tantum ſilveſtria mora rubetis *Tenuis menſa apparatus.*
Pauca dedit: ſterilem fecit glans obvia cœnam,
Et tenues herbæ, preſſique coagula lactis.
His ſatiata fames epulis, hoc menſa paratu
Tota ſtetit: deerant lautis embammata ferclis,
Et pingues nemorum prædæ, mariumque rapinæ.
Nondum pontus erat, nondum penetrabilis aer
Auſibus humanis: nondum crinita ſecurim
293. Paſſa ſeges, cineremque foci. nec toſta rotatis
Ex verubus pendebat avis patinaſque relicto
Mutabat nido. deceptus arundine nondum
Turdus erat, piſciſve hamum, caſſeſve momordit
Marſus aper, nondum variabant fercula menſas.
Has famis illecebras, & blandimenta palati
Ignorata diu ſeri reperere nepotes.
Hac igitur latuit virgo regione potentis *Homo labore ruſtico*
Telluris perpeſſa jugum, durumque rigorem, *panem ſuum*
294. Sedula deductrix operum, patienſq; laborũ, *meretur.*
Hæc primũ intactos docuit proſcindere cãpos
Vomere, produxitque rudes ad aratra juvencos,
Colla jugum ſubdens, & ſulcis arva ſupinans.
Illa prior manibus duros ſuadere ligones,
Rutraque foſſori, raſtrumque ſatoribus auſa.
Quin & inexpertis ſementem credidit agris,
Et falcem immiſit ſegeti, Cereremque ſubactam
Calloſis manibus, calida fornace coegit.
295. Sed tamen, exemplo Nymphæ contra aſtra rebellis,
Terra rebellat duris armata vepretis,

Actribulis horrens,ſolioque infecta tenaci. *Terra ſterilis.*
Sæpe ubi ſuccubuit raſtris aut ceſſit aratro.
Credita ſuſcipiens fecundis ſemina glebis,
Spem facit agricolæ cum prima meſſis in herba eſt,
Sed fallit matura fidem, mentitaque veris
Germina ſubſtituit, vacuaſque refundit ariſtas.
Nititur hæc contra tamen,& ſudore profuſo
Mollit agros,fructumque ciet, durumque laborem
Venturis tantum ſolatur credula rebus.
296. Irriguis etiam labor eſt inducere pratis
Rurivagas pecudes virideſque armenta per herbas
Fuſa ſequi ac tepido mulctralia lacte gravare,
Aut ſtrepetis propter labentia flumina campis,
Hamatas avidis obtendere piſcibus eſcas.
Res anguſta domi,cuſtos virtutis egeſtas,
Sectarum pelles ovium pro veſte tegebant.
Lanaque purpureos nondum fucata colores
Hauſerat,aut molles tractarant vellera Seres.
Libera curarum,nullique obnoxia prædæ
297. Vita,nec Invidiæ,nec Martis paſſa timorem,
Tunc communis erat,nondum perruperat aurũ *Ætas prima ſine auro, lucro, ac bellis.*
Objectos terrarum obices,Maneſque ſepultos
Liquerat, aut vitreos oculorum perculit orbes,
Senſibus inſinuans ſeſe,mentemque penetrans,
Materies curarum ingens,graviumque ruina
Regnorum. Nondum lucrum,merceſque ſequendo,
Stulta peregrinas abies tentaverat undas;
Sed maris incomperta fides & carbaſa ventis
Ignorata ſuis: nondum tumulatus in alto
298. Præbuit ignotam Palinurus piſcibus eſcam.
Silva domum,ceſpeſque rudi congeſtus acervo
Tecta quieturis dederant, ſomnoque favebant,
Oppida nulla viris,valliſque armata poteſtas
Aut foſſis incluſa ſalus:pax fortior omni
Arce fuit:munitá quies firmaverat orbem.
Murus erat concors animus;ſed perfida ſenſim
Inflexit mundum rabies ſceleriſque voluptas
Prima recrudeſcens vitiorum examina traxit.

LIBER III.

Brevis Libri reſolutio.

H*Iſtoria.* Hoſtis humani generis Hominem perſequitur, atque per Amorem proprium ad omnia ſcelera, ipſorumque etiam Dæmonum cultum ſeducit. Poſt idololatriam vero, imprimis Superbia toti orbi dominatur.

Poeſis. Antitheus inter orci Proceres totius mundi imperium ita partitur, ut ipſe ſibi ſub Iovis nomine cœlum, alteri ſub Plutonis titulo Inferos, tertio ſub voce Neptuni, mare, aliis alia cum ſumma poteſtate attribuat, quo divinum ſibi honorem; obliterata unius Dei memoria vendicent. Quod conſilium per Philauti ſive Amoris proprii, cum *Sarcothea* parente conjugium expedire ſtatuit. Hunc à Tiſiphone educatum, & *Diis* infernalibus ad fraudem inſtructum, Sarcothea in ſuæ formæ, ſub aquis ſpectatæ, imagine per Philautum animata, complectitur, atque ex illo variam ſobolem vitiorum concipit, ſeptem inprimis filias vario, deinde hominum generi connubio junctas, Ex quibus Superbia Regibus in matrimonium data, in Oriente ſedem fixit, magnificumque extollere cum Palatio, vitreo fundamento innitente, regnum cœpit, unde toti humano generi imperaret. Quod imperium magno ſuo faſtu. cum pernicie multorum auſpicata; Iactantiæ, Contumaciæ, Hæreſis, atque in ipſos etiam ſuperos Rebellionis origo; non paucos peſſumdedit, in quibus Alexander M. Xerxes, Babyloniæque turris molitores Gigantes.

Ornamenta Deſcriptiones. 1. Deorum gentilium, eorumque regnorum. & ſacrificiorum 2. Amoris proprii perſonæ, tum ſe ipſum amantis hominis. 3. Malorum ex proprio Amore provenientium. 4 Palatium exædificantium, ejuſque magnitudinis & excellentiæ. 5. Superbiæ & habitus illius, formæ, ac morum inſolentium. 6. Iactantis nobilitatem generis. 7. Iactatoris militis. 8. Contumacis Hæreſis. 9. Brevis fortunæ ſuperborum. Deinde oratio Luciferi impietatem ſ[illegible]dentis, Denique Comparationes 1. Scintillæ gliſcentis cum Amore 2. Bucephali & Pavonis cum arrogante.

Imitatio, Æterna Dei Sapientia videns hominem Dæmonum cultui miſere ſubjectum. Sui ipſius in illo imaginem obſervans, amanſque cum illa per incarnationem copulatus egregiam

giam concepit ſobolem, atque in eis Philandriam & Tapinoſin, ſive Amatricem hominum & Humilitatem. In quibus hæc præcipuè tanquam Amazon fortiſſima, elatum ſuperbiæ humanæ Palatium ex humili caſa oppugnavit, dejecitque. Demiſſa ſpecie & humili cultu par & familiaris infimis, magnam poſt ſe hominum vim traxit, qui faſtum omnem, contumaciam, hæreſimque facile debellarunt.

Vel Religioſus homo, v.g. Ioſaphatus Indorum Rex, Animæ propriæ pulchritudine atque immortalitate captus, adverſus propriam Carnem, tanquam hoſtem capitalem, & vitiorum omnium Matrem armetur, expugnetque Ratione Concupiſcentiam. Voluntate Appetitum atque in honeſtam ſervitutem redigat. *Vel* ipſæ in aciem educantur Virtutes & vitia. Amor proprius cum Divino: Demiſſio cum Superbia decertent. *Aut* certè nobile illud connubium Sapientiæ Divinæ & Laurentii Iuſtiniani, quod ipſi per viſum oblatum eſt, cum Vitiorum profligatione & exilio repræſentatur. *Aut* denique Luciferi per Amorem proprium, & Superbiam, qua Deo ſe prætulit, elati inſania adumbretur. *Par* locus Nabuchodonoſori ſuæ Babylonis ædificiis & ceteris regni dotibus ſuperbè ſeſe efferenti, ac demum Amore bruto in brutum degeneranti futurum eſt. *Neque* Calvino Amore proprio & ſuperbia ad novæ Eccleſiæ fabricam, quæ operis boni nihil haberet, intento, his in exemplis locus opportunus deerit.

An-

299 ANtitheus primis dudum ſucceſſibus audax,
Exultansque dolo,ſtatuit victricibus armis
Frangere Sarcotheam, reliquasque evertere vires.
Primores igitur Noctis,Proceresque ſilentum
Rurſus adeſſe jubet,verbiſque reſuſcitat iras.
Quæ mora? quæ tandem detorquet inertia mentes?
Cur minus inceptos tenuit victoria curſus?
Scilicet, ut certo moderamine pendeat orbis
Unius ex nutu,totusque prematur Avernus,
En,modo Cœlicolæ Mentes potiūtur honorē
Quæque patent Auſtro,rigidamque feruntur ad Arcton
300.Sidera,ſidereiſque regunt elementa ſub oris.
Prima Polo; Aſtræa tenet,vaſtasque Polarchon
Cœlorum moles,dextra moderante volutat.
Juncta Philæra,ſuo conſorte Philæthere regnum
Poſſidet Aerium ventoſq; Philaurus & æſtum
Tēperat,aſt torva contorquet fronte Pnoepus.
Pangea terrarum Domina eſt,matiumque Thalaſſus
Atq; Halomeda ſoror.Flammarum ſorte Pyrarchus
Eminet ignipotens.Volucrum movet Ornea pennas
Squammigerumque gregem,conſtrictaque flumina ripis
301.Ichthyanaſſa regit.Princeps Philothera ferarum
Eſtque Agelarchus agri. Frugum Panearpus honorem
Plantarumque Phythæa tenet. Thanatæa ſepulcris
Præſidet: at contra medicis Panaceus in herbis
Arte valet morbos arcens. Horæa beatos
Conciliat thalamos,prolemque ſecunda Gameſis,
Muſarum Harmoſtes Princeps, Vatumque Panodus,
Et docilis Pſychæa animi; regit arma Machetes,
Mitior Irene pacis ſancita tuetur.
Virtutes moderari Areten,conſulta Pronæam,
302.Juſtitiæ decreta Themin,præſcripta ciborum
Eucraſiam,Andriamque ferunt decernere robur.
Quid nobis reliquum eſt? Superis diviſa poteſtas,

Lucifer abrogato DEI unius & cœleſtium Mentium rebus creatis a Deo propoſitarum obſequio & honore, de cultu Dæmonum ſub certis Deorum nominibus in mundo introducendo cum ſuis deliberat.

Protopatro mandante, fuit. Nos ultima ſedes
Terrarum in gremio, terra caligine ſepta.
Accipit extorres animas ac ſorte relictas.
Audendum eſt aliquid. Vetito prohibemur Olympo,
Terra ferat: noſtris pars eſt hæc debita fatis,
En, nunc tempus adeſt. Metanœæ prima tepentis
Cura jacet, lapſuſque dolor cum tempore friget.
303. Fraudibus apta novis Nympha eſt. Componite fraudes,
Hic labor eſt, & veſter honos. Sic regia veſtris
Sceptra feram manibus, dabitis ſic jura ſuperbis
Terrigenis, magnumque duces frenabitis orbem.
Suſcipiat me terra Jovem, qui torvus ab aſtris
Detonet, ac rutilas detorqueat æthere flammas
Orbis in exitium. Tumidas moderabitur undas
Neptunus, trifidum quatiens per cærula ſceptrum,
Regna ferox, claſſeſque regens, ac vela ſecundans,
Donec inexpleto mergentur naufraga ponto.
304. Viſcera terrarum Pluto, ſtygiasque paludes,
Regnabis, dominuſque nigro vulgaberis orco,
Arbiter umbrarum: tibi pulchrum ſerviat aurum,
Argentique decus, vitiorum ac Martis acerbi
Materies ingens. Vulcanum fumea Lemnos
Excipiat, flammasque regat, vaſtoſque Cyclopas,
Pacis ad excidium. Medicorum Numen Apollo
Herbarumque potens, ac doctæ gloria Cirrhæ
Impleat inſano ſapientum pectora faſtu.
Mercurius linguasque regat, loculoſque ſaginet,
305. Germanumque Indis Anglum confundat Iberis.
Mars pater armorum gentes evertat amicas,
Regnaque cum regnis collidat & urbibus urbes,
Hoſtileſque acies evertat, cladibus orbem.
Vinum Bacchus amet genialis conſitor uvæ,
Infandumque animis inſtillet turpis amorem
Luxuriæ præſes, rixiſque alimenta miniſtret.
Denique femineis ne deſint numina caſtris;
Sit Marti Bellona comes Phœboque Minerva;
Juno Jovi virides obeat Latonia ſilvas,
306. Et latrociniis faveat furtoque colatur.
Lubrica ſubjectum frenet Cythereia mundum
Illicitus paſſim miſcens incendia flammis,

Igno-

Ignoret Superos,& culto Numen ab orco
Poſtulet infelix orbis.mereamur honorem
Supplicis,& noſtris fument altaria donis. *Victime*
Fronde coronatas Phœbo bos pronus ad aras, *Deorum*
Neptunoque ferox taurus. Martique litetur.
Cerva tuis, Diana,focis.Cererique juvenca
Virgo cadat,Bacchoque caper,Venerique columba.
307.Veſta focos habeat.quæque immortalia flammis
Templa micent Multas hominum cruor imbuat aras.
Crimine placentur Divi: Sacriſque petita
Nox faveat,nigræque ſpecus; pictaſque vocetur,
Culta Venus.vitaſſe ſcelus,ſcelus eſſe putetur.
Applauſere Dii,cunctoſque ſuperba trahebat
Ambitio ſcelerique datum cupiebat honorem.
Quiſquis abire prior,noxitque laceſſeve mundum
Poſtulat; ac ſubitis Rex ſubdolus imperat armis.
Cautis inquit, opus,præceps audacia vires
308.Multorum evertit. Virtutibus invia, ſæpe
Pervia fraude via eſt. Rebus ſat idonea noſtris
Sarcotheæ eſt proles. Concepit neſcia Virgo,
Cum decerpta meis manibus nova ſemina pomi
Manderet infelix propriaque reconderet alvo, *Philauti ſi-*
Dū pulcrum mater pareret fecunda *Philautum.* *ve Amoris*
Hunc mediis fugiens poſt ſe relinquit in agris *proprii ori-*
Mœſta parens,magnoque animum ſuperante *go & inge-*
timore,
Ignotam effudit veſana puerpera prolem.
Tiſiphone ſobolem nutrix excepit alendam.
309.Uberaque exhibuit, crevit puer indole magna,
Ingenioque meas tenuit feliciter artes.
Morum adjunge decus: ſimulatum frontis honorem
Mens inſtructa dolis ornat poteritque placere
Sarcotheæ,natura potens & imago parentis
In genito, ſtultos matri ſuadebit amores.
Illæ igitur Nymphæ gremiumque animumque potitus
Criminibus pretium faciet:mox tramite recto
Virtutum ſubductam, vitiorum ad devia flectet.
Senſibus irrepet ſenſim perſuaſa voluptas,
310.Noxiaque ignaræ cœlorum oblivio menti,
Et detractus honor ſuperis augebit avernum.

Nos

Nos rerum dominos,terræque mariſque potentes
Terra colet.pronoque genu venerabitur orcum.
Sic ait; elatoque vocat clamore Philautum.
Adfuit, os homini ſimilis vultumque parentis
Sarcotheæ referens; ſed mens inſtructa nefandis
Fraudibus Antitheum viſa eſt meruiſſe magiſtrum.
Huic tamen & ſtygii Proceres ſua munera donant
Certatim,ac meritis contendunt eſſe priores.
311.Iupiter elatos animos,nova robora Mavors,
Et Venus affudit Charites,mollique veneno
Illevit frontem,Pitho facunda loquendi
Verba dedit.Neptunus aquas ſuffecit amanti,
Vulcanuſque faces contraria tela nocendi.
His inſtructus abit,mundoque potitur aperto.
Sarcothea armentum molli paſcebat in herba
Propter aquæ rivum puro qui jurgite lymphas
Fuderat,& liquida ramos depinxerat unda,
Umbrarum facili ductu ſtetit obvia fonti
312.Virgo novaſque freto miratur creſcere ſilvas.
Ipſa etiam propriæ ſpectans ab imagine formæ *Seipſum amantis deſcrptio.*
Luditur,& niveum veneratur in ore decorem,
Seq; ſuumq; probat vultum,placuere venuſtis
Picta labella roſis, malæ placuere rubentes
Admixtæque rubore nives, & eburnea cervix
Membrorumque excelſus honos. quid cetera narrem?
Tota placet, ſenſimque ſuo inflammatur amore
Ignorans animus,nutritque in flumine flammas,
O quoties vitreis ſua porrigit oſcula lymphis.
313 Et vacuis ſe paſcit aquis,præludia debens
Iſta,Philaute,tibi! quoties tulit obvia dextras,
Et dedit amplexus,umbra fugiente,caducos!
Quid fugis,exclamat tandem,quid fallis amantem?
Junge tuos vultus noſtriſque occurre lacertis:
Junge animos,nec plura refert;mox umbra moveri
Incipit affuſoque animatur imago Philauto,
Et ſubit amplexus, & baſia mille propinat.
Me petis? Ecce tuum,dixit; vivamus amantes,
Tuque,tuuſque ſimul,fato moriamur eodem,
314.Una domus tumuluſque ferat,quocunque præibis,
Ipſe ſequar, riſit Nympha: arriſitque Philautus,

Nympha

Nympha manum:dedit ipſe manum.tulit oſcula Nympha:
Ipſe tulit rurſum,ſimilemque ſimillima vultu.
Sarcothea accepit tecto thalamoque Philautum.
Tempus abit,ſed perſtat amor cum tempore ſumens
Incrementa ingens: qualis dum forte cadentem *Comparat.*
Scintillam excipiens ſenſim trabs arida nutrit, *ſcintillæ in-*
Fomite conſumenda ſuo; ſe latius ignis *flammantis*
Exſerit, & lignis carpens alimenta propinquis *cum Amore*
315. Paſcitur exitio; tandemque effuſa per omnem *primo.*
Flamma domum victrix, totis incendia tectis
Miſcet & ingentem diſplodit in aere molem.
Quo ſe cunque domi ferret, quocunque per agros
Nympha,latus ſtipans geſtit comes ire Philautus
Quod faceret,tractabat opus,ſeque omnibus aptans
Caſibus,in Nymphæ totus componitur uſum,
Gaudia gaudenti ſocians,gemitumque gementi.
Conſiliis unus præerat, ſtudiumque regebat
Sarcotheæ. Tenues velabant corpora lanæ.
316 Utque dedit natura rudes;ſed ſpernere notas
Exuvias ovium, & naturæ quærere fucum,
Atque colorato lanas mutare veneno
Ignaram docuit,vitiumque ornare pudoris, *Ex Amore*
Ac veſtem quæ pœna fuit,transferre decori. *proprio Lu-*
Ipſa etiam lectas,quas vexit in horrea meſſes, *xus omnia-*
Annorum fœnus notos tribuebat in uſus, *que in or-*
Delicias fugiens pretioſaque pabula ventris, *bem vitia*
Sed didicit mutare famem,ſuadente Philauto, *prodiere.*
Atque epulis gaudere novis,libare placentas,
317. Et volucrum turdos,atque oſtrea quærere ponti,
Cratque ſpumantem fundentia pocula Bacchum.
Talibus intentam ſtudiis, curiſque vacantem
Sarcotheam multa faciebat prole parentem.
Prima fuit tumidis inflata *Superbia* venis!
Proxima *Avarities*,contracto pallida vultu:
Mox *Gula. Luxuries*,ac mollis Acedia cunas
Implet, & *Invidia* ſoror intractabilis *Ira*:
Infelix ſoboles,tantaque indigna parente.
Illa tamen fovet inſanam ſtultiſſima prolem
318. Blanditiis,mollique ſinu matriſque placebat
Nomen & amplexus natarum ac baſia captat,

Haud

287.Occurrit ſpecies:turpes ob ederat artus
Deformis ſqualor; tantummodo pellis,& oſſa, *Famis ima-*
Vix conjuncta ſatis firmiſque hærentia vinclis. *go turpis.*
Hirta capillitio,contraxerat arida frontem,
Nec vigor in vultu,nec digna coloribus ora.
Aſt exſucca genas putreſque edentula malas;
Ventre carens,lumbis tantum ſubnixa recurvis,
Pendula coſtarum ſub fornice corda latebant.
Hanc dixere *Famem*.canibus ſuccincta protervis,
Vulturibuſque frequens ibat prærosa revolvens
288.Oſſa manu,talis fractæ jam viribus inſtat
Sarcotheæ,mediaque via proſternit inermem, *Fame affligi*
Tum fauces premit adſtringens,ſtomachumque *furenti*
Convulſit dextra,& tenues vaneſcit in auras.
Hinc defecta gravi vixdum ſerpebat arenâ
Torpeſcens virgo;multus de vulnere ſanguis
Fluxerat,& totos clades exhauſerat artus,
Auxilio tamen Elpis erat,miſeramque fovebat
Spe ſolâ.Præerat regioni maxima *Tellus* *Tellus ejuſ-*
Imperio latè gaudens.placidaque quiete, *que deſcrip*
289.Dives agri,diveſque animantum,dives & auri,*tio.*
Argentique,ſuis quæ texit avara cavernis.
Hæc forte,hoſpitibus deducitur obvia curru
Suſpenſa in medio,gemino qui penſilis axe
Volvitur & binas præpoſtque admiſerat urſas
Vectrices Divæ.Fuit illi corporis ingens
Inculti moles,& ventris jugera centum,
Dorſi immane jugum,lapidumque ſimillima vultu
Oſſa ſedent,molles firmantia corporis artus.
Hirtus erat vertex,cinctuſque virentibus herbis,
290 Arboreiſque comis;at frons inarata ſeniles
Nondum paſſa notas rugarum erat invia ſulcis,
Calvities in fronte tamen decus abſtulit ori.
Pectore nuda tenus gremium ſinuoſa repandum
Et muſco viridi & captis impleverat undis.
Talis Diva fuit,ſpectato cognita vultu.
Sarcothea adverſam mœſto ſic ore precatur. *Oratio Ho-*
Diva,cui rector Superum frenare ſuperbum *minis opem*
Terrarum dedit imperium,juſſitque tributum *in fame im-*
Solvere quidquid habet,ſeu maximus æquore *plorantis*
pontus.

291 Seu quæ plumigeris habitata volucribus aura eſt,
Exilio pulſæ patriis avellimur oris
Ad terras, Regina, tuas, quas inclyta toto
Orbe regis: miſereſce, rogo miſereſce tuorum;
Stirps cognata ſumus, patribus gaudemus iiſdem,
Communes concede lares, te ſupplice fletu
Poſcimus, afflictam ſolatrix aſpice gentem:
Dira fames noſtros ſenſim depaſcitur artus,
Poſcimus hoſpitium ac tenuis ſolatia menſæ.
Audierat Tellus; ſed durum impervia pectus,
292. Vix reſponſa dabat. Tandem rude culmen agreſti
Ceſpite fultum adiit: tum quæ virgulta ferebant,
De rigidis tantum ſilveſtria mora rubetis *Tenuis men-*
Pauca dedit: ſterilem fecit glans obvia cœnam, *ſa appara-*
Et tenues herbæ, preſſique coagula lactis. *tus.*
His ſatiata fames epulis, hoc menſa paratu
Tota ſtetit: deerant lautis embammata ferclis,
Et pingues nemorum prædæ, mariumque rapinæ.
Nondum pontus erat, nondum penetrabilis aer
Auſibus humanis: nondum crinita ſecurim
293. Paſſa ſeges, cineremque foci. nec toſta rotatis
Ex verubus pendebat avis patinaſque relicto
Mutabat nido. deceptus arundine nondum
Turdus erat, piſciſve hamum, caſſelve momordit
Marſus aper, nondum variabant fercula menſas.
Has famis illecebras, & blandimenta palati
Ignorata diu ſeri reperere nepotes.
Hac igitur latuit virgo regione potentis *Homo la-*
Telluris perpeſſa jugum, durumque rigorem, *bore ruſtico*
294. Sedula deductrix operum, patienſq; laborũ, *panem ſuum*
Hæc primũ intactos docuit proſcindere cãpos *meretur.*
Vomere, produxitque rudes ad aratra juvencos,
Colla jugum ſubdens, & ſulcis arva ſupinans.
Illa prior manibus duros ſuadere ligones,
Rutraque foſſori, raſtrumque ſatoribus auſa.
Quin & inexpertis ſementem credidit agris,
Et falcem immiſit ſegeti, Cereremque ſubactam
Calloſis manibus, calida fornace coegit.
295. Sed tamen, exemplo Nymphæ contra aſtra rebellis,
Terra rebellat duris armata vepretis,

Ac tribulis horrens, ſolioque infecta tenaci. *Terra ſterilis.*
Sæpe ubi ſuccubuit raſtris aut ceſſit aratro.
Credita ſuſcipiens fecundis ſemina glebis,
Spem facit agricolæ cum prima meſſis in herba eſt,
Sed fallit matura fidem, mentitaque veris
Germina ſubſtituit, vacuaſque refundit ariſtas.
Nititur hæc contra tamen, & ſudore profuſo
Mollit agros, fructumque ciet, durumque laborem
Venturis tantum ſolatur credula rebus.
296. Irriguis etiam labor eſt inducere pratis
Rurivagas pecudes virideſque armenta per herbas
Fuſa ſequi ac tepido mulctralia lacte gravare,
Aut ſtreperis propter labentia flumina campis,
Hamatas avidis obtendere piſcibus eſcas.
Res anguſta domi, cuſtos virtutis egeſtas,
Sectarum pelles ovium pro veſte tegebant.
Lanaque purpureos nondum fucata colores
Hauſerat, aut molles tractarant vellera Seres.
Libera curarum, nullique obnoxia prædæ
297. Vita, nec Invidiæ, nec Martis paſſa timorem,
Tunc communis erat, nondum perruperat aurũ *Ætas pri-*
Objectos terrarum obices, Maneſque ſepultos *ma ſine au-*
Liquerat, aut vitreos oculorum perculit orbes, *ro, lucro, ac*
Senſibus inſinuans ſeſe, mentemque penetrans, *bellis.*
Materies curarum ingens, graviumque ruina
Regnorum. Nondum lucrum, merceſque ſequendo,
Stulta peregrinas abies tentaverat undas;
Sed maris incomperta fides & carbaſa ventis
Ignorata ſuis: nondum tumulatus in alto
298. Præbuit ignotam Palinurus piſcibus eſcam.
Silva domum, ceſpeſque rudi congeſtus acervo
Tecta quieturis dederant, ſomnoque favebant,
Oppida nulla viris, valliſque armata poteſtas
Aut foſſis incluſa ſalus: pax fortior omni
Arce fuit: munita quies firmaverat orbem.
Murus erat concors animus; ſed perfida ſenſim
Inflexit mundum rabies ſceleriſque voluptas
Prima recrudeſcens vitiorum examina traxit.

LIBER

LIBER III.

Brevis Libri reſolutio.

Hiſtoria. Hoſtis humani generis Hominem perſequitur, atque per Amorem proprium ad omnia ſcelera, ipſorumque etiam Dæmonum cultum ſeducit. Poſt idololatriam vero, imprimis Superbia toti orbi dominatur.

Poeſis. Antitheus inter orci Proceres totius mundi imperium ita partitur, ut ipſe ſibi ſub Iovis nomine cœlum, alteri ſub Plutonis titulo Inferos, tertio ſub voce Neptuni, mare, aliis alia cum ſumma poteſtate attribuat, quo divinum ſibi honorem; obliterata unius Dei memoria vendicent. Quod conſilium per Philauti ſive Amoris proprii, cum Sarcothea parente conjugium expedire ſtatuit. Hunc à Tiſiphone educatum, & Diis infernalibus ad fraudem inſtructum, Sarcothea in ſuæ formæ, ſub aquis ſpectatæ, imagine per Philautum animata, complectitur, atque ex illo variam ſobolem vitiorum concipit, ſeptem inprimis filias vario, deinde hominum generi connubio junctas, Ex quibus Superbia Regibus in matrimonium data, in Oriente ſedem fixit, magnificumque extollere cum Palatio, vitreo fundamento innitente, regnum cœpit, unde toti humano generi imperaret. Quod imperium magno ſuo faſtu, cum pernicie multorum auſpicata; Iactantiæ, Contumaciæ, Hæreſis, atque in ipſos etiam ſuperos Rebellionis origo; non paucos peſſumdedit, in quibus Alexander M. Xerxes, Babyloniæque turris molitores Gigantes.

Ornamenta Deſcriptiones. 1. Deorum gentilium, eorumque regnorum & ſacrificiorum. 2. Amoris proprii perſonæ, tum ſeipſum amantis hominis. 3. Malorum ex proprio Amore provenientium. 4. Palatium exædificantium, ejuſque magnitudinis & excellentiæ. 5. Superbiæ & habitus illius, formæ, ac morum inſolentium. 6. Iactantis nobilitatem generis. 7. Iactatoris militis. 8. Contumacis Hæreſis. 9. Brevis fortunæ ſuperborum. Deinde oratio Luciferi impietatem ſuadentis, Denique Comparationes 1. Scintillæ gliſcentis cum Amore 2. Bucephali & Pavonis cum arrogante.

Imitatio. Æterna Dei Sapientia videns hominem Dæmonum cultui miſere ſubjectum. Sui ipſius in illo imaginem obſervans, amanſque cum illa per incarnationem copulatus egregiam

giam concepit ſobolem, atque in eis Philandriam & Tapinoſin, ſive Amatricem hominum & Humilitatem. In quibus hæc præcipuè tanquam Amazon fortiſſima, elatum ſuperbiæ humanæ Palatium ex humili caſa oppugnavit, dejecitque. Demiſſa ſpecie & humili cultu par & familiaris infimis, magnam poſt ſe hominum vim traxit, qui faſtum omnem, contumaciam, hæreſimque facile debellarunt.

Vel Religioſus homo, v.g. Ioſaphatus Indorum Rex, Animæ propriæ pulchritudine atque immortalitate captus, adverſus propriam Carnem, tanquam hoſtem capitalem, & vitiorum omnium Matrem armetur, expugnetque Ratione Concupiſcentiam, Voluntate Appetitum, atque in honeſtam ſervitutem redigat. *Vel* ipſæ in aciem educantur Virtutes & vitia. Amor proprius cum Divino: Demiſſio cum Superbia decertent. *Aut* certè nobile illud connubium Sapientiæ Divinæ & Laurentii Iuſtiniani. quod ipſi per viſum oblatum eſt, cum Vitiorum profligatione & exilio repræſentatur. *Aut* denique Luciferi per Amorem proprium, & Superbiam, qua Deo ſe prætulit, elati inſania adumbretur. *Par* locus Nabuchodonoſori ſuæ Babylonis ædificiis & ceteris regni dotibus ſuperbè ſeſe efferenti, ac demum Amore bruto in brutum degeneranti futurum eſt. *Neque* Calvino Amore proprio & ſuperbia ad novæ Eccleſiæ fabricam, quæ operis boni nihil haberet, intento, his in exemplis locus opportunus deerit.

299 ANtitheus primis dudum ſucceſſibus audax,
Exultanſque dolo, ſtatuit victricibus armis
Frangere Sarcotheam, reliquaſque evertere vires.
Primores igitur Noctis, Procereſque ſilentum
Rurſus adeſſe jubet, verbiſque reſuſcitat iras.
Quæ mora? quæ tandem detorquet inertia mentes?
Cur minus inceptos tenuit victoria curſus?
Scilicet, ut certo moderamine pendeat orbis
Unius ex nutu, totusque prematur Avernus,
En modo Cœlicolæ Mentes potiūtur honorē
Quæque patent Auſtro, rigidamque feruntur ad Arcton
300. Sidera, ſidereiſque regunt elementa ſub oris.
Prima Polo; Aſtræa tenet, vaſtaſque Polarchon
Cœlorum moles, dextra moderante volutat.
Juncta Philæra, ſuo conſorte Philæthere regnum
Poſſidet Aerium ventoſq; Philaurus & æſtum
Tēperat, aſt torva contorquet fronte Pnoepus.
Pangea terrarum Domina eſt, mariumque Thalaſſus
Atq; Halomeda ſoror. Flammarum ſorte Pyrarchus
Eminet ignipotens. Volucrum movet Ornea pennas
Squammigerumque gregem, conſtrictaque flumina ripis
301. Ichthyanaſſa regit. Princeps Philethera ferarum
Eſtque Agelarchus agri. Frugum Panearpus honorem
Plantarumque Phythæa tenet. Thanatæa ſepulcris
Præſidet: at contra medicis Panaceus in herbis
Arte valet morbos arcens. Horæa beatos
Conciliat thalamos, prolemque ſecunda Gameſis,
Muſarum Harmoſtes Princeps, Vatumque Panodus,
Et docilis Pſychæa animi; regit arma Machetes,
Mitior Irene pacis ſancita tuetur.
Virtutes moderari Areten, conſulta Pronæam,
302. Juſtitiæ decreta Themin, præſcripta ciborum
Eucraſiam, Andriamque ferunt decernere robur.
Quid nobis reliquum eſt? Superis diviſa poteſtas,

Lucifer abrogato DEI unius & cœleſtium Mentium rebus creatis a Deo propoſitarum obſequio & honore, de cultu Dæmonum ſub certis Deorum nominibus in mundo introducendo cum ſuis deliberat.

Protopatro mandante, fuit. Nos ultima ſedes
Terrarum in gremio, terra caligine ſepta.
Accipit extorres animas ac ſorte relictas.
Audendum eſt aliquid. Vetito prohibemur Olympo,
Terra ferat: noſtris pars eſt hæc debita fatis,
En, nunc tempus adeſt. Metanœæ prima tepentis
Cura jacet, lapſuſque dolor cum tempore friget.
303. Fraudibus apta novis Nympha eſt. Componite fraudes,
Hic labor eſt, & veſter honos. Sic regia veſtris
Sceptra feram manibus, dabitis ſic jura ſuperbis
Terrigenis, magnumque duces frenabitis orbem.
Suſcipiat me terra Jovem. qui torvus ab aſtris
Detonet, ac rutilas detorqueat æthere flammas
Orbis in exitium. Tumidas moderabitur undas
Neptunus, trifidum quatiens per cærula ſceptrum,
Regna ferox, claſſeſque regens, ac vela ſecundans,
Donec inexpleto mergantur naufraga ponto.
304. Viſcera terrarum Pluto, ſtygiaſque paludes,
Regnabis, dominuſque nigro vulgaberis orco,
Arbiter umbrarum: tibi pulchrum ſerviat aurum,
Argentique decus. vitiorum ac Martis acerbi
Materies ingens. Vulcanum fumea Lemnos
Excipiat, flammaſque regat, vaſtoſque Cyclopas,
Pacis ad excidium. Medicorum Numen Apollo
Herbarumque potens, ac doctæ gloria Cirrhæ
Impleat inſano ſapientum pectora faſtu.
Mercurius linguaſque regat, loculoſque ſaginet,
305. Germanumque Indis Anglum confundat Iberis.
Mars pater armorum gentes evertat amicas,
Regnaque cum regnis collidat & urbibus urbes,
Hoſtileique acies evertat, cladibus orbem.
Vinum Bacchus amet genialis conſitor uvæ,
Infandumque animis inſtillet turpis amorem
Luxuriæ præſes, rixiſque alimenta miniſtret.
Denique femineis ne deſint numina caſtris;
Sit Marti Bellona comes Phœboque Minerva;
Juno Jovi virides obeat Latonia ſilvas,
306. Et latrociniis faveat furtoque colatur.
Lubrica ſubjectum frenet Cythereia mundum
Illicitus paſſim miſcens incendia flammis,

Igno-

Ignoret Superos,& culto Numen ab orco
Poſtulet infelix orbis.mereamur honorem
Supplicis,& noſtris fument altaria donis. *Victimæ*
Fronde coronatas Phœbo bos pronus ad aras, *Deorum*
Neptunoque ferox taurus. Martique litetur.
Cerva tuis, Diana,focis. Cererique juvenca
Virgo cadat,Bacchoque caper,Venerique columba,
307.Veſta focos habeat.quæque immortalia flammis
Templa micent.Multas hominum cruor imbuat aras.
Crimine placentur Divi: Sacriſque petita
Nox faveat,nigræque ſpecus; pictaſque vocetur,
Culta Venus.vitaſſe ſcelus,ſcelus eſſe putetur.
Applauſere Dii,cunctoſque ſuperba trahebat
Ambitio.ſcelerique datum cupiebat honorem.
Quiſquis abire prior,noxi:que laceſſeve mundum
Poſtulat; ac ſubitis Rex ſubdolus imperat armis.
Cautis inquit, opus,præceps audacia vires
308.Multorum evertit. Virtutibus invia, ſæpe
Pervia fraude via eſt. Rebus ſat idonea noſtris
Sarcotheæ eſt proles. Concepit neſcia Virgo,
Cum decerpta meis manibus nova ſemina pomi
Manderet infelix propriaque reconderet alvo, *Philanti ſi-*
Dū pulcrum mater pareret fecunda *Philautum.* *ve Amoris*
Hunc mediis fugiens poſt ſe relinquit in agris *propriis ori-*
Mœſta parens,magnoque animum ſuperante *go & inge-*
timore,
Ignotam effudit veſana puerpera prolem.
Tiſiphone ſobolem nutrix excepit alendam.
309.Uberaque exhibuit, crevit puer indole magna,
Ingenioque meas tenuit feliciter artes.
Morum adjunge decus: ſimulatum frontis honorem
Mens inſtructa dolis ornat poteritque placere
Sarcotheæ,natura potens & imago parentis
In genito, ſtultos matri ſuadebit amores.
Illæ igitur Nymphæ gremiumque animumque potitus
Criminibus pretium faciet:mox tramite recto
Virtutum ſubductam, vitiorum ad devia flectet.
Senſibus irrepet ſenſim perſuaſa voluptas,
310.Noxiaque ignaræ cœlorum oblivio menti,
Et detractus honor ſuperis augebit avernum.

Nympha manum: dedit ipſe manum. tulit oſcula Nympha:
Ipſe tulit rurſum, ſimilemque ſimillima vultu.
Sarcothea accepit tecto thalamoque Philautum.
Tempus abit, ſed perſtat amor cum tempore ſumens
Incrementa ingens: qualis dum forte cadentem *Comparat.*
Scintillam excipiens ſenſim trabs arida nutrit, *ſcintillæ in-*
Fomite conſumenda ſuo; ſe latius ignis *flammantis*
Exſerit, & lignis carpens alimenta propinquis *cum Amore*
315. Paſcitur exitio; tandemque effuſa per omnem *primo.*
Flamma domum victrix, totis incendia tectis
Miſcet & ingentem diſplodit in aere molem.
Quo ſe cunque domi ferret, quocunque per agros
Nympha, latus ſtipans geſtit comes ire Philautus
Quod faceret, tractabat opus, ſeque omnibus aptans
Caſibus, in Nymphæ totus componitur uſum,
Gaudia gaudenti ſocians, gemitumque gementi.
Conſiliis unus preærat, ſtudiumque regebat
Sarcotheæ. Tenues velabant corpora lanæ.
316 Utque dedit natura rudes; ſed ſpernere notas
Exuvias ovium, & naturæ quærere fucum,
Atque colorato lanas mutare veneno
Ignaram docuit, vitiumque ornare pudoris, *Ex Amore*
Ac veſtem quæ pœna fuit, transferre decori. *proprio Lu-*
Ipſa etiam lectas, quas vexit in horrea meſſes, *xus omnia-*
Annorum fœnus, notos tribuebat in uſus, *que in or-*
Delicias fugiens pretioſaque pabula ventris, *bem vitia*
Sed didicit mutare famem, ſuadente Philauto, *prodiere.*
Atque epulis gaudere novis, libare placentas,
317. Et volucrum turdos, atque oſtrea quærere ponti,
Cretaque ſpumantem fundentia pocula Bacchum.
Talibus intentam ſtudiis, curiſque vacantem
Sarcotheam multa faciebat prole parentem.
Prima fuit tumidis inflata *Superbia* venis!
Proxima *Avarities*, contracto pallida vultu:
Mox *Gula. Luxuries*, ac mollis Acedia cunas
Implet, & *Invidia* ſoror intractabilis *Ira*:
Infelix ſoboles, tantaque indigna parente.
Illa tamen fovet inſanam ſtultiſſima prolem
318. Blanditiis, mollique ſinu matriſque placebat
Nomen & amplexus natarum ac baſia captat.

Haud

Haud ſecus informes amplectitur urſa catellos
Lambendo fingens; aut ſactæ neſcia fraudis,
Incubat excluſis alieno partubus ovo
Mater avis, curvoque rapaces ungue cuculos
Educat ad propriam vecors nutricula mortem.
Perdidit hanc etiam blanda indulgentia matrem,
Inſanæ matrem ſobolis, crevere maligno
Ingenio natæ, ſolitæ inſultare rebelles,
319. Imperiumque auſæ placidæ convellere matris,
Nec legum præſcripta ſequi, nec jura vereri
Aſſuetæ, cunctis eſt pro ratione voluntas.
Intereà plenis decurrit paſſibus ætas
Iam matura viro; ſed quantum proficit annis,
Deficit ingenuo tantum quæcunque pudore.
Forma proterva tamen conſtans audacia frontis
Atque mares animi, multos traxere procantum.
Pellicit illuſtres formoſa Superbia Reges. *Varii variis*
Turpis Avarities ſenibus placet. Ira minaces *addicti in*
320. Traxit heros. Gula divitibus ſpecioſa videtur; *orbe vitiis*
Invidiaque inopes certant: & Inertia mollis
Militibus grata eſt. Pellex ſimul omnibus una
Luxuries multis gaudet, nulloque marito.
Improba progenies nil non audere parata,
Contemptrix hominumq;. Deumque, atque omnis honeſti.
Illa ſibi Divos finxit ſcelerique faventes
Cœlicolas. Primum damnoſa Superbia Numen *Per Scele-*
Invexit coluitque Iovem; Phlegetonta colentem *ra, Dæmo-*
Traxit Avarities Plutum; ſed & impia Martem *num in or-*
321. Repperit Ira Deum, Gula Bacchũ; teque Cupido *bem inve-*
Luxuries nullum colitur ſine Numine crimen: *ctus cultus.*
Quin etiam nullum colitur ſine crimine Numen.
Plurima fulminei laudatur adultera Divi;
Huic impune fuit pluvio peccaſſe ſub auro,
Europamque humeris potuit ſufferre doloſis.
Nunc taurus, nunc cygnus erat, ſed ſemper amator,
Laudatus ſemper. Niſi Mars placuiſſet adulter.
Ipſa Venus ſterilis, nulluſque Cupido fuiſſet.
O Superum nova propudia! O inſana vetuſtas!
322. Sarcothea indulgens tantum, ſuaſore Philauto,
Natarum opprobrium patitur; cupidumque novorum

Impe-

Impendens animum, ſenſim majora probabat,
Præceps criminibus pandens iter. omnia latè *Eloquentiâ*
Faſque nefaſque. probrumque probro miſcentur *ſuperant*
aperto. *flagitia.*
Non mihi centenæ fundant ſi carmina linguæ,
Neſtoraque eloquio vincam, doctique Maronis
Ore canam? Scelerum complectar nomina verſu,
Noxarumque luem. Superarunt crimina metrum,
Grandius eſt verbis aliquid quo terra laborat.
323. Sol ubi puniceos oriens ſub frena jugales *Sol oriens.*
Cogit, & obſcurum donat, poſt nubila, cœlum
Luce renaſcenti, nocturnis obvius umbris.
Hic ſibi delegit natalum prima Philauti
Ambitio ſedem: mollique intenta ſuperbæ *Palatii Su-*
Ingentes operas fabricandæ collocat aulæ. *perbia, in*
Pars calce, pars ligna ferunt, lapideſque mini- *ventrix.*
ſtrant. *ejus ſtru-*
Fundamenta locant alii. cœmentaque mixtam *ctura &*
Firmando inſpergunt operi, latereſque perenni *magnifi-*
Conciliant vinclo. lentoque bitumine ſtringunt. *centia.*
324. Pars etiam immanes inculta ex rupe columnas
Exſcindunt, aptantque locis, trabibuſque ferendis
Subſternunt, certant operæ, cæloque propinquam
Murorum educunt molem, dum nubila vincat
Et ſua cognatis faſtigia conſerat aſtris,
Deſpicienſque ſolum, Pindumque hac turre minorem,
Lætatur ſub ſe poſitos decreſcere montes.
Quid memorem pretiumque rei, pretiumque laboris,
Admixtamque artem pretio; ſua mœnia jactet
Pervia jactatis Babylon celebrata quadrigis.
325 Pergama Trojani memorent Neptunia, Thebæ
Auritos lapides. celebreſque Amphonis arces.
Notaque Pyramidum faſtigia Memphis adoret.
Et Rhodium miremur opus, templumque Dianæ, *Orbis mi-*
Quod vix mille manus, vix ſecula bina dedêre *racula.*
Exſpectanti Epheſo, cedant miracula mundi,
Ac Romæ dominantis opes. Nil aula Neronis,
Nil magnum amphitheatra tenent. Sint mille columnæ
Scaure tibi, ſed laudis egent: illuſtrius unum eſt,
Quo ſuperat tumidos Regina *Superbia* Reges.

326. Veſtibulum Iſthmiaco geminas ex ære columnas
Bis denis effert cubitis, ſuſpenſa ſub arcu
Oſtia, marmoreo latè panduntur hiatu,
Aſperſoque nitent auro. Domus intima gemmis,
Et paſſim fulvo radiat variata metallo,
Atria beryllo fulgent: gravibuſque ſmaragdis
Junctus onyx, adamaſque micat: deſpectus Achates
Proculcatur humo: pictiſque aſarota figuris,
Et vario illuſi fulgent emblemate muri. *Emblemata*
Criſtatæ volucres, & pictæ ſyrmata caudæ *ſuperborum*
327. Explicat elatus pavo; collumque, jubaſque *animalium.*
Quaſſat equus, glomerante gradu, fulvique Leones
Immani poſcunt taurorum ingentia rictu
Corpora, deſignantque oculis. hærebat in ipſis
Marmoribus terror, magnæque elatio frontis.
Tanta domus longis quamvis pulcherrima muris
Emineat, ſurgens laquearibus aurea fulvis;
Paucis illa tamen pendet ſubnixa columnis.
Fundamenta vitrum eſt; pretioſa pericula tantùm *Superborum*
Continet, ac facilem cælum ruitura minatur. *labor vanus.*
328. Auguſto media in ſolio Regina ſedebat,
Ardebant oculi: frons ceruſſata nitebat *Superbiæ*
Alta ſuperciliis, ſimiliſque infecta minanti, *imago.*
Elatâ cervice tumet, vultuque ſevero
Deſpicit adſtantes populos. turgentia vaſto
Librans verba ſono, & ventoſo gutture torquens.
Inſtabilis remanere loco, nunc ardua fulcit
Membra toro, tumidumque latus manus utraque ſtipat:
Nunc ſolio excelſo ſeſe demittit. & aulæ
Ingreditur ſpatia. ac celſo, veſtigia greſſu
329. Ponderat, alternis ſuſpenſos greſſibus armos
Intorquens vanoque agitans libramine corpus.
Qualis Theſſelicâ gradiens ſpectatur arenâ *Compar.*
Bucephalus, celſoſque oculos, humeroſq; ferebat *Bucephali*
Dum Macedûm latâ ferret cervice Tyrannum. *cum arro-*
Talis erat. Cunctis ſeſe ſpectabilis offert, *gante.*
Spectatrix ſimul ipſa ſui limboſque fluentes
Obſervans circum. Quam culto cyclas amictu
Pendeat, ac longo divertat ſyrmate terram?
An nova deformes patiatur purpura rugas;
330. An niteat fulgore ſuo? ſic Pavo ſuperbus

Diſpicit

Diſpicit immenſæ ſtellata volumina caudæ: *Compar.*
Plumarumque toros per apertum circinat orbem *Pavonu cũ*
Et multum paſcens oculos, & conſcia formæ *arrogante.*
Colla levans, criſtâque tumens, blanditur eunti
Ipſe ſibi pulchroque gradum moderamine librat.
Non illi rudibus placuit toga ruſtica lanis,
Cannabeique ſinus; ſed ſerica palla ſupinam *Veſtiu pre-*
Lambit humum, circum varius illuſa figuris, *tioſa & va-*
Artifici quas docta manus diſcrimine finxit. *ria.*
331. Sidereis rutilum gemmis intermicat aurum.
Et labor, ac pretium certant color omnis in una
Veſte nitet; pars fulva micat: pars æmula cœlo eſt;
Murice pars intincta rubet: pars læta vireſcit.
Proxima ſtultiæ ſpecies erat. aureus altæ
Cervici infuſus torques, coralia collo:
Et niveas gemmis onerabat prodiga dextras,
Splendida vincla ferens. Quin & ſandalia plexis
Exornata roſis, floreſque lutumque trahebant.
Cæſariem collo ſparſam ſtudioſa corollis, *Culta cæſa-*
332. Cincinniſque vibrat: tortæq; volumina ſilvæ: *ries & fa-*
Et capitis flaventis opes ſuſpendit in auro: *cies.*
Atque leves frontis maculas, delictaque formæ
Aſperſo emendat fuco, minioque colorem
Ætati ſimulans, vitro ſe judice fingit.
Tantæ molis opus Regina Superbia tractat.
Hinc vix nota ſibi, generiſque oblita prioris
Sarcotheam neſcit, neſcit primordia gentis
Terrigenum, vilique pudet, ſe ſtirpe creatam.
Sed fingit titulos, atque inclyta nomina longis *Nobilitas*
333. Condita porticibus Claræ incunabula gentis *generis ja-*
Semideis deducta viris, pulchræque curules, *ces.*
Purpuraque, & faſces, & priſcis edita ſeclis
Nobilitas, multiſque retro ſubnixa triumphis
Atria laudantur. Placet ingens nominis umbra,
Et ceræ tantum, ac tenues ſub imagine fumi.
Nec minus exſpectat vanæ mendacia plebis,
Applauſuſque leves, circum fuſumque favorem, *Famã ina-*
Mancipium famæ, atque auræ popularis amatrix. *nẽ captare*
Turba frequens circum famulantia colla ſuperbo
334. Subjicit imperio, Dominæque miniſtrat honorem.

giam concepit ſobolem,atque in eis Philandriam & Tapinoſin, ſive Amatricem hominum & Humilitatem. In quibus hæc præcipuè tanquam Amazon fortiſſima,elatum ſuperbiæ humanæ Palatium ex humili caſa oppugnavit,dejecitque. Demiſſa ſpecie & humili cultu par & familiaris infimis,magnam poſt ſe hominum vim traxit,qui faſtum omnem,contumaciam,hæreſimque facile debellarunt.

Vel Religioſus homo,v.g. Ioſaphatus Indorum Rex, Animæ propriæ pulchritudine atque immortalitate captus, adverſus propriam Carnem, tanquam hoſtem capitalem,& vitiorum omnium Matrem armetur, expugnetque Ratione Concupiſcentiam. Voluntate Appetitum atque in honeſtam ſervitutem redigat. *Vel* ipſæ in aciem educantur Virtutes & vitia. Amor proprius cum Divino: Demiſſio cum Superbia decertent. *Aut* certè nobile illud connubium Sapientiæ Divinæ & Laurentii Iuſtiniani quod ipſi per viſum oblatum eſt,cum Vitiorum profligatione & exilio repræſentatur. *Aut* denique Luciferi per Amorem proprium,& Superbiam, qua Deo ſe prætulit, elati inſania adumbretur. *Par* locus Nabuchodonoſori ſuæ Babylonis ædificiis & ceteris regni dotibus ſuperbè ſeſe efferenti, ac demum Amore bruto in brutum degeneranti futurum eſt. *Neque* Calvino Amore proprio & ſuperbia ad novæ Eccleſiæ fabricam,quæ operis boni nihil haberet,intento,his in exemplis locus opportunus decrit.

299 ANtitheus primis dudum ſucceſſibus audax,
Exultansque dolo, ſtatuit victricibus armis
Frangere Sarcotheam, reliquasque evertere vires.
Primores igitur Noctis, Proceresque ſilentum
Rurſus adeſſe jubet, verbiſque reſuſcitat iras.
Quæ mora? quæ tandem detorquet inertia mentes?
Cur minus inceptos tenuit victoria curſus?
Scilicet, ut certo moderamine pendeat orbis
Unius ex nutu, totusque prematur Avernus,
En modo Cœlicolæ Mentes potiūtur honorē
Quæque patent Auſtro, rigidamque feruntur ad Arcton
300. Sidera, ſidereiſque regunt elementa ſub oris.
Prima Polo; Aſtræa tenet, vaſtasque Polarchon
Cœlorum moles, dextra moderante volutat.
Juncta Philæra, ſuo conſorte Philæthere regnum
Poſſidet Aerium ventoſq; Philaurus & æſtum
Tēperat, at torva contorquet fronte Pnoepus.
Pangea terrarum Domina eſt, mariumque Thalaſſus
Atq; Halomeda ſoror. Flammarum ſorte Pyrarchus
Eminet ignipotens. Volucrum movet Ornea pennas
Squammigerumque gregem, conſtrictaque flumina ripis
301. Ichthyanaſſa regit. Princeps Philethera ferarum
Eſtque Agelarchus agri. Frugum Pancarpus honorem
Plantarumque Phythæa tenet. Thanatæa ſepulcris
Præſidet: at contra medicis Panaceus in herbis
Arte valet morbos arcens. Horæa beatos
Conciliat thalamos, prolemque ſecunda Gameſis,
Muſarum Harmoſtes Princeps, Vatumque Panodus,
Et docilis Pſychæa animi; regit arma Machetes,
Mitior Irene pacis ſancita tuetur.
Virtutes moderari Areten, conſulta Pronæam,
302. Juſtitiæ decreta Themin, præſcripta ciborum
Eucraſiam, Andriamque ferunt decernere robur.
Quid nobis reliquum eſt? Superis diviſa poteſtas,

Lucifer abrogato DEI unius & cœleſtium Mentium rebus creatis a Deo propoſitarum obſequio & honore, de cultu Dæmonum ſub certis Deorum nominibus in mundo introducendo cum ſuis deliberat.

Proto-

Protopatro mandante, fuit. Nos ultima ſedes
Terrarum in gremio, terra caligine ſepta.
Accipit extorres animas ac ſorte relictas.
Audendum eſt aliquid. Vetito prohibemur Olympo,
Terra ferat: noſtris pars eſt hæc debita fatis,
En, nunc tempus adeſt. Metanœæ prima tepentis
Cura jacet, lapſuſque dolor cum tempore friget.
303. Fraudibus apta novis Nympha eſt. Componite fraudes,
Hic labor eſt, & veſter honos. Sic regia veſtris
Sceptra feram manibus, dabitis ſic jura ſuperbis
Terrigenis, magnumque duces frenabitis orbem.
Suſcipiat me terra Jovem, qui torvus ab aſtris
Detonet, ac rutilas detorqueat æthere flammas
Orbis in exitium. Tumidas moderabitur undas
Neptunus, trifidum quatiens per cærula ſceptrum,
Regna ferox, claſſeſque regens, ac vela ſecundans,
Donec inexpleto mergantur naufraga ponto.
304. Viſcera terrarum Pluto, ſtygiasque paludes,
Regnabis, dominuſque nigro vulgaberis orco,
Arbiter umbrarum: tibi pulchrum ſerviat aurum,
Argentique decus, vitiorum ac Martis acerbi
Materies ingens. Vulcanum fumea Lemnos
Excipiat, flammasque regat, vaſtoſque Cyclopas,
Pacis ad excidium. Medicorum Numen Apollo
Herbarumque potens, ac doctæ gloria Cirrhæ
Impleat inſano ſapientum pectora faſtu.
Mercurius linguasque regat, loculoſque ſaginet,
305. Germanumque Indis Anglum confundat Iberis.
Mars pater armorum gentes evertat amicas,
Regnaque cum regnis collidat & urbibus urbes,
Hoſtileſque acies evertat, cladibus orbem.
Vinum Bacchus amet genialis conſitor uvæ,
Infandumque animis inſtillet turpis amorem
Luxuriæ præſes, rixiſque alimenta miniſtret.
Denique femineis ne deſint numina caſtris;
Sit Marti Bellona comes Phœboque Minerva;
Juno Jovi virides obeat Latonia ſilvas,
306. Et latrociniis faveat furtoque colatur.
Lubrica ſubjectum frenet Cythereia mundum
Illicitis paſſim miſcens incendia flammis,

Igno-

Ignoret Superos, & culto Numen ab orco
Poſtulet infelix orbis. mereamur honorem
Supplicis, & noſtris fument altaria donis. *Victimæ*
Fronde coronatas Phœbo bos pronus ad aras, *Deorum*
Neptunoque ferox taurus. Martique litetur.
Cerva tuis, Diana, focis. Cererique juvenca
Virgo cadat, Bacchoque caper, Venerique columba.
307. Veſta focos habeat. quæque immortalia flammis
Templa micent. Multas hominum cruor imbuat aras.
Crimine placentur Divi: Sacriſque petita
Nox faveat, nigræque ſpecus; pictaſque vocetur,
Culta Venus. vitaſſe ſcelus, ſcelus eſſe putetur.
Applauſere Dii, cunctoſque ſuperba trahebat
Ambitio. ſcelerique datum cupiebat honorem.
Quiſquis abire prior, noxi:que laceſſeve mundum
Poſtulat; ac ſubitis Rex ſubdolus imperat armis.
Cautis inquit, opus, præceps audacia vires
308. Multorum evertit. Virtutibus invia, ſæpe
Pervia fraude via eſt. Rebus ſat idonea noſtris
Sarcotheæ eſt proles. Concepit neſcia Virgo,
Cum decerpta meis manibus nova ſemina pomi
Manderet infelix propriaque reconderet alvo, *Philauti ſi-*
Dii pulcrum mater pareret fecunda *Philautum*. *ve Amoris*
Hunc mediis fugiens poſt ſe relinquit in agris *proprii ori-*
Mœſta parens, magnoque animum ſuperante *go & inge-*
timore,
Ignotam effudit veſana puerpera prolem.
Tiſiphone ſobolem nutrix excepit alendam.
309. Uberaque exhibuit, crevit puer indole magna,
Ingenioque meas tenuit feliciter artes.
Morum adjunge decus: ſimulatum frontis honorem
Mens inſtructa dolis ornat poteritque placere
Sarcotheæ, natura potens & imago parentis
Ingenito, ſtultos matri ſuadebit amores.
Illæ igitur Nymphæ gremiumque animumque potitus
Criminibus pretium faciet: mox tramite recto
Virtutum ſubductam, vitiorum ad devia flectet.
Senſibus irrepet ſenſim perſuaſa voluptas,
310. Noxiaque ignaræ cœlorum oblivio menti,
Et detractus honor ſuperis augebit avernum.

Nympha manum: dedit ipſe manum. tulit oſcula Nympha:
Ipſe tulit rurſum, ſimilemque ſimillima vultu.
Sarcothea accepit tecto thalamoque Philautum.
Tempus abit, ſed perſtat amor cum tempore ſumens
Incrementa ingens: qualis dum forte cadentem *Comparat.*
Scintillam excipiens ſenſim trabs arida nutrit, *ſcintillæ in-*
Fomite conſumenda ſuo; ſe latius ignis *flammantis*
Exſerit, & lignis carpens alimenta propinquis *cum Amore*
315. Paſcitur exitio; tandemque effuſa per omnem *primo.*
Flamma domum victrix, totis incendia tectis
Miſcet & ingentem diſplodit in aere molem.
Quo ſe cunque domi ferret, quocunque per agros
Nympha, latus ſtipans geſtit comes ire Philautus
Quod faceret, tractabat opus, ſeque omnibus aptans
Caſibus, in Nymphæ totus componitur uſum,
Gaudia gaudenti ſocians, gemitumque gementi.
Conſiliis unus præerat, ſtudiumque regebat
Sarcotheæ. Tenues velabant corpora lanæ.
316 Utque dedit natura, rudes; ſed ſpernere notas
Exuvias ovium, & naturæ quærere fucum,
Atque colorato lanas mutare veneno
Ignaram docuit, vitiumque ornare pudoris, *Ex Amore*
Ac veſtem quæ pœna fuit, transferre decori. *proprio Lu-*
Ipſa etiam lectas, quas vexit in horrea meſſes, *xus omnia-*
Annorum fœnus notos tribuebat in uſus, *que in or-*
Delicias fugiens pretioſaque pabula ventris, *bem vitia*
Sed didicit mutare famem, ſuadente Philauto, *prodiere.*
Atque epulis gaudere novis, libare placentas,
317. Et volucrum turdos, atque oſtrea quærere ponti,
Cretaque ſpumantem fundentia pocula Bacchum.
Talibus intentam ſtudiis, curiſque vacantem
Sarcotheam multa faciebat prole parentem.
Prima fuit tumidis inflata *Superbia* venis!
Proxima *Avarities*, contracto pallida vultu:
Mox *Gula. Luxuries*, ac mollis Acedia cunas
Implet, & *Invidia* ſoror intractabilis *Ira*:
Infelix ſoboles, tantaque indigna parente.
Illa tamen fovet inſanam ſtultiſſima prolem
318. Blanditiis, mollique ſinu matriſque placebat
Nomen & amplexus natarum ac baſia captat,

Haud

Haud ſecus informes amplectitur urſa catellos
Lambendo fingens; aut factæ neſcia fraudis,
Incubat excluſis alieno partubus ovo
Mater avis, curvoque rapaces ungue cuculos
Educat ad propriam vecors nutricula mortem.
Perdidit hanc etiam blanda indulgentia matrem,
Inſanæ matrem ſobolis, crevere maligno
Ingenio natæ, ſolitæ inſultare rebelles,
319. Imperiumque auſæ placidæ convellere matris,
Nec legum præſcripta ſequi, nec jura veteri
Aſſuetæ, cunctis eſt pro ratione voluntas.
Interea plenis decurrit paſſibus ætas
Iam matura viro; ſed quantum proficit annis,
Deficit ingenuo tantum quæcunque pudore.
Forma proterva tamen conſtans audacia frontis
Atque mares animi, multos traxere procantum.
Pellicit illuſtres formoſa Superbia Reges. *Varii variis*
Turpis Avarities ſenibus placet. Ira minaces *addicti in*
320. Traxit heros. Gula divitibus ſpecioſa videtur; *orbe vitiis*
Invidiaque inopes certant: & Inertia mollis
Militibus grata eſt. Pellex ſimul omnibus una
Luxuries multis gaudet, nulloque marito.
Improba progenies nil non audere parata,
Contemptrix hominumq́;. Deumque, atque omnis honeſti.
Illa ſibi Divos finxit, ſcelerique faventes
Cœlicolas. Primum damnoſa Superbia Numen *Per Scele-*
Invexit, coluitque Iovem; Phlegetonta colentem *ra, Dæmo-*
Traxit Avarities Plutum; ſed & impia Martem *num in or-*
321. Repperit Ira Deum, Gula Bacchũ; teque Cupido *bem inve-*
Luxuries nullum colitur ſine Numine crimen: *ctus cultus.*
Quin etiam nullum colitur ſine crimine Numen.
Plurima fulminei laudatur adultera Divi;
Huic impune fuit pluvio peccaſſe ſub auro,
Europamque humeris potuit ſufferre doloſis.
Nunc taurus, nunc cygnus erat, ſed ſemper amator,
Laudatus ſemper. Niſi Mars placuiſſet adulter.
Ipſa Venus ſterilis, nullusque Cupido fuiſſet.
O Superum nova propudia! O inſana vetuſtas!
322. Sarcothea indulgens tantum, ſuaſore Philauto,
Natarum opprobrium patitur; cupidumque novorum
Imper-

Impendens animum, ſenſim majora probabat,
Præceps criminibus pandens iter. omnia latè *Eloquentiâ*
Faſque nefaſque. probrumque probro miſcentur *ſuperant*
aperto. *flagitia.*
Non mihi centenæ fundant ſi carmina linguæ,
Neſtoraque eloquio vincam, doctique Maronis
Ore canam? Scelerum complectar nomina verſu,
Noxarumque luem. Superarunt crimina metrum,
Grandius eſt verbis aliquid quo terra laborat.
323. Sol ubi puniceos oriens ſub frena jugales *Sol oriens.*
Cogit,& obſcurum donat, poſt nubila,cœlum
Luce renaſcenti, nocturnis obvius umbris.
Hic ſibi delegit natalium prima Philauti
Ambitio ſedem: mollique intenta ſuperbæ *Palatii Su-*
Ingentes operas fabricandæ collocat aulæ. *perbia,in-*
Pars calce, pars ligna ferunt, lapideſque mini- *ventrix.*
ſtrant. *ejus ſtru-*
Fundamenta locant alii.cœmentaque mixtam *ctura &*
Firmando inſpergunt operi, latereſque perenni *magnifi-*
Conciliant vinclo. lentoque bitumine ſtringunt. *centia.*
324. Pars etiam immanes inculta ex rupe columnas
Exſcindunt, aptantque locis, trabibuſque ferendis
Subſternunt, certant operæ, cæloque propinquam
Murorum educunt molem, dum nubila vincat
Et ſua cognatis faſtigia conſerat aſtris,
Deſpicienſque ſolum, Pindumque hac turre minorem,
Lætatur ſub ſe poſitos decreſcere montes.
Quid memorem pretiumque rei, pretiumque laboris,
Admixtamque artem pretio; ſua mœnia jactet
Pervia jactatis Babylon celebrata quadrigis.
325 Pergama Trojani memorent Neptunia, Thebæ
Auritos lapides. celebreſque Amphonis arces.
Notaque Pyramidum faſtigia Memphis adoret.
Et Rhodium miremur opus,templumque Dianæ, *Orbis mi-*
Quod vix mille manus, vix ſecula bina dedêre *racula.*
Exſpectanti Epheſo, cedant miracula mundi,
Ac Romæ dominantis opes. Nil aula Neronis,
Nil magnum amphitheatra tenent. Sint mille columnæ
Scaure tibi, ſed laudis egent: illuſtrius unum eſt,
Quo ſuperat tumidos Regina *Superbia* Reges.

Diſpicit immenſæ ſtellata volumina caudæ: *Compar.*
Plumarumque toros per apertum circinat orbem: *Pavonu cū*
Et multum paſcens oculos, & conſcia formæ *arrogante.*
Colla levans, criſtâque tumens, blanditur eunti
Ipſe ſibi pulchroque gradum moderamine librat.
Non illi rudibus placuit toga ruſtica lanis,
Cannabeique ſinus; ſed ſerica palla ſupinam *Veſtis pre-*
Lambit humum, circum variis illuſa figuris, *tioſa & va-*
Artifici quas docta manus diſcrimine finxit. *ria.*
331. Sidereis rutilum gemmis intermicat aurum,
Et labor, ac pretium certant color omnis in una
Veſte nitet; pars fulva micat: pars æmula cœlo eſt:
Murice pars intincta rubet: pars læta vireſcit.
Proxima ſtultitiæ ſpecies erat. aureus altæ
Cervici infuſus torques, coralia collo:
Et niveas gemmis onerabat prodiga dextras,
Splendida vincla ferens. Quin & ſandalia plexis
Exornata roſis, floreſque lutumque trahebant.
Cæſariem collo ſparſam ſtudioſa corollis, *Culta cæſa-*
332. Cincinniſque vibrat: tortæq; volumina ſilvæ: *ries & fa-*
Et capitis flaventis opes ſuſpendit in auro: *cies.*
Atque leves frontis maculas, delictaque formæ
Aſperſo emendat fuco, minioque colorem
Ætati ſimulans, vitro ſe judice fingit.
Tantæ molis opus Regina Superbia tractat.
Hinc vix nota ſibi, generiſque oblita prioris
Sarcotheam neſcit, neſcit primordia gentis
Terrigenum, vilique pudet, ſe ſtirpe creatam.
Sed fingit titulos, atque inclyta nomina longis *Nobilitas*
333. Condita porticibus Claræ incunabula gentis *generis ja-*
Semideis deducta viris, pulchræque curules, *ctat.*
Purpuraque, & faſces, & priſcis edita ſeclis
Nobilitas, multiſque retro ſubnixa triumphis
Atria laudantur. Placet ingens nominis umbra,
Et ceræ tantum, ac tenues ſub imagine fumi.
Nec minus exſpectat vanæ mendacia plebis,
Applauſuſque leves, circum fuſumque favorem, *Famā ina-*
Mancipium famæ, atque auræ popularis amatrix. *nē captare*
Turba frequens circum famulantia colla ſuperbo
334. Subjicit imperio, Dominæque miniſtrat honorem.

Nos nebulis latè &|densâ caligine ſeptos
Offuſcatque oculis, ac paſcit inanibus auris
Hunc tumidum proavis,& priſcæ lucis amantem
Patrius indignum ſcelerumque in nocte latentem
Obruit, & nullâ donat virtute ſepultum.
Alterius commendat opes, oriſque ſereni
Purpureo flores, quos improviſa ſenectus
Demetit,aut ſubito mors improba præputat auſu,
Hunc licet ingenio cautum, ſpes ſæpe fefellit
335. Ambitioſa boni; eum docta Superbia traxit
Præcipitem vanæ luſum tinnitibus auræ,
Scire quidem, ac ſciri, doctæque placere Minervæ,
Audirique ſophos (niſi quos demiſſio firmat)
His nocuit, magnæque fuit doctrina ruinæ,
O quot divitiis, vitiiſque ad iniqua coacti
Fata ſuperborum, miſerandâ morte premuntur,
Turgenti ſimiles bullæ, fumoque volanti
Res rara eſt humilis dives: loculique animique,
Ex creſcunt pariter rebus tumefacta ſecundis
336. Vix fortuna ſuo, quamvis jucunda, ſereno
Fulget amica fatis, nunquam virtutibus æquum
Indulget vultum quibus elargitur honorem
His adimit faciles animos, flectique paratos
Obſequiis, faſtu abripiens per devia pronos.
Blanditias fortunæ omnes, tituloſque, decuſque.
Inſidias. non dona, putes favor ille furore
Claudetur: nomen fac et te grande ſuperbum.
Quin etiam inflari timidos verbiſque feroces
Invenias, nullis decorat quos gloria factis
337. Sunt qui Trojanos clypeos fortemque recenſent
Hectora, & Æaciden norunt quêis victor in armis
Dardanides, terraſque novas, Troiamque requirat.
Æmilios fortes Memorant, Decioſque cadentes,
Atque per Æmathios mavortia prælia campos,
Victriceſque acies & tinctas ſanguine ripas
Enſe ſuo; palmiſque domos victricibus ornant
Verbis bella crepant, bellatoreſque figurant;
Sed leporem pavidi circum præcordia geſtant,
Et tantum fuſo deſcribunt prælia Baccho.

Superbia varios habet affectus alius corporis alius anima bona inquinat.

Divitiæ & honores ſuperbos faciunt.

Iactatores vani.

338. Quid miſeras dicam ſtrages rationis, & omnem
Ingenii labem, ac mentis diſcrimen honeſtæ
Quod parit ambitio? fas omne nefaſque probabit *Superbi*
Grande ſupercilium, & pleno mens turgida faſtu. *contumaces*
Non regitur, ſed ſola regit; durumque recuſat, *ſunt.*
Imponens altis Regina Superbia frenum.
Indocilis conſulta pati præfracta voluntas,
Obfirmata animi ratio, juſtique pudoris
Neſcia, difficilis perſtat, legiſque rigorem
Reſpuit; ipſa ſibi lex eſt, & regula morum.
339. *Hæreſis* exemplum eſt quam fœta Superbia triſti *Hæreſis ex*
Effudit partu, nutrixque infauſta Megæra *Superbia*
Lactat & infando ſatiat pro lacte veneno. *eſt ejus i-*
Centum colla gerit, centum gerit improba vultus, *mago, &*
Diſſimiles ſemper vultus; ſed lumine caſſos. *malitia.*
Ora gerit totidem, bifido ſed lingua palato
Diverſa ora ſonat. parvos cervice dracones,
Implexoſque humeris, & lubrica colla vibrantes
Suſtinet, ac facibus dextras crudelibus armat,
Errorum Princeps, animiſque rebellibus ardens,
340. Impatiens tolerare jugum, ſanctoſque peroſa,
Et cœlum; & cœli Numen: nova ſacra Deoſque
Inſtituit, priſcasque rapit temeraria leges.
Bella ſerit, rixaſque fovet, gauderque ruinis
Regnorum, expugnantque decus pietatis avitum. *Faſtus ino-*
Tanta lues faſtus, tantorum eſt cauſa malorum. *bedientes*
Hoc ſuaſore puer duro mandata parentis *facit.*
Negligit ingenio. Domino parere miniſter
Dediſcit, vulgus Regi, Rex ipſe Tonanti,
Exoſum genus, & toto execrabile mundo.
341. Quos humilis tumiduſque fugit; non ille probandos
Diſſimiles, non hic ſimiles putat eſſe ferendos;
Quiſquis honoratos apices, & culmina rerum
Affectat, famæque cliens, & laudis adulter *Superbè*
Sinceræ, vetito ruit ad faſtigia calle *elati ſæpè*
Hic calum ſublimis amat, latumque ruinæ *ruunt.*
Sternit iter. cupidoque dabit ludibria vulgo.
Excelſum vertigo rotat caput. Itur in altum,
Mox etiam in præceps ludit fortuna ſuperbis.
Teſtis Alexander, cui magno & ſorte feroci

342\. Ingens terra minor, cui flexit ſpicula Parthus,
Medus terga dedit, Perſis ſua tradidit arma,
India ſuccubuit, porrexit Græcia ſceptrum.
Victoremque ſuum poterat fortuna vereri.
Sed ruit elatus, faſtuque oppreſſus inani
Magnus in exigua Pellæus clauditur urna.
Quantus erat Xerxes medium dum contrahit orbem
Urbis in excidium & Salaminia litora complet
Claſſibus? Anguſtus nimium eſt trabibuſque ferendis
Deficit Oceanus. Sitienti flumina Marti
343\. Decreſcunt, tantumque capit vix Græcia ferrum.
Ventis jura dedit, duroſque infamibus Euros
Increpuit flagris: captivaque flumina duxit
Diverſis abſtracta viis ſervire coëgit
(Quid ſperet Salamis:) ſævis elementa flagellis.
Thermopylæ tumidum doceant, quæ fata ſuperbos
Exſpectent, quanto vaneſcat gloria fumo.
Vix ratis una fugæ ſupereſt, vix ulla ſalutis
Anchora, cui totum latuit ſub navibus æquor:
Barbaraque indecorem vix texit Perſia Regem,
344\. Quî terram ſuper, immenſo par ibat Olympo.
Improba ſic duros tellus enixa Gigantes
Monſtra ſuperborum dedit, exemplumque repreſſæ
Ambitionis habet, cum gens inſana polorum
Regna quatit magnum contra jurata Tonantem
Illi inter ſeſe murorum ingentia jungunt
Pondera, Caucaſeos montes, ac culmina olympi,
Denique & immanem ſociarunt Pelio oſſam,
Jampetus Briareûſque illinc, Rhœcuſque. Typhœuſque
Hinc inſtant centumque viis, centumque lacertis,
345\. Partimque urgent operam molimine magno,
Donec opus tollant immenſum, audacia factum
Juvit, & excelſi tentarunt atria cœli.
Excordes animi! quiſquamne impunè Tonantem
Provocet, aut paribus tentet certamina nervis?
Riſerunt Superi, facilique errore loquentes
Involvunt, cœptumque ingens vox diſſona ſolvit:
Et jacuit vacuo confuſa Superbia niſu.
Quam ſoleant excelſa premi, quamque ardua pronis
Caſibus

Gigantes ſive Babylonia ſuperbi adverſus ſuperos inſurgunt.

Caſibus urgentur, Superi documenta relinquunt,
346. Conſciaque aſtra tenent, quondam calcata tumenti
Lucifero, & dives ſpoliis teſtatur avernus. *Luciferum*
Nil humiles metuunt. magna eſt demiſſio vallis: *Superbia*
Non penetrant hoſtes nec machina bellica tranſit. *præcipita-*
Sed tutis circum defenſa paludibus arcet *vit.*
Hoſtiles cum fraude minas. Huc nulla Tonantis
Fulmina deſiliunt: hanc Phœbus mitius urit,
Lentius affligit Coreas. Majora petuntur
In caſum: celſas Mavors bellator in arces
Irruit, & vaſtis adhibetur machina muris.
Montibus incumbit fulmen, magnaſque procellæ
Concutiunt quercus. Libanique cacumina frangunt.
Elatis nimium noli confidere rebus.

LIBER IV.

Brevis Libri reſolutio.

Hiſtoria. Avaritiæ Gulæ, & Voluptati Homo turpiter, poſt primi peccati lapſum, ſervit, ſibi ipſimet gravis, etiam cum ſuis indulget affectibus.

Poëſis. Fingitur Avaritia degener Sarcotheæ proles, & admonitionis famæq; contemptrix, ſordido humilique ingenio, obſcuro in antro effodiendo auro operam dare, quam infames pediſſequæ Fraus, uſura, & Rapina ſtipent. Quarum habitus, ſtudia, moreſque deſcribuntur. Hæc Martis conſanguinea, & Aurolyco Patre nata, tecto vultu ac nomine in Potentium aulis potiſſimùm verſatur, omneſque, in pace ac militia, ſubditos exhaurit. Par Avaritiæ ſimulatio, quæ Paupertatis hoſtis, ſub honeſti ſpecie & titulo ſervire mavult, quàm egere; Curæ Timori, & Inquietudini, inter pericula & everſiones opum, ſemper obnoxia; nunquam explenda, quantumvis abundet. Sarcotheam matrem neceſſitate magis, quàm affectu ſibi conjunctam habet. Hanc cum fruſtra reprehendiſſet Arete, ad Voluptatis amœna viridaria ſe tranſtulit, ut ingentem adoleſcentium huc affluentium turbam meliori conſilio ad Virtutem reduceret, quos partim epulis & choreis, Gulam Luxuriamque ſequentes offendit, partim otio, obſcœnorumque librorum intentos lectioni, diſertâ periculorum expoſitione, in ſuas partes ſen-

tentiamque adduxit; qui proinde deſertis Voluptatis caſtris Areten inſecuti.

Ornamenta. Deſcriptiones variæ. 1. Avaritiæ, Fraudis, Uſuræ, Rapinæ, earumque habitus & morum. 2. Paupertatis contemptæ. 3. Avarorum, eorum curas, pericula, inexplebilemque aviditatem exponendo. 4. Epularum compotationis, & ſaltationis. 5. Voluptatis, Gulæ, Luxuriæ, & quomodo per otium, ſocietatem pravam, obſcœnam lectionem, ſenſuſque proprios, hæc in animum irrepant ſenſim, famamque juxta & opes conſumant. Deinde Orationes. 1. Avaritiæ Paupertatem contemnentis. 2. Aretes Avaritiæ turpitudinem, & mala exponentis. 3. Ejuſdem Voluptatis pericula & malitiam fusè declarantis. Denique Comparationes 1. Terræ neglectæ cum otioſo homine 2. Venatoris, Piſcatoris, & Venti cum Amore 3. Lolii & fluminis exundantis cum voluptate primum naſcente.

Imitatio. Pro Epulonis aut prodigi deſcriptione ſerviet, ſi poſterior pars libri præponatur, quorum ille quidem ad antrum infelix æternæ miſeriæ? hic ad fraudes rapinamque poſt longum Voluptatis ſtudium, ad ſiliquas denique cum porcis, ex umma rerum inopia redactus eſt. Pleraque hic voluptatis genera locum habent, locuſque imitationi obvius eſt. 2. Propiùs etiam imitabere, verum rudi incipientium more, ſi Avarum aliquem parentem cum profuſo filio eadem in domo componas. 3. Salomonem, nimiâ Voluptatis licentiâ, tandem ad avaritiam, & gravia ſubditorum tributa exigenda converſum, facilè exprimes. 4. Henricum VIII. Angl. Reg. voluptatis avaritiæq;) conjunctis fere, ut in Nerone vitiis addictum, ac denique à Romana Orthodoxa religione abductum, paribus lineamentis adumbrabis; 5. Remotior aliquantò, ſed elegantior imitatio futura eſſet, ſanctum hominem lucro pietatis bonorumque operum meritis intentum, tum cœleſtium rerum ſtudio, ac voluptate delinitum, pari arte induxeris, qui obſcurum in Eremo antrum, honoris mundani contemptor ſub vili, ſpecie habituque ſectetur, Paupertatis, contra Avaritiam opeſque, ſit commendator. Lautas menſas, luxum luxuriamque aſpernetur, libros pios, pro impuris, religioſorum & angelorum ſocietatem, pro vanâ amplectatur. Neque hæc, tum hoc loco, tum ... contrariorum ad contrariam ſententiam traductio tam eſt ..., ut prima ſe fronte offert: cùm non raro una negatio appoſita ſufficiat, ut ſenſus transferatur.

Parte

PArte alia qua feſſa die pallentibus umbris
Submittit rutilas, Phœbo inclinante quadrigas,
Oceanoque immergit, equos, ac Noctis in aula
Laxat anhelantes tepidis ſudoribus artus,
Antrum obſcurum ingens, habitat Dea, lurida vultum
Squalenteſque impexa comas, deformia turpi
Membra tegit cultu: Pallet miſerabile corpus
347. Exeſum curis mordacibus: aſpera rugis
Frons horret, ventremque fames, ſitis arida fauces
Obſidet, ac tetricas peragunt inſomnia noctes,
Nomen *Avaritia* eſt. ſoboles indigna parentis *Avaritia*
Sarcotheæ, quæ ſuffoſſis immenſa cavernis *cum annexis*
Abdita rimatur terræ, fodicatque trementem *ſibi vitiis*
Unguibus, ac lemures inter talpaſque ſeneſcit. *deſcripta.*
Farciat ut loculos, vacuâque recondat in arcâ,
Infelix; rutilas conflata in pondera glebas.
Nequicquam hanc genitrix, morum præcepta relinquens,
348. Increpuit cupidi ſectantem ſordida vulgi
Officia, ingeniumque tenax, dextramque rapacem.
Sæpè, ait. Excelſo primos deducimus ortus,
Nata, polo: cur degeneres affigeris auro
Stulta animos? patrio ſenſus tollaris olympo,
Et tanti dignum generis molire laborem.
Sed tamen hanc monitus piget auſcultare parentis;
Sarcotheamque piget natæ, piget indolis illam
Infauſtæ, mediiſque obſcuram deſerit antris
Colluctantem umbris, ac durà ſorte gementem,
349 Hanc volitant circum vigiles ardentibus alis
Curarum volucres, roſtriſque rapacibus inſtant,
Nec ſomnum indulgent, nec amicam nocte quietem.
Triſte ſatellitium ſtipant, diræque clientes;
Perfida Fraus, Uſura vorax, ſcelerumque Rapina
Contemptrix, Harpyiarum deterrima proles.
Os hominum ſublime gerunt, ſed pulcher in ore
Extinctus pudor obſcuro ſqualore notatur.
Ungue manus curvo fœdatæ, pectora turpi
Preſſa ſitu pendent, alvi eſt vaſtiſſima moles
350. Vix implenda ſatis. Tumulis gaudere putantur,
Et ſpectare ſuam, poſt ſtrata cadavera, prædam,
Inſomnes heredipetæ, milvique rapaces.

Fraus oculata caput, triplicique abſcondita velo,
Vulpinam occultat, clauſo ſub pectore, pellem,
Blanda quidē verbis, ſed quâ non promptior ulla
Inſidiis loculos, aurumque avertere furto,
Hæc omnem didicit vultum, ſimulataq; mendax
Ora gerens, linguam fallacibus imbuit auſis.
Fabula pro veris narratur, juſque, Fideſque
Ejurata cadunt, auroque evertitur omnis
Simplicitas, violantque ſacrum perjuria Numen:
Fallere, cum lucro, cœpit res artis haberi;
Et teſtis mutare fidem; venalia jura
Vendere cauſidicus, linguamque locare diſertam,
Aſſerere, ac pretio quæcunque negare paratus.
Judicis arbitrio, juriſque examine quondam
Cauſarum pendebat onus, trutinæque ſequaces
Hærebant recti. Themidis nunc fulva tribunal
Obtinet, & lites conſulta Pecunia finit.
Divitiæ vincunt, loculis comitantibus itur
Ad valvas tabulæ. Virtus hinc unda faceſſat.
Si nihil attulerit, nec ſummus Apollo Maronem
Juverit, *oblatis* minor eſt ſapientiæ nummis.
Fraus quoque ponderibus detraxit pondus & auro
Librarum tetigit momenta, ſequentia partem
Qua ſe cumque daret fœdi ſpes obvia lucri.
Qualis Hyperboreo tactus magnete ſequaces
Fert motus index, quocunque vocaverit Arctos
Fraus etiam docuit, falſis implere tabernas
Mercibus, & fictum naturæ inducere vultum,
Fonte meri ſatiare cados; hederâque coronam
Texere vendibili lymphæ, miſcentur amurcæ
Pingui oleo ſpeque ipsâ auri, corrumpitur aurum;
Et perdunt proprias confuſa metalla figuras.
Fraude tegunt aconita ſcyphi, vinumque veneno
Proditur & poſitâ celantur toxica mensâ
Divitibus. ſæpe hoc donum eſt, heredis avari.
Par Uſura Dolo eſt, tamen inſatiabilis ultra
Ingluvies peccat, nulloque explebilis auro
Inter opes, mendicat inops, ſteriliſque metalli
Mancipium, cultrixque amens, mercede locandum
Exhibet argentum, nummiſque vaferrima nummos

Fraus ejusque in cauſſis & mercimoniis uſus.

Simile ab acu magnete tacta.

Uſura auri inſatiabilis eſt.

Educit,

Educit, fulvoque legit de ſemine meſſem,
Quæſtibus invigilans, fenuſque ex fenore captans,
Nulla tamen ſaties: non ſi pluat aureus imbre
Jupiter, aut Hermus rutilis exundet arenis,
Ac locuples Pactolus aquis pretioſa relaxet
Flumina, & undanti perfundant guttura fluctu,
355. Ceſſet avara ſitis. minor hujus Lydia voto eſt,
Pauperiorque Tagus. Parcos culpaverit Indos,
Exiguumque Hermum, ac totum ſperabit Hydaſpem,
Tantalus in mediis nunquam ſatiabilis undis.
Eminet has inter comites violentior una:
Audendi celebris, multiſque infeſta Rapina. *Rapina, militibus, magnuque etiam Proceribus familiaris.*
Hæc conſanguineo gaudet Mavorte fidelis
Prædarum exactrix, & curvis unguibus atrox,
Autolyci neptis; docilis vacuare penates
Agricolum, pingueſque greges avertere campis,
356. Aut ſtabulis armenta ſuis. Hæc viſa repleri
Meſſibus & captam Cererem natalibus arvis
Abſtrahere: audaceſque manus inferre Deorum
Sedibus, ac ſacras templis avellere prædas.
Vivitur ex rapto Divâ ſuadente, viarum
Hæretur latebris, ſilvæque occulta tenentur,
Semitaque effuſis inopinâ fraude manîplis
Horret, & in loculos acerrima bella parantur.
Aut etiam obſcura ſub nocte faventibus umbris,
Suffoditur domus, & timido patet area furto:
357. Argentumque aurumque latens. & cara ſuppellex
Deluſis rapitur furtim cuſtodibus: arces
Deſerit arca ſuas. fallaxque pecunia migrat.
Ipſa ſuperborum mutato nomine Regum
Tecta Rapina ſubit, ſpecieque incedit honeſti
Mille ferens juris titulos, augenſque viritim
Penſa tributorum, miſeros eviſcerat artus
Privatorum hominum: capitique impendit avaro,
Quidquid ab imbellis detraxit corpore regni.
Adde quod illa truces Martis violare penates
358 Audeat, infeſtaſque etiam ſpoliare cohortes.
O quoties ablata ſibi ſtipendia miles
Indignans queritur! quoties vix mucida panis
Fruſtula fontano mollis perfuſa liquore,

Delicium famis afflictæ; dum lauta ſuperbit
Menſa ducis, loculique tument, ciſtæque rapinis!
Fertur Avarities has quondam affata miniſtras.
Eſſe mihi faciles natæ, proniſque favete
Obſequiis utcunque licet; miſerabile monſtrum
Pauperiem, noſtris procul hinc avertite tectis *Paupertas*
359. *Haud facilè emergunt quorum virtutibus obſtat* *deſpecta*
Res anguſta domi. Teneat probitatis amuſſim, *& vilis.*
Doctrinæque omnes apices, ſit Apolline major; *Iuven.*
Nil Plutus favet deerit fortuna labori,
Vileſcent virtutis opes atque artis honores,
Inferior tacito cedet Facundia Pluto.
Paupertas infame malum eſt. proſcribitur aulis,
Magnorumque aditu Regum, Vix curia vultum
Agnoſcit miſeræ; Vecors injuria valvas
Objicit, & tumidâ deſpectat fronte gementem.
360. Quin etiam propriis inviſa clientibus hoſtis,
Intentat ſervile jugum, famuloſque rebelles
Paſſa gemit, gravis ipſa ſibi, gravis ipſa miniſtris.
Hæc ubi dicta dedit, ſqualentes fronte ſerenâ
Deterſit rugas, & pallida condidit ora.
Formoſum mentita decus, coma mollior armis
Errabat mediis, habituque modeſta decoro
Et vultu, qualem virtus frugalis habebat, *Avaritia*
Pulchrior inceſſit, faciemque ac nomina turpis *ſub ſpecie*
Vertit avaritiæ, ſpeciemque obtendit honeſti. *honeſti ſæpe*
361. Sed vafram ridens Atete reſponſa parabat. *latet.*
Juſſa tacere quidem; tamen indignatio, major
Impetio, vocem expreſſit. Quid perfidâ vultum
Diſſimulas fraudeſque tegis, quidque improba cœlo
Damnatas extollis opes, ac turpia laude
Contegis, objectoque nefas tutaris honeſto
Quid ſpretum magis eſt? quid avaro divite ſervit *Avari tur-*
Fœdius? innumeris ambit ſors aurea vinclis *piter ſervi-*
Mancipiorum animos. Quicunque admiſerit aurum *unt.*
Libertate caret, laqueumque in pectora fulvum
362. Injicit, & tantum pretioſo adſtringitur hamo.
Plectendum ſcelus eſt, opibus quod avarus abundet:
Ipſe ſibi noxamque ſimul noxæque flagellum.

Con-

Conſtruit infelix, poſtquam damnata metallis
Colla jugo ſubdit (decretum nempe ſceleſtis
Supplicium) & duris exercet membra fodinis.
Infami obſequio latebris modo conditur aurum,
Ceu foſſis, hoſtem contra; modò luce ſepultum *Avarorum*
Donatur, paſcitque oculos, obnoxia ſemper *cura, timor*
Corda laborantum totq uens labor ipſe laborem *& inquies*
363. Parturit & magno partum, majore tenetur
Argentum ſtudio Subvertit cura ſoporem,
Ipſa licet ſtratis recubans, fulcitraque plumis
Molle caput; donec Mors atra papavera feſſis,
Temporibus ſpargens æterna ſopiat umbra.
Cætera quid memorem? ſtant mille pericula circum
Hoſtes mille premunt, late patet area fraudum.
Litigio premeris? Iudex exſpectat avarus:
Nec partes ſine parte abeunt Mavortia campis
364. Arma fremunt? timidæ ſunt hæc prælυdia prædæ,
Argentoque tuo palles magis omnia miti
Pace ſilent: tamen exanimi pax exulat arce
Deturbata tui, qnis enim, quâ Prædo feneſtra
Irrepat, quâ parte Dolus ſorsque atra minetur, *Opum peri-*
Sat videar, centumque vias præcludat eunti? *cula & e-*
Sint tibi centupliceſque feræ, ſintque oſtia cen- *verſio*
tum,
Excubiæ totidem, vigileſque palatia circum
Obſiſtant fortunæ; aditum tamen improba ſternet.
Et dabit immanem, quà ſe fert illa ruinam.
365. Quantumcunque tibi ſurgat domus ampla ſuperbis
Culminibus, plenæque penus, arcæque fatiſcant,
Ponderibus; multos poterit congeſta per annos
Obruere una dies, flammiſque voracibus hauſta
Condere parva cinis. ſcintilla requiritur una
Ut ruat everſis tua ſors, & gloria rebus.
Vidimus effuſam per rura virentia meſſem,
Spem magnam agricolæ, culmis fluitare ſuperbis,
Et tumidam multis vitem nutare racemis;
Iamque novos utres ac vaſa ingentia fructus
366. Exſpectare ſuos; falceſque ferire paratas;
Fenoraque agrorum ventura ſorte putantem
Agricolam; loculos, plenumque expandere pectus,

Sed brevis hora tulit mox omnia, nube coactus
Imber, & offenſum, lapidoſâ grandine, cœlum
Ingentem latâ diviſit ſtrage ruinam.
Vidimus ambuſtis reduci cum navis ab Indis
Luderet in pelago, totâ quam ſorte gravatam
Ipſe ſua felix opibus mercator agebat,
Serica portantem gemmaſque, aurumque per undas;
367. Sed rapuit levis aura aurum: pontuſque ſolutus
Ventorum imperio gemmas confudit arenæ:
Spemque ſimul navemque evertit divitis omnem.
Sed deſint forti vires, ſupraque tumultum
Fortunæ incedas, opibus ſecuris avaris;
Nil noceat, quodcunque poteſt: jurata perennem *Opes, licet*
Addicat tibi flamma fidem; pacatior aura *ſecura, nun-*
Serviat, & faciles pontus ſubmittat habenas; *quam ta-*
Velificet ſpes reſque tibi, votiſque regantur *men avaro,*
Fata tuis: tamen haud unquam ſatis eſſe putabis *ſemper plu-*
368. Quod ſatis eſt creſcetque ſitis magis ipſa bi- *rium avido*
benti. *ſufficiunt.*
Qualis ubi inflatos hydrops inſederit artus,
Triſte malum, tumidamque ferox invaſerit altum;
Serpit avara lues atque unda ſititur in undis,
Nec mare Tyrrhenum cupidos ſatiaverit hauſtus.
Plurima cum teneat, deſunt tamen omnia votis
Tantaleis, medioque Midas eſt pauper in auro.
Qui loculis fruitur, vacuis his paſcitur umbris
Nummorum afflictus, foſſique cadavere Pluti,
Concolor argento, & ſimili tumulandus in urna,
369. Dandi cauſa deeſt ſed cauſas mille petendi
Semper habet; quæſtuſque novi, fert queſtus amorem.
Incumbenſque ſuo perituræ tabilis auro
Infelix opibus. Nulla eſt in rebus egeſtas
Major Avaritiâ. deſunt poſſeſſa tenenti,
Nec quod habetur habet; partis ſimul atque parandis
Abſtinet: incertis inhians, & certa relinquens.
Servitium vecors eſt nummis tradere mentem.
Semper eget quicunque cupit, vix ulla Charybdis
Vaſtior ageſtiſque minus ſatiatur acervis
370. Lubrica res aurum eſt; multos corrupit amantes. *Opes no-*
Metropolis fraudum eſt, vitiorum ſuada, ruina *xiæ*
Mentis

Mentis virtutum ſcopulus,ſentina malorum,
Carnificina animi, curarum noxia mater.
Splendida pernicies ac nomine dives egeſtas
Dixerat hæc Arete larvamque retexit manem,
Virtutis fictæ ſpeciem,frugique colorem
Turpis Avaritiæ mediaque in nocte reliquit
Palantem,& fulvæ cogentem pondera terræ.
Sarcotheæ (quamvis natæ cognoſceret ora)
371. Diſplicuit,retroque pedes animumque retorſit.
Sed tamen invitum,Paupertas obvia monſtrum;
Et rerum metuens,pallenſque ætate Senectus
Impulerunt rurſus deſertum limen avaræ
Prolis adire, ſuâ miſerandam ſorte,parentem.
At digreſſa Arete læti viridaria Pœſti,
Florenteſque inviſit agros,ubi plurima vernis
In ſilvis ludebat avis,lapſuſque perenni
Errabant ſtreperis ſalientia flummina campis.
Texebant circum virides umbracula Myrti.
372. Deliciæ magni nemoris,lateque vaganti
Ceſpite: jucundis captabant frondibus auram.
Has inter pueri faciles, lepidæque puellæ,
Plenior & vitæ ſpatiis diverterat ætas. *Epulæ & menſarum apparatus.*
Omne genus juvenumque virumq; per avia fuſi
Certatim indulgent epulis,virideſque per herbas
Inſtaurant menſas dapibus,pretioque laborant
Irritare gulam & luxum ſectantur inertem.
Quidquid Pontus habet peregrinaque litora rarum
Suppeditant; quidquid ſilvarum conditur antris;
373. Aut fecunda parit tellus, aut educat aer:
Victima ventris erat; cuncta hunc elementa ſaginant
Innumeris ſpoliis,ſi quas Gangeticus æther
Nutrit aves,Aquiloque feras,Orienſque locuſtas,
Has ambit pretioſa fames. muloſque,lupoſque,
Et ſquillas tenues,Siculoque in gurgite nata
Oſtrea,murænaſque petunt,ſtant longa ferarum
Agmina,& in plena circum ſtatione locantur
Menſarum illecebræ: jungit ſe caprea; capis;
Ficedulæ cervis: lepori ſociata columba eſt,
374. Turdus apro: pinguique natant ſimul omnia jure,
Conveniunt Afræ volucres, & Phaſidis ales

Ac Getulus oryx non ultima gloria menſæ.
His omnes certant epulis,hic lumina carpit:
Paſcitur hic cerebro: linguas hic lautior ambit:
Nec niſi rara placent,magna eſt induſtria ventris,
Mille habet artifices, & nomina mille ciborum.
Dapſile vulgus ovat,multoque affuſa falerno
Cœna madet,poſito mutantur Cæcuba Chio. *Compotatio*
Nunc ſuccus placet ex uva deductus Ibera,
375. Nunc laudem Mareotis habet: nunc Leſota vincunt
Pocula: Rhenani ſuperant modo dona Lyæi.
Auguſtas ſtatuunt pateras, Bacchoque viciſſim
Vina coronatis libant regalia men ſis,
Atque hilares fundunt cyathos: dulcique lepore
Permiſcent calices.ſerpunt hederæque roſæque
Temporibus,mollique fluunt unguenta capillo.
Et duplici ſudore madent; quem mitis oliva;
Quemque racemiferis ſtillavis montibus uva,
Hos latices inter Thyaſii citharæque procaci
376. Alternant ſtrepitu.plectro tentatur eburno *Saltatio.*
Docta chelys,querulumque ſtrepit ſub pectine filum,
Et mollis tenero laſcivit muſica cantu,
Sollicitatque pedes. Veſtigia pendula nutum
Carminis obſervant,fidibuſque inflexa canoris,
Conſona Threiciis agitant trieterica nervis.
Pars etiam molles inter colludit Amores
Sirenum propior ſcopulis,blandiſque Voluptæ
Illecebris,tectum libans ſub melle venenum.
Artifices fraudum,leviumque magiſter amorum
337. Naſo placet,multos artis trahit ille ſequaces,
Queis Venus in muſis eſt Princeps; plurimus undis
Illicibus rapitur,qui Cypridis æquora tentat.
Rex omnes moderatur *Amor*, Regina *Voluptas* *Amoris &*
Præſidet,& plenis metatur caſtra maniplis. *voluptatis*
Ille habilem tractat pharetram; facileſque ſagittas *illecebræ,*
Projicit,& tacito præcordia ſauciat ictu
Ludentum in pratis juvenum: fert obvia telis
Pectora luxurians ætas: nec blanda timentur
Spicula; ſed multos jucunda pericula lactant,
378. Et periiſſe juvat. Tormentum mite volupta eſt:
Blanda tyrannis amor,dulciſque cupido phreneſis,
Sed

Sed Regina ſuam faciles contemnere famam,
Atque oculos verſare leves,mellitaque ſuavi
Flectere verba ſono, & molles jactare lacertos, *Voluptatis imago mores & habitus.*
Ibat ovans,teneris calcans nova lilia plantis,
Vernanteſque roſas,minio fucata genarum
Purpura, mentitumque decus memorabile frontis,
Fraudibus aptaniter,nardo fluxere capilli,
Tinctaque Achæmenium cervix ſpirabat odorem.
379. Serica diſtinctis auro variata figuris
Palla fluit; tenuique ſinus velamine condit,
Vixque oculos prohibet membris. Hanc parvula circum
Turba ruit,geniique leves molleſque puelli,
Et flores laſciva,jacit violaſque, roſaſque,
Non caritura ſuis, veris nova germina, ſpinis.
Hanc *Gula*,*Luxurieſque* comes venerantur herili *Gulæ imago & habitus.*
Obſequio Dominam.Buccas inflata tumentes
Illa ſubit,multum ſuſpirans pectore anhelo.
Et ſtomachi pondus fulcit grave,peſque vacillans
380 Vaſtam alvi molem,ventriſque abdomen,& ingens
Vix defert lumen: capum tenet altera pinguem,
Altera inundantem pateram manus:ora falerno
Arvinâque madent:dubium veſtigia corpus,
Ambiguumque caput tremulâ vertigine captum,
Nunc huc,nunc illuc rapiunt,vox ipſa ſtupeſcit,
Lingua fluit viſuſque natat,vivoque tenetur
Infelix animus ratioque oppreſſa ſepulcro.
Pauperies hæret tergo miſeramque laceſſens,
Fraudibus emungit loculos,ac nomina famæ.
381. *Luxuries* juxta graditur comptiſſima frontem *Luxuriæ habitus & mores.*
Blanda genas, laſciva oculos,criſpata capillos
Ora levis verſanſq; humeros & pectora nudans
Illecebris; ſed fallaci tegit ulcera byſſo,
Putentemque animam redolenti mitigat herbâ.
Illa veneficiis aſſueta,potenſque nocendi,
Creditur humanos magico convertere vultus
Carmine,& indignis juvenes mutare figuris
Brutarum pecudum. Nuper cui nota Tonanti
Forma ſtetit,vultuſque viri,nec ab æthere flexus;
382. Ora Suum mox prona genit, Taurive ferocis,
Obſcœnive canis,duros effeminat artus,

Et

Et mentem ſtatione movet, frangitque rebellem
Carni animum, turpique jugo premit ardua magno
Pectora plena Deo, & virtutum emollit amorem.
Nulla manet ſpecies, & honeſtæ gratia formæ.
Sarcothea hanc inter primùm ſuſcepta cohortem,
Læta voluptatis ſtudio petulantior ibat.
Molliaque obſcœnæ captabat gaudia vitæ
Delicias ſectata breves inimicaque duræ *Hominis*
383. Otia virtuti, viſa eſt ambire ſequendo; *Voluptas*
Hac tamen in præceps fœdæ mergenda paludi *brevis, &*
(Luxuriæ lacus eſt, turpiſque cloaca voluptæ) *pœnitenda.*
Ibat inobſervans, cœnoque infecta probroſo,
Damnabat miſeræ diſcrimina lubrica vitæ,
Auxilio inclamans Areten; quæ forte recepta
Camporum in medio teneros mulcebat alumnos,
Subjiciens virtutem animis, & pectora dictis
Mollia pertentans. Vos ô generoſa ſupremæ
Progenies Aretes nuper: modò fœda Voluptæ *Voluptas*
384. Mancipia, heu! fato quondam meliore creati. *primæ ætati*
Tollite Luxuriem tenero dum ſemine ſparſa *diſſuadenda.*
Creſcit, adulta necat Scelerum ſeges apta ſecuri eſt,
Dum primum cœpit levibus pubeſcere culmis.
Maturum obſiſtit crimen radicibus altis,
Convellique nequit. Vobis dum læta Juventus
Floret adhuc, tenerique dies pulchræque capaces
Virtutis ſurgunt animi, mandate labori
Ætatis primæ ſpatium, turpique voluptæ
Otia ſubtrahite ignavos amat illa clientes: *Otia men-*
385. Solertes refugit. Corrumpit inertia mentem; *tem vitiis*
Et ſenſim ſterili vitiorum damnat arenæ. *corrumpunt,*
Non ſecus ac pigro tellus neglecta colono, *quod ſimili*
Nec verſata manu, nulliſque exercita raſtris *à terra o-*
Torpet, & incultis ſterileſcit languida glebis, *ſtenditur.*
Ac tribulis horret, ſilvamque minatur inanem.
Inſidioſa quies, rerumque inimica bonarum,
Et mentis rubigo probæ eſt. Quicunque veterno
Carperis, obſcuram vives ſine nomine vitam;
Aut tibi pauperies victrix dominabitur aurum
386. Non amat ignavos. Virtus atque otia raro
Conveniunt, duris gaudet victoria pugnis.

Qui

Qui malè femineâ ſub cyclade mollis Achilles
Delituit, clypeum ſumpſit generoſus & haſtam.
Armatus placuit, dignaque in laude refulſit.
Gloria faſtidit ſegnes, Labor improbus aſtris
Extulit Heroas, famæ menſura labori
Reſpondet: laudum depaſcit inertia fructus
Caſtra voluptatis ſunt otia, regna malorum.
Sed neque deſidiam ſatis eſt fugiſſe, Labori
387. Non rarò inſidias poſuit nocitura Voluptas,
Muſarum vexilla ſequens; & Palladis arma,
Oraque, veſtitumque gerens, fucata Poeſis
Sæpe venenatas texit ſub floribus herbas.
Sæpe procax cithara eſt, latuitque in carmina virus.
Virgineâ Pallas quondam ſub imagine culta
Floruit; infelix nunc deflorata Minerva eſt.
Leno Poeta modò eſt. Laurum Venus improba geſtat;
Atque hederam myrto junxit. Stat Apollinis arcu
Nunc mollis ſuccinctùs Amor, neque ſpicula deſunt;
388. Noxia melliſluis intorquet verba figuris.
Qualis ad inſidias ſilvam venator opacam;
Aut fluvios piſcator obit: fallacibus ambo
Artibus incumbunt, vigilantque, ut perdere poſ ſint.
Talis amor; molles pendit, ceu retia, libros,
Illecebraſque locat fallax latet eſca ſub hamo,
Ut capiare, capis: tecto retineberis unco
Si deceptrices admorderis ore ſagenas.
Quæ luſit placidis, pacata per æquora ventis,
Heu nimium confiſa ratis! Mox ſenſit iniquam
389. Ventorum rabiem, ſcyllisque voracibus hæſit.
Et deploratæ rapuit ſerò arma ſalutis.
Iſta Poetarum ſunt ludicra: flecte carinam
E ſcopulis; non hi ſolum finxêre charybdes,
Sed feras fecêre tibi: quot carmina fundunt
Tot ſcyllas pariunt, ſyrteſque ac ſaxa relinquunt.
Grande pudicitiæ decus eſt, omniſque venuſtas
Huic florum inferior cedit; ſed utriſque caducus
Vernat honos, fluxumque levis rapit aura decorem,
Unus erat juvenes inter ſapientior omnes
390. Miſocreus, quem Muſa tamen deceperat illex,

Libri obſceni Poetarum caſtos perdunt.

Comparatio Amoris cum venatore piſcatore ac vento.

Dum malè conſulto verſarat amore Camœnas.
Ite ait, impuri petulanti carmine libri
Tartareos animare rogos, talemque favillam
Spargite, quæ diris innoxia ludat in umbris:
Nec ſuperos videat, nec honeſtos pectoris ignes
Obruat igne ſuo. Vos, vos decet alta tenebris
Nox immerſa ſuis, fœdæ, ſine lumine, chartæ,
Qui prior indignos in lucem protulit autor,
Dignus nocte fuit, meruit ſuccendere flammas,
391 Queis, bene promeritos, male vos ſubtraxerat antè.
Cyprigenæ procul hinc partus laſciva puellæ
Lilia quæ ſparſo tinxit cum lacte veneno:
Et roſa purpureo Veneris ſignata cruore.
Nulla pudicitiæ, niſi læſæ, ſymbola fertis.
Dixit, & impuros manibus projecit amores.
Injectoſque rogo conſumpſit in ignibus ignes.
Applauſit juveni Diva, amplexuſque ſerena
Obtulit, & monitis animum complevit honeſtis,
Ne te crede refert variis ſociiſve, lociſve.

Oratio juvenis impuros libros deteſtantis.

392 Multa Voluptatem ſuadent: ſit rarus amicus;
Hoſtis nemo tibi, paucis aſſueſce ſodalis,
Quas probitas, & ſancta fides commendat habendos.
Et Venus, & Luxus multos habuere magiſtros;
Diſcipulos ſemper dociles, natura juvabit
Si ſceleri faveant ſocii citò nempe docemur,
Quod cupimus, reliquique probant, & amamus amata.
Ducimur exemplis. Eva peccante ſequutum
Vidimus Adamum, nocuit conſorte potiri.

Societas mala ad Voluptatem ſeducit.

Vix tuto tibi te credas; carniſque animæque
393 Conſuetudo nocet quantùm licet, abſtrahe mentem
Corporis illecebris: vix hoſpes ab hoſpite tanto
Sat ſecurus ages, tacitè colludet iniquis,
Accipietque tuos valvis bipatentibus hoſtes:
Ni firmes ratione feras. Duo lumina frontis
Portarum vigiles, animi ſuper arce locati,
Sæpius excubiis abeunt, inimicaque circum
Incuſtoditum ſubrepit natio vallum
Inde frequens ſubito creſcit diſcordia motu.

Propria hominem caro & ſenſus ad voluptatem abducunt.

Urbſque

Urbſque animi diviſa jacet: trahit inde Voluptas,
394 Abſtrahit inde pudor. Mors his admiſſa feneſtris,
Prima ſubit, pœnaſque rapit poſt terga ſequentes.
Sunt oculi tibi celſa Pharos, Cynoſuraque nautis *Oculis multi*
Prævia; ſed fatuis hæc ſæpe per avia flammis *periere.*
Abducunt palantem animam, portumque relinquunt.
Sunt oculi ſcopuli, queis mens alliſa frequenti
Naufragio, præcepſque ſalus impacta pependit.
Nonne verecundam qui conſpexere Suſannam
Decrepiti, periere oculis? Jeſſejus Heros
Viderat Uriadem flammaque cupidinis arſit
Dina peregrinas videt inconſulta puellas
395. Virgo abiit, rediitque parens: quod forma Judithæ
Aſſyrio placuit, fuit hoc cervice luendum.
Nulla tot implicuit diſtorta vorago carinas,
Aut texit tot Scylla rates; quod lumine læſi
Intereunt, multis tantùm vidiſſe, periiſſe eſt.
Quid reliquos aditus memorem? ſunt mille viarum
Anfractus, quà neglectam ſubit hoſtis in arcem.
Et nocuit palpare manu; dulceſque ſitire *Vinum Ve-*
Illecebras Bacchi. liquor hic incendia paſcit: *neri guſta-*
Et flammis oleum eſt. Quantum natura requirit *tum favet.*
396 Perge lubens, quæcunque addis, fomenta malorum
Eſſe puta; molli præbes alimenta furori.
Sæpe etiam vox blanda nocet ſubmiſſa per aures
Impuro quæ felle madet, dulcique veneno.
Aurea porta auris; ſed ſæpe patentior æquo eſt, *Auditus*
Ni ſtabili firmes animo, juſtoque timore *vagus vo-*
Clauſeris illicitis: quidquid ſubmiſeris intrò, *luptatis*
Hoc penetrat, cordiſque ſinus ſibi vendicat imos. *hamus eſt.*
Excluſum facilè eſt arceri mœnibus hoſtem,
Admiſſum vis rara movet, nec grandia ſolùm
397. Tela timenda putes, levium contemptor & audax
Colluſor teneri dum nil minitabitur arcus.
Quamvis ipſe levis, nihil eſt leve, quidquid amore
Suadetur: ſenſim non intellecta voluptas
Naſcitur, evertitque animos ne ſperne tenellas *Naſcens pri-*
Silveſcentis agri fibras! dum molle per arva *mum Volup-*
Luxuriat lolium diſcet parere ligoni? *tas facilius*
Haud facilè enatum ſubiges, dum mitior unda eſt *oppri-*

Atque

Atque humili vehitur fluctu. prævertitur ingens *mitur. Si-*
Æſtus, & elati perit indignatio ponti, *mile à lo-*
398. Obice vallorum objecto cum Nereus altis *lio & flu-*
Evaſit ripis, & jam victricibus undis *mine.*
Subjectos populatur agros, vis nulla retardat.
Colluviem gravium fert illa procella malorum,
Quam vehit Eurus Amor; gravidâ quam nube voluptas
Parturit, offuſâque parit caligine luxus.
Hæc partas profligat opus, pulcherrima famæ *Voluptas*
Nomina, virtutiſque decus conſumit honeſtæ. *potentes in-*
Porrigat obſequio faſces, & victus adoret, *famat, divi-*
Victorem mundus; ſubmittat ad oſcula vultus *tes exhaurit.*
399. Heſperus, Eouſque tuos, ſoluſque puteris
Eſſe potens: niſi victori dominabere victor
Ipſe tibi, corpuſque jugo ſubmiſeris audax,
Spretor deliciarum ingens; & Cypridis ignes,
Et madidum calcans luxum. damnabere cunctis,
Irritaque in tenues vaneſcet gloria fumos.
Perſia divitias coacervet, & India gemmas
Sola tibi, heredem Crœſus, Craſſuſque Nepotem
Te velit eſſe ſuum; ſi vivis Apitius Irus
Abſolves vitam. Res eſt pretioſa Voluptas,
400 Magno alitur, magnis vendit ſua gaudia rebus.
Illa tamen quamvis membris perfuſa liqueſcat,
Et dulci nervos laxet prurigine; vires
Atterit, ac tremulos, examina lurida, morbos
Invehit, obſeſſumque animum languoribus urget.
Principio menti nebulas offundit inertes,
Et caligantem tenebris involvit, apertis *Voluptas*
Fraudibus abſiſtens. ſenſim mollitur ad arcem *ſenſim oc-*
Clandeſtina viam, cautâque enititur arte. *cupat.*
Illecebris igitur levibus præludit, & omnem
401. Induitur vultum, ſuadens nihil eſſe timendum,
Prælia nulla geri, mox indignata furentes
Pectotibus concit motus atque ariete ſævo
Convellit muros animorum, dum ſuperet vi
Præſidium omne virum, captamque everterit aulam
Mentis, & exuviis virtutum nudet opimis.
Tum ſimul irrumpunt aditus, audacia greſſu
Præcipiti; vecors comes Ignorantia, turpi

Se paſcens nebulâ : juxta timor improbus hæret,
Captivamque animamque miſero terrore flagellat.
402. Hos inter durum imperium mens ſpreta capeſſit,
Nec paret magis ipſa ſibi. Quocunque libido
Deducit, cœcuſque furor rapit, avia fertur. *Voluptatis*
Sperne Voluptatem, tectum ſub melle venenum *mala.*
Porrigit, oblatiſque tegit ſua vincula donis.
Dulce malum eſt, hilaris morbus, dementia ſuavis,
Et, qualem Sardoa ferunt, mala gramina, riſus.
Imperium vecors, carniſque doloſa tyrannis,
Morborum genitrix, fecundaque lerna dolorum,
Vernantiſque ætatis hiems, ſpoliumque decoris.
403. Ingentem his dictis juvenum Dea ſtravit acervum,
Submiſitque ſibi, deſertaque caſtra Voluptas
Luxit, & invictis Areten exhorruit armis.
Traxerat hanc Arete turmam ; ſed fraude Cupido
Inſtitit à tergo, carpſitque extrema cohortis,
Inſidiis urgens ac tecto Marte fatigans,
Irrita ſed vanis deprompſit tela pharetris ;
Multa dolens ſecumque agitans, qua parte dolorem
Leniat, & tanti ludibria vindicet hoſtis.

LIBER

LIBER V.

Brevis Libri reſolutio.

Hiſtoria. Invida atque Ira humanum genus ad æmulationem bellumque provocatum, mutuis ſeſe cladibus conficit, & alter alteri hoſtis eſt, poſtquam Deo rebellare cœpit.

Poeſis Arete, Sarcotheæ tutatrix, adverſus hoſtiles filiarum machinationes, Invidiam, triſti Noctis in antro habitantem, atque à Cupidine contra ſe incitatam aggreditur, illamque in aulis juxta atque hominum vulgo graſſantem, ſola armorum oſtentatione, per contemptum magis, quam vim profligat, ex ſublimi contra illam monte pugnans. Quem cum ſibi in acceſſum cerneret, mœroris livoriſque plena, intumeſcenſque, rupta eſt. Quæ res Iram indignatione magnâ in Areten conceptâ, excivit, cum ferocium hominum exercitu paſſim totam Sarcotheæ poſſeſſionem invadentem. In privatas illa familias per Injuriam, violentiamque diſſenſionem induxit, in Reſpublicas bella civilia, Regna inter ſe urbeſque commiſit, fœdis depopalationibus excidiiſque vaſtandas. Ipſos in ſe invicem armatos homines magnis cædibus ſtragibuſque colliſit, Arete pro Sarcotheæ defenſione nequicquam obnitente. Quanquam hæc ipſa denique in Iram arma detorſerit, unde turpiter excœcata, furore tamen indomito etiamnum Sarcotheam perſequatur.

Ornamenta. Deſcriptiones 1. Antri obſcuri, atque Invidiæ inhabitantis. 2. Vis Invidiæ, tum in aulis, tum abjectis hominibus dominantis, & optima quæque carpentis deſcribitur. 3. Iræ & Iraſcentis. 4. crudelium & furentium. 5 Diſſidii ac belli civili & pugnæ ruſticæ, 6. Excidii regnorum & oppugnationibus Urbium ac vaſtitatis illatæ. 7. Exercitus & pugnæ campeſtris deſcriptio ſimul & equi ſuperbi atque armati hominis. 8. Cædis & feritatis humanæ, tum vaſtitatis agreſtis. 9. Duelli inter Areten & Iram. Deinde Orationes duæ Aretes una, qua ſuos contra Invidiam; altera quâ adverſus iram ſuperandam animat. Denique comparationes. 1. Invidiæ cum araneo & vulture. 2, Iræ cum leæna catulis orbata. 3. Militis urbem irruentis, cum leone taurum proſternente. 4. Duo pugnantes cum tauro & lupo comparantur,

Imitatio,

Imitatio. Invidia extimulante primum Lutherus in Tetzelium ceteroſque Pontificios inſurgat. Denique nobilibus juxta ac vulgo eiſdem Invidiæ ſtimulis agitatis armatus, Iram rabiemque graviſſimam concipiat, quâ ad diſſidia excidiaque urbium ac regnorum latè per Europam graſſetur. Religione neq; quicquam ſeſe opponente. 2. Judæi potiſſimum Invidiâ concitante, atque irâ denique inflammante efferati Chriſtum Regem ſuum Cruci addixerunt. Ubi quid invidia in Phariſæis, quid in aula Caiphæ, & Pilati effecerit, quemadmodum Ira gentem illam occuparit, quomodo denique in autores verſum exitium, Solymis per Titum excisis, licebit deſcribere. 3. Perſecutiones in Chriſtianos ſub Nerone, Decio, Diocletiano aliiſque Imperatoribus, tum etiam apud Indos & Japones, ſacrificulorum ferè Invidiâ, ac Tyrannorum Irâ concitatæ cum multorum excidio hic locum habent. 4. Bella civilia, ſeditiones, ac prælia, cum Invidia plerumque atque indignatione conjuncta, non minus ſerviunt. 5. Remotior aliquantò imitatio eſſet, ſi pro Invidia Gentilitas in obſcuro antro, pro Ira Dæmonum per orbem cultorum, veramque Religionem profligantium, furor induceretur, per Xaverium aliquem apud Indos, aut per Paulum, Petrumve, apud Romanos, Græcoſve, ſubactus. Hæc exempla, tum hic, tum alibi non omnino rudi ſufficient; ut paria etiam ex ſacris profaniſque hiſtoriis meditari poſſit. Quod tamen ita faciet, ut ſibi, aliiſve, parum in hac palæſtra verſatis, ea præſcribat, primùm, quæ propriora imitationi fuerint, dum ſenſim exercitatior, ſine cortice etiam natare aliquando didicerit.

POESIS HEROICÆ SARCOTIDIS

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

LIBER V.

ATra Lycaonio domus eſt vicina Trioni.
404 Ignorata diu, rutiloque impervia Phœbo,
Nox ubi furva ſuos, denſâ caligine, currus
Inſtruit, umbrarumque animas nigrantibus alis
Spargit in obſcurum nebulis horrentibus orbem,
Hic [a] Icelum Somno genitum, docilemque miniſtrum
Morphea, fallaces rerum ſimulare figuras
Artifici memorant calamo, fuſcoque colore,
Ac facili rerum formas inducere vultu.
Atria prima terunt pavidis inſomnia plantis,
Et timor exanguis cuſtos & frigidus horror
405. Excubitor; terris confunditur aula tenebris,
Invidiæ ſedes. medio Dea conſidet antro,
Turpe nimis monſtrũ duris frons aſpera rugis,
Livida tota genas, oculosq; obliqua minaces.
Oblongi dentes, atque ora madentia tabo
Vipereo, & diro prædarum tincta cruore.
Contrahitur macie, ac miſero conſumitur æſtu,
Vixque habet oſſa cutis, niſi quod perfuſa veneno
Pectoris, inflatâ deformis turgeat alvo.
Qualis in extremo tumefactus araneus anno
Pampineas inter frondes, & muſtea Bacchi
Cornua, ſuſpenſus turget: circũ omnia venter

Invidia, eiusq; ocu(li), habitus, ac mores.

Comparatur tumenti araneo.

Oc-

a Dictus ab ἴκελος ſimilis, aliàs Phobetor à φοβεῖν terrere, quod is per phantaſmata & rerum ſimilitudines (quas cum Morpheo formare in ſomno fingitur) homines terreat.

Occupat, & plenum diſtendunt toxica pectus.
Ipſa ſuos etiam vivens eviſcerat artus
Invidia, & tacitis arrodens pectora curis,
Ceu vultur, conſumit edax. Avis illa Promethei
Fingitur; at noſtri non fallit fabula monſtri.
Illa laceſſitus penetrans ad tecta Cupido,
Auxilium ſupplex miſeram rogat. Inclyta, dixit,
Diva meis adſis: odiiſque hoſtilibus urge
Infeſtam nobis Areten; crudelia noſtris
Bella parat caſtris, victrixque triumphat in armis,
Undique Sarcotheam propugnans undique cingens.
Spicula Livoris metuit, ſtimuloſque furentis
Invidiæ: ne cede minor; ſed ſtringe ferocem
Imperio, faſtuque gravi compeſce tumentem.
Sic ait, ardentemque facem projecit, & igne
Exagitans rabidam Diris furialibus implet.
Ergo, ubi conceptis exarſerat improba flammis,
Fertur, ut inſano Mœnas ſtimulata Lyæo,
Per fora, perque agros. Quacunque per arva vagatur, *Invidia flagrans omnia corrumpit.*
Areſcunt herbæ virides & florida pratis
Germina palleſcunt; moritur roſa, lilia languent,
Totaque nobilitas florum violata recumbit.
Per medios graditur populos invecta per urbes;
Et gladios inimica ſubit; nulliquè receſſus
Hanc arcent: non caſtra premunt hoſteſque ruentem.
Non valles, nō valla tenent: penetrabit in arces, *Invidia in aulis potentum.*
Mille licet circumſtent propugnacula, pugnent
Mille virûm contrà. Greſſus ſublimibus infert
409. Sedibus, & rerum dominis verſatur in aulis.
Infelix, ſequitur felices: indiga dites:
Turpis, honoratos; aliorum infamis honore:
Divitiis pauper cunctis inviſa ſodalis:
Ipſi ingrata ſibi. Nec rebus idonea magnis;
Non bellis, non pace potens; ſed ſemper inerti
Deſidiâ torpens, atroque inflata tumore
Ringitur imbellis. Titulos probitatis anhelat
Improba; ſub vitiis ambit virtutis honorem.
Lætatur, cum quiſque dolet: gaudentibus illis
410. Reſpondet lacrymans. Sola infortunia paſcunt

Felicem miſeris, miſeram felicibus umbram.
Illa igitur ſignis Areten infeſta petebat
Contra hominum fecem educens, vulgusq́ue probroſum,
Cerdonumq́; gregẽ, ſcurriliaq́; agmina plebis
Therſitæ circum ſtipant Momique ſequuntur,
Getroneſque leves, ac mendicabula famæ,
Euclio, opumq́ue proci. ſed dux interrita riſit
Hoſtibus occurrens Arete. mox talia fatur]
Magnanimi juvenes, mavortia pectora, magnæ
411. Virtutis ſoboles; mea qui vexilla ſequuti
Hactenus indecores, neque præmia digna gerentes
Factorum, & laudis titulos, & lumina famæ
Ignoratis adhuc: pulchri modo campus honoris
Pauditur invidiam contra, vulgusq́ue rebelle
Et viles animas magnâ virtute minores,
Hic miles ſubſiſte, manet victoria ſtantes.
Invidiæ ne cede prior: minor illa recedet,
Succumbetq́; tibi; metuentes obruit audax:
Audaces metuit. niſi tu deſpexeris hoſtem,
412. Deſpiciet pedibusq́ue premet quibus illa premenda eſt.
Neglexiſſe ſat eſt, ſine telo concidit omni.
Invidiam qui ferre poteſt, viciſſe putatur.
Invidiâ gaudere licet. virtutibus umbra
Hæc comes incedit. magnis cervicibus unum
Incumbit Livoris onus, tranſitq́ue minores
Imbelleſq́ue animas, ac tantum culmina rerum
Quærit, honoratæ carpens veſtigia famæ.
Interea ex imis adrepſit vallibus agmen
Invidiæ: contraq́ue Arete ſpectabilis altis
413. Rupibus, & celsâ ſpectatrix præſidet arce,
Ac ſecura ſui fumos irridet inanes
Hoſtis, & armatæ tantum convitia linguæ.
Intentat rabidos furioſa Calumnia morſus:
Frauſq́ue ſuſurratrix inſtat, liberq́ue cavillis
Momus, & invectis ſpargit mendacia plauſtris.
Nominis hic ſugillat opes, generisq́ue decorem
Vellicat, & contra titulis infamibus inſtat.
Hic genus, & formam carpit. Virtutibus alter
Imminet, & falſo vitiorum inſpergit aceto.
414. Opprobriis, certant. nulli poſſeſſio laudis

Abjectum vulgus maximè invidum contra quod Arete ſuos animat.

Invidia neglectu ſuperatur.

Invidia carpit optima.

Invidiâ nihil intactũ boni manet.

Illiba-

Illibata manet: dentes armantur in omnes,
Et fulmen verborum atrox, linguæque minaces:
Irrita tela tamen. Nec lumen nubila Phœbo
Eripiunt; nec virtuti convitia lucem.
Eſt aliquod laudis ſpatium, & faſtigium honoris
Excelſum ac ingens. A rete quò prævia tollit
Inſignes Heroum animas; impervia ſedes
Invidiæ, nubes inter Cœlumq́ue locata.
Huc ubi nequicquam enixa eſt molimine vano
415. Incumbens, & ſeq; ſuoſq́ue ſub ima revolvens
Ex alto Invidiæ Princeps, pertæſa laborum,
Plenaque mœroris, nigro ſuffuſa veneno,
Intumuit, torquensq́ue oculos, ac pectora livens,
Expuit indignantem animam, crepuitq́ue dolendo.

Invidia ubi ſumma nequit attingere, ſeipsā conſumit.

Hac clade ingemuit vitiorum exercitus omnis,
Inprimis tamen *Ira* minax, armataque flammis
Vindicibus, furiasq́ue trahens in bella ſequaces,
Horrendùm infremuit: catulis ut fortè Leæna
Deſertis orbata furit, Getulaque frendens
416. Arva terit, ſævumq́ue rugit; veſtigia circum
Venantum explorans, diro implacabilis æſtu.

Ira rabiei cum Leæna orbata comparatur.

Haud ſecus Ira fremit: pallenti excanduit ore,
Dentibus infrendens ſtridentibus; atra minaces
Spumarum evolvunt fluctus labra flammea vultu
Lumina contracto partē detorquet in omnem;
Cœca tamen præcepsq́ue ruens, Lymphataq́ue greſſus
Implicat & trucibus nunc muta ſilentia verbis
Abrumpit, nunc voce ferox mordacia punctim
Verba jacit, rabidiq́ue infeſtat vocibus æthram.

Iraſcentis deſcriptio.

417. Silva capillorum ſeris atrocibus horret,
Inflatæq́ue micant venæ, pavidoque tremore
Fluctuat, incertumq́ue caput, concuſſaque membra,
Tempeſtas miſeranda animi præcordia circum
Æſtuat, & nigro perfundit viſcera felle,
Elato quaſſans undantia pectora motu.
Mens inter fluctus dubia eſt, ratioq́ue laborat
Naufraga, conſiliumq́ue jacet: violentia clavum
Sola tenet, remosq́ue excors inſania ducit.
Nauta animus, ratis eſt corpus, bilisq́ue profundum,
418. Unda tumor, paſſis ruit indignatio velis;

Luctantemque animam rabies quatit. impetus urget
In Brevia & Syrtes: eſt una perire voluptas.
Si deſint hoſtes, in ſe converte: e ferrum
Dira agitat, vulnusque placet quodcunque furenti;
Sola tegit conſulta dolor. totusque ſenatus
Sunt animi Furiæ, cauſæque amentia Judex.
Talis in arma ruens Aeeten truculenta petebat.
Cogitur armatorum ingens exercitus, omnes
Audaces animæ. multoque tumore ſuperbæ;
419. Dura recuſantes dominorum ſceptra miniſtri.
Quique vel imperium detrectavére ſenatus
Civiles turmæ; vel duro invíſa parenti.
Atque novercales vultus exoſa juventus. *Ira maximè*
Femineiq; greges, qui conjugis arma parantis *obnoxii.*
Ora execrantes fugiunt, thalamumque, domumque
Incendunt Furiis, & prælia ſola loquuntur.
Concurrunt Numidæ Maurique, Scythæque feroces,
Sauromatæque; Getæque truces, rigidique Geloni.
Centauri, ac Siculi notâ feritate Tyranni.
420. Rupibus immanis Scyron. lectoque Procuſtes,
Curvatâque Scinis pinu, Læſtrygones antris,
Et tauro Phalaris, paſtuque infamis equorum
Rex Thracum, Scythicosque fovens ex cæde leones.
Et Medea ferox Circeque timenda venenis.
Signa volant. tigridesq; feræ, ſæviq; dracones, *Furioſum*
Et plaudunt levibus vexilla tumentia ventis *agmen.*
Signifer ipſe Furor. Patefactus Erinnyas orcus
Junxit, & horriſonis Alecto fulget in armis,
Tiſiphoneque facem quaſſat, ſævosque Megæra
421. Intentans angues, terroribus omnia complent.
Inſidiæ circum, truculentaque mortis imago,
Et peſtes variæ. Dux agmina prævolat Ira,
Sarcotheamq; petens, Aeetenque, & quidquid amicum eſt,
Imperium crudele gerit, temeraria belli
Conſiliis, hominumque odiis: audere parata
Quodlibet, ac rapto quemvis inceſſere ferro.
Prima ſuos monuit linguis animoſa ciere *Ira, diſcor-*
Prælia, bellantûmque animos incendere dictis *diæ ac bel-*
Intentare minas, & martia ſpargere belli *lorũ inflã-*
422. Semina, fulmineo quocunque Injuria curſu *matrix.*

Provo-

Provolat, effunditque ferox violentia bigas.
Et nocuiſſe juvat, ſeu cives flamma togatos
Sæva petat; ſive hæc mediis incendia caſtris
Excitet, & ſocias convertat in arma cohortes.
Ira maritales odiis accendere tædas *Inter conjuges & amicos ſpargit diſſidia.*
Mortales docuit, flammasque furoris amantûm
Æſtibus affundens, ſuper obruit ignibus ignem.
Hinc rapitur cōcuſſa domus, jactatque flagrantes
Ira faces, magniſque animos ardoribus implet.
423. Sæpe propinato gaudet vindicta veneno,
Quod dominis ſervi, privignis dira Noverca
Miſcet, & infamis componit amica marito.
Cypridis Ira, roſas ſpinis armavit, & horros
Reddidit infeſtos Hymenæi. ſubruit omnem
Prava fidem. jus naturæ, cognataque rumpit
Fœdera amicitiæ. pugnat Cainus Abelo:
Cham patris opprobrium eſt; Chamo pater ipſe ruina.
Nec tam ſancta dedit pietas, aut vincula ſanguis,
Quæ nunquam violet furioſa libido nocendi.
424. Plurima cinxerunt juratos mœnia cives:
Quos Cœlum commune, fides, conſultaque legum
Sacratum junxêre animis; tamen Ira diremptis
Avulſit ſociale jugum: decretaque juris
Sub pedibus compreſſit ovans Violentia, recti
Cuſtos fida parum: pacem civilibus armis *Civilia bella concitat, & turpes pugnas inter familiares.*
Excuſſit, priſciſque hoſtem confudit amicis.
Decolor erubuit toga noto ſanguine tincta,
Et duro mutata ſago eſt. tentoria tectum,
Caſtra Lares multis. æſtas ac bruma feruntur,
425. Ut perdant alios. Sed & impetus arma miniſtrat,
Ingentes pateras epulantûm, & pocula fuſo
Plena mero, ac rapti diffracta ſedilia ſcamni,
Rutraque, duvulſaſque trabes, rigidaſque ſecures.
Vidimus hæc liquido multorū impacta cerebro; *Pugna ruſtica & crudelis.*
Aut medias auferre genas, dentesque revulſos
Spargere & abſciſſas deformi vulnere nares:
Aut ſaxo caput eliſum, multoque cruore
Cervicem mandidam, & turpes ſqualere capillos.
Deſerit hic claudus pugnam, quam promptus adibat.
426. Hic cladem ingentem paſſus, ſua deſiit ipſe,

Amiſſis

Amiſſis oculis, mala cernere, ſtipite frontem
Fixus, & amiſſum deflens, ſine lumine, lumen.
Vidimus adverſas civilia tela catervas
Stringere, cognataſque manus in prælia ferri
Camporum in medio civem concurrere civi,
Proque ſuis tectis decernere judice ferro,
Vendere Libertatem armis, propriiſque ſecandam
Cervicem gladiis præbere, ac turpe ſepulcrum,
Infamemque necem vitæ præferre quietæ;
427 Cum furor, & vecors ferrum indignatio ſuaſit.
Quid memorem regnorum obitus, miſeramque ruinam,
Quam præceps ſæpe Ira tulit? Non talibus unquam
Fluctibus æquoreas Nereus laxavit habenas: *Regna,*
Nec ſimilem Æolidum furioſa licentia ſtragem *urbes &*
Ulla dedit: qualem mundo intractabilis Ira *arces bel-*
Hæc maria, & ventos ſuperat nocitura procellis *lo procum-*
Integra regna premit, vulſumq; in gentibus, orbē *bunt.*
Cardinibus removet, ſolitaque à ſede repellit.
Imperii nuper decora, & ſurgentia Cœlo
428. Mœnia, firmatæque arces, munimina regni,
Procumbunt æquata ſolo. Laudavimus urbes,
Oppidaque, affluxu rerum celeberrima quondam:
Nunc contempta jacent, ſpolium deforme furoris,
Ludibriumque hoſti. Furit ingenioſa malorum
Inventrix rabies. quæcunque induſtria ſtruxit;
Ira ruit. poſitis opponimus arcibus arces,
Mutuum in excidium. vallis nova valla premuntur.
Mœnia non tantum; ſed propugnacula campus
Excipit, & cinctos ſtant munimenta per agros,
429. Adverſumq; urbes, urbs tollitur altera; donec *Vrbes tor-*
Eruta ſubſidat quaſſatis altera vallis. *mentis*
Murorum funeſta lues, baliſta, molares *quatere,*
Intorquet lapides: armataque cornua vibrat *ac vi in-*
Viminea ſub corte aries; catapulta ſagittas *vadere.*
Evomit, impulſiſque patent pomœria muris.
Sæpe tamen poſitis prenſant faſtigia ſcalis
Enixi gradibus ſcutiſque objecta repellunt
Spicula ſaxorumque ingentia pondera ſpernunt:
Aut etiam effoſſis ſubvertunt mœnia vallis,
430. Explorantes aditus occultos, viſcera ſubter

Tecta-

Terrarum illapſi, quà ſe via proxima pandit,
Hàc iter eſt paucos diſcrimina tarda morantur.
Vindictæ ſtudium, prædæque inſana libido
Gaudet in adverſis. norunt contemnere vitam,
Ut vitam rapiant; & blanda pericula cenſent,
Dum metuant alii, ferrumque in viſcera condant.
Fit via vi, ſtrictoque aditus mucrone parantur.
Cæduntur, cæduntque ſimul, confuſaque pugnant
Prælia, ſucciſas alii per mœnia dextras
431. Infundunt urbi, ſed toto corpore muris
Abſcedunt victi, & foſſis volvuntur apertis.
Evincunt murorum alii molimina, multo
Vulnere deformes: vires audacia præſtat,
Atque laceſſitâ mens fortior emicat irâ.
Qualis in arma Leo Libycis ſe fundit arenis *Leſi, ma-*
Immanem adverſus Taurum; cum frontis acutæ *gis furiunt,*
Cuſpide perſtrictus, laceros perfunditur armos *ut leo cum*
Sanguine purpureo; rabies tunc efferа creſcit, *tauro pu-*
Crudeleſque micant oculi, frendensque rugitu. *gnans.*
432. Fertur, & ingentes oris diducit hiatus.
Hinc ungues, cauda inde minax armantur, & ictum
Fatalem intentant: donec ſaltu emicat audax,
Et medium inflictis Tauro rapit unguibus armum,
Ille ruit, prædamque Leo ſortitur opimam.
Talis in obſtantes miles fremit horridus ore,
Ac ferro crudele micans, captivaque, rupto
Obice clauſtrorum, venientibus oppida complet
Agminibus. totâ mucro graſſatur in urbe,
Et vaſtatrices miſcent incendia flammæ.
433. Diripiuntur opes, congeſtum tempore longo *Vrbes ſpo-*
Annorum, & vitæ ſenius, pretiumque laboris *liantur, ſa-*
Sudatum quondam proavis, ſeroque nepoti *cra vio-*
Tranſmiſſum, rapit una dies; ſpoliumq; ſenectæ *lantur &c.*
Detrahit, & patrio defraudat munere prolem.
Nubilis ereptum luxit quoque virgo pudorem,
Conjugiique fidem conjunx, altaria ſacris
Nuda ſuis, divûmque thori, violata rapinis
Amiſêre decus, ſpoliantur civibus urbes,
Urbs domibus, domus ornatu: ſoluſque gubernat
434. Terror, & informi ſqualeſcunt omnia luctu.

Camporum in medio nonnunquã exercitus ingens *Exercitus*
Arma fremit, rapit arma minax. Dux Ira gubernat. *campeſtris*
Sarmaticis pars fertur equis, ſpumantia torquens
Ora manu, tumidoſque premens calcaribus armos
It ſonipes, preſſiſque ferox luctatur habenis, *Equus*
Luxurians, quatienſque jubas cervice ſuperbâ. *ſuperbus.*
Inſultanſque ſolo, ſinuoſa volumina crurum
Torquet, & æthereas hinnitibus incitat auras.
Pars pedes incedit, latosque effuſa per agros,
435. Ordinibus certis graditur, vallataque turmis
Ipſa catervatim medio ruit agmine campi
Ala levis circum. ſtrictis haſtilibus horret
Area camporum, ſplendeſcit ahenea caſſis, *Armati.*
Sanguineæque tremunt plumarum in vertice criſtæ.
Et bellatorum clypei, fulvusque coruſcis
Ignibus umbo micat: duro lorica metallo
Aſpera nexilibus defendit pectora ſquamis,
Hinc pendent arcus Scythici, Creſſæque pharetræ,
Quæque venenato minitantur ſpicula ferro.
436. Inde cruentatis ſpectantur Amazones haſtis,
Stridentemque manus torquet balearica fundam
Glande minax. Harpen Thraces, rotat Helvetus enſem
Abſtractum lateri. fulget ſeges ærea campis,
Atque repercuſſis radiorum argentea flammis
Arma micant, tremulamque implent ardoribus æthram.
Tortilis ærato lituus fremit ore ſonorum
Carmen & armato plaudit tuba martia bello,
Tympanaque impulſas frangunt clangoribus auras.
Adſtrepit Eumenidum rabies, raucoque boatu,
437. Stridula, ſerpentesque quatit, flammasque coruſcat.
Omnia terror habet: furor improbus omnia complet,
Sic Areten contra jaculis inſtructa, virisque,
Ira ruit, multumque odiis ſuccendit acerbis
Indignantûm animos, & ſpicula torquet in hoſtem.
Adverſæ gaudent acies, & martia ferro
Pectora, juratas in prælia jungere vires, *Pugna cam-*
Conſertasq; cruore manus. Cœlumq; tumultu *peſtris.*
Compleri, raptumque diem ſub nube latere
Pulvereâ, & mediis confuſos hoſtibus hoſtes.
438. Audax Marte virum vir preſſit, & enſibus enſes,

Pectora

Pectora pectoribus, ſcutiſque hærentia ſcuta
Horrendum ſtrepuêre. furor latè omnia traxit
Rapta ſuo vexilla Duci. proſtrata virorum
Agmina, turbatæque acies, miſtæque phalanges
Confundunt hoſtemque & amicum, & tela, necemque,
Atq; orco manes jungunt, trepidasq; cohortes *Cædes varia,*
Umbrarū ſociant, ſtygiosq; in carcere claudunt. *& ſtrages*
Non unum mortis genus eſt; hic ſpicula nervo *cadentium.*
Evibrata gravi ſubter præcordia condit,
439. Vitalem effundens animam, quà proxima lethi
Eſt via: ſuccumbunt alii cervice minores:
Aut trunci manibus, gladiorum meſſis acerba.
Lancea multorum gaudet ſatiata cruore,
Purpureasque rapit turmas, pars acta ſub haſtam
Venditur infelix morti: durumque tributum
Perſolvit vitæ nulli ſua vulnera deſunt.
Victores victique cadunt: decernere ferro
Sic juvat alternis quædam eſt periiſſe voluptas.
Illuſtres animæ juvenum ſolatia vixdum
440. Libatæ effundunt vitæ, lenibuſque cruenta
Funera permiſcent. æquat mors Hectora lixis,
Therſitæ Paridem. confuſus equûmque virûmque
Eſt cruor, & tumulus; Cœlum commune ſepulcrum eſt;
Triſtiaque infauſtis ſparguntur pabula corvis.
O nimium demens rabies, & ſtulta nocendi
Ambitio! quantis involvis caſibus orbem
Exitium fatale furor! terra ipſa nefandum *Hominū in*
Horreſcit ſentitque malum, cum decolor undâ *homines fu-*
Sanguineâ tegitur; mutatis flumina lymphis *ror major*
441. Accuſant facinus; nec habent elementa colorē. *quā ferarū.*
Ipſaque peſtiferis ulciſcitur æthra venenis
Pectoris humani rabiem, viruſque cruentum:
Et quibus abſtinuit gladius victoribus, orco
Deſtinat, umbrarumque reos in carcere frenat.
Ingenium natura feris tolerantius æqui,
Et tribuit crudele minus. nil tigride ſæva
Sævius, at generi parcit. furit urſa Libyſtis,
Sed conſanguineas ſtrages Martemque peroſa eſt:
Mutua pax ſociat quamvis genus acre luporum:

442. Soli homini lupus alter homo eſt, dulciſque libido
Eſt nocuiſſe pari. Ferro ſubvertitur orbis,
Et totæ pereunt gentes. Victoria Laudis
Plus habet, excíſas quæ latè eſt fuſa per urbes.
Ipſe etiam ſpoliatur ager, damnataque tellus
Opprimitur, ponduſque ſubit commune malorum.
Quæ plaga fructiferis olim florebat ariſtis,
Et falcem quamvis avidam ſatiabat opimi *Agrorum*
Meſſoris, latè populos, & aratra recenſens: *vaſtitas.*
Nunc alit (agricolis viduata & meſſis egena)
443. Silveſtres ſteriles dumos: ſpinæque, rubique
Finibus agrorum regnant. & lurida vaſtat
Arva fames, magnis palatia celſa ruinis,
Ruricolumque domus, & verſæ ſedibus urbes
Excidio miſeranda jacentq;, dignumque ſepulcris
Nomen habent: tantum domorum ingentia buſta
Et confuſa cinis ſupereſt. inſana voluptas
Bellonæ, & ſtulti monumentum illuſtre furoris.
Non tamen hæc meta eſt, aut finis certa malorum;
Sed deſperatis Mars & Mors dura catenas *Deſperatis*
444. Injicit, ac miſero cogit ſuccumbere fato *bellum ce-*
Cui parcit funeſta fames, cognataque bello *dunt.*
Dira lues; hunc ad Martem rapit improbus ardor
Speſque afflicta domi. Mars cladibus auctior ipſis
Diteſcit, recipitque viros, quos perdidit olim.
Sic miſeris eſt vulnus idem medicinaque bellum,
Sic alit ira faces: ſic Mars ex Marte fovetur.
Fortunæ numquam deerunt, Iræque nocendi
Mille viæ: donec tumidos moderabitur audax
Regnorum proceres, & ſceptra potentia ſceptris *Ira & cu-*
445 Opponet. Vindicta ferox regnumque cupitum, *piditate*
Et furor offenſæ, mentemque orbemq; fatigant; *Regum re-*
Momentoque levi rapiunt nutantia Regum *gna colli-*
Pectora, quo ſuadet rabies, nulloque cupido *duntur.*
Limite regnanti deſcripta ſit Africa regnum,
Europam jam Marte premet, cupietque triumphis
Annumerare ſuis ſupplex Europa regatur.
Trojanos furor iſte petet; quicunque meretur
Servitium titulus; nec cum famulabitur orbis;

Ira tumorque ruent, ſuperis audacia bellum
446. Inferet, invictiſque amens minitabitur aſtris,
His ruit Ira malis, terramque furoribus implet,
Aſſertrix ſcelerum, ſanctæque inimica quieti,
Impia ſacrilegis meditatur prælia dextris.
Sarcotheam, Divumque audax contemnere leges.
Negligitur virtus. & fas, & jura premuntur.
Paulatim vitiis pectus firmatur, & orbis
Indulget Furiis, & inique militat Iræ. *Aretes*
Indignantem igitur miſcentemque omnia circum *Iram repri-*
Infeſtis Arete ſignis petit, arma furenti *mentis, ora-*
447. Opponens, prohibenſque vias adverſa minanti. *tio.*
Ergone tu noſtris inquit, temeraria regnis
Fatales infeſte gradus, & fraudibus auſis
Infauſtaque manu ſævam intentate ruinam?
Crudelis, quo te transverſam inſania torquet?
Siſte pedem, ſatis ærumnarum, & cladium abunde eſt.
Sarcotheæ dudum inſultas; tulimuſque protervum
Imperiumque minaſque diu, compeſce furorem,
Et patiare æquas juſtæ rationis habenas.
Sarcotheæ ſua libertas, & gloria conſtet;
448. Excutiat ſecura jugum, nulloque teneri
Servitio, tanta ſpectetur origine, ſanguis.
Hoc pietas, & jura volunt. cede improba matri,
Cæde *Deæ*, *Furias*que ſuo Phlegethonte coerce.
Dixit; & armatas contra tulit inclyta turmas
Virtutum, dux ipſa præit, vexilla ſequuntur.
Non tulit Ira minas, ſed hianti ſpumea rictu
Os torquet, nigroque animum perfuſa veneno
Horrendum fremit, abrumpitque minacia verba,
Telum inter voces librans, ſtridentia fractis
449. Spicula jactantur ventis, ac certa feruntur *Arma ipſi*
In latus obliquum, confinia pectoris alti. *autori no-*
Excepit lorica ruens innoxia ferrum *xia & tela*
Et retro tulit obſiſtens adamantina. Telum *retorta.*
Frangitur, acceptumque refert pro vulnere vulnus.
Qualis inadverſam navis temeraria rupem
Fuſa ruit, perflat ſaxum, ratis icta fatiſcit.
Ille tamen jaculis iterumque iterumque laceſſit,
Delaſſatque arcum, pharetramque exhaurit inanem

 Nequic-

Nequicquam. Nihil hæc Divam terrere procella
450. Invictam potuit: ſtetit inconcuſſa Virago
Et clypeo fuſum jaculorum reppulit imbrem.
Provida namque Arete, rutilis firmaverat armis
Infractum pectus; capiti ſedet ærea caſſis,
Et chalybe induratus apex, auroque, trilicem
Induitur loricam humeris; parmæque decorum
Altera fulcit onus, tractat manus altera ferrum.
Talem ira aggreditur. propiuſque accendere Martem
Auſa premit juncto Divæ veſtigia greſſu, *Ductum*
Audacemque manum capulo admovet, & rapit *auſpicanti*
enſem *noxium.*
451. Ore ſuper frendens, dabis, en, dabis, improba pœnam,
Clamat; & elatam librat furioſa machæram
Verticis in medium, atque audaci deſtinat ictu,
Et cerebrum, & vitam ruituræ evertere Nymphæ.
Dura machæra quidem, tamen intractabile ferrum
Durior obnixo retudit galea icta metallo,
Tinnitum reddens vacuum, chalybemque revellens
A capulo, retroque adigens ferientis in ora.
Perdidit afflictum miſerando vulnere lumen. *Ira propriis*
Inde ruit caſſis oculorum orbata feneſtris *armis excæ-*
452. Ira furens, triſtemq; refert poſt prælia cladem. *cata*
Haud aliter taurus, mediis quem Sarmata paſtor
Eduxit campis, cum ſe lupus obvins atrâ, *Comparatio*
Effundit ſtimulante fame, ſitienſque cruoris *duellantium*
Involat; obſiſtit generoſus & impiger hoſti, *cum Tauro*
Qua ſe cunque ferat, caput objicit, ardua jactans. *& Lupo.*
Cornua, luctantemque feram, ſpe ludit inani.
Illa ruit, cornuque oculos eliſa patentes,
Cœca ſtupet, lumenque ſuum, ſpoliumque requirit.
Aut etiam patulos diducens bellua rictus,
453. Armati capitis præacutam cuſpide frontem
Faucibus immergit mediis, prædeque tenetur
Præda ſuæ. ſic Ira ferox dum tingitur hoſtem
Infractum contra, ſubita ſe cuſpide ſenſit
Perſtringi, trepidoque hæſit perculſa timore
Excipiens collo laqueum, vincliſque furentes
Stricta manus, Areten ſequitur captiva trahentem,
Sæpius illa tamen, quantumvis cœca, catenas

Rum-

Rumpit,& effuſas odiorum laxat habenas, *Sarcotheam*
Sarcotheamq; agitat, verſiſque incendia regnis *infelicem*
454 Excitat,& dubiũ quatit imò à cardine mundũ. *Matrem Ira*
Vos Superi, quos juſtus amor, quos cura ſuorum *exagitat*
Occupat, afflictæ tandem miſereſcite Matris,
Ne, precor, Antitheo tantas concedite vires,
Autori ſcelerum; qui nunc ultricibus orbem
Devaſtat Furiis,& cœpta piacula noxis
Accumulat, ſuaſor tantorum ultorque malorum.
Parcite Sarcotheæ, meritis conſtringite vinclis
Vaſtatorem hominum, Furiæ claudantur averno;
Nec Matri noceat Vitiorum infauſta propago.
455. Sic tibi terrarum Domino, Regique polorum,
Sarcothea æternum, dignis obnoxia votis,
Serviet,& tanti ſtatuet monumenta favoris.

LYRI-

Admodum Reverendo & Ampliſſimo Domino,

DOMINO

PAVLO AVSSEMIO

Metropolitanæ Illuſtris, & inſignis Collegiatæ ad S. Cuniberti Col. reſpective Decano, Canonico Capitul. meritiſſimo. Sereniſſimi Princ. Electoris Colon. Conſiliario intimo, & librorum in alma Univerſit. Colon. Cenſori, Domino ſuo colendiſſimo.

PErmitte, digniſſime doctiſſimeque Præſulum, ut graviora Tua ſtudia remiſſioribus hiſce Vatum luſibus interpellem: quibus, ut apprimè eruditus es, ita ſeveriores nonnunquam curas, honeſto ſapientum virorum laxamento, temperare conſueviſti. Iis quiſque delectatur artibus, quibus olim eſt innutritus. In hac eruditionis Palæſtra non perfunctorio verſatus opere, perq; omnem ſcientiarum circumductus ambitum, & quà audiendo, quà docendo progreſſus, antiquiſſima quondam

Montanorum in Gymnade plurium annorum Profeſſor, privatimque deinde, ac publicè, in Theologicis ac Iuris diſciplinis verſatus, hoc poſtremò aſſecutus es, quod virum omni ſcientiarum genere excultum decere, atque ad ſumma Eccleſiaſticorum Præſulum munia aptare poſſit, idque iccirco maximè, quòd ad hunc circulum ac velut annulum ſcientiarum, quo humanas divinaſque diſciplinas capaciſſima mente complecteris, pulcherrimam gemmam adjunxeris, conſtantem probatamque multis argumentis virtutem, quâ ſummorum, infimorumque, quibus quidem familiarius innotuiſti, amorem promereris. Quæ tantò fidentius dico, quod ea dimiſſione animi eſſe intelligam, qua hæc facilè ſine arrogantia queas admittere, ea mentis propoſitique firmitudine, ut hanc meam aliorumque de te conceptam opinionem non inflexa poſſis conſtantia tueri: ne aut falſam nōs tui nominis prædicationem, aut fictum Tu ſolummodo Virtutis Sapientiæque habitum ſumpſiſſe videaris. Sed & illâ, qua graviſſimōs ceteroquin mores, atque autoritate plenos, dignoſque illis, quas in Eccleſia & apud viros Principes adiiſti cum munere, dignitatibus, condire ſoles humanitate provocatus, tum amore, affectuque, quem erga bonas literas earumque cultores oſtendis ſingulari, hæc pro-

prorupi audaciæ; ut literarias haſce exercitationes, poetitoſque luſus, olim inter harum artium in ſcholis traditionem natos, jamque iteratis typis commiſſos, Tuo Nomini, velut Mecœnatis optimi, inſcriberem, & jure aliis illarum artium imperitis præferrem. Imitabor hic Romani Vatis ingenium, qui, cùm ſua publico in conſeſſu recitaret carmina, ſenſim reliquis mora ac tædio victis, defluentibus ac ſolo Catone ad audiendum reliquo, ſuos tamen verſus concinnere non deſtitit, causâ additâ, quod ſolus Cato ſibi eſſet inſtar omnium: *Enimverò ſi Tuo hæc unius judicio probavero, aliorum non magnopere reformido, inſtar omnium mihi erit, qui multarum unus artium ſcientiarumque perfectionem complectitur. Nec tamen aliena prorſus ab Eccleſiaſtica vitæ inſtituto daturus ſum, cum priſcorum Vatum lenocinia his minimè fidibus attemperem, nec Thaides, aut Cynthias, leviculumque Cupidinem, hujus animam poeſios eſſe voluerim, ſed pro Cupidine quandoque Chriſtus, pro Cynthia Virgo Deipara in carmen veniat; neque alia, quam ad virtutem, & illuſtrem de vitiis ac mundo victoriam, ſpargantur illecebræ, ac ſtimuli ſubjiciantur. Quo imprimis oblectamento cum Te capi non ignorem, & has tibi Sirenes præ lubricis illâ fabuloſisque Veterum, gratiori oda modu-*

CAPUT I.

De natura Lyricæ Poeſios, ejusq́; apud Veteres uſu, & etymologia.

INter præcipuas Eloquentiæ ligatæ ſpecies, reliqua eſt poeſis Lyrica, quæ ad Elegiacam ſuavitatem, majeſtatem quandam adjungit Heroicam, ut iccirco poſt utrumque carminis genus, ſuo quodam jure, pertractetur, præſertim cum ad ſcribendum plus difficultatis adferat, non tam concipiendi, quàm ſtyli ad hanc dignitatem efformandi rationibus: adeoque robuſtiorem, magiſque exercitatam manum poſtulet. Quæ cauſa ad pulcherrimum hoc litterarum decus, poſt unum apud Latinos Horatium, perquam raros admiſit; dum cultiſſima hac ætate illuſtres duo, hujus Eloquentiæ aſſertores, Matthias Caſimirus Sarbievius & Jacobus Balde, Societatis Ieſu Religioſi, in lucem ſeſe extulerunt, ſuis etiam ſcribendi virtutibus Horatio componendi.

Lyrica poeſis ſic dicta eſt, quod hæc olim harmonica fuerit, & ad Lyram ſolita concini. Triplicia verò potiſſimum inſtrumenta erant, ad quæ meliorum carminum verſus adhibiti comperiuntur alia nervis ad tactum conſonantibus intenſa ἔντατα dicta ſunt; ut Lyra & Cithara: alia, pulſu ad muſicam harmoniam agitata κρȣςὰ appellabantur; ut ſunt, tympana, ſiſtra ac cymbala, ſed minori in uſu: alia denique, flatu oris animata, ut tibiæ, tubæque, ἐμπνευςὰ nuncupata. Porrò, cum Lyra & tibia præcipuo in uſu eſſent, Poetæ melici alii λυρῳδοὶ, alii αὐλῳδοὶ appellati ſunt Utriuſque verò inſtrumenti in Anacreontæa, Pindaricaque, apud Græcos; in Horatiana, apud Latinos, poeſi uſus fuit, Tibiam in Elegiaca etiam poeſi adhibuerunt, unde & Baptiſta Pius & Tarq. Gallutius Lyricis Elegiam adſcribendam putârunt, ut nimirum, quidquid melicum eſſet, huc convocarent. Sed hoc pacto etiam Bucolicis ad tibiam, ſi Maroni credimus, decantari ſolitis, inter Lyrica locus erit deſignandus. Nos igitur, formæ potiſſimum ſtylique diverſitate nixi, cœpto inveteratoque, multorum opinione, diſcrimini inhærebimus; præſertim cum, inſtrumentali harmoniâ abrogatâ, ille tantum metri verſuumque concentus in oratione ſteterit, ex quo natura diſtinctioque hujus poeſios jure optimo deſumitur.

Adjun-

Adjunctus huic olim Poeſi ſaltus,circa Deorum aras, triplici fuit diſcrimine.Primò,à dextra in ſiniſtram partem,converſione factâ.Unde ſtrophe.ſeu verſio,prima pars Odæ(id eſt,cantus)dici videtur. Deinde, viâ oppoſitâ à ſiniſtra ad dextram reverſio facta eſt: hinc dicta Antiſtrophe, Denique ante aram ſubſiſtere ſoliti per Epodon cantum abſolvebant. Unde libro Horatii ultimo,quod concludat abſolvatque cantum,etiamſi quædam ex his poemata tempore antea condita fuerint (ut Torrentius obſervat)nomen hoc tributum eſſe,haud immeritò Scaliger judicat. Cùm hoc carminum genus ex natura ſua hunc titulum præ reliquis non poſtulet.

CAPUT II.

De materia Lyrici carminis & conceptuum varietate.

PRimò hæc tantùm poeſis res geſtas laudeſque Deorum complexa eſt,ſed deinde latiſſimè extenſa,ut Horatius indicat.

Muſa dedit fidibus Divos,pueroſque Deorum,
Et pugilem victorem. & equum certamine primum,
Et juvenum curas, & libera vina referre.

Paucis abſolvere potuiſſet. nil non Lyræ conceſſum eſſe, quòd honeſtâ cum voluptate, brevi ſcribendi argumento, cantuque exponi, proponique queat. Ut proinde omnem Elegiæ materiam concipiendique rationem facile admittat, in quibus ab Epopœja magis deflectit. Gaudet tamen etiam rebus grandioribus,ſed minus prolixe exornandis: quod cantus produci non ſoleat. Quocirca illi 1. Hymni de Deo, ejuſque attributis & admirandis operibus,ut creatione,redemptione &c. conveniunt.quo & Cœlites,eorumque impenſa nobis ſpectant beneficia. 2. Heroicarum virtutum,ſcientiarumque laudes, Vitiorum inſectationes,dehortationeſque, vota, conſilia, apprecationes, narrationes rerum gravium adhiberi poſſunt. 3. Sympoſiacis honeſtè tractatis locorum,victoriarum, triumphorum &c. deſcriptiones licebit adjicere. Verùm, ut in rebus gravioribus non ſubitò abrumpenda oratio eſt; ita cavendum, ne ad vaſtas rerum geſtarum hiſtorias,bellorumque deſcriptiones Lyram admoveas nimia contentione frangendam. Hoc Epicis officium relinquendum,atque iſta mediocritate incedendum erit, quæ ferè media ſit inter Horatii,abruptam quandoque brevitatem,

& nimium ſubinde productam Pindari odarum longitudinem: ne aut ſpiritum dicentis oratio exhauriat, aut etiamnum pluribus inhiantem deſtituat,

Ad conceptum hujus carminis brevis alicujus rei propoſitio expoſitio aut deſcriptio, ratio item una rei faciendæ aut omittendæ ſufficit. Ita Hor. lib. 1. Od. 1. aliud nihil agit, quam quod Mœcenati dicat: alios aliis rebus (idque per enumerationem aliquot partium) ſe carminibus ſcribendis delectari. Od. XI monens Leuconoen, ne de futuris ſolicita ſit. Od X. Mercurii facta deſcribit. Od. IX. duramque hiemem foco & mero leniendam ſine cura futurorum. Plura exempla paſſim obvia quæ ſine ullo concipiendi artificio in hac poeſi elaborata ſunt. Sed cum hæc inſtructione non egeant, ad alia poetarum magis propria, quæ fictionem aliquam includunt, vertimur.

Fictionum in hac poeſi & libertas magna & gratia. Quocirca illa recolenda erunt harum rerum curioſo, quæ part 1. lib. 1. c. 27. 28. 29. & 30. copiosè tradidimus diverſa in diverſis fingendi concipiendique genera, quæ pleraque huic carminum ingenio aptari poterant. Hæc tamen nonnullis, huic imprimis poeſi idoneis, fingendi exemplis illuſtrabimus ipſos breviter conceptuum fontes deſignando. Univerſim illud *obſervandum*, quòd, cum Poeta à fingendo nomen ducat, quamdam velut Dei perſonam induat rebuſq; omnibus, cum ſummâ poteſtate, quodammodo præſideat nondum facta condat, jam facta deſtruat, aut permutet, ficto quodam imperio atque indultâ orationis libertate, pictori hac in re ſimilis, cujus in poteſtate imago eſt, quam conficit. hoc enim quod ille coloribus, hic pigmentis quibusdam orationis agit, ut earum, quas deſcribit, rerum novam aliquam & raro aut nunquam conſpectam imaginem animis objiciat qua & cum voluptate percipiantur, & altiſſime inſideant. *Obſervandum* deinde Poetæ erit, quam rem deſcribendam ſuſceperit aliter enim de rebus animatis, quam inanimis fingendum, alio etiam plerumque conceptu Deum quàm hominem laudaturus eſt; gratulabitur, quàm reprehendet; docebit, quàm ſolabitur. Vide ea de re loca cit & inprimis cap. 20. quæ ſuo etiam quiſque ingenio, niſi hebes prorſus fuerit, aſſequetur, ſufficiet itaque me concipiendi fontes non omnino rudibus indicaſſe.

1. Igitur Poeta circa ſe, ſuamque perſonam, fingendo mutandoque verſari poterit. Quo ſæpe conceptu rarioribus fictionibus prælu-

præluditur, ut ſi cum Dædalo alas, cum Mercurio talaria induat, vel Pegaſum ſibi delatum fingat, aut Iovis raptum Aquila, aut Eliæ vectum curru, admiranda quædam, aut cœli, aut orbis alterius ſpectacula. Deinde ſi metamorphoſi aliqua verſum ſe, aliumve cum Proteo in hanc illamve hominis formam, in Cygnum avem, in Elephantem, Equum, Canem, Agnum aut Leonem, ſive veneficio, ſive etiam cœleſti Virtute comminiſcatur, donec herbæ, aut aræ alicujus attactu reſtiturus ſit, poſtquam illa, quæ vel in mari, vel in aulis Regum, vel inter Paſtores & Ruſticos clam acta præſens didiciſſet, omnemque fortunam inſtar Aſini Apulei expertus eſſet; aut etiam, pro cupiditate, in hoſtes ſub Leonis pelle deſæviiſſet. Veruntamen hæc ſtrictim in hac poeſi pertractanda erunt. Vide Hor. lib. 2. Od. 19.

2. Alias extra ſe creaturas, velut novas in cœlo terrave, ac remotis inſulis, licebit conſtituere. Quales in fabulis Sirenes, Centauri, Satyrique, Argi, Monopedes, Monophthalmi, Briarei Iani, Geryones, ad Voluptatis, Pugnacitatis, Levitatis, Vigilantiæ, Tarditatis &c. imagines exprimendas quibus deinde facta etiam naturis convenientia aptantur. Ita Prudentiæ ſimulacro à tergo ac fronte rectè oculos dederis, Superbiam inflato ventre atque aere paſtam conſtitues, Loquacitati plura ora, manumque unam tribues. Mors quoque & Vita, Virtutes ac Vitia ſuis perſonis animantur, Dei Providentia, Fortitudo, Iuſtitia, certo habitu cultuque poetico velut pro theatro, induitur.

3. Artefacta varia in honorem, aut contumeliam excitantur; ut trophæa victori, arcus triumphanti, Mauſolæa morienti, Templa aræque ſacrificanti, infames furcæ & cataſtæ damnato &c. Ita eadem quoque ad honoris reſtitutionem, aut deſtructionem licebit demoliri. Quod etiam in aliis honoris inſignibus, ut paludamentis, armis, coronis, aureis monilibus, annulis atque id genus ceteris, vel conficiendis offerendiſque, vel deſtruendis auferendiſque locum reperiet,

4. Imaginarias Reſpublicas, familias, exercitus, armorum officinas, venalium rerum tabernas, venationes, aurigationes, concertationes, aut ſerias, aut ludicras, hominum beſtiarumque, loca aut horrida, aut amœna, in terra, mari, aere cœlove excitat. v. g. Fortunæ atque inconſtantiæ aulicæ, militaris, mercatoriæ, lubricæ juventutis &c. domicilium, rotas, ſortesque

quæ in cœlo Lunæ collocat. Armamentarium Inſtructiſſimum, omniſque artis bellicæ machinas in hanc illamve gentem adhibendas, aut jam uſurpatas in cœlo Martis, ſic in cœlo Mercurii ſecreta Regum Principumque conſilia, arteſque per tributa variè regnorum opes congerendi: in cœlo Veneris omnia Voluptatum inſtrumenta, & lenocinia, quibus per luxum ornatur nutriturque corpus ac forma excolitur: in cœlo Jovis ambitionis ac ſuperbiæ aula extollatur. In cœlo tamen Solis, non tantum honoris, ſed & bonarum artium virtutiſque collocari regnum, uti in cœlo Saturni, aut ſenilis avaritiæ, aut pacis aureæ ſedes figi poterit. Mars etiam, tam virorum fortium, quàm turbulentorum campum pandere videtur. Hinc etiam inſtrumenta, aut arma, Poëtæ licebit deſumere, ut à Marte contra hoſtes clypeum Perſei, aut Achillis haſtam, aut Æneæ loricam, aut ſcutum Jovis, aut Palladium vel ancile Romanorum, aut nova etiam arte fabricatum quippiam. Sic ex Solis ac *Phœbi* aula Artiumque domicilio citharam Apollinis, aut Amphionis teſtudinem Orpheive lyram, Muſarum pennas, famæ alas, aut ejuſcemodi rem aliquam novo licet fictam ingenio traducetur. Ex equis etiam *Phœbi* poſtulatus ad celerrimum iter conficiendum faciet. Aquila aut Delphi ſubvectum humeris per liquidos cœlos ad fulmineam Jovis aulam, vel patriæ exoptatæ portum transferet. In cœlo etiam venationes cœleſtium inſtitui ferarum poterunt, eædem inter ſe, ut cum Leone Taurus, committi certamine par de aucupio, ac piſcatione ratio, de aurigatione, curſuque in ſtadio, aut hippodromo, Diana, Pallade, Hercule aliiſve moderatoribus. Latiſſimus hic ad omnem poëſin campus eſt.

5. Poëta ad perſonas alias narrandi laudandi, reprehendendi, gratulandi &c. officia transfert: ut ipſe velut ſpectator aud torve interſit. Ita v.g. intereſt Tragicæ hiſtoriæ, quam in Theatro repræſentatam fingit, ſpectat ſerta, coronas, donariaque alia quæ Charites cuipiam honorando concinnarunt. Audit Martem aut Apollinem, aut Muſam aliquam encomiaſticam alicujus orationem recitantem. In *Furiarum* abreptus antra, de pœnis alterius ſceleribus intentatis cognoſcit. In ſecretum *PronϾ* admiſſus concilium, agenda negligendave, aut futura etiam cognita memorat.

6. Mandat, dirigitque, aut orat & impetrat; ut hæc illave ad laudem, inſtructionem, correctionem &c. ſcitè fiant, ut v.g.

hanc pictor formet imaginem triumphantis, aut etiam arcu pingat Virgo, Sculptor, aut fuſor ex lapide aut ære fingat. Ut familia adſit, & lautam pro hoſpite menſam inſtruat. ex venatione piſcatuque rara quæque colligat. Ut famuli ſequum præſtantiſſimum abituro præparent hoſpiti, aut navem expeditam abituro, vel revehendo, amico præſtent. Citharœdo, ut hanc illamve melodiam amico moduletur, Furiis, ut ſceleratis has aliaſve diras execrationeſve intentent. Medeæ aut Circe, ut graviſſima in perniciem toxica conquirant &c.

7. Somnia, raptus, enthuſiaſmos in ſe aliiſve comminiſcitur, ac per hæc varias rerum abditarum, locoque aut tempore remotarum ſibi objectas ſpecies imagineſque fingit, exponitque Morpheo, aut Virtute aliqua ſuperiore, eaſdem adumbrante atque explicante, pro ingenio naturaque rei deſcribendæ.

8. Animatis ipſe rebus (quod in hac poeſi frequens) ſenſim tribuit. Hæc igitur, vel alloquitur, ut Horat. lib. 1. od. 3 Navim. od. 14. Rempubl od. 33. Citharam lib. 2. od. 13. Arborem, lib. 3. od. 11. Teſtudinem. od. 13. fontem & 21. Amphoram: Vel etiam loquentes inducit, ut nos Solem lib. 1. od. 11.

9. Gratum etiam eſt in aliquibus ſimilibus aut factorum exemplis tanquam imaginibus, aut allegoria quapiam rem oculis ſubjici, ut factum comperies ab Hor. lib. 2. od. 5.

Porrò ut hanc concipiendi ſcribendique varietatem oculis proprius in exemplis aliquot ſubjiceremus, toto libro primo in eadem penè materia magna concipiendi exponendique diverſitate verſati ſumus: altero verò libro diverſarum rerum deſcriptioni in Horatiano carmine ad has graphicè depingendas idoneo prolixioribus odis indulſimus, ſimul affectuum vim & orationis hujus pondus dignitatemque utcunque complexi, Tertius Epodon varietatem quandam carminum ſimul & ſcriptionis exhibebit.

CAPUT III.

Quæ ſint Lyrici carminis aut Odæ partes?

1 IN brevi hoc poematum genere plerumque Exordium à re ipſa ſine nulla præoccupatione, ſumitur. Quanquam ad Muſas, aut Numinis etiam Divique alicujus invocationem oratio verti poſſit. Vide Horat. lib. 1. od. 12. & 21. &c.

Narratio plerumque, ut in Elegiis aſſolet, brevis inſtituitur,

tur, ſic Druſi victoriam contra Rhœtos expoſiturus Horatius lib. 4. od. 4. non ſigna acieſque explicat, pugnam depingit, ſed (quod hæc à quovis colligi poſſint) breviter tangit. Druſi verò indoli, non omnibus perſpectæ, victoriæ tantæ momentum explicatius tribuit. Si tamen res hiſtorica ſit, à communi hominum conſuetudine, aut cognitione remota, ea cum ſuis adjunctis erit deſcribenda. Ita Horat lib 3. od. 5. ubi Reguli memoria occurrit, inſolens ejus factum graphicè depingit.

3. Epiſodia hæc Poëſis eâ lege amplectitur, ut unum alterumve tantum admittatur, idque ex re nata deſumptum. Sic Horatius lib. 1. od. 3. Dum Virgilio naviganti bene precatur, ejuſque ſaluti metuit, aptè digreditur ad deteſtandos navium inventores, unde illa manarunt ſalutis diſcrimina: Et Plancum lib. od. 7. ad genium curandum invitaturus, rectè per Epiſodia à Tiburis amœni loci deſcriptione orditur, & Teucri genialiter viventis exemplo concludit. Remotior aliquantò à re digreſſio eſt, quam inſtituit lib. 2. od. 11. poſtquam deteſtatus eſſet arborem, quâ cadente propemodum oppreſſus erat, mox enim, ad inferni deſcriptionem progreſſus in ea concludit. Sic lib. 5. od 3. à laude Viri juſti & conſtantis, qualis & Romulus, ad Junonis orationem de exciſa Troja, & Roma ab ejus poſteritate auſpicanda divertit. Quæ Epiſodia, ſua autoritate Horatius magis, ac Pindari imitatione, quam virtute orationis rectè ordinatæ tuetur. Quare ut hæc reprehendere nolo, ita nec ſuadere. Prioribus exemplis cum laude imitator inſiſtas. Vide apud nos lib. 1. od 9. ubi ad deſcriptionem loci, & lib. 2. od. 1. ubi ad egregia perſonæ facta inſerenda obiter digredimur.

4. Ornamenta Lyricorum verſuum ſunt floridæ rerum occurrentium *deſcriptiones*, quæ præſertim in Sapphico carmine locum gratiamque obtinent. Deinde, & *orationes* quandoque, ſed breviter, inſertæ. Sic Horatius orationem tribuit Junoni lib 3. od. 3. Regulo od. 5. Hypermeneſtræ od. 11. Maximè verò *comparationes* cum ab exemplis aliorum, tum inprimis à ſimili ductæ, his enim ad amœnam ſuavitatem huic poeſi propriam egregiè diſponitur, ut paſſim reperies. Vide tamen Horat. ode 9. & 10. lib. 2.

CAPUT IV.

De forma elocutionis, & cultu Poeſis Lyricæ.

DOtes ligatæ eloquentiæ in hac inprimis poeſi eminere neceſſe eſt, ſingulari quodam verborum ac ſententiarum lumine. Etenim ut omne propemodum ſcriptionis argumentum, ita quemvis etiam verborum apparatum, ab alia poeſi ſeclusſum, patitur, grato quodam vocum, atque in his ſyllabarum, temperamento; ut quæ breves alternatim productæque, ſuavi moderatione, eſſe poſſint, quam alia carminum genera quantitatem non admittunt. Unde ab *inſolenti temperatam* lætitia ſervare mentem, Et *Periculoſæ* plenum opus aleæ tractare &c. phraſes ſunt ab Heroicis etiam verſibus proſcribendæ. Illic enim v. g. *formidandus*, grandi quodam ſono, inaudiri, hic contra præter hanc vocem mitiori inflexione *formidoloſus* quoque admitti poterit. Quæ cauſa cur hoc carmen non tantùm majeſtate plenam, verùm etiam ſuavitate majori temperatam elocutionem poſſidere queat. Accedit alterum hujus ſuavitatis, & inflexæ aliquantulum majeſtatis ornamentum, numerorum per infracta, aut variata etiam carminum metra alternatio, moderatioque Unde Heroicos quoque numeros non faſtidit, ſed tamen, vel altero infringit metro breviato, vel jambicis admiſtis leniter ſuſpendit. Quæ gravitatem ac vim dictionis, non ingratâ varietate, condiunt. Ceterum hæc poeſis in pleriſque carminum generibus, iis præſertim quæ Horatiana dicimus (quod Horatio propria magis ac familiaria ſint) majeſtatem Heroicæ poëſios aſſequitur proximè, & ſi phraſis ſola ſpectatur quandoque etiam ſuperat, cùm grandium verborum ſententiarumque, præ illa, capax ſit. Sapphici tamen hendecaſyllabi, permixtique nonnunquam cum Glyconicis Aſclepiadei, remiſsâ gravitate. Elegiæ jucundæ, ſcribendi ratione, propius accedunt: ut proinde illa quæ de utraque poeſi, quantùm ad ſtylum, monuimus, hic repetere ſupervacaneum exiſtimem. Nam & perſpicuitatem hæc ſibi non minus, quàm ceteræ poeſes vendicant. Deinde & illum decorem poſtulat, qui tam in apta membrorum inter ſe ſtructura, quàm appoſita phraſium cum rebus ipſis, congruentia reperitur. Ante omnia tamen ad geminas aſpirat dotes, quibus reliqua poëmatum genera contendit ſuperare. Videlicet, ut illuſtris ſimul ac ſuavis eſſe poſſit.

Quo-

Quocirca videndum nobis erit, quâ potiſſimum arte ad hanc dignitatem ſimul humanitatemque excoli debeat

Primò epithetorum delectum requirit, & amœnam quandam copiam luminibus ſæpe metaphorum illuſtrem, & grata rerum ſimilitudine ſenſibus illabentem. Sic Horatius, aptâ ab animatis ad inanima translatione *Vigiles* dicit lucernas, *importunam* pauperiem, litus *avarum* & *iniquum*. Præterea illa amat, quæ per ſynecdochen à nominibus locorum propriis ducuntur, ut Od. 9. lib. 2. mare *Caſpium*, *Armenii* in oris, Querceta *Gargani* &c.

Secundò Periphraſes etiam epithetorum loco opportunè inſerentur. ſic fortunam deſcribit Hor. lib. 1. od. 34.

O Diva gratum quæ regis Antium,
Præſens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel ſuperbos
Vetere funeribus triumphos.

Potuiſſet uno epitheto *inconſtantem*, aut *dubiam*, vel *ancipitem* dicere, ſed illuſtrius loqui maluit. Egregius harum periphraſium artifex Sarbievius, ſic lib. 3. od. 15. Apes circumſcribit.

Cives Hymetti, gratus Atticæ lepos,
Virgineæ volucres, Flavæque veris filiæ,
Gratum fluentis turba prædatrix thymi,
Nectaris artifices, Bonæque ruris hoſpitæ.

Quæ periphraſes ſuis etiam, ut apparet, ornantur epithetis, ſed in Horatio propriis, in Sarbievio translatis, idque ferè ab illuſtriori re animatâ, ut eſſe *civem, virginem, filiam, prædatricē, artificem, hoſpitam*. Eſt enim totus hic Poëta in ſimilium adjunctorum conſectatione. Balde lib. 2. ſil. od. 6. eaſdem Apes argutâ & brevi periphraſi complectitur. *fecunda gens & innuba.*

Tertiò feliciter innovatis Horatius dignitatem gratiamque elocutionis nonnunquam auxit. Unde *bimaris* Corinthi. *tauriformis*. *impermiſſum* gaudium *inaudax*, *illacrymabilis* Pluto. *immiſerabilis* juventus. *ſurpuit pueritiæ mollibo peſtgexiti quem tuncunque* &c. Sed hæc parcè ab aliis, vixque extra compoſitionem, aut diſſolutionem uſitatarum vocum imitanda, ne hæc licentia in barbariem vergat. iiſdem verò uti nihil vetabit.

Quartò cum hæc poëſis in mediocri plerumque ſcribendi charactere verſetur; adeoque florentiſſima, ac maximè eſſe

culta debeat, tropis ac præſertim translationibus, tam in verbis, quàm nominibus delectatur. Cavendum tamen ne perpetuus ferè metaphorarum uſus, proprietatem ſermonis, venuſtatemque illam quæ ex grata varietate oritur, ſubvertat. Quam rem ſi magis obſerviſſet Sarbievius. Horatium ornatu dicendi vincere poterat. Neque enim minor eſt Virtus opportunè propria, quàm translata ſectari.

Quintò Græciſmis nonnunquam ad raritatem conciliandam inſertis delectat. Hinc illa Horatii grata. *Perfidum ridens Venus.* & *Deſine mollium querelarum.* & *obſtinere irarum.* & *Luna frugum proſpera.* & *Amara curarum.* & *Acuta belli.* & *ſolutus operum & Lubricus adſpici.* & *dulcè ridentem* &c. De quibus etiam p.1. l.2., à nobis actum eſt. Verùm in his majori etiam moderatione opus, ne frequentatione raritas intercidat, & Græci magis, quàm Romani videamur. Exemplo nos iterum ſuo Horatius optimè ducturus eſt.

Sextò præclara gnomicarum ſententiarum lumina hoc dicendi genus magnopere exornant, quo in genere eximius planè Horatius, qui ut in alio nonnunquam ornatu hujus ævi doctiſſimis Poëtis concedat, in hoc tamen penè unicus triumphat. Una tibi Horatii ode 16. lib. 3. non pauca ſuggeret de aurea Jovis pluvia. De quibus etiam part. 1. lib. 2. ſeorſim à nobis actum, ubi inveniendi quoque rationem tradidimus. Talis eſt *Horatii lib.* 1.

Durum, ſed levius fit patientia
Quidquid corrigere eſt nefas.

Et lib. 3. Virtutem incolumen odimus,
Sublatam ex oculis quærimus invidi.

Et lib. 4. Miſce ſtultitiam conſiliis brevem,
Dulce eſt, deſipere loco.

Septimò argutè nervoſéque dictis eadem poeſis gaudet, digna tamen gravitatis attemperatione à vulgaribus jocis remota, Ita graviter ſimul & argutè ab Horatio dictum lib. 1. od. 3.

Nil mortalibus arduum eſt.
Cœlum ipſum petimus ſtultitia, neque
Per noſtrum petimur ſcelus,
Iracunda Jovem ponere fulmina.

Et Od. 4. *ib.* Pallida Mors æquo pulſat pede pauperum tabernas
Regumque turres. O beate Sexti,
Vitæ ſumma brevis, ſpem nos vetat inchoare longam.

Et lib. 2.

*Et lib.*1. Quid brevi fortes jaculamur ævo
Multa? quid terras alio calentes
Sole mutamus? patriæ quis exul
Se quoque fugit,
Et lib. 3. Rarò antecedentem ſceleſtum
Deſeruit pede pœna claudo

Hac dote excellit Jacobus Balde exquiſitæ urbanitatis, lepidusque (ut in humiliori inprimis convenit materia) amœnæ dictionis artifex. Conſule certamen Pygmæi & Gigantis ſilvar. lib.6. quanquam & paſſim obvio lepore fluat.

Hæ præcipuè ſunt, quibus illuſtris, juxta ac ſuavis hæc oratio reddi poterit. Nunc pauca, quæ ad decorum compoſitionis, numerumque ſpectant, ſubjicienda ſunt.

In compoſitione verborum ſententiarumque videndum ut cum rebus conſentiat oratio, quæ in hac poeſi omnis conditionis atque ordinis ſunt, ut *humiles*, quæ exponunt docentve atque in rebus ad mores, hiſtoriaſque ſpectantibus verſantur, *mediocres* item quæ in deſcriptionibus rerum cultioribus, in laude aut reprehenſione occupantur, denique & ſublimes, quæ ad affectiones animorum impellendos valent. Quocirca lex illa eruditæ ſcriptionis, quæ alibi, hic non minori obligatione Vatem ad hoc decorum adſtringit, ne aſinum phaleris, equum clitellis induat. Nos Odarum librum primum in humili præcipuè morum inſtructione continuimus, mediocri hinc inde ad rerum deſcriptiones admiſto. Alterum tum ad floridas rerum enarrationes, tum ad vim affectionum concitandam ſubli- miori ac circumducto magis ſcribendi genere convertimus, Quod cum ab Horatio parcius ſit in deſcriptionibus præſtitum, in ſiſtere illi magis argumento placuit, ut cicirco productiori etiam Odæ ſeſe impetu extulerint. Tertius liber Epodon, ut in omnem ſeſe obiter materiem, ſic in quævis carminum genera effundit, atque in Anacreonticis etiam molleſcit, in Scazontici effertur atrocius, ut cujuſque carminis genium etiam ab Horatio præteritum, leviter adumbret.

Videndum 2. Ut membra orationis apto naturalique inter ſe ordine hæreant, quod fit, cùm tam ſententiæ, quam periodi compoſitione, ab imperfectoribus, ad perfectiora, tranſitur; ut vis earum ſenſim augeatur, reſque ſuis ordine partibus inſpecta clarius elucescat. Quæ cauſa, cur epitheta, niſi rem augeant, ſuis ſubſtantivis, hæc verbis ferè

 præpo-

præponantur, Particula *que* nonnunquam ſuo loco ab Horatio remota legitur. *Vt Pacis erat mediusque belli. Et ore pedes tetigitque crura.*

Repetitio vim hujus orationis magnopere acuit. *Sic que*, ſive *&*, aliæque particulæ ſæpius repetitæ, ad multitudinem, aut etiam celeritatem & vehementiam exprimendam, valent. Ita Hor. lib. 3. Od. 4.

Qui terram inertem, qui mare temperat.
Ventoſum & urbes, regnaque triſtia,
Divoſque mortaleſque turbas
Imperio regit unus æquo.

Pari arte vim orationis extollit, per repetitionem cum interrogatione ibidem juncta.

Sed quid Typhœus, & validus Mimas,
Aut quid minaci Prophyrion ſtatu,
Quid Rhœcus, evulſiſque truncis
Euceladus jaculator audax,
Contra ſonantem Palladis ægida
Poſſent ruentes?

His aliiſve repetitionibus Sarbievius mirificè vim dicendi paſſim exacuit, ut iccirco ad concitandos animos plus virium, quàm Horatius, ad docendum inſtructior, attulerit.

Videndum 3. Ut hæc poëſis Horatiana præſertim, periodis circumductis, ac majeſtate plenis incedat, niſi fortè levior lætiorve materia ſuccinctum magis habitum poſtulet. Hujus rei exempla paſſim Horatius libro præſertim 3. & 4. ſuggerit, ut huc ſelecta transferre nullum ſit operæ pretium, tàm verò hac in re gravi circumſpectoque inceſſit paſſu, ut imitabiles perpaucis greſſu fixerit.

Videndum 4. Ne quid in numeris aſpero detortoque hiatu offendat, niſi fortè majeſtatis, aut exprimendæ in rebus aſperitatis, major ratio, quàm ſpectatæ ſuavitatis habenda videatur. Aſperitas verò aut ex neglectu cæſuræ, aut ex colliſione eliſioneque litterarum oritur. Qua in re non uſque adeo decori omnis obſervator Horatius fuiſſe videtur, ut benigno interpreti nullam facti excuſationem reliquerit. Illo difficultatem fortè exprimere conatus eſt *lib.* 1. *Od* 3

Perrupit Acheronta Herculeus labor.

Illud *lib.* 2. *Od.* 15. Nec *fortuitum* ponere ceſpitem excuſant, quod penultimam in *fortuito* veteres produxerint. Sed illud

nelcio

neſcio quam excuſationem mereatur *lib.* 1. *Od.* 17. Nec martiales hædilia lupos.

Iſtud meritò laudaveris quod lib. 3. *Od.* 1. *habet, neglecta cæſura.*

Regum timendorum in proprios greges

Nolim dici. Regum timendorum grege proprio.

Rectè enim eliditur. Quæ cauſa cur & quandoque unius exceſſum ſyllabæ in tertio admittat verſu, (quod etiam in Sapphicis toleratur) ut lib. 2. Od. 3. longitudinem æternitatis aptæ per licentiam repræſentat.

Sors exitura eſt, & nos in æternum
Exilium impoſitura cymbæ

In Sapphicis utitur lib. 1. *Od.* 2. Labitur ripâ, Jove non probante
Uxorius amnis.

Et l. 2. *Od.* 15. Mugiunt vaccæ tibi tollit hinnitum
Apta quadrigis equa &c.

Durum ibid. illud. Groſpe non gemmis, neque purpurâ venale, nec auro.

Talem ſectionem malim. Groſpe, non gemmis, neque ſorte circũſeptus avitâ.

In eliſionibus etiam non ſatis ubique virtus Horatii eminet, Laudo illas ad gravitatem viri exprimendas non ineptas lib. 3. Od. 3.

Juſtum & tenacem propoſiti virum
Non civium ardor prava jubentium,
Non vultus inſtantis tyranni
Mente quatit ſolidâ, neq; Auſter
Dux inquieti turbidus Adriæ.

Sed lib. 1. *Od.* 3. *Harum virtutem non reperio.*

Quâ pinus ingens albaque populus
Umbram hoſpitalem conſociare amant:

Quocirca & doctiſſimos hujus ævi Poëtas cautius hic greſſum figere animadverto, neque illic ubi majeſtas non exigit, ſuavitatem prodigere. Optatem tamen nonnullos dum illuſtria & grandia ſectantur, primam & neceſſariam poëſios dotem, perſpicuitatem minus confundere; ne quandoque ſibi ſolis canere viderentur. Quod ſtudioſum hujus artis moneo, ut in hanc, nunquam deſerendam, exemplo Horatii, defixum perpetuo obtutum habeat.

CAPUT V.

Ratio imitandi per viam reſolutionis exponitur.

RELiquum eſt, ut quam alibi per viam reſolutionis compoſitioniſque imitandi rationem inſtitui, hac etiam in parte non negligam. Accipiamus ex Horatio, quem ſolum atque unicum & Veteribus Romanis ducem & Græci Pindari imitatorem præcipuum habemus, illa quæ hac in poeſi laudem merentur. Laudat Scaliger ab egregiâ ſuavitate illam oden, quæ in lib. 4. eſt 3. & Melpomenen affatur, dicitque, præ nectare & ambroſia ſe hac oblectari, & talem maluiſſe componere, quàm totius eſſe Terraconenſis regem lib. 6. Poëſ. cap. 7. p. 812. audiamus.

Quem tu Melpomene ſemel
 Naſcentem placido lumine videris,
Illum non labor Iſthmius
 Clarabit pugilem; non equus impiger
Curru ducet Achaico
 Victorem, neque res bellica Deliis
Ornatum foliis ducem
 Quo regum tumidas contuderit minas,
Oſtendet Capitolio. &c. O teſtudinis aureæ
 Dulcem quæ ſtrepitum, Pieri, temperas!
O mutis quoque piſcibus
 Donatura Cygni, ſi libeat ſonum
Totum muneris hoc tui eſt,
 Quod monſtrer digito prætereuntium,
Romanæ fidicen Lyræ,
Quod ſpiro & placeo, ſi placeo, tuum eſt.

Reſolutione vix opus, ut planior ſit oratio, ita tota perſpicua eſt. *Quem tu naſcentem Melpomene ſemel placido lumine videris, non illum labor* (in certamine) *Iſthmius pugilem clarabit, non curru Athaico victorem equus impiger ducet, neque res bellica Capitolio* (triumphantem) *Deliis foliis* (lauro) *ornatum oſtendet &c.*

Ita extra carmen loquereris. *Qui ſemel Muſis animum addixerit, non ad Iſthmii certaminis honorem pugil, nec ad bellicas Laurus triumphoſque miles facilè, adſpirabit.* Ceterum in verſibus Horatii primum diſtichum magnoperè nil habet à ſoluta oratione

tione alienum, præter fictionem. Alterum raritatem quandam in verbo *clarabit*, pro illuſtrabit, tum metaphoram quâ *labori* hæc illuſtratio tribuitur, gratam continet, tertium 4 & 5. diſtichum, idem ornamentum (*ut res bellica oſtendet*) complectitur, tum ſynecdochen in epithetis *Achaico* & *Delius*, cum hæc pro quovis curru & latu ſumantur. Sic deinde ſuavi epitheto, teſtudo *aurea dulcis* ſtrepitus, & molli verbo, *Pieris temperare* dicitur. Sextum grata auxeſi extollitur, concluſo denique argutâ brevitate oblectat. Grandiori majeſtate inſurgit in eodem etiam carminis genere alibi lib. 3. Od. 23. in Avaros.

Intactis opulentior
 Theſauris Arabum, & divitiis Indiæ,
Cæmentis licet occupes
 Tyrrhenum omne tuis, & mare Apulicum,
Si figit adamantinos
 Summis verticibus dira neceſſitas
Clavos, non animum metu
 Non mortis laqueis expedies caput. &c.
Qui triſtes querimoniæ
 Si non ſupplicio culpa reciditur?
Quid leges ſine moribus
 Vanæ proficiunt, ſi neque fervidis
Pars incluſa caloribus
 Mundi, nec Boreæ finitimum latus,
Durat æque ſolo nives
 Mercatorem abigunt Horrida callidi
Vincunt æquora navitæ.
 Magnum pauperie opprobrium, jubet
Quidvis & facere, & pati,
 Virtutiſque viam deſerit arduæ.

Reſoluta omnia poeſin ſpirant *Licet Arabum & divitiis Indiæ theſauris opulentior, Tyrrhenum omne & Apulicum mare cæmentis* [ædificiorum] *occupes, animum metu ac mortis laqueis caput non expedies, ſi dira neceſſitas* (facit) *clavos adamantinos ſummis figit verticibus* (eos opprimens) &c.

Extra metrum ſic poteris ſcribere. *Licet Arabum Indorumque dives opibus Tyrrhenum Apulumque mare tuis occupares ædificiis, mortis tamen neceſſitati, ſummi etiam Principibus metuendæ, cedendum eſſet.*

Unde verò grandior illa orationis dignitas? Nempe 1. à vocibus

cibus grandioribus. ut *opulentior, adamantinos querimonia &c.* rarioribus item, ut præter illa, cœmentis, navitæ &c. 2. tranſlatis, *ut culpa reciditur, nives mercatorem abigunt* & *pauperies jubet*. 3. periphraſi & frequentibus epithetis, ut *magnum pauperies opprobrium* & *intactu* theſauris. & *horrida callidi* vincunt æquore navitæ. &c. 4. plenæ ſententiæ juvant ac circumductæ periodi, nam quatuor prima diſticha unam tantum periodum, ut quatuor ſequentia alteram implent 5. locutiones ex allegoria ac ſimilitudine incluſa rariores. Ut *neceſſitas* (mortis) *adamantinos figit clavos.* qui ſcilicet revelli nequeant. Et *mortis laqueis expedit caput.* Qua arte non rarò dictionem Horatius illuſtrat, *Ut lib. 2. certam omnium, ſed incerti temporis mortem ſic depingit,*

Omnes eodem cogimur, omnium
Verſatur urna. Serius ocyus
Sors exitura, & nos in æternum
Exilium impoſitura cymbæ.

Sic ibid. adverſitates perpetuas non eſſe in ſimili adumbrat.

Non ſemper imbres nubibus hoſpidos
Manant in agros, aut mare Caſpium
Vexant inæquales procellæ.

Eod. libro potentes gravioribus eſſe obnoxios caſibus, quàm vulgus oſtendit.

Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus, & celſæ graviore caſu
Decidunt turres, feriuntque ſummos
Fulmina montes.

Ibid. docet in rebus adverſis nos fortes, in ſecundis non debere elatos eſſe.

Rebus anguſtis animoſus, atque
Fortis appare. Sapienter idem
Contrahes vento nimium ſecundo
Turgida vela.

Suave illud ſimul ac magnificum eſt, quando ad majorem claritatem propria cum figuratis miſcentur, ut & incitatis, & opportunè ſatis Horatius praſtitit lib. 2. ut principio vitia radicitus evellenda traderet.

Eradenda Cupidinis
Pravi ſunt elementa, & teneræ nimis
Mentes aſperioribus
Formandæ ſtudiis

Et lib. 4.

Et lib. 4. ut doceret à generoſis parentibus filios plerũq; naſci ſimiles

Fortes creantur fortibus, & bonis
Eſt in juvencis, eſt in equis patrum
Virtus, nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.

Singularem huic carmini cum majeſtate gratiã conciliat, quando rebus inanimatis perſona atq; actiones hominum tribuuntur. Sic Poeta, ut oſtenderet omnes mortales variis curis obrui, ita loquitur lib. 2.

Scandit æratas vitioſa naves
Cura: nec turmas equitum relinquit.
Ocyor cervis, & agente nimbos
Ocyor Euro.

Et lib. 3. ad virtutis conſtantiam deſcribendam inquit.

Virtus, repulſæ neſcia ſordidæ.
Intaminatis fulget honoribus,
Nec ſumit, at ponit ſecures
Arbitrio popularis auræ.
Item Virtus recludens immeritus mori.
Cœlum, negatâ tentat iter viâ.

Auri verò omnia corrumpentis vim deſcripturus ibidem ait,

Aurum per medios ire ſatellites
Et perrumpere amat ſaxa, potentius
Ictu fulmineo

His ſingulis reſolvendis, atque ad ſolutæ orationis principia reducendis non immoror, cum hoc cuivis ſenſum intelligenti obviũ ſit. Ut ſi de hoc ultimo dicam: *Aurum per medios Principum ſatellites, ipſaque munitionem ſaxa, in arces irrumpit*: nam & hac loquendi figura orationi extollendæ ſerviet. Unde etiam ſi res & tempus dederit, alibi oſtendam, nihil perinde ad elevandæ orationis dignitatem, quam poeſios ſpectare peritiam. Quanquam nunc hanc viam reſolutionis potiſſimum urgeam, ut ad communem ſolutæ orationis phraſim, quam quiſque ſuo ingenio arteque aſſecutus eſt, hanc poeticæ elocutionis, ex optimis autoribus ſententiam reducat, ac quid ſibi uſitatæque phraſi ad hunc ornatũ deſit, facilius aſſequatur. ita enim retrogrado ad eandem elegantiam dignitatemque ordine, ex humiliori oratione, eniti docebitur. Nam, & hoc pacto in eloquentia, unius corruptio eſt generatio alterius.

Scaligerum in hypercritico ſuo lib. 6. c. 7. poſt med. non diffiteor quædam obſervaſſe in Horatio emendationis capacia; ſed levicula pleraque. Ita Od. 10. pro *decora more palaſtræ*, ponit, *lege palaſtræ*. Undecimam velut indoctam aſpernatur In 13. pro *roſea* cervice, mavult *niveam*. In 15. *Sublimi fugies mollis anhelitu* ſubſtituit, *Pulſanti fugies greſſus*. In 16. *tremendo Iuppiter ipſe ruens tumultu*, malit, *Iuppiter horriſonus*, *&c*. Sed & interrupta, aut producta in ſequentes verſus membra, cum numerorum vitio in 28. (quo & alibi Horatius peccavit) reprehendit. Plura illic reperies, quæ prætereo: quanquam in multis non aſſentiar. ut exempl. gr. in. 7. libr. 2. *Cum fracta virtus inſolenti cedere non verita eſt furori* vel *Oblita virtus cum vetuſtum Perdere non timuit pudorem*. Plus enim nervorum & gratiæ Horatianum obtinet Verbo dicam, Scaligerum in criſi ſua aliorum criſin non ſatis devitaſſe.

CAPUT VI.

Ratio imitandi per viam compoſitionis.

IN via compoſitionis ab iis principiis orationis ſolutæ à nobis ordiendum eſt ad quæ ultimo in via reſolutionis progredimur. Imò verò, uti nec in quavis dictione ſoluta, quæ in diverſis ferè diverſa, ſed in ea, quam quiſque ſuo denique ingenio format ſubſiſtendum, ita ſuâ quiſque artis præſcriptione ab eo, quem ſibi format primum ſtylo, neceſſario ad ſublimiora progreditur. Ponamus hanc Theſin Lyrico carmine exponendam eſſe, *Reges minus quiete ſomnum capiunt, quam Agreſtes, tenui re, quæ ad neceſſitatem ſufficiat contenti*. Sic orator differere poterit.

Reges (Damocli ſimiles) quorum cervicibus ſtrictus enſis imminet, nullum ex Siculæ etiam Aulæ dapibus ſaporem haurient, neque ex avium fidiumque concentu, ſomni quietem conciliabit, Agreſtium contra virorum ſomnus, aut in humili domo aut umbroſa in ripa amœnove florum horto lenis atque imperturbatus fluit. Nam illos, qui hoc ſolum, quod ubique ſatis eſt, deſiderant, res nulla magnopere angit: non pericula maris, non procellæ ingentes, & percuſſæ grandine vineæ, non fallax annis meſſis, arborumque fructus, quos nunc aquæ, nunc æſtus immodicus evertit.

Hæc

Hæc Heroicus Poeta, à Claudiani ingenio non alienus, ſic verteret.

Heu miſeros, quorum ſtrictus cervicibus enſis
Impendet! nos his Siculis convivia menſis
Arte laboratum poterunt offerre ſaporem,
Non avium citharæque melos phantaſmata noctis
Solvere, pacatumque oculis affundere ſomnum,
Alta quies humileſque domos umbroſaque tempe
Incolit, & mandras raro faſtidit agreſtes.
Cui ſatis eſt quodcunque ſatis, non æquoris æſtus,
Arcturoque cadente nives, hædove procellas
Exoriente timet, Non mendax frugibus annus
Fortuna nutante, rapit, non grandine quaſſa
Vinea, degeneri non arbor inutilis umbrâ,
Quæ modò culpet aquas, & mox torrentia campos
Sidera. Curarum frangit conſtantia fluctus.

Horatius eadem hæc lib. 3. Od 1. hac phraſi & numero vertit.

Diſtrictus enſis cui ſemper impia
Cervice pendet, non Siculæ dapes
Dulcem elaborabunt ſaporem,
Non avium citharæque cantus
Somnum reducent. Somnus agreſtium
Lenis virorum non humiles domos
Faſtidit, umbroſamque ripam,
Non Zephyris agitata tempe.
Deſiderantem quod ſatis eſt, neque
Tumultuoſum ſollicitat mare,
Nec ſævus Arcturi cadentis
Impetus, aut orientis Hœdi:
Non verberatæ grandine vineæ,
Fundusque mendax, arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sidera, nunc hyemes iniquas.

Quæ ſi cum heroicis illis compoſueris, ſtyli gravitate vix comperies inferiora. Quin voces illæ *elaborabunt*, *agreſtium*, *deſiderantem tumultuoſum*, *verberatæ*, dignitate plenæ ſimul ac ſuaves, heroicis verſibus proſcribendæ, hic etiam magnifice triumphant, quibus illud carmen tantum reponit *convivia*, *phantaſmata*, *confundere*; & id genus verba, Horatianis verſibus, niſi elidantur, minus idonea. Quæ imprimis de verbis obſervatio,

& cui-

& cui quæque loco maxime opportuna ſint,omnibus, ad certum ſeſe carminis genus applicantibus, perquam, ad expeditam ſcriptionem, eſt neceſſaria.

Cavendum tamen, ne dum orationis majeſtatem in Lyricis ſectaris, affectatione grandiorum verborum, aut etiam translationum ad tumorem deflectas, & inutili verborum pompâ, etiam ubi res minus graves ſunt,efferaris. Quæ puerilis quædam ingenii imbecillitas eſt, frigidè elata pro gravibus conſectantis.neque verò,ut alibi tradidi,ſola vocum prolixitate troporumque uſu grandeſcit dictio,ſed iis etiam ſyllabis, quæ ponderoſas involvunt literas, ut a, & o, ſuu, tum plures literæ præſertim vocales in unam coactæ ſyllabam. Quid enim illo gravius lib. 2. od. 1.

Odi profanum vulgus, & arceo.
Favete linguis. carmina non prius
Audita Muſarum Sacerdos
Virginibus puerisque *canto**
Regum timendorum in proprios greges
Reges in ipſos imperium eſt Jovis
Clari Gigantæo triumpho
Cuncta ſupercilio moventis.

* *Curnon potius viris tam grandia canuntur.*

In his phraſis ubique obvia,niſi quod aliqua periphraſi, *Vates & Iupiter* deſcribantur loco epitheti uſurpam: grandia tamen pleraque, & primum quidem carmen verbis non longis & ſine translatione, magnum eſt,licet incertis plura ad majeſtatem concurrant, ut in tertio & ultimo verſu translatio.in quinto & ſexto vox cum gravitate longior. Stropha autem ſecunda hac meritò ratione extollitur ut Jovis aliquam majeſtatem repræſentet. Loco igitur ac tempore paria conſectaberis. memorum humilioribus demiſſiori etiam gradu incedendum eſſe,cujus mox exemplum præceptionis ab Horatio accipies.

Alia quæ de imitandi ratione huc ſpectant,ex dictis doctiſque alibi,huic etiam poeſi facile applicabis. Porro Horatium, niſi quibuſdam obſcœnis expurgatum, tibi non ſuaſero: nam de illo jure etiam dixero,quod Muretus in Iuvenilibus de Catullo.

Rarò moribus exprimit Catonem
Quiſquis verſibus exprimit Catullum.

Caſtigatiores,imò & eruditè pios,huic addere licebit, ſupra à me laudatos,Sarbievium & Balde,quorum ille dicendi flore, hic

hic eleganti argutaque urbanitate eminet; ille circumſcriptè gravis, hic adſtrictè nervoſus eſt. Imitationem verò nunc rerum ſeu conceptuum, nunc ſtyli; nunc etiam ornamentorum utriuſque eſſe alibi tradidi, quanquam & ſimul omnia imitari liceat. Sed cavendum, ne plagii accuſeris, & velut ad deprehenſum furtum erubeſcas. Unde infirmiori ex aliis alia, more apis varios flores delibantis, eligenda erunt. Cum autem turpe ſit alieno in ornatu Corniculam ſuperbire; tamen eſt, cum mutuatus velut in theatro habitus, nos lepidè ſimul ac venuſtè exornet: ſi videlicet in re prorſus diſparata, inflexa modicè pervulgata alterius oratio locum reperiat. Ita Balde ingenioſâ traductione Odam Horatii 20. lib. 3. Quam ad Amphoram vinariam inſtituit, ſenſu prorſus in oppoſitum ad Cereviſiariam flexo, imitatus eſt, quam proinde hic alteri collatam exhibere placuit.

Ode XX. Lib. III. Horat.

Ad Amphoram.

Ut in Corvini gratiam vetus depromat vinum.

O Nata mecum Conſule Manlio,
Seu tu querelas ſive geres jocos,
Seu rixam, & inſanos amores,
Seu facilem, pia teſta, ſomnum,
Quocunque lectum nomine Maſſicum
Servas, moveri digna bono die;
Deſcende, Corvino jubente,
Promere languidiora vina,
Non ille, quanquam Socraticis madet
Sermonibus. te negliget horridus.
Narrat ut & priſci Catonis
Sæpe mero caluiſſe virtus.
Tu lene tormentum ingenio admoves
Plerumque duro, tu Sapientium
Curas, & arcanum jocoſo
Conſilium retegis Lyæo.
Tu ſpem reducis mentibus anxiis,
Vireſque. & addis cornua pauperi,
Poſt te, neque irato trementi
Regum apices, neque militum arma.

Te liber, & ſi læta aderit Venus.
Segneſque nodum ſolvere Gratiæ,
Vivæque producent lucernæ,
Dum rediens fugat aſtra Phœbus.

O D E XII. Lib. I. Baldæa.

Ad Amphoram Cerevißiariam Parodia & Palinodia.

O Nata Capti ſidere frigido,
Seu tu querelam, ſive geris minas
Seu ventris inſanum tumultum, &
Difficilem, mala teſta, ſomnum.
Quocunque ſervas nomine toxicum,
Nunquam moveri digna bono die;
Averte nolenti Poetæ
Promere languidius venenum.
Non ille, quanquam Gorgoneis madet
Aſſuetus undis, te bibet horridus,
Narratur & Bojus Menaicas
Sæpe tuo doluiſſe aceto.
Tu triſte tormentum ingenio admoves
Plerumque leni, tu Sapientium
Et pectus oblinas & ora,
Ne retegant animum fidelem.
Te peſtilentem negligit anxius
Dives, ſed addis cornua pauperi;
Poſt te, neque æratos trementi
Regum apices, neque militum arma
Te meſſor, & ſi læta aderit Ceres,
Segneſque nodum ſolvere ruſtici,
Unctæque producent lucernæ,
Dum rediens fugat aſtra Phœbus.

Lepida argutaq; hic præcipuè eſt primæ ultimæque ſtrophæ traductio. Eſtque hoc exemplum ex Horatio ſtyli humilioris, unde & verba grandia, rariores metaphoræ, circumſcriptæque, periodi hinc abſunt. Contra adhibetur nervoſus & argutus quidam dictionis lepos per metaphoras à rebus humilioribus inexſpectatè ductas comparatus, ut eſt, *lene tormentum ingenio admoves*

moves & addis cornua pauperi. Eliſionem, quam ſtropha 5. in fine; adhibet *neque militem arma*, declinarem, ut quæ metrum illud cum ſolutæ orationis numero, citra neceſſitatem vimque etiam majorem ſignificandi confundit, malim itaque *neque Martis arma*, quanquam hominum moroſorum judicio hoc meum judicium probandum non exiſtimem.

Concludam, ubi illius te rurſum decori commonefecero, quod in rebus humilioribus à quibuſdam, ubique in hoc carmine tumidè incedentibus, malè negligitur. Verba rebus, non res verbis aptandæ ſunt, non eadem veſtium forma menſuraque omnium corporibus adhibenda eſt. Vitalio, quàm puer, & Rex quàm agricola habitu excolitur. Faciamus ita vatem quempiam Horatii imitatione (quam materiæ vocamus) loqui in re præſenti.

O nata mecum Cæſare Carolo
Bene ominati temporis Amphora,
Seu tu querelarum tumultus,
Seu tragicas furioſa rixas
Includis alvo, ſeu lepidos paris
Iocoſa riſus, ſive Cupidinum
Inſanientum mater auges
Cypridos immoderata flammam.
Seu blandum inerti Morphea provocas
Amica ſomno: deſine ſegnium
Tandem morarum, nec falerno,
Vina cado immoritura condas &c.

Quis talem ſupra majeſtatem Horatii hoc inſurgere loco negaverit utpote & verbis grandiorem, & frequentiorem epithetis, & metaphoris rariorem & circumſcriptiorem ſententiis? Nihilominus infra Horatium illo orationis decoro eſt, quod ex rei cujuſque dignitate ac merito dictionem moderatur.

Qua in re neque illud tibi negligendum eſt, ut priuſquam ad ſcribendum animum manumque applices, antè carminis tibi genus, illi quàm ſcribis materiæ idoneum ex Lyricis deligas, molliores enim doloris amoriſque affectus, ſi Horatianis ſtrophis gravique numero circumduxeris: contraque, ſi res magnificas ſapphicis metris infregeris, utrobique, invita Minerva profundes gratiam. Hæc paucis monuiſſe ſuffecerit, quæ ſuo quiſque ingenio judicioque nixus, propius uſu, atque ipſâ experientiâ aſſequetur.

LYRICA

LYRICA POEMATA
Veterum ac novorum generum.

Ad Benevolum Lectorem.

TRia mihi potiſſimum in hoc opuſculo propoſita fuere. Varietas conceptuum, ſtyli atque affectuum quædam diverſitas, denique carminum per genera partim antiqua, partim nova, atque à nobis reperta permutandi ratio. Quare, ut primò Varietatem concipiendi exemplo ingererem; eandem fere materiam (quantum ad faſtidium vitandum fieri licuit) per magis uſitata conceptuum, in hac poeſi, genera libro priori ſum proſecutus. Quanquam non pauca brevitatis ſtudio prætererierim, quæ ex præceptis ſupra traditis, harum conceptionum gnarus, facilè aſſequetur. Altero deinde libro, partim Horatiani carminis dignitatem, affectuumqne in eo dominantium vim, in tragico juxta lætoque ſcribendi genere. complexus ſum, eo etiam ex capite quandoque in producendis odis effuſior, quod vehementior impetus habenas non ferat: partim in nova Lyricorum carminum genera poeticum transfudi calorem; ut quod in parte 1.l.2. ſub finem ſtrictim tradideram, hic quibuſdam fuſius exemplis declararem: Videlicet, non omnem ab antiquis ſcriptoribus hac in elocutionis ſpecie, odarum varietatem exhauſtam eſſe. Tertiò denique libro Epodon canere ex veterum uſu, ita libuit; ut neque illorum me legibus omnino adſtringi paſſus ſim, ſed luſus quoſdam anagrammaticos, mollioreſque Anacreontæos, ac Scazonticos graviores admiſerim; cum his genio quodam poeſios ſingulari, adeoque non prætereundo inſiſtendum ſit, quæ exemplis citius, quàm præceptionibus hauries.

LIBER

LIBER I. LYRICORUM.

ODE I.

Cupiditatem excellentiæ hominem ſuperbum deſpicabilem reddere.

MOllis vellera ſerici,
Et pictam Phrygio ſtamine cycladem
Et Sparſum femoralibus
Argentum remove: nec muliebriter
Comptum ſurrige verticem
Elatoque forum ſchemate Iulium — *Superbus.*
Perſonatus obambula,
Contemptim reliquos ſpernere contumax,
Torva nube ſupercilii,
Et ſperni reliquis intolerabilis.
Res eſt cœca Superbia
Quamvis Argi oculos, Lyncis acumina
Serpentiſque Epidaurii
Certet perſpicuo vincere lumine.
Quamvis ambitioſior
Spectari populo prætereuntium,
Signarique levi manu.
Quamvis Aſſyriis grandior atriis,
Et vulgo famulantium.
Et rerum Dominis præſideat viris:
Res abjecta Superbia eſt.
Quamvis Sidoniis picta coloribus, — *Ornatus*
Longo ſyrmate veſtium, — *veſtibus.*
Pavonis ſuperet gemmea fimbrias:
Res eſt fœda ſuperbia.
Quamvis ingenii dotibus abdita
Pervadat ſapientiæ, &
Multarum titulis polleat artium:
Res eſt ſtulta Superbia.
Quamvis Sithonias fronte ſuper nives — *Ornatus*
Ceruſſata renideat, — *vultus &*
Cincinnoſq; vibrans verticis aureos, — *comæ.*
Crines vincat Adonidis;

Si ornata caret fronte Superbia.
Quamvis turgida ſenſibus,
Fumoſas proavum jactet imagines
Factorumque recens decus,
Et grandis titulorum aura reconditum
Inflet pectoris ambitum:
Sic elata caret mente Superbia.
Faſtum ſubmove inutilem.
Ut multis placeas, ne placeas tibi.

ODE II.

Ad Laurentium Mœvium.

Docet Cupiditatem, & quodvis ſcelus in ipſo ortu opprimendum eſſe.

NI virtutibus invides
Incrementa tuis, & gravibus dolet
Obſtructum vitiis iter:
Naſcentis, moneo, prima Cupidinis
Incunabula ſubrue.
Eheu! decipimur, proveniunt mala
Parvo maxima ſemine.
Quid grano minus eſt? parva dabunt tibi
Magnam grana ſiliginem.
Quæ calcante humilis nunc pede ſpernitur.
Quercum glans feret arduam,
Excelſumque caput nubibus inſeret,
Magno robore pertinax.
Vis neglecta nocet, parva licet, time
Flammæ ſemina mortuæ.
Quæ preſſis poterant unguibus opprimi
Scintillæ, dominantibus
Mox flammis ſuperant flumina & impares,
Vires viribus obruunt.
Magnis ſæpe minor gutta triremibus
Præceps exitium attulit.
Quæ fluctûs maris evicerat innocens
Tempeſtatibus obvia:
Cete grandia quæ ſpreverat, & petras,

Ex parvis malis naſcuntur grandia.

Aut

Aut hæſit remoræ ratis,
Aut portu propior naufraga, patriis
Hauſta eſt denique fluctibus.
Senſim deficimus, deciduas prius
Ætas arboribus comas,
Poſt ipſas etiam demetit arbores.
Parvis grandia cernimus
Tandem principiis creſcere, vix probus
Quiſquam, vix ſubitò improbus.
Nec Phœbe pariet menſtrua Socratem,
Nec lux una Neronibus
Formandis ſatis eſt nec Siculis ſuum
Imponit Dionyſium,
Quem furtum laqueo nobile deſtinat,
Rari nominis Harpalum;
Hunc primum teneris noveris unguibus
Sublegiſſe crepundia.
Pulvillos acubus fortè ſororios
Nudavit picea manu,
Poſt furtim loculos repſit ad abditos,
Exilemque pecuniam
Invaſit patrio ex ære teruncios,
Aſſeſque addidit aſſibus
Audendi melior denique, conditos
Nummos cum loculis tulit.
Herodes docilis ſorte pueritiæ
Blandis puſio moribus,
Laudari meruit; ſed juvenem ſuis
Seſe laudibus abſtulit,
Maturus vitiis inſenuit novis
Et furcam meritum caput,
Poſt canos tumulo condidit, impio
Notus crimine poſteris.
Sic demum laqueis, aut acherontica
Hæret nocte lavernio,
Qui parvis facilem obſequi
Ætatis teneræ negligit indolem,
Hic cunabula debuit
Infelix feretro jungere, debuit
Primas Perſephonæ comas.

Nemo ſubitò peſſimus, aut optimus.

Principiis advigilandum.

Virtutum

Virtutum gravior nulla fuit lues,
Quam quæ lenta medullitus
Imis inſinuat viſceribus malum.
Neglectum citò toxicum
Venatum latebras occupat, & ſinus
Cordis non medicabili
Perſtringit vitio. Fruſtra Epidaurico
Contra gramine nitimur.
Cum neglecta lues, firmior otio,
Arcem pectoris inſidet.
Mevi, ſi ſapias, ne levium levis
Contemptor ſcelerum audias.
Deſpectis animos criminibus facis,
Spretum proficiet nefas.
Nullum vile malum eſt, quod citò ſpernitur.

ODE III. Ad Europæos.

Cupiditatem bellorum eſſe matrem.

CUnctis helleboro eſt opus
Undis dividui quotquot Atlanticis
Damnamur Borealibus
Infelix ſoboles Iampeti, parum
Contenti mediocribus.
Veterum tenuis meta refigitur, *Pauci ſuit vivunt contenti.*
Et quos ardua limites
Objectis poſuit patria montibus,
Hos audacia tranſilit.
Anguſtis nimium Gallia terminis
Rheni collibus incubat:
Et ſe nubiferis ingerit Alpibus
Imponitque jugis jugum.
Anri fluminibus dives Iberia
Magnis ambitioſior
Terrarum ſpatiis, diſſolvit ſuis
Pyrenæa repagulis;
Sed quam prima viam fecit, ab hoſtib⁹ *Bellis rurſum opprimuntur qui alios premunt.*
Alterno teritur pede
Qui nullis potuit limitibus ſatis
Stringi fortior Italus.

Nullis

Nullis obicibus claudier, hac viâ,
Hoſtes quâ petiit, perit.
Martis progenies Teuto, minacium
Armorum ſtrepitu ferox,
Quod nuper Geticis impoſuit jugum,
Suſpirans modò ſuſtinet.
Incumbit miſeris ſæva Lubentia
Noxas aut facere, aut pati.
Heu nos ludibrium naſcimur Africæ,
Ridenduſque Aſiæ jocus.
Quâ cervice tulit, nunc juga reppulit
Manceps utraque ratio.
Europam Domino ſub pede deprimit.
O inſana neceſſitas!
Quo natale decus, nobilitas patrum,
Bellatrixque potentia
Et virtus animorum impigra diffluit?
Quid natas bene præliis
Auro polluitis degeneri manus.
Regnandique libidine
Partam prodigitis gloriam, & (heu nefas)
Calcatam obteritis fidem?
O tantùm opprobriis ſplendida nomine
Nos tradenda nepotibus!
O mundi ſenium turpe! quid ultimis
Hæc ætatibus addimus?
Quo nos invidiæ mixta licentia
Sceptrorumque rapacitas
Inſano ſtudio dimovet? Ad Getas
Hæc vecordia demigret.
Antiquis redeant aurea ſeculis,
Pacis tempora candidæ.
Europe Superûm digna favoribus
Chriſti delicium, ac amor
Terrarumq; decus: quæ thalamos trium
Fers conſanguineos Ducum,
Et miſces ſobolem, collige pectora
Quæ junctis habitant thoris.
Bellorum Furias Græcia ſentiat,
Et trans Acroceraunia,

Bellum meritò ab Europa ad Turcas transferendum eſſet.

Hæc auget Pretium vadis.
Quid? quod barbaricis litoribus ratis
Noſtræ figitur anchora;
Nos Indum bibimus, nos Hypanim ultimam
Pellei Juvenis viam,
Audaci nimium remige ſcindimus.
Extremi terimus maris
Omnem veliferis navibus orbitam.
Nos audacia provehit
Euphratem ſuper, & rapidum Tigrim
Et litus Malabaricum,
Quin cœptis miſeri abſiſtimus? heu ſolum
Cœci vertimus exules.
Decretas ſceleri, non ſine vindice
Pœnas Numine, ſolvimus,
Ejecti patriâ. Quot mare ſorbuit,
Dum terris inhiant novis;
Cui vilis patria eſt, ſit ſine patriâ.

ODE V.

Omnes eâdem auri honoriſque cupiditate malè teneri.

NOs concordia diſtrahit
Illimique frui non ſinit otio.
Nulli pauperies placet.
Hanc in Gangaridum litore diſſitam,
Noſtris finibus exulem,
Quivis eſſe cupit. Divitiis ratem
Totam velaque pandimus,
Pandoræ facimus. Diva Pecunia
Aras poſſidet omnium.
Clauſas ante fores ſtat Codrus. obvium
Crœſo panditur oſtium.
Auri ſacra fames faucibus omnium
Hæſit. Pauper & Echo
Quamvis diſſideant, conveniunt tamen
Auri quiſque cupidine.
Quid vanæ memorem nomina gloriæ;
Fumoſamque ſuperbiam,
Et laudum titulos; Nullus inertiæ.

Paupertatem omnes averſantur

Tam devotus agit cliens,
  Quem non pulchra juvet gloria, qui ſuis
Non palpetur honoribus.
  In caulis mediis ambitio ſedet.
Eſt hæc nota Olitoribus.
  Spretum Carnificem non tolerantius
Indignatio concitat,
  Quam ſi præteritum fortè Trium virum
Dictes faſcibus imparem,
  His deſideriis quilibet æſtuat.
Et laudum ſtimulis furit.
  Diſcordes ſtudiis unanimes facit,
Vani nominis ambitus.
  Quantumcunque levis mancipium ſpei,
Deſperare licentiam,
  Libertique nequit præmia: ſpes alit
Votis hunc melioribus.
  Et ſeſe Dominum fingit, & imperat
Torvâ fronte minoribus.
  Uno Nobilitas diſſidet à grege,
Grandis grandia poſtulat.
  Seris ſubjicias tempora regiis,
Et ſceptris oneres manus:
  Nondum fixa tuæ meta cupidini eſt,
Romanis aquilis minor,
  Infauſta premeris ſolicitudine, &
Pacis disjicis otia.
  Imples fœdifragis cuncta tumultibus,
Gentes gentibus obruis,
  Mactatoſque tuæ ſtultitiæ immolas,
Indignisque coloribus
  Fœdas innocuo ſanguine purpuram.
O inſana licentia!
  Quivis imperium præripit alteri,
Recte nemo ſibi imperat.
  Omnes (quis neget) haud poſſumus omnia
Omnes poſcimus omnia.
  Vertamus miſeræ vela cupidinis,
Nos concordia diſſipat.
  Diſſentire ſuo pulchrius in loco eſt.

Honorem omnes ambiunt.

Nemo cum honoratus & dives, quin illuſtriora appetat.

Voces diſſociabili
Tollamus ſtudio. Muſica diſplicet,
Quam diſcordia non regit:
Nunc contorta ſono, nunc ſpatioſior
Odis libera diſſilit,
Nunc ſublimis abit, nunc humiles fides
Infringit mediocribus.
Et Dii diſparibus conveniunt modis,
(Si quam priſca merent fidem)
Vocalis tenui pangit arundine
Pan ruralia paſcuis.
Thebæâ citharâ mollius adſtrepit
Magni carminis arbiter.
Atlantiſque nepos leniter increpat
Feſtivam digitis lyram.
Diviſis ſtudiis tympana Mars quatit,
Baccho tibia convenit.
Undoſumque decent cornua Nereum,
Et clamoſa celeuſmata.
Quod ſi quiſq; Deûm tympana verberet
Pugnis exitialibus,
Turbatæ nimium gratia Muſicæ
Lamentabilis occidet.
Vocum diſparitas hic placet, & ſua
Rerum diſparitas placet.
Ventos arbitrio diſtinet Æolus
Tempeſtatibus imperans;
Neptunus tumido præſidet æquori;
Norunt aſtra Dieſpitrem;
Vulcanum trepidis flamma timet focis;
Plutus colligit aureis
Quidquid plena capit ciſta laboribus:
Quod ſi fulmina quilibet
Divûm nubifero præcipiat Jovi,
Quivis Oceanum arbiter,
Et frenare Notos Æol des velit,
Reginamque Pecuniam
Omnes Cœlituum ducere geſtiant;
Demiraberis omnia
Mox fervere novis ſeditionibus:

Diverſitas ſtudiorum magis alit Remp. quam conſenſus: ut Muſicam diſcors ornat concordia.

Veteres rebus diverſis Deos præfecerunt diverſos.

Flaminas

Flammas excutiet polus,
Nec tellus liquidum perferet æthera,
Atrox Nerêus omnia
Devaſtata ſuis fluctibus obruet.
Fixis hæc ſtationibus
Se quævis cohibent, & ſtudio impari
Diſcordes animant fides.
Nos viles animæ per vetitam ſimul
Fœdè enitimur orbitam,
Et quam quiſque premit, proſequimur viam,
Errandique libidine
In præceps rapimur, Proque opibus pii
Nullos non colimus Deos.
Pluto thura damus. thura Cupidini.
Nos concordia diſtrahit.
Nos iſthæc pietas, heu! facit impios.

ODE VI.

Cupiditas ſub neceſſitatis ſpecie multa perſuadet mala Chriſtianis.

QUo nos ſæva Neceſſitas
Invitos retrahis? Deſine dulcia
Perſuadere pericula
Mater ſolicitæ ſtulta pecuniæ,
Curarumque puerpera.
Neglectæ melior copia copiæ
Tempeſtivius affluit,
I quò ſuppliciter barbara te vocat
Expers natio Cœlitum,
Si gentem ſceleri quæris idoneam
Flagrantemque cupidine
Cœcos vile Getas, invenies tuo
Qui te Numine ponderent,
Magnorumque colant te prece Numinum. *Gentiles & Barbari cupiditatibus obnoxii.*
Diis prælata minoribus
Aras de Pario marmore debitæ
Cernes ſurgere gloriæ.
Fumabunt calidis thura ſub ignibus,
Meſſes hic Arabum leges,
Mavors dona dabit, cum phaleris equos

Junget.

Janget, cum clypeis viros.
Hos ditare potes. Qui ſimul auream
Huc Mercator imaginem
Deſignabit ovans, cum ratis Indico
Merces æquore vexerit.
Rugoſis etiam de vetulæ cadent
Libi fragmina dexteris:
Annoſumque feret fortè teruncium
Hunc edentulus Euclio.
Quin & carminibus fors celebrabere.
Oti cum patientior
Curarum vacuis auribus, ad ſacram
Auſcultâris arundinem,
Quam miſſis Corydon perflet ovilibus.
Tu cantaberis omnibus
Magnis nota viris magna Neceſſitas.
Nec non parva Minoribus.
Fallorne? an vacuis de laribus modò
Ad confinia Thraciæ
Maturare fugam Chriſtiadæ novis
Se clamoribus incitant?
Obliquo toties, quid, rogo, lumine,
Quid cervice volubili
Retrorſum adſpicis; I, quo lubet, ocyus.
Jam donata licentia eſt.
Sanctarum melior nos ſitiens opum
Haud ſpernenda Neceſſitas,
Et felix Superûm gloria provocat
Immortalis adoreæ,
Et nunquam ſterilis copia. Quid vetat?
Quin exurgimus, & luto
Demerſum miſerè ſurrigimus caput,
Quò nos copia gloriæ
Conjurata comes, quò vocat aurea
Rerum luxuries? opes
Et mundi pretium, & pondus inutile
Auri, ſplendida nomina,
Atque umbras ſcelerum, velaque noxiis
Prætexenda laboribus,
Calcemus generoſo pede. nec levi.

Dementemur imagine,
Quam tantum vitreo mundus in æquore
Fictis Luſibus exhibet.
Heu! quid Stentoreâ voce, quid urgeo?
Jam fucata Neceſſitas
Quæ centum titulis frontem habet, & genas.
Centum picta coloribus
In ſcenam reſilit; nos faciles ſequi
Aures ac animos damus,
Nos plauſum facimus, nos hilares joci,
Nos hæc ludicra deſtinent,
Et rerum pretio tangimur, ac nitor
Auri lumina corripit.
Accedunt tacitis regna favoribus,
Accedunt humiles caſæ.
Nullì non colitur Diva neceſſitas:
Nutrix cæca rapacium,
Velans oppoſito crimina pallio.

Plerique neceſſitatis titulo opes immodicè cupiunt.

ODE VII.

Auri cupiditate omnia facimus.

QUò me, quò Lyra contumax
Urges obſtreperis te fidibus ſequi?
Non jam dulcia mollior
Aſſueto repetis carmina pectine;
Seu cum fila licentius
Diſſolvi patior; ſeu rigido micet
Nervus ſtamine durior.
Non adducta places, libera non places,
Cantandum eſt aliquid tamen,
Quamvis diſpliceant carmina Gratiis.
Urget ſedula veritas,
Urgent depoſitis ſecula moribus,
Urget degener indoles
Europæ. Hæc Proavûm neſcia, perditis
Jam divulſa Nepotibus
Heu quantum veteri ceſſit origini!
Vix veſtigia permanent
Virtutum, ac fidei. Sola repullulant

Jactæ-

Jactæ ſemina noxiæ.
  In præceps ſtolido volvimur impetu
Aurigante cupidine.
  Ex bellis ſerimus bella; ſed aureæ
Plutum fecimus arbitrum.
  Hic Martis Phaleras oblinit aureus,
Thoracaſque; ſed aureus
  Hic jungit capulos enſibus aureos,
Hic ductus Chlamydum aureos,
  Et criſtis galeas ſublevat aureas,
Hic burſam aggravat aureus.
  Qui nunc bella neget, ſi ſapit, aurea?
Auro bella redemimus.
  Auro nunc alimus. Pax licet aurea:
Auro vendita Pax fuit;
  Auro rurſus opus, vendibilis manet
Pax, quæ vendita præmio eſt.
  Auro, quod ſtupeas, auri emitur lucrum &
Turpi fenore venditur.
  Auro, quis pudor eſt; corpora tradimus,
Auro vendimus indolem.
  Virtutem pretio fingimus, aut ſcelus,
Formant munera Proteos.
  O Auri ſtudiis ferrea ſecula!

ODE VIII. Ad Bartholum.

Cupiditatem ſubita atque infelix ſæpe mors abrumpit.

RUpes perpetuæ, Barthole non ſumus:
  Rupes invidiam temporis ac iners
Evincunt ſenium: nos mora deterit,
    Incerti mora temporis.
Nec nos marmoreos finxeris; haud ſumus,
Ut rivus tacito provehimur vado;
Quem quo terra parit, mox ſepelit ſolo,
    Mater perbrevis alvei.
Ne nos imparium robora quercuum
Exceſſiſſe putes, ceu roſa mollibus
  Enutrita Notis, delicium breve,
    Natali morimur die.

Nobis prima levem quæ dedit, abſcidit,
Velox hora diem. Nos miſerabiles
Cùm jecit varias callida teſſeras
Sors tranſmittit ad Æacum.
Quid magnas ſpatio ſpes nimiùm brevi
Arctamus, miſeræ ludibrium necis?
Libertas premitur mentis ab improba
Delaſſata Cupidine.
Mortem mors animi ſæpe præoccupat,
Nec ſolo morimur corpore, nec ſemel.
Æternâ brevis hæc morte licentia
Caſtigata rependitur.
Qui latas Tyrio murice fimbrias,
Menſas Aſſyriâ pandere copiâ
Audax, nunc Epulo cogitur arctius
Spreto accumbere Lazaro.
Non Regum thalamis, non Mareoticis
Vecors liminibus Mors revocat pedem,
Non rerum pretio mollior aureo
Mors corrumpitur ambitu.
Magnarum cineres juxta & agreſtium
Confundit tumulis. pinguior, ac macer
Hic rebus fueris nil juvat, optimus
Qui virtute præeminet.

ODE IX

Illuſa Cupiditas in Dionyſii Tyranni exemplo oſtenditur.

QUantum ſceptra ligonibus,
Quantum Regna caſæ, purpura pallio
Diſtet Socratico, tibi
Regnator Siculo teſtis ab æquore eſt,
Fortunæ pila ludricæ.
Non hunc purpureis dives honoribus,
Non ſuffulta curulibus,
Et plauſus medios inter obambulans,
Et blandas populi preces,
Sors explebat ovans. Meta cupidinis
Fruſtra ſcribitur invidæ,
Dum conjuncta ſuæ nixa potentiæ eſt.

Nec Reges ſua ſorte contenti vivunt.

Mutavit clypeum brevi
Fortunæ volucris miles, & arduis
Dejectis ſtationibus
Immixtus populo conſtitit, ac dato
Collum ſuppoſuit jugo.
O quantum tumidi pectoris abſtulit
Decollata potentia.
Quantùm pauperie ditior, & ſibi
Demptis rebus opimior,
Laudari meruit! mox Sapientia,
Paupertatis idonea
Proles, ingenuo hunc ſuſtulit impetu,
Et diſſuaſit inutiles
Rerum quiſquilias, atque inopes opes;
Tentatæque tyrannidis
Infauſtas docuit noſſe cataſtrophas.
Ergo Socraticæ minor
Seſe parietibus Gymnadis abdidit,
Arctæ mancipium ſcholæ,
Hic qui nobilibus jura Quiritibus
Nuper dixerat arbiter;
Balbutit tenero cum grege tetricas
Blando murmure ſyllabas.
Nec præfert ferulis ſceptra minacibus.
Avulſoſque ſecuribus
Faſces ſuppoſito tergore deterit,
Doctæ Palladis armiger.
Non hic ſanguineum ſtringit acinacem
Telorumque volantium
Irata exonerat ſpicula dexterâ
Sed tractat pharetras leves,
Et ſe Palladiâ jactat arundine:
Fortunamque refigere
Audax, tranſadigit vulnere non levi:
Hoc ſe carmine vindicans
Magna blanditiis fortis, & improbis.
Ne confide favoribus:
Quantùm celſa nocet, tantùm humilis juvat.
Iraſcendo minus ferit,
Palpando nocuit, credite poſteri,

Fortuna Rerum verſa

Inſtructio puerorum.

Felix cum perii, fui.
Quâ quis ſit melior, ſors mala non fuit.

ODE X.

Gratulatur ſibi Poeta, quod ſe à mundi Cupiditatibus ad religioſam quietem tranſtulerit.

Q'Iò me ſancta licentia
Mundi depoſitâ ſolicitudine
Inter nubila tranſvehis?
Jam nunc Menapiis, jam procul Ubiis.
Motus finibus auferor,
Jam Rheni vitreus deſeritur latex,
Et ſeptemplice montium
Diſcedo profugus vertice, jam ſacra
Proſpecto Trevirûm juga.
Hinc ſe præcipiti culmine ſurrigit,
Muſarum Domino ſacer,
Quondam laurigeri collis Apollinis.
Hic veſtigia Daphnidis,
Doctorumque manent fontium.
Illinc Martia Bacchicis
Se cognata jugis culmina porrigunt.
Haſtis pampineis ferax
Paſſim armatur ager: territa, quas ſuo
Phaſis robore militum
Mallet fertilibus creſcere dentibus.
O jucunda ſedilia!
Figamus tacitos carmine nunc pedes
Iſtic Melpomene, precor.
Jam montis minor eſt cura biverticis
Seu Niſæ domitas apex
Promittat tigrides; ſeu juga laureis
Cirrhæ Daphnida crinibus.
Concedat bijugis Phocis Apollini,
Et Baccho ſacra collibus:
Vicerunt Treviri. equalet inhoſpitis
Jam nunc Attica montibus:
Nos doctis repetit Caſtalis amnibus,

Mons Treveribus Apollini olim ſacer Parnaſſo comparatus.

Nos

Nos Libethrides abluunt,
Et Pimplæ vitreis Naiades alveis.
Siccis Græcia rivulis.
Moſellæ latices. Caſtalidum intulit.
Non poſthac Aganippidos
Deſument liquidis nomina fontibus
Muſæ, Moſelides erunt.
Hic vos Phœbigeni verticis hoſpitas
Infuſus viridi toro,
Et vinctas hederæ ſubjiciens comas,
Sacro proximus alveo,
Dicam Menapio carmine Nobiles:
Et plantabo vireutibus
Circum laurigeris culmina frondibus,
Hic oracula Cinthii
Vatum de numero, ſi numerus ſumus,
Tacto pectine conſulam.
Dicam ſepoſitis quanta negotiis
Spreto quanta Cupidini,
Neglectiſq; opibus quanta ſubeſt quies
Non ſuſpenſa minacibus
Ventis, noſtra fides nutat in æquore,
Et ſpes Indica mercium.
Quid ventis levius: debilius rate?
Piratiſque frequentius?
Non bellis rapimur dira frementibus,
Nec nos fulgor acinacum,
Non terret chalybum grando, nec abdito
Aurum defodimus ſpecu.
Qnid flammis rabidi Martis atrocius?
Quid partas violentius
Res & ſpes ſubitò proterit impetu?
Felix quem levis alea
Submiſſo poſitum detinuit loco,
Vel quem libera ſervitus
Iurata retinet pauperie, nihil
Formidantem odulentiæ.
Laudo mentis opes ſedifragis parum
Confiſas Aquilonibus.
Virtutum cupidus munera colligam

Carmina ſcribere.

Quies magna religioſa vita

Lucrandique cupidine,
  Longè ſepoſitis ſidera montibus
Tranſcendam volucri prece :
  Et votis pretium nil metuentibus
Multo fenore congeram ,
  Æterni pretium fenoris ,ô nimis
O jucunda negotia !
  O virtutis opes!cetera vanitas.

ODE XI.

Sol mundi Cupiditatem averſatur.

DUm caput pulchro radiatus oſtro,
Candidam toto ſuper orbe frontem
Explico Phœbus,roſeiſque figo
  Baſia labris.
Dulce ridentes mihi terra vultus
Pandit,apricos redimita colles
Frondium ſertis , juga laureatis
  Vincta capillis.
Quaque venantes rutilâ per herbas
Deferor plantâ,comitata molles
Aura per campos agitat jocoſo
  Murmure currus.
Virgines Lymphæ ſimul oſculandis
Irruunt pratis , vitræoſque Cirrha
Parturit fontes ,ſimul æſtuoſis
  Præbibit agris.
Sive pubentis virides Hymetri
Orbitas viſam, Zephyritis uno
Calle decurrit , Violaſque vernis
  Dividit agris.
Sive Parnaſſi juga delicato
Rore perfundam,Dryades madentem
Ambiunt currum , liquidoq; paſcunt
  Nectare ſilvas.
Seu per Hyblæos rutilante colles
Eſſedo porter: lepidò ſalutor
Alitum plauſu,ſtrepit & pudicæ
  Dedala ceræ,

Rura

Rura quæ tango, cerealis unda
Fluctuat circum, nec inebriatus
Sat ſibi conſtat, dubiis recurrens
Culmus ariſtis,
Bacchus accinctis caput in corymbis
Ventilat lætus, tigrideſque colle
Solvit aprico, tener erubeſcit
Pampinus uvis.
Sic Erythræo mea flamma ponto
Educat gemmas, fovet & maritis
Divites conchis, radiantis aſtri
Dona, lapillos.
Invias terræ latebras metalli
Arbiter luſtro, rigidaſque venas
Æris, & coctum bene temperatis
Ignibus aurum.
Cuncta Phœbeis recreantur aſtris.
Debet his tellus, minor unda debet.
Debet humanum genus, at bonorũ, heu
Negligit uſum.
Quid jubar terris, niveique proſunt
Temporis ſoles; quid amœna pleno
Fauſtitas cornu, nitidique vena
Fertilis auri;
Nulla lux mundo nitet auſpicata,
Tempus everſis niveum quadrigis
Turpiter ſqualet, ſcelus omne fulvum
Polluit aurum.
Luxus in pratis viget, & pudicos
Inquinat flores, Tenerique blandæ
Adſtrepunt Lymphæ, faver explicatis
Aura ſuſurris.
Nata per crimen Semoleia proles
Mollium turpis pater eſt amorum,
Litium fautor, tepidoque miſcet
Vina cruori.
Quid juvant gemmæ, Tyrioque lotæ
Purpuræ fuco, niſi faſtuoſum
Quod regunt corpus, tumidiſq; pectus
Auſibus implent.

Sol terra mariſque opes educat.

Bonis Deo conceſſis per Cupiditatem abutimur

Nullus

Nullus antiqui manet uſus ævi,
Aureos auro periiſſe mores
Conſtat, oppreſſum regit una mundum
Cœca Cupido.
Obfui terris, quid inauſpicatas
Luceo flammas? mea dona fœdo
Crimini proſunt, vitiiſque bigas
Duco faventes.
Ite nunc feſſis roſeos caballis
Virgines horæ religate crines,
Heſperi nunquam rediturus Æthon
Fonte lavetur.
Heu pudet mundum, pudet intueri
Sontium vultus. Tegat umbra turpes
Criminum noxas, ſceleriſque flammam
Luceat Orcus.

ODE XII.

Cupiditatum laqueis totus orbis oppletus eſt.

PErbrevi magnum, velut in tabella,
Diceris quondam ſpeculatus orbem
Fortis Antoni, ſtygiaſque circum
Mille catenas.
Aſtra diſtrictis metuenda vinclis,
Caſſibus tellus minor explicatis,
Fraudibus pontus, trepidiſque ſilva in-
horruit umbris.
Quis dolos ponit pediciſque greſſus
Stringit ignaros, niſi pertinacis
Artifex noxæ ſcelerumque nutrix
Blanda Cupido?
Sunt quibus pulchrum dominatur aurũ
Ipſa formoſos laqueos metalla
Obtegunt, ex his faber ipſe Dæmon
Vincula cudit.
Et ſua præſens pharetrâ Cupido,
Oblinit fuco medicante tela,
Ac laceſſitus animũ ſagittis
Frangit inermem.

Libidine prava plures ſeducti.

Donec

Donec acc nſis furat in medullis,
Aut amor fulvi vitioſus æris,
Aut profanatis Cytherea tædis
Urat amantem.
Sic Philiſtæos generoſus ungues
Improbi Sampſon ſubit impeditus
Caſſibus ſcorti, nimis inſolenti
Saucius arcu.
Sic Deæ magnus Sophiæ magiſter,
Arbiterque ævi, Solymis ſtupendus,
In Dionæo nova præda ſaltu
Neſcius hæſit.
Ieſſides magno Goliæ triumpho,
Hoſtium & raptis celeber galeris,
Captus à parvo Veneris miniſtro,
Vulnera planxit.
Lothus incenſas, ſine clade, flammas
Præterit, fœdos ſubiturus hamos,
Cum nova Bacchi, Venerisque flamma
Turpius arſit.
O quot heroas mala cauſa notam
Fabulam mundo ſcelus exprobranti
Fecit, & captam per amica traxit
Devia mentem.
Compedes cœci patiuntur auri
Achab, & turpi veniente lucro
Proditor Iudas: premit iſte ſervum, & *Avaritia capti:*
Ille magiſtrum.
Multa furtivo latebroſa calle
Lina tenduntur; ſua vincla captus
Neſcit, atque ipſas amat in ſagenas
Ire, perire.
Non Arachnæis ita falſa textis
Muſca deceptas replicavit alas,
Cum, velut tumbæ reſupina, vivam
Migrat in alvum.
Emicat cœca vigil è caverna
Artifex texti ſimul atque filum
Admonet motum, ſolitæque captat
Præmia curæ.

Quiſquis

Quiſquis es, ſtrictos patiere caſſes
Aucupis mundi; niſi te doloſæ
Subtrahas naſſæ, fugiaſque ſtructas
Fraudibus eſcas.

ODE XIII.

Exemplo Loiolæ ſpreta mundi Cupiditas proponitur.

Euge per cultas ſtudioſa telas
Muſa decurrat, Phrygiiſque dextræ
Artibus ſudent. Aliena doctas
Tempora lauros;
Hæc acum poſcunt, fluat Hippocrene *Acu pingere*
Fonte mutato. Tyrioque mixtum
Aureum fuco bibat, & ſerenum
Lana colorem.
Euge Lojolam labor eruditis
Imprimat telis, operoſa fortem
Dextra ſecernat populo ſtrategum, &
Inſerat auro.
Martiam vultu radiante frontem,
Martium pectus generoſus heros
Induat textis, celebrique ſpiret
Indole lana.
Surgat hinc celſis domus alta ſaxis
Arcium robur, populique prono
Accidant vultu, famuliſque circum
Affluat umbris.
Porrigat faſces, levioris auræ
Turba captatrix, niteat propinqua
Aulicum pompâ decus, & ſuperbo
Fulgeat oſtro.
Indico menſæ cumulentur auro,
Hermus affuſa famuletur unda,
Luce gemmarum faveat remoto
Litore Ganges.
Mollis extento minitetur arcu
Puſio, ſævas animoſus idem
Ventilet flammas, taciti ſque fibras
Ignibus urat.

Hæc ſuper celſa gradiatur Heros
Fronte, neglectos eat inter arcus,
Rideat muros domuumque Chiis
Tecta columnis.
Rideat faſces ſtrepitumque circum
Mobilis vulgi, leviumque turpe
Spernat aularum decus, & faventes
Leniter auras.
Dives ex ſpreto reputetur auro,
Fama contempto fluat ex honore,
Omnis ornatu meliore Virtus
Cingat euntem.
Frater occurrat, revocetque blanda
Voce Germanum, genus & paternum
Nomen augeri roget, ac avita in
Sede Nepotes;
Attamen fruſtra, ſine fratre, frater
Patrios ſpretus repetat penates.
Pergat ad ſacros animoſus Heros
Viſere colles.
Hic ubi pulchram veneranda ſedem
Obtinet Virgo, rutiloque condens
Brachio natum, roſeis propinat
Baſia labris.
Addat ornatum, novus iſte miles.
Noricus fulvo radiatus auro
De tholo mucro rutilet Syroque
Balteus oſtro.
Penſilis ſacram veneretur aram:
Et Navarreæ monumenta gentis,
Poſterum ſero memorentur ævo,
Ore Nepotum.
Ipſe calcatum ſapiente faſtum
Conterat plantâ, latus & revinctus
Pulchrior ſacco, Tibi virgo longis
Militet annis.

Mundo ejuſque cupiditatibus ſpretis, religionem amplecti.

ODE

Criminum fœdas tulit orbe noctes,
Et lucem belli, redeunte pulchra
Luce virtutum, redeunte claro
Sidere pacis.
Quidquid inſano vitiavit auro,
Levit & fuco veterator orbis;
Ille purgavit, meliorque fraudem
Fraude feſellit.
Euge formoſæ Charitum coronæ,
Ite, divinos redimite crines:
Liliis mixtum decus, & roſarum
Fulgeat oſtro.

ODE XV.

Aſpirat pia anima, ex mundi cupiditatibus ac vinculis ad cœleſtem patriam.

ITe laxatis mea vela cymbis,
Ite, quà curſus patet, en ſolutis
Carbaſis vitæ melioris oram
Pandit Olympus.
Et ſuas cœlum patitur triremes,
Scanditur velis, liquidumque ductis
Scinditur remis. micat Argonavis
Teſtis ab Aſtris.
Illa, dum Ponto rapitur furenti,
Hæſit incerto tremefacta vento,
Hæſit ad fluctus; modo ſtat quieto
Lucida portu.
Quis parem vitæ mihi donet uſum? *Vita noſtra incertis caſibus jactatur.*
Sive cum molli vehitur faventis
Sortis afflatu, placidiſque cymba
Navigat auris.
Sive turbatis rapiatur undis,
Quæ leves venti, dubiique caſus
Impetu vergunt, fragiliſque pellunt
Vela carinæ.
Omnis ex omni mea vita caſu
Impulit navim; modò turbulentos

Vecta

Vecta per fluctus: modò per quietas
Lenior undas.
Nulla res conſtat,neque ſors ſerena
Nubis eſt expers: habet hoc timendum
Blanda ſors, paucos ſinit eſſe fortes,
Perdit amicos.
Alba me nunquam tulit inter ulnas
Sors diu fidas: pede nutat uno.
Illa,quæ prima facilis renidet
Fronte, cavenda eſt.
Vah genus vitæ! quod acerba tantum
Fata commendant,quod amica falſo
Sors linit fuco,tacitoque circum
Implicat aſtu.
Pace gaudemus; ſed iniqua pax eſt:
Mille noxarum ſcelerumque ſyrtes,
Objicit claſſi placidum per æquor
Molliter actæ.
Quid juvant gemmæ Rhodiique venæ
Fertiles campi? perit inter auri
Vota poſſeſſor, vitiiſque turpes
Laxat habenas.
Clara dum puris favet aura ventis,
Et comas denſo rubet igne Phœbus,
Imminet grando. Simul ac honorum
Faverit aura,
Et latus fulvo variamur auro,
Servit & prono vaga turba plauſu,
Proximi ſyrtes ferimur; ſerenum
Nube premetur.

ODE XVI.

Cœleſtis Paradiſi contemplatione vates delectatur, à mundi cupiditate averſus.

QUo feror plauſis relevatus alis?
Surgit ex armis volucrique planta
Silva plumarum, rutilumque prenſo
Civis olympum.
Fabulas vincam, veteriſque cygni

Fata Ledæi, Ganymedis ales
Fulminis quamvis iter expeditus
Tendere cedet.
Nil retardatis per anhela pennis
Aſtra ſuſtollor: Paradiſus agros
Pandit apricos, reſeratque portas
Ære rigentes.
Quanta lux Phœbo meliore fulget! *Æterna in cælis vita deſcriptio.*
Quam voluptatis micat affluentis
Gaudiis vulgus, placidoque vernant
Cuncta ſereno!
Pace non torpet piger otioſa
Mundus, aut ſævis agitata bellis
Regna quaſſantur, nec avarus heres
Divitis auri eſt.
Candidi cives, niveique mores
Seculum condunt. ſine fraude vultus
Comis, & nullo variata fuco
Verba fideſque.
Summus hic juncto ſociatur imo,
Una ſors æquat, nec amicus hoſti
Diſtat, æternis veneranda conſtant
Fœdera Vinclis.
Præmiis certant, & amore vinci
Quiſque formidat, patet explicatum
Gaudiis pectus, nec amœna deſunt
Serta capillis.
Fuſus in pratis, vacat innocenti
Otio mundus, placidoſque laxat
Gutturis nervos, liquidoque fundit
Carmina plauſu.
Aut leves dextra rapit eruditâ
Barbiti nervos, Citharaque dulces
Increpat ventos, animata ſervit
Auribus aura.
Aut caput propter ſalientis undæ
Graminum molli recubans lacerto,
Inter & vitæ ſocios peractæ
Fata retractat.
Quod tulit durum meminiſſe dulce eſt,

Qui ſic verba locat, nil retinet ſuum
Cui tuto liceat credere. Veritas
Impolluta diu vix Rabulis fuit.
Jactantem Scythicis ſigna Draconibus
Qui *Martem* ſequitur, litera vertitur
(Aut dicam propiùs lancea vertitur)
Jam *Mortem* ſequitur, non galeæ caput
Devotum ſtygiis fontibus eximent,
Quamvis Mygdonio ventiles alite
Criſtatos apices conus, & audiat
Plaudentes Zephyros. Non *Siculus chalybs*
Fatis expediet pectus aheneum.
Norunt fata viam. non volucres equi,
Quantumvis agiles præveniant notos,
Hinnituque fremant læta, vel impigrè
Divexent phaleras morſibus æreas,
Armati fugient ſpicula Tartari.
Non his empta placent conditionibus
Auri fulvus honos, aut leve nominis
Pondus Pauperies omnibus unica
Nobis ſufficiet grandior uſibus.

Mars & mors vicina ſunt re & nomine.

ODE XVIII.

Diogenes mundi, Cupiditatumque ejus contemptum omnibus ſuadet.

Quo cœci ferimur? fervidus intonat
Orator medio Rex cynicus foro
Errantûmque ruinæ
Accenſâ face præſtruit.
Quo cœci ferimur? nubila diſcute
Ad Veri radios, quiſquis amoribus
Caligantibus orbis,
Argentique cupidine
Obſtrictus, poſitis inſidiis pedes
Captivaſque manus inſinuas miſer.
Non his ſtringeris artus,
Mentem atrocius implicas.
Maturis animum caſibus eripe,

Et deflecte nefas. Præferimus facem
Huc veſtigia verte,
Et deſueſce cupidini.
Nil deſideriis aucta pecunia,
Vitæ nil oneri detrahit additur;
Nummis ſolicitudo,
Cuſtos velleris aurei.
Et pugnans tacitis cura ſoporibus,
Infelixque metus. Nunc Geticis furor
Formidandus in armis,
Flammarumque minacium
Tempeſtas pavidos exanimat viros,
Et pacis violat divitis otia.
Nunc furtiva doloſis
Irrepens latebris manus
Inſomnes tenebras, & trepidas facit.
Ne mollis requies, ne tibi vilior
Libertatis iniquis
Sit poſſeſſio prædiis.
Sub parvis opibus magna latet quies,
Quanto plus capies, hoc cupies magis.
Solus dives, avarus
Inter divitias eget.
Sub ſpretis opibus repperies opes.
Qui ſtringit nimiæ vela cupidinis,
Sævum cautius æquor
Tiphys remige tranſilit.
Si quantum ſatis eſt te tua provehit,
Et tutis equitat cymba Favoniis.
Cur laſſare ſaburrâ
Navim quæris inutili?

Cura cum pecuniis augentur.

In paupertate tuta quies.

ODE XIX. Ad Telesbium.

Cupiditatem opum abjiciendam eſſe, eò quòd cælo nati ſumus.

CUr ſic Telesbi? naſcimur inclytum
Genus Deorum, & ſcribimur aurei
Cives Olympi: cur ſupinis
Terram animis, humileſque fulvi

Indignum eſt cælo

Sordes

Sordes metalli lambimus improbi? *natos, terræ*
Cur deſtinatus non pereuntium *adhæreſcere.*
Heres bonorum, ſiderato
Pectore, præteritura captat?
Umbriſque mentem paſcit inanibus,
Et ſpem fatigat? Deſine turpium,
Inſane, curarum, & jacentem
Tolle ſolo, patriiſque ſenſum
Appone terris. Non ſatiâbere
Utcunque plenis, copia cornibus
Aurumque & argentum propinet,
Et liquidis pluat æthra gemmis.
Agnata cœlo nobilioribus
Paſcenda mens eſt. Te ſuper inclytas
Sors larga regnorum coronas
Et Syrias locupletet aulas:
Fruſtra; nam adultis invenies opes
Votis minores, nulla ſpei tuæ *Deſiderium*
Res par habetur, ſceptra dextræ *habendi cum*
Et capiti diadema jungas: *opibus creſcit.*
Addis doloſæ certa Cupidini
Fomenta. Regum conſule pectora.
O monſtra votorum! ô probroſam
Ingluviem haud ſatiantis auri!
Nil temperatâ ſpe cupiunt, nihil
Parcè capeſſunt. non regionibus
Incluſa, regnorumque metis
Turpis avarities tenetur,
Obſepta centum mœnibus oppida,
Provinciarum vix numerent opes,
Regni medullam eviſceratis
Agricolis, pavidoque vulgo,
Ærariorum defodiant ſpecu;
Fruſtra, vagantis flamma cupidinis
Auroque cenſuque educata
Inter opes alimenta captat,
Dum regna flagrant integra, dum furor
Incendiorum corripit, (O pudor,
Legumque virtutumque clades!)
Immeritos populorum acervos.

Tu Cyre teſtis, cui Babyloniæ
Gazæ minores, & diademata
Anguſta Perſarum, dum avaram
Turpè ſitim Scythico ſub utre
Expleret hauſtus. Te memori quoque,
Pellæe, ſignat charta Cupidine,
Poſt vaſta terrarum ſubacta,
Sandapilæ brevia occupantem.
Nec Eucliones eximo. ſordidi
Quandoque in antris non ſatiabiles
Moneta curas abdit. Auro
Caula favet, famulatur aula.
Abominandæ nempe Cupidini
Servile vulgus militat, impigrum
Sudare, ſeu Phœbus calentes,
Seu gelidas agat urſa bigas.
Venalis auri proficit improbo
Labore votum frigida vix manus
Venale cœlum prenſat. Omnis
Obſtupet hic generoſus ardor
Emancipati pectoris. Excute
Turpes catenas, nec vitiis fave,
Quæ ſuaſit inconſultus error,
In jugulum malè ſtringis enſem:
Mox hoc petendus, ſanguine cûm ferox
Paſci cupido cœpit, in omnium
Sortemque vitamque execrandos
Exacuit furioſa dentes.
Quam fers bipennem, ſpicula quæ jacis,
In fige noxis; vincla Cupidini
Impone, libertate Virtus
Gaudeat, innocuoque cœlo.
Erramus omni degeneres viâ
Mortale Vulgus. Non Dominantium
Nec Aſſeclarum terra curas
Appoſito ſatiabit auro.
Cœlo petendum, quod tibi ſit ſatis;
Cœlo impetrabis vertite, vertite,
Monteſque, mortaleſque curas,
Aſtra patent opulentiora.

ODE XX.

Cupiditati nulla melodia gratior, quam tinnitus argenti.

O Muſa docti carminis artifex
Diſſolve chordas. Mollius increpant,
Quæ mitis inteſtina buxo
Tendit, ovis, reſonante nervo.
Major luporum abdomine conditur
Vis illorum. collige viſcera,
Siccoque perduratura ſole
Fac Latios animare cantus.
Fortè Euclioni barbita fortius
Nervis Luporum tenſa rapacibus
Aures revellant. Euge chordas
Muſa novas nova plectra tangant.
O pulcher auri fulgor, & inclytis
Dignus coronis! Regum apices tibi
Curvantur, imi genûa vulgi;
Et mediæ procerum catervæ.
Per te affluentis cornua copiæ
Effundit in nos plena Beatitas.
Quam dulcè tinnit clangor æris!
Quantus honor pretiumque gazæ!
Placemus, io. Muſa repercute
Potentis odæ barbita. Subſilit
Hinc umbra Craſſi, hinc Euclionis
Poſteritas modulante buxo.
Quidnam hoc? ovillis diſſiliit chelys
Manſueta nervis, impatiens lupi
Odore vicini. Euge Verpa
Cede choro malè diſſonante:
Quemcunque avari fœdus odor lucri
Infecit abſit. Non ſociabilem
Moneta cum Virtute chordam,
Ære licet radiante, tangit.

Auro omnes rapiuntur.

ODE XXII.

Monſtrum nullum in orbe humana Cupiditate magis deteſtandum.

INforme monſtrum, triſte, & execrabile
Rapacitatis deſpue
Nil ſimile peperit Lerna, portenti licet
Septemplicis puerpera:
Nil ex Diaconis conſitum molaribus
Par tale Colchorum ſolum.
Frons torva, quali taurus ignivomus micans
Infecit haſtam Jaſonis.
Rubente dirùm lumine implevit cavas
Frontis lacunas horridæ.
Oculata tergus, & futurorum anxia,
De ſtirpe Iani poſthuma.
Oblonga, gutturaridum, quale improbo
Philoxenus voto ambiit.
Immane ventris dolium, quali tumet
Pinguis racemorum ſator.
Siticuloſus corpus inflatum obſidet
Stagnantibus vadibus hydrops.
Sed fœda macies ſqualidos humeros vorat,
Exſucca livent brachia.
Vix ulla mortis larva mundo præbuit
Deformius ſpectaculum.
Utramque adunci muniunt digiti manum
Non impares Gryphum unguibus.
Lupina fauces ſtringit inhiantes fames
Sitiſque pluſquam Tantali,
Cleopatra quamvis uniones eliquet,
Pleno hauriendos poculo,
Graveſque luxus Perſicus menſas premas,
Etiſichronis vincit gulam.
Talem apage peſtem ſedibus procul tuis,
Nocentiorem toxico.
Præſentiori nulla dementaverit
Te vafra Circe pharmaco,
Sin hoſpitali limine hoc monſtrum accipis
Erinnyas tecum foves,
Et ſanguis ugas paſcis haud explebiles,
Dextrâque mulces aſpides.

Cupiditatis & avaritiæ allegorica deſcriptio.

ODE XXIII.

Ad Tiberium Roſium gulæ cupiditatibus nimium indulgentem.

QUouſque lautè nutries aſinum, Roſi,
Tibi denegato pabulo?
Quid ponderoſis ſubjicis ſaccis caput?
Aſinumque donas pileo?
Hic feriales ducit in pratis dies,
Dum tu molendino vacas.
Incedit ille cute ſaginatâ probè
Tu pallidâ ſquales fame.
Indigna res eſt, crede, quod, Roſi, tuo
Habeare vilior aſino.
Hæc ipſe (quamvis calculo prudentium
Prudens notari pervelis.)
Hæc ipſe præſtas, ſtulte, dum corpus foves, *Anima nobis vilior corpore eſt.*
Animamque vitiis opprimis
Cumque otioſo paſcis in luxu gulam,
Mentemque inediâ conficis.
Aut igitur Aſinum ſupprime, aut Domino facis
Hunc eſſe meliorem ſuo.

ODE XXIV.

Conſcientia cupiditate entium malè laceratur.

DEclive quo nos ſeculum demum avios
Virtutis uſu ſubmovet?
Eccleſiarum Principes quondam dedit,
Probata *conſcientia.*
Tunc infulato cana Pietas vertice
Epiſcopi mitras tulit.
Detraxit ætas rebus, & curam Pedi
Clara meruit *Scientia.*
Hinc ſparſa crevit illa doctrinæ ſeges
Latè per arva Eccleſiæ.
Stemus, nec ultra ferre delirum retrò
Lubeat in exitium pedem.
Ludimur? an nunc ratio legeſque obticens
Totumque poſſunt *entia*?

Sic

Sic eſt. recurrit aureis ductum notis,
Argenteiſque ſeculum,
Contraque *Conſcientiæ* ſuffragia,
*Scientiæ*que calculos,
Votum omne tinni*entium entium* valet·
Moneta mitras dividit.
Virtute quamvis fulſeris dives tuâ,
Et mille gemmis attium,
Si priſca avorum cera deſtituit genus,
Ignobile, auroque vacuum:
Fruſtra infulatos quæris inter ordines,
Tum elocare verticem.
Rationis entia licet haud parum queant,
Plus obtinent *Realia*.

LIBER II. LYRICORUM

ODE I.

Ad Carolum Magnum ut afflictæ Europæ auxilio veniat.

O Imperantûm gloria Cæſarum
Aſſerte Divis, Carole maxime!
O ſidus Europæ! O corona
Imperii, fideique lumen!
Fas ſit reductum te mihi ſiſtere
Terræ laboranti. Et ſuperos reor
Mortalium tangi dolore,
Atque aliquo pietatis æſtu
Flagrare contra nequitiæ impetum,
Vaſtantis impunè omnia· Diſcute,
O diſcute inſanos tumultus,
Fulmineis metuendus armis.
Et qualis olim tutor Iberiæ,
Ac Barbarorum terror, in impios
Fuſus Saracenorum acervos
Ibnalachum, dubiumque vinci
Tandem Ægolandum Marte potentior
Victore ſternis. cum tremuit tuo
Succuſſa Pampelona ferro,
Et trepidis famulata muris,
Carthago juſto ſuccubuit jugo,

Audiſne? an alter Mercurius lyram
Nondum impulit ſolers potenti
Carmine ſolicitare Manes
Vitamque functis reddere: Quin faves
Submiſſiori non tamen improbæ
Buxo, fatigatumque longis
Imperium miſeratis armis.
Præſente victor Numine? Submove
Tumultuantûm fulmina militum:
Sævæque bellorum procellæ
Pacificâ recreentur aurâ.
En federatis ſigna cohortibus
Et hac & illac fervere Martio
Terrore, Finnorumque turmas
Et Furias borealis oræ,
Auſtro favente, O dedecus: aureæ
Serena Pacis ſidera turbido
Mavortis inceſtare fumo,
Et placidum violare cœlum:
Araſque Divûm non moderabili
Vaſtare ferro. Nil potuit fides
Inermis, eluctata centum
Flagitiis, ſcelerumque monſtris,
Jus faſque ruptis ſtrata repagulis
Dudum in triumphum ſuſtulit hæreſis,
Portenta disjectis Averni
Aggeribus dominantur orbi.
Æquuſne cœlis iſta ferentibus
Cæſar tueris? non lacerum decus
Hoc Imperi quondam timendûm,
Non dubiis fluitare ventis
Eccleſiarum carbaſa, ſub tuis
Expenſa ſignis? cerne Batavicas
Errare nutantem per undas
Naufragio propiore navim.
Nec Muſa tuto, nec VVahalis vado,
Nec Rhenus undis ſat patientibus
Petri biremem portat, Albis
Degener, Amiſiaque fontes.
Remum impotenti ſuccutiunt freto.

Bellum omnia vaſtans.

Fides veteris Eccleſiæ labefactata.

Viſin-

Viſurgis olim ter domitas tibi
Subjecit invitus procellas,
Ter domitis modò, rurſus, undis
Increvit audax: Oceanus retrò
Submiſit æquor: ceruleo tumens
Garumna per campos fluento
Teutonicum ſepelivit orbem
Fluctu ſub uno. Quæ ratis hanc ferat
Impune turbam? corrige fluctuum
Cæſar rebellantûm furorem, &
Impoſitis gemat unda vinclis.
Notum expaveſcent impetium, ac manum
Armis potentem. Tu VVahalim potes
Frenare, te formidat Albis,
Danubius tua ſenſit arma.
Submittit audax Oceanus tibi
Septemtriones Te famulantibus
Iſterque Codanique tractus
Ac Tanais veneratur undis.
Te Rhenus audit, te Rhodanus celer
Araxque lentus Te Tagus aureis
Lymphis adorat, ſuppliceſque
Eridanus tibi fundit herbas.
Audimur? ingens lené micantibus
Spes fulſit aſtris? En rutilus polum
Inſcendit auriga, & jugales
Non ſolito redimivit auro.
Multiplicato ſidere Cynthius
Hinc inde luxit, jam triplices agit
In axe currus, jam propinquos
Jungit equos, rutilaque ſolus
Fertur quadrigá. quid tenui procul
Lunata nubes Iride, dulcium
Umbrata pigmentis colorum
Et croceis variata limbis?
Favete Divi, Pacis hic eſt color.
Sol ille triplex, qui meritis regit
Europam habenis federatas
Aſſociet ſine nube flammas.
Et pulchra pacis Zona revinciat

Carolus Mag. multarum gentium domitor.

Pacis ſecuturæ omina.

Fœdis ſolutum ſeditionibus
Orbem, procelliſque expiata
Luce novâ reparentur aſtra.

ODE II.

Deteſtatio crudelitatis in cæde innocentium puerorum commiſſæ.

CRudele ferrum, & triſtè micantium
Quid fervor armorum, ac ſonitus equûm,
Iræque bellantûm frementes,
Bethlemicas pepulêre valles?
Tumultuoſo jam fremitu juga,
Latè obſtrepeſcunt. Jam tremulo pavens
Echo ingemiſcit ter ſuſurro,
Ter trepido canis ejulatu.
Malè ominatis vocibus horruit
Fatale bellum! quis ſubitò involat
Paciſque, Fortunæque regna,
Et Schytico violat tumultu?
Fallorne? an iræ non vacuo replens
Terrore montes? Dira minantium
Jam cerno mucronum tenellis
Fulmina promiſcuiſſe cunis:
Sanguis minorum poſcitur en truces
Librantur ictus, & Syrio cadunt
Sub enſe cervices reciſæ,
Heu teneri nova meſſis ævi!
Quis vos Procruſtes, quiſque aluit Scinis?
Quæ vos Cyclopum progenies tulit,
Læſtrigonumque quis nefando
Pavit atrox Polyphemus antro,
Fædo cruentos ſanguine? quos neque
Lamenta matrum, lacteaque ubera
Sparſique per collum capilli,
Non manibus genibuſque fixa,
Submiſſa flectant oſcula ſupplicum,
Non ora lactentum, & teneræ manus
Pectuſque manſuetum, innocenſque

Tumultus belli.

Crudeles parricida.

Inge-

Ingenium, & ſine fraude vita.
Apella vecors: Nulla tibi patens;
Aut trux Libyſſæ poſthuma tigridis
Pardive crudelis marita, aut
Caucaſeis lupa fœta ſilvis:
Funeſta lactans ubera præbuit.
Te prima nutrix Tiſiphone tulit,
Lactique confudit Megæra,
Toxica, Cerberumque virus.
Immane atroxque ac efferum, & horridis,
Pectus tecisſum cautibus! ah malè
Te luna cunarum reclinem
In teneris agitavit annis.
Si qua obſtetricum te manus extulit,
Fregiſſe guttur debuit, & torum
Vertiſſe natalem ſepulcro,
Aut laqueo caput illigatum
Mandaſſe furcæ. Te lacerum Iſthmio
Raptaſſe quercus robore pertinax,
Atque ære clauſum tauriformi
Trinacrius cineraret tortor.
Lectum recepto debuit hoſpiti
Tibi Procuſtes ſternere, debuit
Aptare Buſiris ſecutim.
Threiciis metuendus aris
Abſiſte, cervix nil meret innocens.
Hoſtis machæram ſentiat improbus.
Contemptor Herodes Tonantis,
Et meritò juguletur enſe
Devota averno victima. Perfidum
Vulgus poparum; & dira minantium
Patrona noxarum Tiara,
Sanguineo cadat iſta ferro.
Pudor, dolorque! ut cœca ferocia
Stultuſque volvit præcipites furor!
Per colla plorantum, per ora
Barbarici rapiuntur enſes.
Eſt quem jacentem faſcia brachiis
Utriſque vinctum ſtringit, at impio
Mucrone vinclorum redemptus

Omni pœna dignus.

Omne genus crudelitatis in cæde in-

Compede, corporeoque ſepto
Solutum aſtris, exit & hoſtium
Furore gaudet, ſunt quibus uberum
Materna guſtantur fluenta,
Lacteolæque bibuntur undæ,
Injurioſo ſanguine barbarus
Quas tingit enſis; dum tenerum ſinu
Pondus reclinatum paterno
Purpuream trahat ore mortem.
Biennis ætas vix puerilium
Crepundiorum, vix & idonea
Nucum putandarum, cruenti
Luſus erat ſpoliumque ferri.
Mutatâ lymphis ſtagna rigentibus
Tantum erubeſcunt crimen: & alveo
Iordanis infauſtos colores
Obſtupuit, pigriuſque lentos
Provexit amnes, pondere funerum
Luctuque tardos, terruit Aſcalum
Hæc ſcena fatorum, hæc Aſotum,
Hæc trepidam rapuère Ioppem
Exempla cladis: qualia non Patrum
Ætas priorum vidit, & ultima
Viſura non eſt, dum caducus
Funereo ruat orbis igne.
O innocentum non humiles neces,
Non negligendæ cœlitibus! furor
Herodianæ vindicandus
Sævitiæ! gladiis peribit
Quos ipſe ſtrinxit, ſanguine proprio
Haſtæ madebunt: progeniem opprimet,
Preſſuſve natorum ſepulchro,
Inferias prior ibit umbra.
Ruina magnorum eſt ſcelerum gravis,
Impune vecors nemo patrat nefas.
Quocunque divertat ſceleſtus,
Pœna gradu premet inſequenti.
Dilata nonnunquam hæſit, iners ſequi,
Ablata nunquam, tarda pedem licet
Trahat ſequacem, claudicanti

tium committitur.

Cæſorum multitudo.

Pœna ſceleſtos digna manet.

Aſſequitur tamen illa paſſu-
Dum lenta torvis nube tonitrua
Coguntur aſtris, ſævius irruunt
Subſtrata mundi. Tarda Divûm
Ira furit graviore pœnâ.

ODE III.

Deteſtanda Iudæorum improbitas Chriſtum occidentium.

TErræ revulſum pondus, & æquorum
Campis natantûm & ſidera cœlico
Dimota convexo, ac retracto
Cardine diſſocietur orbis.
Eliminatis verſâ repagulis
Natura retrò eſt nil pudor aut fides,
Legumque, virtutumque fata
Imperio valuere ſacro:.
Abrupit omnem juſtitiam nefas.
Cœlo execrandas intulimus manus,
Fatalis obſtrictum Tonantem
Arbor habet, rigidique clavi.
Quid Cœus audax, quid Briareia
Æquale gens unquam, aut validus Mimas
Auſus, reluctantem dum olympum
Suppoſitæ accumularet oſſæ?
Nil fabularum audacia, criminis
Par finxit unquam. vicimus orbitas.
Fictique factique heu nepotum
Dedecus, opprobriumque Patrum!
Hæc fixa clavis dextra trabalibus?
Hæc, quæ polorum dextera cardines
Suffixit, aſtrorumque molem
Ponderibus ſtabilivit æquis?
Hæc certa ſcripſit tempora ſiderum
Curſumque, metamque hæc Phaethontias
Flectit quadrigas, hanc Eous
Hanc pavidus reveretur Æthon.
Hic pes nefanda quem ligat arbore

Facinus crudeliſſimum.

Chriſti crucifixi deſcriptio.

Crudele ferri robur, hic aurea
Cœli pavimenta, & recluſos
Cœlituum peragravit orbes.
Hæc ora turpi ſquallida vulnerum
Tabo ſerenis æmula ſolibus
Fulsêre quondam, hinc mutuatum
Omne ſuum jubar haurit aſtrum.
Quod nunc cruento profluvio caput
Horreſcit; & quem cinxit atrocium.
Mucrone ſpinarum Gelona
Barbaries, Scyticumque pectus,
Eſt ille vertex, ſidera cui ſuas
Debent coronas; cui radiantium
Phœbea flammarum quadriga
Sternit equos rutiloſque currus,
Hic ille fatorum arbiter, hic ruæ
Momenta vitæ ponderat ac necis;
Hunc aſtra Divorumque turmæ,
Hunc trepidant Acherontis umbræ,
Ergone lentis æthra tonitruis, *Tuna graviſſima digni.*
Nec fulminantes torva quatit faces,
Nec tela nimborum trifulca
Sulphureo jaculatur arcu?
Involve Olympo Cimmerium chaos,
Cœlumque, ſolemque in baratrum rape,
Digniſque Cocyti expianda
Crimina defodiantur umbris,
Laxata tellus ſolve repagula,
Oſſamque Athonque atque Acroceraunia
In hæc & illa funde monſtra,
Tænario cineranda buſto.
Non ſurda flectam Numina. Num vides?
Iam Sol reclines præcipitat rotas,
Iam noctis, umbrarumque larvæ:
Etheriam rapuere lucem
Pallente Chriſto. Sol minor occidit
Cum ſole magno Luminis aurei
Flet mater, aſtrorumque fulvas *Prodigia in*
Tota gemens rapit æthra flammas, *Chriſti morte*
Caliginoſum poſſidet aera *facta.*
Horrorque terrorque, & ſcelerum nova

Sub-

Sub mole diſcedens laborat
Terra, nigros paritura Manes.
Irrumpit orbem trux Acheronticis
Vulgus cavernis & morientium
Spectacula,pallenteſque formæ
Ante hominum rapiuntur ora:
Mors una mundi eſt totius. En juga
Nutant caduco vertice montium,
Saxiſque divulſis fatiſcunt
Templa gravem minitata lapſum.
Manſuetiorum marmora rupium
Ceſsére; tantùm pectore aheneo
Hebræus obluctatur error,
Et ſolymæ recutita plebes.
Nec efferatos ad ſcelera impetus
Irata tellus, nec polus opprimat,
Furente nequicquam procellâ
Fulmineos minitatur ignes.
Supra timorem prævaluit nefas,
Supra pudorem dedecus, O probrum!
Humanitatis ſaxa ſenſus
Tangit;homo riget ære fibras.

ODE IV. Soteria ſive Epinicio.

Quo Chriſto reſurgenti applauditur.

IO! triumphum plaudite, plaudite
Victorioſo Chriſtiadum Duci,
Per caſtra proſtratumque Averni
Præſidium tulit arma victor,
Mors inſolentem palluit impetum;
Clavoſq;. truncumq;,& flagra ſanguine
Fœdum cruentata expaveſcens,
Retrò pedes animoſque vertit.
Vis fracta Chriſto ceſſit, & improbas
Ad vincla dextras cogitur. arduum
Pondus catenarum obſtinato,
Indocilis tolerare collo.
Jam ſepta muro frendet aheneo,
Obnixa nequicquam,jam adamantinis

Lucta-

Luctatur obfirmata clauſtris,
Iam manicæ pedicæque ſtringunt.
Io triumphum plaudite, concidit
Vis tota Averni, Cerberus ejulat,
Iraſque ſpumanteſque rictus,
Toxica, tartareoſque dentes
Amiſit audax. Vix tenues adhuc
Spirat furores; vix etiam Charon
Naulum meretur, otioſis
Stagnat aquis Acherontis æquor.
Et ſponte Manes de media ſtyge
Vitam reſorbent. Iam nihil Atropos,
Clothoque filorum reſervat,
Nec rigidam Phlegethontis urnam
Umbræ morantur, qua licet obviam
Vitam ſalutant, qua licet invios
Monteſque, Cocytique valles
Auſpicio meliore tranant.
Vexilla præfert Chriſtus, & arduas
Cautes reclinat. Fabula nunc fidem
Invenit, Alcideque major.
Tænarias penetravit umbras.
Nunc vincla Theſeus Phirithoo abſtulit.
Natura victa eſt, fracta neceſſitas,
Mortiſque decretum perenne,
Statq; foro Radamantus æquo,
Mortiſque vitæque arbitrium pari
Sub lance penſat. Iam numero polus
Accreſcit; abductaſque furvo
Dives agit Phlegethonte prædas.
Io! triumphum plaudite, te ſolum
Exultet jo! ter juga montium
Valleſque ſubſultent jacentes,
Terque ſuas agitata frondes
Læto recurrat tripudio Cedrus,
Et mixta Lauris palma virentibus
Ornique Quercique ac Cupreſſi
Circum agiles moderentur umbras,
Applaudat, jo, ter, reſonantium
Vocalis echo murmure rupium.

Infernus Chriſto ſubjectus,

Reſurgunt mortui Chriſto duce.

Iou-

Fonteſque Lympharumque Divæ
Ter liquido reſonent in antro
Io triumphum! ter lepidas agant
Per prata lymphas, ter pede vitreo
Per arva ſubſultante pictis
Chloridis exſpatientur hortis.
Ter aura blandis ludat Eteſiis.
Ter prata rorem, terque animas trahant
Favoniorum: frondibuſque
Luxurient redimita Tempe.
Vidiſtis? en ſe bruma fugacibus
Accinxit alis. En borealium
Quadriga ventorum ſolutis
Fertur equis gelidumque frigus
Tepore laxat. Ver roſeos agit
Campis jugales, verſicoloribus
Hoc aura pennis Hoc Napææ
Floriſluis comitantur agris.
Iam molle cryſtallum, & vitreos rotant
Per arva currus Najades, Subit
Poſt terga Pæſtani voluptas
Una ſoli, Zephyritis auro
Revincta crines, purpureo ſinum
Velata nimbo; qua graditur, roſæ
Dulceſque Narciſci ſerenâ
Fronte nitent, violæque dulcem
Spargunt odorem, & calthula luteis
Ardet capillis, flavet ager croco,
Et lilietorum pudico
Gaudet humus ſatiata lacte,
Vernante ſilvæ culmine frondium
Iactant, corymbos, ſtantque virentibus
Montes coronati capillis,
Et viridis tegit arva nubes.
Iam nunc choreis, & facili micat
Per rura ſaltu cervus, & hinnulis
Orcheſtra camporum reſultat,
Ac levibus favet umbra capris.
Cantantque ſaltantque arboreis leves
Mimæ theatris. Cecropis alites:

Verni temporis deſcriptio.

Omnia creata Chriſto reſurgenti applaudunt.

Acan-

Auresque ſtricto murmure verberat,
Favete venti, non ſolitis feror
Poeta pennis, jam tonantem
Ingredior novus hoſpes aulam
Io! quadrigæ Parthenicæ igneos
Procul jugales, ſpecto, micantium
Specto capillorum ſerenam
Lenè polo fluitare nubem.
En pronus æthei funditur obviam,
Et flexa lætis ſidera curribus
Solvuntur adverſum, en ſupinas
Luna rotas famulumque cornu
Subſternit aureo Virginis eſſedo
Lambitque plantas I nuda Venus ſuas
Huic ponit ignes, atque acuta
Spicula fulmineaſque bigas
Mars auſpicato lumine mitigat.
Mitiſque flectit Sol pater ætheris,
Quem vulgus aſtrorum ſupino
Poplite, ſidereoque vultu
Supplex adorat, prodigus aurei
Fulgoris, omnem ſubdidit impiger
Lucem, coruſcanteſque late
Ætheria religare Zonâ
Conatus ignes, tempora Virginis
Comamque pectuſque, ac rutilos ſinus
Vinxit, coronatamque Nympham
Aſtra ſuper radioſque Phœbes,
Phœbique flammas extulit. O decus!
O Stella ſolis ſplendidior rotis!
O pulchra cœlorum venuſtas,
Deliciumque ſtupentis orbis!
Et hanc minorum fulgida ſiderum
Circum ſteterunt agmina, lucidos
Depexa crines. O coronæ
Turba novæ, rutilæque cives!
Io triumphum! dicite Virgini
Io triumphum! Da reſidem diu
Aſtriſque devotam ſerenis
Phœbe lyram moderantis Orphei,

D. Virgini aſſumptæ cæli & ſidera ſeſe ſubmittunt.

Cœleſte tantum barbiton inſonet
Minore buxo terra rudis fremit.
Nerviſque mortales caducis
Indociles agitamus auras.
Carmen perenni pectine digere
Cedroque mandandum, aut adamantinis
Cœli columnis. Audione?
Omnis jo, ter jo, triumphum,
Canorus æther, nunc fide cœlicâ,
Nunc voce blandâ concinit. O nimis,
O delicata temperatis
Muſica non imitanda plectris?
Uterque plaudit, Virgineo polus
Favens triumpho, quique Erymanthiâ
Friget ſub urſâ; quique puras
Sole bibit propiore flammas,
Eous orbis plauſit, & aureum
Cœli pavimentum obtulit, ac roſas
Roremque per convexa ſparſum,
Parthenio peragranda greſſu.
Nec ſegnis, jo reddidit, Heſperus
Iuxtaque noctis rupta ſilentia
Umbras coronavere luce,
Et quater exiliêre ſtellæ.
Cygnus relictam jam Nemeſin fugit,
Ambitque Nympham, fingere blandior
Cum voce vultum, gutturiſque
Carmina depropetare nervis.
Aſſueta mœſtis nubila lacrymis,
Tandem ſerenum ridet Atlantias,
Tauroque ſubnixæ ſorores
Nubiferam poſuere frontem, &
Finxêre blandis ora leporibus.
Iucunda magnæ Caſſiopeia
Oblita forma, luteaſque
Pulchra comas, roſeumque vultum
Subjecit ultrò Nereidum licet
Ceſſura nulli. Iam ſibi Virginem
Aſtræa cognatam precatur
Memnonios fugitura currus,

Cœlites Deipara aſſumpta plaudunt.

Stella & ſigna cœleſtia Deiparam honorant, eique ſerviunt.

Magnæque Matris ſplendida nomina,
Iam ſeculorum præteritum decus
Auro laboratum, ſereno
Illa jubet remeare cœlo,
Hac ſe minorem virgine quælibet
Aſtræa confert Virgo; nec impigrè
Se prona Reginæ ſupinis
Faſcibus, imperioque ſternit,
Atque oſculandis ſub pedibus lubens
Aurata ponit ſceptra, potentium
Et jura cœlorum. O amatæ
Nomina non peritura Divæ!
Sub te reflexis Heſperidum Draco
Spiriſque caudiſque indomitâ minor
Cervice torpet, ac remiſſo
Mitior obſequitur veneno.
Sub te jacentes Hemochus rotas,
Angueſque ſtravit. Te ſtupet Hercules
Clavâ timendus, Perſeuſque
Fulmineo metuendus enſe.
Victoriarum grandior omnium
Tropæa portas Virgo, Quid aureæ
Stupetis è cœlo catervæ,
Sidereâ radiante fronte?
Rurſus tributum laudis amabili
Sonate plauſu. Iam ſubit atria
Virago, fulgenteſque latè
Ætherias ſine nube portas.
Ardet pyropis aula, micantium
Et luce ſtellarum; laquearia,
Poſteſque mutique, hinc amœnis
Picta nitent aſarota formis
O ſiderum lux! O rutilantium
Iucunda cœlorum atria! quis tuum
Illuc Poetam ponè Virgo
Siſtat equo meliore raptum?
O quæ tubarum dulce ſonantium
Affuſa captas muſica ſuſtinet
Aures, voluptatiſque plenum
Blanda melos, liquidumque nectar

Cœleſtis patriæ gaudia.

Fides

Fides propinat? tangite, tangite,
Tibicines cœli & cithatiſtriæ
Muſæ Tonantis, molle plectrum
Tangite, mellifluoſque nervos,
Blandumque vocis conſonet organum,
Io! canorum guttur, & aurea
Io triumphe! fila ſaltent,
Eja triumphe, triumphe Virgo.
Inebriamur, jam liquidæ fluunt
Moles aquarum lene ſtrepentium
Eteſiarum jam ſuſurri
Artifici modulantur aurâ;
Iam temperatis æthra tonitruis.
Grandem ſuavi verbere muſicam
Concinnat, atque fulminantes
Ad numerum jubet ire flammas,
Innoxiiſque intermicat ignibus.
Io triumphum fulmina concrepant:
Orbeſque cœleſles & undæ
Et Superûm accinuêre turmæ.
O pulchra Divum carmina! pro quibus
Abundat Æther deliciis! quibus
Intus fluentis gaudiorum
Corda natant liquidique ſenſus!
Spes feſſa quonam me male dejicis
Luctantem in altum? Iam retrò Pegaſus
Defert fatigatum Poetam
Præcipiti per inane lapſu,
Nec plauſa cervix, nec lepidum juvat
Poppyſma, freni nec patitur moras:
Iam ſtrata terrarum propinquis
Luſtro oculis, humileſque valles
Hoſpes reviſo, O pondus inutile,
Mundique fœdum dedecus: O nihil
Aurique gemmarumque ſplendor,
Fluxa brevis ſimulacra vitæ!

ODE

ODE VI.

Ad DD. Proteſtantes, ut expendant; an ubique ſuæ poteſtationi locus futurus ſit?

Extremi judicii adumbratio.

ABſiſte ſacris liminibus procul
Quiſquis cataſtâ dignus, & improbo
Miſceris orbi, nil profano
Ore loquar, nihil uſitatâ
Cantabo buxo. Jam trepidos mihi
Indulget ultro Numen & entheo
Cortina ſecreto remugit,
JamqueDei, graviumque plenus
Oraculorum, fulmina non ſatis
Audita narro; fulmina, quæ manu
Torquebit indignante Iudeis,
Cum mediâ pharetratus æthra
Inter micantûm cornua nubium,
Accinctus arcum ſtabit, & impiger
Bellator adverſus phalangas
Sternet humi, rutilâque noxas
Flamma expiabit. Credite, vatibus
Non fabuloſis inſerar, auribus
Nil fingo, mendacique nondum
Charta mihi maculata fuco eſt.
Tragœdiarum, eheu! miſerabilis
Scriptor, trementem vix calamum traho.
Jam terror, atroceſque flammæ
Hinc oculos animumque ſævo
Horrore ſtringunt. Hinc videor truces
Errare manes inter, & ultimum
Spectare conflictum æſtuantis,
Ac miſerum trepidantis orbis.
En ut remotis è ſtationibus
Se mortualis tandem acies movet,
En ut ſepulcrorum relicta
Caſtra vacant, Solymæque valles

Implentur umbris: ſignaque convolant
Quò vox tubarum, quò lituûm vocat
Fatalis echo: quò feroci
Tympana concrepuêre bombo.
Ut fulminatrix ſulphuream evomit
Latè æthra nubem! ut ſidera mugiunt
Tonitruum immani boatu, ac
Miſſilibus jaculorum acutis:
Laxata moles flammivomi ætheris
Ad ima raptis volvitur ignibus,
Fœdaque terrarum ruinâ
Cuncta ruit, miſeroque buſto
Involvit orbem. ſtat ſuper ardua
Judex reclinis nubila, flammeum
Diſtrictus enſem, atque æſtuantes
Ore vomit minitante rivos
Ardentque flammis lumina, quas minas
Atroce formâ, quàm lacrymabiles
Cladeſque, planctuſque efferatis
Dextra dabit metuenda telis!
Contra paventem ſtat Deus hic reum
Teſtiſque vindexque, inque latentium
Secreta noxarum, abditumque
Cordis adit penetrale Judex,
Æquoque librat pondere ſenſuum
Moneta juſtam nil trutinam fugit,
Nil perſpicacem fallit Argum,
Nil oculi vigilantis ignes:
Lyncea vincit lumina. per ſpecus
Per vela centum perque reconditos
Cœlique terrarumque tractus,
Perque ſinus animique nubes,
Immittit intrò ſidereum jubar;
Dum tecta fraudum, dum ſcelerum agmina,
Obliviosâ nocte pulsâ,
In media erubuére luce.
Quis vultus, eheu! quæ trepidantium
Mens eſt virorum! Quàm furor improbi
Langueſcit infirmus Tyranni?
Quam facili moritur calore

Horribilis cœli facies.

Iudex terribilis.

Omniſcentia Chriſti.

Sceleratorum in judicio trepidatio

Extincta

Extincta Cypris! quanta ſuperbiæ
Sceptriſque clades! quantus Apicius
Luxuque, Luculluſque fundo!
Quantus opum ruit apparatu
Crœſus Midaſque! O nomina non parum
Timenda! magnæ parva potentiæ
Vis eſt, nec argenti metallis;
Aut loculis redimêre fulvis.
Fruſtra Lyceo. fruſtra academicæ
Fidas Paleſtræ nil ſapientiæ
Tuto imputabis, Vatibuſque.
Nulla poteſt, animoſa quamvis,
Vitare fulmen laurus. inutilis
Poëta canto, carmine nec moras
Suadebo, mollibòque fata:
Has etiam manet acris ipſas
Cenſura Muſas. Tullius eloqui
Oblitus inter nunc trepidus reos,
Heu! ceſpitantem horrore linguam
Obriguit, metuenſque cauſæ,
Explorat omne & præſidium & fugam.
Hic & ſuperborum alta Ducum pavent
Sceptra, & timendorum tyrannis
Hic patitur metuenda Regum.
Quocumque vertas ſpes animum, ac preces
Quocumque, fruſtrà es. ni ſteteris tuâ
Virtute, declineſque juſtas
Sub clypeo probitatis iras.
Fruſtra es propinquorum auxilia aſpicis?
Fruſtra es: Nepotum gratia viluit
Hoc ad tribunal, nil amicis
Nil proavis, patribuſque fidas.
Se quiſque tutus ſtabit, & innocens
Orbis ruinam perferet. O ſcelus
Tantum expavendum! ponè ſtipat
Pœna ſuas comitata noxas.
His ſulphuratos trux Acheron vomit
Toto ore fluctus; his piceum inferi
Struxêre buſtum, incendiiſque
Tota furunt Philegethontis antra.

Præſidium nullum niſi à virtute propriâ.

Hos terra pandis ſorbet hiatibus,
Caliginosâ hos obruet in ſpecu,
Æternitas. O vox tremenda,
Sanguineoque riganda luctu!

ODE VII.

Ad Eminentiſſimum Principem Fabium Chiſium S. R. E. Cardinalem.

D. D. Petrus & Paulus Romam ad Fidem Chriſtianam ab infidelitate traduxerunt.

DIvi minorum cedite gentium,
Tu cede Petro Romule: Tu Reme,
Concede Paulo, conditæque
Jura ferat tituloſque Romæ
Et ille, & iſte. Hos fama potentior
Virtuſque cœlis extulit: hos ſuis
Aſtræa cunis educatos
Purpureæ decora alta Romæ
Præfecit urbi, ac ſuſtulit aureis
Honor quadrigis. Mœnia nunc age,
Tollamus, O Clio, Latino
Digna polo, dominâque gente.
Et fas & æquum & pulcra fides ſuis
Excisa nuper rupibus, aggere
Valliſque propugnaculiſque
Cingat opus, veniente ſaxo
Ad temperatam carminibus lyram.
Jam plectra tango Theſſalicæ Chelys,
Vatiſque Thebani æmulator
Saxa traho, dociles que rupes.
Ut grande ſiſtrũ perſtrepit! ut tremunt
Chordæq; buxuſque! ut properantium
Se cautium moles propinquis
Admovet, ingrediturque ſaxis!
Senſére carmen. priſtina jam ruunt
Antiquitatis rudera, & impia
Delubra Divûm, jam caducis
Numinibus ſimulacra nutant.

Migra-

Migrate tandem ſaxea Numina,
Migrate Româ. Nec Capitolium
Jovemque Junonemque jungat
Armigeris aquilæ ſub alis.
Jam Vaticanis incola montibus
Apollo cedat, marmora tranſmigrent
Lyræque nervis obſecuta,
Petre tibi meliore templa
Sub mole tollant. Projice nunc Deum
Seu quadrifrontem, ſive biverticem
Columna tollis; magna Paulum
Saxa colant, mentorentque Divum
Jano priorem. Nunc Cybelëia
Mater Deorum turribus inclyta
Cedat, Palatinoſque colles
Soſpitibus veneranda Juno, &
Victoriarum Numina deſerant,
Maria Divis ſit prior omnibus;
Hæc Soſpitatrix, hæc Tonantis
Magna Parens, columenque belli.
Quænam illa moles, quæ laquearibus
Digreſſa latè; fornice pervio
Relucet, argentoque cincta
Ære nitet pretioſiore?
An te videmus nobile Pantheon?
Stent ſaxa muris nil metuentibus,
Sed vana. Divorum refuſo
Inde migrent ſimulacra vultu,
Virgo obtinebit. Nulla Bonæ Deæ
Nunc ara fumet; nam melior feret
Jeſſæa Aventinis honorem
Collibus, obſequiumque Diva.
Hæc quæ quadratâ fronte ſuperbiens
Septemque Zonis cincta, per ardua
Educit aſtrorum columnas
Fabrica, diſſiliente muro
Gregorianis ſerviat ædibus:
Mutetque Zonas inſideat novis
Fornix columnis, Cœlitumque
Oſſa domus, cincreſque condat.

Templa veterum Deorum Roma vel destructa, vel vero Deo Cœlitibuſque cõſecrata ſunt.

Germana Phœbi quæ docili manum
Armaris, Cœliolo abſtine.
Senique Pathmæo ſacratum
Cede jugum, juvenique magno
Quem prima tinxit purpura Martyrum.
Hinc immodeſti Capripedum chori
Procul faceſſant. inclituſque
Myſta piis famuletur aris.
Abſcede. circo dirute maximo,
Seſſorianis digne novalibus :
Aut Jatteranos viſe muros
Emeritis obeliſce ſaxis.
Sacræ obſequentem te volumus Cruci.
Audimur? an nos Marfortius levi
Perſtringit obliquus cachinno.
Et rabido petit ore Momus?
Nil hunc moramur concute barbiton
Bis terque Clio, concute fortius.
Et hinc triumphantûm columnæ,
Amphitheatra ſequantur inde;
Laurentianam viſere Porticum ;
Sive Andreanis apta palatiis,
Pulchriſque Martinæ Tropæis,
Sive tuis Hadriane tectis.
Huc ite, ſaxis ſtate perennibus,
Non invidorum livida temporum
Signet rubigo, non honorem
Ara ſuum, pretiumque mutet.
Io peractum eſt. jam ſatis eſt. Lyra.
Inter - quietem pone laboribus,
Nam cuncta mutatis locare
Ordinibus. gravioris oti eſt.
Plus Roma Petro debuit & ſuo
Converſa Paulo. Nos tenues modò
Metamur umbras, Magne. præſens
Iſta, *Chiſi*, propiora tanges.

ODE VIII.

Ad Sereniſſimum Philippum VVilhelmum Com. Pal. Rheni Bav. Jul. Cliv. Mont. Ducem, cum An. 1654. aucupio ſeſe oblectaret.

Pugna inter Falcones & Ardeam deſcriptio.

QUò concitato tolleris impetu
Inter ſacratos alitibus polos
Sublimium horror Ardearum,
Atque pedes metuende curvos,
Armate Falco? Fallor? an illicem
Prædam obſtinato proſequeris rapax
Per nubium campos volatu,
Aëreæ novus hoſpes aulæ?
Abſcedit omnis plumigerûm cohors
Regique cedit grex trepidantium
Latè volucrum, ſemitaſque
Æthereas, liquidamque purgat
Falconis arcem. Jam timidam ſubit
Columba cortem. Jam Meleagrides,
Sturnique, Turturumque turmæ
Umbriferis reteguntur antris.
Haud fallor. En nunc promicat eminus
Par Ardearum, diſſimulantibus
Obliquus alis ponè Falco
Remigat, & ſpolium retorto
Vultu notatum deſtinat unguibus.
Res es theatro digna Colonia
Intende vultum, quà propinquo
Brula jacet nemoroſa luco,
Nidiſque pulliſque Alituum frequens,
Jucunda bellat prælia, Principum
Spectâcla magnorum? & virentis
Ludicra commemoranda ſcenæ.
Hinc Falco pugnax: hinc ruit Ardea.
Bellum cietur, non ſine ſanguine:
Arteſque virtuteſque pugnæ
Ancipiti variantur aſtu.

Aves aliæ accipitrem fugiunt.

Hæc omne credit præſidium fugæ;
Ille inſequenti nil pede ſegnius
Inſtat fugaci, præpetiſque
Remigium moderatur alæ,
Doctus ſagittas vincere Parthicas
Quas nervus acer torſit, & impiger
Arcus Scytharum, doctus æthræ
Fulmineas ſuperare flammas;
Hæc alta ſcandit nubila concito
Subvecta niſu: nec minor hic ſubit,
Tortâque remigator alâ,
Mille fluit refluitque gyris,
Lenique ſenſim circuitu arduam
Emenſus æthram fortior ultimâ
Virtute ſubnixus trementem
Surgit avem ſuper, & faventem
Explorat auram; dum ſpatiis minor
Sub ſe relictis remigat Ardea,
Clangenſque nequicquam, pavenſque
Sanguineum fugit ales hoſtem;
Nunc ſe ſupinans per medium aëra
Obrendit adverſum arma pedum, & caput,
Roſtrumque, cuſpidemque longam,
Strenua deproperante fato,
Et morte fortis. nunc timidè in globum
Contracta, toto corpore colligit
Caput ſub alis, atque acutum
(Remigio ſuper explicato)
Abſcondit oris ſpiculum, & arduo
Roſtro minaces excipit impetus,
Mucrone ſub plumis reducto
Pectus in oppoſitum ruentis,
Hoſtis per altas aëris orbitas,
Quin & remoto corporis obice,
Declinat obluctantis ictum,
Perque vagas nova bella ſpirans
Aufertur auras. Sed tamen haud procul
Exorta rurſum prælia cernimus.
Jam Falco projectus ſolutis,
Alter abit per inane vinclis

Celer avium volatus.

Quomodo Ardea ſe tueatur contra Falconem.

Comes ſodali junctus & arbiter
Cœpti duelli, diſparibus viis
Per ſiderum ambages movetur.
En medios ruit inter hoſtes
Fatale certans Ardea prælium,
Jamque imminentem ſuſtinet impetum
Falconis, hic qualis triſulco
Igne minax ruit æthra telo;
Talis citato proruit impiger
Ad ima lapſu, remigio in ſinum
Contractus alarum, & cadenti
Perſimilis truculentus ora
Umbone pectus præditus oſſeo,
Armatus uncis unguibus. En ruit.
Imbellior tanto ſub hoſte
Ardea, vi numeroque, preſſa,
Victorioſis tota volucribus
Applaude Phocis. Tangite barbita:
Vicere Falcones, Philippi
Termerito reſonate plectro.
Benè auſpicato nomine *Principis*
Solutus ales, jam ſpolium pedo
Sortitus incurvo: jubentis
Obſequio Domini relaxat.

Quomodo Fulco Ardeam invadat.

ODE IX. Poeta ad ſeipſum.
Taciturnitas Laudabilis.

Quò lingua pergis; multa vetant loqui,
Qui multa norunt: lex ſapientium eſt,
Audire multa. pauca fari:
Frena vagæ poſuiſſe linguæ.
Pulſum loquaci murmure dolium
Inane tinnit, non vacuum tacet.
Quæ rara nato vere, cantat
Cecropios Philomela verſus,
Eſt grata ſemper: pica loquacior
Faſtidioſis obſtrepit auribus,
Abſiſtere verborum atque ſeptis
Clauſa tuis, cohibe loquelas.

ODE X.

Ad R. D. JOANNEM NYSSENUM Parochum Venrandienſem.

Iulia Patriæ ſuæ quondam florentis, nunc abjectam faciem Poëta ſibi, illiquè proponit.

SIc nunc recurris Julia, pallidum
Dejecta vultum? quò cava lumina
Cadaverosâ fronte ſidunt?
Quò refugis labra fluxa malis
Ceſsêre retrò, non ſine dentium
Deformi hiatu? Priſtinus hic decor,
Silvæ capillorum nitentes,
Et roſei ſine nube vultus
Quò deciderunt? Te memini puer
Formoſa poſtquam me genitrix tuis
Ulnis reclinatum ferebas,
Et tenero ſatiata lacte
Labra oſculandis comprimeres labris,
Dareſque bullas. te memini inclytâ
Formæque virtutiſque luce
Invidiæ ſuperaſſe nubes.
Tu ſola turmas Teuto ſicambricas,
Viciſſe ſolers, Hippolytas ſuper
Zonaſque peltaſque eminebas,
Menapiis veneranda campis.
Te Belga comis, teque Batavici
Pincerna Zythi, & Saxonidæ proci,
Ac liliatorum remotæ
Eximiam coluêre turbæ,.
Poſtquam relictis Sicaniis vago
Duxiſſe curru Triptolemum Ceres
Fecunda narratur per agros,
Et rutilis ſaturaſſe ſpicis.
Hic ille princeps clavæ, Acheloium
Solviſſe cornu fertur, & omnium
Undaſſe per vireta frugum
Copia, deliciæque rerum:

Squalens forma.

Frugifera tellus quæ cererem, vinum & arborum fructus profert.

Hic

Hic & Lyæus pampineo comas
Vinctus corymbo, tigrides ebrio
Laxaſſe curru, fertileſque
Dicitur expoſuiſſe thyrſos,
Pomona flores Heſperidum ſacris
Huc traxit hortis. O nova tempora,
Moreſque ſeclorum caduci,
Vanaque prætereuntis ævi
Res ſpeſque noſtri! Gratia labili
Ætate fluxit. nil ſibi Julia
Par ſervat illius, quod olim
Indole, quod clypeata magnum
Virtute pectus, quodque potentiâ
Audere viſa eſt. Jam ſpoliantium
Eſt præda turmarum, & recurvis
Unguibus interitura, pendet.
Et vulſa malas, & laceris genas
Diſſecta plagis; nec ſine turpium
Atro cicatricum cruore
Squalida, funereoque cultu.
Nec Cattus audax, neve rapacibus
Uncis Leones, aut Aquilæ truces
Suetique prædarum Geloni
Immeritam lacerare matrem
Deceſſe viſi. Pluribus unica
Obſtricta bellis in ſpolium patet,
Solique quondàm nupta Sponſo,
Nunc variis agitata mœchis
Invita peccat, ſæva minantium
Coacta ferro. Ludibrio eſt fides,
Pudorque decretæque leges,
O Superi prohibete noxas!
Nyſſene dures. Te melioribus
Fortuna rebus ſervet, & hæreſis
Proſtrata victorem ſtupeſcat,
Nec patriæ violentur aræ.

ODE XI.

Potentibus hujus mundi Proceribus.

Humanæ poſt fata reliquiæ proponuntur.

JAm nunc theatrum molior & gravi
Dignum cothurno prodigium. O palam
Adſtate curarum ſoluti
Seu Tyrio recubatis oſtro
Crœſi nepotes ſtramine ſeu latus
Fulcitis Iri poſteritas. Sua
Hic cuique proſtat ſors, & urna,
Et veniens fugienſque vita.
Jam dimovetur ſcena, ſuo fugit
Cortina ductu, *Mors* ſubit hiſtrio,
Tumbæque, larvatique vultus,
Et piceæ ſine luce formæ
Larvæ recedunt. O lacrymabile
Præſenſque fatum! fœda cataſtrophe
Tumantis orbis; vah ruina,
Dedecus, opprobriumque vitæ!
Hoc in theatro clauditur actio,
Ducumque Regumque. Ergo potentium
Huc jura regnorum, & ſuperbum
Fluxit ebur genialis aulæ?
Adeſte Reges, nobilium cinis,
Atque oſſa Craſſi pauperioribus
Cernantur umbris. Quæ verendis
Præfuit imperioſa ſceptris
Et quæ ſupinis dextra ligonibus?
Quod purpuratâ, quod latus improbè
Conſarcinatâ veſte tectum?
Quis rutilo variatur oſtro,
Indiſve gemmis; quis, Libyco caput
Aſperſus æſtu, ac pulvere ſordibus?
Quis aſſeclarum plebe cinctus,
Quæ domino famulata cervix?
Quid hæſitamus? Quæ modò pinguibus
Stipata circum vermibus innatat
Lautoſque convivas ſaginat
Umbra, ſuis epulata quondam

Mors omnes homines æquales facit.

Stupenda rerum in morte converſio.

Abdomen eſcis pavit, & intulit
Prædam ſepulcro. Quam modo lividæ
Cingunt lacertarum coronæ,
Quæque avidis redimitur hydris,
Hæc torque collum vinxerat aureo,
Mollique tenes vellere cinxerat.
Hæc fulſit incruſtata fucis,
Quæ tenebris modo forma livet,
Diraque frontis terret imagine.
O qualeſpectaculum; illa Cupidinis
Formoſa ſedes, Angeronæ
Deliciæ, geminumque ſidus.
Bufonis antrum eſt. Cæſaries levi
Projecta quondam ludibrium Noto;
Ferroque criſpata impudenti;
Nunc levibus radiata torquet
Cirros colubris. O miſerum decus.
Mortalis æva! quàm facilis tibi
Incumbit è cœlo procella,
Et fragilem tumida phaſelum
Submergis undâ! Fracta ſuperbiæ
Vis inter æſtus, & ſcopulos necis
Alliſa ſubſidit, nigræque
Sulphureas ſtygis haurit undas.
Quæ nata Ponto eſt, hoc Cypris æquore
Portuque ſolvit carbaſa, mollium
Non vecta cygnorum carina;
Sed tetricis agitata corvis.
Formidoloſis quiſquis honoribus
Provectus aura luſit amabili,
Nutante ventorum favore
Hac periit miſer in charybdi;
Impune tranſit nemo, pericula
Vulgavit orbis, quilibet ut ſuum
Noſcendo mundi ſcandit æquor,
Ambiguos necis inter æſtus
Viræque ſemper fluctuat, & rati
Tandem fatiſcit, ſerius, ocyus
Incurrit in Scyllam, & ſolutis
Puppis hiat miſeranda coſtis.

Forma in morte horrenda deformitate ſubvertitur.

Omnibus moriendum.

Vileſque ponto relliquiæ natant
Fœtens cadaver, putida vermium
Fodina, ſerpentumque regnum,
Ludibriumque fugacis ævi.

ODE XII.

VVolffgangum Brennum diſſolutum Iuvenem æternitatis memoria à ſcelere deterret.

Ergone flammis noxa perennibus
Arſura in orco eſt? Ergo relinquimur
Æternitati? *Brenne* deſunt
Verba mihi calamuſque nutat,
Cùm te ruentem per vetitum nefas
Huc cerno plenis paſſibus, ô gradum
Hic fige, noxarumque pectus
Solve reum, lacrymiſque flammas
Extingue fuſis. Ibimus, ibimus,
Nos quando Minos cunque vocaverit.
Æternitas exſpectat omnes,
Læta bonos, inamœna pravos.
Reſolve nervos Muſa, vacet chelys,
Stridente tantum pectine barbitos;
Fractoque verſu, lugubrique
Vocis hiet tragicæ ejulatu,
Et mille ſeclis ſecula congerat.
Et mille rurſum myriades, maris
Guttis adæquet parte nullâ
perpetuos numerabit annos,
O mira vox, vox impenetrabilis
Æternitatis! quis capiet ſatis
Æternitatem interminatam?
Lingua iterum citharæque torpent;

ODE XIII.

Ad Paulum Ruſſum in extremo adhuc ſenio ſtultè opibus inhiantem.

Quis credat? ſtygio proximus oſtio
Et dextro feretrum jam ſubiens pede

Partum defodit aurum
Antro *Ruffus* inutili ?
Quo præmittis opum fulva cadavera.
Mox ibis ſocius, deſine Manibus
His præludere curis,
Nec vivo loculum inſtruo,
Sic eſt, jam dubiis ora coloribus
Livent cæruleâ mortis imagine,
Iam contractior atram,
Sulcat ruga cuticulam.
Iam torpent hebetum ſpicula dentium
Genvinique fluunt. Dic, age, quis tua
Quis jam comolet, amplis
Quæ congeſſeris horreis;
De naſo tepidis ſtiria guttulis
Irrorat gremium perpetuis tua.
Albet barba pruinis,
Fulget nulla ſerenitas.
Subſidit patulis palbebra vallibus,
Infauſtoque rubent lumina ſanguine,
Urget denique tardas
Aures plumbea ſurditas.
Procurrit medio frons tibi vertice,
Totum vix ſatis eſt debile ſyncipur:
Quantum frons tibi creſcit.
Tantum de cerebro perit.
Fallit planta ſuis ebria greſſibus
Et vultus dubiis omnia nutibus,
In contraria torquens,
Lævo denegat omine.
Vix tandem ſolidi pars ſupereſt viri:
Quod vitæ reliquũ eſt, hoc male prodigit:
Hoc vel poſſidet olla.
Vel concluditur horreis.
Ruffus nempe diu vivere deſiit,
Decepitque necem, funeris ultimi
Pellem præter & oſſa
Nullæ reliquiæ manent.

Senis decrepiti imago.

ODE

ODE IV.

Ad Ioannem Bentolum, non bonæ vitæ aſtrologum.

Quis te Bentole ſiderum
  Legit ridiculum Iupiter arbitrum,
Aſtrorumque potentiam
  Anguſtis cerebri finibus intulit?
Nimirum tibi diphtera
  Cœleſtis reſerat fata parentium,
Natorumque propagines.
  Quam lætè veniant, quo pereant modo?
Quæ devota patibulis? *Vana ex aſtris prædictio.*
  Aut quæ ſceptrigeris digna ſecuribus?
Quo mors fulmine terreat?
  Quo pax imperium temperet otio?
Quot Bojaria cædibus.
  Gallorum trepidas condat acinaces?
Quot Germania Manibus
  Devotas ſtygiis immolet hoſtias?
Quantum Boemia Lapponum
  Exundet tepidis merſa cruoribus?
Quantum Gallia Belgicis
  Foſſarum tumulis defodiat virum?
Hæc cùm plurima noveris;
  Dic, oro. propriam Bentole originem
Dic, quis te manet exitus?
  Aſtrorum dominam conſule Cynthiam,
Et natalitias faces:
  Ferrum, an flamma tuo debita funeri eſt?
In ſicco cadis, an mari?
  Si converſa tuo lumina pectori, *Sceleratus homo malè ferè perit.*
Inſcrutabilis admoves,
  Fundo cuncta carent, Oceanum inſpicis:
Vix ullum ſcelerum eſt vadum,
  Plenis interea Maſſica poculis,
Et mulſum pateris trahis,
  Hircum Cyprigenæ turpis oles Heræ:
Et luxu male diffluis.
  Divinare tuæ ſidus originis.

Si fas: te genuit caper.
Divinare tuum, ſi licet exitum;
Sicco litore naufragum,
Te plenâ Bromius condet in Amphora.

ODE XV.

Ægidio Mavio fidem promiſſam fallenti.

Subſidat radiis flamma cadentibus,
Tellus aſtra levis petat,
Nereus nubiferis innatet Alpibus
Tiphys naviget aëra.
Hæc ſunt facta Mari, ſi tibi credimus,
Iurato ter & amplius.
Sanctam nempe fidem ſi malè falleres,
Si conſtantia deforet.
Ignes ante graves, ante ſolum leve
Et Pontum ſuper æthera
Iactandum volucri flumine dixeras.
En nunc falſa tibi eſt fides;
Ignis ſurgit adhuc, terra gravis jacet,
Nereus vallibus incubat,
Et Pontus ſolito remige ſcinditur;
Solus tu tibi diſſides.
O fluxæ nimium lubrica pars humi!
O flamma levior levi!
O vento ſimilis mollior æthere!
Inconſtantior æquore!

Facilè jurantibus rarò credendum.

ODE XVI.

Ad Cornelium Varrum, ut in rebus adverſis patientiâ ſe muniat.

Varre, quid torvo modò ſata vultu,
Nunc ſubis læto; varietur omnis
Exitus ſortis; tamen una frontis
Gratia conſtet.
Si placet Divis tibi diſplicere
Nil poteſt rectè melius ferendo
Dura ſanabis; medicina ſæpe
Gaudet amaris.

Horrido belli premeris tumultu?
Sic Deus juſſit: patiare bellum.
Pace gaudebis melior, ſequeſtro
Martis olympo.
Aureo pacis frueris favore?
Sic Deus juſſit; patiare pacem.
Fortè poſt clauſam tibi Ianus arcem,
Oſtia pandet.
Sanus es membris? cave mens ſit ægra.
Æger es membris? tibi ſana mens ſit.
Sic Deus juſſit: ſine labe caſum
Vince ferendo.
Es potens terris? ſimul aſtra cures.
Exulas terris? tamen aſtra reſtant.
Sic Deus juſſit: tibi ſpes iniqui
Leniet uſum.
Tolleris fama? cave falſa narret.
Læderis famâ? cave vera dictet.
Sic Deus juſſit: Themis una famæ
Sufficit omni.
Ruſticè vivis? ſatis eſſe credas
Quod famem placat tibi, veſtit artus.
Aulicè vivis? cave luxus intret
Pectoris aulam.
Sors opes donat? moderare ſortem
Parcus utendo, meliorque rebus.
Sors opes aufert. Deus iſta juſſit:
Sperne fugacem.
Complaces mundo? fuge blandientem:
Scorpius molli perimit veneno.
Diſplices orbi? pedibus viciſſim
Subjice ſpretum.
Te decus prenſat? cave ſis ſuperbus.
Te fugit rurſum? cave ſis ſupinus,
Sors levat? mentem preme, calcat? illum
Altius effer.
Semper adverſos minitare vultus.
Cumque flet; ride, favet; ingemiſce.
Mœſta ridebit modò, læta flebit.
Vertitur ordo.

Dei voluntate in omni fortuna acquiſcendum eſſe.

Qualibet ſors æquo animo ſuſtinenda eſt.

Sic

Sic Deus juſſit, quid iniqua noſtris
Sors luit verbis? Deus unus omni
Sufficit cauſæ, facimus luenda,
Varre, feramus.

ODE XVII.

Reverendo D. IOANNI PLISTERO Parocho Richradienſi.

Pueri IESV, ejuſque SS. Matris MARIÆ dialogiſmus.

Amor Chriſti & Deiparæ reciprocus.

VT cervus Schyticâ fixus arundine
Exhaurire ſuo fonte Boryſtenem
Ardet, fixus amore,
Sic te Virgo parens amo.

VIRGO Quantum Sarmaticis caprea rupibus
Gaudet præcipitum culmine montium,
Prato ſolis aprico;
Tantum blande puer places.

IESUS. Ut Pandioniæ pullus hirundinis,
Dum plumas teneris induit artubus,
Matrem blandiùs ambit;
Sic te Virgo parens ſequor.

VIRGO. Qualis populeâ fronde ſuper gemens,
Cor tactum liquidis Turtur amoribus
Blando compare gaudet,
Sic te dulcis, amo puer.

IESUS. Ut ſudata polis lacryma roſcidis
Pæſtanaſque roſas, & violaria
Suavi perpluit imbre;
Sic matris gremio influo.

VIRGO. Ut pandunt ur agro lilia Hymettio,
Et ridente labris ſole patentibus
Captant gaudia, noſtro
Sic acceptus amor ſinu es.

IESUS. Prato gaudet apis, rore cicadula,
Cervi fonte bibunt: Tu mihi floribus:
Tu lac ſuavius undis,
Et roris lacryma exhibes.

VIRGO Umbram quærit avis, calthaque Cynthium,
Et perdix ſobolem: Tu ſoboles mihi
Exoptatior umbrâ,
Ac Phœbo rutilantior.

AMANTES. Iungamus medium. Dulce periculum eſt,
Hoc certamen adire,
Quod ſic fervet Amantium.

ODE XVIII.

Clariſſimo D IACOBO COPPERTIO, Iuris Licent. in feſto Patroni oblatus.

Hymnus ad D. Iacobum Hiſpaniæ Apoſtolum; in quo ipſius adverſus hoſtes ſubſidium poſcitur.

DIve, qui claris rigidas Iberis
Crederis Ductor moderare turmas.
Cui triumphorum monumenta Compo-
ſtella reſervat.
Sive nunc oras Calaguritanas
Candidâ viſis juvenis quadriga
Et Crucis præfers roſeæ nivali in
Stamine ſignum.
Qualis in turpes generoſus olim
Viſus es miles properare Mauros,
Cum Saracenos petit explicato
Marte Ramirus.
Sive de cœlo faciles Sereno
Porrigis claves, reſerare promptas
Hoſtium valvas, & ahena clauſæ
Limina portæ:
Qualis occurrit tibi Ferdinande,
Una te poſtquam male præliantem,
Meſſibus ſeptem totidemque brumis
Caſtra tenebant.
Huc ades ſacris animoſe ſignis,
Bella ductrici moderere dextrâ,
Æmuli frangas aciem metalli, &
Arma retunde.

Sic

Sic tibi noſtris monumenta terris,
Aureo ſurgent memoranda cultu;
Ara fumabit, cadet auſpicato
Victima dono
Arbiter belli, mediuſque pacis
Stabis aſſertor, potiorque Iano
Quæ gravis pandis, pius obſerabis
Limina martis.
Te colet Rhenus, Rhodanuſq; Divum
Et Tago junctus Tiberis faventes
Porriget lymphas, humilique ſupplex
Serviet arâ.
Dulce Iacobi tibi carmen oda
Concinent, quamvis macilentus alter
Horreat cantu, tamen hoc rependet
Pinguior alter.
Novit hic juris, quid amica Pallas,
Quid Themis poſcat; gravis æquitatis
Cenſor, ac ſolers geniale metrum
Stringere nervis.

ODE XIX.

Gratulatur Auctor

Sodalibus unà ſecum Religionis portum, novenario Angelici ordinis numero, ſubeuntibus.

CEſſant procellæ. Mollior æquora
Eteſiarum gratia temperat.
Proniſque ſuccollatur auris
Vecta ratis, ſubitura portus
Dudum petitos. Plaude celeuſmata
Inſons meorum turba ſodalium,
Iam blanda Sirenum expediti
Vicimus, & ſcopulorum acuta
Euge otioſis lintea collige
Demenda ventis. Suave rudentibus
Tonſiſque feriandum & hauſtris,
Et tumidi maris inquilinis;
Evicta ſors eſt. Ite pericula

De-

Deprælìantûm per vada fluctuum,
Fluxoque ventorum favore
Mixta ferox gravis ira ponti.
Dilecte BOUSCHI, dimidium mei,
Quem junxit ætas prima, nec ultima,
Divellet inviſum ſenecta
Dum nivei ſine fraude mores,
Experſque fuci candor in Æaci
Claudentur urna. Brachia nunc ſubi
Amoris adſtringenda viſco,
Gordiacoque plicanda nodo.
BEBBERE (ſic de pectoris innocens
Inflammet ardor) me ſocium trahes
Ignatiano ſauciatum
Igne fibras animæque ſenſus.
RINDORFFE ſalve, diceris à petrâ*
Bene ominato nomine. ſtabimus
Immota ceu rupes Maleæ
Eifliaciſque petroſus agris
Olympus alter. Mens ferientium
Conſtans malorum fulmina perpeti
Impunè deſpectabit æſtum,
Et fremitum inſidiantis orbis.
Vos ubiorum nobilis ô trias
Rite auſpicatam litore patrio
Formate virtutum palæſtram,
Ingenuo probitatis uſu.
Facetiarum non malus arbiter
Morumque pictor fertilis ingeni
Salve GAMANTI, urbanitatis
Molle decus, lepidoſque ſoccos
Succumque vitæ non inamabilis
Amplector in te. Tu facilis comes,
HOLTERE, moroſum peroſe,
Fronte gelu, tetricaſque rugas,
Noveſianis erute mœnibus,
Accede in ulnas. Quis procul inclyta
Renidet exporrectus ora
Eloquii faber affluentis?
COPERE, dulcis Suada pueritiæ,

*Petrus.

Te

Te ſpecto lætus. Vive, precor, diu:
KNAUSTIque quondam Lintzianis
Quem tenerum generoſa nutrix
Lactaſſe cunis fertur, & indolem
Duraſſe aheni pectoris, ô tua
Cohorte dignus! irretortâ
Fronte petas metuendus hoſtem.
Amice BECKI, Iuliadum decus,
Incumbe noto vincte MASENIO,
Agnata quem gentis propago, &
Rura vago ſociavit amne,
Incumbe collo: quam tibi lactea
Cum fronte mens eſt! ingenium doli
Vafrum execraris, fallere idem
Neſcius, indocilisque falli.
Novena caſtis digna Sororibus
Cohors novenis (tollite fabulas)
Turmis novenis Angelorum
Dignior, æthereiſque faſtis
Inferre nomen. collige teſſeris
Suffragiorum quemlibet ordinem,
Ducamus hic, atque ille ſortes,
Urna dabit quatienda ſedem.
Peracta res eſt *Ima* mihi patet;
ARCHANGELORUM Bouſchius ordinem:
Bebberus intrat PRINCIPATUS,
Non humili redimendus oſtro,
Divum POTESTAS digna Gamantio eſt:
Holterus infert ſe DOMINANTIBUS:
Knauſtique VIRTUTES triumphant:
Beckius inſinuandus aſtris
THRONI occupavit munia. Sic CHERUB
Lucens Coperus; ſicque SERAPHICA
Rindorffius inflammatus æthra
Sorte datas adiere ſedes.
Euge, euge, feſtum vocibus inſonet
Celeuſma rurſum. Vicimus & retrò
Syrteſque latranteſque Scyllas,
Inſtabilis fera monſtra ponti
Et blandiores æquoris hoſpitas,

Sire-

Illa Palæſtinis Sapientûm gloria terris,
Ad fœminarum probra ſubmiſit caput:
Vincere Samſonem, ſed nec vincire virum quis,
Quem vincere, aut vincire potuit femina.
Quem ſemel irretita capit plaga mollis amoris,
Adamante colla fortius nexum attinet.
Certius obſiſtet, qui nullo ſaucius arcu
Inflicta planxit vulnera, occumbens minor.
Laus iſthæc, *VVernere*, tua eſt, quem cœlitibus ardor
Deduxit ævi ad cana vitæ tempora.
Non te nobilium pravorum ſtemmata, lautis
Cupide procantem ſubmovent ſponſalibus.
Non te deſtituent facilem exorantia Nympham
Metalla, Danaës nata turrim pandere.
Non etiam humanæ prudens ſuadela loquelæ,
Quæ pertinacem frangat arte Palladem.
Obſtitit (ut paucis dicam) generoſa voluntas,
Quæ grandiorem feminis virum facit.

Clariſſimo & Conſultiſſimo
D. JACOBO TERCOPIO.
Dulcius eſſe, Muſarum & Librorum, quàm feminarum & Liberorum conſortium.

ODE XXI.

QUamvis nulla tibi lactet nutricula prolem
Nulliſque cunæ perſtrepant vagitibus,
Carminibus fecunda tamen cunabula laudas.
Scribis Genethliaca aliis, nemo Tibi.
Non miror. plus ingenii jucunda voluptas
Famæque, gloriæque honeſtæ poſſidet.
Pallada conjugiis averſam novimus. haſtam
Rigidamq; galeam mollis haud patitur Venus. *Venus ſtudiis*
Femina Apollineis nunquam ſpectatur in ulnis, *adverſatur.*
Potiore Phœbus citharæ ineſcatur ſono:
Caſta ſinit circum Muſarum turba ſuiſque
Attemperatum fidibus exornat melos.
Hæc tibi præ querulis conſortia dulcia rixis

Obmurmurantis per culinam feminæ.
Seu liquidâ Bacchus madidum de vite racemum
Per entheata ſpargat udo tempora.
Seu potius ſiccum ſpirent præcordia Phœbum,
Quam molliori delibutum Maſſico,
Seu teneant docti decumana volumina Baldi,
Et priſca reſeres Ulpiani ſcrinia:
Omnia *Lynceo* rimaris acumine, & omnem
Juris ſimul & injuriæ articulum tenes.
Bartolus & Naſo de te certare videntur,
Cui debearis laureato vertice.
Femina jam quævis deſperat: quando librorum,
Non liberorum ſuſcipere curam videt.

Ad Generoſum & Illuſtrem
D. JOHANNEM FRIDERICUM
Liberum Baronem à Schaffsberg, &c.

Nobilitatem bonis literis maximè ornari.

ODE XXII.

Quis mundi illuſtres oculos, duo lumina, cœco
Subducta voveat æthere,
Quis damnet Paphis argentea lilia campis,
Roſeamque veris purpuram?
Et quis Erythræis quod ſplendeat unio conchis,
Rore educatus Memnonis?
Ille, laborato gemmas qui ſpernet in auro
Exſibilandus Momus eſt.
Ridiculus tamen ille magis, quicunque putarit
Scire indecorum Nobili.
Nobilitatis cœlum eſt, ſed clara ſcientia lumen;
Hac abſque ſtirps in gloria.
Nobilitatis hortus, ſed pulchra ſcientia flos eſt
Hac abſque ſqualens jugerum.
Nobilitas concha eſt; ſed par eſt unio Muſis:
Hunc tolle, concham ſpernimus.
Nobilitas aurum eſt, ut gemma, ſcientia fulget.
Quid abſque gemma eſt annulus?

Hæc *Friderice* tenes; illuſtria nomina turpis
  Junctis honoras artibus.
Plus decoris Tibi Muſa dedit, quàm clara propago
  Scientiarum nobili.
Ipſa licet Phocis Phœbum aſpernetur, & orbe
  Proſcriptus Auſonum exulet.
Tu dabis hoſpitium Muſis & Apolline dignum
  Supraque Cyrrhæ verticem.
Vidi ego. quæ ſacro luſiſti percitus æſtu,
  Scribenda Cedro carmina
Quo Te Pegaſeo non ſuſtulit ungula curſu
  Divina penetrantem atria?
Cetera non memoro quot cœlum lumina pandit,
  Tot, Argus aperis Artium.

Nobili & Ampliſſimo Domino,

D. JOANNI GOSVINO NICKEL, Præfecto & Majori Aqueuſi, D. in Limiers &c.

Gratulatoria ODE XXIII.

Ob Patruum Adm. R. P. Goſuvinum Nikel in Societ. Ieſu Generalem delectum.

GRatuler, an doleam, Patruo cedente, Nepotem,
  Carere & ornari ſuo?
Gratulor ornari, doleoque carere, rem iſto
  Sors melia felle perlinit.
Si qua tuis præſens dederit ſolatia rebus,
  Virtute ſiquid profuit;
Si quid in ambiguis prudens ſapientia cauſis
  Pietaſque ponderis habuit;
Ne precor invideas multis: non debuit uni
  Hæc pretia rerum ſanguini.
Plus aliquid, quod tota bonum reſpublica poſcit:
  Sit natus unus pluribus.
Certius ex alto patrias tutabitur oras,
  Specula receptus Auſonum.
Quæ procul errantes Pharao eſt moderata triremes
  Vicina fecuit nubila. *Qui præſunt, plus*

 Dum

Dum ſua Pollucem tenuit cum fratre carina,
Minore fulta præſide eſt;
Aſt ſimul aſtrorum tranſcriptus in ordine fulget,
Lux hæc procellas ſubmovet.
Aurea diffuſum Phœbus partitur in orbem,
Sublimis ipſe, lumina.
Deſine fortunæ tantum accuſare favorem,
Hæc extulit, cum ſuſtulit.
Invitum rapuit, duroque adſtrinxit Honori
Metuendam Atlanti ſarcinam.
Jam, Granæa, tuas, Rector moderatus habenas,
Ad ſtagna thermarum fuit.
Paruit illius populoſa Colonia nutu,
Subjecit undas Duſſela.
Tota Patris commiſſa fuit Provincia curis,
Saturque honorum ſubſtitit.
Denique Lojolæ propius veſtigia juſſus
Premere imperando, reſtitit.
Sed tamen obnixis, Patrum ſententia, votis
Ad ſceptra nolentem impulit.
Hei mihi, ſic inquit, quis par majoribus ibit,
Hac ſede dignis Patribus?
Novimus hâc primùm *Lojolam* ſanctâ regentem.
Dantemque jura poſteris:
Lainii hanc felix ornat Sapientia, celſa
Hanc *Borgia* demiſſio:
Mercuriane tibi fecit prudentia nomen,
Et forma morum *Claudio*:
Finxerat humanâ *Mutium* ratione benignum.
Vereque Patrem Patribus.
Vidimus ardenti zelo incaluiſſe *Caraffam*,
Fortemque *Picolomineum*.
Hæc ſimul ingeminat Patruus, ſimul arduum Honoris
Onus imperatum ſuſcipit.
Temperat imperium obſequio gratiſſimus: uni
Servimus, iſte plurimis.
Dignus honore fuit, qui ſic fruiturus, honores
Inter labores dividit.
Dent vires Superi, patriaque in ſede Nepotem
Felicitatis æmulum.

ceteris Reip. prodeſſe poſſunt.

Societatis IESV Generales.

Sanguine participas Gosvvine, & nomine, juxta
Virtute felix adſpici.
Cetera vaneſcunt. quid enim ſectamur amantes,
Si terra noſtrum pondus eſt?

Quæ ſequuntur amice Lector, hæc carminum genera, nova arte, & diverſâ ab antiquis, Strophārum compoſitione à me concinnata, adjicere volui; ut ejus doctrina, quam part. 1. l. 2. in fine tradidi, aliquod ſpecimen relinquerem.

Ad Sereniſſimam & Potentiſſimam D. CHRISTINAM, inclytam Sueciæ Reginam, eo tempore, quo Anno 1654. regiâ ſeſe dignitate ultrò ſpoliabat.

Quam rem adeo novo carmine Scriptor proſequitur.

ODE XXIV.

STupente mundo, Sueciâ refragante,
Honore reclamante, Sorte ringente
Se poſſe ſperni, purpurâ erubeſcente
Seſe eſſe ſpretam, ſceptra ponis oblata
Regina verè nobilis.
Plaudente cœlo, comprobante Virtute,
Favente Famâ. gloriâque gaudente,
Majore laude, gloriaque ſe ſperni,
Et poſt coronas, dignius coronati
Non ambientem verticem.
Regina regna negligis, tui regnum
Sortita melius, quo modeſta Virtutum
Turma imperaret, criminumque ſerviret
Superbus ordo, quoque honoris & mundi
Exſibilares ludrica.
Virile factum feminæ, ſupra Heroâs,
Priſcæque gentis Romulos, & audaces
Amazonum phalangas. ac coronatas
Aſſyria in aula Ninidas. Larinique
Notas proci Memphitidas.
Probroſus illis ambitus levis famam

Feminæ omnes imperii avidæ.

Virtutis omnem rapuit, & ſui regnum
Adeḿit in regno Camilla Volſcorum
Virago fortis digniore Regina
Seſe triumphatam adſpicit.
Pulcheria quanta, ſive dote regnandi
Oriente toto, ſive dote virtutum
Cognata cœlo! potuit hæc reſumenda
Imperia rurſus, adminiſtrare Rectoris:
Hoc orbis obſtupuit tamen.
Res ipſa ſacris paginis inaudita,
Potuiſſe feminam & abnuiſſe regnare.
Eſther, nec ipſa, quamlibet Deo plena,
Thronoque Debora judicante ſublimis
Horruit Honoris oſcula.
Vir unus olim ſeculique contemptor
Spretorque regni Carolus, meâ dignus
Splendere chartâ, lumen Auſtriæ, gentis
Columen liberæ, Sceptra primus obtrivit.
Virago nunc viri æmula eſt.
Non ego ſtupenda tango dona Muſarum,
Euntes Latinos, Atticamque Suadelam.
Hâc Hippocrene colliqueſcit in linguâ,
Saphiæque ſcita, juriumque decreta
Hoc mentis abdita ſcrinio.
Eudocia junxit artibus Sophiſtarum
Regni coronam, Rhetorumq; ſuggeſtus,
Zenobia Princeps docta Palmiræorum
Juxtaque forti militaris in campo
Armata Pallas audiit.
Solerſque linguas ſub tributa conſtrictæ
Callere gentis, & æquitatis edicta,
Legumque monita: dotibus minor tantis
Tituliſque, Regina, Tibi mille conceſſit,
Cum regna nulli ceſſerit.
Hac feminarum ſola laude *Chriſtina*
Tranſcendis omnes, grandiorque regnantûm
Ingenia vincis, & arrogantiam ſexus
Imbecillioris, imperante ſub fronte
Tumida arrigentis cornua.
Nunc te virorum qui cubilibus ſpretam

Artium ac ſcientiarum multarum mina.

Odiſſe

Odiſſe norit fortius voluptatem,
Quàm Gorgonas Pallas, Athacuſque Sirenas,
Qui literarum melle tantum ineſcari:
Quo collocabit in throno!
Regina; talis ſemper in tui regno es,
Chriſtina, dulce nomen & Deo natum!
Modò pulchra tantum vita nomen exæquet.
Sophos ſophorum Principumque Regina eſt;
Chriſtina Chriſto dignior.

Adm. Rdo. & Ampliſſ. Domino
D. PAULO AUSEMIO, ad S. Cunibertum
Decano, &c.

Craſſi aperti plerumq; pectoris, mites, ac humani ſunt, ideoque aliis facilè regendis idonei.

ODE XXV.

MEns Craſſis Gothica candidior nive eſt;
Sparſiſque lacte liliis.
Raris ſimplicitas obtegitur togis,
Aut palliatur nubibus:
Obſcuros aperit pectoris angulos.
Atque Labyrinthos fraudium.
Cor pandit, tereti fronte rotundius,
Latique fundum pectoris.
Non obſtat laterum denſior ambitus,
Thoraxque ſeſquipede eminens.
Sub craſſis animus parietibus micat,
Ut ſtella cœlis abdita.
Criſtalli vitreâ qualis imagine
Defoſſa gemma fulgurat.
Aut qualem placidis aurea fontibus,
Se forma pingit Cynthii;
Sic ductum radiis pectus amabilis
Candoris, illuſtre eminet.
Quis dignos Latii faſcibus imperI
De gente Craſſorum neget?
Pinguedo liquido nectare dulcior,
Et melle ſtillat gratiæ.

Candidum, & à fraudibus alienum eſſe.

Mites ferè craſſi haben. tur.

Vaneſcunt tenebræ, rurſum oculi micant
Latè evibrato lumine.
Pellucens macies, denſaque carnium
Soluta nubes pectore.
Cœlo perſpicuæ mentis acumina
Immittit, aſtra ſupervolat.
Nec ſecreta minus ſub penetralia
Fallacis intrat ſeculi.
Ut celſis Aquilæ lumina rupibus
Et hac & illac efferunt;
Scrutantur rutilas ſideris orbitas,
Abſtruſa mundi pervident.
Quod natura Macris ſubtrahit invida
De carne, transfundit animo.
Quis non ingenii dotibus inclytum
(Latiæ Suadam Curiæ)
Miratur gracilem corpore Tullium,
Totumque prorſus oſſeum?
Hic omnes Charites, corpore transfugas,
Mentis cubili clauſerat.
Et cultum nitidæ pellis ad Eloqui
Fontem nitentis tranſtulit.
Hinc cunctos decorum conſpicuos gradus
Vix æmulandus attigit.
O felix macies, quæ tenui obtegis
Sub nube perſpicaciam,
Nec cordis vegetos ſubruis impetus
Stupente carnis ſarcinâ!
Legatos facili tramite devehis,
Ceu Perſeos talaribus,
Et quâ Bellerephon ire doces viâ,
Dum pondus omne ſubtrahis,
Ad quodvis celeres ferre negotium
Tu gnata dextras erudis.
Quiſquis magna petis, deſidis otii
Vitaſque pulvinaria,
Contemptam facie ne macilentiam
Ex fronte, ſpectator, æſtimes.
Quæ vilis ſpecie eſt, hæc meruit ſuam
Apud Agathyrſos * purpuram.

Celeres & expediti macilentes ſunt.

** Hi populi macilentos Reges deligebant, ut magis expeditos.*

Ad R.dm. Dominum
D. HERMANNUM THERLAHN à Lennep.
S. Cuniberti Colon. Canonicum &c.

Mediocritas rerum laudatiſſima, oſtenditur certamine inter Craſſum Macilentum & Mediocrem inſtituto.

ODE XXVII.

Craſſus. Non laudo graciles pelle Philippides *
Coſtarum rigidis cratibus abditam;
Vix oſſeo latis ſepulcro
Animam potentes claudere.
Macil. Nec Belgis celebres laudo Vitellios
Gaudentes teretem ponere ſarcinam
Prægnantis abſtinendo ventris,
Potumque aceto frangere.
Med. Craſſos Romulidum non ego, nec Macros
Laudabo proavos; nam mediocribus
Plus Julius Cæſar lacertis,
Tenuique omaſo profuit.
Craſ. Quem velox Boreæ ſuſtulit impetus,
Firmandum ſoleis ſub pede plumbeis,
Theatra riſerunt Philetam †
Ventorum inane ludicrum.
Mac. Heraclea tuum quis Dionyſium,
Diſjunctum teneris ſumen aculeis,
Non ſplene laxatus ſoluto,
Licet Agelaſtus, riſerit?
Med. Dum magnus celebris Borgia Gandiæ
Nec craſſis voluit, nec macilentior
Intrare ſuggeſtum; ſed æquo
Attemperatus corpore,
Craſ. Quis campos ſterili laudet arundine
Urticiſque ſatos? Julia pinguior
Excellit agreſtes myricas,
Macraſque arenas Montium.
Mac. Quæ fecunda ſuas parturit arbores
Sat felix macies Motibus obfuit,

** Philippidis macilentia proverbio locum fecit.*

† De Vitellio Tribuno militiæ Strada dec. 1. l. 8. An. 1576. ait, quod ad ventrem extenuandũ acetum biberit.

† Ne macie extenuatiſſimus, à ventis propelleretur, plumbeis pedes ſoleis gravabat.

** Medici ad extrahendam pinguedinem, acubus cutem*

Quan-

Quandoque tellus pinguis ora
Pingis Minervæ dat homines. *carneſque laxabant.*

Med. Non pingues nimium, nec ſteriles agros,
Donem laude mea: fertilis obtinet
Vim temperatam gleba; ſtagnat
Paluſtris; hæret arida.

Craſ. Denſatum petimus robora quercuum,
Exſuccas tenui corticis arbores
Securis averſatur. inde
Stant Principum palatia,

Mac. Quot rurſum graciles cædimus abiêtes;
Majoris pretii eſt apta triremibus
Ægea malus, quàm Bohemis
Exciſa trabs de ſaltubus.

Med. Quis Cedros nemorum vincere Principes
Ignoret? medio robore verticem
Ad aſtra protrudunt, nec æquor eſt
Res arctior, vel amplior.

Craſ. Quos fructus Abies, quos generat Cedrus
Plantarum ſterilis? glandiferis vides
Noſtros propagatis in uſus
Optata naſci germina.

Mac. Si glandes placeant, veſcere glandibus;
Me vitis gracili corpore fertilis
De rore paſcat, quem Calenis
Coacta prælis evomit.

Med. Nec ſolis Bromii fontibus expleas
Latrantem ſtomachum; ſed neque glandibus
Sitim fugabis. Poma gratis
Utrumque præſtant fructibus.

Craſ. Pinguem de Friſico malo ſolo bovem,
Qui torvum tumidis cum Paleanbus
Vultum minetur, quàm Syrorum
Qui paſcuis exaruit.

Mac. Vidi conſpicuos à macie boves
Duris ſuppoſitum ferrè laboribus
Collum; ſed abjecto ſupinos
Per arva, vaſtos corpore.

Med. Pingues ad ſtomachum deſtino, ſed macros
Poſſam quadrupedes reddere paſcuis.

Quos apta moles carnis ornat,
Hi ſerviunt laboribus.
Craſ. Latos cornipedum vult Alemannia
In campis humeros; hic macilentia
Contempta res eſt, ſeu Gradivus,
Seu poſcat obſequium Ceres.
Mac. Malim me ſonipes Corſicus incitum
Per turmas rapiat fortiter hoſtium,
Quàm lentum obeſo tardet armo,
Recalcitrator Teutonum,
Med. Nobis Hungarico climate ſerviat
Enutritus equus, qui mediocrium
Sectator, immanique dorſo,
Arctoque pectore careat.
Craſ. Me pingues volucrum, ſeu Meleagrides,
Seu Capi, poſito ſigmate, nutriant;
Tu tolle gallinam recenti.
Ex nido adhuc puerperam.
Mac. Porcorum faveam ſumina rancidum
Dem lardi veteris ſegmen, ad arida
Recentis oſſa vertar Agni,
Teneraſque lambam coſtulas.
Med. Nec me VVeſtphalicæ tergoribus ſuis
Terrebis cupidum; nec vovéam nimis
Arentibus coſtis bidentem,
Mediocria utrimque appetam.
Craſ. Te paſcat tenuis parca famelicum,
Et paſſer calidis ſolibus aridus,
Me lutra, barbarique mulli,
Conchæque pinguis oſtrea,
Mac. Anguillaſne taces, & graciles lupos,
Ac centum reliquos? Si tibi pinguia
Debentur, macra nobis:
Tu cetum habe, nos cetera.
Med. Balænas epulis ſubmoveam meis,
Et ſicco nimium cortice paſſeres;
Me ſalmo, rhombi luciique
Mediæque molis nutriant.
Med. Dum lautus focus eſt, oſſaque pinguior.
Plus hæc laudis habent. Mox olerum ſatus,

Faſtidioſè ſubmovebis
Non delibuta lumine.
Mac. Annoſo nimium quod natat unguine,
Tu pingui cupidus gutture ſorbeas;
Vino natantem malo cruſtam,
Quàm rancidâ pinguedine.
Med. Ardentem nimium non aveo focum,
(Res diſcrimen habet) nec nimio cibum
Lardo ſaginatum, nec carentem
Liquore, medium deligam.
Pauci quos Cinerum lux macilentior
Craſ. Oblectet: cupidus Bacchica quilibet
Obeſa prenſat: tarda ſerpit
Cuique quadrageſima.
Mac. Somnus, ſegnities torpor iners, ſtupor,
Cingunt ingluviem: non ego lautia
His præmiis optem; modeſto
Sit frons ſerena prandio.
Med. Nec jejuna dies, quâ ſtomachus fremat;
Nec farris nimium lauta cupediis
Placebit: æquum vult tributum
Venter, & inanis murmurat.
Craſ. Malo plena meis auribus inſonet,
Seu clangenda tubis muſica, ſeu tono
Gravis ſonoro, quàm coactis
Producta acutè ſibilis.
Mac. Te corvus crocitans, graculus aut loquax
Delectet modulis; Luſcinias amo
Vix oſſa tectas carne: nolo
Tam pingue vocum pabulum.
Med. Vocum temperies optima plurium,
Et ſumma & mediis infima miſceas;
Diſcordiâ concordiaque
Aptè cohæret Muſica.
Craſ. Craſſos militiæ fulmina novimus,
Conſtant mole ſuâ, cedere neſcios:
Mors ſola percellit: fugaces
Macros Gravidus territat.
Med. Laus præclara ſuo pondere militem
Fixum ſtare loco, terga fugacium

Vix poſſe ſectari, aut retorta
Cedendo fallere ſpicula!

Med. Opportuna fugæ tempora qui poteſt,
Et pugnæ calidis ſtringere greſſibus;
Nunc ire contra, nunc redire;
Virtute molis eminet.

Craſ. Europam pedibus ſuppoſuit ſuis
Magnus mole ſuâ & nomine Carolus;
Hunc Teuto, Gallus, Longobardus
Heroa victorem horruit.

Mac. Mirum! cur igitur gloria martia
Thebarum Epaminondas voluit ſuis
Abeſſe de caſtris obeſos?
Pauci Gigantes Caroli.

Med. Nervos armigerum & pectora diligo
Pellæi juvenis, brachia quæ gravi
Librabat ictu Caſtriotus,
Habili timendus corpore,

Dux Epiri, alias Scanderbegus fortiſſimus, unoque ictu militem diſſecans Terror Turcarum.

Craſ. Craſſorum facilem vidimus indolem:
Norunt dura pati, nec miſereſcere
Tardi, benignitate malunt
Peccare, quàm inclementiâ.

Mac. Indulgent fateor, cum propriæ tamen
Curam pellis habent? ſunt ſibi proximi;
Sed cura Macrorum profuſa
Res antè fulcit publicas.

Med. Exſuccos homines non amo; pabuli
Abſumunt nimium: mole ſua graves
Iuxta recuſo, nil laborant;
Medium beati poſſident.

Craſ. Plures imperiis cenſeo nobiles
Craſſorum titulo Sanctius Hiſpalim,
Craſſuſque Moſam Ludovicus
Fulgente rexit purpura.

Mac. Si quæ rara ſuis moribus eminent,
Augentur titulis, nemo vocat Macros,
Quos eſſe conſtat: monſtra tantum
Hac æſtimantur gratiâ.

Med. Illuſtres habitu corporis & graves
Perſonâ Dominos fert mediocritas;

Vix pinguioris hæc omaſi,
Honorque pellis marcidæ eſt.

Ad Generoſum & Prænobilem

D. PILGRAMUM à GRUITHAUSEN Seren. Principis Neob. apud Batavos Legatum &c.

Eximii cujuſque Legati dotes.

ODE XXVIII.

ET noſtris aderis dignus, *Pilgrame*, Camœnis,
Cui ſæpe doctis Duſſela verſibus,
Calliope modulante, plaudit.
Ludat olorinis Elegis *Coppertius*: addat
Condita lautis fercla leporibus,
Et lepidis juvet ire ſoccis,
Anſer ego graviora ſtrepam, tardaſque revincto
Plantas cothurno grandior induam,
Dum Cyneas * memorabo priſcos.
Magnus honor Legatorum, quos inclyta virtus,
Et cognitarum nobilis artium
Ardor humo venerante tollit.
Cauta præit reliquas rerum prudentia dotes;
Hanc eloquentis dos ſubit ingeni, &
Suada ſuis pretioſa verbis
Integritate manus præſtet, mens candida technas
Fallaciarum neſciat. Et ſuo
Qui capiunt, capiuntur aſtu.
Nec ſecreta tamen, nudo velamine, proſtet,
Mens tota cuivis. diſſimulatio
Laudis erit, tacuiſſe prodeſt.
Sæpe Leoninæ pellem Vulpecula jungit,
Et veritatem juſta neceſſitas
Obtegit, & fugit eſſe mendax.
Abſit Relligio quenquam neglecta refellat,
Aut falſitatis duplicis arguat,
Ingenuoque timore nudum.
Cui Superum neglecta fides eſt, ille fidelem

**Legatus Pyrrhi Epirotarum Regis doctiſſimus & ſapientiſſimus, quo ſe plus quàm armis potuiſſe jactabat.*

Deſpe

Deſperet orbem, fallere cœlites
Qui cupiet, ſolet ipſe falli
Quinetiam Cyrrhæ malit decerpere lauros
Conſorte Phœbo; pampineum jugis
Quàm Bromium coluiſſe. Niſi **.
Sobria nobilitas morum laudata niteſcit,
Sibique præſens pectus, in arduis
Eſſe ſuum, generoſa laus eſt.
Noverit oppoſito quantum æquum diſtet iniquo.
Iuſtinianus quid vetet, aut probet.
Quid Salicis Pharamundus actis;
Quid leges patriæ, quas conſuetudine fixas
Durum eſt revelli; juraque gentium
Quid ſolidâ pietate firment.
Neſcius hiſtoriæ ne ſit; præſentia priſcis
Conferre ſolers tempora ſeculis.
Conſiliis dat utrumque robur.
Linguarum decus exornet: neque gloria fandi
Diſerta Suadam deſerat Auſonum,
Imperii decus obtinentem.
Si Latiæ deſint, frigent ſine laude, Camœnæ.
Supraque vulgus vix rude prominet
Nobilitas, metuente Famâ
Ignaros deferre retrò per ſecla Nepotum.
Scientiarum ſcrinia quos latent
Auſoniis opulenta faſtis.
Quem mihi ſcribendum ſumpſi *Pilgrame*? videris
Imago tanti proxima Tu viri,
Iudicio ſapiente Lectus.
Qui Te Legatum voluere; aut fallere debent.
Aut eſſe dotes eximias, ſui
Arbitrio docuêre voti.

Nobi-

Nobili Clariſſimo & Expertiſs. D. Doctori MARTINO WAIBEL, Sereniſs. Princip. Neob. Archiatro.

Pietas in medicis cum doctrina conjuncta, rarum ornamentum eſt.

ODE XXIX.

LAus hæc Medentum magna, cum fides pulchro eſt
Virtutis illigata nexu
Scientiæque vinculis,
Et vigilante manu.
Non otioſis illa credimus Verbis,
Vetulta quos Anus Scytharum,
Iuxta calentem deſides
Viſa docere focum.
Prognoſticorum turba ſiderum demens
Arcana ſcrutari, aut regenti
Fato imputare quidlibet,
Hac procul arce ſedet.
Empiricorum ſolus uſus hic languet
Nil eruditorum palæſtræ
Philoxenique Gymnades
Cum vacat ars ſtudiis.
Confuſa methodus, dogmatumve conſtricta
Seu Tralliani, ſeu Galeni
Virtute nuda, vix ſatis
Utile præſidium eſt.
Avicenna vivas Principemque Doctorum,
Quacunque Muſarum ex arena,
Victor reportes lauream
Quid juvat, abſque Deo?
Laurentianos nolo ab arte deliros:
Fernelios, Veſalioſque
Malo, & Aragoſios,
Quotque piè ſapiunt.
Martine, dignus Archiater in paucis,
Inane momentum ſciendi

Inter Medicos, neque Aſtrologi, neque Empirici ſola nixi experientia, neque methodici confuſam rationem ſectantes (qualis Trallianus) probantur.

Nec dogmatici, ut Galenus & Avicenna (docti cætera) ſine

Pie-

Pietate junctâ ponderas, *virtute æſtimandi.*
Relligionis amans.
Hos Damianus, lumen illud ægrorum,
Solatiumque dulce Comas, *Medici docti & probi.*
Uſu medendi nobiles,
Ingenioque docent,
Illa Iuvenalem gloria extulit Rochum, *Medici ſancti*
Hæc una victurum perenni
Æternitatis in ſinu
Collocat emeritum.
Quid tota prodeſt perſpicace naturæ
Nudata ſecreto; tuarum
Si talpa rerum vixeris?
Γνῶτι σεαυτὸν, ames:
Et temetipſum, Medice, præ tuis, curas.
Hoc eſt agendum. Prima mentis
Nos cura tangat: omnia,
Hac pereunte, cadunt.
Quid erogata ſanitatis in totum
Sint dona mundum, ſi ſalutis
Te negligentem propriæ
Iudicis urna trahat?
Martinus exemplo docebit illuſtri;
Quid conſcientiæ Medentum
Virtute nixæ, quid manus,
Arte regente queant.

Ad Generoſum & illuſtrem
D. IOANNEM BERTRAMVM Lib. Baronem à Scheid
condictum Weſpennig &c. quondam ab hæreſi
ad orthodoxam fidem converſum.

Manifeſtum erroris argumentum eſt, quod Acatholici in fundamentalibus à ſe invicem ſcripturis exponendis diſſideant.

ODE XXX.

GAudemus procul à cœpta ſe ſtare ruinâ
Everſæ fidei, nec ſcopulis ratim

Ever-

Everuſſe Alemannicis.
Euge, fides, *Bertrame* tibi ſanctiſſima Patrum
Nectit laurigeras verticibus comas,
Applaudetque celeuſmate,
Cum tua naufragiis ſubducta carina ſalutis
In portum propius carbaſa dirigat
Non obſtantibus Africis.
Iam flexis retrorſum oculis diſcrimina mille,
Errorum ſocios abripientium, in
Syrtes & brevia adſpicis.
Ad quodvis divina nefas oracula torquent,
Quæ pleno reſonans bucca crepat tono;
Factorum ſcelus obterit.
Nec tantum hæreticus ſecum pugnantia dictat;
Aut quæ lingua probat, dextera ſubruit
Scripturæ nebulis latens;
Sed modo laudatum, rara vertigine, ſenſum
Inconſtans variat mille coloribus.
Fluxo ut marmore Polypus.
Non tot multa viis abiit Samſonica vulpes,
Caudis ire ſimul juſſa tenacibus,
Dum cervicibus avia eſt;
Quot rapit in varios diſcors ſententia motus,
Quas caudis retinet, frontibus objicit
Scriptæ dedita literæ.
Denique colliſos lacerare furoribus armos,
Poſt diſcerpta ſuis Biblia ſenſibus,
Demiraberis invicem.
Scilicet armigerum, Cadmeo nata Dracone,
Surgens dentigens turma novalibus
In ſe mitius irruit.
Nec ſacra miſcentur, templove tenentur eodem;
Unius capitis non capiunt decus,
Quamvis Biblia concrepent.
Promptius Anglorum vulpi ſociare moloſſos,
Buboni volucres, & lepores cani eſt;
Hos quam jungere ſegreges.
Europæ opprobrium! quænam dementia feram
Ætatem proavum ſubmovet orbitâ.
Tritâ degenerem via?

Inconſtantia Hæreticorum in S. literis exponendis.

Contra ſeipſos ex ſolis S. literis diverſa ſecta pugnant.

An ſoli ſapimus? delirat tota vetuſtas?
  Nec verum patriis hauſæ Apoſtolis,
    Scripturæ patrimonium?
Num quoque divinis pugnat ſacra pagina verbis,
  Tot colliſa fovens ſeditionibus
    Seſe judice, pectora?
Dent Superi meliora! palam diſcordia proſtat;
  Fons ſolus ſcelerum eſt cedere nemini
    Conjurata ſuperbia.
O felix, *Bertrame*, tuæ demiſſio mentis!
  Incorrupta fides nil niveo arrogans
    Claudit pectoris ambitu.
Hac iter ad cœlum eſt, obſtant anguſta viarum
  Cervici tumidæ. Sit licet arduum,
    Demiſſus ſubit incola.

Hac diverſa ab Horatio verſuum compoſitione, novis strophis ludere placuit. Nunc unam alteramve odam adjiciam, in qua etiam ipſa metrorum ratio (præterquam in primo hexametro) diverſa futura eſt, ut pateat, non exhauſtum omnino hunc etiam inventionis fontem à priſcis noviſque Scriptoribus fuiſſe. Et certè ſi quis Poetarum numerum in alio verſuum stropharumque ordine idoneum ligatæ orationis repererit, cui deinde conſtanter inſiſtat, is ſe eorum qui olim ſcripſerunt legibus, hoc in genere ſcribendi, minimè obnoxium declarabit.

Ad Excellentiſſ. & Illuſtriſſ. Dominum
D. IOANNEM Lib. Baronem à Reuſchenberg.
S.C.M. General. Copiarum Ducem & Wolfenbuteli-
um fortiſſimè defendentem.

Fortem Ducis animum, præ mœnibus obſeſſos tueri.

ODE XXXI.

ITe vias Alemanna cohors, retroque probroſum
  Ferre pedem, veſtras mœnia ſarcinas
    Obſeſſa non ferunt, vos occupatâ
    Excludit novus hoſpes urbe.
Fortior hoſpitium modò *Reuſchenbergius* heros
  Obtinet; haud cedet: nec popularium
    Horrore ſubmovendus, nec furorem
    Hoſtilis metuens catervæ.

Dic, age, quid potuit ſævas arcere phalangas,
Quaſque ruens Haſſus, Vimarienſium,
Et Luneburgorum ſtipatus armis.
Iuratas ſuperare, ducunt?
Circum caſtra jacent, & ſpes ingentibus implent
Auſibus; hauritur terra cuniculis,
Sævaſque tormentorum flamma ſpargit. *Vrbis obſidio oppugnatio & defenſio.*
Per muros domuum procellas,
Hinc quoque valla ruunt; hinc propugnacula vaſtis
Pervia pilorum impulſibus occidunt;
Vaſtique murorum patent hiatus:
Nil clauſa metuente turbâ.
Horrendum quæcunq; vomunt elementa furorem;
Ignis tecta rapit, ſubruit incolas,
Plumboque ferroque indignata tellus
Fatalem minitatur horam.
Denique collectis undarum molibus, urbi
Imminet elatis Okera viribus,
Vallorum habenis conſtrictus; ſed omnes
Conſumpſit ſine clade fluctus.
Hæc parit æternitas. Tibi *Reuſſenberge*, coronas
Promeritæ laudis, quæ patientia
Duravit invictum pectus; fidemque
Præ vitâ dedit eſſe, Virtus.
Talis Sparta ſtetit murorum turribus orba,
Magnanimo tantum præſidio virum
Munita, quantum firmæ vix Athenæ,
Et portis animoſa Roma.
Omnia vallorum ſuperat munimina Virtus,
Et clypeorum umbras mens, animoſior
Patere, ſpernit: infractumque tela
Pectus nil nocitura perfert.
Dux unus pro mille viris, pro mœnibus unus
Sufficiet denis, ſi ſteterit ſua
Virtute ſecurus, temnetque fluxos
Fortunæ minitantis æſtus.
Hoſtibus admirandus eras, fortiſſime Victor,
Dum furiis fracti Martis atrocibus
Inane ſtrident murmur, ſeque victos
Vix credunt potuiſſe vinci,

Ad Generoſum & illuſtrem

D. IOANNEM HENRICVM Lib. Baronem à Winckelhauſen Sereniſ. Princ. Neob. Cancellarium &c.

Prudentiâ & Æquitate res magnas optimè adminiſtrari.

ODE XXXII.

HErculeas tibi magnus Honos, *Henrice*, columnas
Eriget, æternæ ſymbola gloriæ.
Prudentiæque digna & *Æquitatis*
Inſcribet monumenta fama.
Tu modò perpetui conſtes in limite recti,
Iuſtitiæ nunquam devius orbita,
Spretorque corruptelarum ſeverus,
Et vultu miſerante plebem.
Sic reor ipſe voves; cultas prudentia dotes
Conſtituit celſo pectoris in throno,
Arcemque mentis conſili capacem,
Maturus vigor occupavit.
Uteris ingenio, virtutibus uteris idem:
Præſidium unius pars erit altera,
Negotiorum binæ ſunt columnæ,
Virtus conſiliumque prudens.
Hæc ubi diſiunges ſubitò collapſa ruet res;
Deſtituent cuncti, deſtitues tuos.
Virtute fundatur quævis poteſtas,
Impactis quatienda noxis.
Stet procul inſidiis audax injuria plantis,
Nec ſubeat valvas lena domeſticas.
Proclivis acceptare, ferre tarda,
Incurvis ſat adunca dextris.
Quod deceat præſtet, non exorabilis auro?
Nec Dominorum flectenda favoribus,
Nec pauperum ſqualore tædioſa,
Conſtanti Themis æqua vultu.
Principibus ſervire viris, laus magna, Tonantii
Prima Deo. Major cum Dominus jubet.

Cedunt

Cedunt minores, conſcientiæque
Præ cunctis ſolet eſſe regnum.
Hoc decus Anglorum nos Cancellarius, æquo
Tramite virtutum abſiſtere neſcius;
Thomas docebit: quamvis juſſa duri
Urgerent violenta Regis.
Hinc præceps fortuna ſui, præcepſque ſuorum
Exilii clades, pernicies opum,
Et damna lapſæ ſtabant dignitatis,
Libertaſque inlubenda vinclis.
Uxoris lacrymæ, natæ lamenta dolentis,
Sanguine junctorum cum gemitu preces;
Crudelitatis ſcena, unci, cataſtæ,
Et ſtricti Libitina ferri.
Hinc promiſſus honos, & magni gratia Regis,
Et paternæ quantùm muneris aureæ,
Ciſtæque ferrent, criminum patronæ,
Et ſuaves ſcelerum catenæ.
Vox hæc una. *Probo*, poterat ſedare procellam,
Et gravium fulmen vertere nubium,
Pœnaſque ſævi devitare fati,
Et donis ſatiare dextras.
At ſtetit immoto recti ſententia Thomæ,
Nec pretio quovis flagitiis favet;
Vitam immolare certus æquitati
Exemplum melioris ævi.

Thomæ Mori in virtute conſtantia.

LIBER

LIBER III. Epodon.

Luſi nonnunquam anagrammatiſmis aliquot in honorē Calicis Euchariſtici, in hac verba ex S. literis deprompta, quæ ad hunc librum Epodon conferre placuit, exemplo haud difficulter imitando. Illud tamen rarum eſt, quod anagramma plerumque ſenſum programmatis metaphoricum, tanquam propria ejus expoſitio declarat, ſimulque verſum, pedum numero, nonnunquam conficiat.

PROGRAMMA.

Ego ſum vitis vera, & vos palmites.

ANAGRAMMA ET CARMEN.

Ego variè ſalutis potus, me ſumite.

AGe Medicorum quiſquis horres pharmaca,
Unguenta, paſtillos, trochos,
Et quidquid officina dat Galenica,
Hypocratiſque Gymnades
Olentiumque Colchico de gramine
Fugis ſcyphorum nauſeam;
Hac, oro, ſubter vite tantiſper cape,
Blandum quietis otium:
Hæc una Chios, hæc Palæſtinos ſuis
Vincit racemos pampinis.
En ut ſuavi rore dimanans latex,
Hebraico exundat botro.
Tyriam colore purpuram vincens latex,
Dulci ſapore Cæcubum.
De vite noſtra fuſus hic manat liquor
Præſens malorum pharmacum.
Nil nauſeandum profluit, dulci hac Amor
Metempſychoſi conditur.
Quas vitis umbras explicat, Amoris puta,
Hæc ille tendit brachia.
Hic ipſe purpuratus uvarum cruor,
Venis Amoris liquitur,
Animata vitis ſpirat, & ſuavis ſonum
Diſtillat inſtar nectaris,
Variè ſalutis potus ego, me ſumite;
Unus medebor omnibus.

Calix Euchariſticus omni præſtantior potu.

ANAGRAMMA II.

Sum ſuavis, ite, guſtate mel ore pio.

AGe mellis ales inter Hybleas opes,
Hymetrioſque ceſpites
Inter Hyacinthi brachia reclinis caput,
Interque Narciſſi comas,
Decerpe ſparſam mitis æthræ lacrymam,
Animamque florum melleam,
Quos delicato lenis afflat halitu
Eteſiarum gratia,
Et Lympha mollis fertili rigat vado,
Tepiduſque nimborum latex.
Flos ille vitis noſter, atque ex Virgine
Ros èliquatus palmite,
Cecropia vincit mella, vincit Atticas
Stillantis auræ lacrymas.
Quin ore guſtas, ore purgato tamen
Fonte Metanœæ nobili
Mel ite. guſtate. ore ſum ſuavis pio,
Medulla puri nectaris.

Calix Eucha- ...mni potu ſuavior.

ANAGRAMMA III.

Ego via, veritas, & , ſi potes, mulſum.

QUiſquis Viator anxiæ teris vitæ
Malè implicatas ſemitas,
Sive Labyrinthum deviæ juventutis
Ariadna nulla dirigat;
Sive inter aulæ vortices, honorum auceps,
Scyllaſque amorum fluctues
Neque es viarum certus, ac ratim tuto
Subducere nequis portui.
Ego via, ſequere, prævius malo ducam
Errore perplexos gradus.
Quæ tranſeuntem videris, levi ponè
Me tranſili veſtigio
Ubi non gravatus ſtetero, tu gradum firma,
Non amoveri pertinax.
Cynoſura nulla certius meo exemplo,
Nec ullus Hermes duxerit,

Chriſtus dux vitæ noſtræ certus & ipſiſſimul via... cum eſt.

Neu te doloſo credulum adde ductori,
Dux ſæpè ſeductor fuit.
Ego via, veritas: mihi credulus falſam
Nemo imputaverit fidem.
Quod ſi viarum feſſa ceſpitent crura,
Aut vinciat languor pedes;
Hâc, quam racemis molliter vagis ſparſit
Vitis, ſub umbra conſide.
Siccíſque denegare ne velis labris
Succo madentem pampinum,
Quid adhuc moraris anxius? malis poſſum
Sufficere ſolus omnibus.
Ego via, veritas, & ſi potes, mulſum,
Nec inhoſpitalis hoſpiti.

ANAGRAMMA IV.

Guſto ſaporem tu ſitim Ieſu eleva.

I Nunc bibendi turba mollis artifex,
Grex madide pergræcantium,
Qui delicato guttur irroras mero,
Et flore Liberi abluis, *Potatores vini amantes.*
I quidquid amplis Vitium Pater amphoris
De Lesbiâ propagine,
Aut de racemis lenè ſtillat Maſſicis,
Campana propter jugera;
Guſta: Falernis elice ſaporem Scyphis,
Sitimque dulciter ablue.
Ego ſuaviori vite decerpam botros,
Meroque detergam ſitim.
Compone Chias Lesbiaſque amyſtides, *Calix Chriſti pra cunctis dulcis & ſalutaris.*
Adde Marcotidem Tago.
Et fabuloſa junge Ganymedis manu
Nectar propinatum Diis.
Vincemus, unâ dum ſalutaris mihi
De vite promanet liquor.
An labra dulci tingimus promulſide?
Ô blande vitium latex!
Guſto ſaporem, tu ſitim Ieſu eleva
Abeſte mortales ſcyphi,
Faſtidioſo nauſeamus gutture
Pingues Iâcchi pampinos

Mors eſt in olla ſæpe quam Bacchus replet;
Hâc *Vite Vita* profluit.

ANAGRAMMA V.

Imperat Ieſus, Leo auguſtus, o time:

O Blanda, mollicella, delicatula,
Ovicula paſtoris boni!
Quod divagaris caulibus procul tuis,
Inter ferarum devia;
O peſtis ovium, prædo ſilvarum, lupe
Nero, ac Neronis aſſecla
Impaſta quo te rapit, & immanis gula
Ad improbam tyrannidem?
O vafra vulpes, fraudis indigne artifex
Cerinthe centumque æmuli!
Et quiſquis olim, quiſquis etiamnum ſacræ
Vitis medullam deſtruis
Fruſtra cavernis abditum celas caput,
Clade herilis vineæ,
Jam te ferarum terror auguſtus Leo.
Magnuſque ſilvarum arbiter
Adeſſe juſſit. ſceleris hic vindex tui
Judex tribunal obtinet,
Jam ponderatur cauſa, jam circum tremunt
Feræ minorum gentium,
Imperat Ieſus (ô Leo auguſtus) time,
Quiſquis timenda perpetras.

Chriſtus oppreſſores Eccleſiæ opprimet.

ANAGRAMMA VI.

Egò vite ſalutari ſum meis potus.

QUicunque gravium peſtilenti noxarum
Inebriati toxico
Veſtræ ſalutis patrimonium, ac vitæ
Malè perdidiſtis prodigi.
Lenocinantis hoſpites voluptatis,
Bacchique molles aſſeclæ.
Adeſte, vos pincerna melior invitat
Non negligendo cymbio,
E Vite potus ſum meis ſalutari
Hâc, inquit, orbi præbibo.

Calix Chriſti vitiorum potens antidotum.

Si lenta Acediæ podagra pedes ſtringat,
Ac molle tardet otium,
Aut intumeſcat turgidis hydrops venis,
Siticuloſæ gloriæ,
Si calida Cypridis febris æſtuet membris,
Cupidinumque incendia
Aut pingue nimium turgeat gulæ abdomen,
Graviſque ventris ſarcina.
Debere nolis Æſculapio Gallum,
Agnumve mactes Cynthio,
Nec officinas te medentium, incertâ
Spe ſanitatis, 'atteras.
Quidquid Machaonum arte, quidquid herbarum
Virtute poſſunt pharmaca,
Hâc vite melius poſſides. jacent herbæ, ;
Cedunt medentûm pocula.
Iſtis ruinam corporis levem fulcis,
Hâc anima vitam protrahit.

ANAGRAMMA VII.

Opus Ieſu ſalve, morte vitam regis.

MIrentur altas ſiderum multi orbitas,
Potente curvatas manu:
Alii obſtupeſcant pondus immenſum ſoli
Virtute libratum ſua:
Boreæ latentes alius inquirat ſpecus,
Zephirique natales domos;
Alter elementorum icta quondam fœdere,
Et Solis ac Lunæ vices.
Reciprocaſque ſtupeat Oceani vias,
Monſtriſque celebratum mare.
Majora ſcilicet æthra diductis ſolo
Portenta valvis intulit;
Dum mixtus homines inter erraret Deus,
Noſtræ ſalutis anxius,
Vitæque metuens ceſſit alienæ ſuam
Et morte noſtra functus eſt.
O monſtra rerum! verba nunc deſunt mihi
Mundi tacent miracula,

Alia præter Chriſti vitam ac mortem ſcrutari, vanum eſt.

Salve

Salve opus Ieſu; morte, qui Vitam tegis,
Vitâque mortem ſubruis.

ANAGRAMMA VIII.

Ego ſum ei veritas; oſtium pulſate.

DIducto cave limine
Hoſpes ſuſcipias quemlibet hoſpitem,
Cuivis non bene fiditur,
Nec ſemper poſito cum ſale mappula
Tutò ſternitur advenæ:
Heſterni vacuus reliquias bovis
Ventris defodiet ſpecu
Et cum ſuminibus pinquior oblitum
Os deterſit, inutiles
Tantum muneribus ſubſtituens dolos,
Fucis oblinet os tibi.
Nil eſt, crede, magis fraudibus obvium,
Dum ſpumant tibi maſſica,
Dum fervet ſapidis olla caloribus,
Non linguæ paraſiticæ
Non deêrit placitis hoſpes odoribus.
Sunt quos alba velut roſa,
Commendat niveæ frontis amœnitas;
Sunt qui blandiloquentiâ
Mel conduntavidis molliter auribus;
At ſub pectore callido
Spinarum latet, ac fellis aculeus;
Paucos candida Veritas
Nec fucata ſuis verba coloribus,
Infido grege dimovent.
Hi paſſim ſubeunt hoſpitium, unica
Hæret ſimplicitas foris.
Et fruſtra tremulum concitat *oſtium*;
Quod fraudum excubiæ obſident.
Pulſate obſtreperæ limina januæ,
Fauſto ſidere *Veritas*,
Tandem nata ſolo, certior emicat;
Vulpinæ cutis hoſpita;
Poſticum relegat vafrices iter:

Fallaces multi hoſpites & amici tantum ollares.

Angi candida vellere,
Recludet melior limina *Veritas.*

ANAGRAMMA IX.

Emis Ieſu ſalutem auguſto pretio.

CHriſte, qui noſtram proprii cruento
Sanguinis lytro redimis ſalutem,
Quique, dum victus cadis, ultus ipſo es
Vulnere mortem.
Qualis invicto Machabæus auſu
Perſicum ſtricto ferit enſe brutum.* *Elephantem cui Rex inſedit.*
Ipſe lapſurus nece, quâ peremptum
Contudit hoſtem.
Quis tuæ dignus monumenta famæ
Explicet verbis? quis amoris ignes
Pectore accenſos agitantis æſtus
Dulcis *Ieſu*?
Vidimus vulſos rigidis capillos *Chriſtus patiens.*
Sentibus ſtringi, niveumque ſparſo
Sanguinis rivo periiſſe pulchræ
Frontis honorem.
Vidimus duris lacerata flagris
Terga, nativam Poſuiſſe formam.
Et fatigatas rubuiſſe ſacro
Flumine virgas.
Vidimus fixos manibus trabales
Improbè clavos, humeros cadentem
Ferre cervicem, latebriſque fœdam Hiare cavernam.
Quid queror? noſtris acuiſſe ferrum *Crimine noſtro Chriſtus plenus eſt.*
Dicimur noxis: nihil innocentis
Lanceæ mucro, nihil implicatæ
Sente coronæ,
Nil flagellorum, rigidique poſſent
Mallei impulſus, niſi ſævientem
Crimen infelix animaret ictum, &
Adderet auſus.
Hos tamen forti generoſus heros
Pectore excepit, propriique largus

Sanguinis rivis, latus immerenti
Vulnere pandit,
Prodigus vitæ, cupidusque lethi.
Nempe ſic mortis redimens tributum.
Emit augusto pretio ſalutem
Dulcis *IEsus.*

ANAGRAMMA X.

Io geſtias, te puerum ſaluto Jesum.

IO te Iesum puerum ſaluto,
Geſtiæ, jo, tibi blanda frons eſt,
Blandus eſt vultus, fluit orbe blandis
Surda loquelis.
Pulchrior gemmis & utriſque fulges — *Pulchra Chriſti forma.*
Gratior ſtellis, Helice minores
Subjicit flammas, Cynoſura victo
Lumine cedit.
Purpuram natis imitata ſuccis
Labra floreſcunt, roſeæque vernis
Vincit in pratis decus omne Floræ
Gratia vultus.
Lacte molleſcunt, niveiſque rident
Liliis malæ, minor eſt liguſtri
Candor, & fulget minus explicatis
Caltha capillis.
Tu venuſtatem modo fabuloſam,
Cypidris fucos, & Amoris æquas
Floridi vultus, Charitumque blandæ
Sidera formæ.
Mars ubi ſævit metuendus haſtâ, — *Pacis autor Chriſtus.*
Et ſoror torvo furioſa vultu
Spectat infantem, rutiloque blandam
Lumine frontem.
Gaudet, & torvas recreata malas,
Mollior duras abjicit ſagittas,
Arma deponit, rigidique frangit
Secula ferri.
Ruſticum mucro redit in ligonem,
Quæque crudeli maduit cruore

Haſta, nunc vomis, meliore ſcindit
Vulnere terram.
Te fames ſiccis inamœna malis, *Chriſtus morborum curator.*
Livido peſtis comitata vultu,
Dum videt pulchro roſeam colore
Pingere formam.
Squalidam læto tegit orbe nubem,
Lenè ridentes oculos ſerenans.
Mox hydrops ſicco ſtetit amne, febris
Igne ſoluta eſt.
Icterus flavo periit veneno,
Colica immites poſuit tumores,
Omnis averſo fugit ore retrò,
Lurida tabes.
Io te Ieſum puerum ſaluto
Geſtias, jo, moderator orbis,
Sanguinis noſtri decus, & jacentis
Gloria mundi.
Candidam per te renovata pacem
Poſſidet tellus, & amœna lætam
Explicat frontem, rutiloque condit
Secla metallo.
Languidi per te recreantur artus,
Pellis infeſtos medicina morbos;
Quoque fers pacem, ſimul & ſalutem
Sidere luces.

ANAGRAMMA XI.

Ave, ego ſum veritas & ſitim pulſo.

QUiſquis Falerna credis in amphora
Latere verum, pectoris & nives
Largoque candorem ſepultum
Eruis, inſidioſe, vino,
Et nunc virenti ceſpite molliter *Potui addictus.*
Latus reclinas, ac madido lavas
Guttur Caleno, dum jocoſo
Præterabit ſalientis undæ
Rivus ſuſurro, dum patulâ favet
Comâ hoſpitalis populus, & vagas

Addens

Addenſat umbras, floridiſque
Aura meat genialis hortis.
Nunc inter aulæ mancipia abditus,
Liquore pingues Aſſyrio mades
Tinctus capillos, & roſarum
Delicias, laticemque puri
Hauris Lyæi : quid veteri nova,
Quantumque Chiis Rhetica diſcrepent
Intelliges; ac veritatis
Ingenium, dupliciſque fraudis.
Quid ſenſa diſtent, nulla ſatis tibi
Lagena dicet, ſic licet inclyto
Sudata Chio, Maſſicive
Rore fluat ſatiata præli.
Deceptus ille eſt, qui prior in mero
Verum ſepultum credidit. Heu! Venus
Centumque fraudes, & doloſis
Nata ſcyphis latuêre furta.
Staret Noëmus non violabili
Pudore tectus, nec reverentia
Chamo excidiſſet, ni Lyæo,
Impavidum quatiente thyrſum,
Nutaſſet ictus. Quid magis obfuit
Lotho innocenti, quam calidis merum
Hauſiſſe venis, & probroſis
Luxuriam exacuiſſe flammis?
Aut abſtinendum eſt; aut modicè labro
Exoſculandus thyrſiger ultimo:
Innexus amplexu; doloſâ
Sternit humi metuendus haſtâ.
Non fraudulentâ quiſquis amyſtide
Lactaris, adſis. namque *ego Veritas.*
Sitimque pulſo; largus hauſtu
Ambroſiæ pretioſioris.
Non fallo, quamvis largiter hauſeris,
Nec lex pudoris, nec ratio ſuâ
Divulſa nutant ſede. plenas
Hic licet evacuare conchas.

Vinum Veneris alimentum.

ANAGRAMMA XII.

Talis ore pio ſuavem guſtas JESUM.

DElicias quiſquis vitæ ſectatus, & odit
  Orbis amaritiem
Ore pio talis ſuavem ter *guſtet* JESUM
  Ter redeunte ſiti.
Non hic Theſſalicis miſcet convivia ſuccis.
  Aut aconita ſcyphis: *Calix Chriſti remedium.*
Nec male potandum Circæa infundit amorem
  Arte cupidineum.
Nauſeat omnis amans, hæc quiſquis pocula guſtat,
  Cypridis illecebras.
Et ſpretor decorum faſtidit inanè ſonantes
  Nobilium phaleras.
Sed neque divitiæ, neque partæ nomina famæ
  Exſaturarę queant.
Quantumcunque fluat largo nova copia cornu,
  Lætaque ſors faveat.
Reſpuet; & ſolum ſolum poſtquam guſtavit Jeſum
  Cetera deſipient.
Ille propinatis, fecundâ vite, lagenis,
  Oblinit ora favis.
Non implet. Cleopatra, tuis carcheſia gemmis,
  Sint pretioſa licet.
Tu regnorum opibus certabas; ille polorum
  Præmia miſcet amans.
Credite plus uno latet in cratere repoſtum,
  Quam polus ipſe capit.

ANAGRAMMA XIII.

Os velim guſtet, JESUS *amore pavit.*

PAſcuntur virides armenta ſalubriter herbas, *Bruta paſcuntur diverſis elementis homo etiam Deo.*
  Pratorumque vagantur amœnis,
Squamiger exoritur fœtis exercitus undis,
  Hæ vitamque eſcamque miniſtrant.
A cenſo Salamandra rogo lætatur, eodem
  Eſuriem poſitura ſub igne.

Etſ ublimis Apus vitali paſcitur aurâ
Rorifluis ſatianda pruinis.
Omnia concedunt brutis elementa cibandis,
Impoſitum latura tributum,
Vincit homo. Deus hunc aluit deſertor olympi,
Humanæ ſub imagine formæ.
Nos herbis, nos pavit aquis, nos æthere & igne
Divino nos *pavit amore.*
Mortales procul eſſe cibi: cibus omnibus unus
Sufficit immortalis amoris.

ANAGRAMMA XIV.

Pia ago. Sum ut mitis, & ſeverus Leo.

NE male formides præconia concita Famæ,
De me *Severo* interpretis maligna
Non equidem excitum de cautibus induiſſe pectus,
Non educatus dicar à Leana,
Sum petra, ſed poſſum molleſcere; *Sum Leo Severus*
Sed natus irâ lenè temperari.
Ad mores hominum fingor, modò cenſor oris aſper.
Modò & remiſſi pectoris ſequeſter.
Improbitas tacitis incendia ſuſcitat favillis,
Severitatis lege digna ſtringi.
Sed pietas rurſum manſuetior excutit furorem
Et frigidâ ignes frangit æſtuantes.
Quem me cunque voles, *mitem* tibi, ſeu magis *Severum*
Ad indolem totus tam refingar.
Vt Leo, ſum ſævum peccantibus incitatus æſtum,
Sed pœnitentûm rore mitigandum.

Manſuetudinem cum ſeveritate temperari.

ANAGRAMMA XV.

Ego ſum mitis Apis tua, & verus Leo.

NE fugias ſiquando ferar genus eſſe Leonum;
Aut inſequaris pertinax
Nomina mitis Apis,
Parcere ſubjectis novit dux ille ferarum.
Hæc beſtiarum poſthuma
Figere præcipites.

Sum Leo, dum validæ poſcunt ad prælia vires,
Et obſtinatus hoſtium
Dum quatit arma furor.
Sum quoque *mitis Apis*, quæ ſpicula condere norit,
Et delicati nectaris
Aſſociare favos.
Sed mitis quandoque Leo eſt, Apis horrida ſævit,
Blandum me amici ſentient.
Hoſtibus hoſtis ero.
Non me ſilvarum Nemeæ ſuperaverit horror.
Nemo lacertos Hercules,-
Fortior objiciet.
Sed nihil Androdi,* dum manſuetudine certent,
Cedam leoni, barbaro
Durio ingenio.
Nec quæcunque vagi fixêre Cupidinis ora,
Aculeatæ copiæ,
Cuſpide me ſuperent.
Nec quæ ſuavi loqui ſtipaverat ora Platonis,
Jucunda nectaris artifex,
Vicerit ambroſiâ.
Nimirum Leo dulcis Apem, contraque Leonem
Ferox Apis me finxero.
Indolis arte meæ.

* *Huic Leo in arena pepercit cui olim laſo ſpinam evulſerat, unde libertati donatus eſt.*

ANAGRAMMA ET CARMEN XVI.

Ego ſum ei Paſtor, & ſuavis uti mel.

PRocul hinc luporum cedat infeſtum genus
Silveſtribus natum aviæ
Saltibus Hercyniæ.
Balantium fruſtra obſides caulas gregum,
Mapaliiſque Eccleſiæ
Inſtruis inſidias.
Sum Paſtor & defenſor ovium pervigil. *Paſtor bonus.*
Mercede nullâ ductilis,
Solus amore trahor
Non fallet auceps turba ſeducentium,
Non paſcuorum devia, aut
Fiſtula dulce canens.

Impaſta

Impaſta rabies non retardabit lupi,
  Rictus cruentos obvio
    Lumine deſpiciam.
Et belluarum triſte fiam pabulum
  Laniatus, ut tutum meâ
    Morte gregem tuear.
Moritura quamvis membra ſuccumbam ſolo,
  Vigili excubabo ſpiritu,
    Tutor ovile ſequar.
Sampſonicus qualis leo, ſtratus jacet,
  Exercitu armatus ſuo
    Pervigilantum Apium.
Et ipſe paſcam vivus, à letho, cibus,
  Meoque condam pabula.
    Delicioſa gregi.

Obſerva mi Lector, hæc carminum genera ab Horatio in libro Epodon Ode X. & XI uſurpata, nonnihil à me inflexa eſſe, cum tertium ipſius verſum ſecundo loco collocaverim, iccirco quod mollius hoc pacto ſtrophas ſuis numeris finiri exiſtimem.

Concludo hanc materiam, ne eidem rei tam diu immorando nauſeam creem ceterum indagantibus plura ſeſe anagrammata ejus ſententiæ offerent. Ut

XVII. Tuus ego ſum IESU, eripe tot à malis
XVIII. Tu ô IESU ſelige puros, tu ama mites.
XIX. O tu optime IESU, ſalus mea regis,
XX. Ut tuus agam IESU, eripies me ſolo.
XXI. O IESU verè tu ſpes, mitiga tu malos.
XXII. A te ſalvi ſumus, rege tuos miti ope,
XXIII. Ite opes. tu IESU, tu ſumma gloria es.
XXIV. Egemus, ô IESU, ſalutis emptor, vita.
XXV. Moveare tutus mœſti plagis IESU.
XXVI. O ſpes ſalutis, vi gemo, tuere vitam.
XXVII. Tu IESU ſolatium, & Virgo ſpes mea!
XXVIII. Ego jure ſum vita, ſpes & ſolatium.
XXIX. Ego ſalus veſtrum, & pios emi vita.
XXX. Ego ſum ſuavis pater, & mitis levo.
XXXI. I tutus a lupis mirè tego oves meas.
XXXII. Levate miſeros, ſpem tui tuis auge.
XXXIII Tuos verè aûgemus milites, at pios.
XXXIV. Muſa vale, tu ô IESU mitis, proteges

Vnum hoc loco Phaleucium inſerere Carmen placuit, numero ſuave neque ad lyram ineptum, quamvis Horatius ſuis non inſeruerit. Iiſdem quibus Sapphica legibus regitur. neque verò metri ratione ab his magnopere deflectit. Quia tamen ejus exempla in Epigrammatis dedi. (quibus idoneum eſt) in fine partis I. hic plura non libuit adjicere. Luſi deinde, & graviori Dithyrambo & mollioribus quibuſdam Anacreonticis Horatio etiam intactis ſed nec ab lyra, fracto mollique numero, abhorrentibus. Scazontica quæ præterea dedi veniam cum jambis Horatianis, Epodon libro inſertis. quamvis lyra minus opportuna, ferent. Diſquiſitione anxiâ hic mihi hærendum non cenſui. Varietas nimia verſuum ad hanc poeſin idoneorum prudentem lectorem offendere non poterit. Magnæ Dei parenti unum alterumve poſt Chriſtum carmen, ceu honoris obſervantiæque tributum aliquod dependere volui. Hanc enim præ Lesbiis Cynthiiſque libuit compellare.

CARMEN XVII.

PHALEUCIUM PARTHENICUM

In ſalutationem Angelicam.

Ave gratia plena &c.

O Noſtri Cynoſura Virgo, mundi
Florentis Neonympha, Nazarethi
Hebreæ ſoboles decuſque gentis.
O florum Roſa, ſiderumque ſidus!
Hoc quidquid Venus orta gratiarum.
Ac Eos rutilo decora vultu,
Quidquid lactea forma liliorum,
Quidquid purpureæ comæ roſarum
Blandum, nobile, ſuave, delicatum
Aſpirant, melius, MARIA, ſpiras,
Quot ſudi facies amœna cœli
Stellis pingitur & coruſcat aſtris
Quot Phœbus radiis, comiſque Phœbe
Aurato micat incitata curru,
Dum ſcandit rutili theatra mundi,
Tot dotes capis una gratiarum.

Gratiarum dotes in una Deipara innumera.

Quot

Quot pennis volucrum ſecatur aura
Quot pinnis Sicula innatatur unda,
Quot mons Veſûvius evomit favillas,
Quot celſum lepores Athon pererrant.
Quot paſcuntur Apes jugis Hymetti,
Tot dotes capis una gratiarum.
Quot campi Libycis fluunt ariſtis,
Quot fundit Trebias oliva baccas,
Quot Methymna parit fidelis uvas.
Quot prunis Syriæ viret Damaſcus,
Et quot ficubus Indiana frondet
Tot dotes capis una gratiarum,
Quot Suſæ dabit aura Liliorum
Quot Pæſtanus ager feret roſarum,
Et quot floribus excoletur Enna,
Et quot frondibus obtegetur Ida,
Tot dotes capis una gratiarum.
Quot tellus numerat Ciliſſa rores,
Quot vaſtum mare cenſet orbe guttas,
Et quot littore confluunt arenæ,
Et quot graminibus comantur arva,
Tot dotes capis una gratiarum.
Cedunt omnia, vinceriſque nullo
Cœli ſidera; ſiderumque reges
Pulchrum nubibus obteguntur ignem;
Nunc fuſcum malè palliata vultum,
Phœbe conditur obviante terra;
Nunc fratris radios doloſa condit,
Et totum rapit invidenda Phœbum:
Æternâ nitet una virgo luce,
Auræ nubibus, & fretum procellis,
Et fluxo fugitivus ignis æſtu
Incertum volitant: nihil perenne eſt.
Et nutans pavidos anhela motus
Tellus ſuſtinet: una Virgo durat.
Tranſmutant ſteriles vireta campos
Et calvo ſpoliata luget arbos
Nudum vertice ſynciput; virentes
Bacchus depilis exuit racemos,
Et perdit virides oliva gemmas;

Virgo perpetuo vireſcit ævo.
Qui prima roſeam videt juventa
Phœb'Chlorida, mox anum ſtupeſcit
Maturâ poſuiſſe luce formam.
Vernantes viduatur Enna flores,
Et raptas ſpoliatur Ida frondes;
Æternum decus una Virgo ſervat.

CARMEN XVIII.
DITHYRAMBVS.
In honorem D. Virginis immaculatè conceptæ.
Ad Sodales Parthenios.

ENtheus adverſum feror hos, quicunque nocentem
Primæ labis origine,
Ieſſigenam memorant puellam.
Hinc acherontica ſemina
Infeſtis procul eſſe noxis
Mandavit divinus amor, prævenit honeſtas
Natales, contagia noxæ
Divina neſcit puritas.
Et neque Lethæis aſpergere toxicum venenis,
Calcatus potuit Draco.
Non hæc Cypriginæ virago conchâ *Innocens & à peccatis immunis.*
Invecta, quamvis maris imperatrix;
Spumaque Saturni nihil
Traxerat indomitum.
Cœleſte poſtquam deſtinata figmentum,
Omnia portantem condita ferre Deum.
Turpis avarities, & habendi dira cupido
Non potuit illud ſcrinium ſubire, quo
Theſaurus omnis clauditur.
Prodiga luxuries procul abfuit, & profuſa rerum
Avidæ immolandarum gulæ, cura,
Cum ſolo explenda Tonante
Terrena nauſearet omnia.
Non arrogante ſuperbiæ tumens fumo,
Ventos ſectatur honoris,
Submiſſionis quæ Favoniis,

Ad ipſa Cœlorum atria,
Ingenio penetrante ruit.
Qualis Hyblæo novus Hortus agro,
Quem clauſa ſenticeſa certis
Obmuniunt cuſtodiis;
Nullo ſeptum penetrante Dracone,
Hoſtil've malo;
Quem Phœbus illuſtri ſerenatum
Irradiare ſolet quadrigâ,
Teneroſque circum baſiare flores,
Et lacteo educare ſidere,
Rivíſque inebriare puri nectaris.
Talis pura virentibus
Cincta ſeptis virginalis
Maria puritatis.
Non illic ſerpens acheronticus expuit venenum,
Non triſtia ſibila ſparſit.
Virtutum incorruptus odor, ſine crimine, vernat,
Et floret omnis gratia.

CARMEN XIX.

Ad S. Auguſtinum Epiſcopum & ſocios Apoſtolos Anglorum.

Aliam nunc eſſe Angliæ in Chriſtiana Religione faciem quam ipſe introduxerit.

Auguſtine, tuam nunc iterum redux
Cœleſti è patria cerne Britanniam,
Mellite, Londium reviſe,
Et Iuſte, Dorovernam redi.
Quæ rerum facies! quàm malè diſcolor
Abludit veteri vultus imagini
Quam forma deformis ſacrorum!
Ubi Cantiorum gloria?
Quæ nunc Relligio, quiſve habitus ſacer,
Templorumque decus; Vidimus inclytas
In fronte multorum tiaras,
Atque infularum ſyrmata
Nec velis puduit tunc monachalibus

Cultus religionis antiquæ mutatus.

Invo-

Involviſſe caput. Sed neque forfices
Piloſa declinare calva
Viſa eſt,ſacrando vertice.
Num ſerò ſapiunt hi melius Phryges?
Num quod prima ſuis Relligio Parens
Lac fudit in cunis, adultis
Faſtidiosè deſipit?
Huc vertas animum nobilis Anglia,
Nec primæ fidei ſeminis immemor,
In ſtirpe defle&as Nepotum
Zizaniorum meſſibus.

CARMEN XX.

Sponſæ animæ ad puellum ſponſum.

O Blande puſionum,
Medulla gratiarum,
Et vena gaudiorum,
Mel,vita, floſque florum,
Favus favoniorum,
Ac liliorum lilium.
Huc flecte parve vultum,
Et fulgidos ocellos,
Et purpura decoras,
Lactiſque flore malas,
Et tincta melle labra
Pulchroque campi murice.
Quam dulce ſidus orbis
Umbras puſille luſtras!
Valete lucidorum
Vos ſiderum coronæ,
Sol ille Solis autor,
Pulsâ rubet caligine.
O belle mi puelle,
Mi blande turturille,
Puelle candidate,
Et ſponſe delicate,
Amor meus puelle
Meum puelle gaudium.
O blande lucis autor
Huc aureis capillis,
Huc flammeis ocellis,
Huc luteis quadrigis,
Huc curſibus tenellis,
Tenellulisq; plantulis,
Huc euge ſis labellis,
Rubentibus labellis,
Micantibus labellis.
Ridentibus labellis,
Labris puelle lacteis.
O blande ſol amoris,
Flammaſque gaudiorum
Roreſque lachrymarum,
Cœlo favente ſparge:
Siccoque corde fructus
Fecundiores elice.
Hoc Igne dum cremabor
Phœnix repullulaſcam.
Hoc rore dum lavabor
Cygnos decore vincam.
Hoc ſole lux decuſque,
Et mentis ardor affluit.
Iam ſentio favillas,
Eſt ſacra fax medullas,
Fax caſta,fax amoris.

Huc Accen-

Accenſa fax olympo.
Fax igne major omni,
Fuſiſq; alenda fontibus.
O blanda fax amoris,
Dulciſque ſtilla roris!
Liqueſcit igne pectus,
Solvuntur imbre malæ.
Ebulliuntque venæ.
Ardore, rore diffluo.
O blanda vis amoris
Quam nulla lis doloris
Quam nulla ſpes honoris,
Quam nulla res valoris,
Quam nulla lex pudoris,
De ſede, & auſu dejicit!
Amare vita vitæ eſt,
Ne gratiore fructu,
Nec dulciore guſtu,
Nec leniore curſu,
Nec blandiore fluxu,
Hauritur orbis ſuavitas.
Amare vita vitæ eſt,
Hoc ignis ille noſter
Medullitus receptus,
Præcordiiſque fixus,
Suaviſſimique dia,
Probant amoris pocula
O dulce mel amoris!
O Philtra non timenda.
O tela provocanda
O vincla ſuſtinenda!
O nobilis captivitas!
Inebriate Philtra,
Hoc recreor ſapore:
Et ſauciate tela.
Hoc ſanor à dolore:
Et illigate vincla,
Quæ vinculis me liberant.
O dulce mel amoris!
O nectaris medullas;
O attici liquores!
Hymetiique ſucci!
O vos mei ſapores,
Et apparatus optimus!
O blanda fraus amoris!
O Philtra ſanitatis!
O vincla Charitatis!
O tela pro medela!
O vulneris voluptas?
Afflictio dulciſſima!
O parve mi puelle,
O rara fax amoris!
Incendis, abluiſque,
Nunc flamma ſedat undas
Nunc ſedat unda flammas
Reciprocatis æſtibus.
O ardor inſolenti
Exæſtuans calore
Qui fonte lacrymarum,
Ceu Palladis liquore,
Flammas inundat imbre.
Et his miniſtrat fomitē
O parce dius ardor
Nec tantus invaleſce:
Subſide fons amoris,
Nec tantus intumeſce:
Exæſtuante flamma,
Ebulliente flumine.
Huc floribus, roſiſque,
Herbiſque frontibuſque
Fulcite corruentem.
Cum cynnamis amomū,
Amaracoque nardum,
Myrtoque cum virenti,
Roſariiſque Pæſti,
Ver congregate totum:
Huc purpuram roſarum,
Niveſque liliorum,
Huc Daphnidis decores
Et Iridis colores,

O atti- Nar-

Narciſſulique flores,
Dolore amore langueo.
Hoc pharmaco medenti,
Plagas amoris unguam:
Hoc lectulo virenti
Elanguidus recumbam:
Velutique pallidorum
Adusta liliorum
Intercidit venuſtas,
Aut Caltha decolore
Expalluit decore,
Quam fortis uſſit æſtas,
Sic nunc amoris igne
Pallenſque, flacciduſque,
Exæſtuans amore,
Emortuus dolore,
Intercidente vitâ,
Dolore, amore concidam.

CARMEN XXI. Genethliacon.

De felici Chriſti natali.

ITe ſiderum choreæ,
Turba noctis inquilina,
Gemmeæ poli colonæ,
Ite Cynthiæ ſequaces,
Oris aurei ſerenum Lumen orbe ſpargite.
Dulcis ille lucis hoſpes,
Siderumque, Cœlitumque
Lux, decuſque, Cynthiæque,
Cynthiique magnus autor,
Ille ſolis, & diei Sol, dieſque naſcitur.
Aura ſuavis Imperatrix
Blanda veris; & querelæ,
Sibilique dulcis æthræ,
Ite lenibus ſuſurris,
Ite mollibus labellis, Baſiate parvulum.
Eure contumax ſatelles,
Plumbeiſque Core pennis,
Africique fronte torva,
Ite nubium parentes
Hinc procul ſeveritatem: Mitis eſt infantulus.
Hinc abeſſe nubiloſæ
Ætheris minantis umbræ;
Nil procella, nil pruina,
Grandinumque triſtis ira,
Thraciiſque nata campis Nix geluque ſæviat.
Blandus iſte Puſionum,

Lacteus

Lacteuſque, melleuſque,
Ille, flos, honorque veris,
Blandioribus flabellis,
Suavioribus labellis Baſiari debuit.
En ut inter arva florum,
Regna mollis inter auræ,
Bellus iſte vernat ora,
Ora purpurâ roſarum.
Lacte tincta liliorum candidiſque Gratiis.
Plaude Mater, hoc puello,
Hac puelle matre plaude,
Blanda mater, & puelle,
Caſta mater & puelle,
Pulchra mater, & puelle, ſed puelle pulchrior.
Ite Abramidum Nepotes,
Ite gentium coronæ.
Ite civium cohortes,
Ite ruris inquilini,
Ite candidi puelli, Candidæque Virgines,
Omnis ordo, ſexus, ætas,
Ite, liliis, roſiſque,
Ite Cynnamo thymoque,
Ite fronde laureata:
Parvuloque mille flores. Mille ſerta nectite.
Pulcher ille, blandus ille,
Magnus iſte. parvus iſte,
Orbis Atlas. puſioque,
Iſte bellus, & tenellus.
Iſte primus ultimuſque, Hoc amore gaudeat.
Mitis eſt, amatque mites:
Caſtus eſt, amatque caſtos:
Canduduſque liliorum
Lacte gaudet: ite flores,
Ite ſerta, balſamumque Puſioni ſpargite.

CARMEN XXII.

Scazon in turbatricem regnorum hæreſim.

O Callidarum ſeminarium fraudum,
Proterva, vafra, fluctuans, levis, mendax,

Pluto-

Laceſſis auſu,transfugaſque ſacrorum
Impunitati,ac jure civium donas,
Probroſa nutrix impudentiæ,turpis
Fex & cloaca ſordium pudendarum? *Receptrix improborũ.*
Videſne ut advolant nepotuli molles,
Contentioſi, depiles, recalvati,
Maſtigiæque verſipellium primi,
Vomicæ bonorum,ſtigmatumque; cenſuris
Dorſum notati? qui parentium dura
Cervice juſſa, ferre tergiverſantes,
Aut vincla legum, Principumque decreta
Audacter infringunt, ſatellites noxæ
Protervíæque, aut toxico ſoporatos
Reges, ſepulcris ante fata componunt,
Seu proditrice civium domos flammâ
Incendiarii hauriunt, doloſiſque
Cuniculorum ſemitis trahunt hoſtes,
Ad viſcera urbis, ſive parricidales
Cruore dextras innocentium tingunt:
Nil adeò acerbum contumaxque fœdumque,
Quod peſtilentum dira criminum fautrix,
Magiſtra fraudis, & nefarii vulgi
Lenocinatrix Hæreſis probrum ignoret,
Germanicorum, eheu! ruina regnorum
Labeſque, teſtis inſolentiæ tantæ,
Infamis argumenta præbet exempli,
Gens Imperatrix gentiumque Regina,
Quo decidiſti; vultus ille funeſtus,
Et mortualis horror, & comæ vulſæ,
Sciſſæque malæ, luminumque caligo
Quod ominantur, ſentiuntque portentum?
Quid Martialis turba, quidque Bellonæ
Flagella tergo ſævientia impune
Lacerantque fœdantq; immerentiũ membra? *Germaniam olim florentisſimam imperio prorſus evertit aliiſque in ſervitutem tradit.*
Quid barbarorum nos caterva Finnorum
Inhoſpitalis natio, probrum Europæ
Vexat premitque ſervitutis indignæ
Ergaſtulo ſtrictos? quouſque magnorum
Viles parentum poſthumi,pigri,blenni,
Emancipati liberum jugo collum,

Fallente greſſu, quidquid uſpiam demum
Sicariorum, Maniumque poſtremi
Soloque & Orco pertulêre crudele,
Mactare caput hoc debuit Meduſæum.

CARMEN XXIII.

Faſtiditis ſtudiis inanioribus, ob multorum hominum abuſum, ad ſacras literas Poeta adſpirat.

Quiſquamne libris perpetim ſacramentum *Onus grave*
Chartiſque dicat? Gymnadiſque Phœbeæ *Præceptorū.*
Faſtidioſum pondus, ac ſcholæ murmur,
Et pulverem aure ac ore nauſeabundus
Bibat, puſillæque audientium turbæ,
Et inquietæ miſceatur Oecheſtræ,
Manceps Apollinis, clienſque Muſarum?
Quid hoc labore quid Scholaſticâ mole
Erectioris frangimus animi vires?
Plagoſa quid nunc ſceptra Pædagogorum,
Raptoſque triſtis virgidemiæ faſces
Tractamus acres; gymnicumq; ſuggeſtum
Parvum tribunal innocentulæ plebis
Caroniana fronte ſcandimus torvi?
I nunc Palæſtræ literariæ ſudor:
Abſtergo vultum, ſarcinaſque permuto.
Amariorum devorata Muſarum
Bis ter recocta, deſipit diu, crambe,
Ite imperita regna Grammatiſtarum
Obmurantis, mobiliſque plebêculæ,
Quæ Prima vocum, ac artium rudimenta,
Cunaſque Phœbi verſat, & Camœnarum
Crepundiis gaudet, manuque nutanti
Primos colores rudibus affricat chartis. *Schola Grammatica.*
Vobis magiſtris qui pueritiæ incultos
Formatis annos & gregem bipalmarem
Betulâ virenti, frondibuſque nodoſis
Herbi potentes flectitis, lubens munus
Concedo noſtrum, poſteri gradum figant
Ubi nos juvat fixiſſe, dictitent leges,
Moreſque tenero palpitantium vulgo.

Antiquus ego ſtipendiarius caſtæ
Solers Minervæ, feriale jam feſtum
Ludoſque celebrem. Nec Nepotibus parmam
Haſtamque miles in videbo portandam.
Ite illigatæ, vinculiſque metrorum
Claudæ Poëſes, Diſtichonque, Scazonque, *Poëſis varia.*
Audaxque Dithyrambus, & gravis jambus.
Nec Muſa ſoccis, nec gradu cothurnato
Lætatur, illa claudicantium ſaltus
Paſſusque inæquales modeſta faſtidit.
Amans honeſtatis ſuoque contenta,
Fruenſque libertate, jam manumiſſa.
Pudet, pudet meminiſſe Laureatorum,
Atque oſcitantum næ.ias Poëtarum,
Qui dum Minerva ac Cynthio reclamante
Ex Hippocrenes fonte proluunt guttur
Antiquitatis hâuriunt meras fæces *Poëtæ inepti.*
Olidamve amurcam: nil coloris, & ſucci,
Nihil ſaporis, & ſacræ vetuſtatis;
Aſt ſemirancidos, ſcabros, veternoſos,
Edentulos, ac frigidos jocos condunt.
Rubiginoſis Pacuvi erutos ſcrutis,
Aut fæce vulgi, fontiumque ſtagnantum
Hauſtos ineptè turpidâ ſonos promunt
Argutiarum neſcii, ac venuſtatis,
Tantum otioſi verſuum latratores.
Sed quid greges lenocinantium dicam,
Qui ſub Minervæ Cypridem levem velo
Colunt Poëtæ, & virgines Camœnarum
Lauro virenti ac floribus coronandas. *Poëtæ impuri.*
Myrteta ſubter collocant meretricum.
Phrynenque pulchram, frontis inverecundæ,
Aut impudentem Thaidem loco caſtæ
Ornant Thaliæ, nec ſacrarium Phœbi
Inceſtuoſo ſeparant Lupanari?
Vahſite, tædet, tædet inter errare,
Infamiâque turpiter notatorum
Vultus tueri, vos cataſta jam dudum,
Aut furca meruit, ſtructa vel rogi flamma.
Piaculares victimas ſtygi dandas.

Qui

Quid otioſis. Rhetorumque perplexis, *Rhetores inaniter loquaces.*
Et mille tricis inviis fatigamur
Sententiarum ambagibus? procul nugæ,
Oriſque inanis, auriumque pruritus,
Caſſumque vocum tinnientium murmur.
Tam copioſa nos loquacitas ſæpe
Mendaciorum conſcios, & erroris
Reos reliquit, parcior mihi demùm
Sermo probatur veritatis aſſertor,
Cœloque dignus, & ſenatui Divûm.
Quid me Lyceum, porticuſque depoſcunt
Subſelliiſque devovent caput rurſum *Logici ſubtiles.*
Contentioſis? ite vos Logiſtarum
Bis ter recuſorum entium leves fabri,
Præciſionum, & reduplicationum umbras,
Diſtinctionum gurgites, latebraſque,
Et captioſa lina ſyllogiſmorum
Latè explicate; nil inutiles rerum
Larvas moramur, ingeniique commenta.
Nos plena, nos aperta, nos vacans fuco
Circum vagantum fraudulenter erronum,
Sincera paſcit veritas, ſuo tantùm *Veritas certior*
Cultu decora; quam nec artium velo *& ſtudium*
Figmenta condunt, vanitaſque fermentat: *ſuavius S. Lit-*
Nec in remoto latitat entium abſceſſu *terarum.*
Obſcuritatis inter antea defoſſa;
Sed nota cultu, ſimplicique pigmento
Ubique nobis obvios premit greſſus,
Offertque vultus, quin utriuſque formoſam
Captamus ulnis, puriore contenti
Conſortio Divæ, atque proximo cœlis?
O blanda ſacræ veritatis interpres,
Scientiarum multiformium archivum,
Divina Moyſis pagina, ac Prophetarum,
Apoſtolorum, Principiſque ſublimis
Oracla Chriſti. ah! quando, quando curarum
Tandem abſolutus. liberâ tuas dextrâ
Verſabo chartas, melleoque virtutis
Sophiæque flore delibuta ſelecto
Guſtabo fercla? deſipitque puterque.

Quidquid vel artes, vel ſcientiæ vanæ
Erroribuſque periculiſque confundunt.

CARMEN XXIV. HYMNUS.

De Elogio S. Ioannis Baptiſtæ: Non ſurrexit major &c.

O Magnus infans, innocentiæ decus.
De ventre purus, ante natalem diem
Dicatus aſtris. Sanctitas cunis prior
Præceſſit ortum. gratiam, ac vitam tibi
Genitalis alvus unico exemplo tulit.
Vix viſus orbi es, cum reducto clam pede
Te te abſtuliſti rurſus, infantem prope,
Interque ſilvas incolaſque montium
Feras receptus, improbi conſortium
Mundi refugiſti, ambiendus gratiis
Amplexibuſque cælitum, ut matris ſinu
Non jam parentum, nec querelarum memor
Quas inquieta ſuggerit puëritia
Nec ejulatu flebili diem terens
Crepundiorum pertinax, amans nucum;
Sed major ævo, ſupra & ætatem gravis,
Prudenſque continenſque, nec Divis minor
Aſtris gerebas digna. Quis verbis tua
Æquare meritis facta laudator queat?
Ioanne nemo major infantum fuit
O Juvenis inſons criminum! nec improbæ
Scurrilitatis nec ſalaciæ capax,
Faſtidioſæ non dicatus Murciæ,
Nec factioſis prælantium choris;
Sed Myſta Temperantiæ, plenus Deo
Modeſtiæque cultor, & juris ſui
Pernoxque perdiuſque cælitum cliens:
Non inſolentis hunc Lubentiæ parens
Cupido rerum, non voluptas Bacchica
Turpiſque luxus, facinoque lubrica
Intoxicavit Cypris: at parcum, & ſacræ
Frugalitatis hoſpitem, nunquam tori
Cupidiniſque conſcium, nunquam Syris
Græciſve lautum ferculis vidit diem.

Fuga mundi & puerilis levitatis.

Adoleſcens vitiorum fugiens.

Cupe-

Cupediarum ſilva notarum ferax,
Sudata querno, concavoque robore
Mella offerebat, queis locuſtarum rudis
Daps juncta, tota erat famelici penus.
O digna cœlo vita, & exemplo carens!
Ioanne nemo major adoleſcens fuit.
O fortiorum nobile virorum decus,
Corona ſanctitatis, exemplar boni,
Aurora veræ lucis, & præco recens
Ortæ diei, nuntius pacis, nova — *i r omnium exemplar virtutum.*
Serenitatis Iris affulgens ſolo.
Quæ prima, quæ poſtrema virtutum tibi
Texenda ſerta, quæque laudis inclytæ
Tributa ſolvam, neſcio. Dicam integrum
Sinceritatis vindicem, hoſtem criminum
Nulli faventem purpuratæ noxiæ,
Sceptroque turpi? Herodes erit,
Dicam arrogantis quod ſupercili viros,
Fecem Iſraëlis, pertinacium greges,
Errantiumque deviè mortalium
Ad veritatis ſemitam & vitæ viam
Dux anteiſti? teſtis Iſacidûm eſt domus.
Dicam æquitatis quod fidelis arbiter,
Orator imperterritus, recti tenax,
Juriſque conſtans. & potentium minis,
Votiſque promiſſiſque flecti ferreus.
Nec ungue deviare ſis viſus brevi;
Et iſte. & iſti conſcii teſtes erunt.
Quid multa dicam? carmine abſolvam brevi.
Ioanne nemo major in viris fuit.
Hunc nec ſecundæ ſortis oblatus favor
Inebriatum mente detorſit bonâ,
Adverſa non dejecit invictum ſui
Statione recti: nullus ætatis tenor
Inflexit. infans vicit illuſtris viros,
Seneſque juvenis, Angelis major quoq;
Cervice poſtquam cecidit avulſum caput,
Quemque anteceſſit, ſolus hunc ſequitur DEUM.

CARMEN XXV.

Carminis hoc genus ſpondeo dactylicum Alemanicum apud Boëthium reperies.

Epicedium in præmaturam mortem Sancti Adoleſcentis Aloyſii Gonzagæ.

ERgo crudeli funere pallet
Pulchra vernantis forma juventæ?
Heu dolor! mœſto lacryma vultu
In ſinum fuſis defluat undis.
Plangat afflictum dextera pectus.
Pendeant nullâ lege capilli,
Luridum pullus cingat amictus,
Tota Gonzagam Phocidos unda
Defleat ſacro largiter imbre.
Indolis tantæ tanta jacet ſpes!
Stant adhuc vernis lilia campis,
Caltha florentes pexa capillos,
Et roſæ tinctam murice frontem
Milliter pandunt; Flos tamen unus
Omnium languet gloria florum.
Arbor in ſilvis læta virenti
Frondium ſerto dividit umbras,
Et fatigatas blanda volucres
Hoſpes invitat Daulias inter
Mobilis ſcenæ dulce theatrum
Pangit argutis carmine nervis.
Noſtra dum primas funderet umbras,
Et daret fœto palmite flores,
Aruit fluxis planta corymbis.
Noſtris jam ſacras Daulias odas
Deſiit ruptis gutture nervis.
Heu dolor! triſti præfica vultu
Funde ſolennes Muſa querelas.

Lacryma.

Ver redit ſed vita amiſſa nunquam.

ANTISTROPHE.

Ergo jam cœlo floret aperto

Pul-

Pulchra vernantis forma juventæ?
Cede funeſto lacryma vultu,
Rideant purâ gaudia fronte,
Libero plaudat ſub pede tellus,
Candidum purus velet amictus,
Tota Gonzagæ Phocidos unda
Jubilet ſacro largiter imbre
Indolis tantæ tantus honos eſt!
Scandit huc magnæ gloria gentis?
Occidunt vernis lilia campis,
Caltha ſtat raptis fœda capillis,
Et roſæ tinctam murice frontem
Turpiter ponunt; Flos tamen unus
Vernat æterno noſter honore.
Arborum in ſilvis mœſta virentem
Frondium luxum perdit, & umbram.
Atque deceptas torva volucres
Hoſpes avertit. Daulias, inter
Aridæ languet brachia ſilvæ,
Nec ſibi noto carmine ludit.
Noſtra vix primas fuderat umbras
Arbor, ac fœto palmite flores,
Cum ſuis fructus intulit aſtris.
Noſtra jam ſacras Daulias odas
Incipit blandâ gratior arte.
Mollibus pangens carmina nervis.
Eja lætemur: Muſa fugato
Docta permutet gaudia luctu.

Occidit ſed vita bene morientium æterna eſt.

EPODOS.

Lugeat tellus, gaudeat æther.
Ille flos noſtris raptus ab hortis,
Ille, cœleſti paſcitur aurâ.
Arbor hæc primo nobilis ævo
Frondium lætas tranſtulit umbras,
Fertiles cœli ducta ſub oras.
Has opes noſtris invida terris
Æthra ſubduxit, gaudeat æthra:
Orbis amiſit, lugeat orbis.

CARMEN XXVI.

Poeta Lyram deponit.

CLio jam ſatis eſt. Deſine carminum
Impenſiſque lyram ſolve laboribus.
Jam laxata ſolutis
Nervis barbita diſſonant. *Vocare à ſtudiis.*
Non ſemper rigidis tenditur arcubus;
Sed permiſſa vacat linea. Ferias
Admiſcere labori,
Et curis decet otia.
Luſum jam ſatis eſt, ſi bene; plus ſatis,
Si luſum malè ſit. Ni ſtreperam amoves
Feſſi pectinis oden
Taxum, non hederam feres.

CARMEN XXVII.

Autor D. Antonio de Padua ſua offert carmina, quod ipſius imploratâ ope, amiſſa non ſemel receperit.

ANtoni Paduæ Suada, potens loqui
Et ductu populos flectere cereo, *Eloquio potens.*
Virtutumque figuram
Molli inſculpere pectori.
Hoc quodcunque decus dulcè loquentium eſt,
In te majus habes. Gallicus Hercules
Docto nobilis auro
Per te tranſit ad Auſones.
Et te Pieriæ cura ſubit *Lyræ*.
Ac leni digito carmina temperas.
Te cuſtodia noſtri
Viſa eſt tangere barbiti.
Bis ſudata meis metra laboribus
Clauſis exciderant devia ſcriniis
Bis ſupplex tibi Muſa.
Deſperata recolligit.
Nolim fatidicis quicquam Aviis meâ
Me debere lyrâ; nil ego quercubus,
Dodonæ, neque lauris
Doni appendero Deliis.

Unus

Unus ſufficiet, qui tripodas ſuper
Et vatum ſapiet carmina, certior
Quàm lynx abdita rerum
Rimari penetralia.
Æternum Paduæ munus Apollini
Hæc lætus tribuo barbita debitor
Suſpenſiſque perennem
Obſtringo fidibus fidem.

INDEX DESCRIPTIONUM ET LOCORUM in poeſi carminum; in quo numerus paginam, littera E Elegiacum carmen, H Heroïcum, L Lyricum deſignat.

ACu pingere. p.470. L.
Adam Paradiſo exturbatur p.269. H.
Adoleſcens, quæ in teneris annis diſcit, his conſtanter adhæret. p.37. E.
Adoleſcens peregrino cultu inſolens p.196 & ſeq. H.
Æquinoctium vernum p.75. E. autumnale. p.90. E.
Æſtatis deſcriptio p.81. & ſeq. E.
Ætas aurea p.261. ſine auro & bellis p.272.
Ætati convenientia ſtudia ſuſcipienda p.35. E.
Æternitas poſt hanc vitam p. 415. L.
Agricultura p.90. E.
Agrorum vaſtitas p.3.5. H.
Alpium iter facile optatur p.52. E.
Amare & amatores D.V.111. E.
Amoris proprii deſcriptio p.277. H. Amor ut venator & piſcator capit p.299. H.
Amor Sponſæ erga Chriſtum incenſus p.466. & ſeq. L.
Amor Chriſti pueri & D.V. mutuus, p. 419.
Amoris prima incendia in vere 79. E.
Angelicarum mentium nomina quæ in rebus creatis poſſident p. 275. H.
Anima minus quam corpus curatur p.384. L.
Animalia hieme latent p 99. E.
Animantium voces propriæ p.80. E.
Aper contra venatores pugnans p.92. E.
Apum mellificatio deſcripta p.87. & ſeq. E. ſtructura p.88. E.
Aquila ſuos pullos nutriens explorans prædam captans p.2. E.
Aranea telas texens p.88. E. ejus deſcriptio p.202. & ſeq. H.
Arbores perpetuo virentes p. 97. E.
Arcus triumphalis p. 46.
Armati p. 234. H. p.314. H.
Arrogans homo p.191.
Aſtra in cœlo nocturna p.99. E.

Avar

Avari turpiter ſerviunt. p.292.
curâ & amore vexantur p.293. H. L. Avarus ſenex p. 415. L.
Avaritia capti p.369. L. Avaritiæ deſcriptio p.289. difficulter diſſuadetur. p.382. H. & 383. L.
Specie honeſti latens p.292.
Aucupium p. 81. E.
Aucupium p. 81. E.
Aves variæ modulantes p.77. & ſeq. E. nidulantur p.78. E. pullos educantes p. 78. E.
Aura lenis p. 52. E. ſerena & verna p.75. E.
Aures cuſtodiendæ caſto p.301. H.
Aurora exoriens p.75. E. p.103. E.
Autumni deſcriptio p.90. & ſeq. E.
Auxilium contra DEUM Judicem nullum niſi à virtute p. 405. L.
Auxilium Caroli M. de cœlo contra bellum & hæreſes poſtulatum p. 385. & ſeq. L.

B.

BElli in Europa funeſti deſcriptio p.39. & ſeq. E.
Leges & pietatem bellum evertit p. 40. E.
Bello ac pace promptum eſſe p 219. *H.*
Bello domita Germania p.335. Africa & Aſia p.236. H.
Bello urbes & Arces evertuntur p.312. H.
Bellum ab Europa ad Turcas transferendum p.353. L.
Bellum multos perdit, paucos ditat p.41. E.
Bello rurſum opprimuntur qui alios premunt. p.352. L.
Bellum Turcis inferendum p.41. E.

C.

CAntus muſicus p. 99. E.
Cædes & variæ ſtrages 314. H. Innocentium puer. p.389. L.
Candidæ mentis homo p.422. & ſeq. & p.431. L.
Cæſorum multitudo p.390. L.
Cœli gaudia p. 399 L.
Cervus capitur p.91 E.
Chriſti facies à Judæis deformata p.66. E. pulchritudo p.455. L.
Ob ſcelera noſtra afflictus p.67. E. ominiſcius p.402. L.
Chriſtus Crucifixus p.391. & ſeq. L. & p. 454. L. reſurgens

morte & inferno victo p.394. Dux vitæ noſtræ p.449. L. oppreſſores Eccleſiæ opprimit p.450. L. Pacis autor p.455. L. Morborum curator p.456. L. defenſor noſter p.460. L. Paſtor bonus. ibid.
Chriſtus miraculis ſuis cognitus p.65. E.
Clavium uſus & honor in variis officiis varius p.48. E.
Comæ calamiſtratæ p.200. & pulvere odorato ſparſæ p. 201. H. & p.283. & p.349. L.
Clementia in pœnis adhibenda p.241. H.
Compotationes p.95. E. p.296. H.
Concordia trium fratrum laudabilis p.60. E.
Conſtantia Thomæ Mori p.447. L.
Craſſi ceteris benigniores p.431. & ſeq. L.
Craſſorum laus p.434. & ſeq. L.
Crudeles parricidæ p.328. L.
Cupiditas bellorum mater p.361. L.
Cupiditatum laqueis orbis plenus p. 368. L. omnes auri cupiditate tenentur p. 381. L.
Cupiditas rerum neceſſitatis ſpecie defenditur. p.338. L. & p. 360. L.
Cura p.256. H pecuniis augetur p.378. L.

D.

Deſperantis in crimine oratio p.267. H.
Deſperati bellum petunt p.316. H.
Deus hominem increpat p.268. Paradiſo exturbat. p.269. H.
Dies longi & noctes breves p.83. E.
Dignitates pecunia obtinentur. p 385. L.
Diluvium p.40. E. *vide* inundatio.
Divitiæ infatuant. p.184. H. curis opprimunt p.185. H. inutiles, ſi abundent. ibid. rarò cum virtute junctæ 186. H. pro poſteris malè corraduntur ibid. æſtimantur tamen p. 187. etiam à contemptoribus quæruntur p. 189. divitibus dantur ib. faciunt, ut audiamur, honoremur, fides detur, & ib. & p. 190. H.
Diverſitas ſtudiorum Remp. ornat. p.357. L.
Doctus p. 49. E.
Dolus p.256. H. Dolus in ſpecie amoris p.262. H.
Dubitare p.264. H.

Dii profani rerum præſides p. 176. H.
Dii veterum ſcelerati p. 280. H.

E.

Ebrii eorumque concertatio p. 95. & ſeq. E.
Echo in ſilvis reſonans p. 78. E.
Eclipſis ſolis. p. 89. E.
Elephas p. 93. E.
Epulæ, & menſæ apparatus. 295. H.
Equi veterum celebres p. 51 E. Equorum in quadriga deſcriptio. p. 45. E. Equus Bucephalus p. 282. Equus ſuperbè gradiens p. 313. H.
Euchariſtiæ calix omni potu ſuavior p. 449. L. præſtans p. 448. & ſalutaris p. 450. vitiorum antidotum p 451. & p. 4.8. Euchariſtianos paſcit p. 459. L.
Europa Carolum M. victorem veneratur p. 387. L.
Excubare in frigore p. 99. E.
Exempla virorum fortium legere ac ſequi p. 217.
Exempla pravorum ſeducunt p. 300.

F.

Famam inanem captare p. 283.
Fames p. 256. H. & p. 270.
Febres p. 84. E.
Feminarum labores, ut nere, texere p 98. E
Femina onus virorum p 424. L.
Feminæ imperii avidæ p 429 L. doctæ p 430. L.
Fortis miles Scanderbegus p. 438. L.
Hæretici in S. Scripturæ expoſitione inconſtantes & ſibimet ipſis contrarii p. 443. L.
Feræ variæ in venando captæ, cervus, Aper, urſa, leo, tigris Monoceros ſimii & p. 91. & ſeq. E.
Fidem labefactare p. 366. L.
Fidem orthodoxam tueri p, 49. E. in fide data inconſtantem eſſe p. 64.
Fidem fallere p. 417. L.
Fila ducere p. 98. E & p. 204. H. & p. 206. H.
Foco adhærere p. 89. E. Focus calidus p. 99. E
Forma morbo erepta p. 85. E. morte p. 413. L. Formæ pulchritudo in Deip. p. 106. & ſeqq. E. & p. 252. & ſeqq. H. Forma ſqualens p. 410. ſeq. L.

Formicarum labor p. 89. E
Fortis in bello p. 237. Fortis in adverſitate ſuos animando & ibidem.
Fortuna mutata p.363.L.
Fraus inter homines varia p. 290, H.
Fructus autumnalis p.90. E.
Fulmen & tonitru p. 402. L.
Funambulones p.203. H.
Furor hominum in homines major quam ferarum p. 315. H.

G.

GAlli pugnaces volucres p. 80. E
Gelu hiemale & glacies p.100,E. reſoluta p. 191. E.
Gratulari cum plauſu p.372. L.
Grando fruges atterens p.84.E.
Gula p 297. H.

H.

HÆreticus prædicans ineptè reſpondens p. 162. H. ex Scriptura ſola hæretici tradunt ſibi contraria p. 197. H. ex his ſe mutuò damnant p.193. H. hæretici oppreſſi à Carolo p 226. H. hæreſes antiquæ revocantur p. 194. H. ex ſuperbia naſcuntur p.285. H. ſummum in Germania malum, bellorum fons, magiſtra ſcelerum hæreſis p.470. & ſeq. L.
Herbæ perpetuo virentes p. 97 E
Hiems fugiens p.75. E hiemis deſcriptio p. 97. & ſeq. E.
Hominis primi è terra formatio p 251. H.
Honorem omnes ambigunt p.316.L.
Horti florentes p 76. & ſeq. E. vide Paradiſus.

I.

IMperator belli ſit ſolers & vigilans p.222. H.
Imperare propriis affectibus debet qui imperat aliis p.240.H.
Improbitas ſenſim proficit p 351.L.
Improborum terror in extremo judicio p. 403. L.
Inconſtantia inpropoſito p. 70. E.
Inferi p.255. H. erumpentes in orbem p.257. H.
Inſomnia p.89. E.
Infula virtutis meritò collata p.59 E.
Intonſi olim & fortes p.20. H.
Inundatio p.103. E. vide diluvium
Invidia magnos premit p.238. H. ejus locus, habitus, & mores

res p.306. omnia corrumpit p. 307. in aulis Regum eſt, p. 307. abjectum vulgus invidet p. 308, optima carpit, p. 308. neglectu ſuperatur. & ſe ipſam conſumit ib.
Invocatio Numinis ad ſcribendum p. 214. H. p. 248. H.
Ira ſeipſa debellatur & excæcatur. p. 317. & ſeq.
Iraſcentis deſcriptio p. 206. H. & p. 307. H. ira moderanda p. 242. H. iracundi & feroces p. 310. Ira ad bella concitat amicos & hoſtes p. 310. & p. 311. H.
Iridis deſcriptio p. 87. & p. 107 E.
Iuſtitia ejuſque partes & officia p. 223. H. juſtitiæ mundum deſerentis querela p. 266.
Iudicii extremi deſcriptio p. 401. L.
Iuventus in propoſito bonæ vitæ ſæpe inconſtans p. 35. E.

L.

LAbor p. 256. H labore vitam toletare p. 271. H.
Lapſus Adami deſcriptio p 264. & ſeq. H.
Laus Deiparæ virginis à pulchritudine ubi variis & perſonis & rebus comparatur p. 205. & ſeq omni amore digna p. 111. & ſeq D. V. fortiſſima p. 115. & ſeq. E.
Laus viri pii, religioſi fidelis &c. p 118. & 119. E.
Laus blandi & ſuavis pueri Ieſu p. 180. & ſeq. H.
Laus D. Iacobi p. 420. L.
Legati boni dotes p. 459. *L.*
Leo prædator p. 92. E.
Lepidus p. 423. *L*
Libertas viro digna ſine feminæ jugo vivere p. 424. & p. 425. *L.*
Libri obſcœni fugiendi p 299. & ſeq. H.
Lucifer invidet homini ſortem ſuam p. 254. H. Dæmones in nos incitat p. 257. H. Luciferi habitus & currus p. 258. H pomo ſeducit p. 261. H. ſuadet eſum pomi p. 263. *H.*
Lues in animalibus p. 85. E.
Lupi gregem involantes p. 69. E. p. 103. & ſeq. E.
Lunaria p. 297 H. multi hac ſeducti p. 368. L.

M.

MAcilenti perſpicacioris ingenii p. 432. expediti & celeres, p. 433. E Eorum laus p. 434. & ſeq.
Magnificus in ædificiis p. 239. *H.*
Mala pœnæ varia poſt lapſum p. 265. H. & p. 269. *H.* Ex malis parvis neglectis naſcuntur grandia p. 350. *L.*

Maria

Maria Virgo gratia plena p,463.& immaculata p. 464. L. *Vide Laus*,
Martis domus p.234. H.
Mediocris ſtatura,& craſſities optima p 434 L. Medici præclari p 441, & ſeq.In Medicis cum doctrina pietas rara dos p. 441. L Miles glorioſus p. 284 H. Milites ferociter pugnantes p.313.H.Militum licentia p. 313. H
Milvius pullis gallinaceis inſidians p.82.E.
Miracula orbis p. 281.H.
Monoceros. p. 93. E.
Mons ſacer Appollini p. 364. L.
Morbi varii p.84.E:p.256.H.
Moriendum omnibus p 361 & ſeq. L.
Mors etiam Reges aufert.p.240.H. p. 295. H.Mors & Mars vicina p.357.*L.*Mors omnia evertit p.412.& ſeq.L.
Mundi ejuſque ſtudiorum deſcriptio.p.248.& ſeq.H.ante lapſum Adæ quietus p.261.H.Mundi turbatio,& concuſſio p. 265. H.
Mundum ejuſque opes ſpernere p.370. & ſeq. L.
Muſica cœleſtis.p.398.*L.*
N.
NAufragii deſcriptio p. 102. E.
Nives p.100.E.
Nobilitas generis non degenerans.p.117.E. Nobilitas vera non ab avis, ſed virtute p.240.H.Litteris ornatur.p.426.*L.*
Noctuæ ab aliis avibus obſeſſæ p.82.& ſeq. E.
Nox.p.89.brevis p.83,longa 96.E.
O.
OCulorum Cuſtodia neceſſaria.p.301.H.
Opes avaro nullæ ſufficiunt p.294.H. *vide* divitiæ:Opibus abutimur.p.367.*L* Ad opes aſpirate.p.189.H.& 355.& ſeq.*L* Opes deſiderium habendi augent.p.379. *L.*Opum pericula, & everſio p.293 *H.*
Otia vitiorum fomenta p.98.E.
P.
PAcem omnis hominum ſtatus deſiderat p.43.E
Palatium ingens p.281.H.
Paradiſi deſcriptio p.250. H. vide Hortus.
Patiens,p.239.H.Patienter ferenda omnis ſors, p. 427. & ſeq.*L.*

Pauperes aula, & æquitate ſæpè excluduntur, p. 188. divites alunt ibid. H.
Paupertas.p.256.H. Apoſtolica dives p.71. E.
Paupertas tuta, & onus leve p 185, H. Innoxios præſtat. p. 185. H Bonorum Magiſtra p.186.cum virtute honoratur,p.187.H Contempta per ſe, ibid, & p.292.à Chr.ſto laudata p.190.H Inter opes poſſideri poteſt p.191. H. multis caret periculis. p.376.L.quieta p.378. L.
Pecora in pratis.p.75. E.
Peregrinationibus ſtultè delectamur,p.354.L.
Piſces varii, & piſcatio, p. 81.E.
Plauſus triumphalis p. 394 & ſeq. L.
Pluviam prænuntiantes aves p. 86. E.Pluviæ vernæ,p.79.E.
Pœna non emanet.p.390.L Pœnâ quavis digni p 389,L. & p. 392.L.
Pœnitens Petrus,p.65. & ſeq E Lacrymæ pœnitentis p. 68.E. ſol tudo pœnitenti idonea,p.69.E.Dolor pœnitentis.p.71.E
Poma varia,p.90.E. p.254. H.
Prata virentia p. 75.E.& p.252.H.
Prævidere res agendas & pericula p.118 H.
Princeps debet ſubditorum noſſe ingenia p,220.H.Idonea cuivis,& æqua imperare p. 221 H. Liberalis p.229. amans boni communis. p.230.H.Plectat ſcelera ib. bonuſſit exemplo,ib. Aulicos probos debet eligere p. 219 H.& miniſtros,p.231.H. æquus ſit omnibus p.232.H.Humannus p.233. Candidi pectoris ibid.Principis illuſtris formæ & habitus deſcriptio, p. 45.E.
Principiis malorum obſiſtendum p.298.& 301. H.& 351.L.
Prodigia in morte CHRISTI p.392. L.
Prudentia, ejuſque partes, & officia,p 217.& ſeq.H.ibid.p 223 Prudentia,& æquitate res magnæ optimè adminiſtrantur. p.447.L,
Pugna,& clades,p.266. H.Pugna Campeſtris.p.314. H.
Pugna ruſticâ p. 311.H.Pugna Falconis,& Ardeæ,p.408 L.

R.

Rapina militibus,ac proceribus familiaris, p.291.H. Ratio ejuſque in homine officium p. 252.
Regna bellis parta onus difficile p. 43.E.
Regna Regum cupiditate colliduntur,& pereunt,p.316.H. Regnum curas habet,p.242.H.

Reli-

Religio diſſimilis diſcordes non facit. p. 62. E. Mu[illegible] p. 465. L.
Religionem teneri adoleſcentes ingreſſi conſtantes in ea fuere p. 37. E.
Religionem ſenes deſeruêre, p. 35. gravia in ea perpeſſi ſunt, p. 38. E.
In Religioſa vita major quam in mundana animi libertas, p. 38. E. Quies magna p. 365. *L*.
Religioſi Carnis. Mundi, ac Dæmonis Victores, p. 61. E.
Rempublicam curare p. 117. E. Reſpublica mercemoniis, & ſtudiis florens p. 229. H. Reipub. inprimis prodeſſe poſſunt qui præſunt. p. 428. *L*.
Rex bonus regni commoda ſpectat, p. 243. H. non inhiat opibus & alienis regnis ibid.
Rex petitus à multis p. 244. H.
Romæ novæ ac veteris deſcriptio, p. 54. & ſeq. & p. 404. & ſeq. *L*.

S.

SAltatio p. 296. H.
Scelerum multitudo. p. 280. H *vide* vitia.
Scelus immane. p. 391. *L*. Scelerati malè pereunt, p. 416. L. Omni pœna digni, p. 472. L.
Seges multa p. 84. E aduſta ibid.
Senis decrepiti forma, p 415. L.
Sénſuum cuſtodia neglecta perdit p. 300. & ſeq H.
Serici vermes laborantes, p. 88. E.
Siderà D. V. aſſumptam excipiunt. 397 & 398. *L*. Sidera in cœlo fulgentia p. 108. E.
Silvæ virentes, p. 76. E.
Simius capitur. p. 93. E.
Societatis Jeſu Generales. p. 428. *L*.
Sol Oriens p. 75 E. & p, 281. H. in æſtate flagrans, p. 83. E. Opes terra, mariſque educat, p. 367. L.
Somnus. p 89. E.
Sorte ſuâ vix quiſquam contentus eſt, p. 362, L.
Suadere crimen, p. 263 & ſeq *H*.
Superbiæ imago, p. 282. H. Superbia ex divitiis, & honoribus nutritur, p. 284. H.
Superbi Babylonii adverſus Deum pugnant. p. 286. H. Superbi contumaces, p. 285. H. ruunt ſæpè. ibid. Superbus inceſſu. p. 349. L

T.

TAciturnitas laudabilis,p. 409. L.
Tempeſtas deficiens p.87. E.æquoris p.202.E.Tempeſtatis latè graſſantis deſcriptio, p.86. E.
Tenuis victus,p 171.H.
Terræ deſcriptio p.270.ſterilis p 272,H.Frugifera,pag. 410.& ſeq..L.
Terrena ſpernenda,p. 359.L & p.379.L.
Texere figuratum opus,p.98.E.& p.204.H.p.208.H.
Tigris ferociens,p.93 E
Tonſura mollis,& ridicula comarum p.199.
Tumultus bellicus,p.388.L.

V.

VAtes in cœlum evectus,p 248.H.& p.596.L.
Venari p.91. E & p.205.H
Venatio Ardearum per Accipitres deſcripta,p.407.E.
Venatio inſtituta,p.91. E. Canes Venatorii,& Cervus agitatus ibidem.
Venti placidi p.75.E aſperi p.97.furentes p.105.& ſeq.E.
Veris deſcriptio.p.75.& ſeq.E.& p.366. & p.335. L,
Venus ſtudiis inimica p.425. L.
Veſtium inſolens cultus,p. 197. & ſeq *H* & p.349.L.& p.283 H.
Victimæ I eorum p. 277.H.
Victoria & ſors belli ſæpe vertitur p.43. E.
Vino loca abundantia.p.95.E.Vindemia.94.E.
Virtus & *Honor* ſibi mutuo ſociantur p 46. & 47. E. Virtute præditus,p.49.E.p.215.*H.* Virtutibus vicina quædam vitia p.216.H.Virtus non quærit honorem,p.240.H.Virtute non ſorte niti.p.239.*H.*Virtutis,& Iræ duellum,p.313 *H.*
Vir muliebriter cultus,p 126.H. Virum à fœminea ſuperari turpè ,p.63.E.
Vita inconſtans p.373.L.Vitæ cœleſtis deſcriptio,p,375.
Vites adoleſcentes,& germinantes p.94.E
Vitia orbis p.279. & ſeq E.Vitiorum fugiens,p.51.E.
Voluntate Dei omnia nobis eveniunt p. 418.L.
Volucrum pugnæ mutuæ.p.81. & ſeq. E.
Voluptatis imago p 297.H.principio obſiſtendum p.298.H.& p.302.

p.301.p.751.L.Infamat,& exhaurit, p.302. ſenſim occupat, p.302. ejus mala 303. H.
Votum pro profecturo feliciter, p. 52. E.
Vrbs *Dalena* flammis conſumpta, p.59 E. Urbs oppugnatur, & defenditur, p. 445. L.
Viſa inexplebilis. p.290. H.

FINIS.

VITTORIO EMANUELE BIBLIOTECA IN ROMA